Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
39 MH
18

M. HENRICI GVTHBERLETI

Viri Clariſſimi

CHRONOLOGIA.

Ante obitum Auctoris abſoluta, & nunc primùm edita.

AMSTELREDAMI,

Sumptibus HENRICI LAURENTII Bibliopolæ.

ANNO CIƆ IƆC XXXIX.

6-25.C.25

Conſulibus, Scabinis ac Senatoribus inclytæ Reip. Daventr. D D. *ſuis plurimum colendis.*

MVltis modis cogitavi, Nobil. Ampliſs. prudentiſsimique viri, quo argumento aliquam gratitudinis ſignificationem pro ſummo veſtro erga me ſtudio, quod jam ab hinc ánnos quindecim non ſine ſingulari animi mei lætitia ac voluptate abundè perſpexi, etiam publicæ luci oſtenderem. Auri & argenti oblatione non potui, volui igitur ex animi dotibus qualibuſcunque hoc præſtare. Hiſce cogitationibus dum involutus hæreo, de parte quadam privatarum mea-

rum meditationum ac lucubrationum mihi in mentem venit. Ex plurimis autem occurrit quam in hiſtoriarum lectione atque obſervatione inſumpſi. Etenim hujus ſtudii præ cæteris omnibus ea eſt dignitas & excellentia, ut ſi non extitiſſet, hæc non extarent. Siquidem omnium, ſcientiarum, artium ac facultatum primos fontes aperit, & per univerſum literarum agrum fœcundiſsimos rivos diffundit. Concedit Theologus, aſſentitur juriſconſultus, approbat medicus, & totus Philoſophorum chorus aſtipulatur; quin & hiſtoriarum obſervatio mechanicas artes peperit. Totum Dei verbum ex rebus à Deo geſtis, Prophetarumque & Apoſtolorum dictis & ſcri-

ptis

ptis ſatis quod dicimus confirmat. Notum, eſt ſine prudentia politicum ordinem nec eſſe nec conſervari poſſe, utpote quæ ex præteritorũ conſideratione dum futura intelligit, præſentia rectè adminiſtrat, id quod ſine hiſtoriarum cognitione neutiquam perfici poteſt. In medico duo κριτήρια maxime neceſſaria ſunt, videlicet λόγος καὶ πεῖρα id eſt, ratio & experientia. Vtrumque ex hiſtoria petendum eſt, quod idem de utraque philoſophia & theoretica & practica ſine omni controverſia affirmare poſſumus. Hoc enim eſt quod ἱστορία honorario titulo & tanquam inſigni axiomate à ſapientioribus φιλοσοφία παραδειγματικὴ id eſt, ſapientia exemplaris dicta eſt. Erudite igitur & elegan-

ter in verſu ſuo

Manilius ait:

Per varios uſus artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante viam.

Profecto ſi naturalem hiſtoriam velut in tabulâ aliqua depictam perluſtramus, magna admiratione afficimur, & (ut rectè admiratio primus gradus ad ſcientiam à Philoſopho judicatur) ad exactiorem naturæ cognitionem percipiendam exſtimulamur. Omnibus enim hominibus natura inſitus eſt ſciendi appetitus: Sed ex intuitu naturæ, ut cæli & cæleſtium corporum, horumque motuum & virtutum, item meteororum quæ in ſublimi conſpiciuntur, ut & terræ mariſque & omnium quæ in hiſce continentur;

tur; denique ſi ipſum hominem μικρόκοσμον accuratius contemplamur; indeque ad hòrum quæ diximus omnium autorē Deum Opt. Max. non adducimur, truncis & ſtipitibus inferiores ſumus. Ex naturali autem hiſtoria progrediendum eſt ad eam quam humanam ſeu ethicam appellamus, in qua qualis hominis vita, qualeſque ejus actiones eſſe debeant ut tota ſocietas integra & illibata ſervetur, pulchre oſtenditur. Hoc enim modo θεωρία in natura & πρᾶξις in vita legitimè procedunt, ut notitia in veritatis, actio in bonitatis limitibus contineantur, id quod Deus in mundi creatione maximè attendit, & ob hanc cauſſam maximarum rerum memoriam per hi-

ſtoriarum conſignationem perpetuo extare voluit. Ipſe igitur primam & antiquiſſimam hiſtoriam per Moſen ſcripſit, cæteras per cæteros ſuos fideles miniſtros, ut ſcilicet nota eſſent, mundi & Eccleſiæ initia, generis humani origo, lapſus, & in integrum reſtitutio, promiſſiones de Chriſto, & cæteræ patefactiones tam in Eccleſiaſticis, quam in politicis rebus; ut perſpicuè in ſerie monarchiarum aliorumque regnorum & rerumpublicarum, inprimis in conſtitutione & deletione politiæ judaicæ videre licet. Harum rerum memoriam Deus vult inter homines conſervari & ad poſteritatem tranſmitti, quod non niſi per literarum & hiſtoriarum monumenta fieri potuit. Et ſane ita

neceſſe

neceſſe fuit, ut hiſtoria non ſolum eſſet teſtis temporum & lux veritatis, ſed etiam magiſtra vitæ, quæ per præmia virtutum nos ad harum amorem excitaret, per pœnas vitiorum ad horum fugam & odium impelleret. Magna hæc eſt certe hiſtoricæ lectionis utilitas, ex cujus conſideratione eo ſum perductus, ut nihil prius habuerim, quàm inter varios meos labores quibus quotidie premor, hanc meditationem, quam vobis Viri Nobil. & Ampliſſ. tanquam gratitudinis & obſervantiæ argumentum ea qua decet reverentia offero & conſecro, elaborare & in publicam lucem emittere, nullus dubitans quin hoc meum conſilium ſitis approbaturi, & hoc meum opuſ-

culum

culum eo quo ſpero & confido vultu accepturi. Quod reliquum eſt, Patres conſcripti, vos tutelæ ac protectioni divinæ ad felicem & ſalutarem Reipublicæ veſtræ adminiſtrationem commendo. Daventriæ -----

V. Nob. & Ampl.
Obſervantiſſimus
Henricus Guthberletus.

M. HENRICI GUTHBERLETI
V. Clariſſ. carmen ἐγκωμιαστικόν.

VIrtutem incolumem ſpernere ſuevimus,
Sublatam gemitu quærimus anxio.
Scanderum rapuit ſæva neceſſitas,
Schickardum ſepelit perpetuus ſopor:
Et tu, Socraticis artibus inclyte
Guthberlete, jaces; quem, meritis gravem,
Divini madidum rore voluminis,
Romanâ celebrem grandiloquentiâ,
Et Graji volucrem carminis alite
Poſcit luctificâ voce Daventria;
Ereptum lachrymans te ſibi, primulùm
Poſt tam multiplicis dum ſapientiæ
Curas, hiſtoriæ lampada concutis;
Annorum ſeriem, caſcâ ab origine
Ductam, poſtgenitis pandere geſtiens.
Quæ nunc, dum tenebris ipſe reconderis,
Manſuro tenebras lumine diſſipat.
Solamen querulis & cupidis tui,
Sed deſiderium non minuens tui,
Quem, dum conſpicimus, vix bene novimus,
Sublatum ex oculis (hei mihi!) quærimus.

Iacobus Revius.

Eidem.

Eidem.

PRorumpe tandem, tranſili repagula
Oblivionis tetricæ,
Prorumpe, nec nos amplius fruſtra ſinas
Opus manere poſthumum
Narrationum, clara diligentia
Manu, Guberleti, tuâ
Rite exaratum, cujus nec Suetonium,
Corneliumve, aut Livium,
Nec te Thuane, Gallicum lumen, queat
Pudere jure, nec tuum,
Germana tellus, lucidum Melanchthonem,
Nec temporum ulla lumina.
Prorumpe tandem, tranſili repagula,
Oblivionis tetricæ.

Pie parentavit

HENR. HEYDENDAL I.V.D.

Aliud.

Aliud.

SI commune bonum bonus eſt vir, Optime cœles,
Summo ea debetur gloria jure tibi.
Publica Muſarum namque emolumenta juvantem
Penè novem luſtris vidit epheba cohors.
In trivio nec enim popularis honoris amore,
Iactator propriæ laudis inanis eras.
Sed virtute potens, & agendi ſedulus, acri
Ornabas Spartam, ſedulitate, datam.
Penſaque diſtribuens inter ſubſellia, Atlantis
Inſtar ſubdebas bajula colla Scholæ.
Quinetiam Sophiæ penetrans delubra PROFESSOR
Auſus es abſtruſos enucleare libros.
Quodque alium ſolido fregiſſet fortè labore,
Id facile atque tibi nil niſi ludus erat.
Ergo Stagiræos ſic ſectabare receſſus,
RAMI *etiam doctas ut graderere vias.*
Hinc has, atque illos ſimul imbibit aure juventus,
Poſſet ut inventas prodere voce ſtrophas.
Nil te celabat dives Natura, lepores
Ingenuos omnes reſque locuſque dabant.
Fingere tu mores noras, animique tumultus
Præſenti indomitos compoſuiſſe ſtylo.
Hellas ad obſequium ſtabat; Latiumque fluentem
Sponte ſinum eloquiis carminibuſque dabat.
Quid? quod Theilogicis etiam vigilatus in arvis
Conſtabat mirâ dexteritate labor?
Teſtis Naſſovicis celebratus DILLA *Camœnis,*
Teſtis, qui Hammonæ Luppia lambit agros.

Teſtis

Teſtis es irriguis qui laberis, ISALA, *lymphis*,
Nunc quoque qui defles fata dolenda Viri.
Inclyta nam quid ego hic laudē monumenta librorū,
Quælaſſant doctas hic, & ubique manus?
Comprobat indicio ſatis iſtud Poſthuma proles,
Quæ prodit memori multiplicanda typo:
In quâ Sleidani donantur luce Monarchæ,
Et Tituli diſcunt hiſtorico ore loqui.
Fortunate ſenex! olim quos vivus honores
Senſiſti, deinceps ſecula ſera canent.

At tu, deformis cui lancinat ilia livor,
Si nihil, aut parvum hoc eſſe videtur opus,
Prome aliquid majus: ſic Phyllida ſolus habebis,
Atque coronatus ſtabis ubique roſis.

Ex debito amore in honorem Reverendi & Clariſſimi Viri Dom. M. Henrici Guthberleti Scholæ Daventr. Rectoris & Ill. Gymnaſii Profeſſoris digniſſimi, p. m. mei olim in Naſſov. Scholâ Dillenbergenſi præceptoris optimi, & affinis venerandi, apponebam l. mque Iohann. Antonius Biber Naſſov. Scholæ Zutphan. Moderator.

Prole-

Prolegomena de ſcrupulis Chronologicis.

NOn ſine cauſa quidam univerſalis hiſtoriæ ſcriptores in frontiſpicio ſuorum tractatuum meminerunt de varietate ſupputationis annorum. Quot enim ſcriptores ſunt, tot ferè in hoc articulo inveniuntur ſententiæ. Inprimis verò admirandus eſt error Euſebij, qui ex inſpectione Græcorum Bibliorum ubi cap.5. & 11. Geneſ. ætatibus Patrum aliquot centenarii annorum adſcripti ſunt, natus eſt. Sed fontes Hebraici aliud oſtendunt, quos rectius & tutius ſequimur. Cæterùm Chronologicæ difficultates, quas ſcrupulos vocant, per certa temporum intervalla coguoſcuntur, quæ ſeptem numerantur, & in Veteri Teſtamento continentur. *Scrupuli Chronologici.*

Primum intervallum eſt ab exordio mundi uſque ad diluvium. Hic verò LXX. Interpp. annos numerant 2262. Hebræi verò 1656. Forſan LXX. interpretum Verſio vitiata ad nos rediit. Alter hujus intervalli ſcrupulus eſt, quo dicitur Noah natus annos 500. genuiſſe Sem, Cham & Japhet Gen.5. verſ.32. unde videtur effici, Sem primogenitum fuiſſe & anno 500, patris natum, quum tamen Gen. 11. v. 10. dicitur Sem genuiſſe filium anno ætatis 100. idque biennio poſt diluvium. quod ſi hoc, ſequitur Sem natum fuiſſe non anno 500. patris ſed 502. Ipſo enim diluvii anno Noah fuit ſexcentenarius. Sed ſciendum eſt Semum præferri ſuis fratribus non ex ordine generationis, ſed ex dignitate perſonæ, aliâs ratione ordinis generationis Iaphet fuit primus, Sem ſecundus, Cham tertius. Tertius hujus termini ſcrupulus eſt de anno diluvii, ubi quæſtio eſt an Noah ingreſſus ſit arcam anno ætatis 600 ineunte, an verò completo. Qui poſterius ſtatuunt, diluvium ponunt in anno M. 1657. qui prius, in anno M. 1656.

Secundum intervallum eſt à diluvio ad vocationem Abrahæ. quod cõprehendit annos 367. alii ponunt 422. *a* In hoc intervallo tres occurrunt ſcrupuli. Primus eſt ex differentia Hebræorum & LXX. Interpp. quæ eſt annorum 780. quibus LXX. ſuperant Hebræos. Secundus eſt de anno natali Abrahami, qui admodum exercet

a Forſan juxta horum calculum 427.

Chronologos, dum alii eum referunt in annum Tharæ 70. alii in 130. Ab illorum parte ſtat Bucholtzerus; ab horum Ioh. Piſcator in Gen. cap. 11. v. 26. ubi ſane Moſes dicit Tharam anno ætatis 70. genuiſſe Abrahamum, ſed additur, Nahorem & Haran. Nec enim Abraham fuit primogenitus, ſed, ut conſtat ex verſ. 32. ejuſdem cap. mortuus eſt Thara in Haran quum eſſet annorum 205. quo tempore Abraham fuit annorum 75. unde ſequitur quum Abraham naſceretur, patrem ejus Thara fuiſſe annorum 130. Subductis enim 75. à 205. relinquuntur 130. qui ſunt anni Tharæ quum ipſi naſceretur Abraham. Et Stephanus Actor. 7. verſ. 4. affirmat Abrahamum mortuo patre (quum eſſet Abraham annorum 75. Gen. 12. v. 4.) à Deo Charris tranſlatum. Diſcrepantia igitur eſt in annis 60. Tertius ſcrupulus eſt de anno Vocationis Abrahæ & primæ pactionis. Alii collocant in annum Abrahæ 70. alii in 75. alii in 85. ſed à plurimis recipitur prima ſententia, & ratio eſt, quia ſi ab exitu ex Ægypto retrò numerantur anni 430. (de quibus Exod. 12. v. 40. Galat. 3. verſ. 17.) rectà deducemur ad annum ætatis Abrahæ 70. vide etiam Gen. 15. v. 13.

Tertium intervallum à ſecundo pendet, eſtque ab anno 70. ætatis Abrahæ ad exitum ex Ægypto ſeu ad datam legem, vide Exod. 12. verſ. 40. & Galat. 3. v. 17. Dicit autem Moſes tempus incolatus Iſraëlitarum in Ægypto fuiſſe 430 annorum. ubi ſimplex ſenſus eſſe videtur, quaſi ab ingreſſu Iacobi anno ætatis 130 ad exitum ſub Moſe elapſi ſint anni 430. quod Chronologia non admittit. Textus igitur Moſis intelligendus eſt de totâ peregrinatione Abrahæ & habitatione in Ægypto conjunctim. Demonſtratio hæc eſt:

Abrahamus quum vocaretur fuit annorum 70. & hinc ſumitur initium peregrinationis & habitationis in Ægypto.

Poſt annos	30	naſcitur Iſaac Gen. 21. verſ. 5.
Anno Iſaaci	60	naſcitur Jacob Gen. 25. verſ. 26.
Anno Iacobi	130	fit ingreſſus in Ægyptum Gen. 47. v. 9.
Habitatio in ipſa Ægypto	210	
	430	anni, de quibus Moſes & Paulus.

Error

Error igitur eſt non levis, quando initium annorum 430. ducitur ab ingreſſu Iacobi in Ægyptum, quum certum ſit ab hoc ingreſſu ad exitum interfluxiſſe annos 210. à vocatione vero Abrahæ 430.

Quartum intervallum eſt ab exitu ex Ægypto ad ædificationem templi Hieroſol.& comprehendit annos 480. ut expreſſe jubetur 1.Reg.6. verſ.1. Scrupulus autem hic occurrit ex Act.13. verſ.20. & 21. ubi dicitur, quod à terra diſtributa uſque ad Samuelem populus Dei habuerit judices per annos 450. quibus certè addendi ſunt anni 40. quibus Moſes dux fuit in deſerto, & 6, aliis 7, anni, quibus poſt Moſem Ioſua præfuit ante terræ diſtributionem. deinde addendi etiam ſunt anni 40, qui tribuuntur Samueli & Sauli, item 40 anni Davidis, & 40 anni Salomonis, quia Salomon cœpit ædificare 4. anno regni ſui. Hinc emergent anni 580. qui numerus contradicit numero qui extat 1.Reg.6. v.1. Supputatio hæc eſt:

Ab exitu Moſes in deſerto fuit	40.
Ioſua ante diſtributam terram	6.
A diſtributione ad Samuelem	450.
Samuel & Saul	40.
David	40.
Salomon	4.
	580.

Quid ergò de hoc ſcrupulo dicemus? ſunt qui ad græcum Apoſtoli textum reſpondent, mendum ibi eſſe & pro, πεντακοσίοις ponunt τετρακοσίοις, ex quorum numero eſt D. Lutherus, & huic ſententiæ quam plurimi aſtipulantur.

Quintum intervallũ eſt ab ædificatione templi ad ejuſdem deſtructionem & urbis excidium per Nebucadnezarem. complectiturque annos 429, ſi annum excidii conjungas. Bucholtzerus ponit annos 431. Hic verò aliquot ſcrupuli occurrũt quos recenſet Ioh. Iacob. Herman. in diſput. Chron.3. theſi 32. &c. ubi per hiſtorias regum in Iudâ & Iſraël plurimi monſtrantur ſcrupuli.

Sextum intervallum continet tempus exilii Babylonici, quod eſt 70. annorum ex Jerem.25. v.11. Sed de horum annorum initio gravis controverſia eſt; aliis primum annum Nebucadnezaris ponentibus, quum pars

populi abduceretur in Babylonem, anno Jojakimi tertio, 2.Chron.36. verſ.7. & 2.Reg.24. verſ.1. aliis octavum annum Nebucadnezaris quo Iechonias cum multis aliis captus eſt & Babylonem abductus 2.Chron.36. verſ. 10. & 2.Reg.24. verſ.8. aliis demum annum 19. Nebucadnezaris, qui incidit in annum 11. Zedekiæ, 2.Chron.36. v.11. & 2.Reg.24. verſ.18. Singulæ ſententiæ non carent ſuis rationibus, quamvis, quibus poſtrema videtur præferenda, præcipuo nitantur fundamento, quod vaticinium Ieremiæ cap.25. verſ.11. de Sabbatho terræ 70. annorum in poſtremâ demum populi tranſportatione initium habet, nec in prioribus vaſtationibus terræ locum habet, ſiquidem templum licet eſſet ſpoliatum, nondum tamen cum urbe fuit exciſum. accedit quod terra in prioribus vaſtationibus non egit Sabbathum, ſed exculta fuit. vide etiam 2.Chron.36. v.20. & 21. Ierem.52. verſ.5. & 27.

Septimum & poſtremum intervallum eſt à capta per Cyrum Babylone ad finem 70. ſeptimanarum Danielis. Et hic magna eſt ſententiarum varietas de initio harum ſeptimanarum. Alii ordiuntur à primo anno Cyri capta Babylone, alii à ſecundo anno Darii Hiſtaſpis, & finem ſtatuunt 3 ½ annum poſt Chriſti mortem; alii à 7. anno Darii Longimani; alii à ſecundo anno Darii Nothi, & finem ponunt in excidio Hieroſol. per Veſpaſianum; alii ab anno 20. Darii Artax. Longimani, qui Nehemiæ mandatum dedit ædificandæ urbis Hieroſol. Nehem.2. verſ.6. Hujus diſſenſionis triplex indicatur cauſſa: 1. Quod initium ſeptimanarum non exactè obſervatur ex verbis angeli. *a*. 2. Quod ordo, in numero & nominibus regum Perſicorum quodammodo negligitur. 3. Quod ex verbis Angeli quidam arbitrantur finem ſeptimanarum extendendum eſſe ad excidium Hieroſolymæ per Veſpaſianum, ideoque ſeptimanas tardius numerare incipiunt. Cæterum illorum maximè probatur ſententia, qui initium 70. ſeptimanarum collocant in anno 20. Longimani, & terminum ad annum 4. poſt Chriſti mortem. conſtat enim reſpiciendum eſſe ad edictum non de ædificando templo, quod promulgavit Cyrus, ſed de ædificanda urbe, quod promulgavit Artax. Longimanus. vide 2.Paral.36. verſ.23. Eſdræ 1. verſ. 2. Nehem.2. verſ.5. & 13. Placet huc adſcribere verba Amandi Polani in commentario ad cap.9. verſ.25. Danielis:

a Dan. 9. verſ.26.27.

Amandus Polanus in cap.9. Dan.

lis: Primum, inquit, edictum eſt Cyri 2.Chron.36. verſ. 22.23. & Eſd.1. verſ.1. & ſeqq. & cap.5. verſ.13. & cap.6. verſ.3. Secundum eſt Darii Nothi, quod extat Eſdr.6. verſ.1. & ſeqq. Tertium eſt Artaxerxis Mnemonis, qui anno 7. regni ſui ex quo ſolus regnare cœpit iterum permiſit reduci populum ex Babylonia, duce Eſdra Sacerdote, ut eſt Eſdr. 7. Quartum eſt itidem Artaxerxis Mnemonis, qui anno 20. regni ſui Nehemiam dimiſit Ieroſolymam cum poteſtate urbis inſtaurandæ, Nehem.2. Ad edictum Cyri initium 70. Septimanarum non poteſt referri, quia ſic finitæ fuiſſent illæ 45. annis ante Chriſtum natum. Atqui finis earum eſt in deſtructione & fine urbis Ieroſolymorum, ut ex verbis vaticinii manifeſtè patet, & ex teſtimonio Chriſti, qui hoc Danielis vaticinium accommodat ad urbis & templi deſtructionem à Romanis faciendam, Matth.24. verſ.15. Marc.13. verſ.14. Lucæ 21. verſ.20. Ad primum edictum Artaxerxis Mnemonis referri nequit, quia ſic demum 24. annis poſt ultimam deſolationem urbis Ieroſol. finitæ eſſent 70. ſeptimanæ, quod repugnat vaticinio Angeli, qui deſtructionem fore commemorat in ultimæ ſeptimanæ altera dimidia parte. Multò minus alligari poterit principium 70. Septiman. ad annum 20. Artaxerxis Mnemonis; ſic enim finitæ fuiſſent annis 37. poſt everſionem Hieroſolymorum. Reſtat igitur ut principium ſeptimanarum 70. ad edictum Darii Nothi referamus, quod ſecundo anno regni ejus eſt promulgatum, ut conſtat ex cap. 4. Eſdr. verſ.24. Nam ab anno 2. Darii Nothi uſque ad everſionem urbis Jeroſolymorum fluxerunt præciſe anni 490. Hactenus Polanus cum quo conſentit Ioh. Piſcator in cap.9. Danielis. vide etiam Fr. Junium ſuper hunc Danielis locum.

Epilogiſmus hic eſt:	Anni
A ſecundo anno Darii Nothi ad mortem	18.
Artaxerxes Mnemon regnavit	43.
Darius Ochus	23.
Arſames ſeu Arſes	3.
Darius Codomannus	6.
Alexander M.	6.
A morte Alex. M. ad excidium Hieroſol.	391.
	490.

Hoc de intervallis cum ſcrupulis.

De primo mundo & rebus ante primam Monarchiam geſtis.

HIſtorici mundum faciunt duplicem: Primum & ſecundum. Primus mundus eſt qui fuit ante diluvium, & deſcribitur nobis à Moſe octo primis capitibus Geneſeos, ita ut annumeretur diluvium ipſum. Hic igitur ſequentia capita ſunt obſervanda:

1. Creatio omnium rerum, inprimis Hominis.
2. Primorum parentum lapſus, pœna & conſolatio.
3. Hiſtoria Cajini & Abelis, ubi artium inventio.
4. Genealogia ab Adamo per Sethum uſque ad Noachum.
5. Diluvium, quo mundus interiit.

De Creatione.

Creatio eſt actio Dei, qua ex æterno ſuo decreto per infinitam virtutem in principio mundi ex nihilo produxit cœlum & terram, hoc eſt, cœlum ſupremum, & materiam, ex qua deinde ſpatio ſex dierum cætera omnia condidit.

Creatio autem non eſt κίνησις, motus, quia in creatione nulla eſt ſucceſſio, non terminus à quo, ſed eſt actio Dei in inſtanti. Nec enim putandum eſt in creatione rerum interveniſſe aliquam moram. quod vel ipſe Moſes innuit quum dicit: Dicit Deus, & factum eſt. Quod autem Moſes creationis hiſtoriam diſtinctione ſex dierum exponit, non eſt propriè intelligendum reſpectu Dei creatoris, cujus infinita virtus nec loco nec tempore indiget; ſed accipiendum hoc eſt de creaturarum ſibi invicem ſuccedentium particulari diſtinctione, quæ per ſex dierum intervalla abſoluta eſt.

Diſtinctio igitur rerum creatarum facta eſt ſpacio ſex dierum. 1. ut lex naturæ in ipſius mundi exordio ſanciretur. 2. ut ordo inter creatorem & creaturas cerneretur. 3. ut triplex mundi ſtatus cognoſceretur, videlicet creationis, diſtinctionis & exornationis.

Sed de prima materia magis ardua eſt quæſtio. An Deus ex illa tamquã rudi & indigeſta mole, quam Chaos vocant, res creatas produxerit. Affirmativa patronos

habet

habet viros non contemnendos. Sunt tamen quibus negativa placet. 1. quia non eſt veriſimile ex creatione produci corpus ἄμορφον & imperfectum. 2. quia ſic creatio nihil ferè differret à generatione. Volunt igitur hi Deum omnia ex nihilo ſimpliciter creaſſe excepto ſolo hominis corpore.

Verùm enimverò ad creationis hiſtoriam accedo, quam Moſes juxta ſex dies diſtinguit.

Primo die Deus duo creavit, chaos & lucem primigeniam. Chaos à Moſe dicitur abyſſus, nempe aqua profundiſſima commixta cum terra, quæ erat res inanis & vacua & vaſta, deſerta, nec dum plantis exornata. In hujus autē abyſſi ſuperficie Spiritus Dei, id eſt, Spiritus Sanctus ſeſe agitaſſe ſcribitur, hoc eſt, vim indidiſſe aquis, ut habiles redderentur gignendis animalibus aquatilibus, quod factum eſt poſtea die quinto. Quum autem tenebræ eſſent ſuper abyſſo, dixit Deus: Exiſtat lux, & extitit lux. Et hoc pacto è tenebris ſplenduit lux. 2. Cor.4. verſ.6. Fuit autem hæc lux corpus lucidum prægrande, quod deinde quarto die fuit diſtributum in Solem, Lunam & reliquas ſtellas. Ejus uſus fuit diem diſtinguere à nocte acceſſu ad hemiſphærium & inde receſſu, item è terra producere plantas. Ortus eſt hinc dies primus, nempè naturalis, conſtans è die & nocte, horarum 24 ſpacium continens, quod Græcis νυχθήμερον dicitur. Et quoniam tenebræ fuerunt ante lucem, factum hinc eſt, ut prior pars diei naturalis eſſet nox, qui ordo à Iudæis obſervatur.

Secundo die creavit Deus cœlum, quod à Moſe vocatur Expanſum, nempè ſpacium illud quod à ſuperficie terræ & maris aſſurgit unum continuum. Dicitur autem expanſum, quia per aquæ expanſionem & rarefactionem effectum eſt. Scilicet eſt cœlum inferius, quod eſt interjectum inter cœlum ſupremum & globum terræ, & diſtinguit inter aquas ſuperiores & nubes, & inferiores quæ fluunt in terræ alveis. Hinc liquet à phyſicis rectè ſtatui triplex cœlum, ſupremum, ſidereum & aëreum. Hic igitur occurrit locus Phyſicus de Meteoris.

Tertio die creavit Deus tria: Mare, Terram habitabilem, & plantas. Eſtque valde conſentaneum cum plantis creata eſſe metalla & lapides precioſos.

Quarto die ſtellæ conditæ ſunt. Hujus igitur loci eſt aſtrologia.

Quinto die piſces producti ſunt & aves. Et quidem aqua piſces produxit, quod quidam intelligunt non effectivè ſed receptivè & ſuſtentativè: volucres autem è terra eſſe ortas Moſes Gen.cap.2. verſ.19. non docet.

Sexto die Deus ad perfectiorum animalium creationem acceſſit, nempè eorum quæ terreſtria dicuntur, & ſunt vel greſſilia vel reptilia; hæc quæ pedibus deſtituta ventre ſeſe promovent, ut vermes & ſerpentes terreſtres; illa quæ pedibus incedunt ſive quaternis ut jumenta & beſtiæ agri ſeu feræ, ſive binis ut Homo, nobiliſſima omnium viſibilium creatura.

Porrò circa hominis creationem hiſtoria nobis conſideranda proponit octo capita.

1. Conſultationem S. S. Trinitatis Geneſ.1. verſ.26. qua indicatur hominis excellentia, quæ conſiſtit in imagine Dei, &c.
2. Diſtinctionem ſexus, cujus Moſes ſpecialem hic facit mentionem, ut doceat, etiam fœminam ad imaginem Dei eſſe conditam, & quod Deo placuerit ſui imaginem propagare.
3. Benedictionem qua Deus marem & fœminam fecit fœcundos, & ad generis ſui propagationem aptos, largiendo ſcilicet ſemen prolificum ad ſpeciei conſervationem.
4. Modum. Marem Deus condidit ex limo terræ, fœminam ex coſta maris: De anima verò narrat Moſes, quod Deus inſufflaverit in nares hominis halitum vitæ, & ſic hominem factum eſſe animam viventem, ut hinc certè conſtet, corporis & animæ in homine non eſſe eandem materiam, non eandem originem.
5. Inſtitutionem ſacri conjugii, Gen.2. verſ. 23. cujus regula hic apparet in unius maris & unius fœminæ copulatione. Quicunque igitur poſtea ad πολυγαμίαν acceſſerunt, contra primam conjugii ſanctionem graviter peccarunt, ut nihil dicam de concubinatu, aliiſque contra ſanctam hanc inſtitutionem flagitiis.
6. Paradiſum, hortum amœniſſimum. quem Moſes Gen.2. verſ.8. & ſeqq. deſcribit, 1. quod à Deo fuerit

ſit plantatus. 2. à loco, videlicet ad orientem regionis Heden, cujus etiam fit mentio 2.Reg.19. verſ.12. Eſaiæ 37. verſ.12. Ezech.27. verſ.23. & 28. verſ.13. 3. à duabus præcipuis arboribus, quarum altera dicitur vitæ, altera ſcientiæ boni & mali. 4. à fluvio quo hortus fuit irrigatus. Quum autem hortus hic per diluvium deſtructus ſit, non amplius in illum procedit hic fluvius.

7. Interdictum de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali. Voluit enim Deus primis noſtris parentibus ſignificare ſe Dominum illorum eſſe, & quod ſuis mandatis teneantur obedire.

8. Sanctificationem Sabbathi, quam ſeptimo die obſervandam inſtituit Deus, ut tota ſeptimana pio Dei cultu clauderetur.

De lapſu primorum parentum, ſeu de origine peccati & omnis miſeriæ in vita humana.

QVi in hiſtoriarum lectione verſantur, ferè nihil niſi varias hominũ calamitates & ærumnas, non ſolùm privatas ſed etiam publicas legunt & cognoſcunt. Quocirca neceſſe eſt, ut hunc locum, qui eſt de omnis mali origine, diligenter inſpiciamus, ne cum ethnicis cæcæ fortunæ adſcribamus quicquid in mortali hac comœdia nobis contingit. Agnoverunt ſanè ethnici in hominum vita *ἀδικήματα*, & ex his tanquam cauſis deduxerunt inſecutas *τιμωρίας*, ſed primum hunc fontem, quem Moſes in cap.3. Geneſ. aperit, ignorarunt. In hac igitur hiſtoria tenentur:

1. Per diabolum in figura ſerpentis, vel potius in ipſo ſerpente ſeſe apud hominem inſinuante peccatum in mundum eſſe introductum, ſuadendo ſcil. & impudenter urgendo, ut contra Dei interdictum comederet de fructu arboris vetitæ, quæ erat ſcientiæ boni & mali. Primò autem ſolicitavit mulierem, *ἐπιθυμίαν* in ea efficiendo, quæ mox peperit ipſam externam mandati tranſgreſſionem: deinde per mulierem ipſum quoq; aggreſſus eſt virum eadem fallacia & fraude, ſcil. ſpe plenioris rerum cognitionis, & paris cum

Deo dignitatis & gloriæ. Unde liquet, primam originem peccati fuiſſe diffidentiam & ſuperbiam, ex Diaboli fraude ac ſeductione natam. Diffidentiam, quia perſuadebatur homo quaſi Deum haberet invidum; Superbiam, qua æqualitatem cum Deo affectabat. Hæc igitur eſt hominis ἀποστασία ac defectio à Deo ad Diabolum, quæ omnibus ejus naturalibus hæredibus imputatur.

2. Peccatum primorum parentum inſecutam eſſe pœnam, mortem ſcil. tum corporalem tum ſpiritualem, ut Deus ante comminatus fuerat, Gen. 2. verſ. 17. Simul autem intelliges omnis generis calamitates. Sub ſpirituali morte comprehenditur quoque nativa corruptio, quæ peccatum originale dicitur, nempe naturalis tum ἀδυναμία ad omne opus bonum, tum ἔγκλισις ad omne opus malum; ac denique æternus ſenſus iræ divinæ, qui vocatur mors ſecunda Apocal. cap. 2. v. 11.

3. In judicio ſuo Deum exercuiſſe miſericordiam, erigendo lapſum hominem promiſſione ſeminis mulieris, &c.

De Cajino & Abele, nec non artium quarundam inventione.

SIc apparet quàm neceſſaria & utilis ſit hiſtoriarum primi mundi cognitio de origine humani generis & miſeriæ in eo, ut ſcilicet diſcamus in rebus adverſis non accuſare Deum ſed nos ipſos, quia non ex Deo eſt quod peccamus, ſed ex noſtra ipſorum perverſa natura; quod Deus non obſcurè exprobrat Cajino Gen. 4. v. 6. & 7. Ex hiſtoria Cajini & Abelis tenentur:

1. Quantus ſit impulſus peccati originalis in homine regnantis, ſcil. ad omnis generis flagitia, ut in exemplo Cajini ad invidiam, odium, iram ac denique cædem.

2. Quod ſacrificia Deo placeant modò in vera fide fiant. Ubi fides eſt, ibi perſona Deo placet, ubi perſona placet, etiam ſacra actio placet. Hinc ratio apparet, quare Deus benignè reſpexerit ſacrificium Abelis, Cajini verò ſpreverit.

3. Cajini pœna argumentum eſt divinæ Juſtitiæ, quæ quam

quàm graviter oderit homicidium & privatam vindictā, vel ex eo liquet, quod Deus minatur vindictam ei qui Cajinum interfecerit.

4. Plures fuiſſe Adamo liberos præter Abelem & Cajinum, quia ex conſcientiæ morſu Cajinus metuit fore ut parricidium alii ulciſcantur Gen. 4. v. 14.

5. Quæ fuerit progenies Cajini, ubi ſimul artium inventores recenſentur. Progenies eſt:

Cajinus. *Cajini poſteritas & impiorum colluvies.*

Hanoch.

Irad.

Mahujaël.

Matuſaël.

Lamech, primus autor Polygamiæ, qui duxit uxores

- Adā, ex qua ſuſcepit
  - Iabal autorem Pecuariæ.
  - Iubal autorem Muſicæ,
- Zillā, ex qua ſuſcepit
  - Tubal Cajin autorem artis Metallicæ.
  - Naëmā filiam.

De genealogia ab Adamo uſque ad Noachum.

QVàm ſolicitus fuerit Spiritus S. in temporum annotationibus, quibus ſacræ hiſtoriæ maximè circa mundi exordium illuſtrantur, accuratè docet Moſes per totum cap. 5. Geneſeos, cujus rei & hic ſcopus eſt, ut poſteritati certiùs conſtaret de inſtauratione ac propagatione Eccleſiæ per Sethum. Quum enim Abel jam fratris Cajini nefanda cæde eſſet interemptus ἄτεκνος, & interim Cajinica familia valdè augeretur, placuit Deo in alio Adami filio Setho Eccleſiam inſtaurare. Hic igitur neceſſe eſt, ut impiam Cajini familiam, & piam Sethi poſteritatem ab uno quidem Adamo profectam diſtinctè intueamur. Illa quidem intelligitur ſub appellatione filiorum hominum, hæc verò filiorum Dei, Geneſ.6. verſ.2. Cæterùm genealogia hæc eſt:

Sethi poſteritas, in quâ fuit vera Eccleſia, & Chriſti ſecundum carnem γενεαλογία.

	genuit Anno ætatis	& vixit deinde annos	
Adam	130.	800.	930.
Seth	105.	807.	912.
Enos	90.	815.	905.
Kenan	70.	840.	910.
Mahalaleel	65.	830.	895.
Iared	162.	800.	962.
Henoch	65.	300.	365.
Metuſalah	187.	782.	969.
Lamech	182.	595.	777.
Noach	500.		

Iaphet, & poſt biennium Sem. Cham fuit natu minimus.

Ex hiſce patribus Kenan, Mahalaleel & Iared viderunt Adamum & Noachum, ut annotat Bucholtzerus, & ipſa ſupputatio docet. Et Lamech Noachi pater ipſum Adamum vidit & audivit. ex quo videre eſt quàm longè Adamus doctrinam cœleſtem ad ſuos poſteros propagaverit. Etenim Adam mortuus eſt anno Mundi 930. qui fuit annus ætatis Lamechi 56. Mathuſalami 243. Enoch 308. Iared 470. Mahalaleel 535. Kenan 605. Enos 695. Sethi 800. Sed Noah natus eſt anno 126. poſt

poſt Adami mortem, & poſt obitum Sethi anno 14.

De Diluvio.

Diluvii hiſtoriam Moſes percenſet capp. 6. 7. 8. & 9. Geneſeos. In ea autem conſideranda ſunt quatuor capita: 1. de cauſſis, 2. de ipſo diluvio, 3. de fine diluvii, 4. de eventu in Noacho.

Cauſſæ diluvii indicantur à Moſe cap. 6. videlicet vagæ hominum libidines, quibus filii Dei & poſteri Sethi cum filiis hominum & cum poſteris Cajini ſeſe commiſcuerunt, & quidem pro ſuo lubitu inconſultis parentibus, quæ ἀταξία ſummè Deo diſplicuit; acceſſit præterea gigantum immanitas, hominum ſceleratiſſimorum & apoſtatarum, qui violentia alios oppreſſerunt. Hæc malitia hujus miſeriæ cauſſa fuit, ut expreſsè exponitur à Moſe, & quidem eo gravior, quod præmonitionem Dei & reſipiſcentiæ tempus, nempè annorum 120, protervè & impiè contempſerunt.

Diluvium ipſum narratur, & quidem 1. patefactione divini decreti de perdendis hominibus. 2. conſilio de ſervando Noacho cum ſua familiâ in arca, quæ ad præſcriptum Dei à Noacho fuit fabricata, ut omnium eorum quæ Deus recipi juſſerat eſſet capax. 3. Mandato ad Noachum de ingreſſu in arcam. 4. Interitu omnium viventium in terrâ.

Finis diluvii deſcribitur à Moſe cap. 8. Geneſ. Narrat autem Moſes creviſſe aquas per dies 150. quibus includuntur dies 40. pluviarum continuatum Gen. 7. v. 17. & 24. Hi dies 150. faciunt menſes quinque, quorum quilibet continet dies 30. juxta numerationem Ægyptiorum. Deinde obſervandum quod Moſes dicit, Noachum in arcam ingreſſum die 17. ſecundi menſis Gen. 7. verſ. 11. & ex eâ egreſſum die 27. ſecundi menſis. Quod tempus eſt unius anni & decem dierum. Iuxta noſtrum calendarium dicerem, Noachum ingreſſum eſſe arcam die 29. Octobris anni ætatis 600. & egreſſum die 8. Novemb. anni ætatis 601. Hîc verò obiter tenendum, apud Iudæos duplicem fuiſſe obſervatum annum, politicum & Eccleſiaſticum. Politicus annus obſervabatur in negotiis politicis, ut emptionibus, venditionibus aliiſque contractibus, & hunc acceperant ab Ægyptiis, ut Ioſephus teſtatur lib. 1. antiquit. cap. 4. Eccleſiaſticus annus

à Deo

à Deo erat ſancitus, & obſervabatur in rebus ſacris, Exod. 12. verſ. 2. Initium anni politici incidebat in æquinoctium autumnale, quod nobis eſt dies 13. Septemb. Initium anni Eccleſiaſtici incidebat in æquinoctium vernale, quod nobis eſt dies 11. Martii. Intelligitur autem in hac hiſtoriâ annus politicus.

De eventu in Noacho Moſes narrat 1. Quod ſacrificium εὐχαριστικὸν Deo obtulerit gratum & acceptum, ex quo Deus conſtituit in poſterum mundo licet peccatis dedito generali diluvio parcere Gen. 8. verſ. 20. 21. 22. 2. Quod Deus Noachum ejuſque filios inſigni benedictione in liberorum procreatione exornaverit, eſum carnium conceſſerit ſed ſine ſanguine, hoc eſt, ſine vita, ſcilicet ad evitandam ſanguinolentam crudelitatem adverſus homines, & inde de ſanguine hominis non profudendo graviſſimũ interdictum promulgaverit. 3. Quod Deus fedus pepigerit cum Noacho & ejus poſteris de mundo ampliùs non per diluvium delendo, idque iridis ſigno confirmaverit. 4. Quod Noachus ebrietate obrutus & genitalia denudatus ludibrio habitus ſit à Chamo filio natu minimo, à reliquis verò filiis Iapheto & Semo qui retrò accedentes nuditatem contexerunt honoratus. unde Noachus experrectus cognitâ re geſtâ Chamum cum ſuis poſteris maledictioni addicit, Semum verò & Iaphetum benedictioni, ita ut prophetico ſpiritu addat fore, ut Iaphet habitet in tentoriis Semi, & ut gentes ſuo tempore ad populum Dei ſint acceſſuræ. 5. Quod Noachus mortuus ſit anno à diluvio 350. ætatis verò 950. Vide totum cap. 9. Geneſ. Mortuus eſt igitur Noah anno M. 2007. quum Abraham natus eſſet annos 58. nempe anno 28 ante vocationem Abrahæ ex Ur Chaldæorum.

Atque hæc de hiſtoriâ primi Mundi, videlicet à creatione mundi uſque ad ejus interitum per diluvium incluſivè, ubi anni effluxerunt 1657, ſummâ brevitate ex textu Moſis. Porrò prius quam hinc ad hiſtoriam ſecundi mundi abeam, quaſdam enarrare lubet quæſtiones majoris dilucidationis gratia.

Quo anni tempore mundus ſit conditus?

Variæ ſunt ſententiæ, ut ferè nihil certi haberi poſſit.

Quod

Quod ſi terræ ſitum reſpiciamus ubi eodē tempore alibi ver, alibi æſtas, alibi autumnus, alibi hyems eſt, nihil definiri poteſt. Si ad cœlū oculos evehamus noſtros, de ſigno aliquo zodiaci cogitandum, & hic alii principium in ariete ponunt, alii in libra, nec deſunt qui leonem aſſignant. Plura vide apud Lamb. Danæum in phyſ. Chriſt. part. 1. cap. 39. ubi ſentit probabiliter eo menſe fuiſſe conditum mundum qui Hebræis dicitur Tiſri & reſpondet noſtro partim Auguſto partim Septembri. Hujus opinionis inter alias hanc quoque adfert rationem, quod menſis Tiſri prima die feſtum tubarum & clangoris fieri lege Dei jubebatur, ut primæ rerum originis & mundi creationis eſſet memoria. De feſto tubarum & clangoris vide Levit. 23. verſ. 23. cujus hæc videtur eſſe cauſſa, ut populus moneretur de initio anni politici, & Deo gratias ageret pro anno tranſacto, ſeſeque pararet ad proximum diem reconciliationis. vide. etiam Numer. 29. verſ. 1.

Ubi Paradiſus fuerit?

Paradiſum alii intelligunt hiſtoricè, alii allegoricè, alii utroque modo. Qui hiſtoricè accipiunt, etiam ſententiis inter ſe diſcrepant. Ioh. Calvinus & Fr. Iunius locum Paradiſi referunt in Chaldæam ad Euphratem. Temporarius in Indiam Orientalem ad Gangem & Indum, fluvios. Eſt autem Ganges qui à Moſe Gen. 2. dicitur Phiſon, Ioſeph. 1. antiquit. cap. 2.

An literarum ante diluvium fuerit uſus?

De literarum origine autores diſſentiunt, ut docet Polydorus Virg. de rerum invent. lib. 1. cap. 6. Moſes ab omnibus ferè creditur primus ſuam hiſtoriam literis conſignaſſe. Sunt qui Abrahamum inventorem faciunt. Ioſephus lib. 1. antiquit. cap. 3. ait Adami poſteros duas columnas, in quibus ſiderum ſcientiam conſignarunt, erexiſſe, alteram lateritiam, alteram lapideam, ut ſi illa diluvio periret, hæc ſuperſtes eſſet. præceciniſſe enim Adamum rerum univerſalem interitum.

Quomodo

Quomodo Cajin potuerit urbem condere in principio generis humani?

Reſp. Nullum eſt dubium inter Abelem & Sethum multos fuiſſe natos filios & filias, ſiquidem Sethus ab Adamo fuit prognatus anno M. 130. nec putandum toto illo tempore tres duntaxat viros vixiſſe, Adamum, Cajinum & Hanochum. Legimus enim Cajinum metuiſſe ne à quovis obvio interficeretur Gen. 4. verſ. 13. Fortaſſis & Abel habuit liberos, quorum metu coactus urbe ſeſe munivit Cajinus.

Quo anno Mundi & Noæ cœperit atque deſierit diluvium.

Sunt qui putant anno Noachi 600. completo initium diluvii fuiſſe, & duraſſe uſque ad annum M. 1657. Noæ 601. in quâ ſententia ſunt Funccius, Bucholzerus & alii. Qui contradicunt, ſentiunt, annum durationis diluvii fuiſſe mundi 1656. Noæ 600. finis verò, M. 1657. & Noæ 601. & probant ex Gen. 9. verſ. 28. & 29. quia nimirum poſt diluvium Noah vixit annos 350, ad complendos annos vitæ 950. ſequitur diluvii annum currentem fuiſſe annum Noæ 600. non 601. Ratio eſt: quia alias poſt diluvium non vixiſſet annos 350. ſed 349. quod ſcriptura negat.

Ubi arca Noæ terrâ jam exſiccatâ conſtiterit?

Et hic diverſæ ſunt opiniones. Temporarius putat conſtitiſſe eam in monte Caucaſo vel Tauro qui eſt in Margiana regione. Moſes Gen. 8. verſ. 4. nominat montem Ararat, qui ab aliis montes Cordæi dicuntur, videlicet montes Armeniæ. Sic Curtius de rebus geſtis Alex. M. dicit exercitum Alexandri Cordæos montes ad lævam, Tigrim ad dextram habuiſſe, quum exercitus Darii non procul abeſſet. Vide quid Ioſephus ex Beroſo & Nicolao Damaſceno referat lib. 1. antiquit. cap. 4.

An homines ante diluvium comederint carnes?

Qui affirmant his rationibus moventur: 1. quia licen-

tiam

tiam habuerunt; nec enim legitur Deus prohibuiſſe, imò conceſſiſſe potius, concidendo dominium in natatilia, volatilia & greſſilia ſuper terram. 2. Quia artes pecuarias exercuerunt Gen. 4. verſ. 2. & verſ. 20. 3. Quia ſacrificia obtulerunt quorum carnibus veſci fuit uſitatum. Qui negant, moventur eo quod Moſes dicit Gen. 9. v. 3. Deum omne animal hominibus in cibum dediſſe. Sed facilè apparet nullam eſſe conſequentiam, quia ibidem etiam conceditur dominium in omnia animantia, quod tamen ante diluvium etiam conceſſum fuit. Quæris forſan, quur Deus hanc conceſſionem repetiverit? Reſp. quia jam quaſi novum mundum conſtituerat: & quod carnium crudarum & quæ adhuc in ſanguine eſſent, eſu interdixit, ideò videtur factum, quia paulò ante diluvium eò crudelitatis homines abierant, ut carnes crudas & trementes comedere non ſint veriti.

An ante diluvium fuerint bella?

Fuiſſe bella credibile eſt, quia perpetuum fuit odium inter Eccleſiam veram & Cajinicam, & ad propulſandam vim Cajinus urbem condidit, qui à Deo maledictus & à patre excommunicatus egreſſus eſt à facie Domini Geneſ. 4. verſ. 14. 16. hoc eſt, diſceſſit ab Eccleſia patris, & regnum peculiare condidit opibus & potentiâ munitum, novamque religionem inſtituit. Vide Matth. Dreſſerum in primo millen.

Quæ eſt diviſio mundi juxta millenarios annos?

Quidam Elias Rabinus Iudæorum, ut legitur in parte 4. Talmud, lib. 2. de duratione mundi, vaticinatus eſt duraturum mundum ſex millibus annorum, ductus duobus S. Scripturæ teſtimoniis. 1. ex hiſtoria creationis, ubi legimus Deum ſex dierum ſpacio abſolviſſe opus creationis, ſingulos autem dies in duratione mundi notare millenos annos judicat Irenæus lib. 5. 2. ex Pſalmo 90. ubi dicitur mille annos ante oculos Dei eſſe tanquam diem heſternum qui præteriit. Prima duo millenaria dicuntur Inane ſeu Vacuum, quia doctrina de Deo nondũ fuit literis conſignata, vel quia maxima pars mundi adhuc

huc ab incolis fuit inanis. Sequentia duo dicuntur Lex; quia lex certa eſt lata & in tabulis exarata, ut lex de circumciſione & politia Moſaica. Reliqua duo Meſſiæ tribuuntur. Singulorum autem millenariorum termini hi oſtenduntur:

1. A creatione uſque ad Enochum in cœlum tranſlatum.
2. A tranſlatione Enochi uſque ad Abrahamum.
3. Ab Abrahamo uſque ad Salomonem.
4. A Salomone uſque ad natum Chriſtum.
5. A nato Chriſto uſque ad Othonem III.
6. Ab Othone III. uſque ad finem Mundi. Sed decurtabuntur dies qui decurtabuntur.

An politicus ordo fuerit ante diluvium?

Oeconomicum ordinem extitiſſe extra dubium eſt, ut & Eccleſiaſticum. Sunt qui politicum addunt, eò quod Deus mandatum dedit primis parentibus ut imperarent terræ & omnibus quæ in ea ſunt. Sed ego imaginem potius dixerim politici ordinis. Nec enim legimus ante diluvium hominem fuiſſe homini πολιτικῶς ſubjectum, ut deinde factum eſt in diſperſione gentium.

Ubi primi parentes poſt ejectionem ex Paradiſo exulaverint?

Eruditiores ſcribunt hominem è paradiſo ejectum exulaſſe in agro Damaſci qui ab Hieroſolymis diſtat 40 milliaribus, & volunt in illo agro Cajinum interfeciſſe Abelem fratrem, & quidem circa annum mundi centeſimum, ut ex Epiphanio autor eſt Dreſſerus.

Quæ ſit cauſſa longævitatis patrum ante diluvium?

Triplex narratur cauſſa: 1. Ut doctrina de Deo & bonis artibus viva voce propagaretur. 2. Ut patres tanquam in acie ſtantes ſerpentis dolos & ſarcaſmos refellerent. 3. Ut vivum eſſet teſtimonium providentiæ Dei longævitatem tribuentis piis. De impiis in regno Cajini nihil tale affirmat ſcriptura.

De propagatione generis humani poſt diluvium.

OMnes igitur homines in diluvio perierunt, exceptis iis qui in arca fuerunt juſſu Dei congregati, ibique conſervati, videlicet Noah cum ſua uxore, & tres filii cum ſuis uxoribus, ex quibus poſtea, quaſi denuo genus humanum eſt conditum & propagatum. Vtrum autem ipſe Noah poſt diluvium genuerit liberos, diſputatum eſt. Qui affirmant, nituntur verbis benedictionis Dei, quæ extant Gen.9. verſ.1. Benedixit Deus Noacho & filiis ejus, dicens: Fœtificate & augeſcite & replete terram, &c. Et ſanè quum Noah poſt diluvium vixerit annos 350, conſentaneum eſt per id tempus plures genuiſſe liberos. Sed miſſo hoc pauca de propagatione generis humani poſt diluvium moneamus, quam nobis Moſes Gen.10. fuſiùs exponit.

Iapheti proſapia à Moſe primo loco recenſetur, qui à profanis vocatur Japetus. Hic pater eſt occidentalium & ſeptentrionalium populorum, Græcorum, Latinorum & Germanorum. A Gómer deducti ſunt Cimmerii, qui hodie Cimbri dicuntur, ut ſunt Holſati, Sleſvicenſes, Dani & Sicambri, qui hodie ſunt Geldrienſes & Clivenſes; item populi in Ponto, Aſia, Bithynia, Phrygia & Armenia. Sunt qui ab Aſcenas filio Gomeri ortum ſuum Germanos ducere credunt. Vide Melanchthonem in Chronico. De Græcis nullum eſt dubium quin ſint à Iavan & Iaphet, quod conſtat ex Daniele cap.8. verſ.21. Hinc Iones vetuſtiſſimi Græcorum, ut ex Homero conſtat. Græci autem deinde dicti ſunt à quodam Græco Theſſali filio, quæ appellatio recentior eſt. A Magog filio Japheti Scythica gens orta eſt, ex qua tandem Turci prodierunt. A Madai ſunt Medi; à Thubal Hiſpani ſeu Iberi; à Meſchec Cappadoces; à Thiras Thraces. Poſteri ex Iavan porrò ſunt Aeoles, Cilices, Dodonæi qui ſunt Rhodii & Dores.

Chami generationem Moſes ſecundo loco narrat, qui meridianum tractum plurimum poſſedit; nempe terram Africam, cum qua tamen non contentus Syriam etiam & Aſiæ majoris regiones armis ſibi ſubjugavit. Hinc Arabes, Æthiopes, Ægyptii, Libyi, Mauritani, Cananæi

qui poſtea Palæſtini dicti ſunt, Sabæi, Lydii, &c.

Ex Semo prognati ſunt Perſæ, Aſſyrii, Chaldæi, Syri, Hebræi. Hæc verò ſumma brevitate dicta ſint de propagatione gentium poſt diluvium. Ex quibus videre eſt, Japhetum patrem eſſe gentium in ſeptentrione & occidente; Chamum in plaga meridionali; Sem verò in plaga orientali. Sed poſtea horum populorum propter varias migrationes ingens facta eſt confuſio, adeò ut diſtinctio hæc hodie vix inveniat locum.

De turri Babylonicâ, quæ fuit initium primæ Monarchiæ.

Vt ante diluvium juxta veram Eccleſiam Cajinus diſſeminaverat eccleſiam falſam & impiam; ita poſt diluvium impius Chamus ſuum ſibi adjunxit gregem horrendæ idololatriæ addictum, ad quem deinde etiam Iapheti poſteritas acceſſit. Solus Sem puritatem cœleſtis doctrinæ retinuit, & ad poſteros deduxit; quamvis & hi poſteà in Chaldæa ad Chamitarum idololatriam defecerunt, ut exemplo Abrahami notum eſt, qui in Chaldæa ſervivit idolis, ut legimus Joſuæ 24. verſ.2. Fuit autem Chami religio in cultu ignis ſacri, quem hiſtoriæ nominant Ur ſeu Or, item Orimaſda, id eſt, lucem divinam; quod malum porrò temporis tractu ad Perſas quoque prorepſit. Credibile autem eſt hûnc ritum ortum eſſe à victimis, quæ cœlitus divina flamma incendebantur. Hac enim κακοζηλίᾳ diabolus miſeros homines decipit. Sed ad religionem Chamus etiam addidit novam politiæ formam, rejecta illa veteri gubernandi ratione, quæ patria & œconomica erat. Vi & armis homines ad obedientiam adigère cœpit, quam ad rem præcipuam operam contulit nepos Nimrod, qui propterea robuſtus venator coram Domino, hoc eſt, crudelis tyrannus & ſine timore Domini à Moſe dicitur, Gen.10. verſ.9. Ut autem facilius quod volebat obtineret & conſervaret, conſilium invenit de arce & turri in valle regionis Sinear (quæ eſt inferior pars Meſopotamiæ ad montem Singara ſita, quò populi ex monte Ararat poſt diluvium conſederant) ædificanda, ut ſcilicet nomini ſuo gloriam & autoritatem conciliaret, ſuumque imperium magis fulciret, Gen.11. v.1.2.3.4. Sed humanum hoc & temerarium propo-

propoſitum Deus immiſſa linguarum confuſione adeò repreſſit & inhibuit, ut relicto opere cum pudore ædificantes diſceſſerint, alii in hanc, alii in aliam mundi plagam. unde tandem varia in variis orbis terrarum partibus extiterunt regna. Sem verò & hujus poſteri quum manerent in Babylone, accidit ut hi relicta vera doctrina impios Babyloniorum ac Chaldæorum cultus receperint. Ex hac linguarum confuſione urbs nomen eſt adepta, ut diceretur Babel, id eſt, confuſio, & vulgò Babylon, metropolis Chaldææ, ab Hieroſolymis diſtans milliaribus 170 verſus orientem, unde regio circumjacens Babylonia eſt dicta. Poſtea ſeceſſit Nimrodus verſus ſeptentrionem in Aſſyriam, ibique condidit Niniven urbem juxta Tigrin fluvium. Diſtat autem Ninive Hieroſolymis milliaribus 171 verſus Orientem & Septentrionem. Creditur vulgò ab Aſſur ædificata, ſed errorem oſtendit Franciſcus Iunius in cap.10.Gen. verſ.11. Obſervanda hæc ſunt probè, ut rectius intelligatur diſtractio primæ Monarchiæ in regnum Babylonicorum & Medorum, & quomodo per Merodachum Aſſyrii traducti ſint ad Babylonios, unde regni Babylonici poteſtas admodum crevit, poſtea verò Babylonicum regnum pervenerit ad Darium Medum & Cyrum Perſam.

Cæterum diluvii finis incidit in annum M.1657, primæ autem Monarchiæ initium in annum M. 1788. Subductio igitur relinquit intermedium ſpacium annos 131. Cœpit autem prima Monarchia annis 161 ante natum Abrahamum. Inter diluvium & natum Abrahamum fuerunt anni 292.

Atque hæc de primo mundo & rebus ante primam Monarchiam dicta ſufficiant.

Brevis delineatio primæ Monarchiæ una cum Synchroniſmis.

1. Monarchia eſt ſummum imperium, quod dignitate & potentia cæteris præſtat. Sumitur hæc vox in hiſtorica lectione paulò aliter quàm in politica. Ubi definitur reſpublica quando uni alicui ſuprema poteſtas & cura in adminiſtratione cõmittitur. ſic enim cujuſvis principis ditio Monarchia dici poteſt. Unus ille qui Monarchiæ præeſt dicitur Monarcha, non quod ſolus do-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

lus dominetur in orbe terrarum, qualis nunquam extitit, ſed quia dignitate & potentia cæteris regibus & principibus antecellit.

2. Monarchiæ in hiſtoriis recenſentur quatuor; Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum.

3. Prima dicitur Aſſyriorum, quia plurimi ejus Monarchæ ſedem ſuam regiam habuerunt in urbe Ninive quæ in Aſſyria ſita eſt. Dicitur etiam Babyloniorum, quia primum ejus initium & ultimus finis fuit Babylone, &, quia Babylon ſita eſt in Chaldæa, etiam Chaldæorum dicta eſt.

4. Hujus Monarchiæ primus autor fuit Nimrodus, filius Cuſs, nepos Chami, pronepos Noachi, qui anno à diluvio 131, qui eſt annus M. 1788, ædificavit turrim Babylonicam, & hic primum politicum regnum in mundo auſpicatus eſt, ultimus Monarcha fuit Balthaſar, qui anno Mundi 3435 victus à Cyro Perſa finem huic Monarchiæ fecit. Duratio igitur hujus Monarchiæ fuit annorum 1647.

Porrò ſeries regum in hac Monarchia hæc eſt:

	Anni regni.
1. Nimrodus regnavit	56.
2. Belus	65.
3. Ninus	52.
4. Semiramis	42.
5. Ninias, alias Zameis	37.
6. Arius	30.
7. Aralius	40.
8. Baleus, alias Balaneus	30.
9. Armatrites	37.
10. Belochus priſcus	36.
11. Baleus junior	52.
12. Altades	32.
13. Mamitus	30.
14. Mancaleus	30.
15. Sphærus	20.
16. Mamelus	30.
17. Sparetus	40.
18. Aſcatades	40.
19. Amyntas	45.
20. Belochus junior	25.

21. Belo-

	Anni regni.
21. Belopares	30.
22. Lamprides	32.
23. Soſares	20.
24. Lampares	30.
25. Pannias	45.
26. Soſarmus	19.
27. Mitreus	27.
28. Tautanes	32.
29. Teutéus	40.
30. Thinéus	30.
31. Dercylus	40.
32. Eupales	38.
33. Laoſthenes	45.
34. Pyriciades	30.
35. Ophratéus	20.
36. Opraganeus	50.
37. Aſcrazapes	42.
38. Sardanapalus	20.

Sub hoc Sardanapalo facta eſt Monarchiæ diſtractio, quum jam ſtetiſſet annos 1360. videlicet anno Mundi 3148. Duo igitur regna exorta ſunt, Medorum & Babyloniorum. Regum ſeries in utroque regno hæc eſt:

MEDI.

1. Arbaces	28.
2. Soſarmus	30.
3. Medidus	40.
4. Cardiceas	13.
5. Dejoces	53.
6. Phraotes	22.
7. Cyaxares	40.
8. Aſtyages	35.
9. Cyaxares ſeu Darius cum Cyro genero	30.

BABYLONII.

1. Phul Belochus	48.
2. Tiglat-Pilleſer	23.
3. Salmanaſſar	10.
4. Sennaherib	7.
5. Aſſarhaddon	10.
6. Merodach, qui victo Aſſarhaddone extinxit Aſſyriorum regnum, & fecit unum, videlicet Babylonicum ſeu Chaldæum.	40.
7. BenMerodach	21.
8. Nabugdonoſor 1.	35.
9. Nabugdonoſor Magnus	43.

Othniel.
Ehud, Samgar.
Debora & Barac.
Gideon.
Abimelech.
Thola.
Jair.
Jephtha.
Ibzan.
Elon.
Abdon.
Simſon.
Eli.
Samuel, qui Saulem creavit regem,

Hinc à Saule Regum ſeries ducitur uſque ad finem hujus Monarchiæ, videlicet poſt captivitatem Babylonicam.

Saul.
David.
Salomon, poſt cujus obitum facta eſt diviſio regni in Iudâ & Iſraël.

Reges in Iudâ.	*Reges in Iſraël.*
1. Rehabeam.	1. Ieroboam.
2. Abiam.	2. Nadab.
3. Aſſa.	3. Baëſa.
4. Ioſaphat.	4. Ella.
5. Ioram.	5. Simri.
6. Ahaſia.	6. Amri, qui condidit Samariam, ex quo regnum Iſraël dictum eſt regnum Samariæ.
7. Athalia.	7. Achab.
8. Joas.	8. Ahaſia.
9. Amazia.	9. Ioram, ſub quo ingens bellum & fames in Samaria, 2.Reg.6.
10. Aſaria, alias Uſia.	10. Iehu.
11. Iotham.	11. Ioahas.
12. Ahas.	12. Joas.
13. Hiskias, alias Ezechias.	13. Ieroboam.
14. Manaſſes.	14. Sacharia.
15. Amon.	15. Sallum.
16. Ioſias.	16. Menahem.
17. Ioahas.	17. Pekaja.
18. Iojakim, alias Eliakim.	18. Pekab, cui bellum in-

tur Bocchoris. Poſt hunc propter varias ſeditiones
it interregnum.

11. Rameſes ſeu Rampſes cognomento Ægyptus, à
uo regio nomen habuit quæ prius Mizraim dicebatur.

12. Menophis ſive Miris, qui longo intervallo poſt
Buſiridem à Diodoro nominatur.

13. Thuoris aliis Protheus, ad quem venit Paris cum
Helena & deinde Menelaus. Sub hoc Ilium captum eſt.

14. Rhampſinitus, avaritiæ deditus. Sub hoc accidit
inſigne illud furtum de quo Herod. lib. 2. Poſt hunc plures
alii ſed minùs clari.

15. Sabacus qui videtur eſſe Seſac tempore Salomonis
& Rehabeami 1. Reg. 14. verſ. 25.

16. Sethen, cui bellum illaturus Sennaherib Aſſyrius
progredi non potuit in Ægyptum amiſſo exercitu in Iudæa.
Poſt hunc conſtituti ſunt 12 duces.

17. Pſammetichus, cujus maximæ res geſtæ narrantur
à Diodoro.

18. Necho qui vicit Ioſiam 2. Reg. 23. verſ. 29.

19. Apryes, quem Ieremias nominat Ophrea cap. 44.
v. 30. Hic Jeremiam interfecit, poſteà ab Amaſi duce
ſtrangulatus.

20. Amaſis, qui monuit Polycratem Samiorum regem.
In hujus tempora incidunt initia Perſicæ Monarchiæ.

21. Pſammenitus ultimus, qui captus à Cambyſe filio
Cyri dixit: Domeſtica mala lacrymis ſunt majora. Recenſui
reges clariores, reliqui obſcuriores à Diodoro &
Herodoto ferè ſine ordine deſcribuntur. Ordinem tamen
aliquem monſtrat Theod. Zwing. in theatro pag.
1337. primæ editionis.

9. Ad Græcorum res nunc venio, ubi occurrit

1. Regnum Sicyoniorum. in quo primus rex fuit Ægialius,
cujus initium ponitur in anno M. 1880, quo tempore
Belus filius Nimrodi in Babylone regnavit, anno
ante natum Abrahamum 73. Numerantur ad ultimum
regem Zeuſippum reges 26 incluſivè. Defecerunt autem
Sicyonii reges anno M. 2836, ut annotat Zwingerus
in theatro pag. 1339. videlicet circa tempora Samuelis.
Poſt hos reges ſecuti ſunt ſacerdotes Carni. Cæterum
ab Ægialio eſt Ægialea dicta quæ hodie nuncupatur Peloponeſus.

2. Reg-

2. Regnum Argivorum, in quo primus rex fuit Inachus, cujus initium ponitur in anno M. 2109, qui eſt annus natalis Iacobi Patriarchæ. Numerantur ad ultimum regem Acriſium reges 14 incluſivè. Sub Acriſio defecit hoc regnum, tranſlatum ad Mycenas anno M. 2622. circa tempora Ehud judicis in Iſraël.

3. Regnum Athenienſium, in quo primus rex fuit Cecrops, & ponitur initium in anno M. 2412, quo tempore Moſes vixit in Midian exul ob homicidium. Numerantur ad ultimum regem Codrum reges 17 incluſivè. Codrus enim qui mutato habitu pro patria bello Peleponeſiaco occubuit clauſit regnum anno M. 2899 quum David regnaret in Ieruſalem. Poſt reges Athenis fuerunt ἄρχοντες & principes ſive prætores, quorum poteſtas primò fuit perpetua, deinde decennalis. Primus fuit Medon, unde poſteri Medontidæ dicti, inter quos fuit Agamneſtor undecimus ἄρχων perpetuus, ſub quo Peloponenſium & Athenienſium bellum fuit cruentiſſimum anno M. 3168. juxta Zwingerum. Poſt ἄρχοντας deinde ex nobilibus electi ſunt annui principes, qualis fuit Piſiſtratus & hujus filii Hipparchus & Hippias, de quibus in tertia Monarchia.

4. Regnum Lacedæmoniorum, in quo primus rex fuit Euryſthenes, cujus initium ponitur in anno M. 2865 circa infantiam Davidis. Numerantur ad ultimum regem Alcanem, ſub quo floruit Lycurgus νομοθέτης, reges 9. quibus deficientibus inceperunt Olympiades, & creati ſunt Ephori qui in reges poteſtatem habuerunt.

5. Regnum Corinthiorum, in quo primus rex fuit Alethes, cujus initium eſt anno M. 2865. Numerantur ad ultimum regem Antomenem, qui vixit anno M. 3187. circa tempora Eſaiæ prophetæ, reges 12. poſtea annui principes conſtituti ſunt, inter quos Bacidæ primarii fuerunt, ex qua familia longo tempore poſt prodiit Cypſelus, cujus filius Periander qui floruit anno M. 3335, quo tempore vixit Draco legiſlator Athenienſium.

6. Regnum Macedonum, in quo primus rex fuit Caranus, & initium habuit anno M. 3159, & numerantur ad finem primæ Monarchiæ reges 9, nempe ad Amyntam. Sequuntur deinde 13 qui tempore ſecundæ Monarchiæ floruerunt; quos tandem ſequitur Alexander Magnus tertiæ Monarchiæ autor.

Sunt etiam conſiderandæ præcipuæ res in Græciâ geſtæ tempore primæ Monarchiæ, ut ſunt:

Pelaſgi gens Æolica Phthiotin Theſſaliæ inhabitantes, ab Ætolis & Locris duce Deucalione pulſi, partim in Epirum, partim in Italiam migrarunt, quidam in Theſſalia remanſerunt, circa tempora nativitatis Moſis & Aaronis anno M. 2370. Vide Chytræum in Chronolog.

Diluvium quod ſub Deucalione rege Theſſaliæ fuit anno M. 2440, quo ferè apud Græcos nihil extat antiquius, licèt annis 780 ſecutum ſit poſt Noachi diluvium, cum quo apud Ovidium confunditur. Incidit in tempus exitus Iſraelis ex Ægypto.

Regnum Trojanum conditum eſt à Dardano, qui quum fratrem Iaſium regem Italiæ interemiſſet, aufugit in Samothraciam, indeque reverſus partem Mæoniæ regionis obtinuit, quæ deinde dicta eſt Dardania, & poſtea Phrygia. Accidit hoc anno M. 2488. quo tempore Joſua miſit exploratores in terram Canaan. Succeſſio hæc eſt:

Dardanus.	Ilus.
Erichthonius.	Laomedon.
Tros.	Priamus, qui periit in bello Trojano.

Cadmus literas & doctrinam ex Phœniciâ in Græciam intulit anno M. 2507. quo tempore Ioſua mortuus eſt. Minos regnavit in Creta. Erechtheus Athenienſium rex conſulto oraculo immolat ante exercitum filiam ſuam, & ſic vincit Eumolpum Thracum regem, Prometheus & Epimetheus fratres diſſimilimis ingeniis vixerunt in Theſſalia circa annum M. 2568. quo tempore Ehud fuit judex in Iſrael.

Theſeus Athenis regnavit anno Mundi 2734. De hoc lege Plutarchum.

Hercules claruit anno M. 2736, & fuit σύγχρονος Theſei. Poſteri ejus dicti ſunt Heraclidæ, qui tenuerunt regnum Lydiæ annis 505, ex quibus ultimus fuit Candaules interfectus à Gyge ſatellite anno M. 3246, quo tempore Hiskias fuit rex in Judâ, vel ut alii volunt anno M. 3256 quum in Iudâ regnaret Manaſſes. Bucholtzerus.

Lapithæ

Lapitharum bellum cum Centauris exarſit anno M. 2737. Fuerunt populi Theſſaliæ. Hoc tempore in Iſraële judex fuit Iair.

Bellum Thebanum anno M. 2738 inter duos fratres Eteoclem & Polynicen ex inceſto conjugio Oedipi & Iocaſtæ natos geſtum eſt. Cæterum regni Thebani conditor fuit Cadmus Agenoris filius, qui ex Phœnicia Iudææ vicina coloniam duxit in Bœotiam fertiliſſimam Græciæ regionem.

Argonautica expeditio in Colchidem ſuſcepta eſt anno M. 2740.

Bellum Trojanum cœpit anno M. 2779, circa tempora Samſonis. Chytræus in chronologia ponit annum M. 2782, idque certis argumentis demonſtrat.

Bœotii ex Arac urbe Theſſaliæ pulſi Bœotiam occuparunt anno 60 poſt captam Trojam. Chytræus ex Thucyd. libr. 1.

Minyæ à Pelaſgis ex Lemno pulſi & à Lacedæmoniis recepti circa Davidis nativitatem. Horum uxores celebrantur propter inſignem φιλοστοργίαν erga maritos incarceratos. Herod. lib. 4.

Heraclidæ ex avito regno Argivorum excuſſi deſcendunt in Peloponeſum anno M. 2862. anno 80 poſt excidium Trojæ. Chytræus.

Codrus rex ultimus Athenarum floruit circa tempora & regnum Davidis, interfectus anno M. 2899, ut habet Bucholtzerus.

Iones migrant in Aſiam minorem & ibi condunt 12 urbes anno M. 2898. Chytræus ex Herod. lib. 1.

Olympiades incipiunt anno M. 3205, quo tempore Ahas fuit rex in Iuda, ſecundum Chytræum, vel anno M. 3196. Diſtantia eſt 6 annorum. Vide Bucholtzerum.

Battus ex familia Minyarum filius Polymneſti & Phronimes ex inſula Thera coloniam duxit in Libyam, & urbem Cyrenen condidit circa annum M. 3300. quo tempore in Iuda regnavit Joſias.

Bellum Meſſenium anno M. 3229. Bucholtzerus.

Cypſelus Corinthi exercet tyrannidem anno M. 3313. quo Ieremias prophetare incepit. De Cypſelo vide Herod. lib. 5.

Homerus floret circa tempora Eliæ prophetæ anno M. 3004, &c. mortuus eſt anno M. 3060, ab excidio

Trojæ

Trojæ anno 272, quo tempore domus Achab deleta fuit à Iehu

Heſiodus floret circa tempora Eſaiæ prophetæ anno M. 3195 qui eſt ſextus ante natum Romulum & Remum.

Æſopus circa tempora Crœſi & Cyri.

Septem ſapientes Græciæ eodem tempore, ut & Pythagoras, Phocylides, Epicharmus, Anaximander, Anacreon Lyricus, Steſichorus, Phalaris Siciliæ Tyrannus. Atque hæc de rebus Græciæ in prima Monarchia.

10. Cum rebus Græcorum cohærent etiam res Lydorum, qui ab Hercule ortum ſuum ducunt, unde Heraclidæ ſunt appellati, qui cæſo in Attica Euryſtheo in Peloponeſum deſcenderunt. Sed quum Hyllus dux Heraclidarum in Monomachia ab Echemo Tegeata interfectus eſſet, promittunt ſe intra 100 annos in Peloponeſum non redituros, ut refert Herod. lib. 9. Accidit hoc circa annum M. 2762 quum judex in Iſrael eſſet Iephtha. Elapſis centum annis Heraclidæ, quum ab Euryſtheo primùm & deinde ab Atridis ex avito regno Argivorum excuſſi eſſent, tandem in Peloponeſum deſcenderunt, & Spartam, Argos, Meſſenen &c. occuparunt. Atque hic eſt reditus Heraclidarum in Peloponeſum, qui à Bucholtzero refertur ad annum M. 2868, quo tempore Samuel judicavit Iſraëlem. Cæterùm Heraclidarum ultimus fuit Candaules, qui à Gyge ſatellite fuit interfectus, qui deinde in regno ſucceſſit. Series eſt:

- Candaules.
- Gyges qui cœpit regnare in Lydia anno M. 3256 & regnavit annos 38. Ab hoc continua hiſtoria Herodoti incipit. Herod. lib. 1.
- Ardys ſecundus rex Lydorum.
- Halyattes tertius rex Lydorum.
- Halyattes quartus rex Lydorum, qui Cimmerios ejecit ex Aſiâ, & cepit Smyrnam.
- Crœſus quintus rex Lydorum, qui victus eſt à Cyro Perſa. Hæc paucis de Lydorum regum ordine. Lydia autem refertur ad minorem Aſiam.

11. Sequuntur nunc res Italorum ſub prima Monarchiâ, ubi primò occurrunt quæ contigerunt in regno

Thuſciæ

Thuſciæ ſive Hetruriæ, deinde quæ in regno Latinorum, & tertiò in regno Romanorum.

Regnum Thuſciæ primò conditum eſt à Gomero primogenito Iapheti, anno Nimrodi 10. Hic enim Gomerus coloniam duxit in Italiam, à quo Cimbri dicti ſunt, qui deinde ex Italia profecti ſunt in Septentrionem. Porrò longam ſeriem regum Thuſciæ à Gomero uſque ad Iaſium à Dardano fratre (qui deinde in Samothraciam profugit) interfectum, ubi regnum Trojanorum incipit; indeque porrò ad Hyellum qui in Hetruria regnavit circa annum M. 3416 ubi finis eſt Monarchiæ primæ, vide apud Theod. Zwingerum in Theatro, fol. 1340 & 1341.

Regnum Latinorum Æneas poſt obitum ſoceri Latini, quarto anno poſt Trojæ excidium, qui eſt annus M. 2792, quo Samſon judicavit Iſraëlem, adminiſtrare cœpit. Series hæc eſt:

1. Æneas.
2. Aſcanius.
3. Sylvius poſthumus, frater Aſcanii, unde Albanorum reges Sylvii dicti.
4. Æneas Sylvius.
5. Latinus Sylvius.
6. Alba Sylvius.
7. Capetus.
8. Capys.
9. Capetus.
10. Tiberius.
11. Agrippa Sylvius, cujus tempore vixit Homerus.
12. Alladius, alias Remus vel Aremulus.
13. Aventinus, qui ſuo ſepulchro monti Aventino nomen dedit.
14. Procas, qui Amulio natu minori regnum, Numitori verò majori pecunias reliquit.
15. Amulius, qui fratre Numitore expulſo hujus filiam Rhean alias Iliam ſpe partus adimendi Veſtæ conſecravit; quæ tamen anno 27 patrui Remum & Romulum peperit anno 2. olymp. 2. qui eſt annus M. 3201, quum in Judæa regnavit Jotham XI rex,

Regnum

Regnum Romanorum auſpicatus eſt Romulus anno M. 3220, anno 1. Olymp. 7. quum in Judæâ regnavit Achas, & Eſaias vaticinatus eſt. Series regum hæc eſt:

1. Romulus, qui anno ætatis 18 Romam ædificavit, anno poſt everſionem Trojæ 435.
2. Numa Pompilius.
3. Tullus Hoſtilius.
4. Ancus Martius.
5. Tarquinius Priſcus.
6. Servius Tullius, cujus 40 anno prima Monarchia finita eſt, & Cyrus in Perſia ſecundam inchoavit, videlicet anno M. 3435. Regnavit autem Servius annos 44, quem ſecutus eſt L. Tarquinius Superbus, qui incidit in ſecundam Monarchiam.

12. Res Germanorum à prima origine obſcuriores ſunt, de quibus Jodocus Willichius in Commentariis in Cornelii Taciti Germaniam ſic ait: Quam Germanorum regum, inquit, nullum quod equidem ſciam Chronicum extet, ſylvam ejuſdem quandam adumbrabo, &c. & bona ex parte ex Beroſo & Hebræis informabo. Sic Willichius. Nos ex Willichio & Dreſſero ſeriem regum Germanorum annotamus ut poſſumus.

	Anno Mundi.
1. Tuiſco	1812.
2. Mannus	1965.
3. Ingevon	2036.
4. Iſtevon	2074.
5. Hermannus	2125.
6. Marſus vel Mars	2188.
7. Gambrivius	2234.
8. Suevus	2278.
9. Vandalus	2324.
10. Teutanes	2365.
11. Alemannus	2392.
12. Bojus	2456.
13. Ingram	
14. Adelger	
15. Laërtes	2617.
16. Ulyſſes Ilſing	2668.
17. Brennus	2721.
18. Hichtar	2759.

19. Francus 2790.
20. Wolfſheim Siclingus 2833. poſt hunc filios regnâſſe Kels, Gal, Hyllir, tradit Aventinus. Porrò verò de Germanis nihil memorabile eſt literis mandatum, uſque ad annum M. 3555, qui incidit in ſecundam Monarchiam. Vide Dreſſerum in millenario 4. pag. 481.

Ex profanis in hac prima Monarchia doctrina celebres fuerunt:

1. Homerus, qui vixit circa tempora Eliæ.
2. Lycurgus.
3. Heſiodus, circa tempora Eſaiæ.
4. Solon & cæteri ſapientes Græciæ.
5. Æſopus fabulator.
6. Theognis.
7. Phocylides.
8. Pythagoras, &c.
9. Sibyllæ.

Hæc ſit brevis delineatio hiſtoriarum primæ Monarchiæ, quæ tanquam idea ob oculos ponenda ut ſingula majore cum diſtinctione ac luce legi poſſint.

MONARCHIÆ SECVNDÆ brevis delineatio.

HVjus Monarchiæ primus autor fuit Cyrus, filius Cambyſis Perſæ viri ignobilis & Mandanes filiæ Aſtyagis regis Medorum. Egreſſus ex adoleſcentia fuit ſocius regis Cyaxaris filii Aſtyagis quem Daniel propheta vocat Darium Medum, & magna bella geſſit, ut tandem hic Cyaxares ipſi filiam locaret in uxorem, & Cyrum in regni ſocietatem admitteret, in qua cum Dario ſocero regnavit annos 24 ante captam Babylonem, quamvis alii ponunt annos 20, alii 22. Capta Babylone & devictis Aſſyriis delevit primam Monarchiam & inſtituit ſecundam in Perſia, unde Perſica eſt dicta; quod factum eſt anno M. 3435, juxta recentiores verò 3488. Intervallum eſt annorum 53. Duravit uſque ad annum M. 3641.

3641. Fuit igitur annorum 206. Porrò ſeries regum in hac Monarchia hæc eſt:

	Anni regni.
1. Cyrus	7.
2. Cambyſes	8.
3. Darius Hyſtaſpis	36.
4. Xerxes	21.
5. Artaxerxes Longimanus	40.
6. Darius Nothus	19.
7. Artaxerxes Mnemon	43.
8. Artaxerxes Ochus	23.
9. Arſames	3.
10. Darius Codomannus	6.
	206.

In Synchroniſmis occurrunt hiſtoriæ tum ſacræ tum profanæ.

Sacræ hiſtoriæ ordiendæ ſunt à ſolutione captivitatis Babylonicæ, quâ per Cyrum Judæis facta eſt poteſtas redeundi in Iudæam, & Templum ac urbem Hieroſolymam reædificandi.

In Iudaico populo periit regia dignitas, & alia exorta eſt imperii forma cum novo Templo & nova urbe; videlicet poteſtas Pontificum & Ducum, quæ duravit annis 534 uſque ad Chriſtum pontificem ac principem æternum.

Series pontificum Hieroſolymitanorum tempore hujus Monarchiæ hæc eſt: Nehem.12. v.10.11.

Vide Dreſſ. in mill. 4. pag.290. Zwing. in theatro pag. 1327.

1. Jeſua ſive Ieſus filius Iozadack Eſdræ cap. 3. verſ.2. & Hagg.1. v. 1. Hic pontificatu functus annos 36 ad Darium Perſiæ regem ſe contulit, pontificatu filio ſuo Joachim tradito. 36.
2. Ioachimus vel Iacimus 48.
3. Eliaſibus. 21. *Huic alij tribuunt annos 29 Dreſſ.*
4. Iojada. 23.
5. Johannes, vel Ionathan, vel Iothamus 24.
6. Iaddus vel Iaddua 10.

Series Ducum ſeu Principum in populo Judaico tempore hujus Monarchiæ hæc eſt:

1. Zorobabel 74.

2. Moſella vel Rieſa 66.
3. Iohanna 53.
4. Iudas cognomento Hircanus 14.

In profanis hiſtoriis occurrunt Ægyptii, Græci & Romani.

Ægyptus. Ægyptus inde uſque ad Perſica tempora retinuit veterem regni formam, deinde à Cambyſe Cyri filio domita & Perſicæ Monarchiæ adjecta eſt. In hac igitur Monarchia Ægyptii reges fuerunt:

1. Amaſis, de quo etiam in prima Monarchia, ſed anno 10 hujus ſecundæ Monarchiæ obit. *a*
2. Pſammenitus filius Amaſis, qui à Cambyſe victus, crudeliter tractatus & interfectus eſt. Herod. lib. 3. Sic Ægyptus venit in poteſtatem regum Perſicorum, ibique manſit uſque ad Darium Nothum, cujus anno 6. Amyrteus Saites defecit à Perſis & in Ægypto regnavit. Nota igitur ſeriem.

a & quidem anno 1 regni Cambyſis, ſecũdum Chytr. vel anno 2, ut Bucholtz.

	Anni regni
3. Amyrteus	6.
4. Nepherites	6.
5. Achoris	12.
6. Nectanebus I.	18.

7. Nectanebus II. quem anno regni 18 profligatum ab Ocho Perſa in exilio mortuum ſcribunt. Sic Ægyptus recuperata eſt regno Perſico; ſed poſt annos ferè 20 occupata ab Alex. M.

Græcia. Ex Græcis in hac Monarchia præcipui fuerunt Athenienſes, Lacedæmonii, Thebani, Phocenſes, Locrenſes, Macedones. Variis hi bellis divexabantur, partim externis, partim internis. Celebratiora ſunt hæc:

Bellum Ægyptium in quo Cãbyſes victo Pſammenito Ægyptum Perſicæ Monarchiæ ſubjecit.

1. Pugna Marathonia.
2. Expeditio Xerxis in Græciam.
3. Bellum Peloponeſiacum inter Athenienſes & Lacedæmonios.
4. Acta 30 Tyrannorum cum Thraſybulo.
5. Pugna Leuctrica inter Lacedæmonios & Thebanos.
6. Bellum ſacrum inter Thebanos & Phocenſes, cujus occaſione Philippus Macedo pater Alex. M. in Græ-

in Græciam eſt attractus & Græcorum dux conſtitutus.

7. Bellum Olynthiacum & pugna ad Cheronéam inter Philippum & Athenienſes.

Duces verò bellici Græcorum fuerunt:

1. Miltiades Athenienſis.	9. Alcibiades Athen.
2. Ariſtides.	10. Thraſybulus Athen.
3. Cimon	11. Lyſander Spart.
4. Phocion.	12. Ageſilaus Spart.
5. Leonides Spartanus.	13. Pelopidas Thebanus.
6. Themiſtocles Athen.	14. Epaminondas Theb.
7. Pauſanias Spart.	15. Philippus Macedo.
8. Pericles.	16. Demoſthenes.

Romanorum ſtatus in hac Monarchia inſignem expertus eſt mutationem quando ejectis regibus conſules ſunt creati. Series eſt: *Italia.*

1. Servius Tullius regnat annos 3.

2. Tarquinius Superbus VII & ultimus Romanorum rex regnat annos 25. Dionyſ. Halic. lib.4. pag.337. uſque ad finem libri. Hujus Tarquinii filius nomine Sextus Tarquinius quum ſtuprum intuliſſet Lucretiæ uxori L. Tarquinii Collatini, pater etiam multa crudeliter & nefariè ageret, mutata eſt Reſpublica Romana & annuus Magiſtratus ejectis regibus mandatur Conſulibus, quod factū eſt anno M.3464, die 24 Febr. qui dies dictus eſt REGIFUGIUM.

3. Conſularis ſtatus introductus, cui acceſſit interdum Decemviratus, Triumviratus, & Dictatura. Halic. lib.5.

4. Præcipui & celebratiores Romani in hac Monarchia fuerunt:

1. Horatius Cocles.	*In bello Hetruſco contra*
2. Q. Mutius Scævola.	*Porſenam. Halic. lib.5.*
3. P. Valerius Publicola.	*In bello contra Sabinos. Halic. lib.5.*

4. Menenius Agrippa orator. Halic. lib.6.
5. Coriolanus qui ad Volſcos abiit. Halic. lib. 7. & 8.
6. Legati Romanorum deſcribunt leges Solonis, unde leges 12 tabularum. Halic.lib.10.

7. Spurius Caſſius invenit leges Agrarias.
8. L. Quintius Cincinnatus ex agro vocatur ad Dictaturam.
9. Camillus contra Germanos miſſus.
10. M. Curtius qui equo in ſpecum inſiluit.
11. Manlius Torquatus.
12. Decius pater, & Decius filius.

5. Bella Romanorum occurrunt.

1. Bellum Ethruſcum.
2. Bellum Latinum.
3. Bellum Gallicum.

Docti viri qui tempore hujus Monarchiæ floruerunt in Græcia recenſentur hi:

1. Simonides.
2. Pindarus.
3. Æſchylus
4. Hippocrates.
5. Euripides.
6. Anaxagoras.
7. Socrates.
8. Sophocles.
9. Charondas.
10. Zaleucus.
11. Herodotus.
12. Iſocrates.
13. Theophraſtus.
14. Thucydides.
15. Plato.
16. Ariſtophanes.
17. Xenophon.
18. Demoſthenes.
19. Ariſtoteles.
20. Epicurus, & qui ſunt plures.

MONARCHIÆ TERTIÆ brevis delineatio.

HVjus Monarchiæ primus autor fuit Alexander M. Philippi regis Macedonum filius, qui anno M. 3642, anno regni 6 devicit Darium Codomannum ultimum Perſarum regem, & Monarchiam ad Græcos ſeu Macedonas tranſtulit, ſcilicet ex Aſia in Europam. Recentiores initium hujus Monarchiæ ponunt in anno M. 3692. Differentia eſt annorum 50. Duravit autem annos 282. Sunt qui numerant ab initio hujus Monarchiæ ad natum Chriſtum annos 328. Tenuit autem Alexander M. Monarchiam ſeptennium, eique defuncto ſuccedit Aridæus frater, qui quum ſex annos & menſes 4 in

Macedo-

Macedonia regnaſſet interfectus eſt ab Olympiade matre Alexandri M. &[in ejus locum ſucceſſit Caſſander, qui numeratur XXIII rex Macedonum, tenuitque regnum annos 18. Quum autem varia eſſent diſſidia & bella inter Aſiaticos, tandem de federe ſanciendo inter ſucceſſores Alexandri conſilium inventum eſt anno ab Alexandri obitu 13, qui eſt annus M. 3661, à quo inchoantur anni Seleucidarum, qui in libris Maccabæorum dicuntur anni Græcorum, quamvis ab aliis inchoentur initio anni ſequentis. Porrò fedus inter ſucceſſores hoc fuit, ut Caſſander fuerit præfectus Europæ, Ptolemeus Ægypto, Seleucus Syriæ, & Antigonus Aſiæ, cujus filio Seleucus regnum ademit & Syriæ adjecit. Additur hiſce Lyſimachus qui Thraciam ſeu Helles pontum tenuit, Ioſephus libr. 12. ant. cap. 1.. Nos hic maximè reſpiciemus ad reges Aſiæ ſeu Syriæ qui à primo Seleuco Seleucidæ ſunt dicti; ad reges Ægypti qui Lagidæ dicti ſunt à Lago quodam primi regis Ptolemæi patre; & ad reges Europæ ſeu Macedoniæ.

Series Seleucidarum hæc eſt: videlicet ab anno M. 3661.

1. Seleucus Nicanor	30.
2. Antiochus Soter	20.
3. Antiochus Θεὸς	15.
4. Antiochus Callinicus	20.
5. Seleucus Ceraunus	3.
6. Antiochus Magnus	37.
7. Seleucus Philopator	12.
8. Antiochus Epiphanes	12.
9. Antiochus Eupator	2.
10. Demetrius Soter	11.
11. Alexander Epiphanes	6.
12. Demetrius Nicanor	8.
Scilicet connumerantur 3 anni Antiochi Thei, & 3 anni Tryphonis.	
13. Antiochus Sedetes.	6.
14. Demetrius Nicanor II.	4.
15. Antiochus Gryphus	12.
16. Antiochus Cyzicenus	18.
17. Philippus ultimus Seleucidarum	2.
18. Tigranes	27.

Lapitharum bellum cum Centauris exarſit anno M. 2737. Fuerunt populi Theſſaliæ. Hoc tempore in Iſraële judex fuit Jair.

Bellum Thebanum anno M. 2738 inter duos fratres Eteoclem & Polynicen ex inceſto conjugio Oedipi & Iocaſtæ natos geſtum eſt. Cæterum regni Thebani conditor fuit Cadmus Agenoris filius, qui ex Phœnicia Iudææ vicina coloniam duxit in Bœotiam fertiliſſimam Græciæ regionem.

Argonautica expeditio in Colchidem ſuſcepta eſt anno M. 2740.

Bellum Trojanum cœpit anno M. 2779, circa tempora Samſonis. Chytræus in chronologia ponit annum M. 2782, idque certis argumentis demonſtrat.

Bœotii ex Arac urbe Theſſaliæ pulſi Bœotiam occuparunt anno 60 poſt captam Trojam. Chytræus ex Thucyd. libr. 1.

Minyæ à Pelaſgis ex Lemno pulſi & à Lacedæmoniis recepti circa Davidis nativitatem. Horum uxores celebrantur propter inſignem φιλοστοργίαν erga maritos incarceratos. Herod. lib. 4.

Heraclidæ ex avito regno Argivorum excuſſi deſcendunt in Peloponeſum anno M. 2862. anno 80 poſt excidium Trojæ. Chytræus.

Codrus rex ultimus Athenarum floruit circa tempora & regnum Davidis, interfectus anno M. 2899, ut habet Bucholtzerus.

Iones migrant in Aſiam minorem & ibi condunt 12 urbes anno M. 2898. Chytræus ex Herod. lib. 1.

Olympiades incipiunt anno M. 3203, quo tempore Ahas fuit rex in Iuda, ſecundum Chytræum, vel anno M. 3196. Diſtantia eſt 6 annorum. Vide Bucholtzerum.

Battus ex familia Minyarum filius Polymneſti & Phronimes ex inſula Thera coloniam duxit in Libyam, & urbem Cyrenen condidit circa annum M. 3300. quo tempore in Iuda regnavit Joſias.

Bellum Meſſenium anno M. 3229. Bucholtzerus.

Cypſelus Corinthi exercet tyrannidem anno M. 3313. quo Ieremias prophetare incepit. De Cypſelo vide Herod. lib. 5.

Homerus floret circa tempora Eliæ prophetæ anno M. 3004, &c. mortuus eſt anno M. 3060, ab excidio

Trojæ

Trojæ anno 272, quo tempore domus Achab deleta fuit à Iehu.

Heſiodus floret circa tempora Eſaiæ prophetæ anno M. 3195 qui eſt ſextus ante natum Romulum & Remum.

Æſopus circa tempora Crœſi & Cyri.

Septem ſapientes Græciæ eodem tempore, ut & Pythagoras, Phocylides, Epicharmus, Anaximander, Anacreon Lyricus, Steſichorus, Phalaris Siciliæ Tyrannus. Atque hæc de rebus Græciæ in prima Monarchia.

10. Cum rebus Græcorum cohærent etiam res Lydorum, qui ab Hercule ortum ſuum ducunt, unde Heraclidæ ſunt appellati, qui cæſo in Attica Euryſtheo in Peloponeſum deſcenderunt. Sed quum Hyllus dux Heraclidarum in Monomachia ab Echemo Tegeata interfectus eſſet, promittunt ſe intra 100 annos in Peloponeſum non redituros, ut refert Herod. lib. 9. Accidit hoc circa annum M. 2762 quum judex in Iſrael eſſet Iephtha. Elapſis centum annis Heraclidæ, quum ab Euryſtheo primùm & deinde ab Atridis ex avito regno Argivorum excuſſi eſſent, tandem in Peloponeſum deſcenderunt, & Spartam, Argos, Meſſenen &c. occuparunt. Atque hic eſt reditus Heraclidarum in Peloponeſum, qui à Bucholtzero refertur ad annum M. 2868, quo tempore Samuel judicavit Iſraëlem. Cæterùm Heraclidarum ultimus fuit Candaules, qui à Gyge ſatellite fuit interfectus, qui deinde in regno ſucceſſit. Series eſt:

Candaules.

Gyges qui cœpit regnare in Lydia anno M. 3256 & regnavit annos 38. Ab hoc continua hiſtoria Herodoti incipit. Herod. lib. 1.

Ardys ſecundus rex Lydorum.

Halyattes tertius rex Lydorum.

Halyattes quartus rex Lydorum, qui Cimmerios ejecit ex Aſiâ, & cepit Smyrnam.

Crœſus quintus rex Lydorum, qui victus eſt à Cyro Perſa. Hæc paucis de Lydorum regum ordine. Lydia autem refertur ad minorem Aſiam.

11. Sequuntur nunc res Italorum ſub prima Monarchiâ, ubi primò occurrunt quæ contigerunt in regno

Thuſciæ

Thuſciæ ſiveHetruriæ, deinde quæ in regno Latinorum, & tertiò in regno Romanorum.

Regnum Thuſciæ primò conditum eſt à Gomero primogenito Iapheti, anno Nimrodi 10. Hic enim Gomerus coloniam duxit in Italiam, à quo Cimbri dicti ſunt, qui deinde ex Italia profecti ſunt in Septentrionem. Porrò longam ſeriem regum Thuſciæ à Gomero uſque ad Iaſium à Dardano fratre (qui deinde in Samothraciam profugit) interfectum, ubi regnum Trojanorum incipit; indeque porrò ad Hyellum qui in Hetruria regnavit circa annum M. 3416 ubi finis eſt Monarchiæ primæ, vide apud Theod. Zwingerum in Theatro, fol. 1340 & 1341.

Regnum Latinorum Æneas poſt obitum ſoceri Latini, quarto anno poſt Trojæ excidium, qui eſt annus M. 2791, quo Samſon judicavit Iſraëlem, adminiſtrare cœpit. Series hæc eſt:

1. Æneas.
2. Aſcanius.
3. Sylvius poſthumus, frater Aſcanii, unde Albanorum reges Sylvii dicti.
4. Æneas Sylvius.
5. Latinus Sylvius.
6. Alba Sylvius.
7. Capetus.
8. Capys.
9. Capetus.
10. Tiberius.
11. Agrippa Sylvius, cujus tempore vixit Homerus.
12. Alladius, alias Remus vel Aremulus.
13. Aventinus, qui ſuo ſepulchro monti Aventino nomen dedit.
14. Procas, qui Amulio natu minori regnum, Numitori verò majori pecunias reliquit.
15. Amulius, qui fratre Numitore expulſo hujus filiam Rhean alias Iliam ſpe partus adimendi Veſtæ conſecravit; quæ tamen anno 27 patrui Remum & Romulum peperit anno 2. olymp. 2. qui eſt annus M. 3201, quum in Judæa regnavit Jotham XI rex,

Regnum

Regnum Romanorum auſpicatus eſt Romulus anno M. 3220, anno 1. Olymp. 7. quum in Judæâ regnavit Achas, & Eſaias vaticinatus eſt. Series regum hæc eſt:

1. Romulus, qui anno ætatis 18 Romam ædificavit, anno poſt everſionem Trojæ 435.
2. Numa Pompilius.
3. Tullus Hoſtilius.
4. Ancus Martius.
5. Tarquinius Priſcus.
6. Servius Tullius, cujus 40 anno prima Monarchia finita eſt, & Cyrus in Perſia ſecundam inchoavit, videlicet anno M. 3435. Regnavit autem Servius annos 44, quem ſecutus eſt L. Tarquinius Superbus, qui incidit in ſecundam Monarchiam.

12. Res Germanorum à prima origine obſcuriores ſunt, de quibus Jodocus Willichius in Commentariis in Cornelii Taciti Germaniam ſic ait: Quum Germanorum regum, inquit, nullum quod equidem ſciam Chronicum extet, ſylvam ejuſdem quandam adumbrabo, &c. & bona ex parte ex Beroſo & Hebræis informabo. Sic Willichius. Nos ex Willichio & Dreſſero ſeriem regum Germanorum annotamus ut poſſumus.

	Anno Mundi.
1. Tuiſco	1812.
2. Mannus	1965.
3. Ingevon	2036.
4. Iſtevon	2074.
5. Hermannus	2125.
6. Marſus vel Mars	2188.
7. Gambrivius	2234.
8. Suevus	2278.
9. Vandalus	2324.
10. Teutanes	2365.
11. Alemannus	2392.
12. Bojus	2456.
13. Ingram	
14. Adelger	
15. Laërtes	2617.
16. Ulyſſes Ilſing	2668.
17. Brennus	2721.
18. Hichtar	2759.

19. Francus 2790.
20. Wolffheim Siclingus 2833. poſt hunc filios regnâſſe Kels, Gal, Hyllir, tradit Aventinus. Porrò verò de Germanis nihil memorabile eſt literis mandatum, uſque ad annum M. 3555, qui incidit in ſecundam Monarchiam. Vide Dreſſerum in millenario 4. pag. 481.

Ex profanis in hac prima Monarchia doctrina celebres fuerunt:

1. Homerus, qui vixit circa tempora Eliæ.
2. Lycurgus.
3. Heſiodus, circa tempora Eſaiæ.
4. Solon & cæteri ſapientes Græciæ.
5. Æſopus fabulator.
6. Theognis.
7. Phocylides.
8. Pythagoras, &c.
9. Sibyllæ.

Hæc ſit brevis delineatio hiſtoriarum primæ Monarchiæ, quæ tanquam idea ob oculos ponenda ut ſingula majore cum diſtinctione ac luce legi poſſint.

MONARCHIÆ SECUNDÆ brevis delineatio.

HUjus Monarchiæ primus autor fuit Cyrus, filius Cambyſis Perſæ viri ignobilis & Mandanes filiæ Aſtyagis regis Medorum. Egreſſus ex adoleſcentia fuit ſocius regis Cyaxaris filii Aſtyagis quem Daniel propheta vocat Darium Medum, & magna bella geſſit, ut tandem hic Cyaxares ipſi filiam locaret in uxorem, & Cyrum in regni ſocietatem admitteret, in qua cum Dario ſocero regnavit annos 24 ante captam Babylonem, quamvis alii ponunt annos 20, alii 22. Capta Babylone & devictis Aſſyriis delevit primam Monarchiam & inſtituit ſecundam in Perſia, unde Perſica eſt dicta; quod factum eſt anno M. 3435, juxta recentiores verò 3488. Intervallum eſt annorum 53. Duravit uſque ad annum M.

3641.

3641. Fuit igitur annorum 206. Porrò ſeries regum in hac Monarchia hæc eſt:

	Anni regni.
1. Cyrus	7.
2. Cambyſes	8.
3. Darius Hyſtaſpis	36.
4. Xerxes	21.
5. Artaxerxes Longimanus	40.
6. Darius Nothus	19.
7. Artaxerxes Mnemon	43.
8. Artaxerxes Ochus	23.
9. Arſames	3.
10. Darius Codomannus	6.
	206.

In Synchroniſmis occurrunt hiſtoriæ tum ſacræ tum profanæ.

Sacræ hiſtoriæ ordiendæ ſunt à ſolutione captivitatis Babylonicæ, quâ per Cyrum Judæis facta eſt poteſtas redeundi in Iudæam, & Templum ac urbem Hieroſolymam reædificandi.

In Iudaico populo periit regia dignitas, & alia exorta eſt imperii forma cum novo Templo & nova urbe; videlicet poteſtas Pontificum & Ducum, quæ duravit annis 534 uſque ad Chriſtum pontificem ac principem æternum.

Series pontificum Hieroſolymitanorum tempore hujus Monarchiæ hæc eſt: Nehem.12. v.10.11.

Vide Dreſſ. in mill. 4. pag.290. Zwing. in theatro pag. 1327.

1. Jeſua ſive Ieſus filius Iozadack Eſdræ cap. 3. verſ.2. & Hagg. 1. v. 1. Hic pontificatu functus annos 36 ad Darium Perſiæ regem ſe contulit, pontificatu filio ſuo Joachim tradito.	36.
2. Ioachimus vel Iacimus	48.
3. Eliaſibus.	21.
4. Iojada.	23.
5. Johannes, vel Ionathan, vel Iothamus	24.
6. Iaddus vel Iaddua	10.

Huic alij tribuunt annos 29 Dreſſ.

Series Ducum ſeu Principum in populo Judaico tempore hujus Monarchiæ hæc eſt:

1. Zorobabel 74.

 2. Mo-

2. Moſella vel Rieſa 66.
3. Iohanna 53.
4. Iudas cognomento Hircanus 14.

In profanis hiſtoriis occurrunt Ægyptii, Græci & Romani.

Ægyptus.

Ægyptus inde uſque ad Perſica tempora retinuit veterem regni formam, deinde à Cambyſe Cyri filio domita & Perſicæ Monarchiæ adjecta eſt. In hac igitur Monarchia Ægyptii reges fuerunt:

a & quidem anno 1 regni Cambyſis, ſecũdum Chytr. vel anno 2, ut Bucholtz.

1. Amaſis, de quo etiam in prima Monarchia, ſed anno 10 hujus ſecundæ Monarchiæ obit. *a*
2. Pſammenitus filius Amaſis, qui à Cambyſe victus, crudeliter tractatus & interfectus eſt. Herod. lib. 3. Sic Ægyptus venit in poteſtatem regum Perſicorum, ibique manſit uſque ad Darium Nothum, cujus anno 6. Amyrteus Saites defecit à Perſis & in Ægypto regnavit. Nota igitur ſeriem.

	Anni regni
3. Amyrteus	6.
4. Nepherites	6.
5. Achoris	12.
6. Nectanebus I.	18.

7. Nectanebus II. quem anno regni 18 profligatum ab Ocho Perſa in exilio mortuum ſcribunt. Sic Ægyptus recuperata eſt regno Perſico; ſed poſt annos ferè 20 occupata ab Alex. M.

Græcia.

Ex Græcis in hac Monarchia præcipui fuerunt Athenienſes, Lacedæmonii, Thebani, Phocenſes, Locrenſes, Macedones. Variis hi bellis divexabantur, partim externis, partim internis. Celebratiora ſunt hæc:

Bellum Ægyptium in quo Cãbyſes victo Pſammenito Ægyptum Perſicæ Monarchiæ ſubjecit,

1. Pugna Marathonia.
2. Expeditio Xerxis in Græciam.
3. Bellum Peloponeſiacum inter Athenienſes & Lacedæmonios.
4. Acta 30 Tyrannorum cum Thraſybulo.
5. Pugna Leuctrica inter Lacedæmonios & Thebanos.
6. Bellum ſacrum inter Thebanos & Phocenſes, cujus occaſione Philippus Macedo pater Alex. M. in Græ-

in Græciam eſt attractus & Græcorum dux conſtitutus.

7. Bellum Olynthiacum & pugna ad Cheronéam inter Philippum & Athenienſes.

Duces verò bellici Græcorum fuerunt:

1. Miltiades Athenienſis.	9. Alcibiades Athen.
2. Ariſtides.	10. Thraſybulus Athen.
3. Cimon	11. Lyſander Spart.
4. Phocion.	12. Ageſilaus Spart.
5. Leonides Spartanus.	13. Pelopidas Thebanus.
6. Themiſtocles Athen.	14. Epaminondas Theb.
7. Pauſanias Spart.	15. Philippus Macedo..
8. Pericles.	16. Demoſthenes.

Romanorum ſtatus in hac Monarchia inſignem expertus eſt mutationem quando ejectis regibus conſules ſunt creati. Series eſt: *Italia.*

1. Servius Tullius regnat annos 3.

2. Tarquinius Superbus VII & ultimus Romanorum rex regnat annos 25. Dionyſ. Halic. lib.4. pag.337. uſque ad finem libri. Hujus Tarquinii filius nomine Sextus Tarquinius quum ſtuprum intuliſſet Lucretiæ uxori L. Tarquinii Collatini, pater etiam multa crudeliter & nefariè ageret, mutata eſt Reſpublica Romana & annuus Magiſtratus ejectis regibus mandatur Conſulibus, quod factū eſt anno M. 3464, die 24 Febr. qui dies dictus eſt REGIFUGIUM.

3. Conſularis ſtatus introductus, cui acceſſit interdum Decemviratus, Triumviratus, & Dictatura. Halic. lib.5.

4. Præcipui & celebratiores Romani in hac Monarchia fuerunt:

1. Horatius Cocles.	*In bello Hetruſco contra*
2. Q. Mutius Scævola.	*Porſenam. Halic. lib.5.*
3. P. Valerius Publicola.	*In bello contra Sabinos. Halic.lib.5.*

4. Menenius Agrippa orator. Halic. lib.6.

5. Coriolanus qui ad Volſcos abiit. Halic. lib. 7. & 8.

6. Legati Romanorum deſcribunt leges Solonis, unde leges 12 tabularum. Halic.lib.10.

7. Spurius Caſſius invenit leges Agrarias.
8. L. Quintius Cincinnatus ex agro vocatur ad Dictaturam.
9. Camillus contra Germanos miſſus.
10. M. Curtius qui equo in ſpecum inſiluit.
11. Manlius Torquatus.
12. Decius pater, & Decius filius.

5. Bella Romanorum occurrunt.

1. Bellum Ethruſcum.
2. Bellum Latinum.
3. Bellum Gallicum.

Docti viri qui tempore hujus Monarchiæ floruerunt in Græcia recenſentur hi:

1. Simonides.
2. Pindarus.
3. Æſchylus
4. Hippocrates.
5. Euripides.
6. Anaxagoras.
7. Socrates.
8. Sophocles.
9. Charondas.
10. Zaleucus.
11. Herodotus.
12. Iſocrates.
13. Theophraſtus.
14. Thucydides.
15. Plato.
16. Ariſtophanes.
17. Xenophon.
18. Demoſthenes.
19. Ariſtoteles.
20. Epicurus, & qui ſunt plures.

MONARCHIÆ TERTIÆ brevis delineatio.

HVjus Monarchiæ primus autor fuit Alexander M. Philippi regis Macedonum filius, qui anno M. 3642, anno regni 6 devicit Darium Codomannum ultimum Perſarum regem, & Monarchiam ad Græcos ſeu Macedonas tranſtulit, ſcilicet ex Aſia in Europam. Recentiores initium hujus Monarchiæ ponunt in anno M. 3692. Differentia eſt annorum 50. Duravit autem annos 282. Sunt qui numerant ab initio hujus Monarchiæ ad natum Chriſtum annos 328. Tenuit autem Alexander M. Monarchiam ſeptennium, eique defuncto ſuccedit Aridæus frater, qui quum ſex annos & menſes 4 in Macedo-

Macedonia regnaſſet interfectus eſt ab Olympiade matre Alexandri M. & in ejus locum ſucceſſit Caſſander, qui numeratur XXIII rex Macedonum, tenuitque regnum annos 18. Quum autem varia eſſent diſſidia & bella inter Aſiaticos, tandem de federe ſanciendo inter ſucceſſores Alexandri conſilium inventum eſt anno ab Alexandri obitu 13, qui eſt annus M. 3661, à quo inchoantur anni Seleucidarum, qui in libris Maccabæorum dicuntur anni Græcorum, quamvis ab aliis inchoentur initio anni ſequentis. Porrò fedus inter ſucceſſores hoc fuit, ut Caſſander fuerit præfectus Europæ, Ptolemeus Ægypto, Seleucus Syriæ, & Antigonus Aſiæ, cujus filio Seleucus regnum ademit & Syriæ adjecit. Additur hiſce Lyſimachus qui Thraciam ſeu Helles pontum tenuit, Ioſephus libr. 12. ant. cap. 1. Nos hic maximè reſpiciemus ad reges Aſiæ ſeu Syriæ qui à primo Seleuco Seleucidæ ſunt dicti; ad reges Ægypti qui Lagidæ dicti ſunt à Lago quodam primi regis Ptolemæi patre; & ad reges Europæ ſeu Macedoniæ.

Series Seleucidarum hæc eſt: videlicet ab anno M. 3661.

1.	Seleucus Nicanor	30.
2.	Antiochus Soter	20.
3.	Antiochus Θεὸς	15.
4.	Antiochus Callinicus	20.
5.	Seleucus Ceraunus	3.
6.	Antiochus Magnus	37.
7.	Seleucus Philopator	12.
8.	Antiochus Epiphanes	12.
9.	Antiochus Eupator	2.
10.	Demetrius Soter	11.
11.	Alexander Epiphanes	6.
12.	Demetrius Nicanor	8.
	Scilicet connumerantur 3 anni Antiochi Thei, & 3 anni Tryphonis.	
13.	Antiochus Sedetes.	6.
14.	Demetrius Nicanor II.	4.
15.	Antiochus Gryphus	12.
16.	Antiochus Cyzicenus	18.
17.	Philippus ultimus Seleucidarum	2.
18.	Tigranes	27.

Hic à Lucullo & Pompejo victus eſt, & Syria ac Iudæa venerunt in poteſtatem Romanorum, anno M. 3906.

Duratio eſt annorum 245.

Series Lagidarum hæc eſt: videlicet ab anno M. 3648.

1. Ptolemæus Lagi 39.
2. Ptolemæus Philadelphus 38.
3. Ptolemæus Euergetes 25.
4. Ptolemæus Philopator 17.
5. Ptolemæus Epiphanes 24.
6. Ptolemæus Philometor 35.
7. Ptolemæus Euergetes II. 29.
8. Ptolemæus Lathurus 15.
9. Ptolemæus Alexander 10.
10. Ptolemæus Lathurus antea expulſus rediit & regnavit 8.
11. Ptolemæus Auletes aliâs dictus Dionyſius 30.
12. Cleopatra 22.

Hæc cum Antonio venit in poteſtatem Octavii Auguſti poſt pugnam Actiacam, anno M. 3942.

Duratio eſt annorum 294.

Series regum Macedoniæ ſeu Europæ hæc eſt, videlicet ab anno M. 3656.

1. Caſſander 18.
2. Philippus 4.
3. Demetrius Poliorcetes 6.
4. Lyſimachus 7.
5. Ptolemæus Ceraunus 2.
6. Antigonus Gonates 36.
7. Demetrius 10.
8. Antigonus Doſon 15.
9. Philippus hoſtis Romanorum 42.
10. Perſeus filius 11.

Victus hic eſt à P. Æmylio Romano, & venit Macedonia in poteſtatem Romanorum, anno M. 3804.

Duratio eſt annorum 148.

Atque

Atque hæc de ſucceſſoribus Alexandri M. unde liquet quodammodo, quo modo hæc Monarchia tranſlata tandem ſit ad Romanos.

Videndum nunc quoque eſt, quis ſtatus & quæ conditio fuerit populi Iudaici in hac tertia Monarchia. Sciendum autem eſt primò ſtatus Eccleſiaſticum & politicum inter Pontifices & principes aliquandiu manſiſſe diſtinctos, poſtea verò factam eſſe confuſionem ex graviſſimis bellis quæ Judæis fuerunt cum exteris. Velut in tabula ponamus ſeriem utriuſque ſtatus.

Res Iudæorum.

Pontifices.	*Principes.*
Onias filius Iaddi.	Ioſephus.
Simon Iuſtus.	Matathias.
Eleazarus.	Hagai Heli.
Manaſſes.	Naſsloch Nahum.
Onias.	Amos Sirach.
Simon.	Matathia Siloah.
Onias fil.	Ioſephus Arſes.
Iaſon frater, qui ab Antiocho Epiphane emit ſacerdotium, 2.Maccab. 4. verſ.10.	Hircanus, in quo deſiit ſceptrum domus Davidis uſque ad Chriſtum.
Onias alias Menelaus.	Iudas Maccabæus vindex legis patriæ.
Iacimus vel Alcimus.	

Poſt hoſce facta eſt confuſio, ita ut pontificatus & principatus functio ad unam perſonam fuerit devoluta. Horum ſeries hæc eſt:

Ionathan frater Iudæ Maccabæi.

Simon filius.

Hircanus filius. Ioſeph.lib.13. cap.15.

Ariſtobulus filius, qui ſeipſum fecit regem, Ioſephus lib.13. cap.19.

Alexander frater rex Iudææ. Ioſeph.lib.13. cap.20.

Alexandra uxor, regina Iudææ, & regnat conſilio Phariſæorum. Joſeph. lib. 13. cap.24. ſed interim filius Ariſtobulus & Pontifex.

Ariſtobulus poſt matris Alexandræ obitum fit rex. Hinc oritur diſſidium inter hunc Ariſtobulum & Hircanum

Pontificatus per Syria reges pervenit ad Aſmonéam familiam ortam à Simeone Aſmonei filio, qua

principatum tenuit in ſacerdotio & regno annos 131 ſecundum Ioſephum.

frattem inſtigante Antipatro patre Herodis, qui per hanc controverſiam quærebat ſuæ dignitatis amplificationē. Joſeph. lib. 14. cap. 1. & ſeqq.

Hircanus à Pompeio poſt occupatam Hieroſolymam & Templum confirmatur in regno, Ariſtobulo capto & Romam miſſo anno M. 3909. Hoc modo Iudæa Romanis ſubjecta & tributaria facta etiam. vide Ioſeph. lib. 14. cap. 8. & 12. Interea temporis multa perverſè aguntur ab Alexandro Ariſtobuli filio, & deinde ab ipſo Ariſtobulo à Iulio Cæſare Roma in Iudæam ad opprimendum Pompeium dimiſſo, quæ res tum malè ceſſit. Ariſtobulus enim ita dimiſſus veneno necatur, & filius Alexander à Pompeianis ſecuri percutitur anno M. 3925. anno proximo ante pugnam Pharſalicam. Poſt hæc Antipater Idumæus Iudæus pater Herodis M. quum juſſu Hircani ſummi Pontif. in bello Alexandrino profuiſſet Julio Cæſari, procurator ſeu tutor Judææ à Cæſare conſtituitur, eique inſtauratio urbis & templi conceditur ut & αὐτονομία; Hircano verò ſacerdotium confirmatur, quod factum eſt anno M. 3925. Hæc dum Hircano feliciter eveniunt, & interim Antipatri (qui dolo cujuſdam Malichi veneno erat ſublatus) duo filii Herodes & Phaſelus ab Antonio tetrarchæ Iudææ crearentur, domi invidia æſtuans Antigonus Ariſtobuli filius in Iudæam introducit Parthos, qui, dum Antonius hæret apud Cleopatram, Iudæam, Palæſtinam & Hieroſolymam occupant, Hircano ſummo Pontificis aures & nares præcidunt, Phaſelum fratrem Herodis in vincula conjiciunt, ubi mortem ſibi conſcivit. Hæc dum ita fieri videt Herodes, ipſe ſibi fuga cavet & Romam properat, anno M. 3932.

Antipater pater Herodis fit procurator Iudææ.

Herodes & Phaſelus tetrarchæ Iudææ.

Parthi introducuntur in Palæſtinam.

Hircanus auribus & naribus mutilatus.

Phaſeli interitus.

Herodis fuga in Italiam.

Antigonus filius Ariſtobuli poſt Hircanum patruum regnavit annos 3. & deinde ab Antonio Antiochiæ eſt occiſus anno M. 3936. Ultimus hic fuit regum Judæorum èx Aſmonæis. Tranſlata eſt regia dignitas in Iudæa ad Herodem. Ioſeph. lib. 14. cap. 31.

Antigoni interitus.

Herodes cognomento Magnus, Antipatri filius, quum Parthos, ut dictum eſt, fugiens Romæ moratur, Iudæorum rex creatur & coronatur anno M. 3932, & anno ſequenti quum recuperaſſet Galilæam, primùm regio titulo ingreſſus eſt Iudæam, & porrò anno M. 3935 Hieroſolymam cepit, & ſceptrum a Iuda abſtulit, & Hieroſolymis

Herodes Romæ creatur rex Iudæorum.

ſolymis rex Iudæorum regnat annos 37. nempè uſque ad annum M. 3972, qui eſt annus 2 nativitatis Jeſu Chriſti.

Atque hæc ſumma brevitate de ſtatu Eccleſiæ ſeu populi Iudaici ſub tertia Monarchia, ubi & hoc eſt memorabile, quod circa finem hujus Monarchiæ regnante in Syria Antiocho Grypho anno ante natum Chriſtum 121 vel circiter, exortæ ſunt inter Judæos ſectæ Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſæorum, quæ puriori doctrinæ magnam caliginem offuderunt. De hiſce ſectis vide Ioſephum lib.18. ant. cap.2. *Sectæ inter Iudæos ortæ.*

In rebus geſtis Romanorum tempore tertiæ Monarchiæ narrantur ſequentia bella: *Res Romanorum.*

1. Bellum Samniticum, ubi duces fuerunt T. Veturius Calvinus, Sp. Poſthumius Albinus Coſſ. & L. Papyrius Curſor.
2. Bellum contra Pyrrhum, quod dicitur Tarentinũ, ubi duces C. Fabricius Luſcinus, & Mannius Curius Dentatus.
3. Bellum Punicum I, ubi M. Attilius Regulus, C. Duillius, & L. Cornelius Scipio.
4. Bellorum quædam congeries contra Inſubres, Gallos, Bojos, &c. ubi Æmylius Papus, Flaminius & Marcellus.
5. Bellum Punicum II, ubi P. Cornelius Scipio pater, P. Cornelius Scipio filius, qui dictus eſt Africanus major, L. Paulus Æmylius, Terentius Varro, & Q. Fabius Maximus.
6. Bellum Macedonicum I, ubi Valerius Lævinus, & T. Q. Flaminius.
7. Bellum Antiochenum, in quo Mannius Glabrio & Scipio Aſiaticus.
8. Bellum Macedonicum II, in quo L. Paulus Æmylius.
9. Bellum Dalmaticum, ubi P. Scipio Naſica.
10. Bellum Punicum III, ubi Scipio Africanus minor.
11. Bellum Achaicum, ubi L. Mummius.
12. Bellum Luſitanicum, ubi Decius Iunius Brutus.
13. Bellum Numanticum, ubi Scipio Africanus minor.
14. Bellum Servile, ubi C. Fulvius.

15. Bellum

15. Bellum contra Ariſtonicum, ubi M. Perpenna.
16. Bellum Jugurthinum, ubi L. Calphurnius Beſtia, P. Cæcilius Metallus, & C. Marius.
17. Bellum Cimbricum, ubi C. Marius.
18. Bellum Sociale, ubi Rutilius, C. Porcius, Cn. Pompeius pater Pompeii Magni, Marius & Sylla.
19. Bellum Mithridaticum I, cui præfectus eſt Marius, quod ægrè tulit Sylla, qui tandem obtinuit, unde primum bellum civile exortum eſt.
20. Bellum Sertorianum, ubi Q. Cæcilius Metellus, L. Domitius prætor, & Cn. Pompeius.
21. Bellum Mithridaticum II, ubi L. Lucullus & Cn. Pompeius M.
22. Bellum civile Marii & Syllæ.
23. Bellum civile Catilinarium, ubi C. Antonius, quamvis omnia ferè Ciceronis induſtria fuerint peracta.
24. Bellum Helvetio-Germanicum, ubi C. Cæſar.
25. Bellum civile inter Cæſarem & Pompeium, ubi Cæſar victor evadens inchoavit quartam Monarchiam anno M. 3924.

Viri doctrina clari ſub hac Monarchia fuerunt:

1. Demoſthenes.
2. Ariſtoteles.
3. Demades orator.
4. Theocritus.
5. Euclides.
6. Menander.
7. Aratus.
8. Ennius.
9. Archimedes.
10. Plautus.
11. Polybius.
12. Terentius.
13. M. Tullius Cicero.
14. Salluſtius.
15. Catullus.
16. Virgilius.
17. Horatius, & qui ſunt plures.

MONARCHIÆ QVARTÆ brevis delineatio.

QUartæ hujus Monarchiæ primus autor fuit C. Iulius Cæſar, qui devicto in pugna Pharſalica Pompeio omnem ſplendorem ac dignitatem Romanæ gloriæ ad ſe tranſtulit, unde Imperator ſalutatûs eſt, quo titulo

ſupra

ſupra conſularem dignitatem aſcendit. quod factum eſt anno M. 3924, anno ante natum Ieſum Chriſtum Dn. noſtrum 47. & durat in hodiernum uſque diem, ſed non eodem ſplendore ac majeſtate. Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas omnia deſtruitis. Vix enim hodie rudera ſuperſunt, quæ non niſi in exigua Germania continentur. Deceſſit tota Aſia; ablata eſt tota Africa, minima pars Europæ eſt reliqua, adeò labefactata & attrita, ut vix oſſibus hæreat. Sed à principio videamus hujus Monarchiæ ſeriem. Ejus principes dicuntur Imperatores, & à primo autore Cæſares. Dividitur in tres claſſes, quarum prima eſt Imperatorum Italicorum; ſecunda Imperatorum Græcorum; tertia Imperatorum Germanorum.

De primâ claſſe Romanæ Monarchiæ, in qua Impp. Italici.

Prima hæc claſſis initium ſuum ſumit ab anno M. 3924, ante Chriſtum natum 47, & duravit uſque ad annum M. 4276, qui eſt annus nati Chriſti 306. Duratio eſt annorum 352.

Imperatores hujus claſſis ſunt hi:

1. C. Iulius Cæſar.
2. Octavius Auguſtus.
3. Tiberius.
4. C. Caligola.
5. Claudius.
6. Domitius Nero.
7. Sergius Sulpitius Galba.
8. Sylvius Otho.
9. Aulus Vitellus.
10. Flavius Veſpaſianus.
11. T. Veſpaſianus.
12. Domitianus.
13. Coccejus Nerva.
14. Vlpius Trajanus.
15. Ælius Adrianus.
16. Antoninus Pius.
17. Antoninus Philoſophus.

18. Com-

18. Commodus. Deinde
Pertinax. }
Didius Iulianus. } qui à alijs prætereuntur.
19. Septimius Severus.
20. Caracalla.
21. Popilius Macrinus.
22. Heliogabalus.
23. Alexander Severus.
24. Maximinus.
25. Gordianus.
26. Philippus Arabs.
27. Decius.
28. Valerianus.
29. Gallienus.
30. Fl[illegible]s Claudius.
31. Aurelianus.
32. Tacitus.
33. Valerius Probus.
34. M. Aurelius Carus.
35. Diocletianus.

Sub hiſce Imperatoribus varia fuerunt bella, ex quibus præcipua ſunt:

1. Bellum Alexandrinum, Ponticum, Africanum & Hiſpanienſe per C. Julium Cæſarem.

2. Bellum Mutinenſi inter Auguſtum & Antonium, in quo Antonius victus.

3. Bellum Philippenſe contra percuſſores Cæſaris, ubi Auguſtus & Antonius ſocii.

4. Bellum Peruſinum inter Auguſtum & Antonium.

5. Bellum Siculum contra Sextum Pompeium, ubi Auguſtus & Antonius ſocii.

6. Bellum Actiacum inter Auguſtum & Antonium, ubi Antonius periit.

7. Bellum contra Germanos Duce Druſo, & poſtea Quintilio Varo qui à Germanis eſt victus.

8. Bellum Britannicum ſub Caligula & Nerone, ubi defecerunt quoque Armenia, Syria, Gallia, Hiſpania.

9. Bellum Iudaicum à T. Veſpaſiano confectum.

10. Bellum Parthicum ſub Trajano, L. Aurelio Vero, & Caracalla, &c.

11. Bellum adverſus Quados ſub M. Antonino Philoſopho,

loſopho, ubi legio κεραυνοβόλΘ.

12. Bellum Perſicum contra Saporem à Gordiano feliciter, à Valeriano infeliciter geſtum.

13. Bellum Scythicum ſub Decio & Gallo Hoſtiliano, ubi pax Romanis dedecoroſa, quam emendavit Æmylianus.

14. Bellum contra 30 tyrannos ſub Gallieno obortos, quos domuit Fl. Claudius.

15. Bellum Aureliani in Syria contra Zenobiam ubi Palmyra urbs deleta eſt.

16. Bellum Conſtantini Mag. contra Chriſtianorum perſecutores. Etenim Diocletianus imperii conſortem ſibi delegerat Maximianum. Hi duo porrò urgente neceſſitate alios duos Cæſares nominârant: Diocletianus quidem Galerium Maximinum; Maximianus verò Conſtantium Chlorum. Atque ita quatuor fuerunt Impp. Conſtantius Chlorus, cæteris in Chriſtianos ſævientibus, Galliam & Germaniam regebat quietus, cujus filius Conſtantinus (poſtea dictus Magnus) interim apud Diocletianum militabat in Ægypto, ex qua propter inſidias in Galliam rediit ad patrem. Hinc odium inter Diocletianum & Conſtantinum. Extincto Diocletiano Romæ ſedebat Maxentius filius Maximiani, qui patrem Romam venientem, ut Imperator crearetur, expulit. Expulſus in Galliam fugit ad Conſtantinum generum ſuum; à quo interficitur, &c. Interim Maxentius Romæ omnia perversè agit. Quocirca à nobilibus Romanis è Gallia evocatur Conſtantinus M. ut tyrannide Maxentii Romam liberet. Conſtantinus petitioni locum daturus, quum circa veſperam è feneſtrâ proſpiciens animo cogitaret quemnam Deum auxiliatorem in hoc negotio invocaret, videt in aëre columnam lucidam crucis ſpecie, cui hæc inſcripta erant verba: ἐν τούτῳ νίκα. Vicit Maxentium juxta pontem Milvium cum equo in Tiberim inſilientem & poſtea nunquam viſum. Sic factus eſt Imperator Conſtantinus M. qui Romā deſertā ut major eſſet in oriente tranquillitas abiit Byzantium Græciæ urbem, ibique ſedem imperatoriam fixit, unde urbs illa νέα ῥώμη eſt dicta & à nomine Imperatoris Conſtantinopolis.

Conſtantinus M.

Pon-

Pontifices Hieroſolymitani in quartâ Monarchiâ.

Ionathan filius Anani ſurrogatur in locum Ioſephi Cajaphæ à Vitellio Syriæ præſide, quum jam in locum Pontii Pilati ſucceſſiſſet Vitellii amicus.

Theophilus frater Jonathanis. Ioſeph.lib.18. cap.7.

Hircanus filius Alexandri ab Herode interfectus. Ioſeph. 15. 2.

Ananelus, 15. 3.

Ieſus Phabetis filius ab Herode rejectus Ioſeph.15.12.

Simon Herodis ſocer, Joſ. ibidem. qui dejicitur pontificatu, Ioſ.17. 6.

Matthias Theophili filius, Ioſeph. ibidem, dejectus ab Herode. Ioſeph. 17. 8.

Iozarus Ioſ. 17. 8. dejectus ab Archelao Ioſ.17.9.

Eleazarus frater. Ioſeph. ibidem.

Ieſus Siæ filius, Ioſeph. ibidem.

Status politicus Iudæorum in quartâ Monarchiâ.

Antipater pater Herodis quod C. Iulium Cæſarem juviſſet in bello Alexandrino conſtituitur tutor Iudææ. Joſeph. lib.14. ant. capp.14. & 15.

Ananus Sethi ſurrogatus Iozaro à Quirinio Syriæ præſide. Joſeph. lib.18. cap.3. Hic Iudæa habuit præſides. Remotus eſt Ananus à Valerio Grato præſide. Joſeph.18. 3.

Iſmael, Anano ſubſtitutus. Ioſ. ibid.

Eleazarus Anani filius. Joſ. ibid.

Simon Camithi filius. Ioſ. ibid.

Herodes, & Phaſelus fratres ab Antonio creantur tetrarchæ Iudææ. Joſ.lib.14. cap.23.

Ioſephus Cajaphas Joſ. ibid. Hic tempore paſſionis Chriſti functus eſt pontificatu.

Herodes, Pacoro Parthorum rege ab Antigono in Iudæam attracto, & Hieroſolymam occupante profugit in Italiam, & Romæ ab Antonio & Auguſto creatur Rex Iudææ, Ioſeph. lib. 14. capp.25. & 26. Factum

eſt hoc anno 38 ante natum Chriſtum, regnavit autem annos 40.

Archelaus Herodis filius in Judæa, regnat non ut rex ſed ut tetrarcha. Ita enim ordinaverat Auguſtus Imp. Joſ. lib. 17. cap. 13. Annô autem 10 tetrarchatus Archelaus à Judæis accuſatus mittitur in exilium, & Judæa contributa eſt Syriæ, ita tamen ut Iudææ præficerentur præſides.

Præſides Iudææ.

Coponius, qui miſſus eſt in Judæam quum Quirinius mitteretur in Syriam, Ioſ. lib. 18. cap. 1.

M. Ambivius, Joſ. lib. 18. cap. 3.

Annius Rufus, quo præſide Auguſtus Imp. mortuus eſt. Ioſ. ibidem.

Valerius Gratus, miſſus à Tiberio Imp. Hic præſes 4 pontifices ordinavit: Iſmaëlem, Eleazarum, Simonum Camithi, & Ioſephum Cajapham.

Pontius Pilatus, ſub quo Ieſus Chriſtus paſſus eſt. Præfuit annos 10, & quum crudeliùs egiſſet in Samaritanos, à Iudæis coram Vitellio Syriæ præſide accuſatus mittitur Romam, quò antequam pervenit Tiberius vita exceſſit. Ioſ. lib. 18. capp. 3. 5.

Marcellus amicus Vitellii. Ioſ. lib. 18. cap. 5.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ quæ in prima hac claſſe contigerunt deſcribuntur partim in N. Teſtamento, partim à Fl. Ioſepho, partim ab hiſtoricis Eccleſiaſticis & aliis. Novum Teſtamentum incipit ſub imperio Octaviani Auguſti, & finitur ſub imperio Neronis, niſi quod Iohannes Evangeliſta ſuam apocalypſin vidit ſub imperio Domitiani. Cætera in Eccleſiaſticis hiſtoriis pertexuntur uſque ad Conſtantinum M.

In perſonis autem Eccleſiaſticis præter ipſum Ieſum Chriſtum verè θεάνθρωπον μεσίτην καὶ ἱκέτην ἡμῶν, & Iohannem Baptiſtam, numerantur Euangeliſtæ & Apoſtoli, & poſt hos Epiſcopi. Euangeliſtas dicimus eos qui hiſtoriam Euangelicam de Ieſu Chriſti perſona & officio nobis deſcriptam reliquerunt, atque ita propheticorum vaticiniorum complementa ob oculos poſuerunt, ut ſunt: Matthæus, Marcus, Lucas & Iohannes, ex quibus duo etiam Apoſtoli fuerunt, videlicet Matthæus &

Johannes. Apoſtoli verò ſunt, qui à Ieſu Chriſti morte & aſcenſione ex ejuſdem mandato abierunt in univerſum mundum & Euangelium prædicarunt; ut ſunt:

Matth. 10. *verſ.*2.3.4. *Marci* 3. *ver.*16. &c. *Luc.* 6. *v.* 13.14.

Simon Petrus.
Andreas.
Iacobus Zebedæi f.
Iohannes.
Philippus.
Bartholomæus.
Thomas.
Matthæus.
Jacobus Alphæi f.
Iudas Thaddæus.
Simon Cananites ſeu Zelotes.
Matthias.
*Act.*1. *v.*13. Paulus, qui ultimò miraculosè vocatus eſt.
*Act.*9.*v.*15.

Epiſcopi præcipui recenſentur hi, vel ſaltem præcipui Doctores Eccleſiæ poſt Apoſtolos:

Timotheus.	Irenæus.
Titus.	Pantænus.
Ignatius.	Clemens Alexandrinus.
Polycarpus.	Origenes.
Papias.	Tertullianus.
Juſtinus Philoſ. & Martyr.	Cyprianus.

Ex Onuphrio numerantur Epiſcopi Romani à Petro uſque ad Marcellum primum incluſivè 31. Quem ordinem ac numerum Papæ Romani aſſeclæ diligenter obſervant. Vide Dreſſerum Millen.5.pag.176.&c. & Theodor. Zwingerum in Theatro fol.1328.

Viri docti ethnici in hac prima claſſe fuerunt:

M. Tullius Cicero.	Cornelius Tacitus.
Virgilius.	Plutarchus.
Horatius.	L. Florus.
Saluſtius.	Plinius ſecundus.
Ovidius.	Suetonius.
Quintilianus.	Galenus Medicus.
Seneca.	Ptolemæus Mathematicus.
Martialis.	

A. Gel.

A. Gellius.
Papinianus, Iuriſconſultus.
Ulpianus Iuriſconſultus.
Cenſorinus Chronologus.
Arrianus ſcriptor Alex. M.
& qui plures.

De ſecundâ claſſe Romanæ Monarchiæ, in quâ Impp. Græci ſeu Orientales.

HÆc ſecunda claſſis initium ſuum ſumit ab anno Chriſti 306, & deducitur uſque ad annum Chriſti 801. Spacium ſeu διάστημα eſt annorum 495. Hic verò primò obſervetur ſeries Imperatorum & quantum fieri poteſt aliorum regum ac bellorum; deinde Eccleſiaſticorum Doctorum, ut & hæreticorum; tertio Conciliorum Eccleſiaſticorum; & quia regnum Antichriſti in hac ſecunda claſſe valde amplificatum eſt, etiam Pontificum Romanorum catalogus eſt obſervandus.

Imperatores igitur hujus ſecundæ claſſis ſunt:

1. Conſtantinus M.
2. { Conſtantinus. / Conſtans. / Conſtantius. }
3. Julianus Apoſtata.
4. Iovinianus.
5. Valentinianus I, cum fratre Valente.
6. Gratianus Orient. & Valentinianus II Occid.
7. Theodoſius M.
8. Arcadius Orient. & Honorius Occident.
9. Theodoſius II.
10. Valentinianus III Occid.
11. Martianus Orient.
12. Leo M. & Majoranus Occident.
13. Zeno Orient. ſub hoc deſiit imperium in Occidente.
14. Anaſtaſius.
15. Iuſtinus I.
16. Iuſtinianus.
17. Iuſtinus II.
18. Tiberius.
19. Mauricius.
20. Phocas.
21. Heraclius.
22. Conſtans.
23. Conſtantinus Barbatus.
24. Heraclius Iuſtinianus.
25. Philippus.
26. Leo Iſaurus.
27. Conſtantinus Copronymus.
28. Leo IV.
29. Irene cum filio Conſtantino VII.

Exteri reges ac populi, quorum in hac ſecunda claſſe

principatum tenuit in ſacerdotio & regno annos 131 ſecundum Ioſephum.

frattem inſtigante Antipatro patre Herodis, qui per hanc controverſiam quærebat ſuæ dignitatis amplificationē. Joſeph.lib.14. cap.1. & ſeqq.

Hircanus à Pompeio poſt occupatam Hieroſolymam & Templum confirmatur in regno, Ariſtobulo capto & Romam miſſo anno M. 3909. Hoc modo Iudæa Romanis ſubjecta & tributaria facta etiam. vide Ioſeph.lib. 14. cap.8. & 12. Interea temporis multa perverſè aguntur ab Alexandro Ariſtobuli filio, & deinde ab ipſo Ariſtobulo à Iulio Cæſare Roma in Iudæam ad opprimendum Pompeium dimiſſo, quæ res tum malè ceſſit. Ariſtobulus enim ita dimiſſus veneno necatur, & filius Alexander à Pompeianis ſecuri percutitur anno M. 3923. anno proximo ante pugnam Pharſalicam. Poſt hæc Antipater Idumæus Iudæus pater Herodis M. quum juſſu Hircani ſummi Pontif. in bello Alexandrino profuiſſet Julio Cæſari, procurator ſeu tutor Judææ à Cæſare conſtituitur, eique inſtauratio urbis & templi conceditur ut & ἀυτονομία; Hircano verò ſacerdotium confirmatur, quod factum eſt anno M. 3925. Hæc dum Hircano feliciter eveniunt, & interim Antipatri (qui dolo cujuſdam Malichi veneno erat ſublatus) duo filii Herodes & Phaſelus ab Antonio tetrarchæ Iudææ crearentur, domi invidia æſtuans Antigonus Ariſtobuli filius in Iudæam introducit Parthos, qui, dum Antonius hæret apud Cleopattam, Iudęam, Palæſtinam & Hieroſolymam occupant, Hircano ſummo Pontificis aures & nares præcidunt, Phaſelum fratrem Herodis in vincula conjiciunt, ubi mortem ſibi conſcivit. Hæc dum ita fieri videt Herodes, ipſe ſibi fuga cavet & Romam properat, anno M. 3932.

Antipater pater Herodis fit procurator Iudææ.

Herodes & Phaſelus tetrarchæ Iudææ.

Parthi introducuntur in Palæſtinam.

Hircanus auribus & naribus mutilatus.

Phaſeli interitus.

Herodis fuga in Italiam.

Antigonus filius Ariſtobuli poſt Hircanum patruum regnavit annos 3. & deinde ab Antonio Antiochiæ eſt occiſus anno M. 3936. Ultimus hic fuit regum Judæorum ex Aſmonæis. Tranſlata eſt regia dignitas in Iudæa ad Herodem. Ioſeph.lib.14. cap.31.

Antigoni interitus.

Herodes Romæ creatur rex Iudæorum.

Herodes cognomento Magnus, Antipatri filius, quum Parthos, ut dictum eſt, fugiens Romæ moratur, Iudæorum rex creatur & coronatur anno M. 3932, & anno ſequenti quum recuperaſſet Galilæam, primùm regio titulo ingreſſus eſt Iudæam, & porrò anno M. 3935 Hieroſolymam cepit, & ſceptrum a Iuda abſtulit, & Hieroſolymis

ſolymis rex Iudæorum regnat annos 37. nempè uſque ad annum M. 3972, qui eſt annus 2 nativitatis Jeſu Chriſti.

Atque hæc ſumma brevitate de ſtatu Eccleſiæ ſeu populi Iudaici ſub tertia Monarchia, ubi & hoc eſt memorabile, quod circa finem hujus Monarchiæ regnante in Syria Antiocho Grypho anno ante natum Chriſtum 121 vel circiter, exortæ ſunt inter Judæos ſectæ Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſæorum, quæ puriori doctrinæ magnam caliginem offuderunt. De hiſce ſectis vide Ioſephum lib.18. ant. cap.2. *Secta inter Iudæos orta.*

In rebus geſtis Romanorum tempore tertiæ Monarchiæ narrantur ſequentia bella: *Res Romanorum.*

1. Bellum Samniticum, ubi duces fuerunt T. Veturius Calvinus, Sp. Poſthumius Albinus Coſſ. & L. Papyrius Curſor.
2. Bellum contra Pyrrhum, quod dicitur Tarentinū, ubi duces C. Fabricius Luſcinus, & Mannius Curius Dentatus.
3. Bellum Punicum I, ubi M. Attilius Regulus, C. Duillius, & L. Cornelius Scipio.
4. Bellorum quædam congeries contra Inſubres, Gallos, Bojos, &c. ubi Æmylius Papus, Flaminius & Marcellus.
5. Bellum Punicum II, ubi P. Cornelius Scipio pater, P. Cornelius Scipio filius, qui dictus eſt Africanus major, L. Paulus Æmylius, Terentius Varro, & Q. Fabius Maximus.
6. Bellum Macedonicum I, ubi Valerius Lævinus, & T. Q. Flaminius.
7. Bellum Antiochenum, in quo Mannius Glabrio & Scipio Aſiaticus.
8. Bellum Macedonicum II, in quo L. Paulus Æmylius.
9. Bellum Dalmaticum, ubi P. Scipio Naſica.
10. Bellum Punicum III, ubi Scipio Africanus minor.
11. Bellum Achaicum, ubi L. Mummius.
12. Bellum Luſitanicum, ubi Decius Iunius Brutus.
13. Bellum Numanticum, ubi Scipio Africanus minor.
14. Bellum Servile, ubi C. Fulvius.

15. Bellum

15. Bellum contra Ariſtonicum, ubi M. Perpenna.
16. Bellum Jugurthinum, ubi L. Calphurnius Beſtia, P. Cæcilius Metallus, & C. Marius.
17. Bellum Cimbricum, ubi C. Marius.
18. Bellum Sociale, ubi Rutilius, C. Porcius, Cn. Pompeius pater Pompeii Magni, Marius & Sylla.
19. Bellum Mithridaticum I, cui præfectus eſt Marius, quod ægrè tulit Sylla, qui tandem obtinuit, unde primum bellum civile exortum eſt.
20. Bellum Sertorianum, ubi Q. Cæcilius Metellus, L. Domitius prætor, & Cn. Pompeius.
21. Bellum Mithridaticum II, ubi L. Lucullus & Cn. Pompeius M.
22. Bellum civile Marii & Syllæ.
23. Bellum civile Catilinarium, ubi C. Antonius, quamvis omnia ferè Ciceronis induſtria fuerint peracta.
24. Bellum Helvetio-Germanicum, ubi C. Cæſar.
25. Bellum civile inter Cæſarem & Pompeium, ubi Cæſar victor evadens inchoavit quartam Monarchiam anno M. 3924.

Viri doctrina clari ſub hac Monarchia fuerunt:

1. Demoſthenes.
2. Ariſtoteles.
3. Demades orator.
4. Theocritus.
5. Euclides.
6. Menander.
7. Aratus.
8. Ennius.
9. Archimedes.
10. Plautus.
11. Polybius.
12. Terentius.
13. M. Tullius Cicero.
14. Salluſtius.
15. Catullus.
16. Virgilius.
17. Horatius, & qui ſunt plures.

MONARCHIÆ QUARTÆ
brevis delineatio.

QUartæ hujus Monarchiæ primus autor fuit C. Iulius Cæſar, qui devicto in pugna Pharſalica Pompeio omnem ſplendorem ac dignitatem Romanæ gloriæ ad ſe tranſtulit, unde Imperator ſalutatûs eſt, quo titulo

ſupra

ſupra conſularem dignitatem aſcendit. quod factum eſt anno M. 3924, anno ante natum Ieſum Chriſtum Dn. noſtrum 47. & durat in hodiernum uſque diem, ſed non eodem ſplendore ac majeſtate. Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas omnia deſtruitis. Vix enim hodie rudera ſuperſunt, quæ non niſi in exigua Germania continentur. Deceſſit tota Aſia; ablata eſt tota Africa, minima pars Europæ eſt reliqua, adeò labefactata & attrita, ut vix oſſibus hæreat. Sed à principio videamus hujus Monarchiæ ſeriem. Ejus principes dicuntur Imperatores, & à primo autore Cæſares. Dividitur in tres claſſes, quarum prima eſt Imperatorum Italicorum; ſecunda Imperatorum Græcorum; tertia Imperatorum Germanorum.

De primâ claſſe Romanæ Monarchiæ, in qua Impp. Italici.

Prima hæc claſſis initium ſuum ſumit ab anno M. 3924, ante Chriſtum natum 47, & duravit uſque ad annum M. 4276, qui eſt annus nati Chriſti 306. Duratio eſt annorum 352.

Imperatores hujus claſſis ſunt hi:

1. C. Iulius Cæſar.
2. Octavius Auguſtus.
3. Tiberius.
4. C. Caligola.
5. Claudius.
6. Domitius Nero.
7. Sergius Sulpitius Galba.
8. Sylvius Otho.
9. Aulus Vitellus.
10. Flavius Veſpaſianus.
11. T. Veſpaſianus.
12. Domitianus.
13. Coccejus Nerva.
14. Vlpius Trajanus.
15. Ælius Adrianus.
16. Antoninus Pius.
17. Antoninus Philoſophus.

18. Com-

18. Commodus. Deinde
Pertinax. } qui ab aliis prætereuntur.
Didius Iulianus.
19. Septimius Severus.
20. Caracalla.
21. Popilius Macrinus.
22. Heliogabalus.
23. Alexander Severus.
24. Maximinus.
25. Gordianus.
26. Philippus Arabs.
27. Decius.
28. Valerianus.
29. Gallienus.
30. Flavius Claudius.
31. Aurelianus.
32. Tacitus.
33. Valerius Probus.
34. M. Aurelius Carus.
35. Diocletianus.

Sub hiſce Imperatoribus varia fuerunt bella, ex quibus præcipua ſunt:

1. Bellum Alexandrinum, Ponticum, Africanum & Hiſpanienſe per C. Julium Cæſarem.
2. Bellum Mutinenſi inter Auguſtum & Antonium, in quo Antonius victus.
3. Bellum Philippenſe contra percuſſores Cæſaris, ubi Auguſtus & Antonius ſocii.
4. Bellum Peruſinum inter Auguſtum & Antonium.
5. Bellum Siculum contra Sextum Pompeium, ubi Auguſtus & Antonius ſocii.
6. Bellum Actiacum inter Auguſtum & Antonium, ubi Antonius periit.
7. Bellum contra Germanos Duce Druſo, & poſtea Quintilio Varo qui à Germanis eſt victus.
8. Bellum Britannicum ſub Caligula & Nerone, ubi defecerunt quoque Armenia, Syria, Gallia, Hiſpania.
9. Bellum Iudaicum à T. Veſpaſiano confectum.
10. Bellum Parthicum ſub Trajano, L. Aurelio Vero, & Caracalla, &c.
11. Bellum adverſus Quados ſub M. Antonino Philoſopho,

loſopho, ubi legio κεραυνοβόλος.

12. Bellum Perſicum contra Saporem à Gordiano ſeliciter, à Valeriano infeliciter geſtum.

13. Bellum Scythicum ſub Decio & Gallo Hoſtiliano, ubi pax Romanis dedecoroſa, quam emendavit Æmylianus.

14. Bellum contra 30 tyrannos ſub Gallieno obortos, quos domuit Fl. Claudius.

15. Bellum Aureliani in Syria contra Zenobiam ubi Palmyra urbs deleta eſt.

16. Bellum Conſtantini Mag. contra Chriſtianorum perſecutores. Etenim Diocletianus imperii conſortem ſibi delegerat Maximianum. Hi duo porrò urgente neceſſitate alios duos Cæſares nominârant: Diocletianus quidem Galerium Maximinum; Maximianus verò Conſtantium Chlorum. Atque ita quatuor fuerunt Impp. Conſtantius Chlorus, cæteris in Chriſtianos ſævientibus, Galliam & Germaniam regebat quietus, cujus filius Conſtantinus (poſtea dictus Magnus) interim apud Diocletianum militabat in Ægypto, ex qua propter inſidias in Galliam rediit ad patrem. Hinc odium inter Diocletianum & Conſtantinum. Extincto Diocletiano Romæ ſedebat Maxentius filius Maximiani, qui patrem Romam venientem, ut Imperator crearetur, expulit. Expulſus in Galliam fugit ad Conſtantinum generum ſuum; à quo interficitur, &c. Interim Maxentius Romæ omnia perversè agit. Quocirca à nobilibus Romanis è Gallia evocatur Conſtantinus M. ut tyrannide Maxentii Romam liberet. Conſtantinus petitioni locum daturus, quum circa veſperam è feneſtrâ proſpiciens animo cogitaret quemnam Deum auxiliatorem in hoc negotio invocaret, videt in aëre columnam lucidam crucis ſpecie, cui hæc inſcripta erant verba: ἐν τούτῳ νίκα. Vicit Maxentium juxta pontem Milvium cum equo in Tiberim inſilientem & poſtea nunquam viſum. Sic factus eſt Imperator Conſtantinus M. qui Româ deſertâ ut major eſſet in oriente tranquillitas abiit Byzantium Græciæ urbem, ibique ſedem imperatoriam fixit, unde urbs illa νέα ῥώμη eſt dicta & à nomine Imperatoris Conſtantinopolis.

Conſtantinus M.

Pon-

Pontifices Hieroſolymitani in quartâ Monarchiâ.

Ionathan filius Anani ſurrogatur in locum Ioſephi Cajaphæ à Vitellio Syriæ præſide, quum jam in locum Pontii Pilati ſucceſſiſſet Vitellii amicus.

Theophilus frater Jonathanis. Ioſeph. lib. 18. cap. 7.

Hircanus filius Alexandri ab Herode interfectus. Ioſeph. 15. 2.

Ananelus, 15. 3.

Ieſus Phabetis filius ab Herode rejectus Ioſeph. 15. 12.

Simon Herodis ſocer, Joſ. ibidem. qui dejicitur pontificatu, Ioſ. 17. 6.

Matthias Theophili filius, Ioſeph. ibidem, dejectus ab Herode. Ioſeph. 17. 8.

Iozarus Ioſ. 17. 8. dejectus ab Archelao Ioſ. 17. 9.

Eleazarus frater. Ioſeph. ibidem.

Ieſus Siæ filius, Ioſeph. ibidem.

Status politicus Iudæorum in quartâ Monarchiâ.

Antipater pater Herodis quod C. Iulium Cæſarem juviſſet in bello Alexandrino conſtituitur tutor Iudææ. Joſeph. lib. 14. ant. capp. 14. & 15.

Ananus Sethi ſurrogatus Iozaro à Quirinio Syriæ præſide. Joſeph. lib. 18. cap. 3. Hic Iudæa habuit præſides. Remotus eſt Ananus à Valerio Grato præſide. Joſeph. 18. 3.

Iſmael, Anano ſubſtitutus. Ioſ. ibid.

Eleazarus Anani filius. Joſ. ibid.

Simon Camithi filius. Ioſ. ibid.

Herodes, & Phaſelus fratres ab Antonio creantur tetrarchæ Iudææ. Joſ. lib. 14. cap. 23.

Ioſephus Cajaphas Joſ. ibid. Hic tempore paſſionis Chriſti functus eſt pontificatu.

Herodes, Pacoro Parthorum rege ab Antigono in Iudæam attracto, & Hieroſolymam occupante profugit in Italiam, & Romæ ab Antonio & Auguſto creatur Rex Iudææ, Ioſeph. lib. 14. capp. 25. & 26. Factum

eſt

eſt hoc anno 38 ante natum Chriſtum, regnavit autem annos 40.

Archelaus Herodis filius in Judæa, regnat non ut rex ſed ut tetrarcha. Ita enim ordinaverat Auguſtus Imp. Joſ. lib. 17. cap. 13. Anno autem 10 tetrarchatus Archelaus à Judæis accuſatus mittitur in exilium, & Judæa contributa eſt Syriæ, ita tamen ut Iudææ præficerentur præſides.

Præſides Iudææ.

Coponius, qui miſſus eſt in Judæam quum Quirinius mitteretur in Syriam, Ioſ. lib. 18. cap. 1.

M. Ambivius, Joſ. lib. 18. cap. 3.

Annius Rufus, quo præſide Auguſtus Imp. mortuus eſt. Ioſ. ibidem.

Valerius Gratus, miſſus à Tiberio Imp. Hic præſes 4 pontifices ordinavit: Iſmaëlem, Eleazarum, Simonem Camithi, & Ioſephum Cajapham.

Pontius Pilatus, ſub quo Ieſus Chriſtus paſſus eſt. Præfuit annos 10, & quum crudeliùs egiſſet in Samaritanos, à Iudæis coram Vitellio Syriæ præſide accuſatus mittitur Romam, quò antequam pervenit Tiberius vita exceſſit. Ioſ. lib. 18. capp. 3. 5.

Marcellus amicus Vitellii. Ioſ. lib. 18. cap. 5.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ quæ in prima hac claſſe contigerunt deſcribuntur partim in N. Teſtamento, partim à Fl. Ioſepho, partim ab hiſtoricis Eccleſiaſticis & aliis. Novum Teſtamentum incipit ſub imperio Octaviani Auguſti, & finitur ſub imperio Neronis, niſi quod Iohannes Evangeliſta ſuam apocalypſin vidit ſub imperio Domitiani. Cætera in Eccleſiaſticis hiſtoriis pertexuntur uſque ad Conſtantinum M.

In perſonis autem Eccleſiaſticis præter ipſum Ieſum Chriſtum verè θεάνθρωπον μεσίτην καὶ ἱκέτην ἡμῶν, & Iohannem Baptiſtam, numerantur Euangeliſtæ & Apoſtoli, & poſt hos Epiſcopi. Euangeliſtas dicimus eos qui hiſtoriam Euangelicam de Ieſu Chriſti perſona & officio nobis deſcriptam reliquerunt, atque ita propheticorum vaticiniorum complementa ob oculos poſuerunt, ut ſunt: Matthæus, Marcus, Lucas & Iohannes, ex quibus duo etiam Apoſtoli fuerunt, videlicet Matthæus &

Johannes. Apoſtoli verò ſunt, qui à Ieſu Chriſti morte & aſcenſione ex ejuſdem mandato abierunt in univerſum mundum & Euangelium prædicarunt; ut ſunt:

Matth. 10. *verſ.*2.3.4. *Marci* 3. *ver.*16. &c. *Luc.* 6. *v.* 13.14.

Simon Petrus.
Andreas.
Iacobus Zebedæi f.
Iohannes.
Philippus.
Bartholomæus.
Thomas.
Matthæus.
Jacobus Alphæi f.
Iudas Thaddæus.
Simon Cananites ſeu Zelotes.
Matthias.
Paulus, qui ultimò miraculosè vocatus eſt. *Act.*1. *v.*13. *Act.*9.*v.*15.

Epiſcopi præcipui recenſentur hi, vel ſaltem præcipui Doctores Eccleſiæ poſt Apoſtolos:

Timotheus.	Irenæus.
Titus.	Pantænus.
Ignatius.	Clemens Alexandrinus.
Polycarpus.	Origenes.
Papias.	Tertullianus.
Juſtinus Philoſ. & Martyr.	Cyprianus.

Ex Onuphrio numerantur Epiſcopi Romani à Petro uſque ad Marcellum primum incluſivè 31. Quem ordinem ac numerum Papæ Romani aſſeclæ diligenter obſervant. Vide Dreſſerum Millen.5.pag.176.&c. & Theodor. Zwingerum in Theatro fol.1328.

Viri docti ethnici in hac prima claſſe fuerunt:

M. Tullius Cicero.	Cornelius Tacitus.
Virgilius.	Plutarchus.
Horatius.	L. Florus.
Saluſtius.	Plinius ſecundus.
Ovidius.	Suetonius.
Quintilianus.	Galenus Medicus.
Seneca.	Ptolemæus Mathematicus.
Martialis.	

A. Gellius.
Papinianus, Iuriſconſultus.
Ulpianus Iuriſconſultus.
Cenſorinus Chronologus.
Arrianus ſcriptor Alex. M.
& qui plures.

De ſecundâ claſſe Romanæ Monarchiæ, in quâ Impp. Græci ſeu Orientales.

HÆc ſecunda claſſis initium ſuum ſumit ab anno Chriſti 306, & deducitur uſque ad annum Chriſti 801. Spacium ſeu διάστημα eſt annorum 495. Hic verò primò obſervetur ſeries Imperatorum & quantum fieri poteſt aliorum regum ac bellorum; deinde Eccleſiaſticorum Doctorum, ut & hæreticorum; tertio Conciliorum Eccleſiaſticorum; & quia regnum Antichriſti in hac ſecunda claſſe valde amplificatum eſt, etiam Pontificum Romanorum catalogus eſt obſervandus.

Imperatores igitur hujus ſecundæ claſſis ſunt:

1. Conſtantinus M.
2. { Conſtantinus. Conſtans. Conſtantius.
3. Julianus Apoſtata.
4. Iovinianus.
5. Valentinianus I, cum fratre Valente.
6. Gratianus Orient. & Valentinianus II Occid.
7. Theodoſius M.
8. Arcadius Orient. & Honorius Occident.
9. Theodoſius II.
10. Valentinianus III Occid.
11. Martianus Orient.
12. Leo M. & Majoranus Occident.
13. Zeno Orient. ſub hoc deſiit imperium in Occidente.
14. Anaſtaſius.
15. Iuſtinus I.
16. Iuſtinianus.
17. Iuſtinus II.
18. Tiberius.
19. Mauricius.
20. Phocas.
21. Heraclius.
22. Conſtans.
23. Conſtantinus Barbatus.
24. Heraclius Iuſtinianus.
25. Philippus.
26. Leo Iſaurus.
27. Conſtantinus Copronymus.
28. Leo IV.
29. Irene cum filio Conſtantino VII.

Exteri reges ac populi, quorum in hac ſecunda claſſe

mentio eſt præcipua, ſunt: Gotti, Vandali, Hunni, Saraceni, Longobardi; item: Scoti, Britanni, Hiſpani, Sicambri & Franci, Northumbri, Angloſaxones, Dani. Gothicum regnum in Italia cœpit anno Chriſti 476 Bucholtz. alii 480 Zwing. Reges fuerunt:

1. Odoacer.
2. Theodericus.
3. Alaricus.
4. Theodatus.
5. Vitiges.
6. Theudobaldus.
7. Araricus.
8. Totilas.
9. Theias.

Vandalorum reges in Africa ſuas habuere ſedes, ſed ab anno Chriſti 455 quando Romam ceperunt narrantur hi Reges:

1. Genſericus.
2. Hunerichus.
3. Gundabundus.
4. Thraſymundus.
5. Hildericus.
6. Gilimer.

Hunnorum rex fuit Attila, qui circa annum Chriſti 452 graſſatus fuit in Italia, multa occupavit, ſed nullam regni formam conſtituit, nec uni ex filiis Monarchiam tradidit. Habuit tres filios, Ellac, Dincionem & Chaba. Inter hos quum pater diſtribuiſſet provincias, inter ſe verò diſſiderent de ſucceſſione, Ardaricus rex Gepidarum (qui fuerunt pars Gothorum) bellum contra Hunnos movit, & trucidato Ellac cum 30000 Hunnorum regno Pannoniæ eſt potitus, quod ante Attilam poſſidebant Gotthi. Wallemir rex Gothicus Dincionem vicit. Chaba cum parte Hunnorum in veterem patriam fugit quæ fuit Aſia. Neque ante Attilam Hunni Europæ fuerunt noti. Reliqua pars Hunnorum manſit in Pannonia ſub imperio Gothorum, qui regnum Pannoniæ tenuerunt annis circiter 100, donec Hunni & Avares tempore Juſtiniani Imp. redierunt, & effuſi ſunt in ea loca quæ nunc Bulgari & Walachi tenent. Melanchth. in Chron. pag. 506. &c. Meſſific. parte 2. fol. 301. Sic ergò Gotthi oppreſſis Hunnis retinuerunt regnum in Pannonia.

Saracenorum dux & propheta Mahometus tempore Heraclii Imp. prodiit, cujus initium collocatur in annum Chriſti 623. Poſtea anno Chriſti 632 Saraconica potentia crevit adeò, ut Perſicum regnum occupaverint.

Vide

Vide Peucerum in Chron. pag.722. Cæterum poſt Mahomethum qui primus fuit propheta Saracenorum, & cœpit anno Chriſti 623, uſque ad annum Chriſti 801 numerantur 21 Duces, quos Amyras vocant. Vide Zwing. in theatro pag.1336.

Longobardorum regnum in Italia cœpit anno Chriſti 568. Vide Melanchth. fol.547. & ſeqq. & Mellefic. parte 2. fol.308. Zwing. theatrum fol.1344. Reges recenſentur hi:

1. Alboinus.
2. Clephes.
3. Autharus.
4. Egilolphus.
5. Adoaldus.
6. Arioaldus.
7. Rhotaris.
8. Radoaldus.
9. Aribertus.
10. Grimoaldus.
11. Bertarius.
12. Cunibertus.
13. Reginbertus.
14. Aribertus.
15. Aſprandus.
16. Luitbrandus.
17. Hildobrandus.
18. Rachiſius.
19. Aſtulphus.
20. Deſiderius, victus à Carolo Magno.

Longobardis oppoſiti fuerunt Exarchi, qui Imperatorum Orientalium fuere vicarii in Occidente, quorum primus inſtitutus eſt ab Imperatore Juſtino II poſt obitum Narſetis circa annum Chriſti 569. De quibus Melanchthon in Chron. fol.557. Melliſic. parte 2. fol.308. Theatrum Zwing. fol.1344. Series Exarchorum eſt:

1. Longinus.
2. Smaragdus.
3. Romanus.
4. Callinicus.
5. Smaragdus iterum.
6. Joh. Lamigius.
7. Eleutherius.
8. Iſaacius.
9. Theodorus Calliopa.
10. Olympius.
11. Theod. Call. iterum.
12. Ioh. Platina.
13. Theophylacius.
14. Paulus.
15. Eurichus, victus ab Aſtulph. Longobardo, contra quem Pipinus accerſitus finem fecit Exarchatus.

Scotorum regnum cœpit anno Chriſti 377, & recenſentur reges in hac ſecunda claſſe:

 1. Eu-

1. Eugenius, victus à Britanniæ rege, & Scoti Britannia ejecti.
2. Barnus & Tenagus fratres inſtituerunt regnum ad mare.
3. Contanus.
4. Eugenius ſive Arcadius.
5. Eugenius.
6. Eugenius.
7. Ambercletus.
8. Achajus. Vide theatrum Zwing. 1353.

Britannorum regnum cœpit anno Chriſti 379. Reges ſunt:

1. Maximus.
2. Gratianus.
3. Conſtantinus.
4. Vortigerus.
5. Ambroſius.
6. Vterpondragon.
7. Arthurus.
8. Conſtantinus.
9. Cadovaladrus, qui relicto regno Romam diſceſſit, & interim Angli tota Britannia potiti ſunt, anno Chriſti 600.

Poſt hoſce Britannorum reges deinde ſecuti ſunt reges Angliæ & Northumbriæ; quorum Catalogum vide in Theatro Zvving. fol. 1351 & 1352, ubi ſeries deducitur uſque ad annum Chriſti 801. Cæterùm quum Britannia ſubinde à Pictis & Scotis vexaretur, neque Romani ſuppetias ferre poſſent, Vortigerus rex Saxones in Britanniam vocavit, quorum Dux fuit Hengiſtus. Hi ſub ſpecie ferendi auxilii magnam Britanniæ partem occupârunt. Hinc Angloſaxones, qui in Britannia Orientali, Occidentali & Auſtrali vixerunt, ab Hengiſto qui cœpit anno Chriſti 449, uſque ad Egbertum, qui anno Chriſti 800 regnare cœpit, & poſt annos 27 Northumbriæ regnum pulſis Danis ſuo adjecit, & poſtea ſtatuit ut omnes Angli & Saxones, exceptis Scotis, Angli dicerentur, & ipſa inſula Anglia poſthac uno nomine vocaretur. Hinc deinde Anglorum Reges uſque ad noſtra tempora. Zvving. in theatro fol. 1352.

Hiſpa-

Hiſpanici regni initium ponitur ad annum Chriſti 378, ubi crebra mentio eſt Oſtrogotthorum & Weſtgotthorum regum. Vide Theatrum Zvving. fol. 1349.

Sicambrorum & Francorum regum catalogus in hac claſſe incipit à Degenberto, qui anno Chriſti 307 regnavit, eique ſucceſſerunt ſex reges uſque ad Pharamundũ, qui anno Chriſti 420 auſpicatus eſt regnum, ex quo deinde Francorum ſive Gallorum reges numerantur uſque ad noſtra tempora. Eſtque hic tenendum Gallicos ſcriptores in Regum ſuorum familiis tres mutationes numerare; primam à Pharamundo uſque ad Pipinum qui Juſſu Zachariæ Papæ rex Francorum factus eſt anno Chriſti 750; ſecundam à Pipino uſque ad Hugonem Capetum Comitem Pariſienſem annorum 237; tertiam ab Hugone Capeto uſque ad noſtra tempora. Zvving. theat. fol. 1348.

Danorum Reges incipiunt numerari ab anno Chriſti 796, quo regnavit Gotricus. Zvving. th. fol. 1353. Nunc etiam bella præcipua recenſeamus.

1. Bellum Conſtantini M. contra { Maxentium. Licinium.
2. Bellum Conſtantini II contra fratres de provinciis aliter dividendis.
3. Bellum Conſtantii & Magnentii.
4. Bellum Perſicum Conſtantii. Mellif. p. 2. fol. 271.
5. Bellum Perſicum { Iuliani apoſtatæ. Ioviniani.
6. Bellum Theodoſii I, contra Eugenium & Arbogaſtem, ubi venti auxiliatores.
7. Bellum Theodoſii II contra Hunnos & Perſas auxilio Gottorum.
8. Bellum Gotticum in Italia ſub Theodoſio II. primus Dux Gottorum Alaricus.
9. Bellum Vandalicum in Hiſpania & deinde in Africa. Primus dux Vandalorum Genſericus.
10. Bellum Hunnicum. Hunnorum Dux Attila.
11. Bellum Theoderici Veronenſis contra Odoacrum juſſu Zenonis.
12. Bellum Juſtiniani duce Belliſario, qui Aſiam, Africam & Italiam reſtituit.
13. Bellum Gotticum Italicum longè acerrimum, ex quo tandem exortum eſt regnum Longobardicum in Ita-

in Italia per Narſen Eunuchum. contra hos vero inſtituitur Exarcharus, unde bella inter Longobardos & Exarchos.

14. Bellum Perſicum duce Mauricio Cappadoce.
15. Bellum Longobardicum ſub Mauricio Imp.
16. Bellum Ungaricum ſub eodem.
17. Bellum Perſicum ſub Phoca & Heraclio Impp. unde occaſio regni Mahometici.
18. Bellum Saracenicum grave ac diuturnum.
19. Bellum Bulgaricum. Bulgarorum autem prima mentio eſt ſub Conſtant. Pogonato Imp.

Hæc de politicis. Eccleſiaſticæ res propter varias hæreſes in hac ſecunda claſſe fuerunt turbulentæ & triſtes. Ut enim in prima claſſe Diabolus Eccleſiam turbavit violenter per tyrannos & perſecutores; ita in hac claſſe fraudulenter per falſa dogmata & ſchiſmata. Hic igitur conſiderentur 1. Orthodoxi Doctores. 2. Hæretici. 3. Concilia.

Orthodoxi Doctores præcipui ſunt:

1. Euſtathius Epiſc. Antioch.
2. Alexander Epiſc. Alexandr.
3. Macarius Hieroſolym.
4. Paphnutius Ægyptius.
5. Oſius Hiſpanus.
6. Athanaſius.
7. Hilarius.
8. Baſilius M.
9. Gregorius Nyſſenus.
10. Gregorius Nazianz.
11. Epiphanius.
12. Didymus Alexandr.
13. Ambroſius.
14. Auguſtinus.
15. Hieronymus.
16. Chryſoſtomus.
17. Cyrillus.
18. Theodoretus.
19. Ioh. Damaſcenus.
20. Beda.

Hæretici præcipui fuerunt:

1. Meletius.
2. Arius.
3. Donatiſtæ.
4. Photinus.
5. Eunomius.
6. Anthropomorphitæ.
7. Apollinarius.
8. Macedonius.
9. Pelagius.
10. Neſtorius.
11. Eutyches.
12. Tritheitæ.
13. Agnoëtæ.
14. Theopaſchitæ.
15. Monotheletæ.

Concilia

Concilia ſeu Synodi fuerunt:

1. Nicenum, Oecum. I.	7. Epheſinum, Oecum. III.
2. Sardicenſe.	8. Epheſinum II. λῃστρικόν.
3. Syrmienſe.	9. Chalcedon. Oecum. IV.
4. Ariminenſe.	10. Conſtant. Oecum. V.
5. Seleucienſe.	11. Conſtant. Oecum. VI.
6. Conſtantinop. Oecum. II.	12. Nicenum II. Oecum. VII.

Poſt concilia placet hic numerare pontifices Romanos eoſque celebriores. Qui enim recenſentur ante annum Chriſti 311. fuerunt ſancti, Catholici & Apoſtolici Epiſcopi. Poſtea verò ſecuti ſunt turbatores quos nimia ambitio vexavit.

1. Sylveſter I, qui ab anno Chriſti 311 ſedit annos 21. & fingitur à Conſtantino M. dono accepiſſe urbem Romam & totum Orientis imperium.
2. Siricius, qui ab anno Chriſti 382 ſedit annos 15, & miniſtris Eccleſiæ in Occidente interdixit conjugio.
3. Innocentius I, anno Chriſti 402, qui excommunicavit Arcadium, quod Joh. Chryſoſtomum ſede moviſſet.
4. Anaſtaſius II anno Chriſti 498, patronus Eutychianorum & Neſtorianorum. Effudit in morte inteſtina ut Arius.
5. Johannes I, anno Chriſti 523, qui conſtituit ut Imperator ſubeſſet Pontifici.
6. Bonifacius II, anno 530, qui clerum ſejunxit à Laïcis in Miſſæ actione.
7. Vigilius anno 537. qui Eccleſiam Romanam voluit haberi matrem & magiſtram aliarum omnium.
8. Gregorius M. anno 590 autor purgatorii, invocationis ſanctorum, & multorum abuſuum. Reſtitit Johanni Epiſc. Conſtantinop. primatum affectanti.
9. Bonifacius III anno Chriſti 607, qui à Phoca impetravit primatum, & apertè ſe Antichriſtum declaravit.

De tertia Claſſe Romanæ Monarchiæ, in quâ Impp. Germani.

HUjus tertiæ claſſis initium ponitur ab imperio Caroli M. vel ab anno Chriſti 801, & deducitur tota ſeries ad Carolúm V. uſque, vel ſi quis plura appetat, uſque ad hæc noſtra tempora. Quum enim in Imperio varii eſſent motus, non ſolùm in tractu Orientali, ſed etiàm & quidem maximè in Occidentali, ubi Italia ab exteris populis præcipuè verò Longobardis miſerè affligeretur, defenſor tandem quæſitus eſt Carolus Pipini Regis Francici filius, qui multa egregiæ fortitudinis ſpecimina ediderat. Hic à Germanis & quidem Francis originem duxit, quem deinde in Imperii ordine non niſi Germani ſunt ſecuti. Ex hiſce autem Germanis alii fuerunt Franci, alii Saxones, alii Suevi, alii denique Auſtriaci, ut in ordine videbimus. Quare in hac claſſe recitabimus 1. ſeriem Imperatorum Occidentalium qui fuerunt Germani, & Orientalium qui fuerunt Græci. 2. ſeriem exterorum Regum. 3. ſeriem Eccleſiaſticorum, ut Pontificum Romanorùm, Ordinum, & Doctorum. 4. ſeriem Conciliorum. 5. Bellorum.

Imperatores hujus tertiæ claſſis, Occidentales. Et quidem primò Francici.

1. Carolus Magnus.
2. Ludovicus Pius.
3. Lotharius.
4. Ludovicus II.
5. Carolus II Calvus.
6. Ludovicus III Balbus.
7. Carolus III Craſſus.
8. Arnolphus.
9. Ludovicus IV.
10. Conradus.

Deinde Saxonici:

1. Henricus Auceps.
2. Otho Magnus,
3. Otho II.
4. Otho III.
5. Henricus II, ſanguine Saxo, patria Bavarus.

Poſtea facta eſt quaſi alternatio quædam familiarum Francicæ & Saxonicæ. Nam poſt Henricum II recidit imperium ad Francos, quod Saxonibus movit invidiam. Fuerunt igitur hi:

1. Con-

1. Conradus II Saliquus Francus.
2. Henricus III. Francus.
3. Henricus IV. Francus.
4. Henricus V. Francus.
5. Lotharius II. Saxo, qui æmulum habuit Conradum Suevum.

Suevici Imperatores fuerunt:

1. Conradus III.
2. Fridericus Barbaroſſa.
3. Henricus VI.
4. Philippus.
5. Otho IV. qui fuit Saxo.
6. Fridericus II.
7. Conradus IV.

Poſt Conradum IV. horrenda ſecuta eſt confuſio, ex qua ortum eſt interregnum 17 annorum uſque ad Rodolphum Habsburgenſem, qui fuit autor familiæ Auſtriacæ, in qua numerantur hi Impp.

1. Rodolphus Habsburgenſis.
2. Adolphus Naſſovius.
3. Albertus Auſtriacus.
4. Henricus VII.
5. Ludovicus V.
6. Carolus IV.
7. Wenceſlaus.
8. Rupertus.
9. Sigiſmundus.
10. Albertus II.
11. Fridericus III.
12. Maximilianus I.
13. Carolus V.
14. Ferdinandus I.
15. Maximilianus II.
16. Rodolphus II.
17. Matthias.
18. Ferdinandus II.

Imperatores Orientales Græci fuerunt:

1. Nicephorus.
2. Michaël Curopolates.
3. Leo Armenius.
4. Michaël Balbus Amorthæus.
5. Theophilus fil.
6. Michaël, filius.
7. Baſilius Macedo.
8. Leo Philoſophus.
9. Alexander Baſilii Mac. f.
10. Conſtantinus Leonis f.
11. Romanus junior.
12. Nicephorus Phocas.

13. Johan. Cimiſces.
14. Baſilius Porphyrogenitus.
15. Conſtantinus, frater.
16. Romanus Argyrus.
17. Michaël Paphlago.
18. Michaël Calaphates.
19. Conſtantinus Monomachus.
20. Michaël Stratioticus.
21. Iſaacus Comnenus.
22. Conſtantinus Ducas.
23. Romanus Diogenes.
24. Michaël Parapinaceus.
25. Niceph. Botoniates.
26. Alexius Comnenus.
27. Colojohannes, filius.
28. Manuel Comnenus.
29. Alexius Comnenus.
30. Andronicus Comnenus.
31. Iſaacius Angelus.
32. Alexius Angelus.
33. Alexius junior. Conſtantinopolis à Francis capta eſt anno Chriſti 1201, & regnarunt hi quinque qui ſequuntur, deinde ad Græcos rediit imperium uſque ad finem.
34. Balduinus Flandriæ Comes.
35. Henricus, frater.
36. Petrus Altiſiodorenſis.
37. Robertus, filius.
38. Balduinus II, puer.
39. Michaël Palæologus.
40. Andronicus Palæologus.
41. Andronicus junior.
42. Johan. Cantacuzenus.
43. Johan. Palæologus.
44. Emanuel Palæologus.
45. Conſtantinus Palæologus ſub quo Conſtantinopolis capta eſt anno Chriſti 1453.

Turcici regni initium incidit in annum Chriſti 1300, à quo tempore ſequentes reges numerantur.

1. Ottomannus.
2. Orchanes.
3. Amurathes.
4. Bajazetes.

5. Solymannus f.	10. Bajazetes II.
6. Muſa Celebis.	11. Selymus I.
7. Mahometes.	12. Solymannus II.
8. Amurathes II.	13. Selymus II.
9. Mahometes II, qui primus Imperator dictus eſt.	14. Amurathes III.
	15. Mahometes III.

Vide Peucer.in Chr. f.1094. & Dreſſ.mill. 6, fol. 546.

Tartarorum reges ab anno Chriſti 1205 a numerantur hi ex Peuceri Chronico fol.1018. & ſeqq.

a *Vel ut alii,* 1200.

1. Chargius Can.
2. Hocotius Can.
3. Magius Can.
4. Cobelus.
5. Tanogadorus.
6. Argonus.
7. Regatus.
8. Battus.
9. Caſanus Argoni F.
10. Carba[illegible]us, ex Chriſtiano factus Mahometanus, ſub quo exſpiravit Chriſtianiſmus, & invaluit Mahometiſmus anno 1310, vel ultra. Sub hoc concidit regnū Tartarorum, creſcente Turcorum potentia Ottomannorum virtute. Peucer. fol. 1025.

Vide etiam Dreſſerum Millen.6. fol.566. & Zwing. in theatro fol.1337.

Scotici reges à Congallo qui cœpit regnare anno Chriſti 807. uſque ad Jacobum v. incluſivè numerantur 38. Cœpit autem Iacobus v. regnare anno Chriſti 1514. Vide Zwing. theat. fol. 1353.

Anglici reges ab Edelwolfo qui cœpit anno Chriſti 837 uſque ad Eliſabetham eximiam illam heroinam quæ cœpit anno Chriſti 1558 incluſivè numerantur 41. Zwinger.theat.fo.1352.De Britannis & Scotis vide etiam Dreſſ. millen.6. fol. 661.

Hiſpanici reges à Raimiri qui cœpit anno Chriſti 825 uſque ad Philippum Caroli v. Imp. filium incluſivè numerantur reges 37. Zwing. theat. fol.1350. Confer Dreſſ. millen.6, fol. 714.

Gallici reges à Carolo M. uſque ad Carolum IX qui cœpit anno Chriſti 1561 numerantur 38. Zwing. theat. fol.1348. Dreſſerus orditur ab Hugone Capeto, qui ex Gallis primus fuit Francorum rex & cœpit anno Chriſti 997. Vide millen.6. fol.676.

Polonici reges à Mietzlao qui cœpit anno 963 uſque ad Si-

ad Sigiſmundum qui regnavit anno Chriſti 1507 numerantur reges 28. *Zwing.* fol. 1350. Confer etiam Dreſſ. Millen. *6.* fol. *609.*

Ungarici reges à B. Stephano qui regnavit anno Chriſti *997* uſque ad Ferdinandum Auſtriacum qui regnavit anno Chriſti 1527 numerantur 34. Zwing. fol. 1350. Confer Dreſſ. Millen. *6.* fol. 573. &c.

Boëmici reges à Vladiſlao qui regnavit anno Chriſti 1087 uſque ad Ferdinandum Auſtriacum qui regnavit anno 1527 numerantur 18. Zwing. theat. fol. 1351.

Danici reges ab Olao qui regnavit anno 810 uſque ad Chriſtianum qui regnavit anno Chriſti 1535 numerantur 42. Zwing. theat. fol. 1353. Confer Dreſſ. de Danis & Suecis Millen. *6.* fol. *655.*

Atque hæc de Impp. & regibus præcipuis qui in hac claſſe numerantur ſumma brevitate.

Bella quæ geſta fuerunt varia ſunt, partim inteſtina inter ipſos Imperatores, inter Imperatores & principes Imperii, inter ipſos principes; & hæc inteſtina bella maximam partem excitata fuerunt à Pontificibus Romanis, qui per imperii cladem ſuæ cathedræ potentiam ſtabilire & amplificare annitebantur: partim bella fuerunt externa, ut Saracenica, Turcica & ſimilia. Nimis longum & intricatum foret ſi bellorum ſeriem hic enarrare vellem. Reſervo igitur ipſi hiſtorico curſui.

Hæc igitur de politico ſtatu.

Accedo nunc ad ſtatum Eccleſiaſticum, in quo conſiderantur Pontifices, Orthodoxi Doctores, & Concilia.

Pontifices Romani quàm plurimi numerantur in hac claſſe, nempè à Leone III, qui ſedit anno Chriſti *799*, uſque ad Sixtum V, qui obiit anno Chriſti 1590, numerantur incluſivè Papæ 154, ex quibus ſceleratiſſimi fuerunt hi:

Iohannes VIII fœmina, anno 854,
Iohannes XII anno 956.
Sylveſter II anno 998.
Gregorius VII anno 1073.
Paſchalis III anno 1099.
Alexander III. 1159.
Gregorius IX. 1227.
Bonifacius VIII. 1288.
Iohannes XXII. 1316.

Alexander

Alexander VI. 1492.
Julius II. 1503. &c.

Præcipui Doctores fuerunt qui Scholaſtici dicti ſunt, ut, P. Lombardus dictus Magiſter ſententiarum, Albertus M. Thomas Aquinâs, Iohannes Duns Scotus, Wilhelmus Occam, & alii. Hi dum à lectione ſacrorum Bibliorum longius receſſerunt, & Ariſtotelis ſcripta ſcriptis Prophetarum & Apoſtolorum prætulerunt, ſacrarum literarum ſtudium aboleverunt, vel ſaltem ad Pontificum Romanorum deliria inflexerunt, unde lux Euangelii tandem extincta eſt, & in ejus locum Pontificum traditiones plusquam ineptæ & ridiculæ invectæ ſunt, adeò ut in Scholis nihil niſi argutiæ metaphyſicæ & dialecticæ fuerint auditæ, neglectis Prophetarum & Apoſtolorum ſcriptis. Extiterunt tamen nonnulli qui vanis Scholaſticorum concertationibus ſeſe oppoſuerunt, illorumque quiſquilias detexerunt, ut in curſu audiemus, graviuſque contra Pontificum impudentiam & avaritiam locuti ſunt *a*. Prodiit circa annum Chriſti 1400 Iohannes Huſs in Boëmiâ cum ſuo diſcipulo Hieronymo, item Petrus Dreſdenſis, & alii, qui ſincero ſtudio Papiſticos errores maximè circa Miſſam impugnârunt. Elapſo ſeculo in Saxonia primùm contra Papales indulgentias, deinde contra reliquos errores acerrimè diſputavit Martinus Lutherus cum ſuo παραστάτῃ Philippo Melanchthone, & eodem tempore in Helvetia Huldricus Zwinglius, quem mox in Galliâ ſequutus eſt Iohannes Calvinus, & alii. Horum opera Pontificis Romani potentia miris modis eſt repreſſa ac immutata, & per Dei gratiam Euangelicæ doctrinæ lux Eccleſiæ reddita.

Vide Dreſſ. in Millen. 6. fol. 24. & fol. 166.

a Vt: Occam, Taulerus, VViclefus, & alij.

Concilia præcipua fuerunt:

1. Nicenum II ſeu Oecum. VII à Conſtantini & hujus matre Irene indictum, in quo imagines ſunt reſtitutæ, maximè imago S. crucis, Dei & ſanctorum reliquiæ in templis aſſervatæ.
2. Lateranenſe inſtitutum à Papa Nicolao II circa annum Chriſti 1059. in quo Berengarius Andegavenſis Eccleſiæ miniſter ac diaconus damnatus eſt, & ad retractandum dogma ſuum contra ora-

lem

lem manducationem corporis Chriſti coactus. Diſputarunt contra Berengarium Lanfrancus archiepiſcopus Cantuarienſis parens Scholaſticæ Theologiæ, & Guidmdũus epiſcopus Averſanus, ad quos Papæ autoritas acceſſit, cui Berengarius ceſſit metu perculſus, unde nihil præjudicatur veritati.

3. In concilio Lateranenſi maximo anno Chriſti 1215 Papa Innocentius III confirmavit transſubſtantiationem panis & vini in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti.

4. Concilium Conſtantienſe anno Chriſti 1414 celebratum eſt ſub Imp. Sigiſmundo. Cauſſa fuit ſchiſma ortum inter tres Papas, Iohannem XXIII Romæ, Gregorium XII Arimini, & Benedictum XIII in Hiſpaniis, quorum quilibet Pontificem ſummum ſeſe appellavit. Sed hiſce ejectis electus eſt Martinus V. & decretum ut non habita ratione inſtitutionis Chriſti in S. cœna altera ſpecies videlicet vinum Laicis detraheretur propter conſuetudinem ad evitanda ſcandala rationabiliter introductum. Ad ignis ſupplicium etiam damnatus eſt Iohannes Huſs, idque contra fidem ab Imp. Sigiſmundo datam de ſalvo conductu. Perſuaſerant enim Imperatori Pontificii hæreticis non eſſe ſervandam fidem.

5. Concilium Baſilienſe habitum eſt anno Chriſti 1431 ſub Papa Eugenio IV. Diſputatum fuit de autoritate Pontificis Romani, an ſuperior ſit autoritate conciliorum, an vero inferior. Pro Papæ autoritate vehementer pugnavit Cardinalis Nicolaus Cuſanus vir egregiè doctus, ſed contraria pars obtinuit, & decretum eſt Papam eſſe infra concilium.

6. Concilium Tridentinum primò inſtitutum eſt anno Chriſti 1545 menſe Decembri. Quomodo proceſſerit & ad finem perductum ſit, prolixè narrat Ioh. Sleidanus in ſuo commentario, unde ſimul facile judicari poteſt quid de Concilio illo ſit ſtatuendum.

Exorti etiam ſunt in Papatu ſacri quidam Ordines Monachorum, ex quibus principes fuerunt Dominicus

& Fran-

& Franciſcus; ille autor Ordinis Prædicatorum prodiit anno Chriſti 1206. hic princeps Ordinis Minorum anno Chriſti 1209. Hinc nati ſunt Dominicani & Franciſcani, qui ex ambitione mutuis odiis & conviciis ſeſe proſequuti ſunt. Habuerunt ſuos ſectatores; Dominicus Thomam Aquinatem; Franciſcus Iohannem Scotum: unde Thomiſtæ & Scotiſtæ ſacrarum literarum & ſanæ Philoſophiæ peſſimi corruptores. Sequuti mox ſunt alii Ordines, ut, Carthuſienſium, Præmonſtratenſium, Virginum S. Claræ quas Clariſſas nominant, Flagellatorum, Capucinorum, aliorumque quamplurium. Inventus eſt tandem novus Ordo, qui à Monachorum colluvie vult eſſe ſejunctus, nempè Ordo Ieſuitarum, qui ſuperioribus annis primùm prodiit circa annum Chriſti 1540, cujus autor fuit miles quidam nobilis Hiſpanus Ignatius Lojola, qui quum in oppugnatione arcis Pompejopolitanæ in utroque crure læſus jam ampliùs ad rem militarem ineptus eſſet factus, ad ſanctiorem vitam animum adjecit, & per Italiam diu multumque vagatus peculiarem tandem ordinem adinvenit quem à ſocietate Jeſu nominavit, eumque eo uſque deducit ut à Pontifice Paulo III confirmaretur. Brevi autem temporis ſpacio Ieſuitarum progenies adeò excrevit & amplificata eſt, ut fermè per omnes mundi angulos diffuſa ſit. Atque hæc pro adumbratione tertiæ Claſſis quartæ Monarchiæ ſufficiant.

Clariſſæ virgines.

Monarchia Aſſyriorum.

MOnarchia eſt ſummum imperium quod dignitate & potentia cæteris præſtat. Ei qui præeſt dicitur Monarcha, non reſpectu totius terrarum orbis, ſic enim ſolus Deus Monarcha eſt, ſed reſpectu τῆς ἐξουσίας τῆς ὑπερεχούσης. Recenſentur autem in hiſtoriis quatuor Monarchiæ: Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum. Prima dicitur Aſſyriorum, quia plurimi ejus Monarchæ ſeu reges ſedem ſuam regiam habuerunt in urbe Ninive quæ in Aſſyria ſita eſt. Dicitur etiam Babyloniorum, quia primum ejus initium & ultimus finis fuit Babylone. & quia Babylon eſt urbs Chaldææ, etiam Chaldæorum dicta eſt. Cæterum Aſſyrii nomen traxerunt ab Aſſur filio Sem Geneſ. 10. verſ. 22. & tota regio hinc dicta eſt Aſſyria, quæ Iudææ ſita eſt ad plagam

Orientalem & Septentrionalem, Nordooſt. Verſus ortum finitima eſt Mediæ, verſus occaſum Meſopotamiæ, verſus Septentrionem Armeniæ, verſus meridiem Suſianæ. Hodie Aſſyria eſt Provincia Perſiæ. Babylonia comprehenditur inter Meſopotamiam & Perſicum ſinum, & ab Herodoto pars Aſſyriæ ſtatuitur, nomenque traxit à metropoli Babylone, quam mediam Euphrates perluit. Aſſyriæ proxima eſt Chaldæa, in qua ſita erat Ur, ex qua Abrahamus juſſu Dei profectus eſt in Meſopotamiam Gen. 12. Duratio hujus Monarchiæ fuit annorum 1647, nimirum ab anno M. 1788 quo cœpit regnare Nimrod, uſque ad annum 3435 quò Balthaſar victus fuit à Dario & Cyro Perſa. Dividitur Monarchia hæc in duas claſſes, quarum prima ultimum regem habuit Sardanapalum eique tribuuntur anni 1360; altera qua diſtracta fuit inter Medos & Babylonios, ita tamen ut penes Medos fuerit ſuperior dignitas, duravit annos 287, nempe uſque ad initium Perſicæ Monarchiæ. Synchroniſmi ſunt Judæorum, Ægyptiorum, Græcorum & Romanorum.

NIMROD.

Primæ Monarchiæ primus autor fuit Nimrod filius Cuſs, nepos Chami, pronepos Noachi. Ejus Moſes meminit Gen. 10. verſ. 8. 9. 10. & quidem plurimis circumſtantiis, ut ejus dominatum exprimat, & ſic primam originem politici imperii indigitet. Initium regni refertur ad annum M. 1788; finis verò ad annum 1844 vel circiter. Regnavit igitur annos 56. Eſtque veriſimile ipſum magnam exercuiſſe tyrannidem, ut crudelitate ac terrore regnum mirificè amplificaverit. Græci hunc Nimrodum falsò crediderunt eſſe Zoroaſtrem. Regnavit primò in Chaldæa & Meſopotamia, regnique ſui principium fuit Babel, unde Michæ cap. 5. verſ. 6. Babylonia dicitur terra Nimrod, & συνεκδοχικῶς tota gentium progenies. Poſtea verò proceſſit in Aſſyriam, ubi ædificavit Niniven. Gen. 10. verſ. 10. 11. Sunt qui putant Nimrodum poſtea Belum fuiſſe appellatum. A nonnullis vocatur Saturnus, quod nomen ab aliis tribuitur Belo.

Synchroniſmus:

1. Serug proavus Abrahami naſcitur ſub Nimrodo Gen. 11.

Gen.11. v.20. Sciendum eſt autem regnum Nimrodi cœpiſſe à diluvio anno 131; Serug autem natus eſt anno regni Nimrodi 32. Ergò nativitas Serug incidit in regnum Nimrodi.

2. Ninive metropolis Aſſyriæ condita eſt à Nimrodo, non ab Aſſur ut quidam perperam tradunt. Moſes enim Geneſ. 10. verſ. 11. non de Aſſur ſed de Nimrod narrat quod è terra Sinear, hoc eſt, ex Babylonia exiverit in Aſſyriam ibique Niniven condiderit, ut oſtendit verſio Fr. Junii.

3. In Germania tempore Nimrodi regnatum fuiſſe extra dubium eſt. Nam Tuiſco primus Germanorum genitor ſcribitur fuiſſe pronepos Noæ, filius Gomeri, ut Melanchthon tradit in Chronico; Et Beroſus Chaldæus Tuiſconem anno 25 Nimrodi ait Sarmatas maximos populos fundâſſe.

BELUS.

Hic Belus filius Nimrodi dictus & Iupiter ab iis qui Nimrodum Saturnum vocârunt, unde patet fabularum poëticarum origo. Nomen Beli videtur idem eſſe quod Baal, id eſt, dominus. Cœpit regnare anno M. 1843, & regnavit annos 65. Hujus ſtatuam ſcribunt primam fuiſſe originem cultus idolorum & imaginum. Traditur verſus occidentem amplificaſſe regnum uſque in Sarmatiam Europæam, videlicet ex Aſia longius progreſſus eſt in Europam ad Sarmatas uſque. Sarmatia autem eſt Polonia cum vicinis regionibus, ut ſunt, Bulgaria, Walachia, Thracia &c.

Synchroniſmus:

1. Nahor avus Abrahami naſcitur anno regni Beli 7; poſtea Tarah pater Abrahami anno regni 36. Geneſ. 11. v. 23, 24.

2. In annum regni 37 incidit initium regni Græcorũ, & quidem Sicyoniorum, qui hic dicuntur à rege Sicyone, qui in ordine fuit 19, quum antea dicerentur Ægialéi à primo rege Ægialéo, à quo dicta eſt Ægialea quæ nunc vocatur Peloponneſus. Zwingerus in theatro.

3. Cretenſes Minotauro filios devictorum Athenienſium devorandos obtulerunt.

NINUS.

Belo ſucceſſit Ninus tertius Aſſyriorum rex, qui ab aliis primùs Monarcha Aſſyriorum ſcribitur, ſcilicet quia primus inhabitavit Niniven, quam magnificentiſſimè exornavit, unde ab ejus nomine urbs illa Nina & Ninive eſt appellata. Tranſtulit Monarchiam è familia Chami ad familiam Semi. Fuit enim de ſtirpe Aſſur qui fuit filius Sem. Cœpit regnare anno M. 1908, & regnavit annos 52 regnumque mirificè amplificavit.

Synchroniſmus:

Abrahamus naſcitur anno regni 41, qui eſt annus M 1949. Gen. 11. Et decennio poſt naſcitur Sarah uxor Abrahami. Fuit enim decennio minor Abrahamo Gen. 17. verſ. 17. Hic verò obiter notandum ex loco Geneſ. 11. verſ. 26. ubi Tarah annos 70 natus dicitur generâſſe Abrahamum, Nahor, & Haran, non eſſe ſtatuendum Abrahamum natum eſſe patre præcisè ſeptuagenario, ſed quod unus ex iſtis eo anno natus ſit. Nam Tarah mortuus eſt Charris anno ætatis 205 Gen. 11. verſ. 32, & Abraham quum Charris diſcederet in terram Canaan fuit annorum 75 Gen. 12. verſ. 4. Sequitur ergò ex ſubtractione 75 à 205 Abrahamum natum eſſe quum Tarah eſſet annorum 130. Ex hac ſupputatione ſequetur Abrahamum natum eſſe anno M. 2008.

SEMIRAMIS.

Uxor fuit Nini, & marito per fraudem in regno ſucceſſit. Petiverat enim à marito regnandi poteſtatem ad dies quinque, qua impetrata Ninum in carcerem conjecit & à ſatellitibus trucidari juſſit. Cœpit regnare anno M. 1960, & regnavit annos 42. Mira de hac fœmina in hiſtoriis narrantur, & penè fide majora. 1. Urbis Babylonis eximia amplificatio. 2. Singularis in bellicis rebus fortitudo & felicitas, qua imperio ſuo adjecit Æthiopiam & Indiam. 3. Nimia in veneream turpitudinem pro-

projectio. 4. Sepulchri doloſa inſcriptio, qua Darius Perſarum rex argutè fuit deceptus. Inſcripſerat ſepulchro hæc verba: Quicunque rex pecunia eget, ex hoc ſepulchro capiat quantum lubet. Darius viſa hac inſcriptione aperuit loculum, ſed pro pecunia invenit hæc verba: Niſi vir malus & avarus eſſes, mortuorum loculos non moveres.

Synchroniſmus:

1. Zoroaſtres Bactrianorum rex hac ætate vixit, incantator inſignis & magicæ artis inventor. Fertur jam primum in lucem natus riſiſſe. Fuerunt autem Bactriani Scythiæ populi. Zoroaſtres ut ἀποθέωσιν ſibi conciliaret, quum ex aſtris ſcintillulas eliceret, & ſuum cacodæmonem nimiùm frequentaret, tandem à ſpiritu ſuò igni ſuccenſus & crematus eſt. Ita dicunt.
2. Vrbs Treviris ad Moſellam ſita, in qua ſedem habet Archiepiſcopus Elector, tempore Semiramidis ſcribitur condita à quodam Trebeta, unde & nomen accepit. quæ communis ex hiſtoricorum ſententia. Quis autem ille Trebeta fuerit, diverſum ſentiunt ſcriptores. Æneas Sylvius & hunc ſequutus Sebaſt. Munſterus volunt fuiſſe privignum Semiramidis, qui à noverca regno excluſus per varios itinerum errores in Rhenum & hinc in Moſellam devenerit, ibique urbem condere cœperit. Aventinus hunc Trebetam dicit fuiſſe filium Manni ſecundi Germanorum regis, Tuiſconis nepotem, qui ſexto anno Semiramidis regnavit apud Rheni Sarmatas, ut refert Beroſus lib. 5. Apparet hinc Germanorum gentem eſſe antiquiſſimam.

NINIAS aliâs ZAMEIS.

Hic Ninias quintus rex Aſſyriorum filius fuit Semiramidis & Nini, alio nomine Zameis dictus, homo ignavus, de quo Athenæus: ἄελσος ἐσθίει καὶ πίνειν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ πετρῶν ὤθει. Cœpit regnare anno M. 2002, & regnavit annos 37. Nihil memorabile de hoc homine extat.

Synchroniſmus:

1. Noah moritur anno regni 6, qui eſt annus M.

 2007,

2007, quum Abraham jam eſſet natus annos 58. Tandiu Noah vidit Abrahamum.

2. Abraham à Deo vocatur ex Ur Chaldæorum quum eſſet annorum 70, videlicet anno Mundi 2020, anno poſt mortem Noæ 12. Vocatio hæc deſcribitur Gen. 11, verſ. 31. & 12. verſ.1. & ſeqq. ubi legitur primò ſubſtitiſſe Charris ſeu in Haran, quæ eſt metropolis Meſopotamiæ, deinde elapſo quinquennio migraſſe ex Haran in terram Canaan, anno ætatis 75, Geneſ.12. verſ.4. Porrò Meſopotamia Græcis ſic dicta eſt à ſitu inter duos fluvios Tigrin & Euphraten, & à Moſe Gen.28. verſ.3. dicitur Syria, quia eſt pars Syriæ, ubi Haran Padan vocatur. Hic igitur rerum Iudaicarum initium eſt, & contigerunt ſub hoc Niniâ quæ leguntur Gen. 12. uſque ad cap.16. incluſivè.

3. Abraham ob Saræ uxoris ſterilitatem conſentiente Sara alteram ducit uxorem vel potiùs pellicem Agar ancillam, anno ætatis 85, quum jam decennium vixiſſet in Palæſtina, Gen.16. verſ.3. Erant enim in ea opinione, quia Sara ſterilis erat, promiſſum ſemen ex Abrahamo quidem proditurum ſed non ex Sara. Natus hinc eſt Iſmaël. Gen.16. verſ.11.15.

4. Ægypti rex fuit Pharao Nechia, qui ex errore rapiebat Saram Abrahami uxorem, quod crederet eſſe hujus ſororem. Gen.12. verſ.15. Ab aliis vocatur Oſiris. Hîc verò obiter obſervetur, Ægyptiorum regnum ferè cum Aſſyriaco cœpiſſe, & in eo quamplurimos reges numerari, qui tempore primæ Monarchiæ vixerunt, & quidem celebriores 37. Eſt & hoc ſciendum, nomen Pharaonis non fuiſſe proprium ſed regium ut hodie in Romano imperio Cæſares dicuntur.

ARIVS.

Niniæ ſucceſſit Arius ſextus rex Aſſyriorum, de quo nihil memorabile legitur, niſi quod Bactrianos Scythiæ populos ſuæ ditionis fecit. Cœpit regnare anno M.2039, regnavitque annos 30.

Synchroniſmus:

1. Circumciſio inſtituitur Gen.17, quo eodem anno, qui eſt M.2048, facta eſt conflagratio Sodomæ & Gomorrhæ, Gen.19.

2. Iſaacus naſcitur anno ætatis Abrahami 100, qui eſt annus M. 2049. Hic eſt filius promiſſionis. Geneſ.21. verſ.2.

ARALIVS.

Ario ſucceſſit Aralius ſeptimus rex Aſſyriorum, clarus quidem ingenio & ſtudio militari, ſed mulieroſus. Cœpit regnare anno M. 2069, & regnavit annos 40. Creditur eſſe ille Amraphel de quo Gen. 14. verſ.1. ubi dicitur rex Sinear. Nam conſentaneum eſt reges Aſſyriæ cæteros reges habuiſſe ſibi tributarios & CedorLahomero ſubjeciſſe, quorum defectio à CedorLahomero cauſſam hujus belli præbuit.

Synchroniſmus:

1. Abraham jubetur mactare filium Iſaac, Geneſ. 22. verſ.2.
2. Sara Abrahami uxor moritur anno ætatis 127 Gen.23. verſ.1. Fuit annus regni Aralii 17.
3. Abraham ſervum ſuum Eleazarem mittit in Meſopotamiam ad Bethuelem filium Nahor ad petendum Iſaaco uxorem Rebeccam filiam Bethuelis, unde nuptiæ Iſaaci & Rebeccæ Gen.24. Quum enim Abraham migraret ex Meſopotamia in terram Canaan, manſit Nahor frater cum ſua familia in Haran urbe Meſopotamiæ. Tabella:

Tharah.

Abraham. Nahor. Geneſ.24. verſ.15.

Iſaac. Bethuel. Geneſ. 25. verſ.20.

Rebecca. Laban. Geneſ. 29. verſ.16.

Jacob. Lea & Rahel.

BALEVS.

Baleus fuit octavus rex Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2109, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

1. Iſaaco ex Rebecca naſcuntur Eſau & Iacob gemini anno ætatis Iſaaci 60, Gen.25. verſ.24. anno M. 2109. Et Iſaaco in Gerar habitanti promittitur Chriſtus Geneſ.26. verſ.4.
2. Regnum Argivorum in Græcia inchoatum eſt ab Inacho anno M. 2109, qui eſt annus regni Sicyoniorum 229.

ARMATRITES.

Nonus rex Aſſyriorum, de quo nihil memoratur niſi quod voluptuarius & ignavus fuit. Cœpit regnare anno M. 2139, regnavitque annos 37.

Synchroniſmus.

1. Eſau ducit duas uxores gentiles natus annos 40, Geneſ.26. verſ.34. quod factum eſt anno Iſaaci patris 100.
2. Sem filius Noæ moritur anno ætatis 600, Geneſ.11. verſ.10.11. anno à morte Noæ patris 152. Vixit igitur Sem poſt mortem Abrahæ annos 35, & mortuus eſt quum Iſaac eſſet annorum 110, Jacob verò annorum 50.
3. In hæc tempora incidit Ogyges Thebanorum & totius Bœotiæ rex. Scribitur in Bœotia circiter 1500 annos ante Romam conditam Thebas extruxiſſe. Et Varro de re ruſtica lib.3. in prologo: Eſt, inquit, oppidum vetuſtiſſimum Bœotiæ Thebæ, quod rex Ogyges ædificavit peractis jam annis 2100. Hujus Ogygis tempore accidit maxima illa aquarum inundatio qua tota Græcia ita vaſtata dicitur, ut intra 200 annos inculta & inhabitata fuerit.

BELOCHVS.

Decimus rex Aſſyriorum, dictus Belochus priſcus ad differen-

differentiam junioris, qui fuit in ordine viceſimus. Cœpit regnare anno M. 2176, & regnavit annos 36.

Synchroniſmus:

1. Nuptiæ Jacobi cum Lea & Rahel filiabus Labanis, qui fuit avunculus Iacobi. Geneſ.29. Fuit Jacob annorum 80.

2. Joſephus filius Iacobi ex Rahel naſcitur, Geneſ.30. verſ.23, anno M. 2200, qui eſt annus regni Belochi 24, ætatis Iacobi 91. Vixit autem Ioſephus annos 110 Geneſ.50. verſ. ultim. Iacobus verò pater vixit annos 147. Nam quum Iacob ſtaret coram Pharaone fuit annorum 130, Geneſ.47. verſ. 9. & deinde manſit in Ægypto ubi mortuus eſt annos 17, quia anni ætatis Iacobi fuerunt 147. Gen.47. verſ.28.

3. Ex lucta qua Iacob victor evaſit à Deo mutatum eſt nomen ut diceretur Iſraël, Gen.32. verſ.28. Accidit hoc anno ætatis 97 quum Joſephus eſſet annorum 6.

BALEVS junior.

Vndecimus rex Aſſyriorum bello clariſſimus. Cœpit regnare anno M. 2212, & regnavit annos 52.

Synchroniſmus:

1. Joſephus venditur in Ægyptum à fratribus anno ætatis 17 Gen.37. verſ. 2.27. Vixit igitur Ioſeph. in Ægypto annos 93, quia mortuus eſt anno ætatis 110.

2. Iſaac pater Iacobi, avus Ioſephi moritur anno ætatis 180 Gen.35. verſ. 28, anno M. 2229, quum Iacob filius poſt diuturnam peregrinationem in Meſopotamia ipſum reviſiſſet, & cum ipſo deinde annos 23 vel circiter converſatus eſſet. Rediit enim Jacob in terram Canaan quum eſſet annorum 96, quum vero eſſet annorum 120 mortuus eſt Iſaacus pater.

3. Iacob deſcendit in Ægyptum anno ætatis 130, Geneſ.47. verſ.9. qui eſt annus M. 2239, annus Ioſephi 39. Quumque in Ægypto vixiſſet annos 17 ibi moritur, Geneſ.47. verſ.28. Porrò deſcenſus hic Iacobi in Ægyptum accidit anno 215 à vocatione Abrahæ ex Chaldæa, & poſtea elapſis annis 215 accidit exitus Iſraëlis ex Ægypto. Hi ſunt anni 430 ſervitutis Ægyptiæ, de quo Moſes

1. EXODVS, hoc eſt, ſecundus liber Moſis ſumit initium ab anno M. 2311, vel ut recentiores volunt 2366 vel circiter.

2. A morte Joſephi ad nativitatem Moſis interfluxerunt anni 63. Natus autem eſt Moſes anno M. 2373. Interea temporis Iſraëlitæ in Ægypto graviter fuerunt afflicti ſub Pharaone tertio, Exodi cap.1. Hic verò obiter notabis in S. Scriptura ſex recenſeri Pharaones. Primus eſt qui Saram Abrahami uxorem rapiebat, Gen.12.v.15. Secundus eſt, ſub quo vixit Joſephus. Tertius qui afflixit Iſraëlitas & in mari rubro ſubmerſus periit, Exod.1. & 14. Quartus, cujus filiam duxit Salomon 1.Reg.11. v.1. Quintus Pharao Necho 2.Reg.23. verſ. 29. Sextus, qui temporibus Zedekiæ voluit ſolvere obſidionem Hieroſolymitanam, Jerem. 37. verſ. 5. Hi quidem Pharaones ſunt quorum S. Scriptura meminit. Profani ſcriptores longè plures recenſent, adeò ut nullam ferè temporis diſtinctionem addant, quod magnam obſcuritatem peperit, ut nihil certi de ſerie regum Ægyptiorum habere poſſimus. Apud Herodotum de regibus Ægypti multa incertæ fidei narrantur. Vt autem reges Ægyptii primò Pharaones fuerunt dicti, ita poſt obitum Alexandri M. Ptolemæi vocitabantur, quemadmodum reges Palæſtinæ Abimelech, Parthorum Arſacidæ, & hodie in Imperio Rom. Cæſares. Pharao ſub quo Joſephus florebat proprio nomine dictus eſt Amaſis. Poſt hunc alius prodiit qui Joſephum non novit, Exod. 1. verſ. 8, & metuens Iſraëlitarum incrementum conſilium de maſculis Hebræorum occidendis iniit, diciturque Amenophis 11, ſeu Amenoptes, cujus regno tribuuntur anni 31. Hinc alii obſcuriores numerantur uſque ad Chencren qui in mari rubro ſubmerſus eſt.

SPHÆRVS.

Aſſyriorum rex xv, qui cœpit regnare anno M. 2356, & regnavit annos 20. Celebratur ejus virtus & prudentia.

Synchroniſmus:

1. Aharon naſcitur anno M. 2370. Nam in exitu ex Ægypto eſt annorum 83. Exitus autem ille incidit in annum M. 2454.

2. Mo-

De Jobabo dicitur quod regnaverit in Edom, Geneſ.36. verſ.33. Ex poſteris porrò Eſavi patris Edomæorum narratur Theman filius Eliphas, nepos Eſavi Gen.36. v.11. Hujus Themanis filium fuiſſe illum Eliphas Jobi cognatum admodum veriſimile eſt, quia Themanites dicitur. Accedit quod Iobab dicitur fuiſſe è Bozra Gen.36. verſ.33. quæ eſt metropolis Idumææ, & terram Utz partem Idumææ eſſe apparet ex lament. Ieremiæ cap.4. verſ.21. Iobab rex dicitur Gen.36. verſ.31. & 33. & Iob regem fuiſſe apparet ex ejus libro cap.29. verſ.7. & ſeqq. Auguſtinus Iobum tertia generatione poſteriorem Iſraële ſeu Iacobo facit, quod Iobabo convenit hac tabella:

Abraham.

Iſmael. Iſaac.

Eſau. Jacob.

Rehuel, Gen.36. verſ.10.

Zurah vel Serah. Gen.36. verſ.13.

Iobab, Gen.36. verſ.33.

Ortum ſuum Iobus etiam ex Iſmaële ducit, quia Eſavi uxor fuit Baſemath filia Iſmaëlis, ex qua ſuſcepit Rehuel Gen.36. verſ.4. & ex priore uxore Ada Eſau ſuſcepit Elipham, qui deinde filium genuit Theman à quo condita eſt urbs Theman in qua Eliphas cum ſuo filio habitavit, unde Themanites eſt dictus Jobi 2. verſ.11. Hic Eliphas pellicem habuit Timna ex qua ſuſcepit Amalec, unde Amalekitæ Gen.36. verſ.12. Vide Henricum Buntingium fol.204.

SPARETVS.

Rex XVII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2406, regnavitque annos 40.

1. Moſes propter Ægyptium à ſe occiſum profugit in Midian. Exodi 2. verſ. 11. Eſt autem Midian urbs ſita ad mare rubrum in Arabia Petræa, diſtans 40 milliaribus ab Hieroſolymis verſus meridiem. Hinc Midianitæ, qui nomen traxerunt à Midian filio Abrahami ex Ketura. Legimus enim Abrahamo ex Ketura natos eſſe ſex filios: Simran, Iockſan, Medan, Midian, Iisback & Suah, qui unà cum ſuis poſteris poſſederunt partim Arabiam, partim Syriæ partem Arabiæ vicinam. Vide Gen. 25. v. 2.

2. In Græcia inchoatur regnum Athenienſium anno M. 2412. Primus rex fuit Cecrops, à quo Athenienſes Cecropidæ dicti ſunt. Numerantur autem ad ultimum regem Codrum reges 17. Poſt reges fuerunt ἄρχοντες, id eſt, principes, primò perpetui, deinde annui. Sic ergò, quod obiter annoto, in Græcia tria ſunt regna; Sicyoniorum, Argivorum & Athenienſium.

3. Diluvium Deucalionis refertur ad annum M. 2440. Hujus hiſtoria ferè antiquiſſima eſt apud Græcos, unde & Ovidius libr. 1. Metam. eam poëticè enarrat ſed non ſine confuſione cum diluvio Noachi. Fuit autem Deucalion Theſſaliæ rex, filius Promethei, cujus uxor Pyrrha filia fuit Epimethei. Hinc fabulæ poëticæ natæ ſunt. Porrò hæc inundatio totam Theſſaliam demerſit, ut pauci qui ad ſummorum montium culmina profugerant ſervati fuerint, ex quibus fuit rex Deucalion. Eſt autem Theſſalia regio Græciæ quæ olim ſub Attica comprehendebatur, & ex una parte Bœotiam ex altera Macedoniam attingit. Diſtat diluvium hoc à diluvio illo univerſali Noachi annis 784.

ASCATADES.

Rex XVIII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2446, & regnavit annos 40. Dicitur etiam Aſcades. Beroſus Chaldæus, qui ſcripſit quinque libros antiquitatum, ſuam hiſtoriam pertexuit uſque ad hunc Aſcatadem, nempè circa tempora Ioſuæ. Iungendus igitur eſt Manetho

Manetho Ægyptius, qui in hiſtoria Aſſyriorum pervenit uſque ad Eupalem regem XXXII qui Salomoni fuit σύγχρονος. Poſtea Metaſthenes Perſa ſeriem contexit, & bipartitæ poſt Sardanapalum Monarchiæ reges uſque ad Cyrum & hinc Perſicos reges uſque ad Alexandri M. mortem recenſet. Vixit Beroſus tempore Alexandri M. ut meminit David Chytræus in libro de ratione legendi hiſtorias, ubi ejus opera non temerè rejicienda eſſe ſentit quicquid contrà Ludovicus Vives & beatus Rhenanus ſtatuant. Citatur à Joſepho lib.1. Antiquit. Judaicarum cap.4. ubi inter barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores numeratur; Et Manethonis meminit idem Ioſephus li.1. contra Apionem pag. 825, & 835.

Synchroniſmus:

1. Exitus Iſraëlis ex Ægypto duce Moſe fideli Dei ſervo, qui ad hoc munus à Deo vocabatur anno ætatis 80, Exod. 7. verſ. 7. qui eſt annus M. 2453. Sequenti verò anno, Pharäone invito, ſed potenti Dei brachio, Iſraëlitas ex Ægypto eduxit, videlicet anno M. 2454 (ſecundum recentiores 2508) quum ante annos 430 Abrahamo prima promiſſio facta eſſet de terra Canaan poſſidenda. Etenim ab anno vocationis Abrahæ ex Vr Chaldæorum ſumendum eſt initium annorum 430, de quibus Moſes in Exod.cap.12. verſ.40, & Paulus ad Galat.3. verſ.17. meminerunt, idque evincit ſequens epilogiſmus:

A promiſſione ſeu vocatione Abrahami ad natalem Iſaaci ſunt anni	30.
A natali Iſaaci ad natalem Iacobi Gen.25. v.23. ſunt anni	60.
A natali Iacobi ad deſcenſum in Ægyptum, Geneſ.47. verſ.9. anni	130.
A deſcenſu Iacobi in Ægyptum ad exitum duce Moſe, anni	210.
Summa	430.

Quod ſi calculum ſimpliciter ſubducas à natali Iſaaci ad exitum ex Ægypto, exhibebuntur tibi anni 400, quos Deus Abrahamo prædixerat Gen.15. verſ.13. Sunt qui à deſcenſu Iacobi ad eductionem ex Ægypto numerant annos 215.

2. De-

2. Decalogus in duabus lapideis tabulis digito Dei ſcriptus promulgatur die 50 ab exitu, ſeu ut Moſes loquitur in tertio novilunio. Vide Exodi 19 & 20, ubi deinde leges forenſes quoque ſanciuntur capp. 21.22.23.24.

3. Tabernaculum arcæ fæderis in deſerto erigitur, & dedicatur anno 2 ab exitu, Exod.40. verſ.17. Exſtruitur tabernaculum Exod.25.26. & porrò de ritibus ſacrificiorum agitur capp.27.28.29.30. Vitulus ex auro ad idololatriam urgente populo ab Aarone funditur, unde ſumma Moſis indignatio & ira Dei capp.32.33. Poſt confractas à Moſe tabulas fedus renovatur cap.34. Vaſa tabernaculi & ejus erectio ac dedicatio porrò deſcribitur uſque ad finem Exodi.

4. Leviticus, hoc eſt, liber tertius Moſis incipit die 1. Menſis 1. ſcilicet, poſteaquam erectum ac dedicatum fuit tabernaculum. & finitur in initio menſis 2 ejuſdem anni. Continet igitur hic liber hiſtoriam unius menſis.

5. Numerorum, hoc eſt, libri quarti Moſis hiſtoria κατὰ πόδας ſequitur Leviticum. Incipit enim primo die menſis ſecundi, qui fuit anni ſecundi ab exitu. Num.1. verſ.1. Excurrit autem hiſtoria Numerorum uſque ad menſem 11 anno 40 ab exitu. Totos enim 40 annos Iſraëlitæ fuerunt in deſerto, Pſalmo 95. verſ.10.

AMYNTA.

Rex XIX Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2486, & regnavit annos 45.

Synchroniſmus.

1. Initium & finis Deuteronomii. Nam quæ à cap. 7. Exodi per Leviticum uſque ad finem capitis 14 Numerorum leguntur, acciderunt intra biennium ab Exitu ex Ægypto; quæ porrò leguntur à cap.15. uſque ab finem capitis 19 per ſequentes 37 annos in deſerto geſta ſunt. Cætera quæ ſequuntur à cap.20. Num. uſque ad finem Deuteronomii contigerunt in deſerto anno ab exitu 40, qui eſt ultimus in deſerto, nempè annus M. 2493, vel juxta recentiores 2548.

2. Moſes & Aharon moriuntur eodem anno, & quidem Moſes anno ætatis 120, Aaron verò anno ætatis 123. Deut.34. verſ.7. & Num.33. verſ.38. Et hic finitur Pentateuchus.

3. LI-

3. LIBER JOSUÆ incipit anno M. 2494, & continet hiſtoriam 18 annorum. Recenſet varia beneficia quæ Deus in populum Iſraëliticum contulit à morte Moſis uſque ad mortem Ioſuæ, videlicet uſque ad ingreſſum populi in terram Canaan per ſiccum Jordanis alveum; & primo ſeptennio devictis regibus terræ occupationem, Cananæorum ejectionem, ac denique terræ in 12 tribus Iſraëlis partitionem per Joſuam factam. Eſſe hanc hiſtoriam 18 annorum hinc patet: Qum Ioſua naſceretur fuit Moſes 28 annorum. Mortuus eſt autem Moſes anno ætatis 120, Ioſua verò anno ætatis 110. Ioſuæ cap. 24. verſ. 29. Subducantur anni 28 ab annis 120 relinquuntur 92, qui fuerunt anni ætatis Ioſuæ quum Moſes moreretur; ab anno autem 92 uſque ad annum 110 eſt diſtantia annorum 18, quibus Ioſua præfuit populo. Vt autem Moſes primus dux populi Iſraëlitici fuit ex tribu Levi, ita Ioſua ſecundus dux fuit ex tribu Ephraim, 1. Chron. 7. v. 27. Mortuus eſt anno M. 2512.

4. Liber Iudicum incipit anno M. 2512, & continet hiſtoriam à morte Ioſuæ ad Sacerdotem Eli annorum 299. Recenſetur ſeries judicum ab Othniel qui fuit ſecundus à Joſua uſque ad Simſonis mortem duodecim.

5. Othniel judicat Iſraëlem. Ejus initium ponitur in anno M. 2512, & tribuuntur ei anni 40, Iudicum 3. v. 11. Fuit Othniel ex tribu Juda filius Kenas ex familia Caleb. Vide Iudic. 3. verſ. 9. 11. & 1. Chron. 4. v. 13.

6. Ad tempora Moſis, Ioſuæ & Caleb ex Græcis rebus ſequentia referuntur:

1. Græci Ἕλληνες dicti ſunt ab Hello Deucalionis filio. Thucyd. lib. 1.
2. Ægyptus filius Beli ejecto fratre Danao tenuit Ægyptum; ſed Danaus poſtea Argis regnavit ſocer Lyncei, de quo Herodotus lib. 2.
3. Lydi duce Tyrrheno filio Atyis regis Lydorum ex Aſiâ in Italiam migrarunt fame coacti, & pulſis Vmbris in Hetruria conſederunt, & vicino mari Tyrrheno nomen dederunt. Herod. lib. 1. Hujus Tyrrheni frater fuit Lydus, à quo Lydia nominata eſt.
4. Trojani regni initium refertur ad annum M. 2488. Conditum ſcribunt à Dardano, qui interfecto fratre Iaſio aufugit in Samothraciam, unde longo tempore reverſus, ab Ato rege Mœoniæ partem regionis obtinuit;

nuit, quæ ab ipſius nomine Dardania eſt dicta, poſteà verò Phrygia nominata eſt. Numerant Chronologi ab initio regni Trojani ad excidium urbis Trojæ annos 300. Reges fuerunt, Dardanus, Erichthonius, Tros, Ilus, Laomedon, & Priamus.

5. Cadmi ſeculum refertur ad annum M. 2507 vel circiter. Fuit autem Cadmus filius Agenoris regis Phœnicum, qui ex Phœnicia in Bœotiam navigavit, ibique primus literas docuit. Polyd. Virg. lib. 1. cap. 6. Scribitur etiam Thebas Bœotiæ condidiſſe. Herodotus lib. 5. Hinc Lucanus:

Phœnices primi, famæ ſi credimus, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

David Chytræus Cadmi hiſtoriam refert ad tempora Deboræ & Barac, videlicet ad annum M. 2631.

BELOCHUS junior.

Rex xx Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2531, & regnavit annos 25. Theodorus Zwingerus in theatro exiſtimat hunc Belochum eſſe qui in ſacris dicitur Chuſan Riſeathaim, rex Meſopotamiæ & Syriæ, cui Iſraëlitæ ſervierunt octennium, Judic. 3. verſ. 8. &c. Nam Othniel qui Iſraëlitas liberavit & Belochus ſimul regnârunt, quiſque in ſuo populo per annos 19, ut docet Chronologia.

Synchroniſmus.

1. Ehud tertius judex in Iſraël cœpit populum judicare anno M. 2552. Fuit ex tribu Benjamin, & judicavit annos 80, in quibus etiam comprehenditur Samgar, Iud. 3. verſ. 12. uſque ad finem. Interfecit hic Ehud regem Moabitarum Eglon, cui Iſraëlitæ ſerviverant annos 18, & profligatis Moabitis trucidavit 10000 hominum. Supputatio oſtendit, Ehud vixiſſe poſt Belochum annos 76. Cæterùm hujus judicis temporibus putant quidam accidiſſe hiſtoriam Michæ Ephraimitæ, qui ex pecunia matri ſurreptâ fecit idolum & Levitam conduxit ſacerdotem, Jud. 17. ex quo deinde Danitæ capta urbe Lais idololatriam inſtituunt, quia tunc non fuit rex in Iſraël, Iudic. 18. Ad hoc tempus etiam refertur immane illud ſtuprum Gibeonitarum in uxore cujuſdam Levitæ perpetratum, ex quo deinde factum eſt, ut tribus Benjamin

fermè

ferme tota ad internecionem deleretur, Judicum capp. 19. 20.

2. Io filia Inachi regis Argivorum circa hoc tempus à Phœnicibus rapta & abducta eſſe creditur. Poſtea Græci & inter hos Cretenſes, ut par pati rependerent, Tyrum appulſi filiam regis Europam ex Phœnicia in Græciam & quidem in Cretam abduxerunt, à qua deinde tertia pars orbis terrarum nomen accepit. *a* Hanc hiſtoriam deinde poëtæ ſuis fabulis mirificè obſcurarunt, ut liquet ex Ovidii Metam. lib. 1. fab. 10. & 14, & lib. 2. fab. 13. Porrò Io à Phœnicibus rapta in Ægyptum delata ſcribitur, & in matrimonium collocata Oſiri Ægyptiorum regi, cui cognomen erat Ammoni ſeu Iovi, teſte Diodoro Siculo, & hinc fingitur à Iove amata. Europa quoniam in Cretam abducebatur navi in qua taurus erat pictus, & in Creta tum temporis rex erat Iupiter, nata eſt inde fabula de Europa à Tauro rapta. Vide Sabinum in Metamorphoſin Ovidii. Ex Europa Iupiter genuit filios Minoa & Rhadamantum.

a *Herodotus lib. 1. in principio.*

BELOPARES.

Rex XXI Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2556, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

1. Ehud poſt Beloparis mortem vixit annos 46.

2. Prometheus & Epimetheus fratres diſſimilimis ingeniis in Theſſalia vixiſſe putantur circa annum M. 2568. Prometheus ſapientiæ laude celebris fuit; Epimetheus verò homo fuit vanus & voluptatibus deditus. Hinc fabula nata eſt quam vide apud Heſiodum libr. 1. ἔργων καὶ ἡμερῶν.

3. Minos & Rhadamantus Iovis Cretenſis ex Europa filii regnaſſe ſcribuntur circa annum M. 2559, ille in Creta, hic in magna parte Aſiæ. Chytræus refert ad annum M. 2671 circa tempora Gideonis. Uterque juſtitiæ fuit obſervantiſſimus, unde cum fratre Æaco finguntur à poëtis apud inferos bonorum & malorum judices. Rhadamanti verſus recitatur ab Ariſtotele lib. 5. Ethic. Εἴ κε πάθοι τά ἔρεξε δίκη ἰθεῖα γένοιτο, hoc eſt, ſi quis quod fecit patitur juſtiſſima pœna eſt.

4. Erechtheus Athenienſium rex hoc tempore vixit,

cui quum bellum inferret Eumolpus Thracenſis, conſuluit oraculum, quo pacto victoria potiri poſſet; reſponſum eſt, ſi filiam ante exercitum immolaſſet. Paruit oraculo & hoſtem vicit. Herod. lib. 8.

5. Sunt qui in hæc tempora rejiciunt Seſoſtrin Ægypti regem, de quo ſcribitur, quod in curru aureo vehi ſolitus ſit qui à quatuor regibus domitus trahebatur, ex quibus quum unus ſæpius reſpiceret ad rotam, interrogatus à Seſoſtre quur id faceret, reſpondit: Rotæ volubilitatem ſpecto, quæ citò ima ſummis permutat, & me de fortuna noſtra admonet. Hoc ſermone permotus Seſoſtres captivos reges dimiſit. Fuit & Thules Ægypti rex, cum quo Seſoſtres totum terræ ambitum peragravit & circumnavigavit. De hoc Thule Suidas refert quod ex oraculo in Serapidis templo quæſierit (fuit Serapis primarius apud Ægyptios dæmon,) quis ante eum regnâſſet, póſtve regnaturus eſſet, aut æqualis illi aut ſuperior; & reſpondiſſe Serapin: πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς. Qua voce audita rex vix è templo egreſſus à ſuis interfectus eſt, juſtamque pœnam ſuperbiæ & inſolentiæ luit.

LAMPRIDES.

Rex XXII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2586, & regnavit annos 32.

Synchroniſmus:

Ehud poſt Lampridis mortem vixit annos 14.

SOSARES.

Rex XXIII, qui cœpit regnare anno M. 2618, & regnavit annos 20.

Synchroniſmus:

1. Poſt mortem Ehud Soſares regnavit annos 6. Mortuus eſt Ehud anno M. 2632. Et ſuccedunt Debora & Barac ex tribu Naphthali, & judicant Iſraëlem annos 40. Iſraëlitas, qui jam Cananæis ſerviverant annos 20, liberârunt ex manu Iabin regis Cananæorum, cujus regia erat Hazor in ſorte Naphthali. Dux ejus fuit Siſera qui à Iahele fœmina clavo per tempora transfixo interficiebatur. Iud. 4.

2. Per-

4. Perſeus filius Iovis & Danaes poſteaquam ad Capheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam uxorem duxit, ſuſtulit ex eâ filium Perſen, eumque illic reliquit, à quo cognomen ſortiti ſunt Perſæ. Herodotus libr. 7. Poſtea propè montem Parnaſſum ſcholam condidit, in qua poëtices & mathematum ſtudia floruerunt, unde ungula equi ſui Pegaſi fingitur fontem Muſarum aperuiſſe qui Hippocrene dicebatur. Ovid. lib. 4. Metam. fab. 17. & lib. 5. fab. 1. Cepheus autem fuit rex Æthiopum. Hinc deinde ſiderum nomina nata ſunt, quia Cepheus, Perſeus & Andromeda propter eximiam aſtrorum peritiam aliaſque virtutes à poëtis ſummè celebrabantur.

3. Pelops Tantali filius fugiens patris crudelitatem ex Phrygia in Græciam venit, & Peloponeſo, quæ Apia dicebatur nomen dedit. Herod. lib. 7. & Ovidius lib. 6. Metam. fab. 6. Eſt autem Peloponeſus nobiliſſima Græciæ regio, mari Ionio & Ægeo intercluſa, & per iſthmum reliquæ Græciæ adhæret. Hodie Morea dicitur. Celeberrima ejus urbs fuit Corinthus totius Peloponeſi propugnaculum.

LAMPARES.

Rex XXIV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2638, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

Debora & Barac adhuc judicant Iſraëlem ad quadriennium poſt mortem Lamparis.

PANNIAS.

Rex XXV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2668, & regnavit annos 45.

Synchroniſmus.

Gideon cœpit judicare Iſraëlem anno M. 2672, fuitque quintus judex per annos 40. Recentiores ejus initium ponunt in anno M. 2725. Superant igitur anni 53. Fuit ex tribu Manaſſe, & liberavit Iſraëlem à tyrannide Midianitarum. Vide Iudic. capp. 6. 7. 8. Pannias poſt mortem Gideonis vixit annum unum.

SOSARMUS.

Rex xxvi Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2713, & regnavit annos 19.

Synchroniſmus:

1. Abimelech Gideonis ex concubina filius, Iudic. 8. verſ.31, trucidatis 70 fratribus, excepto Iotham qui ſeſe occultaverat, per tumultum rex eligitur; & poſt triennium per tumultum jactu lapidis molaris à muliere interficitur, Iudic.9.

2. Abimelecho ſucceſſit Thola ſeptimus judex in Iſraël anno M. 2715, & judicavit annos 23. Fuit ex tribu Iſaſchar, Iudic.10. verſ.1. & 2. Thola poſt Soſarmi mortem vixit annos 6.

3. Ad hæc tempora eruditiores referunt hiſtoriam Ruth fœminæ Moabiticæ, uxoris cujuſdam Iſraëlitæ, quæ marito in terra Moab defuncto cum ſocru Naëmi profecta eſt Bethlehemam Iudæ, ibique nacta eſt maritum Boas, cui peperit Obedum avum Davidis. Vide librum Ruth.

MITREUS.

Rex xxvii Aſſyriorum, qui regnare cœpit anno M. 2732, & regnavit annos 27.

Synchroniſmus:

1. Iair octavus judex in Iſraël cœpit judicare anno M. 2738, & judicavit annos 22. Fuit ex tribu Manaſſe in Gilead, quæ regio fuit ultra Iordanem verſus Libanum & Arabiam, poſtea dicta Iturea, id eſt, ſcopuloſa, quod Græcis eſt τραχωνίτης, id eſt, aſpera. Etenim tribus Manaſſe diviſa erat in duas partes, quarum altera, ſeu dimidia pars habitabat trans Iordanem verſus ortum in montibus Gilead, altera cis Iordanem verſus occaſum juxta mare Mediterraneum, vide Joſuæ 13. verſ.7. & 8, item cap.17. Num.32. v.33. & 39. De Iair vide Iudic.10. verſ.3. Vixit poſt obitum Mitrei annum unum. Porrò anno Iair 17, qui eſt annus M. 2755, finiuntur anni illi 300, quibus Iephtha per præſcriptionem temporis & jus belli demonſtrat terram Canaan ab Iſraëlitis jure poſſideri & honeſto titulo, ſi nimirum inium illorum an-

norum ſumatur ab exitu ex Ægypto. Vide Iudicum 11. verſ.26.

2. Theſei & Herculis intimorum amicorum ſeculum in hæc tempora incidit. Etenim Theſeus Athenis regnavit anno M. 2734, eique in regno tribuuntur anni 30. Egregia narrantur ejus facinora; quod homines in agris vagantes in civitatem collegerit; quod Minotaurum Athenienſium crudeliſſimum hoſtem interfecerit; quod Amazonum exercitum ſubegerit, earumque reginam Hippolyten uxorem duxerit. Pro tantis autem beneficiis Athenienſes ipſum per calumniam oppreſſum oſtraciſmo expulerunt. Plura vide apud Plutarchum in vita Theſei. Cæterùm oriundus fuit Theſeus ex familia Erechthei, qui fuit ſextus rex Athenienſium à Cecrope primo rege. Erechtheidarum ſeries hæc eſt:

1. Erechtheus.
2. Cecrops II.
3. Pandion II.
4. Ægeus.
5. Theſeus.
6. Mneſtheus.
7. Demophoon.
8. Oxynthes.
9. Aphidas.
10. Timoëtes, ultimus Erechtheidarum.

3. Hercules anno M. 2736 celeberrimus fuit, natus patre Amphitryone rege Thebano, & matre Alcmenâ adultera. Mirabilia de Hercule extant ſcripta, ſed pleraque fabuloſa, unde plures hujus nominis extiterunt. Linum præceptorem ſuum tabulæ, in qua literæ erant exaratæ, jactu interfecit. Poſt præclara facta tandem libidini ſuccubuit in gynæcéo colum & lanam tractans & Omphalæ ſerviens. Uxorem habuit Deianeiram, cujus inſidiis interemptus eſt. Ovidius in Epiſtolis heroidum. De Herculis adventu in Italiam vide Dionyſium Halicarn. lib.1. antiquitatum. Poſteri Herculis Heraclidæ dicti ſunt, qui tenuerunt regnum Lydiæ à morte Herculis annos 505 uſque ad mortem Candaulis regis Sardium, ultimi Heraclidarum. De Hercule vide etiam Ovidium in Metamorph. lib.9. fab.1.2.3.4. & in hunc locum Sabinum. Herculi σύγχρον© fuit Oedipus Thebanus.

4. Lapitharum & Centaurorum Theſſaliæ populorum graviſſimum bellum exarſit anno M. 2737, eò quod Centauri in nuptiis Hippodamiæ Pirithoi filiæ vino ebrii

 fœmi-

fœminis, quæ in nuptiis erant, vim adferre conati eſſent. Hanc injuriam Theſeus & Lapithæ ulturi multos Centauros interemerunt, reliquos expulerunt. Vide Plutarchum in Theſeo, & Diodorum libr. 4. cap. 8. Plutarchus nuptias illas dicit fuiſſe ipſius Pirithoi cum Deidanira.

5. Thebanum bellum inter duos fratres Eteoclem & Polynicen ex inceſto conjugio Oedipi & Iocaſtæ natos geſtum eſt anno M. 2738. Chytræus ponit annum M. 2750. Cauſſa belli fuit Eteoclis πλεονεξία, qua regnum Thebarum adeptus fratrem ſua hæreditate privavit, & regno expulit. Polynices igitur Argos profugiens ducta Adraſti regis Argivorum filia ope ſoceri partem regni hæreditarii recuperare ſtuduit, & exercitum in Bœotiam adduxit, matre Iocaſtâ filium Eteoclem fruſtra de pace ſolicitante. Quum diu dubio Marte pugnatum eſſet, ad μονομαχίαν res devenit, in qua ambo fratres mutuis vulneribus ceciderunt. Mater ſuperveniens educto ex alterius corpore gladio manus ſibi attulit. Redintegrato deinde inter Thebanos & Argivos bello, & Argivis in fugam conjectis Creon victoria & regno potitus eſt, qui deinde Oedipum & hujus filiam Antigonen in exilium ejecit, in quo Oedipus jam ſenex & decrepitus terræ hiatu periit, Antigone verò quod contra leges fratrem Polynicen ſepeliiſſet viva in terram defoſſa eſt.

6. Argonautica expeditio ab Argo nave prætoria ſic dicta à quibuſdam Græciæ principibus ſuſcepta eſt anno M. 2740. Profecti ſunt principes illi in Colchidem Aſiæ regionem juxta Pontum, Æetæ regi patri Medeæ ſubjectam, ad repetendum aureum vellus, hoc eſt, ad perveſtigandas venas metallicas, quæ in illa regione erant locupletiſſimæ. Nomen Argo ſignificabat certam figuram navis. Principes Græciæ præcipui fuerunt: Iaſon filius Æſonis, Admetus Alceſtidis maritus, Peleus pater Achillis, Telamon pater Ajacis, Oileus, Talaus rex Argivorum pater Adraſti, Caſtor, Pollux, Idas, Lynceus, Periclymenus frater Neſtoris, Acaſtus, Meleager, Orpheus, Mopſus, Hercules, Theſeus, & alii quorum nomina & familias Apollonius & Orpheus recenſent. Melanchthon & Chytræus Argonauticam expeditionem bello Thebano præponunt. Sunt qui per aureum vellus intelligunt magnam auri vim ab Æeta rege congeſtam.

geſtam. Noſtri Hiſpani imitantur Iaſonem dum in Indiam ad auferendum aurum navigant. De Jaſone & Medea vide Ovid. lib. 7. Metamor. fab. 1. & in hunc locum mythologiam Sabini. Porrò, quod obiter addo, ferunt Carolum Burgundiæ Ducem mirificè delectatum fuiſſe fabula Iaſonis, ejuſque exemplo incenſum maximarum rerum gerendarum cupiditate flagrâſſe; ideoque inſtituiſſe ſocietatem cujus Symbolum eſſet aureum vellus. Hæc ſocietas hodie ſervatur inter Hiſpaniarum regem & principes ipſi adhærentes.

7. In Italia cœpit regnare anno M. 2756, Latinus, à quo Latini dicti ſunt, cujus filiam deinde uxorem duxit Æneas quum ex Troja in Latium veniſſet. Regnavit Latinus annos 35. Dionyſ. Halic. lib. 1.

TAUTANES.

Rex XXVIII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2759, & regnavit annos 32.

Synchroniſmus:

1. Iephtha nonus judex in Iſraël cœpit judicare anno M. 2760, & judicavit annos 6. Fuit ex tribu Manaſſe, & quidem ſpurius, qui rejectus à fratribus poſtea à ſenioribus in Gilead revocatur, & dux belli contra Ammonitas conſtituitur, quos maſculè vicit. Vide Judic capp. 11. & 12. Poſt Iephtha judex fuit Ibzan ſeu Abeſan Bethlehemites ex tribu Juda annos 7. Poſt Ibzan judex fuit Elon ex tribu Sebulon annos 10. Poſt Elon fuit Abdon ex tribu Ephraim annos 8. Judicum 12. verſ. 8. & ſeqq.

2. Agamemnon Mycenis ab anno M. 2771, regnavit annos 18. Nam regnum Argivorum quum inde ab Inacho primo rege ſtetiſſet annos 544, defecit tandem in Acriſio, & tranſlatum eſt ad Mycenas, ubi primus regnavit Perſeus, inde Sthelenus, poſtea Euryſtheus qui regnum Mycenarum ſtabilivit. Poſt Euryſtheum Atreus, & poſt hunc Atrei filius Agamemnon. Fuit Atreus avunculus Euryſthei, quod ſic apparet:

Perſeus. Pelops.

Sthelenus. — Aſtydamia. Atreus.

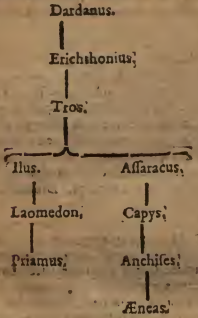
Euryſtheus. Agamemnon.

3. Heraclidæ cæſo in Attica Euryſtheo in Peloponneſum duce Hyllo Herculis filio deſcendunt. Sed quum Hyllus in Monomachia ab Echemo Tegeata interfectus eſſet, promittunt Heraclidæ ſe intra annos 100 non redituros in Peloponneſum. Huic Euryſtheo deinde ſucceſſit Atreus pater Agamemnonis.

4. Belli Trojani primus annus incidit in annum M. 2779, quo tempore Judex in Iſraël fuit Elon, Judic. c. 12. Hujus belli hiſtoria inter Græcorum res, quæ tempore primæ Monarchiæ contigerunt, omnium eſt celebratiſſima. Fuit Troja urbs Phrygiæ in minore Aſia, quæ & Ilium ab Ilo rege dicebatur. Rex poſtremus fuit Priamus à Dardano ſextus, ut ſupra oſtendimus. Cauſſam huic bello præbuit Priami filius Alexander, qui alio nomine Paris eſt dictus. Hic enim hoſpitio exceptus ab Helena Menelai uxore quum maritus abeſſet deperire cœpit fœminam, quam etiam volentem per Sidonem & Phœniciam navigio in Ilium abduxit. Herodotus ſcribit Paridem adverſis ventis in Ægyptum fuiſſe depulſum, ibique Helenam apud regem Proteum fuiſſe retentam, donec poſt confectum bellum Menelaus eam reduxit. Herod. lib. 2. Fuit hoc bellum decennale, quo tandem Troja funditus eſt deleta, ut tum hiſtorici tum poëtici ſcriptores teſtantur. Chytræus belli Trojani initium ponit in anno M. 2772. Melanchthon refert ad tempora Davidis vel paulò ante. Finitum eſt bellum hoc anno 6 Abdonis judicis in Iſraël.

5. Diruta Troja Trojani navigant in Siciliam duce Ænea. Dionyſ. Halic. lib. 1. Venit autem Æneas in Italiam cum ſociis anno M. 2790, videlicet anno 70 poſt Euandri in Italiam ingreſſum. Deleta enim Troja mox in Autumno per Helleſpontum navigavit in Thraciam, ibique hybernavit, ſequenti anno ex Thracia in Siciliæ portum invectus eſt. Tertio anno ſolvit ex Sicilia, & per mare Tyrrhenum venit in Italiam, & ad Laurentum conſedit. Latinus rex admonitus in ſomnis Æneam in regni ſocietatem recepit filia Lavinia ipſi in matrimonium locata. Rutuli Latium inhabitantes fruſtra oppugnarunt Trojanos duce Turno. Quod autem Virgilius de appulſu Æneæ in Africam commemorat, id prorſus ποιητικὸν eſt & fabuloſum, & ad exemplum Ulyſſis ex Homero confictum. Defuncto Latino poſtea ſucceſ-

ſit gener Æneas, qui deinde cum ſuis poſteris fundamenta Romanæ majeſtatis jecit. Porrò Æneæ genealogia notetur in hac tabella:

Dionyſ. Halic. l.1

TEVTEVS.

Rex XXIX Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2791, regnavitque annos 40.

Synchroniſmus:

1. Simſon decimus tertius judex in Iſraël cœpit judicare ab anno M. 2791 annos 20. Fuit ex tribu Dan. Ejus hiſtoria deſcribitur Judicum capp.13.14.15.16.

2. Liber Iudicum finitur anno M. 2810, & incipit Liber primus Samuelis anno M. 2811, eſtque annorum 80.

3. Defuncto Simſone ſumma autoritas in Iſraël fuit penes Eli ſummum ſacerdotem, qui judicavit Iſraelem annos 40, vide 1.Samuel.4. verſ.18. Hiſtoriam Eli lege 1. Sam. capp.1.2.3.4. Vbi præcipuè obſervandum, primò quod negligens & nimis lentus fuit in filiorum petulantia coercenda, quam ob cauſſam per prophetam quendam ipſi totius familiæ interitus eſt denũciatus 1.Sam.2. verſ.27.

verſ.17. & ſeqq. & per Samuelem diſcipulum 1.Sam.3. verſ. 1. & ſeqq. Deinde quod cæſo à Philiſtæis Iſraële arca federis capitur & abducitur, quo cognito Eli præceps de ſella fracta cervice moritur, petulantes verò filii in acie pereunt 1. Sam.4. Cœpit autem Eli Iſraëlem judicare anno M. 2810.

4. Æneas ſocero Latino in prælio occumbenti ſuccedit in regno anno M. 2791, & regnat annos 3. Numeratur primus rex Latinorum, ſcilicet ex iis qui ex Aſia poſt dirutam Trojam venerunt in Italiam. Elapſo triennio occiditur Æneas in prælio contra Rutulos, quibus ſeſe adjunxerat Mezentius rex Tyrrhenorum ſeu Hetruriæ. Dionyſ. Halic. lib.1. A morte Æneæ ad Romam conditam numerantur anni 426.

6. Aſcanius ſuccedit patri Æneæ, ſecundus rex Latinorum, & regnavit in Latio annos 38. Dionyſ. Halic. lib.1.

THINEUS.

Rex xxx Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2831, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

1. Arca Domini capitur à Philiſtæis 1.Sam.4. verſ.11. quæ poſt ſeptem menſes Iſraëlitis redditur, 1.Samuel.6. verſ. 1.

2. Samuel ſucceſſor Eli ſummi ſacerdotis incipit judicare Iſraëlem anno M. 2850. Fuit igitur Samuel & propheta & judex politicus, ex tribu Levi. 1.Chron.6. verſ.27. ubi pater Samuelis Elkana in tribu Levi numeratur. Præfuit autem Iſraëli annos 40, ſcilicet ſi addas annos Saulis, Act.13. verſ.21. Solus enim Samuel præfuit annis 31, deinde Saul cum Samuele annis 9.

3. David naſcitur anno M. 2860, ſed ex ſupputatione recentiorum 2915. Superant 55.

4. Aſcanio Æneæ filio defuncto ſuccedit Sylvius frater, tertius rex Latinorum, qui ab anno 2833, regnavit annos 29. Dionyſ. Halic. lib.1.

DERCYLVS.

Rex xxxi Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2861, & regnavit annos 40.

Syn-

Synchroniſmus.

1. Iſraelitæ ad κακοζηλίαν Gentium ſpreto rege Deo petunt à Samuele ſibi dari regem, eò quod Samuelis filii Ioel & Abija eſſent δωροδόκοι & juſtitiæ violatores, cui petitioni Samuel ex conſenſu Dei morem gerit, & Iſraelitis Jus regis exponit 1.Sam.8. Factum eſt hoc anno regni Samuelis 31.

2. Saul primus rex Iſraëlitarum ex tribu Benjamin quærens patris aſinas invenit regnum & à Samuele ungitur in regem 1.Sam. capp.9. & 10. & devictis Ammonitis confirmatur in regno 1.Samuël.11. verſ.14. Samuel verò abdicat ſeſe adminiſtratione, & populo ingratitudinem exprobrat, maximè quod regem poſtulaſſet, 1, Sam.12.

3. Saul rejicitur à Deo per Samuelem quod ſacrificaverat, 1.Sam.13. verſ.14. & quia Amalekitas non funditus deleverat, 1.Sam.15. Devolvitur autem regnum ad Davidem domi paternæ in Bethlehem per primam unctionem 1.Sam.16.v.13. Hinc deinde variæ perſequutiones quibus Saul Davidem afflixit.

4. Saul moritur anno M. 2890. & hic finitur liber primus Samuelis; incipit verò liber ſecundus Samuelis, qui eſt annorum 40.

5. Regnum Davidis, cujus initium eſt anno M. 2891. Primo autem regnavit in Hebron annos 7, & menſes 6, 2.Sam.2. verſ.11. & deinde in Ieruſalem annos 33, 2.Samuel.5. verſ.5. Prolixa eſt ejus hiſtoria à cap.16. libr. 1. Sam. uſque ad verſ. 13. capitis 2. lib. 1. Regum. Anni igitur regni Davidis ſunt 40, lib. 1. Reg. cap.2. verſ.11.

6. Æneas Sylvius quartus Latinorum rex ab anno M. 2862, regnavit in Italia annos 31.

7. Heraclidæ elapſis 100 annis redeunt in Peloponeſum ex avito regno Argivorum, primò ab Euryſtheo deinde ab Atridis expulſi, & occuparunt Spartam, Argos, Meſſenen, Tiſameno filio Oreſtis Spartæ ac Mycenarum rege pulſo, & Nelidis Pyli & Meſſeniæ dominis ex Epidauro ejectis. Thucyd. lib. 1. Accidit hoc anno ab excidio Trojæ 80. Nelidæ ab Heraclidis ita pulſi venerunt Athenas, ibique Pæonidarum & Alcmæonidarum familias condiderunt. Herodotus lib. 5.

8. David Chytræus ad tempora Samuelis refert hiſtoriam Minyarum, qui à Pelaſgis ex Lemno pulſi & à Lacedæmo-

cui quum bellum inferret Eumolpus Thracenſis, conſuluit oraculum, quo pacto victoria potiri poſſet; reſponſum eſt, ſi filiam ante exercitum immolaſſet. Paruit oraculo & hoſtem vicit. Herod. lib. 8.

5. Sunt qui in hæc tempora rejiciunt Seſoſtrin Ægypti regem, de quo ſcribitur, quod in curru aureo vehi ſolitus ſit qui à quatuor regibus domitus trahebatur, ex quibus quum unus ſæpius reſpiceret ad rotam, interrogatus à Seſoſtre quur id faceret, reſpondit: Rotæ volubilitatem ſpecto, quæ citò ima ſummis permutat, & mo de fortuna noſtra admonet. Hoc ſermone permotus Seſoſtres captivos reges dimiſit. Fuit & Thules Ægypti rex, cum quo Seſoſtres totum terræ ambitum peragravit & circumnavigavit. De hoc Thule Suidas refert quod ex oraculo in Serapidis templo quæſierit (fuit Serapis primarius apud Ægyptios dæmon,) quis ante eum regnâſſet, póſtve regnaturus eſſet, aut æqualis illi aut ſuperior; & reſpondiſſe Serapin: πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς. Qua voce audita rex vix è templo egreſſus à ſuis interfectus eſt, juſtamque pœnam ſuperbiæ & inſolentiæ luit.

LAMPRIDES.

Rex XXII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2586, & regnavit annos 32.

Synchroniſmus:

Ehud poſt Lampridis mortem vixit annos 14.

SOSARES.

Rex XXIII, qui cœpit regnare anno M. 2618, & regnavit annos 20.

Synchroniſmus:

1. Poſt mortem Ehud Soſares regnavit annos 6. Mortuus eſt Ehud anno M. 2632. Et ſuccedunt Debora & Barac ex tribu Naphthali, & judicant Iſraëlem annos 40. Iſraëlitas, qui jam Cananæis ſerviverant annos 20, liberârunt ex manu Iabin regis Cananæorum, cujus regia erat Hazor in ſorte Naphthali. Dux ejus fuit Siſera qui à Iahele fœmina clavo per tempora transfixo interficiebatur. Iud. 4.

2. Per-

4. Perſeus filius Iovis & Danaes poſteaquam ad Capheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam uxorem duxit, ſuſtulit ex eâ filium Perſen, eumque illic reliquit, à quo cognomen ſortiti ſunt Perſæ. Herodotus libr. 7. Poſtea propè montem Parnaſſum ſcholam condidit, in qua poëtices & mathematum ſtudia floruerunt, unde ungula equi ſui Pegaſi fingitur fontem Muſarum aperuiſſe qui Hippocrene dicebatur. Ovid. lib. 4. Metam. fab. 17. & lib. 5. fab. 1. Cepheus autem fuit rex Æthiopum. Hinc deinde ſiderum nomina nata ſunt, quia Cepheus, Perſeus & Andromeda propter eximiam aſtrorum peritiam aliaſque virtutes à poëtis ſummè celebrabantur.

3. Pelops Tantali filius fugiens patris crudelitatem ex Phrygia in Græciam venit, & Peloponeſo, quæ Apia dicebatur nomen dedit. Herod. lib. 7. & Ovidius lib. 6. Metam. fab. 6. Eſt autem Peloponeſus nobiliſſima Græciæ regio, mari Ionio & Ægeo intercluſa, & per iſthmum reliquæ Græciæ adhæret. Hodie Morea dicitur. Celeberrima ejus urbs fuit Corinthus totius Peloponeſi propugnaculum.

LAMPARES.

Rex XXIV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2638, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

Debora & Barac adhuc judicant Iſraëlem ad quadriennium poſt mortem Lamparis.

PANNIAS.

Rex XXV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2668, & regnavit annos 45.

Synchroniſmus.

Gideon cœpit judicare Iſraëlem anno M. 2672, fuitque quintus judex per annos 40. Recentiores ejus initium ponunt in anno M. 2725. Superant igitur anni 53. Fuit ex tribu Manaſſe, & liberavit Iſraëlem à tyrannide Midianitarum. Vide Iudic. capp. 6. 7. 8. Pannias poſt mortem Gideonis vixit annum unum.

norum ſumatur ab exitu ex Ægypto. Vide Iudicum 11. verſ.26.

2. Theſei & Herculis intimorum amicorum ſeculum in hæc tempora incidit. Etenim Theſeus Athenis regnavit anno M. 2734, eique in regno tribuuntur anni 30. Egregia narrantur ejus facinora; quod homines in agris vagantes in civitatem collegerit; quod Minotaurum Athenienſium crudeliſſimum hoſtem interfecerit; quod Amazonum exercitum ſubegerit, earumque reginam Hippolyten uxorem duxerit. Pro tantis autem beneficiis Athenienſes ipſum per calumniam oppreſſum oſtraciſmo expulerunt. Plura vide apud Plutarchum in vita Theſei. Cæterùm oriundus fuit Theſeus ex familia Erechthei, qui fuit ſextus rex Athenienſium à Cecrope primo rege. Erechtheidarum ſeries hæc eſt:

1. Erechtheus.
2. Cecrops II.
3. Pandion II.
4. Ægeus.
5. Theſeus.
6. Mneſtheus.
7. Demophoon.
8. Oxynthes.
9. Aphidas.
10. Timoetes, ultimus Erechtheidarum.

3. Hercules anno M. 2736 celeberrimus fuit, natus patre Amphitryone rege Thebano, & matre Alcmenâ adultera. Mirabilia de Hercule extant ſcripta, ſed pleraque fabuloſa, unde plures hujus nominis extiterunt. Linum præceptorem ſuum tabulæ, in qua literæ erant exaratæ, jactu interfecit. Poſt præclara facta tandem libidini ſuccubuit in gynæcéo colum & lanam tractans & Omphalæ ſerviens. Uxorem habuit Deianeiram, cujus inſidiis interemptus eſt. Ovidius in Epiſtolis heroidum. De Herculis adventu in Italiam vide Dionyſium Halicarn. lib.1. antiquitatum. Poſteri Herculis Heraclidæ dicti ſunt, qui tenuerunt regnum Lydiæ à morte Herculis annos 505 uſque ad mortem Candaulis regis Sardium, ultimi Heraclidarum. De Hercule vide etiam Ovidium in Metamorph. lib.9. fab.1.2.3.4. & in hunc locum Sabinum. Herculi σύγχρονος fuit Oedipus Thebanus.

4. Lapitharum & Centaurorum Theſſaliæ populorum graviſſimum bellum exarſit anno M. 2737, eò quod Centauri in nuptiis Hippodamiæ Pirithoi filiæ vino ebrii

fœminis, quæ in nuptiis erant, vim adferre conati eſſent. Hanc injuriam Theſeus & Lapithæ ulturi multos Centauros interemerunt, reliquos expulerunt. Vide Plutarchum in Theſeo, & Diodorum libr.4. cap.8. Plutarchus nuptias illas dicit fuiſſe ipſius Pirithoi cum Deidanira.

5. Thebanum bellum inter duos fratres Eteoclem & Polynicen ex inceſto conjugio Oedipi & Iocaſtæ natos geſtum eſt anno M. 2738. Chytræus ponit annum M. 2750. Cauſſa belli fuit Eteoclis πλεονεξία, qua regnum Thebanum adeptus fratrem ſua hæreditate privavit, & regno expulit. Polynices igitur Argos profugiens ducta Adraſti regis Argivorum filia ope soceri partem regni hereditarii recuperare ſtuduit, & exercitum in Bœotiam adduxit, matre Iocaſtâ filium Eteoclem fruſtra de pace ſolicitante. Quum diu dubio Marte pugnatum eſſet, ad μονομαχίαν res devenit, in qua ambo fratres mutuis vulneribus ceciderunt. Mater ſuperveniens educto ex alterius corpore gladio manus ſibi attulit. Redintegrato deinde inter Thebanos & Argivos bello, & Argivis in fugam conjectis Creon victoria & regno potitus eſt, qui deinde Oedipum & hujus filiam Antigonen in exilium ejecit, in quo Oedipus jam ſenex & decrepitus terræ hiatu periit, Antigone verò quod contra leges fratrem Polynicen ſepeliſſet viva in terram defoſſa eſt.

6. Argonautica expeditio ab Argo nave prætoria ſic dicta à quibuſdam Græciæ principibus ſuſcepta eſt anno M. 2740. Profecti ſunt principes illi in Colchidem Aſiæ regionem juxta Pontum, Æetæ regi patri Medeæ ſubjectam, ad repetendum aureum vellus, hoc eſt, ad perveſtigandas venas metallicas, quæ in illa regione erant locupletiſſimæ. Nomen Argo ſignificabat certam figuram navis. Principes Græciæ præcipui fuerunt: Iaſon filius Æſonis, Admetus Alceſtidis maritus, Peleus pater Achillis, Telamon pater Ajacis, Oileus, Talaus rex Argivorum pater Adraſti, Caſtor, Pollux, Idas, Lynceus, Periclymenus frater Neſtoris, Acaſtus, Meleager, Orpheus, Mopſus, Hercules, Theſeus, & alii quorum nomina & familias Apollonius & Orpheus recenſent. Melanchthon & Chytræus Argonauticam expeditionem bello Thebano præponunt. Sunt qui per aureum vellus intelligunt magnam auri vim ab Æeta rege congeſtam.

ꝫſtam. Noſtri Hiſpani imitantur Iaſonem dum in In-
liam ad auferendum aurum navigant. De Jaſone & Me-
lea vide Ovid. lib. 7. Metamor. fab. 1. & in hunc locum
nythologiam Sabini. Porrò, quod obiter addo, ferunt
Carolum Burgundiæ Ducem mirificè delectatum fuiſſe
abula Iaſonis, ejuſque exemplo incenſum maximarum
erum gerendarum cupiditate flagrâſſe; ideoque inſti-
uiſſe ſocietatem cujus Symbolum eſſet aureum vellus.
Hæc ſocietas hodie ſervatur inter Hiſpaniarum regem &
rincipes ipſi adhærentes.

7. In Italia cœpit regnare anno M. 2756, Latinus,
à quo Latini dicti ſunt, cujus filiam deinde uxorem du-
xit Æneas quum ex Troja in Latium veniſſet. Regnavit
Latinus annos 35. Dionyſ. Halic. lib. 1.

TAUTANES.

Rex XXVIII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno
M. 2759, & regnavit annos 32.

Synchroniſmus:

1. Iephtha nonus judex in Iſraël cœpit judicare anno
M. 2760, & judicavit annos 6. Fuit ex tribu Manaſſe, &
quidem ſpurius, qui rejectus à fratribus poſtea à ſenio-
ribus in Gilead revocatur, & dux belli contra Ammoni-
tas conſtituitur, quos maſculè vicit. Vide Judic capp. 11.
& 12. Poſt Iephtha judex fuit Ibzan ſeu Abeſan Bethle-
hemites ex tribu Juda annos 7. Poſt Ibzan judex fuit
Elon ex tribu Sebulon annos 10. Poſt Elon fuit Ab-
don ex tribu Ephraim annos 8. Judicum 12. verſ. 8. &
ſeqq.

2. Agamemnon Mycenis ab anno M. 2771, regnavit
annos 18. Nam regnum Argivorum quum inde ab Ina-
cho primo rege ſtetiſſet annos 544, defecit tandem in
Acriſio, & tranſlatum eſt ad Mycenas, ubi primus reg-
navit Perſeus, inde Sthelenus, poſtea Euryſtheus qui re-
gnum Mycenarum ſtabilivit. Poſt Euryſtheum Atreus,
& poſt hunc Atrei filius Agamemnon. Fuit Atreus avun-
culus Euryſthei, quod ſic apparet:

Perſeus. Pelops.

Sthelenus. —— Aſtydamia. Atreus.

Euryſtheus. Agamemnon.

3. Heraclidæ cæſo in Attica Euryſtheo in Peloponneſum duce Hyllo Herculis filio deſcendunt. Sed quum Hyllus in Monomachia ab Echemo Tegeata interfectus eſſet, promittunt Heraclidæ ſe intra annos 100 non redituros in Peloponneſum. Huic Euryſtheo deinde ſucceſſit Atreus pater Agamemnonis.

4. Belli Trojani primus annus incidit in annum M. 2779, quo tempore judex in Iſraël fuit Elon, Judic.c. 12. Hujus belli hiſtoria inter Græcorum res, quæ tempore primæ Monarchiæ contigerunt, omnium eſt celebratiſſima. Fuit Troja urbs Phrygiæ in minore Aſia, quæ & Ilium ab Ilo rege dicebatur. Rex poſtremus fuit Priamus à Dardano ſextus, ut ſupra oſtendimus. Cauſſam huic bello præbuit Priami filius Alexander, qui alio nomine Paris eſt dictus. Hic enim hoſpitio exceptus ab Helena Menelai uxore quum maritus abeſſet deperire cœpit fœminam, quam etiam volentem per Sidonem & Phœniciam navigio in Ilium abduxit. Herodotus ſcribit Paridem adverſis ventis in Ægyptum fuiſſe depulſum, ibique Helenam apud regem Proteum fuiſſe retentam, donec poſt confectum bellum Menelaus eam reduxit. Herod. lib. 2. Fuit hoc bellum decennale, quo tandem Troja funditus eſt deleta, ut tum hiſtorici tum poëtici ſcriptores teſtantur. Chytræus belli Trojani initium ponit in anno M. 2772. Melanchthon refert ad tempora Davidis vel paulò ante. Finitum eſt bellum hoc anno 6 Abdonis judicis in Iſraël.

5. Diruta Troja Trojani navigant in Siciliam duce Ænea. Dionyſ. Halic. lib. 1. Venit autem Æneas in Italiam cum ſociis anno M. 2790, videlicet anno 70 poſt Euandri in Italiam ingreſſum. Deleta enim Troja mox in Autumno per Helleſpontum navigavit in Thraciam, ibique hybernavit, ſequenti anno ex Thrácia in Siciliæ portum invectus eſt. Tertio anno ſolvit ex Sicilia, & per mare Tyrrhenum venit in Italiam, & ad Laurentum conſedit. Latinus rex admonitus in ſomnis Æneam in regni ſocietatem recepit filia Lavinia ipſi in matrimonium locata. Rutuli Latium inhabitantes fruſtra oppugnarunt Trojanos duce Turno. Quod autem Virgilius de appulſu Æneæ in Africam commemorat, id prorſus ποιητικὸν eſt & fabuloſum, & ad exemplum Ulyſſis ex Homero confictum. Defuncto Latino poſtea ſucceſ-

ſit genet Æneas, qui deinde cum ſuis poſteris fundamenta Romanæ majeſtatis jecit. Porrò Æneæ genealogia notetur in hac tabella:

Dardanus.
|
Erichthonius.
|
Tros.
|
Ilus. — Aſſaracus. *Dionyſ. Halic. l.1*

Ilus.
|
Laomedon.
|
Priamus.

Aſſaracus.
|
Capys.
|
Anchiſes.
|
Æneas.

TEVTEVS.

Rex XXIX Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2791, regnavitque annos 40.

Synchroniſmus:

1. Simſon decimus tertius judex in Iſraël cœpit judicare ab anno M. 2791 annos 20. Fuit ex tribu Dan. Ejus hiſtoria deſcribitur Judicum capp. 13. 14. 15. 16.

2. Liber Iudicum finitur anno M. 2810, & incipit Liber primus Samuelis anno M. 2811, eſtque annorum 80.

3. Defuncto Simſone ſumma autoritas in Iſraël fuit penes Eli ſummum ſacerdotem, qui judicavit Iſraelem annos 40, vide 1. Samuel. 4. verſ. 18. Hiſtoriam Eli lege 1. Sam. capp. 1. 2. 3. 4. Vbi præcipuè obſervandum, primò quod negligens & nimis lentus fuit in filiorum petulantia coercenda, quam ob cauſſam per prophetam quendam ipſi totius familiæ interitus eſt denunciatus 1. Sam. 2. verſ. 27.

Synchroniſmus.

1. Iſraelitæ ad κακοζηλίαν Gentium ſpreto rege Deo petunt à Samuele ſibi dari regem, eò quod Samuelis filii Ioel & Abija eſſent δωροδόκοι & juſtitiæ violatores, cui petitioni Samuel ex conſenſu Dei morem gerit, & Iſraelitis jus regis exponit 1. Sam. 8. Factum eſt hoc anno regni Samuelis 31.

2. Saul primus rex Iſraëlitarum ex tribu Benjamin quærens patris aſinas invenit regnum & à Samuele ungitur in regem 1. Sam. capp. 9. & 10. & devictis Ammonitis confirmatur in regno 1. Samuël. 11. verſ. 14. Samuel verò abdicat ſeſe adminiſtratione, & populo ingratitudinem exprobrat, maximè quod regem poſtulaſſet, 1. Sam. 12.

3. Saul rejicitur à Deo per Samuelem quod ſacrificaverat, 1. Sam. 13. verſ. 14. & quia Amalekitas non funditus deleverat, 1. Sam. 15. Devolvitur autem regnum ad Davidem domi paternæ in Bethlehem per primam unctionem 1. Sam. 16. v. 13. Hinc deinde variæ perſequutiones quibus Saul Davidem afflixit.

4. Saul moritur anno M. 2890. & hic finitur liber primus Samuelis; incipit verò liber ſecundus Samuelis, qui eſt annorum 40.

5. Regnum Davidis, cujus initium eſt anno M. 2891. Primo autem regnavit in Hebron annos 7, & menſes 6, 2. Sam. 2. verſ. 11. & deinde in Ieruſalem annos 33, 2. Samuel. 5. verſ. 5. Prolixa eſt ejus hiſtoria à cap. 16. libr. 1. Sam. uſque ad verſ. 13. capitis 2. lib. 1. Regum. Anni igitur regni Davidis ſunt 40, lib. 1. Reg. cap. 2. verſ. 11.

6. Æneas Sylvius quartus Latinorum rex ab anno M. 2862, regnavit in Italia annos 31.

7. Heraclidæ elapſis 100 annis redeunt in Peloponeſum ex avito regno Argivorum, primò ab Euryſtheo deinde ab Atridis expulſi, & occuparunt Spartam, Argos, Meſſenen, Tiſameno filio Oreſtis Spartæ ac Mycenarum rege pulſo, & Nelidis Pyli & Meſſeniæ dominis ex Epidauro ejectis. Thucyd. lib. 1. Accidit hoc anno ab excidio Trojæ 80. Nelidæ ab Heraclidis ita pulſi venerunt Athenas, ibique Pœonidarum & Alcmæonidarum familias condiderunt. Herodotus lib. 5.

8. David Chytræus ad tempora Samuelis refert hiſtoriam Minyarum, qui à Pelaſgis ex Lemno pulſi & à Lacedæmo-

Ab initio autem templi ad deſtructionem per Babylonios factam numerantur anni 429, vel ut aliis placet 431.

7. Iones duce Neleo, Androclo & cæteris Codri filiis in Aſiam migrarunt, & duodecim urbes condiderunt: Epheſum, Miletum, Myuntem, Prienen, Colophonem, Lebedum, Teum, Clazomenas, Phocæam, Samum, Chium, & Erythræas; videlicet in minore Aſia & vicinis inſulis. Accidit hoc annis 522 antequam Iones à Cyro victi ſunt. Chytræus ex Herodoti lib.1.

LAOSTHENES.

Rex XXXIII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2939, & regnavit annos 45.

Synchroniſmus:

1. Templum Hieroſolymitanum magna cum feſtivitate & gaudio a Salomone dedicatur, & arca federis in illud transfertur 1.Reg.8. In arca illa fuerunt duæ lapideæ tabulæ Moſis 1.Reg.8. verſ.9. & ante aream urna aurea habens manna, & virga Aaronis quæ germinavit. Hebr.9. verſ.4. cum quo confer Exod.25. verſ.16. & Num.17. verſ.10.

2. Salomon incipit ædificare regiam ſuam anno M. 2941, quam abſolvit ſpacio 13 annorum. 1.Reg.7. verſ.1. nempè anno 20 à condito templo. 1.Reg.9. verſ.10.

3. Regina Auſtri ſeu Æthiopiæ, quæ à Joſepho lib. 8. antiquit. cap.2. dicitur Nicaule, adit Salomonem auditum ejus ſapientiam. libr.1. Reg.10. verſ.1. Accidit hoc anno M. 2954, regni Salomonis 23, ætatis Salomonis 44. Poſtea elapſis annis 15 exterarum mulierum amore victus in ſummam ſtultitiam & impiam idololatriam Salomon delabitur. 1.Reg.11. & biennio pòſt moritur. Eſtque admodum probabile ante obitum ſcripſiſſe Salomonem ſuum Eccleſiaſten, quod ex certis circumſtantiis & ipſo libri argumento elucet, ubi docet vanas eſſe hominum cogitationes quæ extra Dei verbum ſuſcipiuntur, veramque felicitatem humano conſilio inveniri non poſſe. Quod argumento eſt Salomonem relicta idololatria ad meliorem mentem & verum Dei cultum rediiſſe. Mortuus eſt anno ætatis 61.

4. Poſt Salomonis obitum regnum diſtrahitur & in

PYRICIADES.

Rex XXXIV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 2984, & regnavit annos 30.

Synchroniſmus:

1. Abia rex II in Judâ ſucceſſor patris Rehabeami regnavit ab anno M. 2988 annos 3. Impii patris impius filius. Bellum ipſi fuit cum Jeroboam, quod ſuis circumſtantiis deſcribitur 2. Chron. 13. verſ. 1. & ſeqq.

2. Aſa rex III in Juda filius Abiæ regnavit ab anno M. 2991 annos 41. Pius fuit. Ejus hiſtoria deſcribitur 1. Reg. 15. verſ. 9. uſque ad verſ. 25, item 2. Chron. capp. 14. 15. 16. Vidit Aſa hoc tempore ſeptem reges Iſraeliticos, videlicet, Jeroboam, Nadab, Baëſa, Ella, Simri, Amri, & Achab, qui cœpit regnare anna 38 regni Aſæ, 1. Reg. 16. verſ. 29.

3. Nadab rex II in Iſrael ſuccedit patri Jeroboam anno M. 2993, & regnavit annos 2. Impius fuit. Ejus hiſtoria deſcribitur 1. Reg. 15. verſ. 25. 26. 27.

4. Baëſa rex III in Iſraël per parricidium invaſit regnum anno M. 2995, & regnavit annos 24. 1. Reg. 15. v. 27. Delevit totam poſteritatem Jeroboami.

5. Æthiopum rex Serah numeroſiſſimum exercitum, millies millenorum hominum, ducit contra Aſa regem in Juda, ſed precibus regis Aſæ vincitur, 2. Chronic. 14. verſ. 9. &c.

6. Homerus omnium poëtarum princeps circa hæc tempora claruit, videlicet ab anno M. 3000, quo natus creditur ELIAS propheta, regum Iſraëliticorum malleus.

7. Capys rex VIII Latinorum ab anno M. 3009, in Latio regnavit annos 28.

OPHRATEUS.

Rex XXXV Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 3014, & regnavit annos 20.

Synchroniſmus.

1. Ella rex IV in Iſrael ſuccedit patri Baeſa anno M. 3019, quumque regnaſſet duos annos interficitur à ſervo ſuo Simri, qui totam domum Baeſa delevit. 1. Reg. 16. verſ. 8. uſque ad 15.

Synchroniſmus:

1. Elias mactat Baalitas anno M. 3042, vide 1. Regum 18.

2. Ahab ſagitta ictus perit, & canes ſanguinem ejus ex curru defluentem lambunt 1.Reg.22.

3. Ahaſias rex VIII in Iſrael ſuccedit patri Ahabo in regno Samariæ, anno regni Ioſaphati 17, qui eſt annus M. 3047. Vocatur etiam Ochozias. Regnavit annos 2. Ejus hiſtoriam lege 1.Reg.22. verſ.52. & 2.Reg. cap.1. Sic ergò finitur liber primus Regum. Incipit verò *Liber ſecundus Regum*, qui continet acta cæterorum regum in Iuda & Iſrael, captivitatem Aſſyriacam decem tribuum in regno Iſrael ſeu Samariæ, & captivitatem Babylonicam tribus Juda. Excurrit hic liber ad annos 320.

4. Elias in igneo curru vivus ſubvehitur in cœlum ſucceſſore ſibi conſtituto Eliſæo, 2.Reg.2. Creditur hoc accidiſſe anno M. 3050. Præfuit autem Elias Eccleſiæ in regno Samariæ annos 30 vel circiter. Aſſumptus itaque eſt in cœlum anno 18 regni Joſaphati regis in Iuda. Quod autem 2.Paral.21. verſ.12. dicitur epiſtola ab Elia miſſa ad Ioram filium Ioſaphati jam regem in Iuda, intelligendum eſt de epiſtola tempore Ioſaphati ſcripta, in qua Elias de futuro ſtatu regni Iuda ſub Ioramo vaticinatus erat; quemadmodum propheta Ahia de regno Ioſiæ 1.Reg.13. verſ.2. & Eſaias de Cyro cap.44. verſ.ult. & cap.45. verſ.1. Totum autem tempus quo Eliſæus cum Elia & poſtea Eccleſiæ præfuit in regno Samariæ fuit annorum circiter 70. Attigit enim tempora Amaſis regis Iuda, 2.Reg.13. v.12.14.

5. Joram rex IX in Iſrael ſuccedit fratri Ahaſiæ in regno Samariæ, anno 18 Ioſaphati, & regnavit annos 12. Ejus hiſtoria legitur 2.Reg.3. & 6. verſ.8. Memorabile eſt bellum inter Benhadad regem Syriæ & Joram; ubi intolerabilis fames in urbe Samaria 2.Reg.6. verſ.24. &c. & repentina annonæ copia 2.Reg.7.

6. Joram vivo patre Ioſaphato creatur rex V. in Juda, triennio ante mortem patris, anno 5 Jorami regis in Iſrael, & regnavit annos 8. Diſſimilis patris Ioſaphati, crudelis fratricida & idololatra. Vxorem habuit filiam Ahabi. Ejus hiſtoria legitur 2.Reg.8. verſ.16. uſque ad

verſ.25, & 2.Chron.21. Cum patre Ioſaphato regnavit annos 4 & ſolus totidem.

7. Ahaſia rex VI in Juda ſuccedit patri Joram anno 12 Ioram regis in Iſrael, regnavitque annum unum. Conjunxerat ſeſe Ioramo contra Iehu ſed infeliciter. Ejus hiſtoria legitur 2.Reg.8. verſ.25. & cap.9. verſ.16. & ſeqq. Eodem igitur anno perierunt Joram rex Iſrael & Ahaſia rex Iuda, occiſi à Iehu, qui conſtitutus erat à Deo ad delendam totam domum Ahab, 2.Regum 9. verſ.7. &c.

8. Athalia filia Ahabi, mater Ahaſiæ regis in Iuda, quæ tenet locum VII inter reges Iuda, per ſæviſſimam tyrannidem occiſo toto ſtemmate regio, excepto puerulo Ioas, invadit regnum, idque tenet in annum 7. Vide hiſtoriam 2.Reg. 11. Interfecta eſt in tumultu, ibid. verſ. 16.

9. Jehu rex X in Iſrael deleta tota domo Achabi in regno ſuccedit Joramo, & regnat annos 28. Ejus hiſtoria legitur 2.Reg. capp.9. & 10.

10. Joas rex VIII in Juda ſuccedit Athaliæ puer 7 annorum, cura & opera ſacerdotis Jojadæ, anno 7 Jehu, regnavitque annos 40. Tum temporis Jojada fuit annorum 90, quia mortuus eſt anno ætatis 130, 2.Chronic.24. verſ. 15. Pius rex fuit Joas, cujus hiſtoria legitur 2.Reg.11. & 12. Item 2.Chron.22. verſ.11. & capp.23.24. Sunt qui ſcribunt in hoc rege Joas factam eſſe tranſlationem regni Juda à ſtirpe Salomonis ad ſtirpem Nathan, & per Athaliam omnem ſtirpem Salomonis eſſe deletam, & ob hanc cauſſam apud Lucam Euangeliſtam in genealogia Chriſti omiſſo Salomone inſertum eſſe Nathan, Lucæ 3. verſ. 31. Alii ſentiunt contrarium, & volunt, Joas verè fuiſſe filium Ahaſiæ. Judicent doctiores.

11. Capetus Sylvius rex IX Latinorum, ab anno M. 3037, regnat annos 13. Dionyſ. Halic. lib.1.

12. Tiberius Sylvius rex X Latinorum regnat annos 8. Hic commiſſo prælio juxta fluvium Albulam periiſſe fertur & à fluvio abreptus ei nomen dediſſe ut Tiberis ſit dictus. Dionyſ. lib.1.

13. Agrippa Sylvius XI rex Latinorum regnat annos 41. Dionyſ. ibidem.

ASCRAZAPES.

Rex XXXVII Aſſyriorum, qui cœpit regnare anno M. 3084, & regnavit annos 42.

Synchroniſmus:

1. Joahas filius Jehu rex XI in Iſrael ſuccedit patri anno M. 3087, anno regni Joas 23, & regnavit annos 17. Ejus hiſtoria legitur 2. Reg. 13. à verſ. 1. ad 10.

2. Joas filius Joahas rex XII in Iſrael ſuccedit patri, ſed adhuc vivo, anno Ioas regis in Juda 37, & à patris obitu regnavit annos 16. Ejus hiſtoria legitur 2. Reg. 13. à verſ. 10.

3. Amaſias IX rex in Juda ſuccedit patri Joas anno 2 Joas regis in Iſrael, qui fuit annus M. 3105. Regnavit annos 29. Temerarium bellum ſuſcipiebat contra Joas regem in Iſrael infelici eventu. Ejus hiſtoria legitur 2. Regum 14. à verſ. 1. ad 21. Item 2. Chron. 25.

4. Jeroboam XIII rex Iſrael ſuccedit patri Ioas anni 15 regni Amaſiæ regis in Iuda, & regnavit annos 41. Ejus hiſtoria legitur 2. Reg. 14. verſ. 23.

5. Ionas Propheta, qui eſt ex numero minorum prophetarum, vixit ætate hujus Jeroboami, ut liquet ex 2. Reg. 14. verſ. 25. prædicavit igitur Jonas in regno Samariæ circa annum M. 3119, qui eſt annus 7 ante Sardanapalum.

6. Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator vixit circa tempora Ioas regis in Iuda. De hoc vide Plutarchum in vitis illuſtrium.

7. Alladius ſeu Allades XII rex Latinorum ab anno M. 3099 regnavit in Latio annos 19. Deorum contemptor, qui machinas fulmina imitantes quum excogitaſſet fulmine de cœlo ictus periit. Dionyſ. Halic. lib. 1.

8. Aventinus XIII rex Latinorum, ab anno M. 3118, regnavit annos 37. Ab hoc unus è ſeptem collibus qui mœnibus Romanis cinguntur nomen habet. Dionyſ. Halic.

SARDANAPALVS.

Sardanapalus rex XXXVIII Aſſyriorum cœpit regnare anno M. 3126, & regnavit annos 22. Hujus vitam hiſto-

hiſtorici deſcriptam reliquerunt propter inſignem mutationem quæ ex ignavia & pluſquam ſcelerata hujus regis vita in Monarchia hac contigit. Homo fuit mollis, effœminatus & impudicus, qui ſtola muliebri indutus inter pellices in gynæcéo latuit, omni gubernationis cura longè ſepoſita. Meminit ejus Cicero lib. 5. Tuſc. quæſt. Quum ergò regni adminiſtratio planè negligeretur, & omnia ruinam minarentur, de publica ſalute ſoliciti fuerunt præfecti, Arbaces Medorum, & Beleſus alias Phul-Belochus Babyloniorum, qui conjunctis viribus exercitum contra Sardanapalum duxerunt, eumque in urbe Ninive latitantem obſederunt, ubi Sardanapalus exſtructa pyra ſe cum omnibus ſuis deliciis in ignem conjecit. Hinc jam facta eſt diſtractio Monarchiæ in duo regna, quorum alterum fuit Medorum ſub quo & Perſæ; alterum Babyloniorum quod in ſacris nomen Aſſyriorum retinet. Illius rex factus eſt Arbaces; hujus Beleſus qui & PhulBeloch dicitur. Huc uſque igitur ſtetit Monarchia hæc annos 1360, ut ſcribit Diodorus Siculus lib. 2. cap. 7. & dilaceratio hæc facta eſt anno M. 3148, anno Aſariæ regis in Iuda 4, anno Jeroboami regis in Iſrael 30. Nos propter ſacram lectionem jam in poſterum tenebimus ordinem regum Babyloniorum, qui in ſacris Aſſyrii dicuntur, quippe qui Aſſyriis quoque imperarunt, & plerique Niniven inhabitarunt.

Synchroniſmus:

Aſaria rex x in Iuda ſuccedit patri Amaſiæ anno 27 Ieroboami regis in Iſrael, qui eſt annus M. 3145. Fuit igitur interregnum annorum 11. Vocatur alio nomine Uzias ſeu Oſias, & regnavit annos 52. Initium ergò regni Aſariæ incidit in annum 19 regni Sardanapali. Hiſtoriam Aſariæ lege 2 Reg. 15. à verſ. 1. uſque ad 8. & 2. Chron. 26.

PHVL BELOCHVS.

Hic Phul Belochus poſt Sardanapalum in Aſſyria cœpit regnare anno M. 3149, & regnavit annos 48. Dicitur alias Beleſus, & in ſacris Phul 2. Reg. 15. verſ. 19. Hactenus uſque ad Sardanapalum Aſſyriis nulla fuerunt bella cum populo Dei, ſed deinde, ut audiemus, graviſſima ſequuta ſunt, donec tandem decem tribus per Salmanaſ-

ſarem

ſarem in Aſſyriacam, & tribus Iuda per Nebuchadnezarem in Babylonicam captivitatem abducerentur.

Synchroniſmus.

1. Jeroboam rex in Iſrael moritur anno M. 3159, anno 15 Aſariæ regis in Iuda, anno 11 Phul Belochi. Fuit deinde in regno Iſrael interregnum per annos 22, quia filius Ieroboami Zacharias ſucceſſit demum anno 38 Aſariæ. Regnavit hic Zacharias menſes 6, 2.Regum 15. verſ.8. &c.

2. Zachariam regem XIV in Iſrael interfecit Sallum, & regnum invaſit 2.Reg.15. verſ.10.

3. Sallum fit rex XV in Iſrael anno Aſariæ 39, & regnavit Samariæ menſem 1. 2.Reg.15. v.13. &c.

4. Menahem XVI rex in Iſrael regnum per cædem Sallum invadit anno 39 Aſariæ regis in Juda, quod tenuit annos 10. Huic bellum intulit Phul rex Aſſyriorum & Babyloniorum, ſed quum ingentem pecuniam penderet Menahen & ſeſe tributarium faceret Phul Belocho, ſedatum eſt bellum. Hiſtoriam lege 2.Reg.15. à v.17. ad finem.

5. Pekahia XVII rex in Iſrael ſuccedit patri Menahem anno 50 Aſariæ regis in Juda. Regnavit annos 2, & interficitur à Peka filio Remalia. vide 2. Regum 15. verſ.25. &c.

6. Oſeas & Amos prophetæ ſuum munus obierunt ſub Aſaria & Ieroboamo circa initium diſtractionis Monarchiæ anno M. 3150. Oſeæ cap.1. v.1. & Amos cap.1. verſ. 1.

7. Eſaias propheta docere cœpit temporibus Aſariæ regis in Juda, & anno ultimo hujus regis vidit Dominum in gloria, Eſaiæ 1.verſ.1. & cap.6.verſ.1. Unde colligi poteſt Eſaiam ad minimum concionatum fuiſſe annos 47, ſi numerentur ab ultimo anno Uſiæ ſeu Aſariæ uſque ad annum 14 Hiskiæ, quo legati Babylonici ad Hiskiam venerunt, Eſaiæ 39, & 2. Reg.20. verſ.12. Tradunt Rabbini Eſaiam juſſu Manaſſis ſerra diſſectum eſſe.

8. Arbaces in Media cœpit regnare anno M. 3149, & regnavit annos 28.

9. Soſarmus Arbaci in regno Medorum ſuccedit anno 28 regni Phul Belochi, qui eſt annus Aſariæ regis in Iuda 32.

10. *Regnum Macedonum* incipit anno M. 3159, qui eſt

annus 15 Aſariæ regis in Iuda, annus 11 Phul Belochi. Primus rex fuit Caranus alias Gramaus, à quo uſque ad Philippum Alexandri M. patrem numerantur reges 22 incluſivè, anni verò 445 vel circiter.

11. Heſiodi ſeculum incidit in hæc tempora. Scribitur enim in primæ Olympiadis auſpiciis periiſſe jugulatus à duobus fratribus & in mare abjectus. Vide Eraſmum in proverbio: Heſiodi ſenecta.

12. OLYMPIADES Græcorum incipiunt anno M. 3196, qui eſt annus ultimus Phul Belochi, annus ultimus Aſariæ. Diligenter hoc eſt obſervandum, quia Græcis uſitatum fuit rerum geſtarum ſeriem juxta Olympiadas in publicis monumentis perſcribere. Eſt autem Olympias ſpacium 4 annorum, factum ab ordinario conventu Græcorum ad Elidem, oppidum in occidentali tractu Peloponneſi, ubi certamen Olympicum celebrabatur. Hic conventus ſemper agebatur poſt quartum annum in plenilunio quod ſolſtitio æſtivo erat proximum. Nimirum erant Græcorum quaſi nundinæ. Eſtque obſervatione dignum quod Iuſtinus Martyr ſcribit in parænetico ad Græcos: οὐδὲν γὰρ τῶν ὀλυμπιάδων ἀκριβὲς τοῖς Ἕλλησιν ἱστόρηται, hoc eſt, nihil ante Olympiades accuratè Græcis ſcitur. Et certè conſtat hiſtorias Græcorum ante Olympiades nimis eſſe fabuloſas. Durârunt autem Olympiades uſque ad Synodum Nicenam, ubi Conſtantinus M. pro iis indictiones inſtituit, quibus ſingulis quindenos annos tribuit; alii ad Auguſtum Cæſarem referunt, qui anno 3 ante Chriſtum natum indictionem excogitaſſe fertur, ut ſcilicet indicium eſſet ſubditis quando tributa perſolvenda eſſent, unde nomen habet Indictio quod tributa indicerentur.

PHVL ASSVR.

Phul Aſſur cœpit regnare anno M. 3197, & regnavit annos 25. In ſacris literis vocatur Tiglath-Pileſer 2. Regum 15. verſ. 29. Galilæam vaſtavit 2. Reg. 15. verſ. 29. & poſtea Syriam occupavit 2. Reg. 16. verſ. 9. ipſum quoque Ahas a quo in auxilium fuit vocatus duriter tractavit, 2. Chron. 28. verſ. 20.

Synchroniſmus.

1. Pekah invadit regnum Iſrael anno 52 ſeu ultimo

Aſariæ regis in Iuda, & regnat Samariæ annos 20. Bello vincitur à Phul Aſſur qui totam tribum Naphthali captivam abducit in Aſſyriam. 2.Reg.15. verſ.27. & ſeqq. Fuit autem Pekah rex XVIII in Iſrael.

2. Iotham filius Aſariæ ſuccedit patri in regno Iuda anno 2 Pekah regis in Iſrael, & regnavit annos 16. Tempore hujus regis cœpit Deus contra Iuda mittere Pekah regem in Iſrael & Rezin regem Syriæ, 2.Reg.15. à v.32. uſque ad finem, & 2.Chron.27. v.1. ad finem. Fuit Jotham pius & in ordine rex XI.

3. Micheas & Ioel prophetæ tempore Iothami claruerunt. De Micheâ certò conſtat ex ejus prophetia cap.1. v.1.

4. Achas rex XII in Juda patri Iotham in regno ſuccedit anno 17 Pekah regis in Iſrael, qui eſt annus Phul Aſſuris 17, annus M. 3213. Regnavit Achas Hieroſolymæ annos 16. Impius fuit, & bello petitus à duobus regibus Rezin Syriæ & Pekah in Iſrael, ſed a Deo per prophetam Eſaiam erectus & confirmatus. Ab hoſtibus agitatus petit auxilium à rege Aſſyriorum Tiglath Pileſer, unde ejus impietas & idololatria augetur. Lege 2.Reg.16. 2.Chron.28. v.20.

5. Hoſea filius Ela rex XIX in Iſrael invadit regnum anno ab initio regni Iotham 20, 2.Reg.15. v.30. anno Achas 12, 2.Reg.17. v.1, anno Phul Aſſuris 22.

6. Romanæ hiſtoriæ à nativitate duorum fratrum ROMVLI & REMI incipiunt anno M. 3201, qui eſt annus 5 Phul Aſſuris, & 6 Jothami regis in Juda. Porrò hiſtoriam conceptionis & nativitatis Romuli & Remi narrat Dionyſius Halic. lib.1. antiquit. & Plutarchus in vita Romuli. Hic hiſtorias ſuas ordiuntur Dionyſius Halicarnaſſæus, Livius, Florus, Vellejus, Eutropius, Oroſius, Plinius ſecundus, & Zonaras.

SALMANASSAR aliâs NABONASSAR.

Salmanaſſar aliâs dictus Nabonaſſar cœpit regnare anno M. 3220, & regnavit annos 10. Regno Iſraelis finem fecit abductione decem tribuum in Aſſyriam non ſine ingenti calamitate, 2.Reg.17. & in Samariam miſit homines exteros, nempe Aſſyrios, qui terram colerent:

ſed quum à leonibus dilacerarentur, mittuntur ex Aſſyria Iſraelitici ſacerdotes, qui veram colendi Deum rationem docerent. Quod dum fit, ſuam tamen idololatriam Aſſyrii Samaritani cum Iſraeliticorum ſacerdotum doctrina conjungunt, unde Samaritana religio ex Judaiſmo & paganiſmo conſuta originem traxit. Sunt tamen qui hanc Aſſyriorum in Samariam tranſmiſſionem tribuunt Eſarhaddon filio Sennacheribi, idque probant ex Eſdræ 4. verſ.2. ubi Samaritani operam ſuam in reædificatione templi Iudæis offerentes dicunt, ſe ex quo tempore ab Eſſarhaddon eſſent in Samariam tranſmiſſi coluiſſe Iudæorum Deum.

Synchroniſmus.

1. Hoſeas rex XIX in Iſrael cœpit regnare eodem anno quo Salmanaſſar in Aſſyria, & regnavit annos 9, 2.Reg.17. verſ.1. Sub hoc regnum Iſraelis totum exſpiravit, ut præter tribum Iuda & partem tribus Benjamin nihil manſerit in populo ſancto reliquum, 2.Reg.17. verſ. 18.

2. Ezechias alias Hiskias rex XIII in Iuda ſuccedit patri Achas anno 3 Hoſeæ regis Iſrael, & regnavit annos 29. Hujus hiſtoriam vide 2.Reg.18.19.20. & 2.Chron.29. 30.31.32. & Eſaiæ 38.v.1.

3. Bellum Meſſenium, quod fuit inter Meſſenios & Lacedæmonios, exortum eſt anno M. 3229, & duravit annos 20. Meſſene & Lacedæmon civitates Peloponneſi ſumma inter ſe devinctæ erant conjunctione, ut altera alteri virgines ſuas ad ſacra peragenda tanquam ad ſolennes epulas mitterent. Sed Meſſenii hac amicitia peſſimè abutentes Spartanorum virgines ad ſe hoc modo miſſas vitiaverant. Hanc injuriam Spartani indignè ferentes arma in Meſſenios ſumpſerunt, & Lycurgi legibus fortunatiores facti religioni ſeſe obſtringebant non reverſuros ſe domum priuſquam Meſſenen expugnaſſent, quam tamen non niſi poſt 20 annos demum expugnarunt & Meſſenios duriſſima ſervitute preſſerunt, unde proverbium: Meſſene ſervilior. Hujus ſervitutis Meſſenii impatientes redintegrarunt bellum. Quocirca Lacedæmonii conſulto Delphico oraculo ab Athenienſibus belli ducem petere juſſi nacti ſunt Tyrtæum poetam claudum, ſed diu in pugnando infelicem, qui ad extremum carmine à ſe compoſito mili-

tum

tum animos ad ſpem vel victoriæ vel honeſtæ ſepulturæ erexit, ubi denuo Lacedæmonii victores evaſere. Iuſtinus lib.3. Meſſenii patriis ſedibus pulſi venerunt in Siciliam, ibique Meſſanam condiderunt, ſed poſt multos annos redierunt in Peloponneſum & Meſſenen inſtaurârunt, anno 3 Olymp. 102 ut Pauſanias refert in Meſſenicis.

4. Roma urbs condita anno M. 3220, qui eſt annus 8 Ahas regis in Iuda; annus 1. Olymp. 7. Ab hoc anno numerantur anni U. C. Regnavit Romulus annos 37. Dionyſ. Halic. Plutarchus. Hinc ad Monarchiam Iulii Cæſ. anni 700.

SENNACHERIB aliâs SANHERIB.

Sennacherib rex IV Aſſyriorum & Babyloniorum cœpit regnare anno M. 3235, & regnavit annos 7. Vocatur etiam Sanherib Eſaiæ 36. verſ.1. Hic anno 24 Hiſkiæ regis in Iuda obſidione cinxit Hieroſolymam, quam per ſuos miniſtros multis blaſphemiis ad deditionem adigere voluit; ſed Deus ad preces regis Hiſkiæ per angelum ſuum una nocte totum Sennacheribi exercitum fudit occiſis 185000 hominum. Qua ſtrage facta rex Sennacheribus ſummo cum dedecore relicta Hieroſolyma reverſus eſt in urbem Niniven, ubi quum in templo adorâſſet idolum ſuum Niſroch, à filiis ſuis Adramelech & Sarezer interfectus eſt, quibus in Armeniam profugientibus Eſarhaddon tertius filius regni gubernationem ſuſcepit. Hiſtoriam Sennacheribi lege 2.Reg.18. à verſ. 13. uſque ad finem capitis 19, item Eſaiæ capp. 36.37.

Synchroniſmus.

1. Ezechias ſive Hiſkias incidit in graviſſimum morbum, quem peſtem fuiſſe conſentaneum eſt, ſed ad pias preces Deus per prophetam Eſaiam ipſi denunciat ſanitatem à morbo, & vitæ ad 15 annos prorogationem, idque confirmat miraculoſo regreſſu umbræ in horologio ſolario ad 10 gradus, atque adeò ipſius Solis, ut deinde Brodach Baladan de ratione hujus miraculi cognoſcenda literas & dona regi Hiſkiæ miſerit. 2.Reg.20. Eſai.38. & 2.Chron.32. verſ.24. &c.

2. Tobiæ hiſtoria incipit circa obitum Sennacheribi. Abductus enim fuerat Tobias cum ſua familia per Salmanaſſarem, quum 10 tribus abducerentur in Aſſyriam.

3. Sethon rex & ſacerdos Ægypti à Sennacheribo qui Peluſium obſederat fruſtra eſt bello petitus. Etenim Sethon ad dæmonem ſuum confugiens impetravit, ut mures catervatim in Aſſyriorum caſtra irruperint, & pharetras, lora, ac ſagittas arroſerint, ipſe verò Sennacheribus cum dedecore ac ignominia diſceſſerit. Poſtea vero Sethon dæmoni illo ſuo imaginem Sennacheribi dedicavit, quæ in manu tenuit murem cum hac inſcriptione: εἰς ἐμὲ τις ὁρέων εὐσεβὴς ἔστω. Herodotus lib. 2. Ita in Ægyptiaco templo per ludibrium collocata eſt ſtatua Sennacheribi. David Chytræus in ſua Chronologia exiſtimat Herodotum hic memoria vel inſcitia lapſum voluiſſe obſidionem Hieroſolymitanam à Sennacheribo factam deſcribere, ſed veram hiſtoriam ipſi non fuiſſe integrè notam.

4. Tempore Sennacheribi in Media, ubi vixit Tobias, regnavit Medidus tertius rex Medorum.

ASSARHADDON.

Aſſarhaddon v & ultimus rex in Aſſyria & Ninive, filius Sennacheribi, cœpit regnare anno M.3242, & regnavit annos 10. Sub hoc Aſſarhaddone accidit altera mutatio hujus Monarchiæ, qua Babylonii, qui à tempore Sardanapali interempti inferiores fuerunt Aſſyriis, jam facti ſunt ſuperiores. Quum enim filii Sennacheribi poſt patratum parricidium exularent, & nihilominus fratri Aſſarhaddoni regnum tenenti bellum facerent, interim Merodach inteſtini hujus belli occaſione ductus de amplificanda Babyloniæ, cui præfectus erat, dignitate cogitaret, ab Aſſarhaddone defecit, quem bello vicit, & omnem Aſſyriacam dignitatem in Chaldeam tranſtulit. Hinc Babylonicum ἀξίωμα mirificè fuit auctum, & ipſa urbs Ninive per Babylonios devaſtata & everſa eſt.

Synchroniſmus.

Cardiceas rex IV in Media regnat.

MERODACH.

Merodach eo modo ut dictum eſt domitis Aſſyriis factus eſt Chaldæus Monarcha, & cœpit regnare anno M. 3250, regnavitque annos 28, nempè poſt devictum Aſſarhaddonem. Ab hoc regnum Babylonicum ſeu Chaldaicum dicitur regnum Merodach, Ierem. 50. v. 2. Dicitur etiam hic Merodach, Brodach Baladan 2. Reg. 20. v. 12. & à Ptolemæo Mardocempados.

Synchroniſmus.

1. Hiskias legatis regis Merodach, qui partim miraculi in Solis regreſſu cognoſcendi cauſſa, partim recuperatam valetudinem gratulandi erant miſſi, oſtendit theſauros, & propterea à propheta Eſaia objurgatur, 2. Reg. 20. verſ. 13. & ſeqq. 2. Chron. 32. verſ. 25. Eſai. 39.

2. Manaſſe rex XIV in Iuda ſuccedit patri Hiskiæ duodecennalis, & regnavit annos 55. Idololatriæ admodum fuit addictus, ſed correptus à Deo per duriſſimam captivitatem in Babylone ad meliorem mentem redit, ut liberatus & in urbem Hieroſolymam redux idolorum cultus amoverit. In annis regni 55 continentur etiam anni captivitatis. Hiſtoriam Manaſſis lege 2. Reg. 21. à verſ. 1. ad verſ. 18. & 2. Chron. 33. à verſ. 1. ad verſ. 21. Initium regni Manaſſis incidit in annum 6 regni Merodach. Scribunt Rabbini Manaſſis tyrannico mandato Eſaiam prophetam ſerra fuiſſe diſſectum.

3. Medorum rex fuit Dejoces ab anno M. 3259, per annos 53, vir ſapiens & juſtus, qui condidit Ecbatana. Herodotus lib. 1. Creditur hic Dejoces fuiſſe Arphacſad cujus dux fuit Holophernes à Iudita interfectus.

4. Gygis regnum in Lydia incidit in hæc tempora circa annum M. 3256. Hactenus à morte Herculis in Lydia regnârunt Heraclidæ per annos 505 uſque ad mortem Candaulis, qui ex Heraclidis fuit poſtremus, interfectus a ſatellite ſuo Gyge, qui in regno ſucceſſit, idque gubernavit annos 38, uxore Candaulis potitus. Gygis poſteri dicti ſunt Mermnadæ, ex quibus fuit Crœſus. Herod. lib. 1. Fabulam de Gygis anulo vide in Chiliadibus Eraſmi.

5. Romulus moritur anno M. 3257, ætatis 55, regni 37; ſuccedit Numa ſecundus Romanorum rex anno M. 3258,

M. 3258, regnavitque annos 43. Vide Dionyſ. Halic. lib. 2.

BEN MERODACH.

Fuit Ben Merodach filius Merodach, quod etiam nomen indicat; qui cœpit regnare anno M. 3278; regnavit annos 21. Hujus ſacra ſcriptura non meminit.

Synchroniſmus.

1. Poſt Sethonem in Ægypto ſequuti ſunt 12 Duces, de quibus Herodotus lib. 2. Ex hiſce quomodo Pſammitichus, quod inter cæteros nullam à Vulcani ſacerdote accepiſſet phialam, & pro hac ſuam uſurpaſſet galeam, regnum adeptus ſit, legatur apud Herod. dicto loco. Regnavit Pſammitichus in Ægypto annos 54. Hinc porrò certa ſeries annorum & rerum in Ægypto geſtarum apud Herodotum extat.

2. Ardys rex ſecundus Lydorum defuncto Gyge cœpit regnare anno M. 3294, regnavitque annos 49. Fuit filius Gygis: & Prienenſes expugnavit. Herod. lib. 2.

NABUGDONOSOR primus.

Hic Nabugdonoſor in ordine ſequitur Ben Merodachum, quamvis ab aliis prætéritur. Cœpit regnare anno M. 3299, & regnavit annos 35.

Geſſit bellum cum rege Ægyptio Necho, cui infelicitet ſeſe immiſcuit Joſia rex in Juda, qui interfectus eſt in Megiddo, 2. Reg. 23. verſ. 29. & ſeqq. Item 2. Chron. 35. verſ. 21. & ſeqq.

Synchroniſmus.

1. Amon rex XV in Iuda ſuccedit patri Manaſſe anno M. 3311, & regnavit annos 2. Impius fuit. Vide 2. Regum 21. verſ. 19. & ſeqq. Item 2. Chron. 33. v. 21. & ſeqq.

2. Joſia rex XVI in Iuda ſuccedit patri Amon, puer octennis, regnavitque annos 31. Piiſſimus princeps & puritatis divini cultus inſtaurator ac ſincerus reformator. Ejus hiſtoriam lege 2. Reg. 22. 23. uſque ad verſ. 31. & 2. Chron. 34. 35. In hoc Ioſia completum eſt vaticinium prophetæ illius qui ex Juda mittebatur in Bethel ad Ieroboam, quod eſſet mactaturus ſacerdotes excelſorum.

Con-

Confer 1.Reg.13. verſ.2. & 2.Reg.23. verſ.15.16.17.

3. IEREMIAS propheta concionari ac prophetare incipit ſub Joſia, & quidem anno regni Joſiæ 13. Vide Ierem. cap. 1. verſ. 2. Concionatus eſt annos 41 & ultra, ſiquidem ab anno 13 Joſiæ ad annum 11 Zedekiæ ſunt anni 41, & poſtea etiam in Ægypto prædicavit, Ierem. capp. 43.44.

4. Pſammeticho in Ægypto ſuccedit Necho rex, qui regnavit annos 17, Herod. lib.2. contra hunc, quum regem Aſſyriorum eſſet debellaturus, arma temerè ſumebat Ioſias, ſed triſti eventu. Periit enim ſagitta trajectus. Vide 2.Reg.23. verſ.29, & 2.Chron.33. verſ.21. & ſeqq.

5. Phraortes rex VI Medorum ſucceſſit Dejoci anno M.3311, & regnavit annos 22. Herod. lib. 1. Dejocis filius fuit, & Perſas in Medorum poteſtatem ſubegit. Periit in bello quod contra Aſſyrios moverat, Herodot. d. l.

6. Defuncto Numa Pompilio ſecundo Romanorum rege devolvitur regnum ad Tullum Hoſtilium, qui tertius Romanorum rex cœpit regnare anno M. 3301, & regnavit annos 32. Dionyſ.Halic. lib. 3. Veriſimile eſt, eodem anno mortuos eſſe Nabugdonoſorem primum, Phraortem Medum, & Tullum Hoſtilium, videlicet anno M. 3333.

7. Battus filius Polymneſti & Phronimes ex inſula Thera coloniam duxit in Libyam, & urbē Cyrenen condidit, Herod.lib.4.

8. Cypſelus pater Periandri tyrannidem exercet Corinthi. Fuit filius Eetionis, & regnavit annos 30. Herod. lib.1. & lib.5.

NABUGDONOSOR Magnus.

Cœpit hic Nabugdonoſor regnare anno M.3347, & regnavit annos 44. ſic ſupputat Bucholtzerus, quod ſi verum eſt, à morte Nabugdonoſoris primi ad regnum Nabugdonoſoris magni interjecti ſunt anni 14. Porrò hic Nabugdonoſor alias dicitur Nebucadnezar, in hiſtoria ſacra celebratiſſimus propter exilium tribus Juda in Babylone. Ejus mentio fit 2.Reg.24.25. & 2.Chro.36. v.6. & ſeqq. Danielis capp.1.2.3.4. Ierem.25. verſ.1. & 39. verſ.1. & alibi,

Syn-

Synchroniſmus.

1. Ioahas rex XVII in Iuda ſuccedit patri Ioſiæ, & regnavit menſes 3, victus deinde à Pharaone Necho rege Ægypti & regia dignitate exutus. In ejus locum Necho ſurrogavit fratrem ejus Eliakim, quem mutato nomine vocavit Iojakim, 2.Reg.23. verſ.31. &c. 2.Chro.36. verſ.1. & ſeqq.

2. Iojakim antea Eliakim dictus, filius Ioſiæ, frater Ioahas, rex XVIII in Iuda conſtituitur à Necho rege Ægypti, & regnat ab anno M. 3344 annos 11. Contra hunc prodiit rex Babylonius Nebucadnezar, & Iojakim ſibi ſubjecit per triennium. Quo elapſo defecit à rege Babylonio ſed magno ſuo malo. Reverſus enim Babylonius cepit Iojakim, eumque interfici juſſit, & cadaver ante urbem Hieroſolymam inter cætera cadavera projici, ut prædixerat Ieremias cap. 22. verſ.18.19, Sepultura aſini ſepelietur, hoc eſt, ſepulturæ honore privabitur. Hiſtoriam Jojakim lege 2 Reg.24. a v.1. ad 7. & 2.Chronic.36. verſ.5.6.7.8. & Ierem.22. a v.13. ad 24, & cap. 36. verſ.23. ubi librum Ieremiæ igne combuſſit annis fermè 7 ante obitum.

3. Iechonias, alias Iojachin rex XIX in Iuda, ſuccedit patri Iojakim eodem anno quo ſepultura aſini fuit ſepultus. Quum autem regnaſſet tres menſes & 10 dies, abductus eſt una cum precioſis quibuſdam vaſis templi in Babylonem, poſteaquam conſilio Ieremiæ ſpontaneam deditionem fecit. Vocatur etiam Chonia Ierem. 22. verſ.24. & 37. verſ.1. Anno 37 ab abductione in Babylonem iterum exaltatus eſt, ut dicetur. Hiſtoriam Iechoniæ lege 2.Reg. 24. verſ.8. uſque ad 18. 2.Chron.36. verſ.9.10. Ierem. 52. verſ.31. & ſeqq. item 2.Regum 25. verſ. 27. &c.

4. Daniel propheta abductus eſt in Babylonem in prima expeditione Nebucadnezaris qua Iojakim extinctus eſt. Quare Iechoniæ & Danielis tranſmigratio incidit in eundem annum M. 3354. Incipit igitur hoc anno Liber Danielis.

5. Zedechias patruus Iechoniæ rex XX & ultimus in Iuda, antea dictus Mathania, à Nabugdonoſore conſtituitur rex in Ieruſalem ante finem anni M. 3354, & regnat annos 11. Anno regni 9 à Nebucadnezare, à quo defecerat, invaditur, & in biennium obſidetur, vincitur,

tur, & oculis effoſſis in Babylonem æneis catenis vinctus abducitur, 2. Reg. 25. à verſ. 1. ad 7. 2. Chron. 36. à verſ. 11. ad 21. Ierem. 32. verſ. 1. & ſeqq. item cap. 37. verſ. 1. & ſeqq. cap. 38, 39. verſ. 1. ad 15. cap. 52. verſ. 1. ad 31. Non paruit Zedechias conſilio Ieremiæ, ſed perjurus factus Nabugdonoſori gravem luit pœnam. Vide etiam Ezech. 17. verſ. 16. &c. & cap. 21. verſ. 30. Sub hoc igitur Zedechia deletum eſt regnum Juda, dum Chaldæi primò in urbem Hjeroſolymam magna fame afflictam irruerunt, & regem Zedechiam ceperunt, ejuſque milites trucidarunt 2. Reg. 25. verſ. 4. &c. Deinde NebuſarAdan dux belli regis Nabugdonoſoris urbem Hieroſolymam diruit, & populum captivum abduxit. 2. Regum 25. verſ. 8. ad 22. Denique abducti quoque ſunt illi, qui in Iudæa ſub præfectura & gubernatione Gedaliæ erant relicti 2. Reg. 25, verſ. 12. ad 26. & Ierem. 52. v. 30. Et hoc accidit anno 22 regni Nabugdonoſoris, qui eſt annus M. 3369.

6. Hæc ergò eſt CAPTIVITAS BABYLONICA, quæ duravit annos 70 juxta vaticinium prophetæ Ierem. cap. 25. verſ. 11, cujus complementum vide Danielis 9. verſ. 2. Initium hujus captivitatis ponitur in anno M. 3365, à recentioribus 3417, ubi diſtantia eſt annorum 52. Cœpit captivitas anno regni Nabugdonoſoris 18, viditque hic rex in ſuo regno captivos Iudæos per annos 26.

7. Ezechiel propheta incepit concionari anno 5 tranſmigrationis Iechoniæ in terra Chaldæorum inter captivos Iudæos, Ezech. 1. verſ. 1. 2. 3. Abductus eſt hic propheta cum Iechonia in Babylonem, ubi de futuro excidio Hieroſolymæ vaticinatus eſt eodem tempore quo Ieremias in Iudæa, nempe ſexennio ante ipſum excidium.

8. Pharao Necho bello invaditur à Nabugdonoſore, vincitur, & eò adigitur, ut neque ipſe neque poſteri ejus aliquid moliantur contra Chaldæos. Omnia enim quæ Pharaonis erant Nabugdonoſor abſtulerat, quod accidit circa tempora Iojakim 2. Reg. 24. verſ. 7. Ierem. 46. v. 2. ubi notatur annus 4 Iojakim. De hoc Necho qui regnavit annos 17. vide Herod. lib. 2.

9. Pſammis alias Spammus filius Necho regnat in Ægypto annis 6, & in Æthiopia bellum geſſit. Herod. lib. 2.

10. Apryes filius Pſammis regnat in Ægypto annis 25 ut tradit Herod. lib. 2. Alii ei tribuunt annos 35, ut Chytræus & Zwingerus. Hic eſt ille Apryes quem Ieremias propheta vocat Ophrea cap. 44. verſ. 30, & cui Deus minatur gladium Cyrenæorum Ezech. 29. verſ. 1. &c. & cap. 30. verſ. 20. ubi vaticinatur contra Ægyptum. Delevit Sidonem, & Jeremiam interfeciſſe ſcribitur, poſtea victus à Græcis ad Cyrenen ab Amaſi duce, qui Cyrenaicam, quæ defecerat, pacavit, ſtrangulatus eſt, quod Ieremias prædixerat cap. 44. v. 30. De Aprye vide Herod. lib. 2.

11. Cyaxares rex VII Medorum ſucceſſit Phraorti anno M. 3334, & regnavit annos 40. Hic totam Aſiam uſque ad Halym fluvium Medis ſubjecit, & Niniven cepit ut à propheta Nahum erat prædictum. Herodot. lib. 1.

12. Aſtyages VIII Medorum rex ſucceſſit Cyaxari patri anno M. 3374, & regnavit annos 35. Fuit ſororius Crœſi Lydorum regis & avus Cyri maternus. Soror autem Crœſi fuit Aryene. De Aſtyage vide Herod. libr. 1. Natus eſt Aſtyages Cyaxare patre, & uxorem habuit Aryenen filiam Halyattæ Lydorum regis, ſororem Crœſi. Crœſus enim fuit filius Halyattæ. Tabula eſt:

Halyattes Lydus — Cyaxares Medus.

Crœſus. Aryene. *conjug.* Aſtyages.

13. Sadyattes rex III Lydorum cœpit regnare anno M. 3342, & regnavit annos 12. Fuit filius Ardyis. Herod. lib. 1.

14. Halyattes rex IV Lydorum ſucceſſit Sadyattę anno M. 3354, & regnavit annos 57. Geſſit bellum cum Cyaxare Medorum rege & Crœſum habuit ſucceſſorem. Herod. lib. 1.

15. Draconis leges circa initium regni Nabugdonoſoris ſcriptæ traduntur Athenienſibus, tanta ſeveritate, ut capite pariter omnia delicta plecti juſſerit, unde Demades dixit non atramento ſed ſanguine eſſe ſcriptas. Quare correctæ deinde & abrogatæ ſunt à Solone, exceptis iis quæ de cæde erant latæ. Suffocatus eſt Draco à turba in theatro.

16. Solonis νομοθεσία à nonnullis refertur ad finem regni Nabugdonoſoris. Chytræus refert ad tempora Amaſis regis Ægypti qui ſucceſſit Apryi. Fuit Solon philoſophus & princeps populi Athenienſis. Videatur Plutarchus in vita Solonis.

17. Thales Mileſius circa hæc tempora in Græcia floruit, ſic dictus à minoris Aſiæ civitate Mileto ex qua fuit oriundus. Phyſiologiæ & mathematicæ fundamenta docuit, & inter ſeptem ſapientes Græciæ fuit connumeratus. Ei tribuitur nobilis hæc ſententia; γνῶθι σεαυτόν. Senex in ſpectaculo Gymnici certaminis à turba & æſtu extinctus eſt.

18. Ancus Martius rex IV Romanorum cœpit regnare anno M.3333, & regnavit annos 24, nempè uſque ad annum 9 regni Nabugdonoſoris, quo Iojakim in Babylonem fuit abductus. De hoc Martio vide Dionyſ. Halic.lib.3.

19. Tarquinius Priſcus ſucceſſit Anco Martio anno M. 3357, qui eſt annus U. C. 138. Regnavit annos 38, & fuit in ordine rex V. Dionyſ. Halic. lib.3.

EVILMERODACH.

Evilmerodach filius Nabugdonoſoris Magni ſucceſſit patri anno M. 3390, & regnavit annos circiter 28; alii tribuunt ei annos 30. Ejus mandato Iechonias in Babylone ex carcere liberatus eſt & regio honore affectus, quod accidit anno 1 regni Evilmerodach, qui eſt annus 37 tranſmigrationis Iechoniæ, 2.Reg.25. verſ.27, &c. & Ierem.52. v.31. & ſeqq.

Synchroniſmus.

1. Libri *Regum & Chronicorum* hic finiuntur. Quid autem interea de Iudæis actum ſit in Babylone cognoſcendum eſt ex hiſtoria Danielis.

2. Amaſis Ægypti rex ſucceſſit Apryi, & regnavit annos 44, initio regni facto ab anno M. 3401 vel circiter. Fuit confederatus Crœſi & amicus Polycratis Samiorum regis. Herod. lib.2. & lib.3.

3. Crœſus rex V. Lydorum patri Halyattæ ſuccedit anno M. 3410, & regnavit annos 14. Epheſum & vicinas urbes Ionicas ſuo regno adjecit. Cum Aſtyage ſororio bellum geſſit & victor evaſit. Herod. lib.1.

4. Cyrus capto Aſtyage avo materno Medorum rege ditiſſimo inchoat regnum ſuum in Media & Perſia, & regnavit ab anno M. 3413 annos 30. Cum Cyaxare verò Aſtyagis filio, quem Daniel nominat Darium Medum Ahaſveri filium cap. 6. verſ. 1. & 29. item cap. 9. v. 1, regnavit annos 20, priuſquam Babylonem caperent. Hic Cyrus in ſacris literis vocatur Cores Eſaiæ 44. verſ. 28. & cap. 45. verſ. 1. 2. Chron. 36. verſ. 22. Eſdræ cap. 1. verſ. 1. 2. De Cyro vide Herod. lib. 1. & Juſtinum lib. 1. & 5.

5. Septem ſapientes Græciæ floruerunt hoc ſeculo: 1. Solon Athenienſis. 2. Thales Mileſius. 3. Chilon Lacedæmonius. 4. Bias Prienenſis. 5. Pittacus Mitylenæus. 6. Cleobulus Lyndius ex Rhodo. 7. Periander Corinthius. Hiſce addantur σύγχρονοι philophi & poëtæ, Pythagoras, Phocylides, Epicharmus, Anaximander, Anacreon, Arion Muſicus, Steſichorus &c. Item Æſopus fabularum autor & Zaleucus Locrenſium legiſlator, Epimenides Cretenſis, Anacharſis, &c.

6. Piſiſtratus filius Hippocratis Niſæam arcem capit & aſtu tyrannidem Athenis occupat, unde ejectus ab Alcmæonidis Eretriæ in Eubœa exulat annos 11. Herod. lib. 1. Redit autem Athenas circa annum M. 3414. Quomodo deinde Piſiſtratidæ Athenis fuerint pulſi narrat Herodotus lib. 5.

7. Servius Tullius vi rex Romanorum ſuccedit Tarquinio Priſco anno M. 3395, qui eſt annus 600 à morte Æneæ, annus U. C. 176. Regnavit annos 44. Dionyſ. Halic. lib. 4.

8. Phalaris Siciliæ tyrannus crudeliſſimus qui falſum lento torruit igne bovem fabricatore Perillo, in quo primum hujus ſupplicii experimentum factum eſt, tempore Evilmerodachi vixit circa annum M. 3400. Chytræus refert ad annum M. 3334, vel circiter.

BALTHASAR.

Poſt Evilmerodach alii ponunt Regaſſar qui etiam Aſſur vocatur, item Nigliſſar ſeu Nigloſſor, quem Ioſephus lib. 10. Antiquit. cap. 12. dicit filium Evilmerodachi, eique tribuit annos 40 magno errore, quum Beroſus ei tribuat annos 4. Poſt hunc Nigloſſor idem Joſephus eodem loco ponit Labaſardachum filium, eique tribuit 9 menſes. Vt ut ſit, accedimus nos ad Balthaſarem, qui

à Da-

à Daniele vocatur Belſazer, & cœpit regnare anno M. 3418, & regnavit annos 17, ut Ioſephus affirmat lib. 10. ant. cap. 12. Herodotus eum vocat Labynitum, libr. 1. Vide Dan. capp. 5. & 7. v. 1. Inſignis extat narratio apud Daniel. cap. 5. de blaſphemiis hujus Balthaſaris adverſus Deum Iſraël, & profanatione ſacrorum vaſorum quæ avus ejus Nebucadnezar ex templo Hieroſolymitano ſecum Babylonem avexerat. Extat etiam ibidem exemplum divinæ vindictæ, quam Deus in blaſphemo illo & luxurioſo rege oſtendit. Vidit rex inter pocula manum parieti inhærentem & certas quaſdam literas pingentem, quas niſi unus Daniel nemo neque legere neque interpretari potuit. Senſus autem fuit: Deus perfectè numeravit regnum tuum, hoc eſt, certam metam ac periodum ei ſtatuit quæ ad finem eſt deducta; in trutina examinatus es & nimis levis es inventus, hoc eſt, autoritas tua periit; regnum tuum diviſum eſt, & Perſis ac Medis traditum. Dan. 5. verſ. 25. & ſeqq. Nempè hoc ſignificavit illa ſcriptura: Periodis circumactis collabitur imperiorum autoritas & ſequitur diviſio. Et ſanè ea ipſa nocte qua Balthaſar ſecurè inter pocula hærens digitos ad parietem ſcribentes videbat, regnum Babylonicum Medis & Perſis præda factum eſt, & ipſe rex miſerè trucidatus eſt à duobus ſatrapis Gobrya & Gadata, ut refert Xenophon lib. 7. Cyri pæd. eò quod rex per ignominiam Gadatam caſtraſſet, Gobryæ verò filium in venatione interemiſſet. Hinc conſpiratio horum duorum ſatraparum contra Balthaſarem & ſimul defectio ad Cyrum orta eſt, cui omnem modum ac viam occupandi Babylonem oſtenderunt. Cyrus Euphrate fluvio Babylonem interluente in foſſas deducto per alveum introduxit exercitum in urbem Gobrya & Gadata præeuntibus, qui arcem regiam ingreſſi ipſum regem trucidarunt & urbem Cyro tradiderunt, quod factum eſt anno M. 3434, anno captivitatis Babylonicæ 70.

Synchroniſmus.

1. Daniel in viſione videt quatuor beſtias præcipuorum regnorum imagines, videlicet Aſſyrii, Perſici, Græci & Seleucidarum. Daniel. cap. 7. Et triennio poſt viſionem habuit de ariete hircum feriente, cap. 8.

2. Crœſus felicitate ebrius victo Aſtyage ſororio & explorata oraculorum veritate, inprimis Delphici: Κροῖ-

ὁ Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, hoc eſt, Crœſus Halyn ſuperans magnam pervertet opum vim: bellum movet adverſus Cyrum Medorum & Perſarum regem; ſed in Cappadocia vincitur, & ſtatim poſtea Sardibus obſeſſus à Cyro capitur, atque ita finem regni Lydorum facit, quod duravit annos 170. Herod. lib. 1. Factum eſt anno M. 3425. Hoc ergo modo Perſicum regnum acceſſione regni Lydiæ adauctum eſt, & Crœſus impetrata clementia conſiliarius Cyri factus eſt.

3 Cyrus quum continentem univerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit. Aſſyriæ autem celeberrimum oppidum & validiſſimum erat Babylon, ubi poſt everſam à Babyloniis Niniven regia erat, in qua Balthaſar alias Labynitus dictus regnabat. Adverſus hunc Cyrus exercitum duxit opera & auxilio Cyaxaris ſeu Darii Medi ſoceri, Babylonem occupavit, & interempto Balthaſare totum Babylonicum ſeu Aſſyrium regnum Perſico regno adjunxit. Hæc eſt deſtructio *primæ Monarchiæ*, & initium *Monarchiæ ſecundæ*, quæ incidit in annum M. 3435, juxta recentiores 3487, ubi diſtantia èſt annorum 52. Vide Dan. cap. 5. & Herod. lib. 1. Nota Cyri genealogiam:

Aſtyages.

Darius Medus ſeu Cyaxares. — Mandane. —— Cambyſes.

Filia, cujus maritus — Cyrus.

Quare Darius Medus fuit & avunculus & ſocer Cyri.

Idea & quaſi ἀνακεφαλαίωσις primæ Monarchiæ cum Synchroniſmis.

PRima Monarchia, quæ Aſſyriorum, item Babyloniorum, item Chaldæorum dicitur, initium ſumpſit à Nimrodo & deſiit in Balthaſare, nempè ab anno M. 1788, uſque ad annum 3435. Duratio igitur eſt annorum 1647.

In hac verò Monarchia ſunt duo intervalla, quorum primum

primum eſt à Nimrodo uſque ad Sardanapalum & continet reges 38, annos 1360; alterum intervallum eſt in diſtractione Monarchiæ in duo regna, Medorum & Babyloniorum. In regno Medorum ab Arbace ad Cyrum uſque numerantur reges 10; & in regno Babyloniorum à Phul Belocho uſque ad Balthaſarem fuerunt reges 11.

Occaſione belli inteſtini inter Aſſarhaddonem Aſſyrium & ejus fratres exules Merodach Aſſyriorum regnum Babylonico adjecit, qua acceſſione Babylonicum regnum valde amplificatum eſt. Duo igitur jam florent regna, Medorum & Babyloniorum deleta urbe Ninive. Tandem per conjunctionem Medorum & Perſarum tranſlatum eſt Babyloniorum regnum ad Perſas, ubi primus Monarcha fuit Cyrus.

In Synchroniſmo conſiderantur hiſtoriæ tum ſacræ tum profanæ.

Hiſtoriæ ſacræ ſub prima Monarchia incipiunt à vocatione Abrahæ ex Ur Chaldæorum, & deducuntur uſque ad finem captivitatis Babylonicæ. Diſtingui poſſunt in tres claſſes: prima eſt ab Abrahamo uſque ad Moſen, in qua ſtatus Oeconomicus fuit; Secunda à Moſe ad Samuelem, in qua fuerunt 16 duces ſive judices; Tertia à Saule uſque ad Zedechiam qui in Babylonem abducebatur; & in hac claſſe ſtatus fuit regius, qui ſub Saule, Davide & Salomone manſit integer; poſt Salomonis verò obitum diſtractus eſt in regnum Iuda, & regnum Iſraël. In regno Iuda numerantur à Rehabeamo ad Zedechiam 20 reges. In regno Iſraël à Ieroboamo uſque ad Hoſeam reges 19.

Hiſtoriæ profanæ ſub prima Monarchia ſunt Ægyptiorum, Græcorum, Lydorum & Italorum.

In hiſtoriis Ægyptiorum tenendum eſt ab aliis plures, ab aliis pauciores reges recenſeri, & hanc varietatem inde eſſe ortam, quod à ſcriptorib. nulla eſt tradita temporum diſtinctio. Conſtat tamen ex hiſtoria ſacra tempore Abrahami in Ægypto fuiſſe regnum, unde ejus antiquitas perſpicitur & integritas uſque ad Monarchiam ſecundam, in qua Cambyſes filius Cyri Ægyptum bello domuit & Perſicæ Monarchiæ adjecit.

In rebus Græcorum obſervetur duplex eſſe hiſtoriarum genus; prius earum quæ ante Olympiades contigiſſe ſcribuntur, & hæ propter admixtas poëtarum fa-

 bulas

bulas admodum obſcuræ ſunt & incertæ, cujuſmodi ſunt de regno Sicyoniorum, Argivorum, Athenienſium, Lacedæmoniorum, Corinthiorum & Macedonum, &c. item de Heraclidis, bello Thebano, Argonautica expeditione, bello Trojano & ſimilibus. Alterum genus eſt illarum hiſtoriarum quæ leguntur accidiſſe poſt Olympiades, & propter temporum diſtinctionem majorem habent certitudinem, ut ſunt res inter Athenienſes, Lacedæmonios, Thebanos & alios Græcos geſtæ.

In rebus Lydorum itidem duo obſervanda ſunt: 1. Quæ acta ſunt inter Heraclidas, nempè ab Hercule uſque ad Candaulem qui fuit ultimus Heraclidarum, & hæc maximam partem ſunt fabuloſa. 2. Quæ acciderant à Gyge uſque ad Crœſum, & ab Herodoto certioribus circumſtantiis deſcribuntur.

In rebus Italorum etiam duo ſunt tenenda. Primum eſt eorum quæ acciderunt ſub regibus Latinorum, videlicet ab Ænea uſque ad Amulium, ubi numerantur reges 15; deinde quæ facta ſunt ſub regibus Romanorum, videlicet à Romulo uſque ad Servium Tullium, ubi numerantur reges 6. Etenim anno 40 regni Servii Tullii finita eſt prima Monarchia, & Cyrus in Perſia ſecundam inchoavit. Regnavit autem Servius annos 44, quem ſequutus eſt L. Tarquinius Superbus, qui incidit in initium Perſicæ Monarchiæ. Finis.

Monarchia Perſarum.

Monarchiam Aſſyriorum excepit Monarchia Perſarum quæ etiam Medorum dicitur, quod conjuncta opera Darii Medi & Cyri Perſæ victis Babyloniis eſt conſtituta. Eſt autem Perſia ſive Perſis regio Aſiæ ſita Judææ ad Orientem. Mediam habet ad ſeptentrionem; ab Oriente duas Carmanias; ab auſtro ſinum quem vocant Perſicum; ab occaſu Soſianum. Vel ut hodie recentiores in tabulis annotant, à ſeptentrione Zagatajorum fines attingit; ab ortu Mogororum; ab auſtro regnum Ormuzii; ab occaſu longiſſimo tractu Perſiæ conterminus eſt Turca. Primam originem Perſæ ducunt ab Elam filio Sem, de quo Gen. 10. verſ. 22, unde Elamitæ dicti ſunt Act. 2. verſ. 9. Videatur etiam Ioſephus lib. 1. antiquit. cap. 7, ubi ait: Semæ tertio Noë filio filii fue-

lii fuerunt quinque, qui Aſiam uſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propogandæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Metropolis Perſiæ fuit Suſan. Hodie Perſia ſuum habet regem qui non eſt ſubjectus Turcico imperio, ſed regnum ſuum contra Turcam fortiter defendit. Porrò quum Monarchiæ titulo celebraretur, quicquid Turcico imperio jam ſubjacet, ejus poteſtati fuit ſubjectum. Europam tamen non attigit, quamvis Xerxes ingenti illa expeditione in Græciam id tentarit. In ordine regum inter Metaſthenem & Græcos ſcriptores non convenit. Nam Metaſthenes Cambyſen, & Xerxen præterit, quia Cambyſes vivo patre qui jam in Scythiam exercitum duxerat, regnavit, unde ejus anni Cyro tribuuntur: Xerxes verò exercitum in Græciam ducens filio Dario Longimano regnum tradidit. Nos ſequemur ordinem Græcorum.

CYRUS.

De hujus familia & genealogia in ſuperioribus à nobis dictum eſt. Quum 24 annos regno Medorum & Perſarum præfuiſſet, & Lydiam devicto Crœſo ſuam feciſſet, Aſſyriorum etiam & Babyloniorum regnum ſuo adjeciſſet, omne regium ἀξίωμα ad Perſas tranſtulit, & ſic ſecundam Monarchiam, quæ Perſica dicta eſt, conſtituit. Cœpit itaque primus eſſe Monarcha anno M. 3435, & regnavit in Monarchia annos 7. Bellum geſſit contra Maſſagetas Scythiæ populos Crœſo fruſtra diſſuadente, ſed infelici eventu. Anno enim ſeptimo hujus belli à Tomyri regina captus & interfectus eſt, ubi regina caput ejus reſectum in utrem ſanguine repletum injeciſſe dicitur additis hiſce verbis: Satiare ſanguine qui ſanguinem ſitiviſti. Herod. lib.1. & Juſtinus lib.1. Xenophon Cyrum in lecto placidè mortuum eſſe ſcribit. Nihil eſſe certi monet Gulielmus Xylander.

Synchroniſmus.

1. Babylonica Iudæorum captivitas, quæ fuit annorum 70 ut prædixerat Ieremias cap.25. verſ.11. permiſſu Cyri ſolvitur. 2. Chron.36. verſ.22. & Eſdræ 1. verſ.1. ubi dicitur ſolutio hæc facta anno primo regni Cyri, quod intelligendum eſt de regno Babylonico, hoc eſt, quo

Cyrus rex Babyloniæ factus eſt. Accidit igitur hæc ſolutio anno M. 3435, vel juxta recentiores 3488.

2. Regia Judæorum dignitate per captivitatem Babylonicam deleta inſtituitur nova imperii forma, videlicet poteſtas Pontificum & Ducum ſeu principum. Ex pontificibus primus fuit IESUA filius Iozadak; ex ducibus primus Zorobabel, Eſdræ cap. 2. verſ. 2. & cap. 3. verſ. 2. Haggæi 1. verſ. 1. Ieſua Zachariæ prophetæ in viſione oſtenditur Zach. cap. 3. Tribuuntur autem Ieſuæ in ſuo pontificatu anni 36, & Zorobabeli in ſuo principatu anni 74.

3. Liber Eſdræ incipit continens hiſtoriam dimiſſionis populi Iudaici ex Babylone in Palæſtinam à primo anno Cyri uſque ad annum primum completum migrationis Eſdræ ex Babel, de qua Eſdræ cap. 8. Totus liber 10 capitibus enarrat acta annorum 80. Sunt qui hunc librum extendunt ad annum 19 Artaxerxis Longimani, quo compleri volunt ſeptem illas hebdomadas Danielis, de quibus cap. 9. verſ. 25. hoc epilogiſmo:

Cyrus cum Cambyſe filio	9.
Duo Magi	1.
Darius Hiſtaſpis	20.
Artaxerxes Longimanus	19.
	49.

Alii qui ſequuntur Franciſcum Iunium aliter computant, initium ſeptem illarum hebdomadum ducentes non à Cyro, ſed ab anno 2 Darii Nothi, quo intermiſſa reædificatio Templi cœpit iterum continuari uſque ad annum 32 Artaxerxis Mnemonis, quo Nehemias Hieroſolyma iterum abiit in Perſiam. Confer Eſdræ 4. v. 24. & Nehem. 5. v. 14. & 13. v. 6. Epilogiſmus eſt:

Darius Nothus	18.
Artaxerxes Mnemon	20.
Hoc enim anno Nehemias profectus eſt Hieroſolymam, ubi manſit annos 11. Nehem. 2. verſ. 1. & cap. 5. verſ. 14. item 13. verſ. 6.	
Nehemias	11.
	49.

Eſt etiam diſcrepantia interpretum in nomine Arthaſaſta quod extat Eſdræ 7. verſ.1. & Nehem.2. verſ.1. ubi alii intelligunt Artaxerxem Longimanum, alii verò ex recentioribus Artaxerxem Mnemonem. Cæterùm Franciſc. Iunius in argumento ſuper libro Eſdræ hiſtoriam hujus libri inde ab edicto Cyri uſque ad annum 19 Artaxerx. Mnemonis dicit eſſe annorum 146, hoc epilogiſmo:

Cyrus cum Cambyſe	9.
Magi	1.
Darius Hiſtaſpis	36.
Xerxes	22.
Artax. Longimanus	40.
Darius Nothus	19.
Artax. Mnemon	19.
Atque hæc de libro Eſdræ.	146.

4. Exſtructio Templi impeditur ut quidam volunt poſt Cambyſen filium Cyri, cui pater expeditionem contra Maſſagetas ſuſcipiens regni adminiſtrationem commendaverat. Sed Franciſcus Iunius impedimentum hoc non Cambyſi tribuit verùm Xerxi, quem intelligit per Ahaſverum Eſdræ 4. verſ.6. Interim certum eſt, vivis adhuc Cyro & Cambyſe privata conſilia per cuniculos fuiſſe agitata de impedienda ædificatione, quæ tempore demum Xerxis in expeditionem prodierunt. Vide Eſdræ cap.4. verſ.4.5.6.7. Duravit autem horum conſiliorum exſequutio, id eſt, ipſa impeditio ædificationis templi uſque ad annum 2 regni Darii Eſdræ 4. verſ.24, qui eſt Darius Nothus, videlicet annos fermè 41, ſiquidem Arthaſaſta qui eſt Artax. Longimanus regnavit annos 40. Legimus apud Danielem cap.10. verſ.1.2. quod Daniel tertio anno Cyri fuerit in luctu, procul dubio quod videret per Cambyſen & hujus emiſſarios moleſtias fieri Iudæis in templi reædificatione.

5. Viſio poſtrema Danielis quæ ipſi oblata fuit anno 3 Cyri quum in Perſia hæreret adhuc apud Cambyſen. Texitur in hac viſione eximium προγνωστικὸν de rebus à Cyri anno 3 uſque ad mundi conſummationem. Vide capp. 10.11.12. Ab hac viſione ad conceptum Chriſtum numerantur anni 532.

6. Tar-

6. Tarquinius Superbus ſocero Tullio per gradus præcipitato ſuccedit in regno Romanorum rex VII & ultimus, regnatque annos 25. Dionyſ. Halic. lib. 4. item lib. 5.

7. Polycrates Samiorum tyrannus, cujus felicitas tantopere celebratur, circa hæc tempora vixit, poſtea ſtrangulatus à præfectis Sardium. De hoc vide Herod. lib. 3.

CAMBYSES.

Cambyſes rex II Perſarum ſucceſſit Cyro, optimo patri peſſimus filius. Cœpit regnare anno M. 3443. Scilicet ſolus poſt obitum patris. Regnavit annos 8. Homo ſceleratiſſimus, ſacrilegus, quia Ægyptiorum templa diruit, parricida dum fratrem Smerden interfecit, inceſtuoſus dum ſororem uxorem duxit. Herod. lib. 3. Iuſtinus lib. 1. Plerique Theologi exiſtimant hunc Cambyſen eſſe qui in ſacris & quidem Eſdræ cap. 4. dicitur Ahaſverus verſ. 6. & Arthaſaſta verſ. 7. quamvis alii per Ahaſverum ibi intelligunt Darium Hyſtaſpis. Sed Franc. Iunius, ut ſupra monuimus, per Ahaſverum intelligit Xerxem, per Arthaſaſtam verò Artax. Longimanum.

Synchroniſmus.

1. Amaſis Ægypti rex moritur, in cujus locum ſucceſſit filius Pſammenitus anno M. 3445. Bellum contra hunc ſuſcepit Cambyſes excitatus ad hoc ab ipſis Ægyptiis qui Amaſin oderant, ut Herodotus refert lib. 3. in principio, ubi narratur quomodo Amaſis Cambyſi negaverit filiam & pro hac miſerit filiam Apryis. Quum verò Cambyſes venit in Ægyptum Amaſin invenit mortuum.

2. Pſammenitus quum ſex menſes in Ægypto regnâſſet victus eſt bello à Cambyſe, qui interfectis ejus liberis, uxore & aliis familiaribus, vitæ tamen Pſammeniti pepercit, & ut regius præfectus eſſet in Ægypto conceſſit, poſtea defectionis convictum taurino ſanguine epoto enecavit. Herodot. lib. 3. Devicto Pſammenito Ægyptus regno Perſico adjicitur, quod factum eſt anno M. 3446.

DARIUS HISTASPIS.

Darius Hyſtaſpis rex III Perſarum ſucceſſit Cambyſi electus à ſeptem principibus poſt μαγοφονίαν, Herod. lib. 3. Quum enim Cambyſes mortuus eſſet ἄτεκνος, & antè fratrem & ſororem interemiſſet, deleta eſt Cyri poſteritas, & regnum devolutum ad hunc Darium, qui fuit filius Hiſtaſpis ex familiâ Achæmenidarum. Hic Hyſtaſpes militaverat Cyro in bello contra Maſſagetas. Cœpit regnare Darius anno M. 3451, regnavitque annos 36. Perſicum regnum diſtribuit in 20 provincias, & Babylonios qui à Perſis defecerant aſtutia Zopyri vicit, Herod. lib. 3. Poſt captam Babylonem movit bellum Scythicum, ubi Getas quidem vicit, ſed Scythas vincere non potuit. Herodot. lib. 4. in princ. Deinde Macedoniam Perſiæ vicinam ad ſe transferre ſtuduit, ideoq; ad Amyntam miſit legatos, qui ebrii quum immodeſtiùs attrectâſſent ſinus mulierum interfecti ſunt, Herodot. libr. 5. Movit etiam bellum Ionicum, in quo Athenienſes Ionibus ſuccurrebant, Herod. lib. 5. & 6. Hinc occaſio belli quod Darius movit contra Athenienſes, & quod ſtrenuè urſit Hippias Piſiſtrati filius, qui Athenis pulſus tum temporis exul fuit apud Darium. Sed à Dario dux belli conſtitutus quum veniſſet in Græciam, occurrit ei Miltiades Athenienſis ad Marathonem Atticæ urbem non longè ab Athenis ſitam, ubi acerrimo prælio commiſſo Perſæ funduntur, quæ eſt pugna Marathonia. Herodot. lib. 6.

Synchroniſmus.

1. Utrum Darius Hyſtaſpis ſit ille Ahaſverus qui repudiata uxore Vaſthi uxorem duxit Eſther fœminam Judaicam, inter doctos controvertitur. Certum eſt Herodotum Darii uxorem vocare Atoſſam (quæ fuit filia Cyri) cum quo convenit nomen Hadaſſa, quod extat in libro Eſther cap. 2. verſ. 7. quo ipſa Eſther nominatur, ex quo quidam colligunt hunc Darium eſſe illum Ahaſverum. Herodotus addit Dario concubinam maximè dilectam Ariſtonam, quam in ſacris Eſther dici nonnulli affirmant. Franciſcus Iunius per Ahaſverum in libro Eſther intelligit hujus Darii Hyſtaſpis filium Xerxem, ut & Eſdræ 4. verſ. 6, & addit rationem, quod Chronica hiſtorica

ſtoricæ narrationis ſupputatio non ſatis commodè reſpondeat Dario Hiſtaſpis. Præterea annotat Eſtheram ab Herodoto dici Ameſtrem; ſed quæ de Ameſtri narrantur apud Herodotum, ejuſque crudelitate, nequaquā conveniunt Eſtheræ. Vide Herod.lib.7. & 9.

2. Haggæus & Zacharias prophetæ concionantur & populum reducem ad aſſiduitatem in templo reædificando hortantur anno 2 regni Darii Hiſtaſpis. Hagg. 1. verſ.1. Zach.1. verſ.1. Sed Franciſcus Junius in hiſce locis intelligit Darium Nothum.

3. Templi ſecundi inchoatio facta eſt anno 2 Darii; Eſdræ cap.6. verſ.1. & Hagg.1. verſ.1. Sed ut dictum eſt Fr. Iunius intelligit Darium Nothum. Eſtque annus M. 3452. Sequenti vero anno Darius demum concedit reædificationem. Ex quo liquet Iudæos incepiſſe ante impetratam Darii confirmationem. Abſolvitur autem templum anno 6 Darii Eſdræ 6. verſ. 15. qui eſt annus M. 3456, quum jam ab exitu ex Ægypto abiiſſent anni 1000 plus minus. Fit deinde dedicatio & celebratur Paſcha. Eſdræ d. l. quod eſt primum paſcha in templo ſecundo. Jojakim filius Ioſuæ ſummi ſacerdotis patre in Perſiam ad Darium perficiſcente ſuſcipit in ſeſe pontificatum Hieroſolymæ quem adminiſtravit annos 48. Hunc Iojakim ajunt geſta Iudith conſcripſiſſe & anniverſariam liberationis memoriam inſtituiſſe. Videatur Philo.

4. *Pugna Marathonia* in qua Miltiades Athenienſis fudit exercitum Darii incidit in annum 29 Darii, qui eſt annus M. 3480. Hanc cladem Darii filius Xerxes ulturus ingentem exercitum in Græciam traduxit ſed infelici conatu ac eventu. De pugna Marathonia vide Herod. lib. 6.

5. Piſiſtratidæ pelluntur Athenis, Herod. lib. 5. Factum eſt hoc ante prælium Marathonium anno 20 quum jam Athenis tyrannicè regnâſſent annos 36. Poſtea verò Cliſthenes Alcmæonides Periclis avus maternus cum Iſagora de principatu Athenarum contendit. Herodot. lib. 6.

6. Tarquinius Superbus propter tyrannidem & ſtuprum quod filius Superbus intulerat Lucretiæ Collatini uxori, Româ & regno ejicitur anno M. 3464 die 24 Februar. qui dictus eſt REGIFUGIUM. Atque ita Romæ exſpiravit regius ſtatus, & annuus magiſtratus man-

datur

datur Conſulibus. Vide de hac mutatione Dionyſ. Halic. lib.4. Florum lib.1. cap.9.

7. Porſena rex Hetruriæ de reſtituendis Tarquiniis cogitans movet Romanis bellum, ubi Q. Mutius Scævola manum ardentibus focis injicit ad terrendum Porſenam. Dionyſ. Halic. lib.5. Eſt hoc bellum Hetruſcum tertium, quod incidit in annum M. 3436. Vide etiam Florum lib.1. cap.10.

8. Coriolanus exul vexat Romam. Dionyſ. Halic. lib.8. in principio.

9. Simonides poëta tempore hujus Darii vixit, patria fuit Tulites, Poëta lyricus, & Cambyſis, Darii & Xerxis navale prælium deſcripſit. A Pauſania in convivio rogatus, ut ſapiens aliquod dictum proferret, ſubridens μέμνησο, inquit, ἄνθρωπος ὤν. Pauſanias ſpreta hac voce quum captivus fame periret recordatus Simonidæ ter exclamavit: O Cæe hoſpes. Fuit enim Simonides ex Cæa inſula oriundus. Vixit etiam hoc tempore Pindarus, item Æſchylus & Hippocrates Medicus.

Atque hæc de Dario Hiſtaſpis, in cujus hiſtoria præcipua bella ſunt,

1. Babylonicum, in quo Zopyrus ſuam Dario probavit fidelitatem. Hic Zopyrus patrem habuit Megabyzum unum è ſeptem μαγοφόνοις, & filium Megabyzum qui Dario militavit in bello Ionico.

2. Scythicum Dario infeliciſſimum. Scythæ enim ridentes Darium mittunt munera, avem, murem, ranam & ſagittam. Diſceſſit Darius magno cum probro & dedecore.

3. Ionicum. Hyſtiæus Mileſius in aula Darii invitus vivebat, & literis ad Ariſtagoram datis Mileti præfectum ſuadebat defectionem à Dario. Paret Ariſtagoras & Ionas ad defectionem ſolicitat. Hinc bellum Ionicum, in quo Athenienſes ſeſe jungunt Ariſtagoræ. Poſtea ipſe Hyſtiæus ad Ionas acceſſit infelici eventu. Captus enim à Perſis & cruci ſuffixus eſt.

4. Athenienſe. Mardonius Gobriæ filius gener Darii mittitur cum Hippia filio Piſiſtrati ab Athenienſibus ejecto & apud Darium exule; Sed Mardonius ob rem malè geſtam officio movetur, cui ſufficitur Datys Medus & Artaphernes filius fratris Darii. Hi ubi in Græciam venerunt, Eretriam expugnarunt, & deinde in agrum

agrum Marathonium progreſſi ab Athenienſibus duce Miltiade cæſi ſunt.

XERXES.

Dario in inſtauratione belli contra Athenienſes mortuo ſucceſſit filius Xerxes, qui fratri Ariameni (aliàs Artabazani) ſententiam ita ferente Artabano Darii defuncti fratre, fuit prælatus, eò quod ex Atoſſa Cyri filia eſſet prognatus. Herod. lib. 7. in princ. Iuſtinus lib. 2. Cœpit regnare Xerxes anno M. 3487, & regnavit annos 21. In ejus hiſtoria præcipuè obſervanda ſunt 1. Conſultatio de continuatione belli contra Athenienſes adeoque totam Græciam, ubi ſuaſor fuit juvenis Mardonius ſororius Xerxis; diſſuaſor Artabanus Xerxis pátruus, vir gravis & prudens. Herod. lib. 7. 2. Athenienſium cum cæteris Græcis confederatio & συγκρητισμὸς contra Xerxem. Herod. ibidem. 3. Pugna ad Thermopylas, ibid. 4. Pugna navalis ad Artemiſium, ibid. 5. Vaſtatio regionis Atticæ & templi Delphici direptio, ibid. 6. Pugna ad Salaminem, in qua contigit Perſarum clades & turpis fuga Xerxis ex Græcia. Herod. lib. 8. Interfectus tandem eſt Xerxes ab Artabano. De Xerxe tres ultimos libros inſumit Herodotus. Videatur etiam Juſtinus.

Synchroniſmus.

1. Liber Eſther à doctioribus refertur ad regnum Xerxis, qui creditur eſſe Ahaſverus ille de quo in illo libro. Dicitur enim cap. 1. verſ. 1. obtinuiſſe regnum ab India uſque ad Æthiopiam, quòd optimè cum Xetxe congruit. Sunt qui putant regificum illud convivium à Xerxe fuiſſe inſtitutum poſt devictos Ægyptios gratulationis gratia, & ut Xerxes principum ſuorum animos ad bellum quod contra Græcos meditabatur, haberet paratiores. Porrò liber Eſther narrat ſtatum Iudæorum qui poſt ſolutionem captivitatis Babylonicæ manſerunt in Babel, eſtque annorum 20 vel circiter. Etenim

		Regis Ahaſver.
cap. 1. v. 3.	Convivium fit anno	3.
cap. 2. v. 16.	Eſther fit regina anno	7.
cap. 3. v. 7.	Haman ſuſpenditur anno	12.
& cap. 7. verſ. 10.	Poſtea Eſther cum Mardochai ad finem uſque manet & regnat.	

2. Ægyp-

2. Ægyptii quum Dario Hiſtaſpis rebellaverant, anno 2 à Darii morte à Xerxe ſubiguntur, & in arctiorem ſervitutem redacti præſidem accipiunt Achæmenem Xerxis fratrem, quem interjecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius vir Libys. Recepta igitur Ægypto Xerxes de expeditione in Græciam cogitat. Herod. lib. 7.

3. Zorobabel princeps Judæorum eodem anno mortuus eſt quo Xerxes ab Artabano ſatrapa fuit interfectus, videlicet anno M. 3508.

4. Græci audita fama imminentis belli ſepoſitis ſimultatibus & facto συγκρητισμῷ mittunt legatos ad Gelonem Syracuſarum regem, ad Cretenſes & Corcyræos. Herod. lib. 7. quod accidit anno M. 3490.

5. Pugna ad Thermopylas, pugna ad Artemiſium, & pugna ad Salaminem factæ ſunt eodem anno M. 3492. In pugna ad Thermopylas Leonides Spartanus cum 300 Lacedæmoniis periit ut ne unus eſſet reliquus, ſed ex Xerxianis perierunt 20000. In pugna ad Artemiſium quæ fuit navalis à Græcis victa eſt Perſarum claſſis duce Eurybia Lacedæmonio. In pugna ad Salaminem quæ etiam fuit navalis duce Themiſtocle profligatus eſt Xerxes, ut in ſcaphâ per Helleſpontum Sardes profugerit relicto poſt ſe Mardonio qui bellum continuaret.

6. Athenæ ab hominibus vacuæ à Xerxe poſt cladem ad Artemiſium capiuntur & arx incenditur. Poſt Xerxis verò diſceſſum Mardonius pace à Græcis fruſtrà petitâ urbem Athenarum incendit & ſolo æquavit, nec multò pòſt in prælio ad Platæas duce Pauſaniâ interfectus eſt, Herod. lib. 9.

7. Græci prælio ad Mycalen (quod eodem die quo illud ad Platæas fuit commiſſum) Aſiæ minoris promontorium Perſas terrâ marique vicerunt, & ſic Perſas ex Græciâ profligârunt, quo nuncio ad Xerxem Sardibus amori operam dantem allato ipſe in Perſiam fugit.

8. Herodoti hiſtoria finitur, quæ eſt annorum 237. Incipit enim à morte Candaulis quæ contigit anno M. 3256. & pertexitur uſque ad pugnam ad Mycalen & ad fugam Xerxis quæ incidit in annum M. 3493. Reliquam hiſtoriæ partem pertexit Thucydides uſque ad bellum Peloponneſiacum. Fuerunt autem in bello Xerxiano Perſici duces Mardonius & Achæmenes; Græci verò du-

ces Leonides, Themiſtocles & Pauſanias.

9. Ariſtides præter omne meritum ab Athenienſibus in exilium ejectus anno 3 exilii revocatur. Plutarchus.

10. Themiſtoclis conſilio urbs Athenarum Lacedæmoniis fruſtra repugnantibus reparatur & inſtauratur. Athenienſes verò ſuas conjuges & liberos ex Salamine & Trœzene in Atticam reducunt, quod factum eſt anno proximo poſt finitum Xerxis bellum. Thucyd. lib. 1. & Plutarchus in Themiſtocle. Tandem Themiſtocles pro variis curis & laboribus Athenienſium reipubl. utiliſſimis malam reportavit gratiam æmulorum invidia in exilium ejectus anno 10 poſt prælium ad Salaminem. Habitavit aliquandiu Argis, ſed poſtea in Perſiam profugit ad Artaxerxem Longimanum, apud quem in magna fuit exiſtimatione. Plut. Interim Athenis rerum ſummam tenebat Cimon filius Miltiadis qui victor erat in pugna Marathonia. Hic Cimon magnam ſibi comparabat auctoritatem ex pugna ad Eurymedontem fluvium, ubi terreſtri & navali prælio eodem die vicit Perſas. Thucyd. & Plutarchus in Cimone.

11. Pauſanias dux Spartanus infideliter agit cum Græcis ſpe filiæ Xerxis potiundæ, & ſecunda vice abſolutus tandem proditur ab Argilio, cui literas in Perſiam perferendas tradiderat. Quum autem Ephori ipſum denuò comprehenſuri eſſent, confugit in templum Palladis, in quo fame necatus eſt. Thucyd. lib. 1. Lacedæmonii deinde quum Themiſtoclem conſiliorum Pauſaniæ ſocium eſſe Athenienſibus nunciaſſent, fugit Themiſtocles ex Peloponeſo in Corcyram, inde in Epirum & ad regem Moloſſorum Admetum, cujus filium manu tenens regis gratiam imploravit. Sed quum Admetus diutius eum defendere non poſſet in Pydnam miſſus eſt, ut inde in Aſiam trajiceret, quò delatus & per Artabanum aditum ad regem nactus proditionem patriæ eſt pollicitus, quam quum regis Artaxerxis juſſu jam præſtare deberet, Magneſiæ, ubi aliquandiu ſecurus vixerat, hauſto tauri ſanguine mortem obiit. Plut.

12. Epicharmus, Sophocles & Euripides circa hæc tempora vixerunt, fabularum ſcriptores. De Sophocle & Euripide ſic judicat Melanchthon, poſt Scripturam ſacram non extare utiliorem ſapientiam quàm in illorum tragœdiis.

13. Trecenti Fabii ad Cremeram à Vejentibus cæduntur anno 4 poſt pugnam Salaminiam, ut autor eſt Gellius lib.17. cap.21. Dionyſ. Halic. lib.9.

ARTAXERXES LONGIMANUS.

Xerxi patri ſucceſſit filius Artaxerxes cognomento μακρόχειρ, id eſt, Longimanus, quod alteram manum haberet longiorem. Cœpit regnare anno M.3508, & regnavit annos 40. Τὴν βασιλείαν ὅλην ἐπιεικῶς διῴκησε. Apud Perſas in magna fuit autoritate & gratia propter ſingularem prudentiam.

Synchroniſmus.

1. Sunt qui putant hunc Artaxerxem eſſe illum Darium cujus anno 6 templum Hieroſol. fuit abſolutum, Eſdræ 6. verſ.15. Sed Franc. Junius in illo loco per Darium intelligit eum qui νόϑος eſt dictus.. Huic etiam Artaxerxi tribuunt quod Daniel prædixerat de exitu edicti ſeu verbi de reædificanda Hieroſolyma Danielis 9. v.25, & hinc deducunt initium ſeptimanarum Danielis. Sed Fr. Junius hoc edictum intelligit de Dario Notho, de quo Eſdræ cap.6. verſ.1. Cum Iunio conſentit Amandus Polanus in hunc locum Danielis. Quod ſi prior ſententia vera eſt, rectè huc refertur ſecunda migratio Judæorum ex Babel cui interfuit ipſe Eſdras, Eſdræ capp. 7. & 8. idque creditur accidiſſe anno 7 Artaxerxis; ſed Iunius hoc intelligit de Artaxerxe Mnemone. Iudicent doctiores.

2. Sunt etiam qui putant anno 20 Artaxerxis Longimani Nehemiam accepiſſe mandatum de urbe Hieroſolyma inſtauranda Nehem. 2. Sed Iunius intelligit ibi Artax. Mnemonem.

3. Joachimo in pontificatu ſuccedit Eliaſib, eumque tenet annos 21. Hujus fit mentio Nehem. 3. v. 1. 20. 21. & cap.12. verſ. 10. ubi ex Catalogo pontificum apparet hunc Eliaſib fuiſſe filium Joachimi, nepotem Ieſuæ. Eſtque hic obſervandum Nehemiam cap.12. verſ.10.11. numerare poſteritatem Jeſuæ uſque ad Iaddua, qui Alexandri M. Hieroſolymam oppugnaturo obviam proceſſit, Joſephus lib. 11. antiquit. capp. 7. & 8. Ex quo liquet veriſimilius eſſe, ſi hæc Nehemiæ hiſtoria refera-

tur ad regnum Artax. Mnemonis, à cujus regno ad regnum Alexandri M. effluxerunt anni 60 vel circiter. Sic enim credibilius eſt Nehemiam attigiſſe pontificatum Iadduæ.

4. Poſt Eliaſib pontifex Hieroſolymæ factus eſt Iojada filius anno M. 3539, & tenuit pontificatum annos 23. Hujus Iojadæ fit mentio Nehem. 12. verſ. 10. 11. & apud Ioſephum lib. 11. antiquit. cap. 7. ubi vocatur Judas.

5. Poſt Zorobabel princeps inter Judæos fuit Reſa Menſullam vel Reſa Meſyllam filius, qui ab aliis dicitur Moſella, item Rieſa. Tenuit principatum annos 66.

6. Athenienſes cum Perſis iterum bellum geſſerunt in Cypro duce eodem Cimone qui ante annos fermè 20 Perſas eodem die prælio navali ac terreſtri ad Eurymedontem fluvium in Cypro vicerat. Perſis autem iterum cæſis occupata eſt à Cimone inſula. Hinc ſequuta eſt pax illa celebris Græciæ firmata inter Athenienſes & Artaxerxem, qua omnibus per Aſiam civitatibus Græcis libertas & αὐτονομία eſt conceſſa anno M. 3523. Vide Plutarchum in Cimone.

7. Cimon adverſarium nactus Periclem & alios, & quod Lacedæmoniis nimium faveret, Athenis oſtraciſmo eſt notatus. Quum verò Athenienſes à Lacedæmoniis magno prælio eſſent victi ad Tanagram in Bœotia, revocatus eſt Cimon, qui compoſito inter illas urbes bello, ut Athenienſibus inquietis occaſionem ſocialium ac inteſtinorum bellorum adimeret, expeditionem inſtruxit in Ægyptum; ſed in illa expeditione fato conceſſit.

8. Pax 30 annorum ſeu tricennalia federa inter Athenienſes & Lacedæmonios cæteroſque confederatos ſanciuntur anno M. 3526. Sed poſtea confederati conveniunt Lacedæmone, & decernunt bellum contra Athenienſes ſuſcipiendum eſſe anno 14 tricennalis federis. Thucyd. lib. 1. Atque hoc eſt *bellum Peloponneſiacum* inter Athenienſes & Lacedæmonios per annos 27 geſtum, quo vires Græciæ admodum ſunt attritæ. Hujus belli anno 2 peſtis Attica exorta eſt, in qua corpora, brachia, pedes hominibus deciderunt. Thucyd. lib. 2.

Bellum Peloponneſiacum.

9. Inter finem belli Xerxis & initium belli Peloponneſiaci interſunt anni 50, teſte Thucydide. Jam verò Artaxerxes Longim. obiit anno 7 belli Pelopon. Ex quo

con-

conficitur Longimanum regnaſſe annos 43. Sic ratiocinatur Chytræus in Chronol.

10. Belli Peloponneſiaci initium incidit in annum M. 3541, quo tanta eclipſis fuit Solis in æſtate, ut ſtellæ in cœlo interdiu viderentur. Thucyd. lib. 2. Cæterùm hujus belli vera cauſſa fuit potentiæ Athenienſium incrementum, quod Lacedæmoniis terrorem incutiebat inde à Xerxis fuga uſque ad hoc tempus per annos 50, quo temporis ſpacio quieſcentibus Lacedæmoniis Athenienſes terra marique adeò extenderunt ſuam potentiam, ut elatiores facti ſocios Lacedæmoniorum infeſtarent, quod amplius vi confederationis Lacedæmonii ferre non poterant. Etenim quum Corcyrenſes occupâſſent Epidamnum urbem, quæ poſtea Dyrrhachium dicta eſt, à Corinthiis oppugnati ſunt, ubi Athenienſes Corcyrenſibus ſociis ſuis auxilia miſerunt. Acceſſit quod urbs Potidæa Corinthiorum colonia, eò quod ab Athenienſibus defecerat, ab iiſdem fuit oppugnata. Hinc Corinthii in publico conventu Græcorum accúſabant Athenienſes tanquam fedifragos & contra Peloponneſum injurios. In federe enim & hoc fuit comprehenſum, controverſias in poſterum non bello ſed judicio eſſe dirimendas. Præterea promoverunt hoc bellum Æginetæ & Megarenſes. Æginetæ enim venerant in poteſtatem Athenienſium & privabantur libertate ſecundum ſuas leges vivendi; ideoque quod apertè non audebant, occultè Lacedæmonios inſtigabant. Megarenſes verò autore Pericle eò quod lucum ſacrum cæcidiſſent, ſacrum agrum ararent, & ſervos Athenienſium fugitivos reciperent, portubus & commerciis in ditione Attica prohibebantur. Decretum igitur factum eſt in publico conventu de bello contra Athenienſes, & quum Lacedæmonii miſſa legatione tum ſe bellum intermiſſuros ſignificarent, ſi Megarenſibus ſua jura in commerciis iterum concederentur, Pericles ambitione tumidus recuſavit & Athenienſes ad bellum inſtigavit. Hæc de cauſſa & occaſione belli Peloponneſiaci. Plura petantur ex Thucydide, Diodoro Siculo, & Plutarcho in Pericle. Dictum autem eſt hoc bellum Peloponneſiacum, quia primo anno Pericles cum claſſe in Peloponneſum trajecit, ut hoſtem, qui duce Archidamo in fines Athenienſium ingreſſus erat, hac ratione ex Attica evocaret, id quod ſuc-

ceſſit. Peloponneſii enim ſuas copias ex Attica reducere coacti ſunt ad Peloponneſum muniendam.

11. Romani Volſcos propè ad internecionem delent, & res ſuas in antiquum ſtatum redigunt, anno M. 3511. Halic. lib.9.

12. Appius Herdonius Sabinus Romanam rempubl. evertere conatur, & Capitolium occupat, ſed tandem telorum multitudine obrutus cadit. Halic. lib.10.

13. Romani ab Athenienſibus petunt legum formulas, ex quibus deinde leges 12 tabularum. Mox Decemviri creati ſunt qui rempubl. in annum tertium retinuerunt. Factum eſt hoc, anno M. 3521. Halicarn. lib. 10. & in principio libri 11. Poſt decennium primi tribuni militum & primi cenſores Romæ creantur. Halic. lib.11. circa finem. Finitur hiſtoria Dionyſii Halicarnaſſæi.

14. Hoc ſeculo docti viri claruerunt, Herodotus, Halicarnaſſæus hiſtoricus, qui teſte Plinio anno 300 ab urbe Roma condita vixit, initio belli Peloponneſiaci. Thucydides Athenienſis, qui in ſua hiſtoria Herodotum excipit & è veſtigio ſequitur à Xerxis ex Græcia diſceſſu uſque ad annum 21 belli Peloponneſiaci, hiſtoriam annorum 70 complexus, αὐτόπτης rerum in bello illo geſtarum & dux exercitus. Intertexuit κατ' ἐκβολὴν τοῦ λόγου hiſtoriam 50 annorum, qui inter fugam Xerxis & initium belli Peloponn. intercurrerunt. Iſocrates orator naſcitur eodem anno quo Pindarus poëta obiit, nempè anno M. 3536.

DARIUS NOTHUS.

Hic Darius à nonnullis dicitur ſororius Artaxerxis Longimani, à Plutarcho gener, qui filiam Artaxerxis Paryſatiden uxorem habuerit; ab aliis Artaxerxis filius ex concubina natus, unde νόθος, id eſt, ſpurius eſt dictus. Cœpit regnare anno M. 3548, vel juxta recentiores 3600, & regnavit annos 19.

Synchroniſmus.

1. Hic Darius ex ſententia Francisci Junii ille eſt qui anno 2 regni ſui Iudæis templi Hieroſolymitani reædificationem jam annos fermè 41 impeditam iterum conceſſit Eſdr.cap.4.v.24. & cap.5.& cap.6. v.1.&c. Vide quæ ſuprà dicta ſunt in Dario Hiſtaſpis, Xerxe & Artaxerxe.

2. Septuaginta ſeptimanarum Danielis initium à do- *Danielis 9.*
ctioribus collocatur in ſecundo anno regni Darii Nothi, *verſ.27. &*
ex eo fundamento, quod ſuper populum & urbem ſan- *ſeqq.*
ctam ſeptimanæ illæ 70 ſunt deciſæ, hoc eſt, terminatæ, quod tum demum accidit, quando Deus irreparabili illa clade populum & urbem Hieroſolymam per Titum Veſpaſianum affecit, & ſublata omni politia urbem & templum penitus ſubvertit, adeoque populum Iudaicum non amplius ſuum populum eſſe teſtatum fecit; accedit & hoc quod ipſe Chriſtus Matth.24. verſ.15. excidium urbis Hieroſolymæ prædicens Danielis vaticinium de 70 ſeptimanis ad deſtructionem Hieroſolymæ disertè applicat. Jam verò ab anno 2 Darii Nothi uſque ad ultimum excidium urbis & populi per Titum Veſpaſianum anni 490 præcisè effluxerunt, ut liquet ex hoc epilogiſmo:

Ab anno 2 Darii ad finem	18.
Artaxerxes Mnemon	43.
Darius Ochus	23.
Arſes	3.
Codomannus	6.
Alexander Magnus	6.
	99.

Porrò à morte Alexandri M. quæ incidit in annum Romæ conditæ 430 uſque ad excidium Hieroſolymæ quod incidit in annum Romæ conditæ 822 elapſi ſunt anni 392, quorum ultimus eſt iniens non completus, ut completi ſint anni 391, quibus additi anni 99 efficiunt annos 490. Vide Polanum in commentario in Danielem cap.9. verſ.27.

3. Jojada ſummus Pontifex Hieroſolymæ moritur anno M. 3562, cui in pontificatu ſuccedit filius Ionathan, Nehem.12. verſ. 11. Dicitur alias Iohannes, Ioſeph. libr. 11. ant. cap.7. item Iothamus. Ei tribuuntur anni 24. Hic Iohannes, ut Ioſephus dicto loco refert, in cauſſa fuit ut Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. Etenim Iohannes fratrem habebat Ieſum cui amicus erat Bagoſes & ſpem pontificatus faciebat, unde Ieſus inſolentior factus jurgiis & rixis tantam fratri movit bilem, ut hic illum in templo interfecerit. Quo cognito Bagoſes vi in templum irrupit &

per ſeptennium Judæis ejus cædis pœnas impoſuit.

4. In primum annum Darii Nothi incidit annus 7 belli Peloponneſiaci, quo Peloponneſii duce Agide in Atticam incurſionem fecerunt. Verùm Athenienſes ſtulto conſilio aliena appetentes & domeſtica negligentes in Siciliam mittunt claſſem ducibus Eurymedonte & Sophocle, quibus adjunctus fuit Demoſthenes.

5. Alcibiadis Athenienſium ducis res geſtæ incipiunt anno 12 belli Peloponneſiaci. Hujus vitam vide apud Plutarchum. Niciæ æmulator fuit acerrimus, & autor Athenienſib. ut diſcederent à fœdere Lacedæmoniorum quod in 50 annos erat factum. Thucyd. lib. 5.

6. Athenienſes in Sicilia à Syracuſanis navali prælio vincuntur & horrenda clade profligantur, ubi dux Nicias interemptus eſt anno M. 3559. Vide Plutarchum in Nicia. Factum eſt hoc anno 19 belli Pelopon. qui fuit annus 3 belli Siculi.

7. Finitur hiſtoria *Thucydidis* & incipit hiſtoria *Xenophontis* de bello Græcorum anno M. 3561, qui eſt annus 20 belli Peloponneſ. Orditur igitur Xenophon ſuam hiſtoriam ab anno 21 belli Pelopon. nempè in ſeptem illis ἑλληνικῶν ſeu παραλειπομένων libris, à fine Thucydidis exorſus bella annorum 44 vel circiter inter Græcas præcipuè civitates geſta uſque ad prælium Epaminondæ ad Mantinæam contexuit, videlicet uſque ad annum M. 3609.

8. Lacedæmonii vincuntur ab Athenienſibus in pugna ad Abydum & ad Cyzicum, in qua periit dux Lacedæm. Mindarus. Xenophon ἑλληνικῶν α. Anno 4 poſt iterum vincuntur in prælio navali ad Arginuſas propè Lesbum duce Callicratida, Xenoph. Anno proximè ſequente Athenienſes vincuntur à Lacedæmoniis duce Lyſandro in pugna ad Ægoſpotamos, nempè eo ipſo anno, quo Darius Nothus eſt mortuus. Fuit Lyſander dux Lacedæmoniorum. Xenoph. ἑλλην. β.

9. Bello Peloponneſiaco finem attulit victoria Lyſandri ad Ægoſpotamos, in qua Athenienſibus nihil eſt relictum præter urbem, in quam à Lyſandro omnes Athenienſes qui hinc inde diſperſi erant, compellebantur, ut fame eos affligendi major eſſet occaſio. Fame preſſi ab Agide pacem petunt, quæ certis conditionibus eſt conceſſa. Lyſander deinde Athenarum urbe occu-

ٳata & muris ad tibiæ cantum dejectis, reipublicæ formam mutavit, & ex ipſis Athenienſibus 30 præfectos conſtituit eum uno Lacedæmonio prætore ac harmoſta. Atque hi ſunt 30 tyranni de quibus poſtea. Vide Plutarchum in Lyſandro & Xenoph. ἑλλην. β.

10. Docti viri floruerunt, Ariſtophanes, Euripides, Sophocles, Socrates, &c.

ARTAXERXES MNEMON.

Dario Notho ſucceſſit filius Artaxerxes Mnemon à memoriæ præſtantia ſic dictus. Hujus hiſtoriam vide apud Plutarchum in Artaxerxe. Fratrem habuit Cyrum juniorem à quo petitus fuit bello ſed fruſtrà, & infelici Cyri eventu. Cœpit regnare anno M. 3567, regnavitque annos 43. Vide etiam Xenophontem περὶ ἀναβάσεως Κύρȣ adverſus fratrem.

Synchroniſmus.

1. Nehemias anno 20 regni Artaxerxis Mnemonis permiſſu regis ex Perſia redit Hieroſolymam & reparat muros urbis ſpacio 50 dierum. Nehem. 2. verſ. 1. ubi vocatur Arthaſaſta, item cap. 6. v. 15. Sic ſentit Franc. Iunius. Alii referunt ad Artaxerxem Longimanum. Vide ſupra.

2. Jaddus ſive Iaddua ſuccedit patri ſuo Ionathan in pontificatu Hieroſolymitano Nehem. 12. verſ. 11. Hic eſt ille Jaddus qui Alexandro M. Hieroſolymam obſidione cincturo ex urbe habitu pontificali obviam proceſſit & gratiam Iudæis acquiſivit, de quo Ioſeph. lib. 11. antiquit. capp. 7. & 8. Potuit hic Iaddus Nehemiæ eſſe novus, ſiquidem à regno Artax. Mnemonis, cujus pincerna fuit Nehemias, uſque ad regnum Alexandri M. effluxerunt anni fermè 60. Annotat Bucholzerus in indice Chronol. quoſdam ſentire Nehemiam vixiſſe ultra annos 120, quod attigerit Alexandri M. tempora, utpote qui Iadduam nominet; ſed reſpicit Bucholzerus ad tempora Artaxerxis Longimani, &c. Chronica ſupputatio indicat Iaddum fuiſſe ſummum pontificem per annos 62, quia proximo anno poſt obitum Alexandri M. Onias factus eſt Pontifex.

3. Poſt Reſa Meſyllam princeps Iudæorum fuit Jehanna Ben Reſa per annos 53.

4. Cyrus minor ſeu junior ſuam *ἀνάβασιν* ſeu expeditionem infeliciter ſuſcipit contra fratrem Artax. Mnemonem eodem anno quo Artaxerxes regnum ſuum auſpicatus eſt. Sed anno quarto pòſt in bello miſerè perit jaculo ictus quo vena in poplite rupta eſt, capite deinde & dextra manu ab hoſte abſciſſa.

5. Poſteaquam Athenæ à Lyſandro captæ ſunt, imperium commiſſum eſt 30 tyrannis: qui pro lubitu fecerunt quod placuit, crudeliter & contra omne jus & æquum, donec Thraſybulus unus ex ejectis civibus juſta arma indutus & à Thebanis adjutus patriam ejectis illis tyrannis liberaret, decemviros conſtitueret, & celeberrimam illam *ἀμνηστίαν* ſanciret, ut omnes placidè & quietè viverent *ἔχοντες ἕκαστοι ἃ ἔχουσι*. Xenoph. libr. 2. *ἑλληνικῶν*.

6. Poſt Alcibiadem à Pharnabazo ſatrapa Perſico ad petitionem Lyſandri occiſum, vel ut Plutarchus refert, quod adulterium cum uxore cujuſdam ſuorum familiarium commiſiſſet proprio telo confectum, celebres facti ſunt Athenis Conon & Thraſybulus, qui omnem operam in inſtaurandis Athenis, & harum dignitate augenda navarunt, dum interea Thebani graviter affligunt Lacedæmonios.

7. Ageſilaus in Lacedæmoniorum republica inclareſcit. Vide Plutarchum.

8. Athenienſes opera Thraſybuli reſtituti bis vincunt Lacedæmonios navali prælio, primo ad Cnidum duce Conone, quamvis aliorum auxilio, deinde ad Naxum duce Chabria.

9. Antalcides Lacedæmoniorum præfectus per Tiribazum cum Artaxerxe ſocietatem iniit, cui rex auxilium promittit ſi Athenienſes quam ipſe obtulerat pacem repudiaverint. Quum verò Athenienſes regis ſuaſu pacem iniiſſent, Græcia tranquilla eſt facta. Dicta eſt pax *Antalcidæ*, anno M. 3585. Xenoph.

10. Thebani ducibus Pelopida & Epaminonda vincunt Lacedæmonios ad oppidum Leuctra. Dicta eſt pugna Leuctrica, quæ inde eſt orta, quod duo Spartani juvenes Leuctris a filiabus Scedaſi abſente patre hoſpitaliter accepti eas per vim ſtupratas in puteum abjecerant, idque licet patre apud Spartanos de graviſſima has injuria conquerente impunè. Vigente autem im-

placabili

placabili odio inter Spartanos & Thebanos, de conſilio Ageſilai regis Spartani miſſus eſt Cleombrotus qui ingenti ſtrage à Thebanis cæſus eſt eo ipſo in loco ubi filiarum Scedaſi ſepulchrum erat. Hac clade Spartanorum vires penitùs fracti ſunt. Vide Plutarchum in Pelopida, Camillo & Ageſilao. Accidit Leuctrica pugna anno M.3601.

11. Regnante Artaxerxe Mnemone fuerunt in Macedonia quatuor reges; Amyntas in ordine XVI, avus Alexandri M. qui ab anno M.3579, regnavit annos 24. Secundus fuit Alexander XVII qui regnavit annum unum. Tertius Ptolemæus Alorites qui Alexandro fratre per dolum interfecto regnavit annos 3. Quartus fuit Perdiccas XIX, qui fratre Ptolemæo interfecto regnavit annos 5. Hic ſucceſſorem habuit Philippum Alexandri M. patrem, ut dicetur.

12. M. Furius Camillus Dictator poſt decennalem obſidionem Vejorum urbem capit anno M.3578, & biennio pòſt Faliſcos in Romanorum ditionem ac poteſtatem redigit remiſſo ad eos ludimoderatore proditore, qui pueros diſcipulos præcipuorum parentum filios in caſtra Camilli abduxerat gratiam & præmium ſperans, ſed malè exceptus & corpore nudatus una cum pueris ad ſuam gentem reverſus eſt. Livius lib.5. decad.1. Accuſatus Camillus quod prædam Vejentanam inique diviſiſſet, populo fruſtra deprecante in exilium ejectus eſt, ſed paulò pòſt, quum Galli urbem Romam caperent, & Romani urbe relicta in Capitolium confugerent, ubi anſerum clangore irruptio hoſtium eſt prodita, jamque omnia ad excidium urbis & Capitolii ſpectarent, revocatus eſt Camillus, qui Gallos Senones fortiter repreſſit & urbe Roma expulit. Plura vide apud Plutarchum in Camillo.

13. M. Manlius, qui quod Capitolium ab irruptione Gallorum defenderat, Capitolinus eſt dictus, quum regnum Romæ affectaſſet (viderat enim varias reipublicæ formas) de ſaxo Tarpejo præcipitatus eſt. Fuit Romanis ἀγαθὸν καὶ πῆμα. Cautum eſt deinde ne quis Marcus Manlius in familia Manliana vocaretur. Gellius lib.17. cap.21.

ARTAXERXES DARIUS OCHUS.

Artaxerxi Mnemoni ſucceſſit filius Ochus qui dictus fuit Artaxerxes, item Darius. Fuit ex filiis natu minimus, qui enecatis duobus fratribus regnum invaſit. Cœpit regnare anno M. 3610, & regnavit annos 23. Homo crudelis non ſolùm in exteros verùm etiam domeſticos, ſiquidem regni cupiditate fratrem Arſeniam ſeu Arſamen interfecit, & alter frater Ariaſpes metu perculſus mortem ſibi conſcivit. Sidonem Phœniciæ proditione cepit & magnam tyrannidem exercuit. Iudæos etiam graviter afflixit ac templum Hieroſolymitanum ſpoliavit, quod factum eſt anno regni 11 vel circiter.

Synchroniſmus.

1. Hactenus Iudæi ex benignitate Darii Nothi & Artax. Mnemonis mediocri uſi ſunt tranquillitate ac felicitate in inſtauranda Hieroſolyma & cultu divino, & hic quaſi halcyonia ſua habuerunt. Sed Iudæorum peccata attraxerunt iterum magnam calamitatem, ſiquidem non facile eſt æqua commoda mente pati: ſupra diximus quo modo inter Iohannem ſummum ſacerdotem & hujus fratrem Ieſum lites ortæ ſint de ſacerdotio, & hinc parricidium quo Ieſus in templo eſt trucidatus. Iam vero quum Ochus recuperaſſet Ægyptum & in vicinia Iudææ bellum gereret, ſævitiam etiam in Iudæos exercuit, annuas penſiones templo eripuit & tributa Iudæis indixit, multa oppida delevit, & multas familias in Hircaniam ad mare Caſpium tranſtulit. Melanchthon in Chronico.

2. Sub Dario Ocho in Iudæa poſt Ben Reſa princeps ſeu dux Iudæorum fuit Iudas cognomento Hircanus, cui tribuuntur anni 14. Hoc tamen invenio, quod ab hoc Hircano uſque ad Ioſephum principem, de quo in tertia Monarchia, intercurrant anni 38.

3. Bellum ſociale incidit in annum 5 regni Ochi, quod ſic dictum eſt, quia Chii, Rhodii, Coi & Byzantini, quum defeciſſent ab Athenienſibus, ſocietatem inter ſe contraxerunt, & claſſe comparata inſulas Athenienſium depopulati ſunt. Fuit hoc bellum triennale.

4. Perdicca Macedonum rege ab Illyriis capto Philip-

pus frater, qui tunc obſes Thebis aliquantiſper apud Epaminondæ patrem fuerat, celeriter in patriam rediens regnum eſt auſpicatus, idque tenuit annos 24. Hic eſt Philippus pater Alexandri M. & cœpit regnare anno M. 3612.

5. Crenides (Κρηνίδες) oppidum in extremis finibus inter Thraciam & Macedoniam ſitum aurifodinis locuples à Philippo captum ejuſque nomen mutatum eſt. Quum enim habitantium multitudine augeretur, rege ita jubente Philippi dictum eſt, unde Philippenſium nomen ad quos Pauli Apoſtoli extat epiſtola.

6. Bellum ſacrum ſeu Phocenſe cœpit anno 5 Darii Ochi, qui eſt annus M. 3615, & duravit annos 10. Dicitur ſacrum propter templum Delphicum à Phocenſibus direptum & ſpoliatum, unde inter Phocenſes & Thebanos natum eſt hoc bellum quod magnarum calamitatum occaſio & cauſſa fuit, & potentiam Macedonicam miris modis auxit & extulit. Occaſio belli fuit damnatio Phocenſium in judicio Amphictyonum ad magnam mulctam eò quod Phocenſes magnam partem agri Cyrrhei, qui Apollini ſacer erat, eſſent depopulati. Hanc damnationem urgebant Theſſali & Thebani. Præterea Thebani devictis Lacedæmoniis in pugna Leuctrica accuſarant Lacedæmonios coram Amphictyonibus violati fœderis, quod pacis tempore Cadmeam occupaſſent. Damnati ſunt itidem Lacedæmonii ad ingentem pecuniæ ſummam. Sed quum neque Phocenſes, neque Lacedæmonii ſatisfacerent judicio & interim Amphictyones urgerent ſententiæ exſequutionem, Phocenſes verò viderent fore ut ſua regio divini juris fieret, inſtigantibus Lacedæmoniis Philomelus Phocenſis collecto exercitu decreta Amphictyonum publicè affixa reſcindit, agros conſecratos recipit, ac tandem aurum & argentum ex templo Delphico ad ſuſtentandum exercitum aufert, ſub prætextu Phocenſes veteri more eſſe templi Delphici defenſores, quod jus Thebani ad ſe traducere ſtuderent. Contra Phocenſes igitur conjungunt ſuas vires Locri, Thebani & Theſſali. Sed Theſſali deinde pecunia corrupti à bello ceſſarunt. Tandem Thebani pecunia & viribus exhauſti acceſſunt Philippum Macedoniæ regem, contra quem quum Phallæcus Phocenſium dux non auderet dimicare, pacem à Philippo petiit, quam

impetravit ea conditione, ſi Phocenſes relicta terra Phocenſi & Bœotica in Peloponneſum tranſirent. Sic Phocenſes in ſervitutem ſunt redacti, & Philippus reſtituto Amphictyonum judicio, in quo duo ſuffragia accepit, totius Græciæ dux nominatus eſt, quæ eſt amplificatio regni Macedonici & inſignis præparatio ad ingentem illam dignitatem Alexandri M. filii Philippi.

7. Bellum Olynthiacum incidit in annum M. *3623*. Fuit Olynthus urbs Thraciæ primò Philippo Macedoni federata, ſed deinde videns Philippi ſucceſſus ejuſque potentiam metuens ad Athenienſes ſe convertit & cum his belli ſocietatem fecit ſuadente Demoſthene ut Athenienſes conſentirent, unde ſunt ejus orationes Olynthiacæ in quibus incitat Athenienſes ad defenſionem Olynthi contra Philippum. Sed obſeſſa à Philippo Olynthus prodita eſt à magiſtratibus ſuis pecunia corruptis, capta, direpta & civibus venditis ſolo æquata.

8. Dionyſius junior Siciliæ tyrannus quum regnaſſet annos 25 Syracuſis expulſus venit inops Corinthum, ibique ludimoderatorem egit pro ſceptro virgarum faſces tenens, anno M. *3629*. Hujus pater fuit Dionyſius ſenior. Fuit autem Siculis bellum cum Carthaginenſibus; qui anno 2 ab exilio Dionyſii à Timoleonte Siculorum duce victi ſunt, & ſic tota Sicilia in libertatem eſt vindicata.

9. M. Curtius Romæ inſilit in vaſtum ſpecum pro patria à ſæviſſima lue, quæ ex terræ hiatu prodibat, liberanda. Ita enim oraculum ſuaſerat, ſalvam fore Romam ſi maximum bonum loco illi dicarent. Accidit anno M. *3611*.

10. Tres Monomachiæ leguntur in Romanorum hiſtoria circa hæc tempora factæ. 1. Inter Gallum quendam hominem procerum & T. Manlium, qui proſtrato & victo Gallo nihil niſi torquem cruore reſperſum detraxit ſuoque collo circumdedit, unde Manlius Torquatus eſt dictus. Livius lib. 7. dec. 1. 2. Inter Gallum quendam & M. Valerium adoleſcentem nobilem victorem, in cujus galea viſus fuit corvus qui os oculoſque hoſtis roſtro & unguibus peteret, unde Valerius nomen Corvini ſeu Corvi accepit. Poſt devictum Gallum Corvus ille ex hominum conſpectu elatus eſt. Romani hoc certamen, quod divino auxilio magis confectum eſſet, minus

nius inſigne judicarunt ac proinde tantopere non extollendum. 3. Inter Geminium Metium Latinum & Manlium filium T. Manlii Torquati victorem, qui deinde quod contra patris ut conſulis edictum quamvis feliciter pugnaſſet, & militarem diſciplinam labefactaſſet, juſſu patris ſecuri percuſſus eſt, unde proverbium: Manliana imperia. Livius decad. 1. lib. 4. Gellius lib. 9. cap. 13. & Eraſmus in Chiliadibus.

11. Circa hæc tempora docti viri floruerunt, Xenophon, Demoſthenes, Ariſtoteles, Plato, de quibus vide Diogenem Laërtium in vitis philoſophorum. Ariſtoteles fuit Platonis auditor, & factus eſt præceptor Alexandri M. quum hic eſſet annorum 15, anno M. 3630.

ARSAMES.

Dario Ocho ob nimiam ſævitiam à cubiculario Bagoa propinato veneno interfecto ſucceſſit filius Arſames, qui & Arſes item Arſamenes dicitur. Cœpit regnare anno M. 3633; & regnavit annos 3. prætcritur ab aliis hiſtoricis, forſan quia exiguum tempus regnum tenuit. Anno enim regni tertio idem Bagoas Ochi interfector ultionem filii Arſamis metuens hunc cum omni regiâ prole extinxit, ut nullus in regia gente ſupereſſet cui regnum per ſucceſſionem deberetur. Quare ſceleratus Bagoas unum ex ſuis amicis delegit nomine Codomannum, quem deinde regio nomine Darii honoravit, ut teſtatur Juſtinus lib. 10.

Synchroniſmus.

1. Philippus Macedo gloriæ Athenienſium impatiens contra pactum fedus in Athenienſes nihil tale ſuſpicantes copias educit anno regni ſui 23. Quo nuncio Athenas allato Demoſthenes Thebanis ſocietatem cum Athenienſibus contra Philippum perſuaſit, cui etiam aliæ civitates plures ſeſe junxerunt, & ſic Philippus tanquam communis hoſtis totius Græciæ declaratus eſt, qui communibus viribus ſubmovendus ſit. Deventum eſt ad prælium quo ad Cheronæam commiſſo Philippus cæſis Athenienſibus & Thebanis victor evaſit. Hic dies univerſæ Græciæ & gloriam dominationis & vetuſtiſſimam libertatem ademit, quod contigit anno M. 3634. Nimirum præ foribus jam erat Alexandri M. Monarchia

à Da-

à Daniele prædicta. In hoc prælio quum Demoſthenes abjecto ſcuto cui inſcriptum erat, ἀγαθῇ τύχῃ, in fugam ſe dediſſet, ῥίψασπις dictus eſt, quumque hoc ei probro datum fuiſſet, reſpondiſſe fertur: ἀνὴρ ὁ φεύγων πάλιν μαχήσεται. Alexander Philippi filius huic pugnæ interfuit, adoleſcens annorum 18, & eximia alacritatis ac fortitudinis ἀνδραγαθήματα fecit. Vide Iuſtinum lib. 9.

2. Duo fuerunt Romæ Decii, alter pater, alter filius. Hoc tempore vixit pater imperator exercitus Romani contra Latinos, qui quum oraculum reſpondiſſet victoriam penes Romanos fore ſi ſe conſul pro exercitu voveret, hoc eſt, hoſtia ſeu piaculum ſeu κάθαρμα fieret, devovere ſeſe non dubitavit, & in mediam aciem hoſtium Latinorum irrumpens ſua morte Romanis ſalutem ac victoriam peperit. Hoc factum ſimili modo poſt annos 44 in bello Gallico imitatus eſt filius Decius, ubi ad Cluſium Galli & Samnites hoſtes ſunt profligati anno M. 3677 in tertia Monarchia.

3. Circa hoc tempus mortuus eſt Iſocrates Orator anno ætatis 98.

DARIUS CODOMANNUS.

Arſami ſucceſſit Darius Codomannus arte Bagoæ principis eunuchorum, ut dictum eſt. Fuit Codomannus princeps Armeniæ, cui quum Bagoas homo ad parricidia natus venenum paraſſet, idque rex reſciviſſet, ipſum Bagoam venenum bibere coëgit. Ita ſceleratiſſimus homo ſua tandem ipſius arte periit. Nec enim lex æquior ulla eſt, quàm necis artifices arte perire ſuâ. Cœpit Codomannus regnare anno M. 3635, & regnavit annos 6, interfectus deinde in Media, quo victus ab Alexandro M. confugerat, à quodam Beſſo Bactrianorum præfecto. De bellis hujus Darii cum Alexandro M. deinde dicetur, ubi liquebit quomodo hic Darius hanc ſecundam Monarchiam clauſerit.

Synchroniſmus.

1. Philippus Macedo tota Græcia ſibi in pugna Cheronenſi ſubacta poſtea congregatis Græcarum civitatum legatis Corinthi Græcorum dux contra Perſas eſt conſtitutus. Sed miſſo in Aſiam exercitu ipſe domi commorans

cans & ſuam ſtatuam inter deorum ſtatuas collocans divinoſque honores ſibi arrogans à quodam ſatellite Pauſania, cujus ſupplicem petitionem Philippus contempſerat, in publico ſpectaculo interfectus eſt. Iuſtinus lib. 9.

2. Alexander M. ſuccedit patri Philippo in regno anno M. 3636. Reliquerat Philippus multos filios ex variis matrimoniis regio more ſuſceptos qui partim morte naturali partim ferro perierunt; ſed ex Olympiade reliquit Alexandrum, ex Lariſſæa ſaltatrice Aridæum qui poſt Alexandrum regnavit. Hoc igitur anno incipit regnum Alexandri M. quod inchoavit anno ætatis 20, tenuitque annos 12 menſes 7. Legatur Plutarchus.

3. Expeditio Alexandri in Aſiam facta eſt anno 2 regni, quo etiam commiſſa eſt pugna prima, nempè ad Granicum flumen Phrygiæ, & Darii copiæ primò profligatæ. Deinde anno 3 regni vicit Darium ad Iſſum Ciliciæ, ubi Darii conjugem ac filias cepit, quas regio honore habuit, ſuamque continentiam, clementiam ac ſingularem moderationem oſtendit.

4. Anno 4 regni Alexander occupata Sidone, Tyro, & Gaza, urbibus Phœniciæ, inde acceſſit ad Iudæam, cui iratus erat quod Iudæi reſpondiſſent ſe contra reges Perſicos ob accepta beneficia nihil facturos eſſe. Sed Alexandro jam ad Hieroſolymam appropinquanti ſummus ſacerdos Iaddus ſive Iaddua placatutus eum cum cœtu ſacerdotum & ſeniorum obviam proceſſit veſte ſacerdotali ornatus & pacem petivit. Quid fit? Alexander ſubitò mutatus & iram in clementiam convertens de equo deſcendit, & ſummum ſacerdotem reverenter ſalutat pacemque promittit. Ducibus repentinam hanc mutationem admirantibus Alexander reſpondit, ſe ante bellum in Macedonia ſecundum quietem vidiſſe talem ſpeciem numinis ornatam ſimili veſte, & hortantem ut in Aſia contra Perſas bellum moveret victoria porrectione dexteræ promiſſa. Se igitur perſuaſum eſſe hunc populum Deo eſſe charum, & ſe ab hujus populi Deo juvari. Humaniter igitur Alexander à Iudæis acceptus tributa ab Ocho Judæis impoſita remiſit, & vicinos in Samaria qui Iudæis multùm adverſabantur compeſcuit. Forſan Alexander Danielis de ſe prædictionem quæ extat cap. 2. verſ. 39, & cap. 8, verſ. 21, ex Iudæis cognovit, unde mi-

tior & benignior eſt factus ut Iudæis αὐτονομίαν conceſſerit.

5. Templum in monte Garizim prope Sichem ſeu Sichar in Samariâ ad æmulationem templi Hieroſolymitani ædificatur à Manaſſe fratre Jaddi ſummi ſacerdotis Hieroſolymæ. Hic Manaſſes uxorem duxerat Nicaſo filiam Sanaballetis ſatrapæ regis Darii per Samariam, hominis à Iudæorum familia exteri. Ob hoc matrimonium Iudæi indignati poſtulabant, ut, ſi Manaſſes in poſterum cum fratre Jaddo velit accedere ad altare, & ſacerdotium retinere, uxorem alienigenam dimittat, quod ſi nolit, à ſacerdotio recedat. Vtrumque Manaſſi videbatur durum, maluit tamen retinere ſacerdotium. Quocirca re Sanaballeti ſocero ſignificata ab hoc etiam in ſpem pontificatus adducitur, & totius provinciæ principatus promittitur, modò filiam Nicaſo uxorem retineat. Præterea Sanaballetes addidit, ſe in monte Garizim, qui imminet Samariæ ædificaturum templũ ſimile Hieroſolymitano idque ex conſenſu regis Darii. Manaſſes tali ſpe elatus multos ſimilis farinæ Iudæos ad ſe pertraxit. Interea temporis quum Darius ab Alexandro eſſet victus, Sanaballetes à Dario defecit ad Alexandrum, cui in Tyri oppugnatione occupato perfidè tradidit provinciam ſuę fidei commiſſam ſubjiciens ſeſe Alexandri imperio, & ſimul genero Manaſſi poteſtatem ædificandi templi in ſua provincia petens, multis argumentis eam impetravit, templum ædificavit, Manaſſen ejus ſacerdotem conſtituit, & ſic ampliſſimum honorem ſuo quidem judicio filiæ ſuæ poſteris reliquit. Hæc eſt origo templi in monte Garizim, in quo Samaritani ſuam exercuerunt idololatriam, ut liquet ex colloquio Chriſti cum muliere Samaritanâ Ioh.4. v.20. Vide Ioſeph. lib.11. ant. capp.7. & 8.

6. Anno regni 5 Alexander deditione capit Ægyptum, ubi in vicinia inſulæ Phari condidit urbem Alexandriam, quæ in tantam excrevit magnificentiam, ut reliquas Ægypti urbes facilè ſuperaret. Factum eſt hoc anno M. 3641. Ex Ægypto difficilimum iter ſuſcepit ad Iovem Hammonem Libycum, cujus vates Alexandrum Iovis filium pronunciavit, ex quo Alexander deinde inſolentior factus Philippum patrem faſtidivit. Inde in Ægyptum reverſus poſtea profectus eſt in Syriam Euphrate

phrate & Tigri non ſine ingenti diſcrimine ſuperatis. Quo cognito Darius novum apparatum contra Alexandrum inſtituit, ſed intellectâ Alexandri humanitate erga uxorem & liberos captos tertia vice pacem obtulit, majorem regni partem & filiam in uxorem. Omnia autem hæc recuſavit Alexander eò quod unus mundus non poſſit à duobus ſolibus colluſtrari. Deventum igitur eſt ad prælium tertium commiſſum ad Arbela ubi Darius in fugam eſt conjectus.

7. Anno regni 6 Alexander Babyloniam incolis ultrò ſeſe dedentibus occupat & Suſan urbem ac Perſepolin. Deinde Darium in Mediam fugientem inſequutus eſt. Sed Nabarzanes & Beſſus Bactrianorum ſatrapa Darium in cuſtodia tenebant, quem cognito Alexandri adventu ſordido vehiculo impoſitum huc illuc raptabant, quumque hortarentur ut Darius conſcenſo equo fuga ſeſe hoſti eriperet, ipſe verò Darius Alexandri ſe fidem imploraturum diceret, Beſſus & Nabarzanes tela in ipſum injecerunt, & multis vulneribus confoſſum reliquerunt. Quum vero Alexander adveniſſet mortui Darii cadaver invenit, quod lacrymis proſequutus regio more ſepeliendum curavit, anno M. 3642, qui fuit annus 6 regni Alexandri. Atque ita exſpiravit ſecunda Monarchia.

Monarchia tertia, in qua primus Monarcha ALEXANDER M.

ALexander M. fuit filius Philippi regis Macedoniæ ex matre Olympiade ut ſupra dictum eſt, qui devicto Dario Codomanno non ſolùm Perſicum regnum ſed etiam totum orientalem tractum mira celeritate regno Macedonico ſubjecit, & ſic Monarchicam dignitatem ad Græcos tranſtulit, quum regnum jam tenuiſſet annos 6. Traducta igitur eſt Monarchia ex Aſia in Europam. Initium hujus Monarchiæ Alexander fecit anno M. 3642, inque ea regnavit annos 7, quo temporis ſpacio multa bella geſſit in exteris nationibus & maximè in India, ut videre eſt apud Diodorum Siculum, Arrianum, Q. Curtium & alios. Lege etiam Plutarchum in vita Alexandri. Nos hic rerum faſtigia ſumma ſequemur.

Anno regni 7 Hircaniam ſubjecit, ubi Thaleſtris regina Amazonum proficiſcitur ad Alexandrum ejuſque concubitum impetrat ea conditione ut ſi marem enixa fuerit Alexandro, ſi fœmellam ſibi cedat. Incipit hic Alexander mores mutare &.cum Perſicis veſtimentis Perſicum ingenium aſſumere; nempè in inſolentia & luxurie Parmenionem & hujus filium Philotam inſidiarum accuſatos interfici curavit. Anno regni 8 populi ad Caucaſum habitantes vincuntur, & à Beſſo Darii interfectore ſupplicium ſumitur, de cujus genere variant autores. Sunt qui ſcribunt ipſum arboribus inflexis diſcerptum, alii traditum fuiſſe arbitrio conſanguineorum Darii. Bactrianos quoque & Scythas ſubegit. Sogdianorum petram quæ inexpugnabilis videbatur expugnavit. Clitum, quod Philippi patris res geſtas & Parmenionis laudes in convivio admodum extuliſſet, haſta transfixit, quem deinde cum lacrymis & mœrore ſed fruſtra recuperavit. Oppugnavit Spitamenem defectionis autorem, qui quum uxoris conſilio de ſeſe dedendo obtemperare nollet, ab uxore truncatus eſt inſidioſè, quæ caput abſciſſum miſit Alexandro in caſtra, qui meritum quidem agnoſcens ipſum tamen factum improbabat & perfidam mulierem caſtris excedere jubebat. Divinos honores ſibi fieri decernit, quod Calliſthenes Philoſophus improbat & Leonnatus ridet, uterque non ſine periculo; quorum hic tamen in gratiam receptus, Calliſthenes verò in ſupplicium traditus. In Ariſtotelem quoque indignationem aperuit quod Calliſthenem tecto recepiſſet. Atque hæc omnia Alexander egit foris extra Macedoniam. In finem anni 8 incidit expeditio Alexandri in Indiam Orientalem ideò ſuſcepta ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium. Annus regni 9 ferè totus conſumptus eſt in India, ubi multa præclarè & fermè ad miraculum acta ſunt. Videatur Mellificium hiſtoricum Pezelii parte 1. fol. 363, & ſequentibus. Tandem ex India reverſus in Perſiam nuptias cum Perſicis mulieribus habuit, & anno regni 10 Macedonum liberos ex fœminis captivis ſuſceptos liberaliter educari curavit; ſi qui verò eſſent liberi ex Aſiaticis mulieribus, apud ſe relinqui juſſit ut Macedonicis moribus imbuerentur. Narratur etiam mors Hephæſtionis ſummi amicij Alexandri, qui morbum ex crapula lethiferum contraxerat, quem quum

medicus Glaucias malè curâſſet, ſuſpendio necatus fuit. Coſſæos populos montanos in Media & à Perſicis regibus invictos Alexander vicit & in ſervitutem adegit. Deinde Babyloniam ingredi ſtatuerat, ſed Chaldæi vates ex aſtrorum divinatione hoc ipſi exitiale futurum monuerunt. Anaxarchus verò Philoſophus Chaldæorum prædictionem ridens perſuaſit Alexandro ut urbem ingrederetur. Ubi multa & varia viſa ſunt portenta & præſagia, cœpit animo æger ſiniſtra ſuſpicari de amicis, præcipuè autem ſibi metuere ab Antipatro & hujus filiis. Paucis pòſt diebus apud Medium Theſſalum comeſſans quum totum diem potando exegiſſet, febricitare cœpit, quumque ſæviſſima febre laborans ſitis impatiens vinum bibiſſet, in Phreneſin incidit ex qua mortuus eſt & Alexandriæ in Ægypto ſepultus.

ARIDÆUS FRATER Alexandri M.

Alexander M. videns nullam vitæ ſpem ſupereſſe detractum à digito anulum Perdiccæ tradidit uni ex intimis, à quo interrogatus cui regnum relinqueret, reſpondit: τῷ ἀρίςῳ ſeu τῷ κρατίςῳ, ſe verò jam prævidere μέγαν ἐπιτάφιον ἀγῶνα, hoc eſt, magno primorum ducum certamine ſibi parentatum iri. Poſt mortem facta magna conſultatione & hinc inde diſceptata Meleager unus ex ducibus infeſtus Perdiccæ produxit Aridæum veſtem fratris Alexandri indutum, eique ſe ſatellitem adjunxit. Aridæus igitur ſalutatur rex: ſed quia neque animi neque corporis viribus valebat, viſum fuit ducibus ut Perdiccas ſemper cum rege eſſet, copiiſque quæ regem ſequebantur præeſſet. Nihilominus regni diviſio facta eſt inter duces & ſatrapas, qui deinde inſolentiores facti regios titulos affectârunt. Cœpit Aridæus regnare anno M. 3648, regnavitque annos 7. Dictus eſt Philippus à nomine patris Philippi, & in ordine regum Macedonicorum numeratur XXII. Interfectus eſt ab Olympiade matre Alexandri M.

Synchroniſmus.

1. Onias ſummus pontifex Hieroſolymæ ſuccedit patri Jadduæ, Ioſephus lib. 11. ant. cap. ultimo circa finem; nempè anno à morte Alexandri altero, qui eſt annus M.

3649. Tribuuntur ei in pontificatu anni 22.

2. Ioſephus princeps Iudææ ſuccedit Iudæ Hircano anno 3 à morte Alexandri. Tribuuntur ei in principatu anni 5.

3. Ptolemæus Lagi filius, cui in diviſione regni Alexandri ceſſerat Ægyptus & Africa, incipit regnare in Ægypto anno M. 3649, & regnavit annos 39. Hinc Ægyptii reges dicti ſunt Lagidæ, quorum regnum in Ægypto duravit annos 294. Hic Ptolemæus inter varias turbas quæ movebantur à ſucceſſoribus Alexandri, Hieroſolymam dolo cepit & multos Iudæos captivos abduxit in Ægyptum. Ioſeph. lib. 12. antiquit. cap. 1. Hoc autem diligentiùs obſervandum eſt, tum ut intelligatur qua occaſione Ptolemæus Philadelphus pervenerit ad græcam verſionem Bibliorum, tum propter lectionem libri tertii Maccabæorum, qui ratione temporis debebat eſſe liber primus. Nam multi deinde Iudæi ultrò ſequuti ſunt hoſce in Ægyptum. Fuerat Ptolemæus hic cuſtos corporis Alexandri.

4. Perdiccas Aridæo tanquam ſummus imperii gubernator additus, quum elatior factus affectaret totum regnum ut par fieret ipſi Alexandrò, primus inter duces bellum movit, & quidem Ptolemæo Ægyptum eripere conatus eſt. Ptolemæus igitur cum Antipatro, cui Macedonia erat aſſignata, fedus fecit. Perdiccas exercitum ducit in Ægyptum ad Memphim uſque, quumque per Nilum copias trajicere conaretur, multique etiam ex illuſtribus ducibus in fluvio perirent, deſertus eſt ab exercitu, & noctu à nonnullis equitibus jugulatus, quum regnaſſet annos 3. Propter crudelitatem & violentum imperium in omnium odio fuit.

5. Antipater jam ſenex & morti vicinus tutorem regum conſtituit Polyſperchontem virum apud Macedonas magnæ autoritatis & qui cum Alexandro militaverat. Caſſander verò Antipatri filius juvenis ægrè ferens hanc patris conſtitutionem ſocios ſibi jungit, unde acerrimum extitit bellum poſt obitum Antipatri, in quo tandem ſuperior evaſit Caſſander.

6. Lamiacum bellum cœpit vivo adhuc Alexandro, finitum verò eſt poſt ejus obitum virtute Antipatri. Occaſio fuit mandatum Alexandri ad Græcos de reſtituendis exulibus (voluit enim Alexander poſt Indicas vi-

ctorias erga Græcos clementem ſeſe oſtendere) cui omnes paruerunt exceptis Athenienſibus & Ætolis, qui Macedonum mandata ferre non potuerunt, & quidem cognito Alexandri obitu ferociores reddebantur. Leoſthene Attico duce res Athenienſibus feliciter ſucceſſit, ſed eodem ad urbem Lamiam, in quam Antipatrum fugere coëgerat, lapidis ictu occiſo mutata eſt fortuna. Antipater enim obſidione liberatus & à Cratero ex Aſia firmum exercitum nactus magno prælio vicit Athenienſes ad Cranonem urbem, & porrò non nihil in reipubl. forma Athenis mutavit. Plutarchus in Antipatro.

7. In Romanorum hiſtoria occurrit hic bellum Samniticum. Samnites Italiæ populi bellum fecerant Campanis. Hi à Romanis auxilium petiverunt, quod ut impetrarent, urbem & agros ſuos Romanis dediderunt. Hinc bellum hoc quod duravit annos 71, de quo Livius lib.7. dec.1. Samnitum metropolis fuit Beneventum. Eſt autem in hoc bello maximè memorabile prælium ad furcas Caudinas vel ad arcem Caudium, commiſſum, in quo victi Romani & ſub jugum Samnitum miſſi turpi fœdere facto diſceſſerunt. A parte Samnitum fuit Pontius dux; à parte Romanorum T. Veturius & Sp. Poſthumius Coſſ. Vide Livium lib.9. dec.1. Gellium libr. 17. cap.21. Florum lib.1. cap.16.

8. In Sicilia Syracuſis regnare cœpit hoc tempore Agathocles, homo infima ſorte natus & figuli filius, qui qua arte ad regnum venerit adjutus ab Hamilcare Carthaginenſium duce, narrat Iuſtinus lib.22. ab initio. De hoc Auſonius: Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem, &c.

9. Inſignes aliquot oratores Attici per occaſionem belli Lamiaci miſerabiliter perierunt, quod Græcos contra Macedonas incitaſſent. Hyperides Antipatro traditus exſecta lingua trucidatus eſt. Demoſthenes fano Neptuni, in quod confugerat, egredi juſſus aſſumpto veneno ſibi mortem conſcivit. Demades in Macedoniam profectus ut ab Antipatro deductionem præſidii impetraret, à Caſſandro Antipatri filio trucidatus eſt, quia deprehenſæ erant ejus epiſtolæ ad Antigonum contra Antipatrum ſcriptæ, videlicet pendere Græciam à veteri & putri filo, nempè Antipatro; addita eſt ſupplicio crudelitas, quod filius Demadis in complexu patris

ſare cœpit, profectus porrò eſt in Syriam, ubi vicinis aliquot provinciis occupatis Seleucum ita perterrefecit, ut ad Ptolemæum in Ægyptum fugeret, unde diſſidium ortum eſt inter Ptolemæum & Antigonum, quod in bellum exarſit poſtquam fedus ſancitum eſt inter ſucceſſores.

REGNUM SELEUCIDARUM IN SYRIA.

Anno M.3661, qui eſt annus 13 à morte Alexandri M. fedus tandem factum eſt inter ſucceſſores, in quo Caſſander præficitur Europæ, Seleucus Syriæ, Ptolemæus Ægypto, & Antigonus Aſiæ. Sed non diu hoc fedus inviolatum manſit, ut in progreſſu dicetur. Quum autem in prophetiâ Danielis cap. 2. verſ. 40, 41, 42, 43, per quartum regnum ſignificetur regnum ſucceſſorum Alexandri M. & quidem per binos pedes duo illa quorum alterum eſt Seleucidarum, id eſt, regum Syriæ, alterum Lagidarum, id eſt, regum Ægypti, noſtrum quoque inſtitutum in his maximè occupabitur. Et ſanè Iudaica Eccleſia inter hæc duo regna interjecta utriuſque bellorum & calamitatum particeps eſt facta, ut verè dictum ſit à Daniele, fore illis ferrea & dura, commixta quidem ſemine humano, hoc eſt, affinitatibus & conſanguinitatibus conjuncta, ſed diviſa tamen æmulationibus perpetuis & inſidiis mutuis diſſidentia. Vide Polanum in hunc Danielis locum. Nos principalem ordinem in regno Seleucidarum ſervabimus.

SELEUCUS NICANOR.

Primus Syriæ rex fuit Seleucus Nicanor, qui fugiens Antigoni adventum in Perſidem & inde Babylonem, recuſanſque rationes proventuum quas Antigonus ab ipſo poſcebat, in Ægyptum ſeſe receperat, & accuſato Antigono, quod ſtatuiſſet omnes dignitate præditos ex ſatrapiis expellere, Ptolemæum ad bellum adornandum induxerat; ad Caſſandrum quoque & Lyſimachum qui Thraciam tenebat miſerat, ut & hos quoque contra Antigonum excitaret, unde novorum & maximorum bellorum factum eſt initium. Ab hoc Seleuco poſteri

xim Alexander Demetrium vocat ad Cœnam, cui ad cœnam eunti quum ſignificatum eſſet parari inſidias & fore ut inter pocula trucidaretur, prætenſa mala corporis affectione citiùs è cœna ſurrexit & abiit. Poſtridie veniam ab Alexandro petens quum diſcederet, comitatus eſt ipſum Alexander Lariſſam uſque, ubi Demetrius ipſum ad cœnam vocans mandavit ſuis ſtipatoribus ut Alexandrum cœnatum occiderent. quod factum eſt. Hanc cædem quum Demetrius excuſaſſet apud Macedones tanquam ſui liberationem & parricidiorum tum Antipatri avi, tum Caſſandri patris ultionem, à Macedonibus rex Macedoniæ creatus & in Macedoniam deductus fuit.

6. Demetrius igitur rex Macedoniæ factus adverſus Pyrrhum exercitum duxit ſed infeliciter. Commiſſa enim pugna in fugam verſus eſt, & ſic apud Macedones ſordere cœpit. Pyrrhus contrà quod in ipſo imago Alexandri M. reluceret, valde inclaruit. Pyrrhus vero tenuit Macedoniam menſibus 7. Quumque Demetrius in Seleuci poteſtatem veniſſet diſſoluta eſt amicitia inter Lyſimachum & Pyrrhum, & bello utrinque comparato Lyſimachus Antigonum Demetrii filium & Pyrrhum ſuperavit & univerſa Macedonia potitus Pyrrhum in Epirum redire coëgit anno M. 3684. Quum autem Lyſimachus Macedoniam tenuiſſet annos 5 (alii 7) à Seleuco Nicanore in pugna interficitur. Quum enim filium ſuum Agathoclem, per quem multa proſperè geſſerat, inſtinctu Arſinoës novercæ interemiſſet, uxor Agathoclis & liberi ad Seleucum fugerunt, exercituum duces ab eo defecerunt, & Seleucum ad bellum contra Lyſimachum impulerunt, in quo Lyſimachus à Seleuco interemptus eſt. Atque hæc fuit ultima pugna inter ſucceſſores Alexandri M. anno ab Alexandri morte 42.

7. Seleucus igitur Nicanor extinctis jam reliquis omnibus Alexandri M. ſucceſſoribus, videlicet Perdicca, Antipatro, Cratero, Eumene, Caſſandro cum ſuis filiis, Antigono & hujus filio Demetrio, Lyſimacho, tenuit jam Babylonem, Syriam & Aſiam minorem. Hiſce igitur ſucceſſibus elatus ſperabat ſe etiam Macedoniæ & Græciæ imperio potiturum, atque ita totius Monarchiæ dominum futurum. Itaque bellum in Europam tranſtulit adverſus Ptolemæum Κέραυνον, Ptolemæi Lagi filium,

fratrem

fratrem Philadelphi & conjugis Lyſimachi, ſed infelici eventu. Occiſus enim eſt ab hoc Ceranno menſe 7 poſt Lyſimachi mortem, & ſucceſſorem habuit filium Antiochum qui dictus σωτὴρ.

8. Ptolemæus Lagi anno ante obitum Seleuci mortuus eſt in Ægypto quum regnâſſet annos 40, & reliquit regni hæredem filium natu minimum Ptolemæum Philadelphum.

9. Agathocles Siculus victis Carthaginenſibus navali prælio, quum poſtea milites ejus ad Carthaginenſes defeciſſent, cum his pacem fecit. Poſt ejus mortem Syracuſis tyrannus factus eſt Hieron.

10. P. Decius Decii filius quarto conſulatu cum Fabio Maximo, quum Galli, Samnites, Vmbri, Thuſci contra Romanos conſpiraſſent, exemplum patris imitatus, advocato M. Livio Pontifice, haſtæ inſiſtens & ſolemnia verba reſpondens, ſe & hoſtes diis manibus devovit, atque impetu in hoſtes facto victoriam ſuis reliquit. Pugna commiſſa fuit ad Cluſium, ubi quum Romani à Gallis in fugam verterentur, hanc exſecrationem ſui in ſe recepit Decius anno M. 3677. Livius lib.10. dec.1.

11. L. Papyrius Curſor à velocitate ſic dictus Dictator Q. Fabio Maximo edixerat ne manum cum hoſte conſereret. Sed ille opportunitate ductus pugnavit, & ſecuri percutiendus patris lacrymis & populi precibus ſervatus eſt. Papyrius poſtea de Samnitibus inſignem retulit victoriam, cæſis eodem die 30140, & captis 3870. Factum eſt poſtea ut Samnites oblato auro M. Curii conſulis in caſtris ad focum ſedentis & coquendis rapis vacantis, fidem oppugnarent, quibus tamen ipſe reſpondit, talem cœnam qua ipſe contentus eſſet non egere auro, & ſe malle imperare aurum habentibus quàm aurum habere.

12. Docti viri circa hæc tempora claruerunt: Theocritus, Euclides & Aratus qui ſcripſit φαινόμενα, hoc eſt, carmen de ſideribus.

Περσθήκη. Conſtat igitur ex ſucceſſoribus Alexandri M. completum eſſe vaticinium Danielis quod extat ca.8. verſ.8. de quo vide Amandum Polanum in hunc locum. Quatuor enim regna tandem emerſerunt ad quatuor Cardines Mundi. Nam ab ortu fuit regnum Babylonicum cui ſtatim adhæſit Syria; ab occaſu regnum Macedoniæ

dohiæ; à Septentrione regnum Aſiæ; à meridie regnum Ægypti. Primum tenuit Seleucus, ſecundum Caſſander, tertium Antigonus, quartum Ptolemæus.

ANTIOCHUS SOTER.

Poſtquam, ut dictum eſt, Antigonus eſt interfectus, & hujus filius Demetrius captivus mortuus, & trucidatus Lyſimachus, pars Aſiæ acceſſit ad regnum Seleuci, nempè ad Syriam & Babyloniam, à Tauro monte uſque ad Ioniam, ut antea tenuerat Antigonus. Ita deinceps Seleuci poſteritas cæteros reges antecelluit potentia. Succeſſit autem Seleuco Nicanori filius Antiochus cognomento σωτὴρ, id eſt, dans ſalutem, cui nupſerat noverca Stratonica filia Demetrii Poliorcetæ. Cœpit regnare anno M. 3691, & regnavit annos 20, aliis 19. De hoc nihil invenio memorabile.

Synchroniſmus.

1. Eleazarus ſummus ſacerdos Hieroſolymæ fuit per annos 15 tempore hujus Antiochi Soteris, & ſub hujus patre functus eſt pontificatu annos 8. Exactis illis 15 annis obiit & ei ſucceſſit Manaſſes circa annum M. 3706 per annos 26.

2. Hagai Heli poſt Matathiam fuit princeps in populo Judaico ab anno M. 3693 vel circiter per annos 9. Melanchthon ſcribit hunc Hagai Heli eſſe illum Eſli, cujus meminit Lucas Evangeliſta in genealogia Chriſti cap. 3. verſ. 25.

3. Maſsloth Nahum poſt Hagai Heli factus eſt princeps Iudææ circa annum M. 3702, & tribuuntur ei anni 7. Huic ſucceſſit deinde Amos Syrach cui tribuuntur anni 14.

4. *Ptolemæus Philadelphus* ſecundus in ordine Lagidarum regnat in Ægypto, filius prioris Ptolemæi qui dictus eſt Lagi. Cœpit autem regnare anno M. 3688, & regnavit ſolus annos 38. Valdè commendatur à pacis & doctrinarum ſtudio. Fedus fecit cum Antiocho Theo filio Soteris rege Syriæ, idque matrimonio ſancivit data ei in uxorem filia Berenice, ut poſtea dicetur. Quod verò omnium eſt laudabiliſſimum, quum antea in Ægypto doctrinarum poſſeſſio tantùm penes ſacerdotes eſſet, curavit ut doctrinæ in græcam linguam transferren-

tur, & ſtudia Alexandriæ inſtituit, doctoſque viros undique accerſivit. Quumque intellexiſſet apud Iudæos inſignem extare librum, in quo vetuſta patrum ſeries & alia maximè memorabilia continerentur, ut bibliothecam haberet inſtructiorem, miſit ad Eleazarum ſummum ſacerdotem & petivit doctos iſtius libri interpretes. Miſſi igitur ſunt 72 viri qui Hebraica Biblia in græcam linguam converterunt, qua verſione deinde in N. Teſtam. ipſi Apoſtoli ſunt uſi, & nos hodie utimur. Pro quo officio Ptolemæus adeò favit, ut qui in Ægypto captivi erant dimiſerit & honoraria obtulerit. Accidit hoc anno M.3704. Plura apud Ioſephum lib.12. antiq. cap.2. Cæterùm habuit hic Ptolemæus fratrem Ptolemæum Κέραυνον, id eſt, bellicoſum ſeu fulminatorem, qui unum annum regnavit in Macedonia, & Seleucum Macedoniam invadentem interfecit, ut ſupra monuimus. Hic Ceraunus Lyſimacho interfecto uxorem duxit Arſinoën ſororem ſuam Lyſimachi viduam, ut ſcilicet Macedoniam ad ſe traheret promiſſa liberorum à Lyſimacho generatorum adoptione. Suſceperat ex ea Lymachus duos filios, Lyſimachum & Philippum, quos Ptolemæus ex inſidiis paulò pôſt interfecit, ipſam verò Arſinoën quæ erat & ſoror & conjux in exilium egit, atque ita regnum Macedoniæ ſibi vendicavit. Mox adfuit divina Νέμεσις. A Galatis enim duce Belgio in Macedoniam & Græciam infuſis acie victus eſt, caputque ejus lanceæ affixum pro ludibrio in exercitu circumlatum eſt. Vide Juſtinum lib.24. Ptolemæo Ceranno in hunc modum ſublato & Belgio per Macedoniam graſſante dux quidam Soſthenes coacto exercitu Belgium compeſcuit. Iuſtinus ibidem.

5. Antigonus II dictus Gonates, Demetrii poliorcetæ ex Phile Antipatri filia filius occupat Macedoniam anno M.3692, & regnavit annos 36. Laudatur ejus juſtitia & moderatio, & quod Græciæ pacem reſtituit, unde à Græcis ἐυεργέτης eſt dictus. Quanta in ipſo fuerit moderatio docet exemplum Pyrrhi, qui à Spartanis repulſus quum peteret Argos, ubi Antigonum in urbe clauſum oppugnans quum ſaxo de muris ictus occideretur, & Helenus filius caperetur, hunc in regnum paternum remiſit, eique patris caput & oſſa regio more condenda dedit. Iuſtinus lib.25. Plutarchus in Pyrrho.

6. In

6. In Romanorum hiſtoria occurrunt duo bella graviſſima, Tarentinum & Punicum primum. Illud cum Pyrrho, hoc cum Carthaginenſibus. Tarentini belli cauſſa hæc fuit: Tarentini in aditu Italiæ ſeu in magna Græcia admodum potentes fuerunt, ut inſolentiores facti Claſſem Romanam diripuerint interfecto duce, & legatos Romanorum Tarentum miſſos pulſaverint. Quam injuriam ulturi Romani bellum iis intulerunt. Tarentini verò Epirotarum regem Pyrrhum generoſum ac potentem ſocium ac ducem belli aſciverunt, ex quo certamen de imperio inter Romanos & Pyrrhum extitit anno M. 3690. A partibus Romanorum duces fuerunt C. Fabricius Luſcinus & Mannius Curius Dentatus. Tria fuerunt commiſſa prælia. Plut. in Pyrrho. Lepidum eſt quod narrat Eraſmus Roterod. in apophtheg. de militibus Tarentinis inter pocula liberius de Pyrrho loquutis, &c. Niſi nos lagena defeciſſet, acerbiora loquuti fuiſſemus. vide lib. 6. apoph. fol. 507.

7. *Bellum Punicum* primum excitatum eſt anno M. 3707, & anno ſequenti ſuſceptum. Cauſſa hujus belli fuit Sicilia inter Italiam & Africam interjecta, cujus rex tum temporis fuit Hieron populi Romani ſocius, quem Appius Claudius vicerat & in Romanorum ſocietatem traduxerat. Huic Hieroni Syracuſano Carthaginenſes regnum eripere conabantur, quod viderent Siciliam tanquam horreum quoddam commeatu abundare. Duravit hoc bellum annos 23. A parte Romanorum duces fuerunt M. Attilius Regulus cujus mirabilis conſtantia celebratur, C. Duillius & L. Cornelius Scipio. A parte Carthaginenſium fuerunt Annibal Aſdrubalis filius qui re malè geſta in crucē eſt actus, Xanthippus Lacedæmonius qui cæſis Romanorum 30000 M. Attilium Regulum cepit.

ANTIOCHUS THEOS.

Antiocho Soteri ſucceſſit filius Antiochus Theos Θεὸς rex Syriæ tertius, natus ex matre Stratonice quam pater deinde uxorem dederat filio Antiocho Soteri, ut ſuprà dictum. Cœpit regnare anno M. 3711, regnavitque annos 15. Ex Laodice prima uxore filia Ptolemæi Philadelphi duos habuit filios, Seleucum Callinicum & Antiochum

2. Ptolemæus Evergetes filius Philadelphi ſuccedit patri rex III Lagidarum in Ægypto anno M. 3726, regnavitque annos 26. Commendatur ejus liberalitas ac benignitas in Judæos & literarum profeſſores. Bellum intulit Seleuco Callinico, qui matris Laodices hortatu Berenicen interfecerat, de quo poſtea dicetur.

3. Romani magnas claſſes inſtruunt & navali prælio cum Carthaginenſibus decertant, in quo Cornelius conſul Romanus captus & interemptus eſt; alter verò conſul Duilius Carthaginenſes vicit vix per fugam elapſo Annibale (eſt hic primus Annibal) duce Carthaginenſium Aſdrubalis filio, qui domum reverſus ob rem malè geſtam in crucem eſt actus, ut Dreſſerus ex Polybio refert, quamvis alii aliter, videlicet Annibalem ex fuga reverſum à Senatu quæſiiſſe, quid faciendum cenſerent, & omnibus ut pugnaret acclamantibus reſpondiſſe: Feci & victus ſum atque ita crucis pœnam effugiſſe.

4. Carthaginenſes iterum victi ac profligati à M. Atilio Regulo pace fruſtra petita ducem à Lacedæmoniis impetrant Xantippum, qui 30000 Romanorum cæſis ipſum etiam Regulum capit. Hic deinde exacto quinquennio, quum Carthaginenſes magnam cladem accepiſſent, miſſus eſt Romam, ut ibi cum Senatu de captivis nobilibus Pœnis dimittendis ageret, ſed ſub jurejurando, ut ſi nobiles illi non reddantur, ipſe rediret Carthaginem in ſuam captivitatem. Quid fit? Regulus quum Romæ diſſuaſiſſet dimiſſionem Carthaginem reverſus exquiſitis exponitur ſuppliciis. Reſectis enim palpebris converſiſque ad Solem oculis incluſus eſt machinæ, in qua undique præacuti eminebant ſtimuli, ut vigiliis pariter & diuturnitate doloris necaretur. Valerius Max. lib. 1. cap. 1. & Cic. lib. 3. offic.

5. Annibal junior patre Amilcare naſcitur anno M. 3725. Hujus vitam Plutarchus deſcripſit.

SELEUCUS CALLINICUS.

Hic fuit filius Antiochi Thei ex Laodice filia Ptolemæi Philadelphi. Ejus frater fuit Antiochus Hierax qui ex diviſione hæreditatis tenuit Aſiam. Cœpit Callinicus regnare anno M. 3727, regnavitque annos 20. Initio regni ſui occidit Berenicen materteram & novercam una

L cum

Syriæ rex fuit Seleucus Philopator, Ægypti verò Ptolemæus Philometor, Macedoniæ Philippus Perſei pater.

3. In Macedonia regnat Demetrius II filius Antigoni II qui dictus eſt Gonates. Regnavit autem ab anno M. 3728 annos 10. Ei ſucceſſit Antigonus cognomento Doſon ſed tanquam tutor & adminiſtrator regni, quia Philippus Demetrii frater adhuc fuit impubes ſeu minorennis. Adminiſtravit autem regnum annos 13 dictus ἐυεργέτης.

4. C. Luctatius conſul Romanus miſſus cum navibus 200 navali prælio vicit Carthaginenſes ad Ægates, omnemque eorum potentiam ſic fregit ut pacem à Romanis petierint & impetrarint. Atque hic eſt finis primi belli Punici quod ad annum M. 3730, duravit annos 24. Hinc poſt annos 23 ortum eſt bellum Punicum ſecundum, de quo poſtea dicetur.

5. Interea temporis durante inter Romanos & Carthaginenſes pace alii hoſtes ſeſe Romanis objecerunt, Inſubres, Boji, Galli & Teutones, quorum dux primò fuit Arioviſtus, qui cæſis à Curio & Flaminio 40000 Gallorum & Teutonum non procul à Mediolano captus eſt; deinde anno ſequente 30000 Gallorum & Teutonum duce Viridomaro ad Mediolanum acceſſerunt, & obſederunt ibi Coſſ. M. Claudium Marcellum (qui deinde poſt Cannenſem cladem vicit Annibalem) & Cn. Cornelium Scipionem patruum iſtius Scipionis Africani qui in Africa vicit Annibalem. Hic ſingulari virtute Marcelli interfecto Viridomaro hoſtes cæſi & profligati ſunt, Marcellus verò opima ſpolia Jovi obtulit. Meminit Virgilius lib. 6. Æneid.

6. Amilcar pater Annibalis à Carthaginenſibus mittitur in Hiſpaniam comite filio Annibale adhuc puero novennali. Paulò autem pòſt Amilcar obiit. Hinc bellum Carthaginenſium in Hiſpania de quo poſtea.

7. Circa hæc tempora floruit Jeſus Siracides autor eximiæ iſtius gnomologiæ quæ in ſacris bibliis inter apocrypha ſcripta numeratur & vocatur Eccleſiaſticus.

SELEVCVS CERAVNVS.

Seleuco Callinico ſucceſſit filius Seleucus Ceraunus, qui cœpit regnare anno M. 3747, & regnavit annos 3. Inſtituit bellum contra duces Ptolemæi Euergetis in Sy-

ria conſtitutos, ſed quum nec valetudine firmus, nec opibus ſatis munitus exercitum in officio continere non poſſet, in tranſitu Tauri purpuratorum perfidia veneno ſublatus eſt. De hoc ut & fratre Antiocho Magno loquitur propheta Daniel cap.11. verſ.10. Ex Polybii lib.2. refert Franciſcus Iunius in d. l. Danielis Ptolemæum Evergetem & Seleucum Ceraunum per idem tempus vita defunctos eſſe.

ANTIOCHUS MAGNVS.

Hic fuit filius Seleuci Callinici, frater Seleuci Cerauni, cui in regno ſucceſſit, & cœpit regnare anno M.3749, regnavitque annos 37. De hoc Daniel prophetavit cap.11. verſ.10. uſque ad 20. oſtendens quæ ſint futuræ expeditiones ejus. Vide Polanum in dictum locum Danielis. Bellum intulit Ptolemæo Philopatori ſed victus pacem petiit, de quo etiam àliquid videre eſt lib.3. Maccabæor. cap.1. verſ.10. Sed quum aliquantò poſt mortuo Philopatore rurſus ſperaret Ægyptium regnum, contra fedus bellum Ptolemæo Epiphani adoleſcenti Philopatoris filio intulit. Romani verò quibus Philopator filium commendaverat juſſerunt Antiochum abſtinere ab Ægypto. Hoc iniquè ferens Antiochus, quum jam magnam Græciæ partem ſibi adjunxiſſet, ingens bellum (quod vocatur Aſiaticum item Antiochenum) adverſus Romanos movit, inſtigatus etiam ad hoc ab Annibale, qui ex ſecundo bello Punico profugus & hoſpes ad ipſum venerat. Sed tandem Romani poſt multa magna prælia victores coegerunt eum pacem petere, & ademerunt ei florentiſſimam regni partem ab Ionia uſque ad Taurum montem. Poſtea hic Antiochus quum in Syria ſpoliaret templum Beli concurſu multitudinis interfectus eſt.

Synchroniſmus.

1. Simon ſummus ſacerdos Hieroſolymæ, autor libri 3 Maccabæorum (in quo tamen libro nihil de Maccabæis agitur) vixit in ſuo ſacerdotio tempore Antiochi M. annos 12. Huic ſucceſſit filius Onias hujus nominis III. qui ab anno M. 3761 tenuit ſacerdotium annos 37.

Nihil hab. certi. [Hic Antiocho cum Iudæis bellum gerente Hieroſolymis

lymis fugatus abiit Alexandriam & à Ptolemæo humaniſſimè ſuſceptus pollicitus eſt regi ſe gentem Judæorum ſociaturum ſi in aliqua Ægypti parte templum ædificare Judæis permitteret. Conſentit rex & Onias ædificat in Ægypto templum non quidem ſana voluntate, ſed quia ei contentio erat cum Judæis propter fugam, & hoc templo ædificato arbitrabatur ſe omnem multitudinem ab urbe Hieroſolyma ad ſe avocaturum, ut refert Ioſephus lib.7. de bello Judaico, cap.30. Et ſanè occaſionem hanc præbente Onia Pontifice infinita examina Iudæorum in Ægyptum ſe contulerunt. Stetit autem hoc templum uſque ad tempora Veſpaſiani Imp. per annos 333. Vide Polanum in Danielem cap.11. ad verſ.13.14. De hoc Onia meminit etiam Joſephus lib. 12. ant. cap.4. circa finem & cap.5. item lib.2. Maccab. capp.3. & 4.]

utrum de hoc Onia quæ hiſce ſignis [ ] *ſunt incluſa, intelligenda ſint,*

2. Ptolemæus Philopator quartus rex Ægypti ſuccedit patri Ptol. Evergetæ anno M. 3751, & regnat annos 17. Dictus eſt φιλοπάτωρ κατ' ἀντίφρασιν, quia patrem veneno interfecit, matrem etiam & fratrem obtruncavit; deinde Eurydice conjuge & ſorore interfecta, quum diu eſſet abuſus ſcorto maſculeo Agathocle & hujus ſorore Agathoclea, quibus tota regni cura committebatur, Veneno periit. Vide Polanum in Danielem fol.1000. Antiochum M. graſſantem compeſcuit & Syriam recepit, & ut Judæos ulciſceretur, horrendam bilem in eos qui in Ægypto degebant effudit, ut liquet ex libro Simonis vulgò lib. 3. Maccabæorum. Succeſſit filius Ptolemæus Epiphanes, quintus Ægypti rex admodum adoleſcens anno M. 3768, regnavitque annos 24. Hunc dolo Antiochus M. circumvenire voluit data in uxorem filia Cleopatra. Romanorum igitur auxilio ac defenſione protectus eſt hic adoleſcens contra hoſtes, & tum maximè, quando Antiochus M. in Romanorum poteſtatem venit, datis obſidibus filiis & aliis graviſſimis conditionibus receptis. Poſtea Antiochi M. filius Seleucus Philopator nihil attentavit, quia fuit homo ignavus, voluptatibus & exactionibus totus deditus, ut dicetur.

3.* In Macedonia Antigono Doſoni tutori, de quo Iuſtinus lib.28. & 29, ſuccedit Philippus filius Antigoni II, frater Demetrii II, anno M.3751, regnavitque annos 42. Homo fuit inquietus & crudelis. Ætolis bellum movit non laceſſitus. Quumque Demetrius Illyriorum

rex apud ipſum conqueſtus eſſet de Romanorum injuria, quod hi non contenti Italiæ finibus ſibi eò quod finitimus eſſet bellum feciſſent, ac proinde & ipſi Philippo metuendum eſſe exemplum, facilè paſſus fuit inferendum Romanis bellum ſeſe adduci, præſertim quum de clade Romanorum ad lacum Thraſimœnum cognoviſſet (quæ accidit anno M. 3755) & præterea altera vice ad Cannas Romanos cæſos intellexiſſet, apertè ſeſe hoſtem Romanis profeſſus eſt. Vide Juſtinum lib. 29. Alii occaſionem aliter narrant, nempe Philippum bellum intuliſſe Athenienſibus, & hos à Romanis auxilium petiiſſe, qui ſocios aſſumpſerint regem Attalum & Ætolos. Victus tandem eſt Philippus à T. Quintio Flaminio (Plutarchus in vita) in faucibus Epiri & deinde in Theſſalia, navali verò prælio ab Attalo & L. Quinctio qui Eubœam occuparunt. His cladibus fractus Philippus pacem à Romanis petivit, quæ ei hac conditione data eſt, ut à tota Græcia abſtineat. Superato Philippo Græciæ civitates Romanis ſeſe adjunxerunt. Atque hoc eſt primum bellum Macedonicum quod vocant Philippicum, cujus initium cadit in annum M. 3772.

4. Quum Annibal Saguntum oppidum Hiſpaniæ longa obſidione jam defatigaſſet & cives intolerabili fame premerentur, urbem incendere maluerunt quàm in hoſtium poteſtatem venire. Annibal tamen urbem cepit anno M. 3753. Vide Valer. Max. lib. 6. cap. 6.

Bellum Punicum ſecundum, quod cœpit anno M. 3754 fuit annorum 17. A parte Carthaginenſium dux fuit Annibal filius Amilcaris, de quo vide Plutarchum, à parte Romanorum fuere P. Cornelius Scipio pater, P. Cornelius Scipio filius dictus Africanus major, de quo etiam Plutarchus, L. Paulus Æmylius, Terentius Varro, & Q. Fabius Maximus, de quo Plutarchus. Anno M. 3771 P. Cornelius Scipio Romæ triumphat de Pœnis Annibale & Siphace, unde Africanus eſt dictus.

6. Attalus rex Aſiæ Romanorum amicus moritur anno M. 3776, eique ſuccedit filius Eumenes.

SELEUCUS PHILOPATOR.

Antiocho M. ſucceſſit filius Seleucus Philopator, alias dictus Soter, qui cœpit regnare anno M. 3786, & regnavit

vit annos 12. De hoc Daniel propheta cap. 11. verſ. 20. tria prædicit. 1. De ejus in regnum ſucceſſione, quod videlicet ex eadem ſtirpe ſit ſucceſſurus, ſiquidem in locum patris ſucceſſit ordinariè & legitimè. 2. De regni adminiſtratione, quod ſit circummiſſurus exactorem, quod etiam contigit tum reſpectu ſubditorum, quos continuis penſitationibus, tributis, vectigalibus, capitationibus emunxit; tum inprimis reſpectu Judæorum, ad quos perſuaſus proditione Simeonis qui infenſiſſimus hoſtis erat Oniæ ſummi Sacerdotis, & quod ingens pecunia eſſet in gazophylacio templi, miſit quæſtorem ſuum Heliodorum pecuniam ex gazophylacio ablatū. Non tamen res ex voto ceſſit. Heliodorus enim mirabiliter à Deo punitus precibus tamen & ſacrificio Oniæ ſervatus fuit. Vide libr. 2. Maccab. cap. 3. 3. De exitu, quod paucis diebus, ſcilicet à tranſmiſſione illa Heliodori ad Iudæos ſit interiturus neque ira neque bello, hoc eſt, non apertis odiis aut aperto Marte. Teſtatur enim hiſtoria Seleucum inſidiis Heliodori purpurati oppreſſum eſſe. Quum enim Seleucus fratrem Antiochum obſidem Romanis traditum à Romanis recepiſſet, dato in ejus vicem filio Demetrio, Antiochus verò ad fratrem nondum perveniſſet, ſed Athenis jam eſſet, Heliodorus in gratiam Antiochi (Epiphanes eſt dictus) jam adventantis Seleucum interfecit. Alii paulò aliter, nempè Antiochum M. præter hunc Seleucum alios duos habuiſſe filios, Antiochum & Demetrium qui Romæ fuerint obſides, ex quibus Antiochum cognita morte patris, ut fratri Seleuco homini ignavo & voluptuario regnum eriperet, clàm ex urbè Roma fugiſſe & pulſo Seleuci fratris filio regnum Syriæ occupaſſe. In eo tamen conſentiunt hiſtorici Seleucum inſidiis Heliodori oppreſſum fuiſſe, & ſic miſerè periiſſe.

Synchroniſmus.

1. Ianna II cognomento Hircanus in principatu Iudææ ſuccedit Ioſepho Arſi anno 7 regni Seleuci philopatoris. In ordine dicitur fuiſſe Dux XV, nempè in ſerie illorum principum qui poſt exilium Babylonicum Iudææ præfuerunt, & ultimus ex poſteris Davidis, ut jam domus Davidis facta ſit truncus putris, ex quo tamen exoriturus erat ſurculus Iſai ſeu Jeſſæ, Eſai. 11. verſ. 1. Periit enim hic Ianna, ut refert Ioſephus lib. 12.

 ant.

ant. cap.5. in defenſione arcis cujuſdam quam oppugnabat Antiochus Epiphanes, quem quum deinde reprimerent armis Maccabæi, hi quoque poſtea principatum tenuerunt ex tribu Levi, quum priores principes ſeu duces fuiſſent ex tribu Juda & quidem David.

2. Ptolemæus Philometor, filius Ptolemæi Epiphanis ex Cleopatra filia Antiochi M. ſuccedit patri ſextus rex Ægypti anno M. 3792, & regnavit annos 35. Multa perpeſſus eſt ab Antiocho Epiphane avunculo, Syriæ rege, contra quem tamen defenſus fuit Romanorum præſidio & ope. Etiam fratrem Phyſconem habuit inimicum, cui tamen eſt reconciliatus. Dictus eſt φιλομήτωρ ſed ἰρωνικῶς, quum matrem ſibi habuerit admodum adverſam & inimicam. De hoc vaticinatur Daniel cap. 11. verſ.25.26.27. & verſ.40. Filiam ſuam Cleopatram uxorem dat Alexandro Epiphani, Antiochi Epiphanis filio 1.Maccab. 10. verſ. 51, deinde verò bellum movet huic Alexandro nihil hoſtile cogitanti & eandem filiam priori marito ereptam locat Demetrio Nicanori Seleuci Soteris filio, 1.Maccab.11. verſ.9. &c. Ioſeph. lib. 13. antiq. capp. 7. & 8. Fuit igitur hic Ptolemæus Philometor homo perfidus, ut ſequentia pleniùs docebunt.

3. Philippus Macedoniæ rex calamitatem domeſticam ſuſtinet acerbiſſimam. Exorto enim odio inter filios Demetrium & Perſeum, quod pater videretur propenſior Demetrio, Perſeus falſam inſtituit criminationem contra fratrem quod cum Romanis faciat, regnum affectet, & parricidium tum ſibi tum fratri intentet. Qua criminatione victus pater filium Demetrium veneno tolli jubet. Sed poſteà pater cognita falſa delatione quòd ex mero odio eſſet profecta, in eam incidit animi mœſtitiam, ut ex ea contabeſcens è vita migraret anno M. 3793. Perſeus igitur patri Philippo in regnum ſuccedit, idque tenuit annos 11. Ultimus hic fuit regum Macedonicorum. Victus enim eſt à Romanis, & regnum factum eſt provincia Romanorum.

4. Eodem anno quo Scipio Africanus major Carthaginenſium debellator patriæ ingratitudinem expertus Linterni privatus moritur, Scipio Africanus minor Carthaginis everſor naſcitur, videlicet anno M. 3787. Annibal verò biennio poſt vel circiter, quum ad Antiochum M. profugiſſet, & hinc ad Pruſiam Bithyniæ regem, animad-

animadvertens ſe Romanis tradendum eſſe ſumpto veneno mortem ſibi conſcivit. Plut.

ANTIOCHUS EPIPHANES.

Seleuco Philometori ſucceſſit frater Antiochus Epiphanes, quem pater Antiochus M. Romanis dederat obſidem. Cœpit regnare anno M. 3798, & regnavit annos 12. Tanta fuit hujus hominis crudelitas, tanta immanitas, ut Athenæus ſcribat fuiſſe ipſum perfectè furioſum. A Syris adulatoribus dictus fuit ἐπιφανὴς, id eſt, illuſtris, ſed ἀληθῶς à Polybio ἐπιμανὴς, id eſt, furioſus. De eo in prophetia Danielis cap. 7. verſ. 24. & cap. 8. verſ. 23. & cap. 11. à verſ. 21. uſque ad finem capitis, ubi Angelus Danieli præcipuè tria commemorat, videlicet de regni adoptione, de rebus gerendis & de exitu. Regnum adeptus eſt nullo jure, quia ut obſes apud Romanos proceribus Ægyptii regni fuit deſpectus, nec ſolenni more coronatus maxime ſuperſtitibus Seleuco Philopatore & hujus filio Demetrio tanquam legitimo hærede ac ſucceſſore; accedit & hoc quod per parricidium ad regnum pervenit, ut ſuprà diximus. Quantum ad res geſtas occurrunt expeditiones in Ægyptum, perſequutiones Eccleſiæ, ac denique aliæ expeditiones partim in Ægyptum, partim in Iudæam, partim in alias regiones. Expeditiones in Ægyptum narrantur tres. In prima, quam Daniel indicat cap. 11. verſ. 22. 23. 24. 25. regni Ægyptii duces (qui antea Syriam occupaverant) repentinis copiis oppreſſit ſpretis duobus Ptolemæi Epiphanis relictis filiis, Ptolemæo Philometore & Phyſcone, quorum tutores Eulæus & Lenæus cum Antiocho inter Peluſium & Caſium prælium quidem commiſerunt ſed occubuerunt. Antiochus verò pergebat munitas civitates Ægypti occupare, unde reliqui proceres, in quibus Tryphon erat primarius, fœdus cum Antiocho inierunt, eumque tutorem Philometoris (qui filius erat Cleopatræ ſororis Antiochi) fecerunt. Ut autem Antiocho major eſſet licentia Tryphonem curavit tolli. Poſtea verò Philometore jam adultiore Ægyptii à præſidiis Antiochi ſe liberarunt. Atque hæc eſt prima expeditio in Ægyptum; Secunda à Daniele narratur cap. 11. verſ. 25. 26. 27. 28. Nimirum præſidiis Antiochi à Philometore expulſis Antiochus vires con-

tra Philometora intendit, Philometor verò ſuas copias opponit quidem ſed propter perfidiam procerum fruſtra. Hi enim ad aucupandam gratiam cum Epiphane colludebant. Quare pax fuit inita ſed fucata, quia utriuſque regis animus ad nocendum fuit intentus. Mutata igitur eſt hæc pax in atrox bellum. Cæterùm quum Antiochus ex Ægypto ſpoliis onuſtus rurſus tenderet in Syriam, deflexit Hieroſolymam & templum ſpoliavit 1.Maccab.1. verſ.18. & ſeqq. item 2.Maccab.5. verſ.1. & ſeqq. Atque hæc eſt ſecunda expeditio Antiochi in Ægyptum; Tertia expeditio narratur apud Danielem cap.11. verſ.29.30. Nempè Antiochus commodiorem occaſionem nactus opprimendi Philometora bellum inſtauravit & Ægyptum invaſit ſed non æquè feliciter, quia à Romanis fuit prohibitus exoratis à Philometore. Miſſus enim fuit M. Popilius Lænas, qui expoſitis Senatus mandatis juſſit Antiochum excedere ex Ægypto, & reſpondere cunctantem virga circumſcripſit, juſſitque antequam circulo excederet reſponſum dare, qua aſperitate effecit ut Antiochus bellum omitteret. Florus lib.45. Diſcedens itaque Antiochus ex Ægypto iram convertit adverſus ſanctum fedus, ut loquitur Daniel, hoc eſt, urbem Hieroſolymam & templum diripuit nemine obſiſtente. Etenim quum potentes Judæorum illo tempore inter ſe diſſiderent, & Onias ſummus ſacerdos Tobiæ filios expelleret, & hi ſupplices ad Antiochum confugerent omnem opem & operam offerentes, facilè quod voluit obtinere potuit, urbem cepit & religionis exercitium per annos 3, & menſes 6 inhibuit videlicet juge ſacrificium, vide lib. 1. Maccab[illegible] verſ.23. & ſeqq. item 2.Maccab. capp.5. 6.7. Florum l[illegible]4. & 45. Ioſeph. lib.12. cap.7. Hæc de tribus expeditionibus. De perſequutionibus conſtat Antiochum uſum fuiſſe miniſtris tum militibus præſidiariis idololatricis, tum ipſis Iudæis apoſtatis, ut Maccabæorum hiſtoria docet, & eò eſt progreſſus ut totam terram ſanctam commiſerit Iovi Olympio, & Iudæos apoſtatas ad dignitates evexerit. Expeditiones in Ægyptum, Iudæam & alias regiones enarrat Daniel cap.11. verſ.40. 41.42.43. & libri Maccabæorum. De exitu legimus ibidem, quod cauſſam præbuerint Perſæ & parthi, & quod tandem fœda φθειριάσει fuerit extinctus.

Syn-

Synchroniſmus.

1. Onias quum in Ægypto moraretur, Iaſon ab Antiocho Epiphane Hieroſolymæ emit ſacerdotium, & ritus ethnicos introducit in gratiam Antiochi 2. Maccab. 4, v. 7. & ſeqq. Fuit Jaſon frater Oniæ, & quum antea diceretur Ieſus nomen Antiochenum ſeu græcum adoptavit & dici maluit Jaſon ne quid Iudæum vel nomine tenus ſaperet. Ioſephus lib. 12. ant. cap. 6. Tenuit pontificatum annos 3 excuſſus deinde ab altero fratre Onia juniore, qui deinde dictus eſt Menelaus, Ioſephus ibidem, & 2. Maccab. 4. verſ. 23, ubi hic Onias Menelaus dicitur & frater Simonis proditoris; ſed Joſephus dicit fuiſſe eum fratrem Iaſonis, & addit Simonem pontificem tres habuiſſe filios, Oniam ſeniorem, Iaſonem & Oniam Iuniorem qui dictus eſt Menelaus. Præfuit autem Menelaus ſacerdotio annos 10.

2. Ianna Hircanus ultimus dux Iudææ videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem ejus redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit, poſſeſſionem verò ejus univerſam occupavit Antiochus, Ioſeph. libr. 12. antiq. cap. 5. Accidit hoc anno regni Antiochi 8. Deſiit igitur in hoc Ianna regnum ſtirpis Davidicæ, & ſucceſſerunt deinde Maccabæi, qui fuerunt ex tribu Levi, ſic dicti quod habuerunt in ſuo vexillo pictas haſce literas M C B I, quæ literæ in Hebræo ad integras voces redactæ exprimunt dictum quod eſt in cantico filiorum Iſrael de ſubmerſione Pharaonis Exodi 15. verſ. 11. Hebraicæ dictiones ſunt: Ma Cemo Elohim Be Iſraël, hoc eſt, Quis ſicut Deus in Iſraël. Alias rationi gentis ſuæ dicti ſunt Haſmanæi, ſive Aſmonæi. Orta autem eſt Aſmonæa familia à Simeone Aſmonæi filio, & principatum tenuit in ſacerdotio & regno annos 131. Vide 1. Maccab. 2. v. 1. & 1. Chron. 24. verſ. 7. ubi nominatur Iojarib.

3. *Iudas Maccabæus* primus Aſmonæorum, dux Iudæorum poſt Iannam Hircanum inchoavit ſuum principatum anno regni Antiochi 9 & profligat exercitum Apollonii 1. Maccab. capp. 2. 3. Principatum tenuit annos 6, & deinde occumbit in prælio fortiſſimè dimicans cum Bacchide Demetrii duce anno 3 poſt Antiochi Epiphanis interitum 1. Maccab. 9. verſ. 18. Primus igitur liber Maccabæorum incipit ſub regno Antiochi Epiphanis, & com-

complectitur hiſtoriam annorum 41. Deſcribit ſtatum Iudæorum ſub Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore, Demetrio Sotere, Alexandro Epiphane, Demetrio Nicanore, & Antiocho Sedete.

4. Bellum Macedonicum ſecundum incidit in annum 2 regni Antiochi Epiphanis. Perſeus Philippo patre mortuo Romanis à quibus pater victus erat rebellavit ingentibus copiis ad bellum paratis, & ſocios adjutores habuit Cothyn Thraciæ regem & Gentium regem Illyrici; Romani verò ſocium habebant Eumenem Aſiæ regem, Ariarathem Cappadociæ, Antiochum Syriæ, Ptolemæum Ægypti & Maſiniſſam Numidiæ. Dux Romanorum primò fuit P. Licinius Coſ. quo victo mox miſſus eſt L. Æmylius Paulus Coſ. qui Perſeum vicit, & omnes urbes Macedoniæ quas rex tenuerat ad Romanos tranſtulit, & ſic regnum Macedoniæ factum eſt provincia Romanorum. Triumphum P. Æmylii vide deſcriptum apud Plutarchum in vita Æmylii. Ipſo verò Perſeus ex carcere in locum liberiorem eductus ſpontanea inedia vitam terminaſſe ſcribitur; alii à cuſtodibus ipſi iratis perpetua vigilia confectum obiiſſe referunt. Filius Alexander factus eſt ſcriba Senatus Romani. Macedoniæ regum genealogia hæc eſt:

Philippus Macedo.

Alexander M. — Antigonus νόθ@.

Demetrius Poliorcetes.

Antigonus II.

Demetrius II. — Philippus, quo impubere regnum adminiſtravit Doſon.

Demetrius Perſeus,

Sic

Sic ergò exſpiravit Macedoniæ regnum, & in Romanorum poteſtatem venit anno 6 regni Antiochi Epiphanis, qui eſt annus M. 3804.

ANTIOCHUS EUPATOR.

Antiocho Epiphani ſucceſſit filius Antiochus Eupator, qui ephorum habuit Lyſiam per quem creatus fuit rex 1.Maccab.6. verſ.17. Cœpit regnare anno M. 3810, & regnavit annos 2. Contra Iudam Maccabæum arcem obſidentem ut obſeſſis ſubveniret exercitum duxit, verùm impeditus adventu Philippi (ſub quo Eupator fuerat educatus) regnum Syriæ affectantis, pacem facit cum Judæis ſed doloſam. Interim dum Eupator & Lyſias Antiochiæ ſunt, redit Roma Demetrius Seleuci Philopatoris alias Soteris filius profugus, & Tripolim in Syria occupat, aſſumptoque diademate regnum invadit, & quum plurimi ad illum accederent juſſit interfici Antiochum Eupatora & Lyſiam, 1.Maccab.7. verſ.1. & Ioſeph.lib.12. ant. capp.14.15.16. Genealogia regum Syriæ hæc eſt.

Seleucus Nicanor.

Antiochus Soter.

Antiochus Theos.

Seleucus Callinicus. — Antiochus Hierax.

Seleucus Ceraunus. — Antiochus M.

Seleucus Philopator, Soter. — Antiochus Epiphanes.

Demetrius Soter. — Antiochus Eupator.

Synchroniſmus.

Onias, junior alias dictus Menelaus quum inſtigaſſet Antio-

Antiochum Eupatorem contra Iudæos, & Eupator reſciviſſet, quod omnis hujus mali autor eſſet, juſſit Eupator illum interfici 2.Maccab.13. verſ.4. In hujus locum deinde jubente Demetrio Sotere ſufficitur Alcimus princeps Iudæorum apoſtatarum 2.Maccab.14. v.13.

DEMETRIVS SOTER.

Hic Demetrius Soter fuit filius Seleuci Philopatoris fratris Antiochi Epiphanis, patruelis Antiochi Eupatoris quem trucidari juſſerat. Cœpit regnare anno M. 3812. regnavitque annos 11. Graviter afflixit Judæos, ut videre eſt 1. Maccab. capp. 7,9,10. Vincitur ab Alexandro Epiphane filio Antiochi Epiph. & necatur. 1. Maccab.10. v.50.

Synchroniſmus.

1. Alcimus homo perfidus ex mandato Demetrii Soteris fit ſummus pontifex; acerrimus Eccleſiæ hoſtis, de quo lege 1.Maccab.7. v.9. &c. 2.Maccab.14. verſ.13. &c. Ioſeph. lib. 12. ant. capp.15,16,17. Quum juſſiſſet dirui interius templi atrium à Deo paralyſi eſt percuſſus ut moreretur 1.Maccab.9. verſ.54. &c. Sacerdotio functus eſt quadriennium quod poſtea populus communi ſuffragio Iudæ Maccabæo tradidit, Joſeph. lib. 12. ant. cap.17. Alii referunt templum poſt Alcimi exitium caruiſſe ſacerdotio per ſeptennium.

2. Iudas Maccabæus occumbit in prælio fortiſſimè dimicans contra Bacchidem Demetrii Soteris ducem, 1.Maccab.9. verſ.18. Factum eſt hoc anno 2 regni Demetrii. Jonathas frater communi populi ſuffragio ſuccedit in principatu 1.Maccab.9. verſ.30.31. & poſt octennium donatur ſummo ſacerdotio ab Alexandro Epiphane, 1.Maccab.10. verſ.20. Hoc ideò fecit Alexander ut Jonathanem à Demetrio, cum quo ipſi bellum erat, abſtraheret & ſibi amicum ac ſocium jungeret. Vide etiam Ioſephum lib.13. ant. capp.4.5. A nonnullis primus dicitur qui poſt exilium Babylonicum in populo Iudaico & dux & Pontifex fuit. Dux fuit annos 18, ſed & dux & pontifex per annos 10.

3. Romani Judæos recipiunt in amicitiam & fedus petente Iuda Maccabæo 1.Maccab.8. & Ioſeph. lib. 12. ant. cap.17. Hæc igitur prima occaſio eſt qua in ſacris

literis mentio fit Romanorum, & ubi res Iudæorum junguntur cum rebus Romanorum. Poſtea Romani quaſi lento gradu ulterius progreſſi tandem Iudæam ſibi ſubegerunt. Facta eſt hæc confederatio primo anno regni Demetrii Soteris, & hinc ad excidium Hieroſolymæ per T. Veſpaſianum numerantur anni 230.

4. Circa hæc tempora Terentius Comicus poëta aliquot ſuas comœdias egit.

ALEXANDER EPIPHANES.

Fuit hic Alexander filius Antiochi Epiphanis, ut liquet 1. Maccab.10. verſ. 1. & Ioſeph. lib. 13. ant. capp. 3. 4.5. &c. Cœpit regnare anno M. 3822, regnavitque annos 5 & paulò ultra. Devicto Demetrio ſucceſſit in regnum, & deinde uxorem ducit Cleopatram Ptolemæi Philometoris Ægyptii regis filiam, quam quum habuiſſet annos 4, ſocer Ptolemæus eam Alexandro eripit & locat Demetrio Nicanori Demetrii Soteris filio, qui è Creta jam redierat. Spe enim adipiſcendi regni Syriæ Philometor filiam Alexandro dederat, & quum Demetrius Cretenſis bellum moveret adverſus Alexandrum, Ptolemæus Philometor magno cum exercitu ſub ſpecie amicitiæ tanquam opitulaturus genero Alexandro invadit Syriam eamque occupat, cum Demetrio fedus facit, quod iniquiſſimo matrimonio Cleopatræ filiæ ſuæ & Alexandri uxoris confirmat. Alexander, quum in Arabiam veniſſet profugus, Zabdiel Arabs eum capite truncavit, & caput à trunco avulſum Philometori miſit. 1. Maccab.10. & 11. Ioſeph.lib.13. cap.8.

Synchroniſmus.

1. Ionathas dux & pontifex intereſt nuptiis Alex. Epiphanis & Cleopatræ, 1.Macc.10. v.60. &c.

2. Bellum Punicum III exortum eſt anno primo regni Alexandri, quadriennio geſtum, & Carthaginis everſione finitum per P. Cornelium Scipionem Africanum minorem.

3. Bellum Achaicum à Romanis contra Achæos & Corinthios geſtum eſt, in quo Achæorum & Corinthiorum exercitus citò trucidati ſunt. Dux Diæus interfecit conjugem ne fieret captiva, & venenum hauſit ipſe. Corinthus deleta eſt à conſule Mummio. Cauſſa hujus

belli

belli fuit Corinthiorum petulantia, qua Romanorum legatos contumelioſè tractaverant, De L. Mummio Virgilius meminit lib. 6. Æneid. Ille triumphata cæſis inſignis Achæis.

DEMETRIUS NICANOR.

Alexandro Epiphane in Arabia miſerè trucidato Syriæ regnum occupat Demetrius Nicanor filius Demetrii Soteris. Huic Nicanori Ptolemæus Philometor regnum Alexandri Epiphanis tradidit 1.Maccab.11. verſ.19. Cœpit regnare anno M. 3828, & regnavit annis 8 inchoatis, ſcilicet connumerato triennio Tryphonis. Etenim hic Tryphon dux fuerat Alexandri Epiphan. cujus filium Antiochum Theum adhuc puerum in regnum immiſit quum jam Demetrius Nicanor plurimis eſſet exoſus, 1. Maccab. 11. verſ. 39. &c. Sed perfidus hic Tryphon id ſeriò agebat ut ad ſe transferret regnum, ideoque Antiocho Theo deinde inſidiabatur 1.Macc. 12. verſ.30. Hinc eſt quod alii Demetrio tribuunt annos 2, eique ſubſtituunt Antiochum Theum cui tribuunt annos 3. huic verò Tryphonem cui itidem 3 annos aſſignant. Cæterùm hic Demetrius Nicanor tandem profectus eſt in Mediam ad regem Arſacen, à quo captus & cuſtodiæ traditus eſt, 1.Maccab.14. verſ.1. &c. Ioſephus ſcribit Demetrium Arſaci bellum intuliſſe & ab eo captum eſſe, lib.13. ant. cap.9. circa finem. Quod ubi reſcivit Tryphon cœpit perfidus eſſe Antiocho, ibid. ca.10. eumque interfecit, Ioſeph. lib.13. ant. cap.12. & 1.Macc.13. verſ. 31, 32. Hoc modo Tryphon ſibi ſumpſit regnum quod per triennium uſurpavit, unde Demetrio bellum contra Tryphonem ortum eſt. Rectè hic monet Melanchthon, narrationes in hâc hiſtoriâ propter rerum confuſiones eſſe obſcuriores. Continua enim fuerunt bella inteſtina in familià regum Syriæ & varia parricidia.

Synchroniſmus:

1. Jonathas frater Iudæ Maccabæi Tryphonis inſidijs nefariè occiditur una cum duobus filiis, 1.Maccab.12. à verſ.42. uſque ad verſ.23. capitis 13. & Ioſeph. lib. 13. ant. capp.10.11. In locum Ionathæ ſuccedit frater Simon, qui fedus & pacem fecit cum Demetrio Nicanore 1.Maccab.13. verſ.1.36. &c. Regnavit autem autem

Simon

Simon annos 8, & deinceps fraudulenter ac nefariè interficitur à Ptolemæo genero ſuo qui fuit dux in urbe Ierichunte 1. Maccab. 16. verſ. 11. & ſeqq. Incipit autem Simonis gubernatio anno regni Demetrii 3. Simonis hiſtoriam vide etiam apud Ioſephum lib. 13. ant. capp. 10. 11. 12. 13. 14.

2. Ptolemæus Philometor triduò poſt mortem Alexandri Epiph. moritur. Ei ſuccedit frater Ptolemæus Euergetes hujus nominis II, qui etiam Phyſcon eſt dictus. Cœpit in Ægypto regnare anno 1 regni Demetrii Nicanoris, & regnavit annos 29. Scribitur Demetrium reſtituiſſe in regnum. Dictus fuit ἐυεϱγέτης κατ᾽ ἀντίφϱασιν. Omnes enim alios crudelitate & turpi libidine ſuperavit. Filium ſuum trucidavit, manuſque, pedes & caput amputavit & matri miſit, Uxorem habuit Cleopatram ſororem ſuam, quam deinde filia ejus vi compreſſa repudiavit. Iuſtinus lib. 38. Dictus etiam eſt φύσκων à ſagina ventris turpiter inflati, nam φύσκη eſt craſſius inteſtinum. Fuit in ordine Lagidarum ſeptimus rex, frater Ptolemæi Philometoris, & in eo lætatus fuiſſe ſcribitur quòd ſine certamine fraternum regnum recepiſſet.

3. Bellum Numantinum incidit in annum regni Demetrii Nicanoris 4. Eſt autem Numantia urbs CeltIberiæ in Hiſpania, quam obſederunt Romani, & poſt 14 annorum obſidionem fame compulſi cives urbem incenderunt, & ſe partim igne, partim ferro, partim veneno perdiderunt, ut ne unus quidem ſupereſſet qui Romam in triumpho à Scipione Æmyliano duci potuiſſet. Florus lib. 2. cap. 18. Porrò quod obiter notandum eſt, Celtæ ſunt Burgundi; Iberus vel Ibericum mare eſt quod Hiſpaniam alluit. Cum hujus urbis excidio finitum eſt bellum CeltIbericum, quod duravit annos 20, in quo ſex conſules Romani ordine devicti ſunt, videlicet: Fulvius Nobilior, Cæpio, Q. Pompejus, Popilius Lænas, Hoſtilius Mancinus, & Calphurnius Piſo. Tandem miſſus eſt P. Æmylianus Carthaginis everſor, qui hanc urbem Numantiam fame expugnavit.

ANTIOCHUS SEDETES.

Poſt Demetrium Nicanorem alii ponunt Tryphonem, alii verò Tryphonis triennium inſerunt regno Antiochi Sedetæ, qui nunc in ordine ſequitur. Cœpit

regnare anno M. 3835, & regnavit annos 9. Fuit frater Demetrii Nicanoris, filius Demetrii Soteris. Ut perſequeretur Tryphonem, qui per parricidium regnum Syriæ invaſerat, à Simone pontifice petiit tranſitum, quem ſplendidis promiſſionibus conſequutus Tryphoni, à quo propter crudelitatem multi adventu Antiochi Sedetæ confirmati defecerant, bellum intulit, & prælio victum è ſuperiore Syria ejecit & in Doram caſtrum compulſum obſidione cinxit; ſed Tryphon inde elapſus quum perfugiſſet Apamiam, urbe vi capta interfectus eſt triennio poſtquam regno potitus fuerat. 1.Maccab.15. verſ.1. &c. & verſ.25. &c. Ioſeph. lib. 13. ant. capp.12.13. Sed Antiochus deinde ingratum ſe declaravit erga Simonem, dum Joppen & Gazaram à Simone repoſcit. ibidem. Hinc bellũ. Miſit enim Antiochus Sedetes ducem Cendebæum contra Iudæos; Simon verò miſit filios ſuos Iohannem (qui dictus eſt Hircanus) & Judam, qui ſeſe Cendebæo opponebant eumq; cædebant 1.Macc.16. verſ.1. ad 11.

Synchroniſmus.

1. Simon dux & pontifex à Ptolemæo genero ſuo præfecto Hierichuntis perfidè in convivio interficitur, 1.Maccab.16. verſ.11. ad 19. Joſeph. lib.13. ant. cap. 14. Factum eſt hoc anno regni Antiochi Sedetæ 3. Et ſic finitur liber primus Maccabæorum.

2. Johannes Hircanus Simonis filius ſuccedit in locum patris & patris necem ulciſcitur. Joſeph. libr. 13. ant. cap.15. Tenendum hic eſt, ubi liber primus Maccabæorum finitur, continuandam eſſe lectionem hiſtoricam à cap.15. libri 13. antiquitatum Fl. Ioſephi. Porrò Iohannes Hircanus anno 1 gubernationis ſuæ bello petitur ab Antiocho Sedete, & in urbem Hieroſolymam compulſus obſidetur. In hac obſidione quum feſtum Scenopegiæ ſeptem dierum eſſet celebrandum, & Hircanus ab Antiocho inducias peteret, non ſolum conſenſit Antiochus, verùm etiam mira animi mutatione victimas Iudæis miſit tauros auratis cornibus. Qua æquitate Hircanus motus pacem cum Antiocho fecit, qui ſoluta obſidione expeditionem in Parthos ſuſcepit, ubi ab Arſace victus & interemptus eſt. Ioſeph. lib. 13. cap.16. Præfuit autem Hircanus ſuo muneri annos 31, nimirum uſque ad annum M. 3870.

3. Bellum Numanticum acriter geritur, & à 4000

Numan-

Numantinorum vincuntur 30000 Romanorum, anno primo regni Sedetæ. Sed poſt quadriennium tanta fame preſſi ſunt Numantini, ut jumentis omnib. & herbis conſumptis lora & pelles ſcutis detractas comederint. Tandem ipſi cives ne in manus hoſtium venirent invicem ſeſe trucidarunt, ignique ſubjecto & ſeſe & urbem perdiderunt, ut ſupra quoque monuimus. Vide Valerium Max. lib. 7. cap. 6. ſic Numantia à P. Scipione Æmyliano exciſa eſt anno M. 3839.

4. Prima ſemina civilis ſanguinis Romæ jacta ſunt per Tiberium Gracchum, qui in gratiam populi leges agrarias revocavit, & Cn. Octavio collegæ qui obnitebatur magiſtratum abrogavit. Quamobrem interfectus eſt ab optimatibus autore P. Cornelio Naſica & inſepultus in flumen eſt projectus. Eſt autem Agraria lex in qua agitur de diſtributionibus poſſeſſionum & de publicis agris populo dividendis, item de præfinitione numeri agrorum. Primus inventor legis agrariæ fuit Spurius Caſſius qui capite mulctatus eſt & de rupe præcipitatus ut refert Dionyſ. Halic. lib. 8. Semper enim hæ leges ſeditionum faces fuere.

5. Attalus rex Aſiæ, qui ſemper ſummo honore affecit Romanos, inprimis vero Scipionem Africanum, & regni ſui hæredem populum Romanum conſtituerat, quum mortuus eſſet, Ariſtonicus ex Eumene Attali patruo & pellice ſeu concubina natus regnum Pergamenſe occupavit, & ſic Attali teſtamentum infringere voluit. Hinc bellum quod vocatur Aſiaticum, in quo Ariſtonicus primò vicit C. Licinium Craſſum, deinde vero à M. Perpenna Coſ. victus eſt. Quum vero Perpenna Pergami moreretur, ſucceſſit ei M. Aquilius Coſ. qui Attalicas gazas Romam deportavit, & de victoria Perpennæ labore parta triumphavit. Ariſtonicus deinde Romæ in carcere ſtrangulatus eſt.

DEMETRIUS NICANOR REDUX.

Hic eſt idem ille Demetrius, meo quidem judicio, de quo ſupra diximus. Per id enim tempus, quo apud Arſacen Parthum fuit captivus, partim Tryphon partim Sedetes regnum Syriæ tenuerunt, ut ex ſuperioribus cla-

rum eſt. Antiochus Sedetes pace cum Hircano facta cum Arſace Partho ſigna contulit, quo prælio victus & vitam ſimul amiſit & exercitum. Demetrius verò frater dimiſſus tum temporis ab Arſace Syriæ regnum recepit, ut refert Joſephus lib.13. ant. cap.16. circa finem. Factum eſt hoc anno M. 3843, ex quo tempore deinde Demetrius regnavit annos 4. Quum verò propter mores improbos inviſus eſſet tum Syris tum militibus, miſerunt hi ad Ptolem. Phyſconem rogantes, ut aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent ſibi regem conſtituere. Mittitur Alexander Zebina à quo Demetrius commiſſo prælio vincitur, & refugiens è pugna ad uxorem ſuam Cleopatram Ptolemaidem excluditur ab ea, & delatus inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Joſeph. lib. 13. ant. cap. 17. Hic eſt exitus Demetrii Nicanoris. Verùm hic Alexander Zebina bello petitus ab Antiocho Grypho Demetrii Nicanoris filio in prælio cæſus occubuit, & ſic regnum Syriæ ad Demetrii filiū pervenit. Ioſephus ibidem.

Synchroniſmus.

Hircanus audita morte Antiochi Sedetæ ad urbes Syriæ adduxit exercitum & quaſdam cepit, ut & Sicima (quæ deinde dicta eſt Sichar) & montem Garizim ubi templum evertit. Præterea Idumæos ſubjugatos eò deduxit, ut Judaicos ritus & circumciſionem admitterent. Atque hæc eſt prima occaſio qua Idumæi pervenerunt in ſocietatem cum Iudæis, ut deinde ſemi-Judæi dicti ſint, quod obſervandum eſt propter hiſtoriam Herodum qui Idumæi fuerunt. Ioſeph. lib. 13. ant. cap. 17.

ANTIOCHUS GRYPHUS.

Hic poſt Demetrium Nicanorem patrem ex captivitate Parthica reducem. Cœpit regnare anno M. 3848, & regnavit annos 12. Dictus eſt γρυπὸς à naſo adunco. Fratrem habuit Seleucum, qui quum ſine matris Cleopatræ autoritate diadema ſumpſiſſet, ab eadem interfectus eſt, & conſtitutus rex hic Gryphus, ut nomen regis penes ipſum eſſet, jus verò regni penes matrem. Poſtea verò quum Gryphus regni habenas ad ſe reciperet, mater indignata, ut antea Demetrium maritum prodiderat hoſtibus & Seleucum filium interfecerat, ita & Gryphum inſidiis petit oblato veneni poculo. Quod quum ſuſpe-

ſuſpectum Grypho eſſet, velut honoris cauſſa matrem ut præbiberet hortatur. Illa verò diu hoc recuſante, Nulla, inquit filius, ratio alia eſt qua ſuſpicionis crimen diluas niſi ut prior bibas. Ita ergò victa venenum quod paraverat filio ipſa hauſit & mortua eſt. Juſtinus lib. 39. Porrò Antiochus Gryphus regnum Syriæ conſequutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quod frater ipſius (ſcilicet. ex eadem matre genitus ſed ex Antiocho Sedete patruo ſuſceptus) Antiochus Cyzicenus copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Notabis Gryphum & Cyzicenum fuiſſe duorum fratrum filios, illum Demetrii Nicanoris, hunc Antiochi Sedetæ, ſed ejuſdem matris Cleopatræ, quæ defuncto Nicanore nupſit hujus fratri Sedetæ. De bellis inter Gryphum & Cyzicenum vide Iuſtini librum 39.

Synchroniſmus.

1. Hircanus, dum mutuis bellis ſeſe conficiunt Gryphus & Cyzicenus, pace fruitur, & Judææ proventus curat, ingentemque pecuniarum vim congerit. Quumque videret nihil ſibi eſſe periculi neque à Grypho neque à Cyzicene, exercitum duxit ad Samariam urbem munitiſſimam, eamque cingit, & obſidioni præficit filios Antigonum & Ariſtobulum, ac tandem Cyziceno fruſtra Samaritis opitulante expugnat & ſolo eam æquat inductis illò torrentibus, quorum eluvie ita cuncta ſunt fœdata, ut neque veſtigium quidem ejus oppidi ſupereſſet. Factum eſt hoc anno 4 regni Gryphi, qui eſt annus M. 3852. Ioſeph. libr. 13. antiquitat. cap. 18. Nota tabulam Maccabæorum:

Matathias.

Iudas Maccabæus. Ionathas. Simon.

Hircanus.

Ariſtobulus. Antigonus. Alexander.

Hircanus. Ariſtobulus.

Alexander. Antigonus.

 2. Sectæ

2. Sectæ in populo Iudaico exortæ ſunt Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſæorum, ex quibus Phariſæi præcelluerunt, quorum tanta apud populum erat autoritas, ut impunè etiam ſummo Pontifici obloquerentur. Phariſæi fuerunt interpretes legis & quaſi Doctores ſeu profeſſores ſacrarum literarum, ideoque ab interpretando nomen ſortiti ſunt. Sadducæi ex juſtitia appellati ſunt à voce Zaddic, id eſt, juſtus, quia non interpretes ſed factores legis videri volebant, & rejiciebant prophetas omnes præter Moſen. Eſſæi, id eſt, operarii totos ſeſe in ſolitudine & locis deſertis continebant Phariſæorum ſimulationem & Sadducæorum licentiam fugientes, vitam verò admodum rigidam agentes, in quorum diſciplina Iohannes Baptiſta educatus creditur. Contentio inter Phariſæos & Sadducæos fuit de traditionibus in lege Moſaica non ſcriptis, quas Phariſæi defendebant, Sadducæi verò rejiciebant. Ioſephus lib.13. ant. cap.18. & prolixè lib.2. de bello Iudic. cap.7. Eſt autem admodum conſentaneum harum ſectarum origini occaſionem dediſſe varia illa bella quibus Iudæi implicabantur, & per quæ non parva Iudæorum & Ethnicorum facta eſt permixtio.

3. Ptolemæo Energetæ qui & Phyſcon dictus eſt defuncto ſuccedit in regnum filius Ptolemæus Lathyrus, dictus etiam Soter, & cœpit regnare anno M. 3856, qui eſt annus regni Antiochi 8. Dictus eſt λάθυρος, quod exul occultè tentavit reditum, quaſi dicas, clam reverſus. Fuit enim à matre Cleopatra regno expulſus, quæ interea cum filio Ptolemæo Alexandro rerum potiebatur. Sed quum ne tum quidem mater quieſcere poſſet, & filio Alexandro inſidias collocaret, antevertit matrem filius & occidit eam. Poſtea revocatus Lathyrus rediit in Ægyptum. Regnavit annos 15 ſcilicet ante exilium, in quo degit per decennium, matre interim cum filio Alexandro regnum tenente; elapſo hoc decennio ab exilio revocatus regnavit annos 8. Crudeliſſimus fuit in gentem Iudaicam. Invitatus enim à maritimis quibuſdam civitatibus contra Alexandrum Iudæorum regem Hircani filium venit cum numeroſo exercitu & in Iudæa occidit 30000 Iudæorum victoria contra Alexandrum potitus. Quumque populatus eſſet villas trucidaſſetque mulieres & infantes, trucidatoſque in fruſtra diſſecuiſ-

ſet,

ſer, elixari & coqui juſſiſſet, veſcique Iudæos coëgiſſet, ſcilicet ut terrorem his incuteret, cœpit ejus potentia valdè augeri. Cleopatra verò mater (a quâ erat exul) indignè id ferens copias excivit ducibus Chelkia & Anania Iudæis, & ſic Alexandro ſuppetias fert, Ioſeph. libr. 13 ant. cap. 21.

4. C. Gracchus frater Tiberii Gracchi qui leges agrarias revocaverat, quum per biennium Tribunus plebis Remp. ſeditioſis legibus turbâſſet, anno 12 poſt interfectum fratrem Tiberium occiditur. Hæc cædes initium fuit bellorum civilium quæ deinde ſequuta ſunt. C. Gracchi ſocius fuit Fulvius. Hi quum ſeditioſè Aventinum montem cum armata multitudine occupaſſent, ab Opimio Coſ. interfecti & trucidati ſunt in eo, prælio urbano, 3000 hominum.

5. Bellum Cimbricum ſeu Teutonicum hoc tempore geſtum eſt, in quo plurimum negotii Romanis exhibitum fuit. Sunt autem Cimbri qui hodie dicuntur Holſati & Sleswicenſes. A littore Balthico per Germaniam venerunt in Italiam, & primum habitarunt in Thracia, unde per vicinam Auſtriam, Lithuaniam, Livoniam, Boruſſiam ad Gimbricam Cherſoneſum venerunt. Primum impetum fecerunt in Illyriam & quinque conſulares Romanorum exercitus partim fuderunt partim fugarunt. Inde in Hiſpaniam progreſſi multa loca populati ſunt, ſed à Celt Iberis repulſi in Galliam redierunt, ubi cum Teutonibus conjuncti Romanis tantum terrorem injecerunt, quantum Annibal vix unquam. Quare contra eos miſſus eſt C. Marius cum exercitu, qui duobus prælis eos vicit ad Aquas Sextias, trucidatis amplius 150000 Germanorum; non multò pòſt iterum à Mario cæſa ſunt 140000 hominum. Qua clade mulieres Germanicæ adeo perterritæ ſunt, ut ſeipſas cum liberis horrendum in modum trucidarint, ne hoſti præda fierent. Plutarchus in Mario. Florus lib. 3. cap. 3. Porrò in hoc bello Cimbrico primùm aquilam in vexillo uſurpavit Marius, unde Aquila pro inſigni Romani imperii habita eſt. Annis 12 ante bellum Cimbricum ortum fuit bellum Allobrogicum, quo primum Romani cum Gallis trans Alpes dimicarunt. L. Florus lib. 3. cap. 3.

ANTIOCHUS CYZICENVS.

Hic Antiochus filius fuit Antiochi Sedetæ & dictus eſt Cyzicenus à Cyzico urbe in qua fuit educatus. Quum Antiochus Gryphus ab Herodiano eſſet interfectus ſucceſſit hic Cyzicenus poſt varia bella quæ ipſi cum Grypho fuerunt. Cœpit autem regnare anno M. 3860, & regnavit annos 18. Dictus etiam eſt ἄσπονδος quod nullam admiſerit reconciliationem, ſeu quod hoſtibus fuerit irreconciliabilis. Narrat Ioſephus Antiocho Grypho ſucceſſiſſe filium Seleucum, qui bellum geſſerit cum Cyziceno patruo, quem tandem interfecerit, Ioſeph. lib. 13. ant. cap. 21. Ex quo liquet totum Cyziceni regnum inteſtinis bellis adeò fuiſſe turbulentum, ut miris modis confecta & quaſſata fuerit Syria.

Synchroniſmus.

1. Johannes Hircanus Simonis Maccabæi filius, princeps, pontifex & propheta moritur anno regni Cyziceni 9, quum ſuo imperio præfuiſſet annos 31 & ſeditionem inter Phariſæos & Sadducæos ſedaſſet. Fuiſſe etiam prophetam Ioſephus teſtatur lib. 13. antiq. cap. 18. circa finem. Fruitus enim eſt divinis colloquiis, & filios Ariſtobulum & Antigonum non diu regni paterni fore compotes prædixit. Ariſtobulus igitur patri Hircano in principatu & ſacerdotio ſucceſſit, ſed hiſce dignitatibus non contentus ſumpto diademate principatum in regni formam convertit. Primus igitur poſt captivitatem Babylonicam rex fuit in populo Iudaico, & ſumpto regio ſceptro Antigonum fratrem regni ſocium aſſumpſit matre & cæteris fratribus captis. Quum verò per calumniam dolo uxoris reginæ (fuit hæc Salome quæ à Græcis dicta eſt Alexandra) Antigonus de inſidiis redderetur ſuſpectus, trucidari eum juſſit. Poſtea detecta fraude in ſummam delapſus eſt animi anguſtiam, ut non multo poſt conſcientiæ furiis agitatus animam exhalarit, quum unum duntaxat annum rex fuiſſet. Ioſeph. lib. 13. ant. cap. 19.

2. Alexander in regno & pontificatu ſuccedit fratri Ariſtobulo anno 11 regni Cyziceni. Defuncto enim Ariſtobulo vidua Alexandra, quæ etiam Salome eſt dicta, captivos mariti fratres dimiſit, & ex his Iannæum, qui

hic Alexander dicitur, regem conſtituit. Ioſeph. lib. 13. cap. 20. Cum hoc deinde Ptolem. Lathyrus commiſit prælium & vicit, ſæviſſimamque crudelitatem contra Judæos exercuit, ut diximus. Cœpit hic Alexander regnare anno M. 3871, & regnavit annos 27. Ejus res geſtas vide apud Ioſephum dicti libri capp. 20.21.22.23. Iudæos odiſſe cœpit ex ea cauſſa quod in ipſum ſacrificare parantem citrea eſſent conjecta & convicia quibus captivitas ſub fratre Ariſtobulo exprobrabatur, & quod propterea tanto munere eſſet indignus. Hinc iratus 6000 occidit. Iudæi deinde propriis viribus bellum contra Alexandrum geſſerunt ſed infeliciter. Ex potentiſſimis enim compulſos in Bethoma oppugnavit, & capto oppido redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolymam, ubi facinus commiſit longè immaniſſimum: Epulans enim cum pallacis excelſiore loco unde proſpectus patebat, circiter 800 juſſit crucibus ſuffigi, & in conſpectu adhuc viventium jugulavit eorum uxores & liberos, cæteris adverſariis in exilio degentibus quandiu Alexander vixit. Tandem morbo ex temulentia contracto fato conceſſit relicta uxore Alexandra, quam ut omnibus modis Phariſæorum (hos enim Alexander habebat ſibi inimiciſſimos) voluntati ſeſe accommodaret, ſi ſecurè regnare vellet, hortatus fuit. Paruit Alexandra & dum in regno ſuperſtes fuit omnia ad Phariſæorum nutum compoſuit, unde & populi favorem ſibi conciliavit. Reliquerat etiam Alexander duos filios Hircanum & Ariſtobulum, de quibus poſtea dicetur.

3. Bellum Jugurthinum cœptum eſt anno 2 regni Cyziceni. Iugurtha à Micipſa patruo hæres regni Numidiæ una cum Adherbale & Hiemſale impuberibus filiis Micipſæ ſcriptus fuit. Sed mortuo teſtatore Micipſa Iugurtha occidit cohæredes ut ſolus regnum obtinere poſſet. Hæc injuria Romanis juſta & pia arma induit adverſus Iugurtham. Eſt igitur dux belli electus C. Marius, qui Iugurtham & ſocium ejus Bocchum Mauritaniæ regem acie vicit, & 90000 hominum cæcidit. Qua clade accepta Bocchus pacem à Romanis petiit, & Iugurtham per inſidias captum Mario tradidit, qui illum Romam in triumpho duxit, ubi in carcere poſtea ſtrangulatus eſt. Videatur Saluſtius, Florus lib. 3. cap. 1. item Plutarchus in Mario. Fuit hoc bellum quinquennale.

4. M. Tullius Cicero & Pompejus M. eodem anno quo Jugurtha à C. Mario captus fuit, nati ſunt, nempe anno regni Cyziceni 6, anno ante finitum bellum Cimbricum 4. Ciceronis & Pompeji vitas vide apud Plutarchum.

5. C. Iulius Cæſar natus eſt ſeptennio poſt nativitatem Ciceronis & Pompeji, patre C. Julio Cæſare viro prætore, matre Aurelia, C. Aurelii Cortæ filia. Cæſaris cognomen eſt ei à cæſo elephanto qui punica lingua Cæſar dicitur. Bucholtzerus in anno M. 3872.

6. Bellum ſervile confectum eſt per Aquillium, quum duraſſet annos 37. Res ita haber: Anno M. 3837 Syrus quidam nomine Eunus in Sicilia Syriæ deæ ceremonias jactabat, ad libertatem ſervos numinum imperio concitans. Id ut divinitus fieri probaret, in ore abdira nuce, quam ſulphure & igne ſtipaverat, leviter inſpirans inter verba flammam fundebat. Hoc modo magnum ſervorum exercitum collegit ad 40000, à quibus regio titulo decoratus fuit. Fit ingens graſſatio per Siciliam, oppidorum & vicorum direptio. Mittunrur à Romanis quatuor prætores qui vincuntur. Oppreſſit eos C. Fulvius Coſ. deinde L. Piſo qui multos patibulo affixit. Vix dum reſpiraverat Sicilia, quum ſtatim à ſervis & à Syro reditur ad Cilicem. Fiunt novæ turbæ ſub novo duce Athenione paſtore, qui interfecerat dominum ſuum. Mittitur tandem Aquilius, qui Perpennæ uſus exemplo interclusum hoſtem commeatibus ad extrema compulit, dediſſentque ſe ſervi niſi ſuppliciorum metu voluntariam mortem prætuliſſent. L. Florus lib. 3. cap. 19. Hujus belli cauſſa fuit ſævitia dominorum.

TIGRANES ARMENIÆ REX.

Poſt Cyzicenum ponitur ab aliis Philippus, cui in regno tribuuntur anni 2, ab aliis vero prætèritur. Cæterùm mutuis fratrum odiis, ait Juſtinus libr. 40. & mox filiis inimicitiis parentum ſuccedentibus, quum inexpiabili bello & reges & regnum Syriæ conſumptum eſſet, ad externa populus auxilia concurrit, peregrinoſque ſibi reges circumſpicere cœpit, aliis Mithridatem, aliis Ptolemæum poſcentibus; ſed quod ille bello Romano eſſet implicitus, hic verò ſemper hoſtis fuiſſet Syriæ, omnes in Ti-

in Tigranem regem Armeniæ conſenſere. Hic tandem accitus regnum Syriæ in ſe ſuſcepit, quod factum eſt anno poſt obitum Cyziceni 10. Interea temporis filii Gryphi & Cyziceni inteſtinis bellis miſerrime ſeſe confecerunt. Primò igitur videamus hujus decennii Synchroniſmum.

1. Ptolemæus Lathyrus à matre Cleopatra exul regreditur ad Ægypti regnum anno M. 3883, & regnat annos 8. Quomodo hic Lathyrus in ſuo exilio tractaverit Judæos ſupra diximus. Trucidavit 30000 Judæorum, & coëgit captivos veſci interfectorum cadaveribus. Harum horribilium calamitatum ſpectatores fuere Simeon, Zacharias, & multi alii. Hoc tempore ſimul in Judæa fratres inter ſe parricidiis certabant, Ariſtobulus, Antigonus, & Alexander Jannæus, ut antea attigimus.

2. Bellum ſociale Romanorum hoc tempore geſtum eſt. Populi aliquot Italiæ ſeſe conſociaverant, quod ampliùs Romanis parere nollent, ſed ſuo jure ac libertate vellent uti, unde ſociale eſt dictum. Vocatur etiam Marſicum, quia à Marſis primo eſt commotum, item Italicum quia in Italia geſtum eſt. Hactenus enim Romanis bella fuere cum externis hoſtibus, ut Syris, Macedonibus, Græcis, Parthis, Perſis, Carthaginenſibus, Hiſpanis, & aliis, ut jam ſummum imperium eſſet partum; Nunc porrò audiemus de bellis internis tum inter ſocios Italicos, tum in ipſa urbe Roma inter Romanos, ut inter Syllam & Marium, inter Pompejum & Cæſarem, inter Octavium & Antonium. Cæterum ex Eutropio narratur belli ſocialis cauſſam fuiſſe, quod Italiæ populis civitas eſſet denegata. Quinto autem anno finitum eſt hoc bellum per L. Cornelium Syllam. Vide Plutarchum in Mario & Sylla.

3. Duo graviſſima bella eodem anno M. 3884 Romanis exarſerunt Coſſ. L. Sylla & Q. Pompejo, alterum externum Mithridaticum, alterum internum & civile inter Syllam & Marium. Bellum Mithridaticum geſtum eſt contra Mithridatem regem Ponti, qui Aſia in poteſtatem redacta, uno die unaque epiſtola 150000 civium Romanorum per Aſiam negociantium interemerat; tum etiam legatum Romanorum M. Aquilium & proconſulem Q. Oppium circumventos vita privavit, ut refert Cic. pro lege Manilia & pro Flacco. Græciam etiam

invaſerat & Athenas ceperat. Quamobrem belli Mithridarici adminiſtrationē ambientibus Mario & Sylla, communi decreto Sylla electus eſt belli imperarór, quod Marius iniquè ferens excitavit civile bellum contra Syllam, ut videre eſt apud Plutarchum. Sylla igitur primò miſſus eſt qui Athenas recuperavit, & alia plura feliciter geſſit. Interim P. Sulpitius Tribunus plebis à Mario fuit impulſus ut Syllæ imperium abrogaret quum in bello ſociali occuparetur, & quum Q. Pompejus adverſaretur, ejus filium generum Syllæ interfecit, quo cognito Sylla ex Campania Romam reverſus occidit Sulpirium & abit ad bellum Mithridaticum. Interim Cinna novos tumultus movet Romæ pro juvandis Italicis, & multos Romanæ nobilitatis viros interficit. Sylla pace cum Mithridate facta Romam reverſus ſeditiones Marianas & Cinnanas compeſcit, cui Cinna ſeſe oppoſiturus à militibus naves ingredi recuſantibus trucidatus eſt. Plutarchus in Pompejo.

4. Cum bello Mithridatico cohæret bellum civile inter Marium & Syllam tanquam ἑπόμενον & conſectarium ex priore, eſtque in Romana hiſtoria bellum civile primum. Sylla qui ſociali bello tenebatur audiens motos eſſe tumultus Romæ à Mariana factione, ex Campania redit Romam, & Marium cum filio & P. Sulpitio exules fecit. Sulpitius à Syllæ equitibus jugulatur, caputque pro roſtris oſtentatur tanquam ſignum proſcriptionis. Marius in arundineto repertus ducitur in carcerem, ad quem interficiendum miſſus ſervus publicus, ut agnovit Marium, exhorruit & abhorruit, abjectoque gladio profugit. Tum cives miſerti principis viri inſtructum viatico & collatà veſte in navem impoſuerunt, quâ vectus eſt in Africam. Deinde Sylla profectus contra Mithridatem recuperat Græciam & alias provincias a Mithridate occupatas. Interea Cinna novos motus excitans Romæ & exercitum nactus Mario ex Africâ revocato præcipuos viros nobiles Romæ interfecit, ut Octavium Coſ. Antonium oratorem, Lucium & Cajum Cæſares fratres, Catulum, & multos alios. Marius proximo anno poſt reditum ſeptuagenarius & errans mente mortuus eſt. Deinde Cinna & Carbo ſine comitijs conſularibus ſeſe creârunt Conſules in biennium. Quumque Cinna metuens Syllæ reditum adverſus eum ductu-

ctururs eſſet exercitum, milites nolentes ingredi naves ipſum interfecerunt. Hæc breviter dicta ſunto de bello Mithridatico cum quo quaſi permixtum fuit civile illud Marianum & Syllanum. De moribus utriuſque ſcribunt autores in primis verò Plutarchus, Marium utrum bello melior an pace pernicioſior fuerit, haud facilè dici poſſe. Fuit Callidus, crudelis & ambitioſus; Syllam in initio belli civilis fuiſſe moderatum ſed poſt victoriam crudelem. Cæterùm notabis duplex eſſe bellum Mithridaticum, prius eſt de quo jam diximus, cui præfectus fuit L. Sylla; alterum eſt de quo poſtea dicetur, cui præfectus fuit L. Lucullus & poſt hunc Cn. Pompejus.

Nunc ad Tigranem redeo Armeniæ regem. Cœpit petentibus Syris regnare in Syria anno M. 3888, & regnavit annos 18. Poſtea verò Lucullus ademit ei Syriam, & Pompejus Syriam fecit provinciam Romanam. Atque ita & hæc Alexandri M. ala ad Romanos eſt tranſmiſſa.

Synchroniſmus.

1. Alexander Iudæorum rex & pontifex, filius Ioh. Hircani, nepos Simonis Maccabæi, morbo ex temulentia contracto moritur relicta uxore vidua Alexandra & duobus filiis Hircano & Ariſtobulo. Quum autem Alexander teſtamento caviſſet ut relicta vidua regnum occuparet, vi teſtamenti factum eſt ut Hircano majori filio pontificatus obvenerit. Eò facilior autem ad hanc rem fuit Alexandra regina, quod in Hircano videret innatam quandam ſegnitiem & animi ſtupiditatem. Ioſephus lib. 13. ant. capp. 23. 24. Cœpit regnare Alexandra anno 10 regni Tigranis in Syria, qui eſt annus M. 3898, & regnavit annos 9. Sic anno poſt regnum Davidis 1000 recidit tandem decus Iſraelis in fœminam, & quidem eam quæ Phariſæorum dignitatem ac potentiam evexit & auxit. Habuit quidem populus Iudaicus reginam nomine Alexandram ſed ipſa re Phariſæos reges, qui deinde crudeliter cœperunt animadvertere in eos qui Alexandro autores fuerant ſævitiæ in 800 crucifixos Iudæos, unde Ariſtobulus reginæ filius, Hircani frater, commotus bellum adverſus matrem & fratrem paravit, ut dicetur.

2. Syſ-

2. Syllana ſævitia. Sylla pace facta cum Mithridate ubi de motibus audivit Cinnæ & Marii ex Africa revocati, magno cum exercitu ingreſſus in Italiam crudeliter ſæviit in cives Romanos, devictis Norbano, Mario juniore & aliis; & ſic victoriam crudelitate inquinavit. Octo millia deditorum in villa publica trucidavit, tabulam proſcriptionis fixit, urbem & univerſam Italiam cædibus replevit, omnes Præneſtinos inermes concidi juſſit; M. Marium Senatorii ordinis virum cruribus bracchiiſque fractis; auribus præſectis & effoſſis oculis necavit, ut non ſine cauſſa à Cicerone dictus ſit crudelitatis magiſter. Deinde L. Valerii Flacci opera Dictator creatus eſt, & 24 prælatis faſcibus ac cuſtodibus corporis ſui advocatis primus dictatoria poteſtate abuſus eſt. De ejus morte ſic refert Plutarchus: Pridie quàm fato concederet, quum audiret Granium prætorem æs alienum grande, quod ærario debebat, non perſolvere, ſed mortem ipſius operiri; vocatum ad ſeſe in cubiculum à famulis ſuis necati ac ſuffocari juſſit. Eo clamore Sylla & agitatione corporis quum apoſtema rupiſſet multum ejecit ſanguinis, atque exinde deficientibus viribus nocte difficulter ſuperata mortuus eſt. Ex Aurelio Victore alii referunt Syllam depoſita dictatura unde ſperni cœpit Puteolos conceſſiſſe ibique Phthiriaſi interiiſſe.

3. Cn. Pompejus à Sylla Dictatore dictus eſt Magnus, quod anno ætatis 25 triumphaſſet de Hiarba Numidarum rege. Plut. in Pompejo.

4. Bellum Sertorianum in Hiſpania cœpit anno Tigranis 4. Sertorius unus ex Marianis quum exemplo ſuorum ſibi metueret à Syllæ crudelitate, in Hiſpania quam prætor ſortitus erat ſeſe continebat. Miſit Sylla C. Annium, deinde Q. Metellum, poſtea Manilium proconſulem, ſed fruſtrà. Miſſus tandem eſt Cn. Pompejus qui bis victus eſt à Sertorio, ſed tertia vice victor evaſit. M. Perperna, qui exercitum cum Sertorii copiis conjunxerat, ut gratiam Pompeji demereretur, Sertorium inſidiosè in convivio confodit, ſed ut percuſſor Sertorii retractus eſt ad ſupplicium. Hic verò quum Perperna literas nobilium qui Sertorium ad invadendam Italiam invitaverant, oſtendere vellet, Pompejus eas nondum lectas ſtatim comburi juſſit & Perpernam occidi. Plut. in Pompejo. Florus lib. 3. cap. 22.

5. Sta-

5. Statim à Syllæ morte M. Lepidus exacto conſulatu Syllanam potentiam vindicans acta Syllæ reſcindere parabat revocando proſcriptos, ſed facilè repreſſus fuit. Plut. in Pompejo & Florus lib. 3. cap. 24.

6. Bellum Mithridaticum ſecundum exortum eſt, cujus occaſio fuit Syllana & Mariana factio; cauſſa verò, quod Nicomedes Bithyniæ rex populum Romanum regni ſui hæredem ſcripſerat, quod Mithridates ad ſe transferre ſtudebat. Mittitur igitur L. Lucullus, qui erepta Bithynia repulit Mithridatem in Pontum, & ejus equitatum in inſidiis collocatum penè totum delevit. Quo nuncio Mithridates perculſus fugit ex Ponto in Armeniam ad Tigranem regem generum ſuum, in qua fuga aurum & argentum ſparſiſſe fertur, quo colligendo dum Romani milites occupantur ipſe interim illorum manus effugit, cujus meminit Cicero pro lege Manilia. Præfuit huic bello Lucullus per annos 7. Plutarchus in Lucullo. Pompejus Lucullo ſucceſſit. Quum enim Lucullus propter avaritiam deſpiceretur à militibus, & Mithridates ipſum deſertum animadverteret, rurſus ferocire cœpit, & Tigranes interim Cappadociam vaſtabat, revocatur Lucullus Romam, & Pompejus in ejus locum ſufficitur. Plut. in Lucullo & Pompejo. Atque hæc eſt prima occaſio qua Pompejus venit in Aſiam & in terram Iudæorum. Vicit Pompejus Mithridatem in Armenia quo profugerat nocturno prælio, ejuſque caſtra diripuit cæſis 40000 ex Mithridatis exercitu. Tigranem verò ad deditionem coëgit, cui regnum Syriæ ademit, regnum verò Armeniæ reſtituit & certis præſcriptis legibus regnare juſſit, quod Tigranes precibus impetraverat. Luculli tamen labori-bus Pompejo omnia fuerunt faciliora. Plut. in Lucullo. Iuſtin. lib. 40.

7. Memoratur etiam bellum Gladiatorum, quod contigit anno M. 3899. Septuaginta quatuor gladiatores de ſchola Lentuli cum fugitivis ſervis conjurarunt, & duce Spartaco Romanis bellum intulerunt. Contra hos miſſus eſt M. Licinius Craſſus, qui penitus eos delevit, quum bellum fuiſſet extractum in tertium annum. Vocatur hoc bellum Spartacium. Vide Plut. in Craſſo.

8. Ptolemæus Auletes alias Dionyſius rex decimus Ægypti cœpit regnare anno M. 3891, & regnavit annos 30. Dictus eſt Auletes, quia publicè in habitu regio ti-

biis certare cum artificibus ſolitus eſt. Fuit pater Cleo-patræ amaſiæ Antonii. Propter ignaviam & crudelita-tem regno pulſus Romam profugit & à Senatu reſtitu-tionem petiit, qui poſt longam deliberationem decrevit ut Gabinius Syriæ præſes eum reduceret in regnum, quod juſſu Pompeji Gabinius effecit, anno regni Ptole-mæi 26, qui eſt annus M. 3917. Hujus Auletæ filius Dio-nyſius malam gratiam retulit Pompejo ex pugna Phar-ſalica in Ægyptum fugienti anno à reſtitutione 7, ut di-cetur. Meminit hujus Auletæ Cic. lib. 1. Epiſt. 1.

Intervallum inter Syriam à Romanis per Pompejum captam, & initium quartæ Monarchiæ quæ eſt Romanorum per C. Iulium Cæſarem.

HOc intervallum eſt ab anno M. 3906, uſque ad annum M. 3924, nempe annorum 18.

Synchroniſmus.

1. Seculum Simeonis, Annæ propheriſſæ, Zachariæ & Eliſabethæ parentum Johannis Baptiſtæ, &c. penes quos inter tot ſectas Iudæorum fuit veræ doctrinæ cuſtodia.

2. Quum Alexandra Judæorum regina in morbum incidiſſet difficilem, viſum eſt Ariſtobulo filio jam adeſſe tempus aggrediendi negotium quod diu cogitaverat. Confert ſe ad paternos amicos, & ut infenſus erat Phariſæis qui rerum ſummam tenebant, metuebat etiam fratris Hircani licèt hominis inepti ſucceſſionem in reginæ matris locum. Cœpit plurimos ſibi aſſociare & multa caſtella occupare. Mater interim ex hac vita excedit anno regni ſui 9 relictis in domo regiâ multis diſcordiis & turbis, præcipuè verò inter Hircanum & Ariſtobulum fratres, Joſeph. lib. 13. ant. cap. ult. Defuncta jam matre regnum erat devolvendum ad Hircanum majorem natu filium, pontificem, ſed Ariſtobulus fratri bellum intulit, quod tamen mox finitum eſt per compoſitionem, quæ erat, ut Ariſtobulus teneret regnum, Hircanus verò privatam & quietam vitam degeret. Ioſeph. libr. 14. cap. 1.

Hanc

Hanc compoſitionem ut iniquam multi ex Iudæis indignè ferebant. Fuit inter alios quidam amicus Hircani Idumæus, nomine Antipater, vir pecunioſus & natura factioſus, infenſus Ariſtobulo, qui falſis obtrectationibus tandem perſuaſit Hircano ſuſpicionem de inſidiis quæ ſibi à fratre Ariſtobulo ſtruantur, idque obtinet ut Hircanus credulus ſeſe conferret ad Aretam Arabum regem, cui promittit reſtitutionem illarum urbium quas pater Alexander eripuerat, modo ipſius ope recuperare poſſet regnum Iudæorum. Hæc omnia fiebant arte Antipatri. Ioſeph. lib.14. cap.2. Cedit Hircani petitioni Aretas, & mittit contra Ariſtobulum magnum exercitum, eumque prælio vincit, adeò ut multis ad Hircanum transfugientibus Ariſtobulus deſolatus fugeret Hieroſolymam, ubi in templo oppugnatur, populò Hircanum juvante, ſacerdotibus verò Ariſtobulum. Ioſeph. ibid. cap. 3. Interim Pompeius in Armenia bello Tigranico occupatus Scaurum ducem ſuum mittit in Syriam, ad quem tùm ab Hircano tum ab Ariſtobulo mittuntur legati petentes auxilia. Scaurus muneribus pertrahitur ad partes Ariſtobuli, & denunciat Aretæ niſi decederet, declarandum eſſe hoſtem populi Romani. Redit Scaurus Damaſcum. Ariſtobulus verò contra Aretam & Hircanum profectus prælio vicit cæſis 7000 hoſtium. Ioſeph. libr. 14. cap. 4. Non multò pòſt quum Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam, miſit ad eum inſigne donum Ariſtobulus, nimirum vitem auream 50 talentorum. Venerunt paulò pòſt ad Pompeium legati, Antipater pro Hircano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui coram Pompeio gravibus querelis ſeſe mutuo laceſſebant. Pompeius hiſce cognitis & improbata Ariſtobuli violentia placidè eos dimittens promiſit ſe brevi venturum in eorum ditionem. Sed quum Ariſtobulus nullam à Pompeio iniret gratiam, non expectatis Pompeii promiſſis in Iudæam ſe contulit. Ioſeph. lib. 14. cap. 5. Quare offenſus Pompeius exercitum contra Ariſtobulum eduxit & Hieroſolymam movit. Ariſtobulus ſibi metuens obviam venit Pompeio, & oblatis pecuniis etiam intra urbem eum admittit. Pompeius data venia mittit deinde Gabinium ad pecuniam ab Ariſtobulo accipiendam, ſed militibus Ariſtobuli pactum irritum facientibus Gabinius vacuis manibus ad Pompeium redit. Quæ res Pompeio ſtomachum

machum movit, ut Hieroſolymam adoriretur. Capit hanc & ſimul templum occupat, in ſanctum ſanctorum ingreditur, Hircano ſacerdotium ſummum attribuit, Ariſtobulum verò vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis Romam abducit. Ex hiſce igitur Hircani & Ariſtobuli fratrum diſſidiis hoc enatum eſt incommodum, ut tum primum Iudæi libertatem ſuam amiſerint Romanorum imperio ſubjecti. Hircanus porrò & Antipater quàm ſtudioſiſſimè ad Romanorum gratiam ſeſe accommodârunt. Poſt hæc elapſis annis 6 vel circiter, Alexander Ariſtobuli filius Iudæam incurſionibus vexabat, contra quem Gabinius exercitum duxit eumque prælio vicit & politiæ Iudaicæ reformationem inſtituit. Ioſephus lib. 14. cap. 10. Biennio pòſt vel circiter Ariſtobulus Româ profugus redit in Iudæam cum Antigono filio, ſed à Gabinio victus & captus iterum cum filio mittitur Romam. Sic ergò conſtat qua occaſione Iudæi omnium primò pervenerint in poteſtatem Romanorum.

3. Ptolemæo Auletæ in regno Ægypti ſuccedit filius Ptolemæus Dionyſius, qui cum ſorore Cleopatra aliquandiu regnavit, nempè triennium vel circiter. Quum enim Pompeius in pugna ad Pharſalum, quæ incidit in annum M. 3924, victus ad ipſum fugiſſet fretus benevolentia propter officium in reſtituto patre præſtitum, ipſe verò Dionyſius omnis gratitudinis & humanitatis oblitus per ſuos familiares Pompeium in conſpectu Corneliæ conjugis & Sexti filii obtruncari juſſiſſet, poſtea etiam C. Iulio Cæſari inſidiatus fuiſſet, in bello Alexandrino Cæſar ab ipſo ſupplicium ſumpſit. Poſtea Cleopatra ſola regnavit uſque ad conſuetudinem cum Antonio, quem in regni ſocietatem admiſit. Alii ſcribunt hunc Dionyſium quum in Scapha effugere conatus eſſet everſa cymba in mari periiſſe.

4. Mithridates tranſitum in Italiam moliens quum filios aliquot ac propinquos ſuſpectæ fidei in Boſphoro interfeciſſet, filius Pharnaces hoc terrore compulſus, & ſe regnum à Romanis conſequuturum ſperans, patri inſidias fecit & Pompeii poteſtati ſeſe commiſit. Mithridates verò obſeſſus à filio in regia, quum ſumpto veneno parum profeciſſet ad mortem, à milite Gallo, à quo ut ſe adjuvaret petiverat, interfectus eſt, quum regnaſſet annos 60. (alii 40.) Accidit hoc anno M. 3909. Plut. in Pomp.

5. M.

5. M. Tullius Cicero in petitione conſulatus præfertur Catilinæ, qui dolore repulſæ odiſſe cœpit Ciceronem hominem novum, hoc eſt, qui non poſſet oſtendere imagines majorum ſuorum. Hinc orta eſt Catilinaria conjuratio, quæ Ciceronis induſtria detecta & repreſſa eſt; de conjuratis in carcere ſupplicium ſumptum; ipſe Catilina ex urbe ejectus, & paulò poſt armis à C. Antonio, qui Ciceronis in conſulatu collega erat, oppreſſus periit. Plura vide apud Plutarchum in vita Ciceronis. Leguntur Cic. invectivæ in Catilinam.

6. Bellum Gallicum trans-Alpinum à C. Iulio Cæſare novennio geſtum inchoatur anno M. 3914. De hoc bello ipſe Cæſar ſcripſit novem libros, quorum ſinguli ſingulorum annorum res geſtas commemorant.

7. Bellum Parthicum committitur M. Craſſo, qui tranſmiſſo Euphrate magnam Meſopotamiæ partem populando peragravit, & in Syriam proficiſcens, relictis in Meſopotamia militibus Romanis, Parthis ad parandum bellum ſpacium præbuit. Totum autem illud tempus quo in Syria hybernavit cogendis pecuniis conſumpſit, adeò ut à ſacris templorum pecuniis non abſtineret. In Judæam progreſſus templum Hieroſolymitanum quoque invadere non eſt veritus, ex quo ſacram pecuniam, quam Pompeius ante decennium templum ingreſſus attingere noluit, 2000 talentorum abſtulit, totoque reliquo auro ſpoliavit. Rebus igitur ſuo arbitratu compoſitis Parthorum ditionem invaſit, ubi ejuſdem anni æſtate ſacrilegii pœnas morte ſua luit. Occiſus enim à Parthis una cum univerſo ſuo exercitu periit. Ioſeph. lib. 14. ant. cap. 12. Accidit hæc Craſſi clades anno M. 3919. Craſſo deinde ſucceſſit Caſſius, poſtea interfector Cæſaris, de quo Ioſephus d. l. Plura vide apud Plut. in Craſſo. Ex Dione quidam referunt, Parthos Craſſo mortuo caput amputaſſe, & aurum liquefactum in os infudiſſe, ut auro quod ſitiverat ſatiaretur. Quum enim ditiſſimus eſſet, avariſſimus fuit. Hæc de Craſſo. Tres igitur Syriæ præſides à Romanis conſtitutos enarravimus, Gabinium, Craſſum & Caſſium.

8. Ex feliciſſimo rerum ſucceſſu & creſcente potentia ac autoritate C. Iulii Cæſaris exarſit odium & invidia ac æmulatio Pompeii M. præſertim mortua uxore ejus Iulia filia Cæſaris in puerperio, unde conjunctio Pompeii

& Cæſaris eſt ſoluta. Itaque ad reprimendum Cæſarem omnes ſuos conatus paravit ad honores evehens quoſcunque ei infenſos exiſtimavit. Devenit tandem res ad apertum bellum civile per hanc occaſionem: Pompeius ante triennium ferè, quum ſolus eſſet creatus conſul (quod antè nunquam alii contigerat) inter alia ſtatuta legem quoque ſanxerat, ut omnes qui magiſtratum peterent comitiis ipſi intereſſent, abſentium verò nulla haberetur ratio. Hoc Pompeii decretum iniquè ferebant Cæſaris propinqui, quod Cæſar abeſſet in Gallia, & ſic à petitione conſulatus excluderetur. Quid fit? Quum tempus eſſet, Cæſar petivit ſe abſentem fieri conſulem antequam ex Gallia decederet, quia ſi privatus in urbem rediiſſet, inimici eum accuſaturi & oppreſſuri erant. Poſt multam ac variam deliberationem inimici Cæſaris ad ſe trahunt Pompeium, & fit ſenatus decretum, ut videant Conſules & magiſtratus, *ne quid detrimenti caperet reſpublica.* Quod decretum quum non niſi in ſummis periculis fieri ſoleret & penè vim proſcriptionis haberet, armati ſunt conſules & Pompeius adverſus Iulium Cæſarem. Cæſar atrocitatẽ Senatusconſulti intelligens & jam delectũ haberi videns, pro ſui defenſione cum exercitu procedit ad loca urbi Romæ vicina. Cognito Cæſaris adventu Conſules & Pompejus ex Italia fugientes in Epirum trajiciunt ad urbem Dirrachium, ubi quantos poſſunt exercitus ex Græcia & Aſia contrahunt. Interim Cæſar Romam adiit, & in Senatu narrat ſe neceſſariam ſuſcipere defenſionem, & hortatur ut ſecum rempublicam gubernent & legatos de pace ad Pompeium mittant. Poſtea in Hiſpaniam abit, & Pompeii exercitus fame ad deditionem cogit, & ſic Hiſpanos ſibi adjunxit. Romam deinde redit, comitia conſularia habet, & ſe ac Servilium Iſauricum conſules creat, judiciiſque omnibus benè conſtitutis ut Conſul navigavit in Epirum adverſus Pompeium, ubi primo ad Dirrachium à Pompeio vincitur amiſſis 900 militibus. Inde diſcedentem in Theſſaliam Pompeius jam animoſior & elatior factus inſequitur. Quum igitur ad Pharſalum ventum eſſet, commiſſo prælio vicit Cæſar trucidatis 15000 in exercitu Pompeii & captis 24000. Pompeius fugiens quum exiſtimaret ſe in Ægypto fore tutum, & poſſe ibi conſcribere exercitum novum, eò acceſſit, ſed perfide à Ptolemæi Dionyſii fami-

familiaribus fuit interfectus; ejus nimirum regis, cujus patrem exulantem in regnum reduxerat Pompeius. Magna hæc fuit ingratitudo & regia perſona admodum indigna, maximè in virum tam eximiæ virtutis & autoritatis. Poſtea Cæſar venit in Ægyptum, ubi quum à percuſſoribus Pompeii ipſi inſidiæ fierent, juſſit eos interfici profligatis inſidiatorum exercitibus. In hoc bello quod fuit Alexandrinum multum adjutus eſt Cæſar conſiliis & fide Antipatri principis Idumæi, qui fuit pater Herodis. unde factum ut deinde à Cæſare tutor ac procurator Judææ conſtitueretur. Ioſephus lib. 14. antiquit. capp. 14. 15. Porrò de bello hoc civili plura vide apud Plutarchum in Pompeio. Sublato igitur Pompeio Cæſar ſolus regnavit factus Monarcha primus in quarta Monarchia, & Imperator Romanus, anno M. 3924.

Quartæ Monarchiæ Claſſis prima hiſtoriam Imperatorum Italorum continens.

C. IULIUS CÆSAR.

C. Julius Cæſar devicto Pompeio, omnibuſque provinciis jam pacatis, Dictator perpetuus & Imperator nominatus eſt, & decretum ut eſſet ἱερὸς καὶ ἄσυλος. Initium hujus Monarchiæ à pleriſque ponitur in eo ipſo anno quo in acie Pharſalica vicit Pompeium, quia tunc ſumma poteſtas univerſæ gubernationis Julio Cæſari eſt tributa. Cœpit igitur imperator eſſe anno M 3924 (aliis ex recentioribus 3976) tenuitque imperium annos 4, & interea temporis continuavit bellum Alexandrinum, Pharnacen Ponti regem vicit, bellum Africanum contra Scipionem, Catonem Uticenſem & Iubam regem confecit. Poſtea quum T. Quintius Scapula novum bellum in Hiſpania moviſſet, exorta eſt inde pugna Mundenſis, in qua Cæſar vicit Cneium Pompeii filium, cujus caput ad Cæſarem eſt delatum. Hujus Cneii frater Sextus è Sicilia in Aſiam fugiens, & ab Antonianis ductoribus captus Mileti interfectus eſt. Ejectis igitur ex Hiſpania Pompeii filiis, quum Cæſar erga cives ſingularem oſtenderet clementiam, indeque prænomen Imperatoris adipiſceretur,

retur, invidi æmulatores tandem prodierunt, Brutus, Caſſius aliique conjurati, qui Cæſarem curiam ingreſſum inflictis 23 vulneribus interfecerunt. Plura apud Suetonium.

Synchroniſmus.

1. Supra circa finem tertiæ Monarchiæ dicta quædam ſunt de Antipatro homine Idumæo, patre Herodis magnæ, qua arte favorem & gratiam Iulii Cæſaris ſibi conflaverit, videlicet ſuppetias ferendo Cæſari in bello Alexandrino. Propter hoc officium, ut Cæſar gratum ſe declararet, Antipatrum conſtituit totius Judææ procuratorem ſeu tutorem, ſalva tamen Iudæorum αὐτονομίᾳ, quum antea ipſum civitate donaſſet. Vide Ioſephum lib.14. ant. capp. 14. & 15.

2. Hircanus filius Alexandri, de quo ſuprà, manſit pontifex & rex Hieroſolymæ favore Cæſaris. Hujus Hircani ſimplicitas & ſtupiditas effecit apud Antipatrum, ut mutationem adferret Iudææ. Nam Phaſaëlum filium natu maximum Hieroſolymis & vicinæ regioni ducem conſtituit, inani titulo Hircano relicto; alterum verò filium Herodem adoleſcentem 15 annorum Galilææ præfecit. Ioſeph. lib.14. ant. cap.17.

3. Muri urbis Hieroſolymæ ante annos 17 per Pompeium diruti permiſſu Cæſaris ab Antipatro reædificantur.

4. Bellum Alexandrinum ſive Ægyptiacum, inde natum, quod ab Achilla regis capitaneo, qui deinde in fuga periit, Cæſari inſidiæ eſſent factæ; confectum eſt, & regnum Ægypti Cleopatræ ejuſque fratri gubernandum traditum. In hoc bello conflagravit eximia illa bibliotheca à Ptolemæis magna induſtria inſtructa. Quum enim Cæſar inſidiatores igne propulſare cogeretur, accidit ut flamma illa ſimul bibliothecam corriperet.

5. Bellum Ponticum Cæſar ex Ægypto reverſus movit contra Pharnacen regem, Mithridatis filium, qui à Romanis, occaſione belli civilis inter Cæſarem & Pompeium, defecerat. In Pontum quum Cæſar veniſſet, vix una atque altera hora elapſa prælio Pharnacem uno ſuperavit & profligavit, qui in Boſphorum profugiens ibidem necatus eſt. Ob hanc victoriæ celeritatem ſuo triumpho Cæſar præfixit hæc verba: Veni, vidi, vici.

6. Bellum Africanum Cæſar Romam reverſus ſuſcepit

pit contra Pompeianos, Scipionem, Catonem Uticenſem, & Iubam Mauritaniæ regem, quos acie vicit. Ac Juba quidem in conflictu occubuit. Cato verò Uticenſis ſibi manus attulit, lecto prius Platonis libro de morte, ne ſcilicet victoris vultum adſpicere cogeretur. Scipio naufragio periit. Hiſce ita peractis Cæſar Romam exercitum deportavit, & eodem menſe quater in urbem triumphos invexit, videlicet 1. ex Gallis & Germanis. 2. ex Ægypto. 3. ex Ponto. 4. ex Africa.

7. Cæſar aliquid ocii nactus anni emendationem aggreſſus eſt, qua nos etiam hodie utimur, unde annus Iulianus dicitur & Calendarium Julianum. Videatur Plutarchus in Cæſare.

8. Bellum ultimum à Cæſare geſtum fuit Hiſpanicum, quo Pompeii filios Cneium & Sextum prælio ad urbem Mundam acerrimo commiſſo profligavit cæſis 30000 virorum, ubi Cn. Pompeii occiſi caput ad Cæſarem eſt allatum. Frater verò Sextus ex Hiſpania venit in Siciliam, quam ad rebellandum Cæſari ſollicitavit, ſed rebus ibidem deſperatis profugit in Aſiam, ubi ab Antonianis captus & Mileti trucidatus eſt anno à morte patris 13, quum Octavianus Auguſtus rerum ſummam teneret.

9. Interitus Cæſaris admodum fuit tragicus. Quum enim Caſſius non obtinuiſſet præturam urbanam & Cæſari honores invideret, autor fuit conſilii de interficiendo Cæſare, & arte Brutum ad ſocietatem hujus conſilii pertraxit; deinde Bruti autoritas cæteros adjunxit. Facta igitur conſpiratione, à Caſſio & Bruto cæteriſque conſciis in curia interfectus eſt acceptis 23 vulneribus, quod factum eſt Idibus Martiis. Ex Plinio narratur augurem quendam ex extiſpicina, quod bis defuiſſet cor in extis, prædixiſſe Cæſari malum non ultra Idus Martias abfuturum. ſed Cæſarem riſu hoc augurium excepiſſe, & eo ipſo die quum obvium ſibi augurem habuiſſet, contemptim dixiſſe, Veniſſe nunc diem. cui augur: Veniſſe ſed non præteriiſſe.

10. Menſis antea Quintilis dictus in honorem Julii Cæſaris dictus eſt Iulius propter Calendarii correctionem cura & mandato Julii Cæſaris & opera Soſigenis ex Alexandria adducti. Illo enim menſe natus fuit Cæſar. Sequuta eſt anno Chriſti nati 1582 nova correctio per

Papam Gregorium XIII, qui decem dies extraxit ex menſe octobri, ut quum dies eſſet decimus quintus juſſerit hunc dici viceſimum quintum, unde Gregorianum Calendarium. Sed de hoc alibi.

11. M. Tullius Cicero pleraque ſua opera ſcripſit vivente Cæſare, inprimis quæ extant Philoſophica.

OCTAVIANUS AUGUSTUS.

Quum Iulius Cæſar Romæ interficeretur, Octavianus erat Apolloniæ. ubi certior factus de Cæſaris nece Romam contendit ibique hæreditatem adiit. Nam Cæſar in teſtamento ipſum adoptaverat & hæredem conſtituerat, ſiquidem erat avunculus magnus Octavii. Adita hæreditate hac adiit quoque nomen, ut deinceps de more Julius Cæſar Octavianus diceretur. Proſapia hæc eſt:

Accius Balbus. —— Iulia ſoror Iulii Cæſaris.

Accia. —— Octavius maritus.

Octavius, qui Auguſtus.

Cæterùm cœpit Octavius imperare anno M. 3919 (alii 3980) imperavitque annos 56, alii ponunt 57 incipientes à morte Iulii. Hic verò tenendum includi annos 12 quibus Antonium habuit collegam. Diſtat initium imperii Octavii Auguſti a nativitate Chriſti annis 42, Spacio 12 annorum quo Antonium habuit collegam quinque bella civilia geſſit, Mutinenſe, Philippenſe, Peruſinum, Siculum & Actiacum. Mutinenſe cum Antonio geſſit, qui impetentiùs dominabatur, ubi Antonius profligatus profugit in Galliam ulteriorem ad M. Lepidum. Poſtea quum Octavius Senatum ſentiret ſibi contrarium per commercia literarum reconciliationem iniit cum Antonio, Convenit igitur inter Octavium, Antonium & Lepidum, ut univerſum imperium tanquam hæreditatem paternam dividerent, & ſuos ſinguli inimicos necarent, amicos conſervarent. unde propoſitis proſcriptionum edictis alius in alium ſæviit. Plutarchus in Antonio. Atque

que hic eſt triumviratus Octavii, Antonii & Lepidi, ſanguinis & crudelitatis pleniſſimus, ubi ſinguli ſuos ulti ſunt hoſtes, & inprimis Antonius Ciceronem. Philippenſe bellum geſtum fuit cum Caſſio & Bruto percuſſoribus Iulii Cæſaris, ubi Caſſius *αὐτόχειρ*, Brutus verò à comite fugæ transfoſſus eſt. Peruſinum cum L. Antonio, Antonii triumviri fratre habuit, qui Antonio in Aſia abſente contra Octavium querebatur ſe parte agrorum ad fratrem pertinentium ſpoliari, & Octavius contra ipſum etiam habuit ſuas querelas. Acceſſit Fulvia M. Antonii uxor quæ odia magis incendebat, ut tandem in bella erumperent. Octavius re cognita L. Antonium in Galliam contendentem in itinere intercepit ac Peruſiæ in Hetruria concluſit & fame ad deditionem coëgit. Fulvia verò ad maritum ſuum M. Antonium cum liberis & Iulia matre confugit. Ejus inſtinctu Antonius amicitiam renunciat Octavio, & ex Aſia reverſus in Italiam Brundusium invadit, atque ita Octavium bello laceſſit. Interea Fulvia Sicyone moritur, qua mortua pax componitur, & Octavius ſororem ſuam Octaviam locat in matrimonium Antonio. His ita peractis Octavius & Antonius excluſo Lepido partiti inter ſe ſunt imperium, ut Octavius occidentem, Antonius Orientem occuparet. Bellum Siculum, cui anſam præbuit S. Pompeius ex S. C. ab Hiſpania in Italiam vocatus, cui claſſis committebatur. Quumque undique proſcriptos & fugitivos recepiſſet, totamque Siciliam occupaſſet, & latrociniis omnia compleret, Octavius ipſi reſtitit, & variis ac dubiis prælis commiſſis victus tandem Pompeius in Aſia Mileti ab Antonianis jugulatus eſt. Bellum Actiacum inde eſt natum quod mutuæ eſſent inter Octavium & Antonium querelæ. Antonius crimini dabat Cæſari 1. quod M. Lepidum triumviratu abdicaſſet. 2. quod copias S. Pompeii unus ad ſe ſumpſiſſet. 3. quod partem illarum reddere recuſaſſet. Contra Octavius objiciebat Antonio 1. quod Ægyptum ſine ſorte teneret. 2. quod S. Pompeium intereміſſet. 3. quod Artuaſdam Armeniorum regem dolo captum in vincula cum infamia populi Romani conjeciſſet. 4. quod in ſororis ſuæ contemptum Cleopatram pro uxore haberet. 5. quod Cleopatræ filium ex Julio Cæſare Cæſarionem nominaſſet, & dolosè imperium Romanum in Ægyptum transferre

ſtuderet. Hiſce rebus indignatus populus Romanus bellum verbo quidem Cleopatræ indixit per fecialem. Octavio igitur in Epirum trajicienti occurrit Antonius cum Cleopatra ad Actium Epiri promontorium, ubi facta acerrima pugna Antonius victus cum Cleopatra Alexandriam in Ægyptum profugit, ubi poſt annum ambo obſeſſi ſunt, & Antonius falſo rumore occiſæ Cleopatræ perterritus ipſe ſeſe interemit, Alexandria verò una cum Cleopatra in poteſtatem Cæſaris redacta eſt. Cleopatra autem ne arbitrio Cæſaris victoris in triumpho duceretur ipſa ſibi admotis aſpidibus mortem intulit. Ex hac victoria Octavius dictus eſt Auguſtus, & quum anni Iuliani ordinem à ſacerdotibus neglectum paulò pòſt reſtituiſſet, menſis qui antea Sextilis dicebatur appellatus eſt Auguſtus. Hæc breviter de pugna Actiaca quæ incidit in annum M. 3941, & ſic Ægyptus amiſſa regia dignitate in provinciam Romanam eſt redacta, primuſque ei præficitur Cornelius Gallus. Confectis hiſce domeſticis bellis Octavius poſt Antonii obitum geſſit etiam in ſua Monarchia bella, non quidem ipſe ſed per ſuos duces, Druſum, Germanicum, Quintilium Varum, & Tiberium. Bella autem fuerunt partim in Germania, ut Rhæticum, Vindelicum, Teutoburgenſe; partim in Hiſpania Cantabricum; partim Pannonicum, Dalmaticum, Illyricum &c. Magna ex parte felicia fuerunt hæc bella, niſi quod ingens clades in Germania per Quintilium Varum accepta eſt, tribus legionibus Romanis interfectis ab Arminio duce Cheruſcorum, qui fuerunt populi inter Salam & Harcyniam Sylvam verſus Goſlariam. Jam enim Romani domitis Noricis & Rhætis procedebant in Arctoam Germaniæ oram. Pugna Harminii facta eſt in Weſtphalia non procul à Padelborn, ut Melanchthon ſentit.

Synchroniſmus.

1. Iudææ ſtatus eſt inquietus & quidem ipſorum Iudæorum culpa. Etſi enim Antipater erat moderatus & multa in Iudæorum gratiam faciebat, Iudæi tamen impatienter ferentes peregrinum dominum ſubinde ſeditiones moverunt. Poſtea interfecto Iulio, quum quidam Malichus Antipatri inſidiator ſe Hircano ſecuritatem paraturum ſperaret, corrupto pincerna Hircani apud quem Antipater epulabatur, veneno Antipatrum tol-

tollit, ſeſeque Caſſio qui tunc in Syria præſidem agebat conjungit, ſed fruſtra. Quum enim Herodes Antipatri filius hoc facinore irritatus Hieroſolymam inſtante feſto & jejunante populo cum militibus eſſet ingreſſus, arte tandem perfecit ut à militibus Caſſii Malichus interficeretur. Ioſeph.lib.14. ant. capp.18, 19, 20.

2. Antigonus filius Ariſtobuli audito Antipatri obitu ex Chalcide in Judæam reverſus turbas movet Iudæis & Herodi, aſcitis in Judæam Parthis, quorum rex erat Pacorus, qui compoſitionem ſimulabat, ſed captis Hircano & Phaſelo Herodis fratre regnum Iudææ tradit Antigono. Hic Hircano, ut ineptus in poſterum eſſet ad ſacerdotium, aures præcidit, Phaſelum verò in vinculis retinet, qui cum neci ſe deſtinatum reſciſceret, & præ vinculis manus ſibi adferre non poſſet, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit. Hoc modo Antigonus periculo Hircani & Phaſeli liberatus eſt. Interim Herodes ſumma celeritate contendit Romam, & Antonio omnia quæ acciderant commemorat. Re penſitata unanimi conſenſu Antonii, Octavii, & Senatus Herodes Romæ rex Judææ declaratur, anno ante natum Chriſtum 39; Antigonus verò ut hoſtis populi Romani proclamatur. Interea temporis dum hæc Romæ geruntur, Antigonus oppugnat familiam Herodis. At Herodes jam rex Iudææ creatus ex Italia magnum exercitum ducit contra Antigonum, qui jam ultra triennium in Iudæa regnaverat; & recuperata Galilæa Iudæam ingreſſus ad urbem Hieroſolymam accedit, quam multo labore ac periculo acerrimè oppugnatam tandem expugnat, & multa crudeliter agit. Antigonus vinctus ducitur ad Antonium, qui tunc erat Antiochiæ in Syria. ubi ut hoſtis populi Romani ſecuri percuſſus eſt. Quum igitur Herodes videret neminem regii generis præter Hircanum ſupereſſe, ſtatuit eum è medio tollere, virum octogenarium, idque tandem perfecit. vide Ioſeph. lib.14. ant. à cap.21. uſque ad finem libri, item lib.15. cap.9. Hoc modo deleta eſt poſteritas Maccabæorum, & rerum ſumma devenit ad Herodem Antipatri Idumæi filium, quod accidit anno 36 ante nativitatem Chriſti; ex quo porrò apparet quomodo ſceptrum à Iuda fuerit ablatum.

3. Hircano in ſummo ſacerdotio autoritate Herodis ſucceſſit Ananelus Babylone accerſitus. Quum autem

Alexandra ſocrus Herodis ex uxore Mariamne indignè ferret filio ſuo Ariſtobulo hunc honorem eripi, qui tamen ipſi eſſet hæreditarius, Herodes dejecto Ananelo ſurrogat Ariſtobulum adoleſcentem 18 annorum, in cujus inſidias Herodes intentus perfecit, ut in piſcina quadam lavans quaſi per ludum & jocum ſubmergeretur, quo ſic ſublato rediit pontificatus ad Ananelum. Ioſeph. lib.15. ant. cap.3.

4. Summus ſenatus populi Iudæorum deletus eſt ab Herode, videlicet 72 ſeniores, quem Senatum Iudæi nominarunt Sanhedrin, vocabulo facto ex græca appellatione συνέδριον. vide Ioſeph. lib.14. ant. cap.17. in ſermone Sameæ ad judices habito, quum Herodes tum præſes Galilææ cædis accuſaretur. Vide etiam lib.15. ant. Ioſephi cap.1. Accidit hæc crudelitas circa annum 6 imperii Auguſti, qui eſt annus 2 regni Herodis, anno ante natum Chriſtum 36 vel circiter. Reliquam Herodis ſævitiam in domeſticos ſuos recenſet Ioſeph. lib.15. antiquit. cap.11. & lib.16. capp.6,11,17. & lib. 17. ant. cap.3, ubi Antipater filius Herodis legitur patri inſidias ſtruxiſſe, unde porrò varia exorta ſunt mala, & ipſe Antipater tandem juſſu patris interfectus eſt quinto die ante mortem Herodis. Ioſeph. libr.17. ant. cap. 9, quod accidit circa annum 2 nati Chriſti.

5. Iudæa horrenda fame affligitur, ex qua etiam multi graviſſimi morbi exorti ſunt. Hic verò Herodes ut Iudæorum gratiam colligeret, pecunia variis modis conquiſita frumenta comparat, & populo diſtribuit. Ioſeph. lib. 15. ant. cap.12. Factum eſt hoc anno 13 regni Herodis, 23 ante natum Chriſtum.

6. Ananelo in pontificatu Hieroſolymæ ſucceſſerat Ieſus Phabetis filius, ſed hic ab Herode pontificatu movetur, eique ſufficitur quidam Simon homo mediocris ſortis; quia Herodes, poſteaquam uxorem Mariamnem Hircani filiam interfeciſſet, Ioſeph. lib.15. antiq. cap.11, Simonis iſtius filiam puellam longè formoſiſſimam uxorem duxerat. Ioſeph. ibid. cap.12.

7. Templum Hieroſolymitanum ab Herode renovatur, ampliatur & exornatur anno regni Herodis 18, ante natum Chriſtum 18, anno imperii Auguſti 24. Hinc ad miniſterium Chriſti numerantur anni 46, qui nominantur à Iudæis in ſermone cum Chriſto Ioh.2. verſ.20. Cæterùm

terùm de hac templi renovatione vide Ioſeph. lib.15. ant. cap.14. Poſt triennium Marcus Agrippa vicarius Cæſaris per Aſiam invitatus ab Herode venit Hieroſolymam, ibique in templo obtulit hoſtias Deo Iſraelis, ut Philo Iudæus teſtatur. De hoc Agrippa vide etiam Joſeph. lib.15. ant. cap.13. Porrò non ſolùm templum renovavit Herodes, verùm etiam in gratiam Cæſaris urbes condidit, de quibus vide Joſephum lib.15. ant. cap.13. & lib.1. de bello Iud. cap.16.

8. Simon pontificatu abdicatur per Herodem, cui ſuccedit Matthias filius Theophili genere Hieroſolymitani. Quum enim Simonis filia Herodis uxor accuſaretur Veneficii, ab Herode eſt rejecta, & pater pontificatu deturbatus. Ioſeph. lib.17. ant. cap.6.

9. Matthias pontifex ſuſpectus de conſilio dejectæ aquilæ aureæ ſuper majorem templi portam privatur pontificatu, & ab Herode ſubſtituitur Iozarus frater uxoris Matthiæ. Ioſeph. lib.17. ant. cap.8.

10. Hiſtoria Novi Testamenti incipit proximo anno ante nativitatem Chriſti. Nam Lucas Evangeliſta ſuam narrationem orditur à denunciatione conceptionis Johannis Baptiſtæ, Matthæus verò anno ſequenti; Marcus & Iohannes à prædicatione Iohannis Baptiſtæ.

11. Nativitas Iesu Christi, filii Dei & Mariæ virginis, Domini ac redemptoris noſtri, incidit in annum M. 3970, aliis recentioribus 4020. Admodum diſcrepantes ſunt in hac ſupputatione Chronologi. Hiſtoria hujus nativitatis legatur apud Matthæum & Lucam Euangeliſtas. Supervixit porrò Auguſtus Cæſar annos 15. Primo nativitatis ſuæ anno Ieſus Chriſtus juſſu Dei mittitur in Ægyptum, ubi exulaſſe ſcribitur quinquennium, ut nimirum Herodis infanticidio ſubtraheretur.

12. Herodes immani facinore infanticidii Bethlehemitici perpetrato ſequenti proximo anno moritur. Morbum & mortem vide apud Ioſephum lib. 17. ant. capp.8. & 9. Egeſipp. lib.1. cap.45.

13. Defuncto Herode Auguſtus Cæſar relictis filiis provincias Iudaicas & paternam hæreditatem diſtribuit. Archelaum adempto regio titulo conſtituit Ethnarchã, & dimidiam paternæ ditionis partem ei tribuit, regium hono-

honorem ac titulum pollicitus ſi eo dignum ſe geſſerit. Alterum dimidium partitus eſt Philippo & Antipæ. Ioſephus lib.17. ant. cap.13. Sed Archelaus decimo principatus ſui anno propter nimiam tyrannidem à Judæis & Samaritis apud Cæſarem Auguſtum accuſatus mittitur in exilium Viennam urbem Galliæ, mulctatus priùs omni pecunia. Ioſeph. ibid. cap. 15. Ditio vero Archelai contributa eſt Syriæ. quo miſſus eſt ab Auguſto Sulpitius Quirinius vir conſularis, qui cenſum ageret per Syriam & ipſius Archelai bona venderet, fiſcoque Romani imperii inferret. Joſeph. lib.17. ant. cap.15. Interim Philippus & Antipas ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinat. Ioſeph. lib.18. ant. cap.3. Porrò occurrit hic difficultas de tempore iſtius ἀπογραφῆς de qua meminit Lucas cap.2. verſ.2. ubi dicitur πρώτη præſide Syriæ Cyrenio, qui alias dicitur Quirinius. Nam Ioſephus lib.18. ant. cap.1. narrat Quirinium proconſulem miſſum eſſe in Syriam cenſus agendi cauſſa demum poſt mortem Herodis & poſt miſſionem Archelai in exilium, & cap. 3. ait Joſephus cenſum actum fuiſſe anno 37 poſt pugnam Actiacam, qui eſt annus 7 vel 8 poſt natum Chriſtum. Sunt qui non abſimile vero eſſe putant Ioſephum memoria fuiſſe lapſum, vel quod cenſus quidem edictus ſit antè, ſed non ſtatim peractus, ideoque cum exercitu poſtea miſſum eſſe Coponium qui Judæos pertinaces comprimeret. Vide harmoniam Calvini ad locum Lucæ cap. 2. verſ.1. Hinc eſt quod quidam ſcribunt poſt Archelai ejectionem à Quirinio ſecundum cenſum actum eſſe.

HActenus Synchroniſmus rerum Iudaicarum ſeu Eccleſiæ: ſequitur rerum politicarum Synchroniſmus.

1. Ad ſupplicium tracti ſunt Iulii Cæſaris percuſſores. Trebonius in cubili ſuo omni cruciatu corporis vexatus trucidatus eſt, ejuſque caput à militibus inſtar pilæ luſoriæ hinc inde jactum per ludibrium adeò contritum eſt, ut nulla appareret facies. Decius Brutus à legionibus ſuis relictus & ad Aquilejam captus juſſu Antonii à Capeno Sequano occiſus, & caput Antonio miſſum eſt. Minutius Baſilius à ſuis ſervis trucidatus eſt, quos per iram caſtraverat. Caſſius Brutum cum equitatu redeuntem longè proſpiciens & irrumpentes hoſtes eſſe ſuſpicans

cans liberti ſui Pindari manu caput ſibi præſecari juſſit. M. Brutus rebus deſperatis Stratonem fugæ comitem exoravit ut ſe gladio transfoderet.

2. De Auguſti familiâ tenendum hoc: primò uxorem duxit Claudiam Fulviæ ex P. Clodio filiam, Antonii privignam, ſed vix dum nubilem. quam deinde ſimultate cum Fulvia ſocru exorta virginem intactam dimiſit. Mox Scriboniam in matrimonium accepit, nuptam antè duobus conſularibus & ex altero matrem; ſed quum moroſior eſſet, divortium cum ea fecit, ac ſtatim nuptias celebravit cum Livia uxore Tiberii prægnante, conſentiente marito. Hæc Livia tertio à nuptiis menſe peperit filium Druſum, unde factum eſt proverbium: τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία, id eſt, felicibus ſunt & trimeſtres liberi. Fuit autem ſuſpicio Liviam per adulterium ab Auguſto ante fuiſſe imprægnatam. Ex Scribonia ſuſcepit filiam Iuliam; ex Livia nullam habuit ſobolem. Julia maritum habuit M. Agrippam, ex quo genuit tres filios, Caium, Lucium & Agrippam; item duas filias, Juliam & Agrippinam. Sed ambæ Juliæ, mater & filia omnibus probris contaminatæ relegatæ ſunt, & in cæteris nepotibus Auguſtus nihil quicquam habuit ex quo gaudere potuit, unde ad Iuliarum mentionem ingemiſcens Homericum illud proclamare eſt ſolitus: Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμεναι ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. Vide Sueton. in Octav. Auguſt. capp. 62, 63, 64, 65.

3. De ducibus bellicis quorum opera uſus eſt Auguſtus adverſus exteros hoſtes, etiam multa commemorant hiſtorici. Nec enim poſt C. Iulium Cæſarem deſtiterunt Romani infeſtare Germanos. Mittitur igitur à Romanis M. Lollius, homo avarus, qui irruptione facta in Saxoniam 18000 Germanorum trucidavit. At Francus Sicambrorum rex 40000 militum mittit Saxonibus, quorum auxilio Romani cæſi & profligati ſunt duce Melone Weſtphalo. In hac clade Lolliana, quæ incidit in annum imperii Auguſti 26, Germani adepti ſunt aquilam, ſigne prætoriæ cohortis, & 20 centuriones de arboribus ſuſpenderunt. Poſtea miſit Auguſtus Claudium Druſum, qui in Germania multa feliciter egit, eamque à Rheno uſque ad Albim, Salam & mare Balthicum Romanis ſubegit, ut inde Germanicus diceretur; deinde ... Germani libertatis ſtudio bellum redintegrarunt.

ubi

ubi inito prælio Druſus ex equo delapſus crus fregit, indeque Moguntiam deportatus vitam finivit. Druſo extincto belli moles devoluta eſt ad Claudium Tiberium, Druſi fratrem ex patre Tiberio. Hic benevolentia magis quàm vi & armis effecit, ut plerique Rheni accolæ ſeſe in fidem Romanorum darent. Quo ita peracto Auguſtus Tiberium ad imperium provexit & nomine Imperatoris ornavit, quod accidit anno 6 ante natum Chriſtum. Deinde anno 10 poſt Chriſtum natum miſſus eſt contra Germanos Quintilius Varus, qui antea fuerat Syriæ præſes, homo avarus & immitis. Hic quum multa faceret crudeliter, juſta arma adverſus illum induit Arminius Cheruſcorum rex, & aſcitis Germanicis principibus ac ſacerdotibus Varum per inſidias adortus eſt in Weſtphalia non procul a Paderborn inter fluvios Lippiam & Amiſiam, ubi Varus maxima ſui exercitus parte amiſſa ſauciatus ne ab hoſte caperetur ſuo ſe jugulavit gladio. Arminius vero tres legiones Romanas delevit. Quod ubi Auguſtus Romæ reſcivit, præ ingenti dolore capite aliquoties ad parietem alliſo exclamaſſe fertur: Quintili Vare redde legiones. Poſt annos 12 Arminius à propriis ſuis propinquis ſed dolo Tiberii conductis interficitur.

4. De proſcriptione & cæde Ciceronis gravis fuit contentio inter Triumviros, Auguſtum, Antonium & Lepidum, Antonio graviter contra Ciceronem debacchante, & tandem proſcriptionem obtinente. Cicero igitur ſub adventum Triumvirorum in urbem Roma ceſſerat in Tuſculanum ſuum, & inde cognita proſcriptione in Formianum. Quum autem percuſſores ad ſuam cædem accurrere videret ex lectica cervicem immotam eis præbuit. Popilius Lænas (quem parricidii reum Cicero morte eripuerat) caput præſcidit & manus, eaque Antonio comitia habenti eminùs oſtendens ingentem gratiam iniit. Fulvia Antonii uxor linguam acubus pupugit. Caput pro roſtris poſitum eſt. Plutarchus in Cicerone.

5. Docti viri ſub imperio Auguſti fuerunt, Cicero, Virgilius, Saluſtius, Dioſcorides, Manilius, Propertius, Horatius, Ovidius, &c.

TIBERIUS.

Auguſto Cæſari vi adoptionis in Imperio ſucceſſit Tiberius in Claudia familia natus. Patrem habuit Tiberium Neronem, qui in bello Alexandrino Iulii Cæſaris Quæſtor fuerat, & deinde in Triumviratu octavii, Antonii & Lepidi, prætor. Mater ejus fuit Livia, quam Auguſtus licèt ex Tiberio marito (ut putabatur) gravidam vivo marito uxorem duxerat, unde Druſus natus. Hinc & Tiberius & Druſus privigni Cæſaris Auguſti dicti ſunt, & quum Druſus in Germania periiſſet, hic Tiberius ab Auguſto fuit adoptatus. Quales fuerint ejus mores, judicari poteſt ex præceptoris Theodoſii verbis, qui in objurgando ipſum nominare ſolebat *lutum ſanguine maceratum.* Fuit enim ingenio ac natura inſidioſus & hypocriticus. Vide Suetonium. Cœpit imperare anno Chriſti 15, & imperavit annos 23. Inter initia modeſtum ſeſe, humanum & patientem exhibuit, ſcilicet quandiu vixit Germanicus Druſi filius, & ſemper pro Symbolo in ore habuit, tondendas non deglubendas eſſe pecudes, κείρειν ἀλλ' οὐκ ἀποξύρειν; poſtea verò in Campaniam ſecedens imperii curam abjecit, ebrioſus, luxurioſus, rapax, crudelis, ut tandem per contemptum BIBERIUS MERO diceretur. Ab hoc igitur Tiberio in poſterum dignitas & flos imperii magis magiſque flacceſſere cœpit. Obiit languore & lenta tabe abſumptus anno ætatis 78, & mors ejus univerſo populo magnam lætitiam attulit.

Synchroniſmus.

1. Archelao in exilium miſſo præſides Iudææ conſtituti ſunt, ex quibus primus fuit Coponius, qui cum Sulpitio Quirinio Syriæ præſide mittebatur. Alii hunc Coponium numerant ſecundum. Coponius ſucceſſorem habuit M. Ambivium; huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide obiit Auguſtus Imp. Poſt hunc à Tiberio miſſus eſt Valerius Gratus; poſt hunc Tiberius miſit Pontium Pilatum anno 27, qui præfuit Iudææ annos 10, & deinde ob injuſtitiam & crudelitatem à Samaritanis coram Vitellio Syriæ præſide accuſatus Romam revocatur, ſed antequam pervenit, Tiberius vita exceſſit. Pontio

Pilato ſucceſſit Marcellus Vitellii amicus. Joſeph.lib. 18. ant. capp.1,3,5.

2. In pontificatu Hieroſolymitano Iozaro, qui dejectus fuit ab Archelao, ſucceſſit frater Eleazarus, Ioſeph. libr. 17. ant. cap. 9. Eleazaro Ieſus Siæ filius. Deinde pontificatum adeptus eſt Ananus Sethi à Quirinio Syriæ præfecto ſurrogatus. Ioſeph. lib.18.ant. cap.3. Poſtea Valerius Gratus Iudææ præſes quatuor pontifices ſucceſſivo ordine ordinavit, nempe Iſmaelem, Eleazarum Anani filium, Simonem Camithi, & Joſephum Cajapham qui tempore paſſionis Chriſti functus eſt pontificatu. Poſtea anno Chriſti 37. Vitellius Syriæ præſes venit Hieroſolymam in feſto Paſchatis, & quum reddidit ſacerdotibus ſacras veſtes, Cajapham à ſacerdotio removet, eique ſufficit Ionathanem Hannæ (ſeu Anani) filium. Eſtque memorabile quod Lucas monet cap.3. verſ.2. ſub pontificibus Anna & Cajapha factũ eſſe verbum Domini ad Iohannem Zachariæ filium, &c. ut ſcilicet ſignificetur, dum duo ſimul fuerunt pontifices, res adeò fuiſſe turbatas & confuſas, ut planè contra leges non eſſet unus aliquis verus pontifex, ſed ambitione & tyrannica potentia laceratum fuiſſe ſacrum munus. Calvinus in harm. ſuper hunc locum.

3. *Novi Teſtamenti* hiſtoria quæ contigit ſub Tiberio Imp. incipit à baptiſmo Johannis, qui incidit in annum imperii Tiberii 15, qui eſt à nato Chriſto 30, ut expreſsè meminit Lucas cap.3. verſ. 1. & verſ.23. & extenditur ad annum 3 à converſione Pauli, quo Paulus ex Arabia Damaſcum reverſus rediit Hieroſolymam ut viſeret Petrum Gal.1. verſ.18. & Act.9. verſ.26. Hoc enim anno Tiberius obiit. Quare à baptiſmo Iohannis ad hunc Pauli reditum abierunt anni 8 vel circiter.

4. Iohannes Baptiſta decollatur anno ætatis 32 qui fuit annus imperii Tiberii 17. Hiſtoria extat apud Matt. 14. v.3. &c. Marc.6. v.14. &c. Luc.3. verſ.19.

5. IESUS CHRISTUS, Dominus ac redemptor noſter propter peccata noſtra crucifixus, mortuus ac ſepultus eſt, & tertia de reſurrexit à mortuis &c. anno ætatis 34 completo, vel 35 inchoato, qui eſt annus 19 Tiberii imperii.

6. Stephanus diaconus & protomartyr lapidatur, & Paulus antea Saulus dictus ad Evangelium Chriſti convertitur

vertitur anno Chriſti 35, qui eſt annus imperii Tiberii 20. Pauli Apoſtoli peregrinationes cum temporum diſtinctione vide apud Philippum Melanchth. in Chronico fol.367.

7. Philippus Herodis infanticidæ filius, Ituræ & Trachonitidis tetrarcha, cui frater Herodes Antipas uxorem Herodiadem abduxerat ſibique duxerat, moritur anno Chriſti 35, qui eſt annus Tiberii 20, annus à decollatione Ioh. Baptiſtæ 3. Elapſo quinquennio Herodes Antipas deinde cum ſuo Herodiade mittitur in exilium imperante Caligula. Fuit hæc Herodias Antipæ & Philippi neptis ex fratre Ariſtobulo Ioſeph. lib.18. ant, cap.9. Tabula eſt:

Herodes M. infanticida.

Archelaus, Antipas, Philippus. Ariſtobulus.

Agrippa. Herodias.

8. Agrippa filius Ariſtobuli, nepos Herodis M. ob debita non ſoluta Romam vocatus conjicitur ibi à Tiberio in vincula. Ioſeph. lib.18. ant. cap.8. Nota obiter Ariſtobulum hunc fuiſſe filium Herodis M. quem pater una cum altero filio Alexandro ex ſuſpicione inſidiarum interfecit. Ioſeph. lib. 16. antiquit. cap. 17. Reliquit autem Ariſtobulus filium Agrippam qui deinde Jacobum Apoſtolum interfecit Act.12. verſ.1,2. & filiam Herodiadem de qua jam dictum.

9. Paulus Apoſtolus poſteaquam triennio à converſione ſua exacto reverſus Hieroſolymam vidit Petrum, & per dies 15 cum ipſo eſt converſatus Gal.1. verſ.18, deductus deinde à fratribus Cæſaréam emiſſus eſt Tarſum Act. 9. v. 30. Accidit hoc ultimo anno Tiberii.

10. Germanicus Druſi filius à Tiberio patruo in Germaniam mittitur, ibique quamvis difficulter feliciter tamen vincit Germanos, de quibus Romam revocatus triumphat. Cæterùm ut videas quo propinquitatis gradu Germanicus in familia Tiberii hæreat, notetur hæc tabella:

Tiberius. — Livia Druſilla.

Tiberius Imp. Druſus. — Antonia filia Antonii ex Octavia.

Claudius Imp. Germanicus

Germanicus hic ille eſt, cui Ovidius dedicavit faſtos ſuos, Mortuus eſt in Syria Antiochiæ à Piſone juſſu Tiberii veneno interfectus. Excelluit virtute, rexit Germaniam, & inde Armeniam & Syriam. Latino carmine reddidit Aratum. Uxorem habuit Agrippinam, filiam Agrippæ & Juliæ filiæ Auguſti Imp. unde nomen eſt Coloniæ Agrippinæ.

11. Docti viri imperante Tiberio vixerunt. Ovidius in exilio mortuus, Valerius Maximus. Nati ſunt Plinius & Perſius Satyricus poëta.

C. CALIGULA.

Quartus hic eſt à Julio Cæſare Imperator, filius Germanici & Agrippinæ, optimi parentis peſſimus filius & ad monſtrum uſque turpis ac flagitioſus, adeò ut ſuis ſceleribus flagitia Tiberii obſcuraverit. Patre in Syria defuncto ad Antoniam aviam Druſi conjugem tranſiit, inde anno ætatis 20 ad Tiberium pervenit, cujus beneficio imperium obtinuit. Cœpit imperare anno Chriſti 38, & imperavit annos 3, menſes 10. Initio exoptatiſſimus fuit princeps, ſed paulò pòſt adeò degeneravit ut inter ſceleratiſſimos numeraretur. Cædibus, adulteriis atque inceſtis libidinibus fuit contaminatiſſimus, fratrem Tiberium & ſocerum Syllanum interfecit, haud ulla illuſtriore fœmina abſtinuit, duas ſorores quibus ſtuprum intulerat relegavit, aviam quod verbis ab ea eſſet correptus ad voluntariam mortem compulit, ἀποθέωσιν affectavit adeò ut & templum Hieroſolymitanum in ſuam ædem commutare conatus ſit, ut Caji Novi illuſtris Jovis appellaretur, id quod occaſionem & anſam præbuit Iudaicæ defectionis. Interfectus tandem eſt à Caſ-

Caſſio Chærea & Cornelio Sabino prætoriæ cohortis Tribunis. Dictus fuit Caligula à caliga ſive calceamento militari.

Synchroniſmus.

1. Suprà diximus de Agrippa (qui dictus fuit major) interfectore Jacobi Apoſtoli, quod debitorum cauſſa à Tiberio Imper. Romæ in vincula fuerit conjectus. Hic quamprimùm Caligula ad imperium acceſſit, eò quod in pueritia ei fuiſſet familiariſſimus, non ſolùm è carcere fuit liberatus, ſed etiam regia dignitate ornatus in regnum ſuum remiſſus eſt. Hunc tam inopinatum honorem invidens ſoror Herodias multis ſollicitationibus eo tandem adegit Herodem Antipam maritum ſuum ut & ipſe regium diadema ab Imp. Cajo peteret. Quocirca Antipas Romam profectus, quum ibi præter ſpem per literas Agrippæ accuſaretur perfidiæ in Cæſarem, in exilium ejectus eſt una cum ſua Herodiade, & ejus bona Agrippæ tradita ſunt. Ita pœnas luit tum inceſti tum cædis in Johanne Baptiſta patratæ. Accidit hoc anno Chriſti 40, mortis Baptiſtæ 9. Circa hoc idem tempus ſcribitur Pontius Pilatus mortem ſibi conſciviſſe in ſummis rerum anguſtiis, Euſeb. lib.2. cap.6. hiſtor. eccleſ. Idem accidiſſe Hannæ, Cajaphæ, item aliis Scribis ac Phariſæis narratur ex Nicephoro lib.2. cap.10.

2. C. Caligula per Petronium Syriæ præſidem Iudæos cogere vult, ut intra templum recipiant imaginem ſuam, cui ſpontanea mortis oblatione Judæi reſiſtunt. Perſcribit hoc Petronius ad Cæſarem, qui interceſſione Agrippæ regis Judæis amplius non eſt moleſtus. Joſeph. lib. 18. ant. cap.11. & lib.2 de bello Iud. cap.9.

3. Qui Chriſto crucifixo, mortuo, à mortuis reſuſcitato, ad cœlos evecto & ad dextram Dei patris ſedenti nomina dederunt ſua Antiochiæ, primò cœperunt *Chriſtiani* nominari. Quum enim hæretici ſeſe etiam fratres nominarent, ut eſſet diſtinctio placuit diſcipulis Chriſti ut in poſterum Chriſtiani appellarentur. Act.11. verſ.26.

Philo Judæus & Philoſophus inſignis plurimum in Platonis philoſophia exercitatus, ut quaſi proverbium factum ſit: ἢ Φίλων πλατωνίζει, ἢ πλάτων φιλωνίζει, legatus mittitur ad Caligulam propter ſeditionem Alexandriæ inter Judæos & Græcos obortam. Videatur Joſephus lib. 18. ant. cap. 10.

CLAUDIUS.

Caligulæ ſucceſſit Tiberius Claudius, filius Druſi, patruus Caligulæ, ut liquet ex hac tabula:

Druſus. — Antonia.

Germanicus. Claudius Imp.

Caligula Imp.

Defuncto Caligula cum quo multùm eſt converſatus præ metu in occulta loca ſeſe abdidit, unde extractus à militibus invito Senatu ſalutatus eſt Imperator, quum illis ſingulis promiſiſſet quater dena ſeſtertia, id eſt, 350 coronatos. Latinè & Græcè doctus fuit, & hiſtorias operam addente Livio ſcripſit. Laudatur ejus humanitas. Vitiis tamen non caruit, maximè in vagis libidinibus & voracitate. Modum etiam in ludis gladiatoriis exceſſit, & quod ridiculum eſt, publico edicto crepitum ventris emittendi poteſtatem fecit etiam in publico convivio, quum periclitatum quendam præ pudore ex continentia repeririſſet. Uxorem duxit Agrippinam filiam Germanici & Agrippinæ filiæ Agrippæ & Iuliæ filiæ Auguſti Imp.

Auguſtus Imp. — Scribonia.

Iulia. — Agrippa.

Agrippina. — Germanicus.

Agrippina. — Claudius Imp.

Hæc Agrippina Claudii uxor priùs habuit maritum Domitium Neronem, ex quo genuit Neronem qui poſt Claudium factus eſt imperator. Nata autem eſt Agrippina in loco Germaniæ, quo deinde juſſu ejus per Vete-

ranos

ranos deducta eſt colonia, quod nomen urbi remanſit in hodiernum uſque diem, & dicitur COLONIA AGRIPPINA ad Rhenum ſita. Quum animadverteret Agrippina Claudiũ de ipſa humilianda & filio Britannico ſucceſſore relinquendo conſilia agitare, ipſa metu perculſa immedicabile venenum per veneficam parat, quo circumventus Claudius noctu amiſſa loquendi & audiendi facultate vitam clauſit. Cœpit autem Claudius imperare anno Chriſti 42, & imperavit annos 13, menſes 8. De Claudio multa etiam narrat Joſephus lib.19. antiquit. capp.2.3.4.

Synchroniſmus.

1. Huc pertinent ea quæ per totum cap.12. Act. à Luca commemorantur, videlicet 1. de martyrio Jacobi majoris qui fuit filius Zebedæi & frater Johannis Evangeliſtæ. 2. de carcere Petri & miraculoſa ejus liberatione per Angelum. 3. de Agrippæ faſtu & pœna φθειρίασι qua extinctus eſt. Item quæ porrò ſequuntur in Actis Apoſtolorum uſque ad finem capitis 24. Nam in cap.25 narrat Lucas quomodo cauſſa Pauli acta ſit coram Feſto, qui Felici Judææ provincia jam decedenti, conſtitutus erat ſucceſſor, ut legitur cap.24. verſ. ult. Factum autem hoc eſt autoritate & mandato Neronis, & quidem anno primo imperii Neronis.

2. Herodes Agrippa quum jam præter ditionem Archelai & Antipæ multa acceſſione per Cladium Imp. auctior eſſet factus, ut refert Ioſeph. libr.19. ant. cap.4. & lib.2. de bello Jud. cap. 10, jamque totius Judææ rex eſſet declaratus & confirmatus, Hieroſolymæ auream catenam à Caligula donatam in templo ſuſpendit, ut carceris ſub Tiberio aliarumque calamitatum eſſet monumentum. Quibus votis Deo redditis Theophilum Anani filium ſummo ſacerdotio movit, inque ejus locum ſuffecit Simonem Cantharam Boëthi filium. Ioſephus lib.19. ant. cap.5. Sed paulò pòſt rex Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privat, quem Ionathæ Anani filio obtulit, ſed hoc recuſante & ut fratri Matthiæ traderetur petente, ad hunc hic honos eſt delatus: Ioſeph. lib. 19. ant. cap.6.

3. Petronio in præfectura Syriæ ſuccedit Marſus, inter

quem & Agrippam ex diffidentia ſimultas orta eſt. Ioſeph.lib.19. ant. cap.7.

4. Agrippa Matthiæ adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elionæum Cithæi filium. Ioſ. ibid.

5. Herodes Agrippa anno 3 regni totius Iudææ exacto, qui eſt annus Chriſti 44, annus imperii Claudii 3, profectus eſt Cæſaréam (quæ urbs dicta eſt Stratonis turris) ut feſtum ibi in magna Iudæorum frequentia editis ludis ſumptuoſiſſimis pro ſalute Cæſaris Claudii celebraret. Confluxit magnus nobilium cœtus. Horum ludorum altero die in theatrum venit manè veſte indutus filis argenteis mirabili artificio ita intertexta, ut radiis orientis Solis percuſſa & divinum quendam fulgorem emittens ſpectatoribus venerationem cum horrore excuteret. Nec defuerunt adulatores, qui tanta majeſtate permoti Herodem inſolita quædam concionantem lætis acclamationibus interpellarunt, non hominem ſed deum eſſe qui ita coruſcaret, itaque ſe veniam petere quod hactenus non ut Deum ſed ut hominem timuiſſent. Hanc gratulationem quum rex accepiſſet, nec quidquam contradixiſſet, ſubito inteſtinorum dolore eoque acerbiſſimo correptus eſt, & in regiam delatus inter maximos cruciatus à vermibus eroſus ſuperbam & impiam animam exhalavit. Meminit etiam Lucas in Actis cap.12. verſ.21,22,23. Eo tempore defuncti Agrippæ filius patri ὁμώνυμος Agrippa junior Romæ educabatur apud Claudium Cæſarem, qui audito patris obitu ſperabat ſucceſſionem in regnum paternum, quam etiam à Claudio Imp. obtinuiſſet, niſi à libertis & aliis diſſuaſum fuiſſet, quod non eſſet tutum admodum adoleſcenti & adhuc puero tantum regnum committere. Cæſar igitur mittit præſidem Judææ totiuſque regni Cuſpium Fadum. Joſeph. lib.19. antiquit. cap. ultim. Marſum vero Syriæ provincia decedere jubet, cujus in locum ſufficit Caſſium Longinum propter ſimultates quæ interceſſerant Marſo cum defuncto Agrippa. Interim Herodes defuncti Agrippæ frater, dynaſta Chalcidis petit à Cæſare poteſtatem in Templum, ſacrorum ærarium, & jus eligendorum pontificum, eaque omnia impetrat, ut non ſolùm ſibi ſed etiam poſteris ſuis manſerint uſque ad belli Judaici exitum. Ipſe deinde Herodes Canthara in ordinem redacto ſummum pontificem

creat

creat Joſephum Canæi. Cæterùm quum hactenus aliquot Herodum mentio facta ſit, propter majorem claritatem ſequens tabula notetur:

Antipater Idumæus.

Herodes Magnus.

Archelaus, *a.* Antipas, *b.* Philippus, *c.* Ariſtobulus, *d.*

(Ariſtobulus:) Agrippa, *f.* Herodes Chalcidis dynaſta, *g.* Herodias, *e.*

(Agrippa:) Agrippa minor, *h.*

Agrippa, qui ſeſe junxit viro ſeditioſo Bencochab.

a. Tenuit Iudæam ſine regio nomine annos 9. De hoc Matth.2. verſ.22.
b. Tenuit Galilæam ut Tetrarcha, de quo Matth.14. v.1.3. Marc.6. v.17. Luc.3. v.19.
c. Tenuit Trachonitidem ſeu Ituræam, de quo ibid.
d. Hunc pater interfecerat propter ſuſpicionem inſidiarum, Ioſeph. lib.16.ant. cap 17.
e. Matth.14. &c. ut ſupra in literâ *b.*
f. Act. Apoſt. cap.12.
g. Ioſeph. lib.20. ant. cap.1.
h. Act.25. verſ.13. &c. & cap. 26. &c. Ioſeph. lib.19. cap. ult.

Comprehenſi ſunt tres Herodes hoc diſticho:

Aſcalonita necat pueros, Antipa Iohannem,
Iacobum Agrippa, & tenet hic in carcere Petrum.

6. Pontificiæ ſeu Papales traditiones ex Hieronymo affirmant, Petrum Apoſtolum anno 2 (aliis anno 3, aliis anno 4) Claudii Imperatoris abiiſſe Romam ut confun-

deret Simonem Magum, ibique Cathedram ſacerdotalem tenuiſſe annos 25 uſque ad ultimum annum Neronis Imp. Quod ſi ita eſt, quomodo quæſo ſtabit, quod Lucas in Actis ſcribit Petrum Hieroſolymæ fuiſſe in vinculis, quòd incidit in annum 2 Claudii, item interfuiſſe Synodo Apoſtolorum quæ Hieroſolymæ celebrata eſt anno 7 Claudii Imp. vel, ut alii volunt, 9. & Paulus dicit ſe poſt 14 annos (ſcilicet à primo aſcenſu Hieroſolymam de quo Galat.1. verſ.18.) rediiſſe Hieroſolymam, indeque Antiochiam, ubi Petro in os reſtitit, Gal.2.v.1. & 11. Profectò Acta Apoſtolorum non admittunt Petrum Romæ fuiſſe, quicquid Hieronymus & alii ex humanis traditionibus ſcribant.

7. Synodus Apoſtolorum Hieroſolymæ habita, de qua in Actis cap.15. refertur ad annum 9 Claudii, qui eſt annus 16 converſionis Pauli juxta ſupputationem Melanchthonis. In hac Synodo decretum eſt leges ceremoniales in N. Teſtam. eſſe abrogatas, & omnes credentes per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti ſalvos fieri.

8. Cuſpius Fadus quum jam per triennium Iudæam gubernaſſet, ſucceſſit ei Tiberius Alexander, de quo Joſeph. lib.20. ant. cap. 3. Cæterum Cuſpii Fadi tempore quidam Theudas (Act.5. verſ.36.) præſtigiator plurimis Iudæis perſuaſit ut aſſumptis ſuis facultatibus ſe ſequerentur ad Iordanem fluvium; ſe enim eſſe prophetam, & verbo ſe ſciſſurum Jordanem ac tranſitum præbiturum. Sed Fadus hunc Theudam cum aſſeclis repreſſit & interfecit. Ioſephus lib.20. antiq. cap.2. Ad adminiſtrationem Tiberii Alexandri refert Ioſephus magnam illam famem qui Iudæam tenuit, & quam prædixerat Agabus Act.11. verſ.28, nec ſolam Iudæam afflixit hæc fames, ſed & totum terrarum orbem. Ioſephus de hac fame meminit lib. 20. ant. cap.3. Alii hanc famem referunt ad annum Chriſti 46, quo tempore Fadus Iudæam rexit, niſi forſan non de eadem ſed de diverſa fame hiſtoriæ loquantur.

9. Herodes Chalcidis dynaſta Ioſephum Camydæ filium pontificatu privavit, eique ſuccedere juſſit Ananiam Nebedæi filium. Forſan eſt hic ille Ananias de quo in Actis 23. verſ.2. qui jubebat Paulo alapam impingi. Joſeph.20. ant. cap.3.

10. Tiberio Alexandro in præfectura Iudææ ſucceſſit

Cumanus, ſub quo exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæi deſiderati ſunt. Etenim in feſto Paſchatis miles quidam impudentiſſimus ut Iudæorum ſolennitatem contumelia afficeret, populo nudata genitalia oſtenderat, quod Iudæi indigniſſimè ferentes, & Cumanum quod ſceleris hujus conſcius eſſet ſuſpectum habentes, omni modo vindicare ſtuduerunt & ſtatuerunt. Sed & ipſe Cumanus non mediocriter irritatus jubet totum ſuum exercitum cum armis convenire, unde multitudo perterrita magno impetu fugere cœpit, quumque anguſti eſſent viarum exitus, mutuis compreſſionibus & conculcationibus 20000 extinctorum numerata ſunt. Ioſeph. lib. 20. ant. cap. 4. Cumanus porrò quod in orta ſeditione inter Iudæos & Samaritanos hiſce viſus fuiſſet æquior, à Quadrato Syriæ præſide miſſus eſt Romam, ubi cognita cauſſa Claudius Imp. ipſum in exilium ejecit, & in Judæam miſit Claudium Felicem, cujus fit mentio in Actis Apoſtolorum cap. 23. verſ. 24. & cap. 24. ubi Paulus Apoſtolus contra Ananiam & ſeniores Iudæorum coram Felice ſeſe defendit. De miſſo in Iudæam Felice. vide Ioſeph. lib. 20. ant. capp. 5. 6.

11. Herodes rex Chalcidis frater Agrippæ majoris vita exceſſit anno 8 Claudii Imper. eo ipſo tempore quo Cumanus factus eſt procurator Iudææ. Principatum ejus Claudius Cæſar Agrippæ juniori donavit. Ioſephus lib. 20. antiquit. cap. 3. Poſtea anno imperii 12 eidem donavit Philippi tetrarchiam. Ioſephus ibid. cap. 5. ſed Chalcidem ei ademit, cui jam quadriennio præfuerat, ibidem.

12. Ægyptius quidam impoſtor & Pſeudoptopheta venit Hieroſolymam & plebi perſuadet ut ſecum in montem Oliveti aſcenderet, ibi enim ſe ſuo juſſu diruturum mœnia, ut aditus in urbem pateat. Quo cognito Felix jubet colligi exercitum & cæſis 400, vivos cepit 200, ipſe vero Ægyptius pugna elapſus diſparuit. Collegerat hic impoſtor fermè 30000 hominum. Ioſephus lib. 20. ant. cap. 6. & lib. 2. de bello Iud. cap. 12. Ejus fit mentio in Act. Apoſt. cap. 21. verſ. 38.

13. Rex Agrippa ſummum ſacerdotium contulit Iſmaëli Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diffidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus, vide Ioſeph. lib. 20. ant. cap. 6.

14. Clau-

14. Claudius Imp. anno imperii 9 edixit ut omnes Judæi Roma excederent, ut refert Suetonius. Hac occaſione Aquila Ponticus cum uxore ſua Priſcilla venit Corinthum, ubi Paulus cum illis aliquantiſper manſit & σκηνοποιΐαν exercuit, Act. 18. verſ. 2. 3.

NERO.

Tiberio Claudio ſucceſſit in imperiō Domitius Nero ſextus Imp. & ultimus eorum qui ex Octavii Auguſti familia nati ſunt. Patrem habuit Domitium Ænobarbum quem amiſit vix trimulus, matrem vero Agrippinam Germanici filiam. Poſt obitum patris matrem viduam uxorem duxit Claudius Imp. unde hic Nero Claudii privignus extitit. Perfecit autem mater artibus ſ ut Claudius privignum Neronem adoptaret eique Octaviam filiam deſponſaret. Quum porrò mater vereretur ne Claudius ſucceſſorem conſtitueret Britannicum filium ex ſe genitum, veneno maritum ſuſtulit & a militibus pecunia corruptis Neroni imperium obtinuit. Nota tabulam:

Auguſtus Imp. —— Scribonia.
|
Iulia. —— M. Agrippa.
|
Agrippina. —— Germanicus.
|
Domitius Ænobarbus. —— Agrippina. —— Claudius Imp.
| |
Nero Imp. Britannicus.

Cœpit Nero imperare anno Chriſti 56, & imperavit annos 14. Ab initio gubernationis ad annos 5 benè & rectè ſeſe geſſit, ut omnibus amabilis exiſteret & optimæ gubernationis ſpem oſtenderet. Elapſo verò hoc quinquennio adeò à ſeipſo degeneravit, ut totum ſeſe comeſſationibus, libidinibus & parricidiis dederit. In Muſica arte ſingularem affectavit laudem, ut etiam publicè in ſcena cantaret; nocturnas diſcurſationes perſonatus exercebat; inter ſcortorum & ambubajarum miniſteria

ſæpè

ſæpè publicè cœnitabat; puerum Sporum exſectis teſtibus fœminam facere voluit, quem etiam ſolennibus nuptiis ad ſe adductum pro uxore habuit; matris concubitum appetere non veritus eſt, quam etiam in lectica aliquando laſcivè ac libidinosè contrectavit. Ipſum Claudium Vitricum opera matris veneno ſuſtulit, quem deinde pro concione omnibus contumeliis inſectatus eſt. Britannicum eodem modo tractavit. Octaviam uxorem ſub falſo adulteriorum crimine occidit, & duodecimo die pòſt Poppæam Sabinam in matrimonium accepit, quam quod gravida duriùs incederet ictu calcis occidit. Matrem etiam quod ſeverius ipſum correxiſſet per centurionem occidi juſſit, cui ferrum ſtringenti uterum protendens, ventrem, inquit, feri ut qui tale monſtrum tulerit. Urbem Romam offenſus veterum ædificiorum deformitate ipſe per miniſtros incendit, qui propter direptiones ad hanc rem promptiores fuerunt, & quum ob hoc facinus malè audiret, autores falsò dixit eſſe Judæos, quo nomine & tunc apud ethnicos etiam Chriſtiani comprehendebantur. Denique quum omnem imperii curam abjeciſſet, primò ab ipſo defecerunt Galli duce Iulio Vindice, deinde Galba Hiſpaniarum præfectus qui imperator à militibus eſt declaratus; defecerunt etiam Germanici exercitus. Senatus quoque legatos ad Sergium Galbam mittit, & Neronem hoſtem declarat. Cognito igitur Galbæ adventu Nero fugit ex urbe Roma, qua in fuga quum terræ motus fieret viſa fuit ipſi terra dehiſcere & à ſe interfectorum ſpectra jam occurrere. In hiſce anguſtiis quum percuſſores à Senatu miſſos propè adeſſe intelligeret, ipſe ſeſe gladio ſuo transfixit.

Synchroniſmus.

1. Iudææ præſes Felix ſua decedens provincia ſucceſſorem habuit Portium Feſtum à Nerone miſſum, qui Iudæam invenit admodum turbulentam & à latronibus afflictam. Ioſeph. lib. 20. ant, cap. 7. Hujus Feſti mentio fit in Actis cap. 24. verſ. 27. & ſeqq. duobus capitibus. Sexto autem præfecturæ ſuæ anno, qui eſt annus 6 imperii Neronis moritur Feſtus in Iudæa, & mittitur à Nerone ſucceſſor Albinus, qui quum in itinere eſſet, Ananus Pontifex & ſecta Sadducæus, & in judicando ſeveriſſimus advocato judicum concilio fratrem Ieſu Chriſti Iacobum

cobum nomine, & unâ quoſdam alios lapidandos tradidit, id quod Albinus indignè tulit, & ob hanc ipſam cauſſam rex Agrippa Ananum pontificatu (quem tres menſes obierat) dejecit, & pontificem fecit Ieſum Damnéi filium. Ioſeph. lib. 20. ant. cap. 8. Sic martyrio coronatus eſt Iacobus minor, Epiſcopus Hieroſolymitanus, Alphæi filius, qui & frater Domini dictus fuit, quod eſſet filius illius Mariæ quæ fuit ſoror matris Domini. In concilio Apoſtolorum primus poſt Petrum ſententiam dixit, videlicet gentes non eſſe onerandas lege Moſaica, Act. 15. verſ. 13. &c. vide etiam Euſebium lib. 2. hiſtor. eccleſ. cap. 23. Poſt Iacobum Epiſcopus Hieroſolym. factus eſt Simeon, dictus Simon ſecundus, frater Jacobi uterinus, ſed patrem habuit Cleopam. Vixit uſque ad tempora Trajani, & quum jam inſtaret bellum Veſpaſiani contra urbem Hieroſolymam, eduxit Eccleſiam trans Jordanem in oppidum Pellam, de quo Euſeb. lib. 3. hiſt. eccleſ. cap. 5.

2. Ieſus Gamalielis filius in ſummo pontificatu ſuccedit Ieſu Damnéi filio licèt invito, unde diſſidium inter utrumque eſt ortum, quod eo excrevit, ut per factiones labare cœperit miris modis Iudæorum reſpublica. Ioſephus lib. 20. ant. cap. 8. Poſt hunc Ieſum ſummus pontifex factus eſt Matthias Theophili filius, ſub quo Iudaicum bellum habuit initium. Atque hic porrò Ioſephus catalogum ſummorum ſacerdotum recenſet ab Aharone uſque ad excidium urbis Hieroſolymæ lib. 20. ant. cap. 8.

3. Geſſius Florus anno 10 Imperii Neronis Albino mittitur ſucceſſor in præfecturâ Iudææ, qui multa perversè, crudeliter & avarè egit, adeò ut latronibus favere & prædas cum illis dividere ipſum non puduerit. Quumque nullus injuriarum finis ac modus eſſet, & Iudæi relictis patriis ceremoniis ad exteros confugere cogerentur, deventum eſt ad defectionem & ad bellum immaniſſimum, quo per Veſpaſianum Hieroſolyma eſt diruta & Iudæorum gens tota diſperſa, Ioſeph. lib. 20. ant. cap. ult. & lib. 2. de bello Iud. cap. 13. & ſeqq. Quum igitur Geſſius Florus Iudæos non ſolùm non defenderet, ſed etiam variis injuriis laceſſeret ac moleſtaret, arma ſumpſerunt contra Romanos, unde Nero Imp. motus miſit ducem Flavium Veſpaſianum anno 13 Imperii ſui, qui menſe

menſe Majo primùm intulit in Iudæam Aquilam Romanam, ſignum ſcilicet in Romanorum vexillis, nimirum illam deſolationis abominationem, de qua Chriſtus ex Daniele dixerat Matth.24. verſ.15. &c. Lege Ioſephum ab initio lib.3. de bello Iudaico. Interea temporis dum Nero ex hac vita deceſſit, & Fl. Veſpaſianus Imperator eſt creatus, belli hujus adminiſtrationem committit filio T. Veſpaſiano, qui illud confecit.

4. D. Paulus Apoſtolus Nerone imperante mittitur Romam, quia à Judæis accuſatus coram Feſto appellaverat Cæſarem Act. capp.27.28. & Romæ in libera cuſtodia biennio manſit de Chriſto docens cum omni libertate, Act.28. verſ. ult. Elapſo autem hoc biennio ab omnibus deſertus cauſſam coram Nerone dixit, & præſidio Dei liberatur ex ore Leonis, id eſt, Neronis. quæ fuit prima defenſio.2.Tim. 4. verſ.16.17. Accidit hoc anno Neronis 4. Poſtea ſalutatis primò eccleſiis per Syriam, Aſiam & Græciam abiit in partes occidentis, Italiam, Galliam & Hiſpaniam, prædicans Evangelium per decennium uſque ad obitum.

5. Anno imperii Neronis 9, qui fuit annus nati Chriſti 65, inſtituta eſt prima Chriſtianorum perſequutio Romæ, & quidem ut ſuprà dictum per occaſionem incendii nonnullorum vetuſtorum ædificiorum, cujus Nero ipſe autor fuit, ſed ut ſuſpicionem à ſe averteret, in Chriſtianos, quorum nomen tunc erat odioſum, crimen hoc contulit, & ut aliquam ſuæ criminationis ſpeciem adferret, quæſtioni aliquos Chriſtianos ſubjecit, qui horrendis cruciatibus contra veritatem ſe incendii autores affirmarunt. Nec ſolùm Romæ ſubſtitit hæc perſequutio, ſed latiùs in alias Romani imperii ditiones progreſſa eſt, duravitque quadriennium uſque ad mortem Neronis. Comprehenſi quoque ſunt in hac perſequutione, ut nonnulli ſcribunt, Petrus & Paulus Apoſtoli. Legatur Onuphrius, Panvinus & Euſebius lib.2. Eccleſ. hiſtor. cap.25. De Paulo quidem, ut Melanchthon meminit, omnes confirmant idem, quod nimirum capite truncatus ſit; ſed de Petro multi ſunt in ea opinione ipſum Romæ nunquam fuiſſe, utpote qui ex conventione cum Paulo inter circumciſos Evangelium docuit, Galat. 2. verſ. 9.

6. In Neronis tempora incidunt Nicolaitæ, ſic dicti à Nicolao

Nicolao uno de ſeptem diaconis eccleſiæ Apoſtolicæ, Actor.6. verſ.5. Hi docuerunt inſano libidinum impulſu non poſſe ſalvari hominem niſi quotidie in venerem ſe reſolvat. Atque hinc in promiſcuos concubitus prolapſi ſunt, & multitudinem deorum introduxerunt. Euſebius lib.3. cap.29. Nicolaitarum fit quoque mentio in Apoc. cap.2. verſ.6.15.

7. Linus poſt Petrum Apoſtolum (ut Papiſtæ ex Onuphrio credunt) factus eſt epiſcopus Romanus anno Chriſti 69, aliis anno Chriſti 57, quod non eſt probabile, ſiquidem hic annus incidit in annum Neronis 3 vel circiter. Sedit annos 11 & menſes 6, Cæſus eſt à Saturnino conſule, cujus filium à dæmonibus liberaverat. Ordinaſſe ſcribitur ut mulieres velato capito templum ingrediantur.

8. Annæus Seneca, cujus erudita ſcripta hodie leguntur Neronis præceptor fuit.

FLAVIUS VESPASIANUS.

Poſt Neronis interitum multiplex laniena facta eſt inter duces ad imperium adſpirantes, Galbam, Othonem & Vitellium. Galbam interfecit Otho, Othonem prælio ſuperavit Vitellius, & poſtea Otho ſeipſum occidit. In hac confuſione Imperator à militibus creatus eſt Flavius Veſpaſianus, cujus adventum quum cognoviſſet Vitellius, aufugit, ſed è latebris extractus à militibus interfectus eſt, cadaver à canibus laceratum & in Tiberim eſt projectum. Acciderunt hæc ſpacio unius anni & paucorum menſium. Plura apud Suetonium & Plutarchum in Galba & Othone. Flavius igitur Veſpaſianus, cujus virtus jam antea ab adoleſcentia in bellicis aliiſque adminiſtrationibus ſatis erat perſpecta, in Iudæa bello Judaico occupatus à militibus Imperatór eſt creatus. Nam à Neronis tempore reipublicæ ſtatus eò fuit redactus, ut penes exercitum ac legiones populi Romani eſſet Imperatorem creare. Iudaici igitur belli adminiſtratio devoluta eſt ad majorem natu filium Titum. Cœpit imperare anno Chriſti 70, & imperavit annos 10. Princeps optimus & laudatiſſimus, qui reipublicæ ſtatum per ſuperiores tyrannos valdè labefactatum ſuis conſiliis feliciter reſtituit. Militum petulantiam ad diſciplinam revocavit.

vocavit. Injurias atque inimicitias facilè oblivioni tradidit. Unum eſt quod in hoc Imperatore culpatur, habendi libido; quamvis ſint qui putant fiſci inopia ipſum ad auri cupiditatem fuiſſe impulſum. Hinc de ipſo hoc uſurpatur. Lucri bonus odor ex re qualibet. Sic enim reſpondiſſe fertur filio Tito, à quo reprehenſus quod cloacis etiam pecuniæ penſionem conſtituiſſet, quum ex ea pecunia aliquam ad ejus nares admoviſſet, & quod è lotio eſſet, ſubmonuiſſet, hanc reſponſionem tulit, Suetonius.

Synchroniſmus.

1. *Ignatius* præficitur Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopus primo Veſpaſiani Imperatoris anno, qui eſt annus Chriſti 70. Primus eſt qui poſt Apoſtolos numeratur. Fuit diſcipulus Johannis Euangeliſtæ, & complures epiſtolas ſcripſit imitatione Pauli, in quibus tamen quædam inveniuntur quæ ad normam propheticæ & Apoſtolicæ ſcripturæ ſunt examinanda. Præfuit ſuæ Eccleſiæ annos 39, & poſtea Romam perductus beſtiis objectus eſt & dilaniatus. De Ignatio plura vide apud Euſebium lib.3. hiſt. eccleſ. cap.36, ubi quod in principio capitis dicitur obſervandum eſt. Ignatium in Antiochena Eccleſia fuiſſe ſucceſſorem Petri. Quod ſi hoc ita eſt, certè Petrus non Romæ ſed Antiochiæ vixit.

2. Cletus Romanorum Epiſcopus tenuit Epiſcopatum ab anno Chriſti 77, annos 13. Fuit tertius à Petro ut vult Hieronymus. Sunt qui inter Linum & Cletum interponunt Clementem, cujus mentionem facit Paulus Philipp.4. verſ.3. Hic Clemens ſcribitur ordinaſſe puerorum confirmationem poſt baptiſmum, ut ſcilicet in eos per impoſitionem manus pontificis Spiritus Sanctus infundatur uberiùs, idque autoritate Apoſtolorum ex Act.8. verſ.14,15,16,17. Vide Polydorum Virg. lib.5. cap.3. Sanxit etiam ne ſacerdotes religionis prætextu uxores dimitterent, neve clerici ſecularibus curis implicarentur. Martyrio tandem eſt coronatus, dum ad ancoram ferream alligatus in mare eſt projectus.

3. Excidium urbis Hieroſolymæ per T. Veſpaſianum incidit in annum 2. Fl. Veſpaſiani, qui eſt annus Chriſti 71. Obſidio cœpit in feſto Paſchatis, & expugnatio facta eſt menſe Septembri, quo urbs eſt incenſa, quum paulò antè menſe Auguſto templum conflagraſſet.

Oportuit enim templum deleri ut liquidiùs conſtaret legalibus ſacrificiis, peracto jam vero ſacrificio Chriſti, amplius nullum eſſe locum. Deſiit igitur pontificatus Aharonicus poſtquam pontifex ille in æternum ſecundum ordinem Melchizedec ſuum ſacrificium in ara crucis exhibuit & perfecit. Completæ jam ſunt 70 hebdomades Danielis, de quibus ſupra monuimus in ſecunda Monarchia de regibus Perſicis.

4. Ad annum Chriſti 72 doctiores referunt initium ſeptem periodorum Eccleſiæ N. Teſtamenti, quæ in Apocalypſi capp. 8.9. & 16 modo per 7 tubas, modò per 7 phialas Angelorum Iohanni Euangeliſtæ ſunt oſtenſæ. Sunt autem periodi hæ:

1. A deſtructa politia Moſaica quæ accidit anno Chriſti 72 uſque ad Conſtantinum M.
2. Hinc ad Mahometen Antichriſtum orientalem.
3. Hinc ad Carolum M.
4. Hinc ad regnum Turcicum in Aſia.
5. Hinc ad Ottomannos anno Chriſti 1300.
6. Hinc ad Lutheri mortem.
7. Hinc ad finem Mundi.

5. Docti viri circa hæc tempora vixerunt, Lucanus poëta, Perſius, Plinius.

TITUS VESPASIANUS.

Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titum majorem & Domitianum juniorem. Titus patri in imperio ſucceſſit, qui & ipſe Veſpaſianus eſt dictus, princeps à ſuis adeò laudatus & àmatus propter ſingularem humanitatem, juſtitiam & beneficentiam, ut amor & deliciæ generis humani dictus ſit. Cœpit imperare anno Chriſti 80, imperavitque annos 2 & menſes 2. Valde commendatur ejus liberalitas. Monitus aliquando à domeſticis ut aliquid remitteret de munificentia, Neminem, inquit, oportet à ſermone principis triſtem diſcedere. Et recordatus aliquando ſuper cœnam quod toto die nihil cuiquam præſtitiſſet, in hanc vocem prorupit: Amici, diem perdidi. Delatores & obtrectatores floccipendebat, quod mendacia nihil curaret. Fratrem Domitianum inſidiatorem amicè & fraternè ad mutuum amorem

tem lacrymans hortatus eſt, à quo tamen ut opinio eſt veneno eſt ſublatus. Obiit Titus anno ætatis 42.

DOMITIANUS.

Domitianus ſucceſſit fratri Tito non ſine ſuſpicione parricidii in fratre Tito patrati. Homo à prima adoleſcentia flagitioſus, ut totus à virtutibus patris & fratris degeneraverit. Cœpit imperare anno Chriſti 83 & imperavit annos 15. Expeditiones quatuor ſuſcepit. 1. adverſus Sarmatas. 2. adverſus Cattos. 3 & 4 adverſus Daces, quorum dux fuit Decebalus, vir ſtrenuus, promptus, & ſolers, qui Romanos exercuit per annos 16. Domitianus primus eſt ex imperatorib. qui pecunia pacem ab hoſtibus emit, & tamen paſſim trophæa ſtatuit & triumphos egit. De expeditione in Germaniam contra Cattos refert Dion, quod inde ne conſpectis quidem hoſtibus redierit. Immanem ſævitiam exercuit contra quamplurimos & maximè contra Judæos horumque occaſione contra Chriſtianos. Iudæi enim tumultus excitaverant. Ad extremum quum omnibus eſſet formidabilis, & Domitia conjux interficiendorum catalogum inveniſſet in quo ſuum quoque nomen erat ſcriptum, effecit ut à libertis in cubiculo interficeretur. Plura apud Suetonium.

Synchroniſmus.

1. Sub Domitiano contigit ſecunda perſequutio Chriſtianorum anno Chriſti 96. Tanta enim fuit ambitio & ſuperbia in Domitiano, ut Dominum & Deum ſe ſalutari præceperit, & in edictis publicis hæc verba præfixerit: Dominus & Deus noſter ſic fieri juſſit. Hoc quum deteſtarentur Iudæi & Chriſtiani, exarſit in eos odium Cæſaris. In hac perſequutione IOHANNES Apoſtolus & Euangeliſta Epheſo Romam adductus eſt, ubi in oleo ignito demerſus quum nullos ſenſiſſet dolores, in inſulam Pathmon eſt relegatus, ubi vidit apocalypſin de ſtatu Eccleſiæ Chriſti uſque ad finem mundi. Fuit in hoc exilio per biennium uſque ad imperium Nervæ, & inde rediit Epheſum. Vide Euſebium lib. 3. hiſt. eccleſ.

2. Hoc tempore diabolus tetros quoque errores ſparſit in Eccleſia. Excitavit hæreticos Cerinthum, Ebionem, Carpocratem, Marcionem &c. Cerinthus & E-

bion impugnarunt perſonam Chriſti divinam naturam negantes, & ceremonias Moſaicas urgebant. Carpocrates docebat oportere facultates conferri in unum & commune, & probavit confuſiones libidinum more Nicolaitarum. Marcion poſuit duo contraria principia coæterna, Bonum & Malum, φῶς καὶ σκότος.

3. Romæ epiſcopus fuit Anacletus, homo Græcus, ab anno Chriſti 84 per annos 12.

4. Docti viri floruerunt, Quintilianus, Martialis, & Stathius Domitiani ἐγκωμιαστής.

NERVA.

Domitiano ſucceſſit Nerva Cocceius, annum agens 66. Cœpit imperare anno Chriſti 97, & imperavit annum 1 & menſes 4. Princeps juſtus & beneficus, Domitiani injuſta acta abolevit, & injuſtè damnatos reſtituit. Sævitiam in Chriſtianos prohibuit, & multas honeſtas leges ſanxit. Quum verò apud milites ob ætatem videretur contemptior, M. Ulpium Trajanum in filii locum adoptavit, idque propter virtutem, & ſucceſſorem ſuum conſtituit.

Synchroniſmus.

Johannes Apoſtolus & Euangeliſta ex Pathmo rediit Epheſum, ubi deinde annos 4 vixit, ſuum Euangelium contra Cerinthum & Ebionem ſcripſit, atque ita deitatem Filii Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti aſſeruit. Hic enim ſcopus eſt totius iſtius ſcripti, quæ etiam eſt cauſſa quod exordium ducit à λόγῳ, quem dicit in principio fuiſſe & eſſe Deum, ut ſcilicet doceat, λόγον illum verè eſſe ὑφιστάμενον verumque cum Patre & Spiritu S. Deum, non verbum evaneſcens ut hæretici volebant qui deinde ſequuti ſunt.

TRAJANUS.

Ex Impp. Romanis Trajanus fuit primus qui extra Italiam oriundus ad hanc dignitatem pervenit. Fuit enim natione Hiſpanus ſed ut dictum à Nerva adoptatus. Cœpit imperare anno Chriſti 99, & imperavit annos 19 & menſes 6. Senatus decreto hic honos ipſi eſt habitus ut princeps optimus diceretur. Leges enim & judicia reſtituit,

ſtituit, bibliothecas inſtruxit, ex quibus excelluit quæ à nomine ipſius dicta eſt Ulpia. Erga viros doctos fuit liberalis, & familiarem habuit Plutarchum ut præceptorem. Ad Saburanum prætorio præfectum ipſe gladium porrigens hæc protulit verba: Hoc gladio pro me utaris donec juſta facio; ſi injuſta fecero, contra me ſtringito. Bella geſſit contra Decebalum Dacorum principem, contra Parthos, & contra Iudæos ſeditioſos. Decebalum vicit, qui præ animi dolore mortem ſibi conſcivit. Parthis regem dedit. Iudæorum furorem, quo 40000 hominum trucidaverant, per ducem ſuum L. Quietum ſedavit, qui ob hoc etiam Judææ præſes factus eſt. Quum Agarenos (fuerunt hi pars Arabum) bello aggrederetur, & re infecta ab iis diſcederet, adverſa valetudine correptus quum veniſſet in Ciliciam, apoplecticus & hydropicus mortuus eſt.

Synchroniſmus.

1. Iohannes Euangeliſta Epheſi moritur anno Chriſti 100, Trajani 2, ex omnibus Apoſtolis ſolus reliquus, ſpectatur excidii Hieroſolymæ. Clauſit igitur morte ſua primum centenarium nati Chriſti. Sunt qui huc referunt illud Chriſti ad Petrum Joh. 21. verſ. 22. Si velim illum manere (videlicet Iohannem) donec veniam, quid ad te? & per adventum Chriſti intelligunt excidium urbis Hieroſolymæ.

2. Tertia perſequutio Chriſtianorum facta eſt ſub Trajano, qui mente ſua firmiter hoc conceperat, non poſſe eſſe ſalvam rempublicam niſi una in ea coleretur religio. Quocirca quum videret varias in religione mutationes, veritus eſt ne incurreret in deorum ſuorũ odium niſi eas prohiberet. Præterea quum omnis fatalis calamitatis cauſſa conferretur in Chriſtianos & horum religionem, cœpit imperator in eos acerbiùs ſævire, & quidem initium hujus perſequutionis fecit circa annum Chriſti 108, in qua ſimul interierunt Simeon filius Cleopæ natus ex ſorore Mariæ Virginis epiſcopus Hieroſolymitanus quum attigiſſet jam annum ætatis 120, & Ignatius Antiochenus epiſcopus qui familiaris fuerat Apoſtolis & multas reliquit epiſtolas lectu utiles.

3. Hoc tempore Romæ ſedit Epiſcopus Euariſtus ab anno Chriſti 100 per annos 8, qui conſtituit ut conjugia fierent parentum autoritate, & νεογάμοις ſolenniter be-

nediceretur per ſacerdotes. Huic ſucceſſit Alexander, qui ſedit ab anno Chriſti 109 annos 9, & ſcribitur ordinaſſe ut aqua aſperſionis ſale benediceretur, & in habitaculis hominum aſpergeretur.

4. Docti viri claruerunt, Plutarchus Chæronenſis, L. Florus, cujus extat epitome Livianarum hiſtoriarum, & rerum Romanarum Hiſtoria, Plinius ſecundus, qui fuit Plinii hiſtoriæ naturalis ſcriptoris ex ſorore nepos, cujuſque ſcripta ad Trajanum extant, & Cornelius Tacitus, qui de moribus Germanorum ſcripſit.

ADRIANUS.

Trajanus ex Syria diſcedens regendam eam tradiderat Ælio Adriano conſobrino, qui nunc in imperio Trajano ſuccedit, vir prudens, doctus & rei militaris peritus, pacis interim ſtudioſior quàm belli. Cœpit imperare anno Chriſti 118 & imperavit annis 21. Numeratur inter laudatos principes. Aliquando rogatus ab anu ut ipſam audiret, reſpondit ſibi ocium non eſſe; ad quod illa regerente, ne ergo imperet, converſus querelam audivit & expedivit. Chriſtianis benignum ſeſe præbuit, nec quenquam ex iis condemnari voluit niſi de crimine convictum. Quin & Chriſto templum exſtruxiſſet niſi à conſiliariis fuiſſet prohibitus. Memorabilis eſt expeditio ejus contra ſeditioſos Iudæos, qui duce Bencochab Meſſiæ titulum mentito & priſtinam libertatem pollicente à Romano imperio defecerant, ſed eventu infeliciſſimo. Perierunt enim in illo tumultu Iudæorum 500000. Conceſſit deinde in ruinis urbis Hieroſolymæ ædificari urbem quam de ſuo nomine dixit Æliam. Moriturus pronunciaſſe ſcribitur hos verſus.

Animula, vagula, blandula,
Quæ nunc abibis in loca?
Hoſpes comeſque corporis.
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut ſoles dabis jocos.

Synchroniſmus.

1. Circa hanc ætatem vixit Papias Epiſcopus Hierapolitanus, qui Apoſtolorum diſcipulos audivit & ipſum Iohan-

hannem, Polycarpi σύγχρον☉. Sed iis quæ audivit multa deinde ex rumoribus in vulgus ſparſis addidit, unde tandem natæ ſunt traditiones quæ falsò dictæ ſunt Apoſtolicæ. De Polycarpo refert Irenæus, quod omnia quæ tradidit fuerint σύμφωνα ταῖς γραφαῖς, ſed tale teſtimonium non perhibetur Papiæ. Euſeb. lib. 3. hiſtor. eccleſ. cap. 39. Vide etiam Chemnitium in exam. Concil. Trid. parte 1. de tradit.

2. Judaicum bellum renovatum per Bencochab Pſeudo Meſſiam extremum tandem exitium Iudæis attulit. Hoc enim bello finito & rebus Iudæorum penitus oppreſſis & exciſis Adrianus Imp. Iudæis ingreſſu in urbem Hieroſolymam interdixit, & urbis nomen mutavit, voluitque ut in poſterum Ælia de ſuo nomine diceretur. Et ut Iudæos magis deterreret, portæ qua Bethlehemum itur ſuem marmoreum ſculptum imponi juſſit.

3. Jejunium quadrageſimale inſtitutum creditur per Teleſphorum Epiſcopum Romanum.

4. Docti viri vixerunt hoc tempore, Suetonius hiſtoricus, magiſter epiſtolarum in aula Adriani, Aquila Bibliorum interpres, & Lucianus, cujus ſcripta εἰρωνικὰ καὶ σαρκαστικὰ leguntur, & qui Chriſtum per ludibrium appellavit σοφιστὴν ἀνεσκολοπισμένον, hoc eſt, Sophiſtam de palo ſuſpenſum.

ANTONINUS PIUS.

Hic ab Adriano fuit adoptatus, cui deinde in imperio ſucceſſit. Dictus eſt Pius, quia ſocerum jam ætate feſſum manu ſublevabat, & Senatum reverenter colebat, ſubditos verò omni Clementia proſequebatur. Cœpit imperare anno Chriſti 139, & imperavit annos 23. Princeps laudatiſſimus, qui ſine civili ſanguine fuit, & illud Scipionis dictum ſemper in ore habuit; Malo unum civem ſervare quàm mille hoſtes occidere. Bella non movit ſed moventes repreſſit, ut Daces & Alanos. Comis fuit erga amicos, quorum facetè dicta & παῤῥησίαν placidè tulit. Aliquando in amici cujuſdam ædibus curioſiùs quædam inquirenti, quum paterfamilias (Omulum vocat Capitolinus) reſpondiſſet: In aliena domo decet eſſe ſurdum & mutum, delectatus eſt hac reſponſione. Liberalis fuit erga literatos. Chriſtianos aliquantiſper

perſequutus lectis Juſtini martyris & aliorum apologiis decreta retractavit. Febri extinctus eſt anno ætatis 77.

Synchroniſmus.

1. Sub Antonino Pio vixerunt tres epiſcopi Romani, Hyginus, Pius, & Anicetus. Hyginus conſtituit ut è fonte Baptiſmi levatum ſuſcipiat una tantùm perſona quæ fidejubeat, & templorum conſecrationem per ſolennes celebrationes ordinavit. Pius juſſit die Dominica, non alia, Paſcha celebrari. Anicetus interdixit clericis coma & barba, præcepitque coronam in capite inſtar ſphærulæ.

2. Polycarpus Iohannis Apoſtoli & Euangeliſtæ diſcipulus, æqualis Ignatii & Papiæ, Eccleſiæ Smyrnenſis in Ionia ſupra Epheſum Epiſcopus à Johanne ordinatus, circa annum Chriſti 159 ſub Aniceto Romano epiſcopo venit Romam, ubi plurimos hæreſi Marcionis & Valentini infectos ad veritatem Chriſtianæ religionis reduxit. Hic Polycarpus eſt Epiſcopus ille Smyrnenſis de quo in Apoc. cap. 2. verſ. 8. & ſeqq. Occurrit ei aliquando Marcion hæreticus, & quum dixiſſet: Polycarpe cognoſce nos, reſpondit Polycarpus: Cognoſco te primogenitum Satanæ. Martyrio coronatus eſt ſub Antonino Philoſopho, ut mox dicetur. Euſeb. lib. 4. & 5.

3. Juſtinus Philoſophus & martyr hoc tempore fuit clariſſimus, & Chriſtianorum defenſor ſtudioſiſſimus, ut videre eſt ex ſcripis quæ hodie leguntur, & inprimis ex apologeticis pro Chriſtianis ad Antoninum Pium. Dictus eſt Philoſophus propter exquiſitam Philoſophiæ cognitionem, & Martyr quia ſuo ſanguine veritatem doctrinæ Chriſtianæ teſtatus eſt ſub Antonino Philoſopho. Euſeb. lib. 4.

4. Hæretici hujus ætatis fuerunt Gnoſtici, Tatianus, Montanus & Marcion. *Gnoſtici* à jactatione excellentis cognitionis ac ſcientiæ dicti ſunt, quum interim omni impuritati in vita eſſent addicti, & animarum ſubſtantiam ipſam eſſe Dei naturam finxerunt. Tatianus anno Chriſti 150 inter alios errores conjugium damnavit, nihil differre illud dictitans à ſcortatione; docuit etiam hominem operibus juſtificari. Ab hoc Tatiano orti ſunt hæretici qui dicti ſunt Encratitæ ἀπὸ τῆς ἐγκρατείας, id eſt, continentia, quod à conjugio abſtinerent. Montanus matrimonium diſſolvit, jejuniorum leges primus

pro-

promulgavit, & humanam Chriſti naturam negavit. Marcion in quæſtione de cauſſa mali ingentia certamina movit; conſtituit duo principia contraria & συναΐδια, videlicet Bonum & Malum, quem errorem deinde tenuerunt Manichæi. Bonum vocarunt φῶς, id eſt, lucem, & qui hinc oriuntur dixerunt non poſſe damnari quicquid faciant. Malum nominarunt ὕλην, id eſt, materiam, & hinc ortos dixerunt non poſſe converti ad bonum. Sic Marcion Stoicam neceſſitatem in bonis & malis defendit. Præterea ut ſpeciem ſanctitatis præ ſe ferret, conjugium prohibuit, qui tamen ipſe Diaconi cujuſdam in Cypro conjugem abduxit, quæ poſtea ad maritum reverſa magnam turpitudinem hujus ſectæ narravit.

5. Docti viri claruerunt Galenus eximius ille medicus, Juſtinus hiſtoricus, Iuſtinus Philoſophus & martyr, & Egeſippus Judæus ad Chriſtum converſus.

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS.

Hic de conſilio & voluntate Adriani ab Antonino Pio fuit adoptatus, natus verò ex Annio Vero fratre uxoris Antonini Pii; Simil modo ab Antonino Pio adoptatus fuit L. Verus, qui natus fuit ex Ælio Vero, & poſtea factus eſt collega Antonini Philoſophi in gubernatione imperii. Cœpit imperare anno Chriſti 162, & imperavit annos 19. Princeps laudatiſſimus. Quam primùm ad imperium acceſſit, L. Verum collegam aſſumpſit, ſed hominem ingenio & moribus admodum diſſimilem, voluptatibus deditum, cujus tamen vitia Antonini virtute tegebantur, & ejuſdem moderatione ac prudentia tolerabantur. Mortuus eſt L. Verus apoplexiâ anno regni 9, & manſit imperium penes ſolum Antoninum. Sic ergo Romanum imperium omnium primùm duos habuit Auguſtos. Commendantur in Antonino philoſopho eximiæ virtutes, ſapientia, juſtitia, modeſtia, beneficentia, & doctrinarum ſtudia, unde & Philoſophi nomen eſt adeptus. Adverſus hoſtes pertinax fuit, erga ſubditos miſericors, juxta illud Virgilii: Parcere ſubjectis & debellare ſuperbos. Philoſophorum auditoria jam imperator acceſſit egreſſus annum 50. Bella geſſit præcipua

quatuor, Britannicum, Catticum ſive Germanicum, Parthicum & Marcomannicum. Hoc ultimum fuit, graviſſimum propter immenſam ſiccitatem qua milites & equi ſiti perierunt, & longè graviùs cum illis actum fuiſſet, niſi ſingulari Dei providentia Chriſtianorum legio precibus ſuis pluviam impetraviſſet militibus Cæſaris, & fulmen contra hoſtes, unde hæc legio κεραυνοβόλος dicta eſt, Euſeb. lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 5. Hinc contigit ut Imperator Chriſtianis factus ſit æquior, & ad Senatum Romanum ſcripſerit, credibile eſſe, licet Chriſtiani plurimis ſint exoſi, illos Deum habere protectorem. Morbo conſumptus mortuus eſt, & cum hoc principe Romani imperii felicitas periit.

Synchroniſmus.

1. Quarta perſequutio Chriſtianorum in Aſia orta eſt ſub hoc Antonino, in qua ſanguine ſuo cœleſtem doctrinam obſignârunt Polycarpus diſcipulus Iohannis Euangeliſtæ, epiſcopus Smyrnenſis, annum agens 86, de quo Euſeb. lib. 4. cap. 15, & Iuſtinus Martyr & Philoſophus. In Gallia vero martyres occiſi ſunt Maturus, Pothenus & Blandina. Euſeb. lib. 5. hiſt. eccleſ. capp. 1, 2, 3, 4.

2. Irenæus Eccleſiæ Lugdunenſis in Gallia Epiſcopus & Polycarpi auditor circa hæc tempora ſcripſit libros qui extant contra hæreticos. Quomodo & quando vitam finiverit, à nullo autore certæ fidei expreſſum eſt.

3. Romani epiſcopi fuerunt, Soter qui conſtituit celebritatem nuptiarum. Poſt hunc Eleutherius paſtor bonus & martyr, cujus meminit Euſebius lib. 5. cap. 3.

4. Creduntur circa hæc tempora vixiſſe Pauſanias hiſtoricus & A. Gellius.

COMMODUS.

Antonino Philoſopho ſucceſſit filius Commodus, homo omnibus incommodus, optimi patris peſſimus filius, ad civium perniciem & ſuum dedecus natus, à prima ſtatim pueritia turpis & crudelis. Cœpit imperare anno Chriſti 181 & imperavit annos 12, menſes 8. Sævitia Domitianum, libidinibus Neronem æquavit. Inter gladiatores pugnabat, quos veluti ludendo interficiebat. Inter trecentas concubinas, quas ex matronarum & meretricum delectu ad formæ ſpeciem collegerat, in palatio agebat. Ad Germanicum bellum contra Quados pro-

profectus poſt victoriam triumphavit, ſed cætera bella per legatos & duces geſſit. Tantæ fuit impudentiæ homo, ut muliebri veſte in Senatu ſedens & publicè ſæpiſſimè biberit. Undecunque potuit pecuniam corraſit, adeò ut provinciarum adminiſtrationes venderet. Ex quo factum ut imperii dignitas valdè fuerit labefactata, quæ hactenus à Iulio Cæſare uſque ad huncCommodum ſuam ἀκμὴν tenuerat, poſtea magis magiſque decreſcens & in pejus ruens. Tandem quum in omnium odio eſſet, conjuratio in ipſum facta eſt, & noctu fraude Martiæ concubinæ, quam præ cæteris amaverat, ſtrangulatus ultimum diem clauſit.

Synchroniſmus.

1. Eccleſia Chriſtiana ſub Commodo licet homine flagitioſiſſimo crevit. Ille enim ſuis voluptatibus, omnem operam dans neque religionis neque imperii cura tangebatur. Ex Dione narratur Martiam concubinam faviſſe Chriſtianis, & quum multùm valeret apud Imperatorem non nihil ocii & quietis Chriſtianis peperiſſe.

2. Scholæ Alexandrinæ hoc tempore magna fuit frequentia, in qua cœleſtis doctrinæ veritas pulchrè floruit, moderatore Pantæno, qui circa annum 183 in illa ſchola primò Philoſophiam Stoicam profeſſus eſt, & poſtea eximius Theologiæ Doctor evaſit. Primus ex ethnica ſchola fecit Chriſtianam & Catechetes in ea fuit. Miſſus eſt porrò in Indiam, ubi Euangelium docuit, & ſic verè ſeſe Doctorem & Euangeliſtam declaravit. Euſeb. lib.5. hiſt. eccleſ. cap.10.

3. Pantæni diſcipulus fuit Clemens cognomento Alexandrinus circa annum Chriſti 180. Hic primo Alexandriæ docuit Catecheſin, deinde Euangelium Hieroſolymæ & Antiochiæ. Libros ſcripſit complures, & inter hos qui inſcribuntur στρωματέων, quia ſunt veluti ſtrata quædam, hoc eſt, variarum & multiplicium doctrinarum commentarii, per collationem ethnicæ doctrinæ cum Chriſtiana. Euſeb. lib.5. hiſt. eccleſ. cap.11.

4. Romanæ Eccleſiæ epiſcopus fuit Victor, qui ab anno Chriſti 192 ſedit annos 10. In concilio ſtatuit, ut Paſcha ſemper die Dominica celebraretur, atque adeò excommunicavit omnes Epiſcopos & Eccleſias in Aſia quæ eodem die Paſcha non celebrabant. Verùm ab Irenæo Epiſcopo Lugdunenſi admonitus à ſententia deſtitit,

tit. Apparet hinc quomodo in Romana Eccleſia paulatim exortæ ſint ſuperſtitiones. Quorſum enim attinet ob rituum & ceremoniarum diverſitatem doctrinæ & fidei concordiam diſſolvere ac rumpere? Euſeb. lib. 5. hiſt. eccleſ. capp. 22, 23, 24, 25.

SEPTIMIUS SEVERVS.

Inter Commodum & hunc Severum interponuntur alii duo Impp. Pertinax & Didius Iulianus, ſed quia per exiguo tempore imperarunt, ab aliis prætereuntur. Etenim Pertinax regnavit menſes duos & dies 25 imperium ab interfectoribus Commodi adeptus. Quum verò milites qui ex Commodi ignavia facti erant petulantiores rigidiore diſciplina coërcere vellet, à præfecto prætorio, cujus ope ad imperium erat evectus, occiſus eſt. In hac rerum confuſione contentio orta eſt inter Sulpitianum urbis præfectum & Didium Iulianum de imperio, qui ſine omni pudore hoc mercati ſunt, ſed quum Didius Iulianus plus pecuniæ promitteret, militibus prælatus eſt. Tenuit autem imperium menſes & dies 5. Verùm comeſſationi & aleæ deditus quum promiſſis non ſtaret, omni gratia excidit, & contra ipſum à militibus in Pannonia electus eſt L. Septimius Severus, natione Afer, equeſtris ordinis, & Romæ apud M. Antoninum Philoſophum educatus, per Hiſpaniam, Galliam, Germaniam & Pannoniam variis officiis functus. Cœpit imperare anno Chriſti 194, & imperavit annos 18. Adverſarium habuit Peſcennium Nigrũ magnæ virtutis virum, qui in Syriaco exercitu Imperator fuerat proclamatus. Contra hunc igitur pace in Occidente conſtituta arma ſumpſit, & tribus magnis præliis victor evaſit, ubi Peſcennius Antiochiæ quò fugerat eſt interfectus. Bello etiã vicit Albinum Britanniæ præfectum, quem antea ſibi junxerat collegã. Hic Albinus domuit Friſios, quorum prima eſt mentio in hac hiſtoria. Portò duos habuit Severus filios, Baſſianum ex Martia priore conjuge, & Getam ex Iulia altera uxore. Sed Baſſianus Getã interfecit. Omnis enim poteſtas conſortis eſt impatiens. Habuit etiam Severus in aula ſua Plautianum, quẽ adeò extulit, ut ejus filiam ſuo deſponſaret filio Baſſiano, ſed homo ille rebus hiſce ſecundis luxurians quum inſidiator deprehenderetur Cæſaris, à

Severo

Severo in palatio interfectus eſt. Exercuit etiam Severus tyrannidem in Chriſtianos. Mortuus eſt in noviſſimo bello in Britannia geſto Eboraci nimio pedum dolore excruciatus.

Synchroniſmus.

1. Quinta perſequutio Chriſtianorum commota eſt ſub Severo Imp. maximè in Ægypto & Africa, ubi falſis criminibus onerati Chriſtiani quod eſſent ſeditioſi contra Cæſarem, homicidæ, ſacrilegi, inceſti, ἀνθρωποφάγοι, &c. variis ſuppliciis fuerunt affecti. Inter alios etiam martyrio coronatus eſt Leonides pater Origenis, quem filius per epiſtolam conſolatoriam ad conſtantiam & alacritatem hortatus ſcribitur. Euſeb. lib.6. hiſt. eccleſ. capp. 1,2.

2. Hoc tempore in Eccleſia floruit excellens Doctor Tertullianus, qui circa annum Chriſti 200 in Africa primo Philoſophiæ, deinde etiam Theologiæ ſtudio ſeſe dedit. Græcæ & latinæ linguæ peritiſſimus fuit. Romæ fuit presbyter uſque ad mediam ætatem, inde pulſus rediit Carthaginem, quæ fuit patria ejus, & palam Montani dogma profeſſus eſt, quod poſtea abjecit. Secundas nuptias damnavit hoc modo ridiculè argumentatus: Non licet fratris mortui viduam uxorem ducere, omnes autem Chriſtiani inter ſe ſunt fratres. Ergò &c. De hoc igitur doctore tale extat judicium Phil. Melanchthonis in tractatu de Eccleſia. Teſtimonia hiſtorica in Tertulliano proſunt, ubi commemorat quid ſenſerit prior Eccleſia; ſed ejus enarrationes & diſputationes ne recipiantur tanquam dogmata niſi quatenus conſentiunt cum Apoſtolica ſcriptura.

3. Romæ Epiſcopus fuit Zephyrinus, qui ab anno Chriſti 202 ſedit annos 18. Juſſit omnes Chriſtianos annorum 12 Euchariſtiam in die Paſchatos accipere.

CARACALLA.

Filius fuit Septimii Severi ex Martia priore conjuge, alio nomine dictus M. Antoninus Baſſianus. Nomen Caracallæ traxit à figura diſciſſæ veſtis & rurſus conſutæ. In pueritia jucundus fuit & amabilis omnibus, ſed adoleſcens adeo mores mutavit ut omnibus eſſet odioſus. Cœpit imperare anno Chriſti 212, & imperavit annos 6 & menſes 2,

menſes 2. De patris conſilio Collegam in initio habuit fratrem Getam, quem tamen diu ferre non potuit. Inſidias enim inter ſe moliti populum in factiones diſtrahebant, ut plurimi adhærerent Getæ propter probitatem aliosque honeſtos mores, quum interim Baſſianus ferox eſſet & crudelis. Mater Getæ Iulia conabatur quidem fratres conciliare, ſed fruſtrà. Tandem Caracalla in fratris cubiculum irrumpens interfecit fratrem de collo matris pendentem & matris auxilium implorantem. Mox fratris domeſticos omnes atque amicos occidi juſſit, etiam Papinianum Iuriſconſultum, quod noluiſſet excuſare necem Getæ fratris, capite plexit. Poſtea Juliam novercam uxorem duxit ea occaſione, quod vidiſſet eam parte aliqua corporis data opera nudatam. ubi dicenti: Vellem ſi liceret, illa reſpondit: Si libet licet; an neſcis te imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere? Hinc Alexandrini Caracallam vocârunt Oedipum, Juliam verò Jocaſtam, quo dicterio offenſus Caracalla multa millia hominum Alexandriæ interfecit. In Gallia quoque & Rhœtia ſummam exercuit ſævitiam. In Aſia à quodam ſatellite Martiale occiſus eſt, & cadaver miſſum eſt Juliæ quæ Antiochiæ erat, quæ ubi cadaver conſpexit, ſuper illud recumbens mortem ſibi conſcivit.

Caracalla interfecit fratrem Getam.

Papinianus propter juſtitiam occiſus.

Caracalla alter Oedipus.

Caracalla & noverca Iulia interitus.

Synchroniſmus.

Papinianus inſignis Iuriſconſultus eximium conſtantiæ in tuenda juſtitia martyrium reliquit. Maluit enim mortem oppetere quàm contra ſanctam juſtitiam nefandum Caracallæ parricidium approbare.

POPILIVS MACRINVS.

Caracallæ ſucceſſit Macrinus, homo obſcuro genere natus, & quum ad præfecturam prætorii evectus eſſet, tandem ab exercitu Syriaco Imperator eſt creatus, ne ſcilicet milites qui tam longè ab Italia aberant ſine Imperatore eſſent. Pacem à Parthis emit pecunia, & quum voluptatibus atque ignaviæ ſe daret, filium vero Diadumenum quem imperatorem fecerat occiſum intellexiſſet, & quod contra ſe Heliogabalus imperator conſtitutus eſſet, cognoviſſet, in quodam ſuburbano latitans interfectus eſt. Imperavit annum unum & menſes 2. Princeps ſuperbus & crudelis, ut pro Macrino dictus ſit

Macellinus, quod domus ejus macelli ſpecie multorum ſanguine eſſet cruentata. Crudelitatem oſtendit in duobus militibus qui hoſpitam vi compreſſerant, quos in duos boves incluſit exertis capitibus ut colloqui poſſent donec extincti ſunt.

HELIOGABALVS.

Hic fuit filius Baſſiani Caracallæ, & nomen ſortitus eſt ab idolo cujus ſacerdos fuit in Syria. Homo ad omnem ſpurcitiem pronus, adeò ut omnes qui in hiſtoriis propter libidines infamia notantur ſuperaverit, ipſo etiam Sardanapalo contaminatior. Cœpit imperare anno Chriſti 219, & imperavit annos 3 menſes 9. Matri Soæmi adeò fuit deditus ut cum ipſa meretricio more viveret, eamque in Senatu conſulum ſubſellia occupare juberet. Quinetiam in colle Quirinali mulierum Senatum exſtruxit, in quo de muliebribus ornamentis ridicula agitata fuere conſilia. Inter alias plures uxores Veſtalem virginem è templo abreptam duxit, ſacerdotem ſacerdoti jungendam eſſe prætendens. Quum odium militum ſentiret, à matre Soæmi & hujus ſorore Mammæa perſuaſus collegam ſibi aſſumpſit conſobrinum Alexandrum Severum. Periculum enim erat ne oppreſſo Heliogabalo imperium conferretur alieno. Verùm ut timidi plerunque ſunt homicidæ, quum miſiſſet qui Alexandrum occiderent, idque prætoriani, qui mores Alexandri probabant, reſciviſſent, ipſum Heliogabalum in latrina quò confugerat trucidârunt, cadaver verò per carnifices in Tiberim abjecerunt, addito pondere ne unquam emergeret. Sic turpem vitam mors ſequitur turpis.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopus fuit Calixtus ſeu Calliſtus, qui ab anno Chriſti 219 ſedit annos 5.

2. Floruit hoc tempore Cyprianus ſcriptor eximius, cujus lucubrationes in magno habentur precio. Primò gentilis adhuc magna cum laude Rhetoricen profeſſus eſt & magiæ ſtuduit, ut Nazianzenus ſcribit. Poſtea ad Chriſtum converſus totius Orientis & Hiſpaniæ Eccleſiis præſedit, martyrio tandem ſub Valeriano coronatus. Quæ fuerit doctrina ejus tum vera tum erronea, recenſet

Melanchthon in tractatu de Eccleſia, ubi oſtendit quo pacto pontificii quidam errores ex Cypriani durioribus loquutionibus enati ſint.

ALEXANDER SEVERUS.

Heliogabali peſſimi hominis ſucceſſor fuit Alexander Severus optimus princeps, natus ex Mammæa quæ fuit ſoror matris Heliogabali. Fuerunt igitur conſobrini, ſed diſſimilimæ naturæ ac indolis. Nomen Alexandri inde habet, quia in templo Alexandro M. dicato genitus eſt. Bonis artibus à prima pueritia fuit imbutus, literarum & literatorum amantiſſimus & in familiari convictu humaniſſimus. Dictus eſt Severus propter ſeveritatem in diſciplina militari. Cœpit imperare anno Chriſti 225, & imperavit annos 13. In primo initio laudabilem reformationem in aula ſua inſtituit, adulatores alioſque infames removendo, contrà verò veraces, laudatos doctoſque viros officiis præficiendo. Ex omnibus autem familiariſſimum ſibi habuit eximium illum Juriſconſultum Vlpianum, quem etiam contra milites in ipſum impetum facturos purpura ſua texit. Crebrò in ore habuit illud: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Fures ſeveriſſime punivit, & legitur memorabile exemplum quod ſtatuit in quodam Thurino Verconio, quem quod fumum vendidiſſet, hoc eſt, reſponſa imperatoria accepta pecunia finxiſſet, fumo necavit, acclamante præcone: pereat fumo qui vendidit fumum. Duo geſſit inſignia bella, alterum in Oriente contra Perſas, ubi Artaxerxem qui adjectione Parthici regni ſuum auxerat, vicit; alterum in occidente & quidem in Germania, ubi quum duriùs tractâſſet milites, & mater Mammæa per avaritiam provincias exhauriret, exoſus factus eſt militibus, qui ad Maximinum Thracem unum ex ducibus imperium detulerunt, ipſum verò Alexandrum cum matre Mammæa trucidarunt. Plura in Lampridio.

Synchroniſmus.

1. Chriſtiani ſub Alexandro Severo in pace & tranquillitate vixerunt. Nam Mammæa mater Severi cura & inſtitutione Origenis religionem Chriſtianam amplectebatur. Quin & ipſe Imperator ſummam autoritatem Chriſto tribuit, ut ejus imaginem in larario ſuo habuerit,

rit, & eidem templum condere ac inter deos recipere conſtituerit, unde quum querela ad Imperatorem deferretur, quod Chriſtiani locum quendam publicum occupaſſent, reſcripſit præſtare locum conſecrari qualicunque divino cultui quàm popinis.

2. Floruit hoc tempore Origenes Eccleſiæ Alexandrinæ Catechetes, diſcipulus Iuſtini Martyris. Relicta Alexandria factus eſt presbyter Cæſareæ Palæſtinæ. In doctrina confudit philoſophiam cum Euangelio, unde in varios deturbatus eſt errores, maximè quum nimium indulgeret allegoriis, corrumpendo ſcilicet nativam ſignificationem vocabulorum Spiritus & Literæ, item Fidei, Juſtitiæ &c. Euſeb. lib.6. hiſt. eccleſ.

3. Romæ Epiſcopus fuit Vrbanus ab anno Chriſti 224 per annos 8, quo tempore Eccleſia cœpit poſſidere prædia.

4. Vlpianus Iurisconſultus, autor variarum legum quæ in Pandectis continentur hoc tempore vixit; interfectus eſt à prætorianis militibus. Fuit auditor Papiniani & ſub Alexandro Imp. militibus prætorianis præfectus, quorum vitia quum graviùs taxaret in odium venit, & quum primò ab illorum impetu purpura Imperatoris eſſet defenſus, poſtea tamen eſt occiſus.

5. Dion Caſſius hiſtoricus qui Romanam hiſtoriam ſcripſit ab urbe condita uſque ad annum Chriſti 230 ſub hoc Alexandro Imp. hiſtoriam ſuam finit, quo ſcilicet cum Alexandro ſecundum conſulatum geſſit. Ejus epitomen contexuit Iohannes Xiphilinus circa annum Chriſti 1080.

MAXIMINVS.

Hic imperator factus eſt per necem Alexandri Imp. ut ſuprà dictum eſt. Oriundus fuit ex Thracia, ubi quum opilio fuiſſet, tempore Severi venit Romam, & propter robur & agilitatem corporis receptus eſt inter cuſtodes corporis Septimii Severi. Poſtea ſub Caracalla factus eſt militum Tribunus. Hunc Alexander ὡς ὄφιν ἐν κόλπῳ valdè dilexit. Cœpit imperare anno Chriſti 236 & imperavit annos 3. Adeo fuit crudelis non ſolum in milites ſed etiam Romanos Senatores, ut inde dictus ſit ab aliis Cyclops, ab aliis Buſiris, ab aliis Anteus. Truculentior

fuit in cives quàm in hoſtes, & ſcribit Capitolinus non extitiſſe crudelius animal in terris. Quum ob corporis proceritatem & robur ſibi immortalitatem fingeret, quidam mimus in theatro ipſo præſente græcos verſus, quos tamen Maximinus non intelligebat, recitavit in hanc ſententiam:

Elephas grandis eſt & occiditur,
Leo fortis eſt & occiditur,
Tigris fortis eſt & occiditur,
Cave multos ſi ſingulos non times.

Filium habuit ὁμώνυμον quem Cæſarem fecerat, verùm à Senatu declaratus hoſtis quum exercitum ducturus eſſet Romam, ad Aquilejam ſubſtitit, eamque cum filio obſedit, & quum milites fame premerentur, Senatuſque voluntatem cognoſcerent, Maximinum patrem medio die in tentorio quieſcentem interfecerunt, & quum necaretur filius acclamatum eſt: Ex peſſimo genere ne catulus quidem eſt relinquendus. Capita contis affixa & Romam miſſa populo jucundo extiterunt ſpectaculo; ſed deinde in campo Martio ſunt combuſta, cadavera verò canibus & volucribus projecta.

Synchroniſmus.

1. Sexta Chriſtianorum perſequutio mota eſt ab hoc Maximino, ſed cum ejus vitâ & imperio deſiit. Euſeb. lib. 6. hiſt. eccleſ. cap. 20.

2. Romæ Epiſcopus fuit Antherus qui ab anno Chriſti 237 ſedit menſem unum. Inſtituit notarios ad res martyrum conſcribendas. Ei ſucceſſit Fabianus qui ſedit annus 14. Hujus capiti dicitur inſediſſe columba quum de eligendo Epiſcopo ageretur. Euſebius lib. 6. cap. 21.

3. Hoc tempore vixit ſecta Helcheſaitarum, qui docuerunt periculoſis temporibus poſſe aliquem bona conſcientia ore negare religionem Chriſtianam modò in corde eam retineat. Euſeb. lib. 6. hiſt. eccleſ. cap. 28.

GORDIANVS.

Poſt interitum Maximini Imperator à Senatu factus eſt Gordianus qui dictus eſt Tertius, item Gordianus junior. Fuerunt enim ante ipſum duo Gordiani, pater & filius,

filius, qui quum eſſent imperatores electi contra Maximinum, ab hujus duce Capelliano interfecti ſunt. Superfuit igitur Gordianus tertius, majoris illius ex filia nepos, cujus virtutes, ut juſtitia, caſtitas & humanitas celebrantur. Gubernatorem habuit Miſitheum ſocerum, virum ſapientem & juſtum. Cœpit imperare anno Chriſti 239 & imperavit annos 6. Pro Symbolo uſurpavit hoc dictum: Miſer eſt princeps quem latet veritas. Philippum Arabem fecit prætorii præfectum, qui quum imperium affectaret, omnibus modis Gordianum apud milites in odium induxit, contempſit, & tandem ſpoliari atque occidi juſſit.

Synchroniſmus.

Hiſce temporibus vixit Herodianus, qui græcè deſcripſit hiſtorias aliquot imperatorum, à Commodo uſque ad Gordianum. Item Arrianus ſcriptor rerum Alexandri M.

PHILIPPUS ARABS.

Huic Philippo poſt Gordiani obitum imperium à Senatu eſt approbatum & confirmatum. Percuſſo cum Perſis fœdere Meſopotamiam & Syriam hoſtibus reliquit. Cœpit imperare anno Chriſti 245 & imperavit annos 5. Inter Impp. primus fuit Chriſtianus, & quum in paſchate ad cœnam Domini acceſſurus eſſet, non admiſſus eſt ab epiſcopo Romano Fabiano, niſi prius inter cæteros, quorum pœnitentia explorabatur in templo ſtaret. Mos enim erat ut manifeſtorum ſcelerum rei per aliquot dies ſtarent certo loco, & ante adminiſtrationem cœnæ è templo egrederentur uſque dum certa pœnitentiæ ſigna ederent. Miſit Decium contra Scythas, qui quum veniſſet ad exercitum Illyricanum, communi conſenſu à militibus factus eſt imperator. Quod ubi reſcivit Philippus, velut furore concitus expeditionem paravit contra Decium, ſed ipſe Veronæ à militibus cæſus eſt, medio capite ſupra ordines dentium præciſo; Romæ vero filius jam duodenarius à prætorianis interfectus eſt.

Synchroniſmus.

In annum 4 imperii Philippi incidit annus milleſimus Romæ conditæ, qui magno ludorum apparatu celebra-

tus eſt, longè magnificentiùs quàm in ludis ſecularibus fieri ſolebat. Feræ adhibitæ memorantur, Elephanti, Alces, Leopardi manſueti, Hyenæ, Hippopotamus, Rhinoceros, Leones, Camelopardi, Onagri, Equi feri, &c.

DECIUS.

Natus fuit in inferiore Pannonia ex nobili familia, & ab ineunte ætate bonæ indolis ſpem præbuit, quam adultior non fefellit, ut boni & honeſti mores ipſum tandem ad imperatoriam dignitatem promoverint procurante exercitu Illyricano. Cœpit imperare anno Chriſti 250, & imperavit annos 2. Optimi principis nomen judicio Senatus meruit ut Trajano æquaretur, & plures invenifſet laudatores ejus gubernatio, ſi à Chriſtianorum perſequutione abſtinuiſſet, cujus pœnas dedit in bello Scythico contra Getas qui deinde Gothi dicti ſunt. Hi enim quum per Thraciam multa vaſtarent, & Decii conſilia per Trebonianum Gallum limitis Mæſiæ ducem haberent explorata, fugam ſimulantes Decium traxerunt in paludes, cæſo antea in prima acie filio, ubi periiſſe creditur. Cadaver enim poſtea non eſt inventum.

Synchroniſmus.

1. Septima Chriſtianorum perſequutio à Decio eſt mota, in qua plurimi ſanctiſſimi homines abrepti & trucidati ſunt, ex quibus præcipui narrantur, Fabianus Epiſcopus Romanus, Babylas Epiſcopus Antiochenus, Laurentius Diaconus in craticula toſtus, & Apollonia virgo quæ excuſſis dentibus ultro in rogum aſcendens cremata eſt. De Babyla ſcribunt quod juſſus ſacrificare idolis quum recuſaſſet cum tribus filiis ad ſupplicium ductus periverit, ut priùs filii interficerentur, ne patris necem ſpectantes langueſcerent. Laurentius archidiaconus fuit Eccleſiæ Romanæ ſub Sixto (aliàs Xyſto) epiſcopo Romano. Juſſus à Tyranno theſauros Eccleſiæ tradere plurimos obtulit pauperes, quod hiſce quicquid datur magno cum fœnore in cœlo reddatur. Deluſus igitur tyrannus juſſit illum craticulæ impoſitum ſubjectis prunis aſſari. Euſebius de perſequutione Deciana refert lib. 6. hiſtor. eccleſ. ſed de Laurentio nihil meminit. Apparet etiam diſcrepantia in Chronologia. Nam Decius

cius obiit anno Chriſti 252, & in hiſtoria pontificum Romanorum Sixtus cum ſuo Laurentio ſcribitur martyrio coronatus anno Chriſti 267; ſic Laurentii mors incidit in annum 15 poſt Decii obitum. Conciliet qui poteſt.

2. Gotti primùm ſub Decio Romanis bellum intuliſſe ſcribuntur. Olim in Aſia ſedes habuiſſe Herodotus ſcribit. Inde progreſſi acceſſerunt in Thraciam, & poſtea longum tractum à Pannonia uſque ad littus Balthicum & vicinas inſulas compleverunt. Inde rurſus effuſi primùm Pannoniam, deinde Italiam occuparunt.

3. Circa hæc tempora natus ſcribitur S. Antonius eremita, de quo Hieronymus & Marianus.

VALERIANUS.

Poſt Decium à nonnullis ponitur C. Vibius Trebonianus Gallus cum filio Voluſiano. Quum vero ignominioſam pacem Trebonianus feciſſet cum Scythis ſive Gottis, ut populus Romanus tributa penderet, quod erat inauditum, & Scythæ inde audaciores facti plures provincias Romanorum invaderent, miſſus eſt Æmylianus Mæſiæ præfectus, qui magna pecuniæ vi, quæ pendenda erat Scythis, militibus promiſſa Scythas repreſſit, & ſoluta pecunia Imperator a militibus eſt declaratus. Hæc dum fiunt in Thracia, alter exercitus qui in Alpibus erat imperatorem facit Valerianum. Ne autem hinc civile bellum oriretur, Æmylianus ſive per cædem ſive per morbum tollitur. Valerianus igitur jam valde ſenex & per omnes dignitatum gradus progreſſus fit imperator. Cœpit imperare anno Chriſti 254 & cum filio Gallieno imperavit annos 7. Nullus hoc Valeriano fuit calamitoſior. Incitatus à Mago Ægyptio, quum antea mitis erga Chriſtianos fuiſſet, aſperior eſſe cœpit, ut perſequutionem moverit, & humanas hoſtias mactaverit. Sed non fuit diuturnus hic furor. Nam anno 4 Imperii in Orientem profectus contra Perſas, acie victus in poteſtatem Saporis regis Perſici venit, à quo admodum duriter & ignominioſè eſt habitus, ut quoties rex equum conſcendere vellet Valerianus ſcabelli uſum præbere cogeretur. Tandem in extrema ſenecta viventi cutis à cervice ad pedes detracta eſt.

Synchroniſmus.

1. Octava perſequutio Chriſtianorum à Valeriano excitata eſt paulò ante ejus obitum, in qua martyrio coronatus eſt in Africa Cyprianus Carthaginenſis epiſcopus, & Dionyſius Alexandrinus in exilium pulſus, ut & Cheremon epiſcopus Nicopolitanus; de quo referunt ſcriptores, quod quum ſenii onere preſſus procedere non potuiſſet, ſpectante multitudine in cœlum fuerit ſuſceptus. De Dionyſio Alexandrino vide Euſeb. lib. 7. hiſt. eccleſ.

2. Circa hæc tempora Paulus eremita in eremum ſeſe contulit ubi aſperrimam egit vitam, cujus exemplum mox ſequutus eſt S. Antonius, unde tandem Monachatus eſt exortus.

3. Origenes ſcriptor eccleſiaſticus hoc tempore obiit Tyri, & reliquit poſt ſe plurimos diſcipulos, inter quos fuit Gregorius Epiſcopus Neocæſarienſis qui hoc ſeculo floruit.

4. Prodiit ſub Valeriano Novatus presbyter Romanus, qui atrox diſſidium in Eccleſia excitavit. Quum enim multi metu ſuppliciorum ſe Chriſtianos eſſe negâſſent, & poſtea pœnitentiam agerent, negavit Novatus ſemel lapſos eſſe recipiendos in Eccleſiæ communionem.

5. Sabellius Afer hoc tempore circa annum Chriſti 255 vixit, qui blaſphemè docuit unam tantùm divinæ eſſentiæ perſonam eſſe, quæ diſtinguatur non ὑποστάσεσι tribus ſed duntaxat nudis nominibus.

GALLIENUS.

Hic fuit filius Valeriani qui patre à Sapore Perſarum rege capto factus eſt Imperator, homo ſimilis Neronis aut Domitiani, totus voluptatibus ac libidinibus deditus. Cœpit ſolus imperare anno Chriſti 261 & imperavit annos 8. Suis quum indulgeret voluptatibus, omnem tum patris liberandi tum imperii adminiſtrandi curam abjecit, unde omnium contemptum & odium in ſe concitavit. Patris exemplo territus pacem Eccleſiæ reddidit, & edictis divulgatis perſequutionem Chriſtianorum relaxavit. Quum igitur paſſim Gotti & Scythæ provincias Romanorum invaderent, vaſtarent & occuparent, ipſe

ipſe verò Gallienus domi deſes & ſecurus viveret, ducibuſque inviſus exiſteret, triginta duces à ſuis exercitibus facti ſunt Imperatores, inter quos de imperii majeſtate dimicantes ingens exorta eſt laniena. Sed repreſſit hoſce Flavius Claudius, qui, Gallieno à Cecropio Dalmata prope Mediolanum interfecto ſucceſſerat, vir magnæ virtutis & longiore vita dignus.

Synchroniſmus.

1. Romanis ducibus ſub Gallieno inter ſeſe belligerantibus Eccleſia crevit. Multi enim libentiùs amplexi ſunt doctrinam de vero Deo quum viderent ſcelera & pœnas impiorum principum idola defendentium. Sparſi tamen ſunt furores graviſſimi & Eccleſiæ pernicioſiſſimi. Nam Manes in Perſia & Paulus Samoſatenus in Syria Antiochiæ furere cœperunt.

2. Francorum prima fit mentio in bellis Romanis ſub Gallieno. Quum enim Poſthumus unus ex ducibus, excellens vir, qui Galliam rexit, à Gallieno bello peteretur, Francos ſibi adjunxit qui tunc ad Rhenum acceſſerant. Hic de Francis & horum virtute, ſede, origine refert Melanchthon in Chronico.

FL. CLAUDIUS.

Oriundus fuit è Dalmatiis, morum gravitate inſignis, vitæ integræ, & ſingularis felicitatis in bellis contra 30 tyrannos. Cœpit imperare anno Chriſti 269 & imperavit biennium, ſed non integrum. Si diutius ſupervixiſſet, ſuis virtutibus Scipiones & Camillos reddidiſſet. Victor Syrmium Pannoniæ petiit, ubi in ægritudinem incidit qua extinctus eſt, poſteaquam Sarmatas, Getas, Scythas, Quados ab imperii finibus pepuliſſet pacemque reſtituiſſet. Hinc poſt mortem nomen Divi conſequutus eſt, & ejus ſtatua ex auro prope ipſum Jovis ſimulacrum in capitolio collocata eſt, & Clypeus aureus in Curia cũ imagine vultus ejus.

AURELIANUS.

Obſcuriore familia natus eſt, & de patria nihil certi conſtat, creditur tamen in Syrmio natus. Sub Claudio præcipuus dux fuit contra Gottos & ductor equitum.

Cœpit regnare anno Chriſti 271 & imperavit annos 6. Militari virtute excelluit ſed nimis fuit ſeverus, ut propter crudelitatem odioſus factus ſit militibus. Militem qui hoſpitam vi ſtupraverat inflexis arboribus alligatum rurſuſque dimiſſis & ad priſtinam figuram recurrentibus diſcerptum enecavit. Præcipua ejus bella tria recenſentur. 1. Francicum, quod ante imperium ſuſceptum geſſit, in quo ad Moguntiam 30000 Francorum trucidata ſunt. 2. Marcomannicum, in quo magna quidem cum clade ſui exercitus Marcomannos & Suevos delevit 3. Syriacum contra Zenobiam fortiſſimam mulierem, quam ex urbe Palmyra in tutiora loca diſcedentem cepit & belli iſtius finem fecit. Zenobia cum filiis & filiabus captiva Romam ducta eſt, ubi privatam vitam egit. Interfectus eſt Aurelianus non procul à Byzantio urbe à militibus quos Mneſtheus Secretarius ejus incitaverat, de quo tamen ſtatim pœnas ſumpſit exercitus, eumque beſtiis objecit. Lepidum eſt quod narratur de Thyanæ urbis obſidione. Quum enim Aurelianus iratus dixiſſet, ſe capta urbe ne canem quidem vivum relicturum, & potius urbe a militibus ſolicitaretur ut urbem direptioni traderet. Agite, inquit, quod dixi faciam; Omnes occidite canes ſed civibus parcite. Proditorem, cujus opera urbem ceperat occidi juſſit, quod ab eo nullam expectare poſſet fidem qui fidem non præſtitiſſet patriæ.

Synchroniſmus.

1. Ad Aureliani imperium quidam referunt nonam Chriſtianorum perſequutionem, quam alii ponunt ad imperium Diocletiani & hujus ſociorum. Verum quidem eſt Aurelianum perſequutionem Chriſtianorum inſtituiſſe, ſed morte præventus non eſt aſſequutus quod voluit. Rectiùs igitur faciunt, qui nonam perſequutionem tribuunt Diocletiano, Maximiano, Galerio & Maximino circa annum Chriſti 303 decimam vero referunt ab imperium Juliani apoſtatæ circa annum Chriſti 361.

2. In Aureliani tempora incidit Paulus patria Samoſatenus, Antiochiæ Epiſcopus, hæreticus, qui impiè aſſeruit Ieſum Chriſtum eſſe ψιλὸν ἄνθρωπον, inque ipſo verbum Dei, id eſt, λόγον non aliter habitaſſe quam olim in prophetis, atque ita veram Chriſti deitatem negavit. Occaſione erroris hujus Samoſateno dedit Zenobia mulier

lier Arabica quæ Antiochiam & Syriam tenebat, & doctrinam Judaicam fovebat. Huic reginæ familiaris fuit Samoſatenus, & ut eam ad Chriſtianos inflecteret, doctrinam de Meſſia transformavit in Judaicas opiniones. Samoſateno oppoſuerunt ſeſe Dionyſius Alexandrinus & Gregorius Neocæſarienſis, qui miraculis fuit clarus. Euſeb. lib. 7. hiſt. eccleſ. cap. 23. &c.

3. Manes Perſa natione prodiit anno Chriſti 274 & horrendas blaſphemias evomuit, unde tandem Manichæi orti ſunt. Nunc Chriſtum, nunc paracletum ſeſe finxit, & diſcipulos ſecum circumduxit. Blaſphemiæ fuerunt, 1. Duo eſſe principia æterna, alterum bonum alterum malum. 2. Chriſti humanam naturam fuiſſe φαντασίαν καὶ δόκησιν ſeu ſpectrum, quemadmodum angeli interdum humana ſpecie fuerunt conſpecti. 3. Conjugium & politicum ordinem nullius eſſe momenti. 4. Carnis reſurrectionem eſſe nullam. 5. Contingentiam in rebus humanis nullam eſſe, ſed omnia fieri neceſſariò. Hæc Manichæorum ſecta latiſſimè ſparſa eſt per Africam, Arabiam & Ægyptum, & duravit per annos 200. Manes autem medicam artem profeſſus quum regis Perſarum filium malè curaſſet ſeu dolo ſeu inſcitia, rex cutem ei detrahi juſſit. Cæterùm primus autor horum errorum fuit Baſilides, quem ſequutus eſt Marcion qui vixit tempore Polycarpi, de quo ſuprà.

4. Conſtantinus poſtea dictus Magnus natus eſt anno Chriſti 272 in Britannia, patre Conſtantio Chloro & matre Helena. Hinc ad ejus imperium effluxerunt anni 34.

5. Saracenorum prima fit mentio ſub Aureliano.

TACITUS.

Poſt obitum Aureliani interregnum fuit 6 menſium, quod à temporibus Romuli non fuit auditum. Imperator deinde non à militibus ſed ex Senatus conſulto factus eſt P. Annius Tacitus, qui imperavit 6 menſes interemptus deinde inſidiis militaribus. Nihil igitur præclarum gerere potuit. Fratrem habuit Florianum qui ſuo arbitrio imperium tanquam hæreditarium arripuerat, ſed vix duobus menſibus elapſis Tharſi occiſus eſt à militibus qui audiverant Valerium Probum imperare.

VALERIUS PROBUS.

Oriundus fuit ex Pannonia, civitate Syrmienſi. Tanta fuit ejus virtus in ipſa etiam adoleſcentia, ut propè imberbis tribunatum acciperet. Cœpit imperare anno Chriſti 277 & imperavit annos 6, menſes 4. Princeps laudatiſſimus & ob juſtitiam ac fortitudinem omnibus acceptiſſimus. Miræ felicitatis in bellis fuit. Victo Saturnino qui Orientis imperiũ arripuerat tranquilliſſima in Oriente fuit quies. Proculum quoque & Bonoſum qui imperium affectabant vicit, atque ita Britannias, Hiſpanias & aliquot Galliæ provincias recuperavit. De Bonoſo referunt quod homo fuerit bibaciſſimus, heluo, & ob deformitatem ventricoſus, unde quum laqueo ſibi vitam finiviſſet, jocus militaris factus eſt, non hominem ſed amphoram pendere. Pacato bello Perſico Probus per Illyricum iter faciens interfectus eſt à militibus, quos nimio onere ſiccandi paludem preſſerat.

Synchroniſmus.

In hiſtoria Valerii Probi primò occurrit nomen Alemannorum, quæ appellatio abolevit nomen Rhetiæ. Melanchthon in Chronico putat idem nomen eſſe Alanorum & Alemannorum. Alemannos autem contra Probum concitaverat Bonoſus. Creduntur in veteribus hiſtoriis Alemanni populi inter Alpes & Moguntiam.

CARUS.

Hunc Probus propter inſignes virtutes prætorii præfectum fecerat, quo in munere omnem militum favorem ſibi conciliavit, ut occiſo Probo ſolus digniſſimus imperio judicaretur. Cœpit imperare anno Chriſti 283, & imperavit cum filiis Numeriano & Carino annum unum & aliquot menſes. Carinum ad Gallias tuendas deſtinavit, Numerianum vero ſecum retinuit, cum quo contra contra Perſas feliciter profectus in Meſopotamiam ulterius eſt progreſſus, ſed ubi ad Tigridem fluvium, limitem imperii Romani fatalem perveniſſet, ægrotare cœpit, & in tentorio jacens exorta ingente tempeſtate, coruſcatione & immaniori tonitru exanimatus fuiſſe

fuiſſe putatur, ideoque fulmine extinctus ſcribitur. Succeſſiſſet forſan patri Numerianus niſi a ſocero Ario imperium affectante nefariè fuiſſet interfectus, quem poſtea Diocletianus Imperator electus gladio percuſſit. Carinus verò homo omnium contaminatiſſimus quum ad fœdiſſimam luxuriem multas innocentum hominum cædes adderet, & nobiles matronas ad adulteria raperet, in ultima pugna contra Diocletianum à ſuis deſertus occubuit & ſcelerum pœnas luit. Interfectus eſt à Tribuno, cujus uxori ſtuprum intulerat. Vide Vopiſcum & Eutropium.

Carolus Sigonius hiſtoriam occidentalis imperii 20 libris eruditè ſcriptam hinc pertexit uſque ad annum Chriſti 565, quo Juſtinianus Imperator mortuus eſt.

DIOCLETIANVS.

Fuit oriundus ex Dalmatia, parentibus obſcuris natus. In Gallia fuit gregarius miles, ubi quum apud hoſpitam Druydam (fuerunt autem Druydæ mulieres ſacerdotes & fatidicæ) convictus ſui rationem faceret, & parcè pecuniam numeraret, illa verò ne avarus ſit moneret, reſpondiſſe per iocum fertur Diocletianus: Vbi imperator fuero largior ero. Ad quod mulier, Noli, inquit, jocari, nam Imperator eris quum aprum occideris. Occidit deinde Aprum Numeriani ſocerum, ut dictum eſt. Poſt Carinum profligatum Imperator factus eſt, & cœpit imperare anno Chriſti 284 imperavitque annos 20. Quum autem in multis imperii partibus graves excitati eſſent motus ut tutior eſſet, conſortem imperii legit Maximianum, addita hac lege, ut Diocletianus diceretur Jovius, Maximianus verò Herculeus. Atque ita fuerunt duo Auguſti. Poſtea quum ſubinde per varia loca pullularent nova bella, & fidelibus ducibus opus eſſet, inter duos Auguſtos ita convenit, ut duos alios Cæſares adoptarent. Et quidem Diocletianus adoptavit ſibi Galerium Maximinum, Maximianus verò Conſtantium Chlorũ, & ut firmior eſſet amicitiæ nexus, affinitas acceſſit. Nam Diocletianus filiam Valeriam uxorem dedit Galerio, Maximianus verò privignã ſuam Theodoram matrimonio junxit Conſtantio Chloro. Maximianus deinde filiam ſuam dedit uxorem Con-

ſtantino filio Conſtantii Chlori. Diocletianus ſuſcepit bellum Ægyptium, in quo vicit Achillejum quendam, qui ad rebellionem concitaverat fermè totam Ægyptum, cumque beſtiis dilaniandum objecit, atque ita Ægyptum pacatam recuperavit. Maximianus ſua bella habuit in Gallia & Africa, ubi ſeditioſos repreſſit. Galerius Maximianus contra Narſum regem Perſarum miſſus eſt quem tandem capta regia Gaza vicit. Conſtantius magna cum difficultate domuit Francos & Alemannos trucidatis 60000. Multis autem victoriis in Aſia obtentis Diocletianus divinos honores ſibi fieri præcipit, & ut omnes ſine diſcrimine pedes oſcularentur ſanxit. Tandem variarum moleſtiarum pertæſum eſt, & eodem die (ſic enim de compoſito convenerat) Diocletianus Nicomediæ, & Maximianus Mediolani imperium depoſuerunt. Sunt qui putant Diocletianum dolore motum fuiſſe ut imperio ſeſe abdicaret, quum perficere ſe non poſſe videret ea quæ contra Chriſtianos molitus fuerat. Addunt quidam ſtupore mentis & longâ ægritudine confectum animam inter ſuſpiria efflaſſe, alii hauſto veneno interiiſſe, quum novennium jam privatus in ocio vixiſſet, anno Chriſti 313. Maximianus verò interiit ante obitum Diocletiani anno 5 Maſſiliæ, ubi inſidias ſtruxerat Conſtantino genero, quod factum eſt anno Chriſti 308. Galerius ex ulcere circa genitalia orto, quod vermibus ſcatere cœperat, obiit anno Chriſti 311. Hiſce ita extinctis imperium tenuerunt Conſtantinus, Maxentius filius Maximiani, Licinius à Galerio Auguſtus appellatus, & Maximinus ſororis Galerii filius.

Synchroniſmus.

1. Nona Chriſtianorum perſequutio excitata à Diocletiano & hujus ſociis Maximiano, Galerio, & Maximino Galerii ex ſorore nepote. Diuturna & crudeliſſima fuit hæc calamitas, & ſcribit Sulpitius, fermè totum terrarum orbem Chriſtianorum ſanguine fuiſſe conſperſum. Inchoata eſt anno Chriſti 303, qui fuit annus 19 Diocletiani imperii. Vide Euſebii totum librum 8 hiſt. eccleſ. Sed in hoc tanto tyrannorum furore Conſtantius Chlorus Chriſtianos tutatus eſt, cujus pietatis æmulus ac hæres fuit Conſtantinus filius, ut dicetur.

2. Conſtantius Chlorus exprobratam à Diocletiano paupertatem collecta à ſubditis ingente pecunia, quam deinde

deinde reddidit, refutavit. Deinde exploraturus ſuorum aulicorum in fide Chriſtiana conſtantiam, ſe alienum à Chriſtianiſmo ſimulavit, & qui nollent idolis ſacrificare ex aula exire juſſit. Quum autem multi eſſent qui ad idolorum cultum ſe acceſſuros ſignificabant, indignatus Chlorus ex aula illos removit hac voce: Quomodo fidem Imperatori præſtabunt inviolatam qui Deo ſunt perfidi? Mortuus eſt Conſtantius Eboraci in Britannia anno Chriſti 306.

3. Spira urbs ad Rhenum à Conſtantio Chloro condita ſcribitur, ubi matrem Claudiam ſepelivit. Natus eſt enim Conſtantius ex Romana ſtirpe nobiliſſima, patre Eutropio & matre Claudia filia Imperatoris Claudii, qui anteceſſit Aurelianum.

De ſecundâ Claſſe Monarchiæ quartæ, in qua continetur hiſtoria Imperatorum Græcorum ſeu Orientalium.

CONSTANTINUS M.

NAtus fuit hic Conſtantinus anno Chriſti 272 patre Conſtantio Chloro & matre Helena priore conjuge, poſt cujus mortem Chlorus uxorem duxit Theodoram Maximiani privignam, ut ſupra dictum. Patria fuit Britannia. Militavit Diocletiano in Ægypto, ubi animadvertens ſibi à Diocletiano & Maximino inſidias fieri inde effugiens rediit in Galliam ad patrem. Paulò poſt hunc reditum pater mortuus eſt, & regnum Galliarum, Hiſpaniarum ac Alpium Cottiarum reliquit filio Conſtantino. Primus feuda hæreditaria conſtituit, quum antea ducibus benè meritis darentur agri & villæ ad dies vitæ. Propter crudelitatem, quam Maxentius Romæ exercebat, accerſitus eſt in Italiam à Senatu, quumque quid hac in re faciendum eſſet dubitaret, oſtendit Deus illuſtre ſignum victoriæ: nam medio die in clara luce vidit Conſtantinus ſignum crucis ex lucis ſplendore figuratum cum literis hæc verba ſignificantibus, ἐν τούτῳ νίκα, id eſt, in hoc vince. Et narrat Euſebius in vita Conſtantini ſe hanc narrationem ex ore ejus audiviſſe. Confirmatus igitur hoc ſigno Conſtantinus exercitum Romam

mam duxit, cui Maxentius licèt imparatus infeliciter occurrit. Prælio enim victus & in flumen immerſus periit, non ſecus ac olim Pharao in mari rubro. Euſeb. lib. 9. hiſt. eccleſ. cap. 9. Quum autem Conſtantinus à Senatu contra Maxentium vocaretur, & feliciter præliatus eſſet, à Senatu populoque Romano liberator urbis dictus & inſigni triumpho honoratus eſt anno imperii ſui 7. Cœpit ejus imperium anno Chriſti 306, idque tenuit annos 32. Deletis Maximino & Maxentio reliquus fuit Licinius qui Orientem tenebat. Ut autem Conſtantinus à Maximiano, ita Licinius à Maximino Cæſar nominatus fuerat. Fecerat igitur Conſtantinus cum Licinio fedus, eique ſororem Conſtantiam dederat uxorem. Hiſce igitur duobus imperantibus, Licinio in Oriente, & Conſtantino in Occidente, pax fuit in imperio Romano circiter quinquennium. Poſtea quum Licinius crudeliùs ſæviret contra Chriſtianos, idque contra pacta & edicta quæ ſimul ediderant Impp. & monitus à Conſtantino inſolentiùs reſponderet, bellumque minitaretur, defenſionem innocentium Conſtantinus ſuſcepit, Licinium bello vicit, qui tandem Theſſalonicæ interfectus eſt. Poſtea Conſtantinus omnia in Imperio tam eccleſiaſtica quàm politica juxta pietatis & honeſtatis leges ordinavit & ſancivit, quum jam ſex hoſtibus Chriſtiani nominis deletis ſolus imperium teneret. Omnibus igitur rebus in Occidente benè diſpoſitis, quum Sarmatæ & Gothi Thraciam vexarent direptionibus, ſedem imperatoriam ex Italia tranſtulit in Thraciam, nempè Roma Byzantium, unde factum ut poſt multam inſtaurationem ac renovationem Byzantium diceretur νέα ῥώμη, id eſt, Nova Roma, & ex nomine Conſtantini Conſtantinopolis; quod nomen in hodiernum uſque diem remanſit. Hæc vero tranſlatio Occidenti fuit pernicioſiſſima, quia mox peregrinæ gentes in Italiam influxerunt, & magnis calamitatibus eam afflixerunt; ſed deletis ethnicis ſuperſtitionibus Chriſtiana fides paſſim recepta eſt. Tandem Conſtantinus jam ſenex in expeditione contra Perſas in morbum incidit non ſine veneni ſuſpicione, quo vires ſumente Nicomediam tranſlatus eſt, ubi baptiſmum, quem ad Jordanis fluvium differre voluit, accepit, & ſic obiit quum vixiſſet annos 66 (alii 64) anno Chriſti 337. Fabulam de donatione qua Conſtantinus

tinus M. in papatu fingitur poſt ſuum ex Italia diſceſſum totum occidentis imperium donaſſe Sylveſtro Epiſcopo Romano refutatam vide apud Melanchthonem in Chronico.

Synchroniſmus.

1. Nicena Synodus à Conſtantino M. inſtituta & coacta fuit anno Chriſti 325, eſtque Oecumenica prima. Cauſſam huic Synodo præbuit Arius presbyter Alexandrinus in Ægypto, qui quum fruſtra affectaſſet Epiſcopatum fertur dolore repulſæ ſeſe oppoſuiſſe Alexandro Epiſcopo, & impium dogma contra deitatem Jeſu Chriſti ſparſiſſe, quo negavit λόγον apud Johannem ca. 1. verſ. 1. & 2. eſſe ὑφιστάμενον, nec λόγον eſſe ὁμοούσιον καὶ συναΐδιον patri &c. Convocati autem ſunt ex omnibus partibus orbis terrarum epiſcopi 318, inter quos etiam martyres fuerunt. Vocatur Nicena à Nicea oppido Bithyniæ, ubi fuit coacta ipſo Conſtantino aſſidente. Decretum tandem fuit contra Arii impietatem & blaſphemias, & ſic aſſerta eſt deitas Ieſu Chriſti Salvatoris noſtri. Poſt longa certamina ſcriptum eſt Symbolum Nicenum, quod adhuc in Eccleſiis retinetur & proximum Apoſtolico habetur. Autor hujus Symboli creditur Athanaſius, qui poſt ejectum Arium fuit presbyter Eccleſiæ Alexandrinæ, & poſt obitum Alexandri epiſcopus. Cæterùm de Synodo Nicena plura videantur apud Euſebium lib. 10. hiſt. eccleſ. cap. 1. & ſeqq.

2. Athanaſius deſignatus eſt Epiſcopus Alexandriæ anno Chriſti 325. Hunc abſentem ſucceſſorem nominaverat Alexander ob ſingularis pietatis & induſtriæ ſpecimina quæ dum presbyter eſſet oſtenderat. Natus fuit Alexandriæ ubi in pueritia magni viri documenta præbuit. Epiſcopali munere functus eſt annos 46 ſed inter varia certamina & pericula, in quibus tamen mirabilem oſtendit conſtantiam. Fuit ejus vita ſimilis comœdiæ quinque exiliis tanquam actibus diſtincta. Et quidem primum exilium ſuſtinuit vivo adhuc Conſtantino. Quũ enim poſt Synodum Nicenam Arianum incendium non eſſet planè extinctum, arte inventus eſt dolus per quendam Euſebium Nicomediæ epiſcopum, hominem aſtutum & ſceleratum familiarem Conſtantiæ ſororis Conſtantini. Is Conſtantiæ afflaverat Ariana contagia, & perfecerat ut fratrem mitiorem effecerit erga Arium

exulem,

exulem, quinetiam ab exilio revocaverit, & cauſſam denuo cognoſci juſſerit, quod factum eſt. Vocantur Epiſcopi Conſtantinopolim & Arius ex Alexandria accerſitur. Oritur ingens certamen inter Alexandrum Epiſcopum Conſtantinop. & Euſebium Nicomedienſem Arii defenſorem. Poſt aliquot dietum congreſſum, quum jam iterum ad diſputationem conveniendum eſſet, Alexander noctu manens in templo Deum precatur ut ipſe veritatem tueri velit, quod & miraculosè factum eſt. Etenim manè quum longa eſſet expectatio, tandem cum ſua factione progreſſus Arius & ad publicum conſeſſum acceſſurus in itinere ventris dolores ſentiens ad cloacam deflectebat, ubi effuſis inteſtinis tetertimam mortem obiit, anno Chriſti 336, qui fuit proximus ante obitum Conſtantini, quum jam Athanaſius inſtinctu Euſebii Nicomed. & mandato Conſtantini M. exularet Treviris. Hoc igitur primum eſt exilium Athanaſii quo latitavit apud Maximinum Epiſcopum Trevirenſem per biennium & 4 menſes. De revocatione Arii per Conſtantinum vide Euſeb. lib.10. hiſt. eccleſ. cap.11; de morte ejuſdem cap.13.

3. Lactantius Firmianus, ſic dictus à lacteo eloquentiæ flumine & Firmio quæ fuit patria in Italia, vixit circa hæc tempora. Rhetoricam docuit Nicomediæ, præceptor Criſpi filii Conſtantini M. ex Minervina prima conjuge, quem fraude Fauſtæ ſecundæ conjugis Conſtantinus interfici juſſerat. Quum autem homo latinus in Schola græca parum proficeret, relicta profeſſione ad ſcribendum ſe contulit, & ſenex in Gallia docuit. Ejus libri hodie leguntur, ſeptem de inſtitutionibus divinis adverſus gentes; de ira Dei; de opificio Dei. Vixit in ſumma egeſtate.

4. Claruit etiam hoc tempore Euſebius Epiſcopus Cæſareæ in Palæſtina, ſcriptor hiſtoriarum eccleſiaſticarum, quem intervallo non admodum longo ſequuti ſunt Socrates, Theodoretus, Sozomenus, Euagrius, Nicephorus &c.

CON-

CONSTANTINUS,
CONSTANS.
CONSTANTIUS.

Hos tres filios reliquit Conſtantinus M. ex Fauſta ſecunda uxore ſuſceptos, quibus diſtributum eſt imperium, ita ut Conſtantino qui fuit maximus natu obvenirent Galliæ, Hiſpaniæ, Alpes Cottiæ, Britanniæ & Hiberniæ; Conſtanti Italia, Africa, Illyricum & Græcia; Conſtantio Oriens & Thracia. Cœperunt imperare anno Chriſti 337, ſed Conſtantinus imperavit annos 3; Conſtans annos 13; Conſtantius annos 25. Etenim Conſtantinus non contentus ſuis provinciis novam urgebat diviſionem; quumque nihil proficeret, contra jus & fas bellum inferebat fratri Conſtanti, à cujus exercitu in Italia ad Aquilejam prælio victus eſt, & ab equo jam vulnerato excuſſus multis ictibus eſt confoſſus anno Chriſti 340, & ſic reſpublica ad duos Auguſtos eſt redacta. Superſunt igitur Conſtans & Conſtantius, quorum ille fraterno bello motus intra biennium omnes occiſi fratris provincias occupat, & quum poſtea neglecta gubernationis cura ad voluptates & crudelitatem degeneraret, per conſpirationem centurionum contra ipſum factus eſt Imperator Magnentius, quem Rhœtiæ præfecerat. Hic percuſſores miſit qui Conſtantem trucidârunt, & deinde contra Conſtantium præliatus, & ab hoc victus, quum nihil ſpei reliquum videret, ſe ipſum confodit. Magnentium in Illyrico Conſtans tutatus fuerat contra impetum militum; jam verò Magnentius Conſtantem inſidiosè & ſceleratè interfecit. Scilicet hoc eſt colubrum in ſinu fovere. Solus ergò ex Conſtantini M. filiis ſupereſt Conſtantius natu minimus, qui quum bello adoriretur Magnentium, in Oriente Gallum patruelem Cæſarem fecerat, eumque bello contra Parthos præfecerat; ſed quum poſtea multa ageret inſolentiùs & crudeliùs, & Conſtantii mandata ſperneret, motus officio & trucidatus eſt. Interea quum Sapores rex Perſicus poſceret ſibi à Conſtantio reſtitui Meſopotamiam & Armeniam, indeque Perſicum exoriretur bellum, Conſtantius alium imperii conſortem deligere coactus eſt, & delegit

Perſicum bellum.

delegit patruelem Iulianum trucidati Galli fratrem, quem Cæſarem fecit, eique ſororem Helenam matrimonio junxit. Julianus rebus deinde in Gallia præclarè & feliciter geſtis quum totum ferè Alemannorum exercitum prope Argentoratum perdidiſſet, ab exercitu Imperator vocatus eſt, indeque porrò Auguſtus, quem titulum tamen invitus ſumpſit, metuens Conſtantii indignationem. Sed Conſtantius ægerrimè hoc ferens, rebus in Armenia & Meſopotamia conſtitutis, quum copias contra Julianum ducturus eſſet, febri extinctus periit, anno Chriſti 361. Notetur tabula.

Conſtantius Chlorus
ex
Helena. · Theodora.

Conſtantinus M. · Conſtantius.

Conſtantinus. Conſtans. Conſtantius. · Gallus, Iulianus apoſtata.

Synchroniſmus.

1. Athanaſius ab exilio Trevirenſi ex mandato Conſtantini II redit Alexandriam anno Chriſti 338, ibique triennio retinet Eccleſiæ gubernationem. Poſtea delatis ad Conſtantium querelis, maximis artificiis Euſebii Nicomedienſis, quod vox ὁμοέσιος, quam defenderet *Synodus Antiochena.* Athanaſius, multas daret turbas, Synodum Antiochiæ Conſtantius indixit, in qua factio Ariana obtinuit, ut nova fidei formula componeretur, cui quum Athanaſius adſtipulari nollet nec poſſet, ſede ſua dimotus eſt & in alterum exilium ejectus, in quo Romam profugit ad Iulium Epiſcopum, cujus literis commendatitiis ornatus quum rediiſſet Alexandriam, tumultus ab Arianis excitati ſunt, ita ut iterum cedere cogeretur, quod tertium eſt exilium conſumptum per totum orientem. Inſtat apud Conſtantem Julius Epiſcopus Romanus, ut à fratre Conſtantio cauſſæ Athanaſianæ recognitionem impetraret, quod factum eſt. Indicitur Synodus in Illyrico in urbe

Synodus Sardicenſis.

in urbe Sardica, ubi decreta Nicena confirmantur, & Athanaſius aliique extorres reſtituuntur. Antiſynodus Arianorum habita eſt in urbe Philippopoli in Thracia. Manſit tamen Athanaſius Alexandriæ in ſuo munere uſque ad mortem Conſtantis Imp. quæ incidit in annum Chriſti 350. Poſtea quum Conſtantius ſolus imperaret, accuſatus fuit Athanaſius, quaſi hortator fuiſſet Conſtanti ad inferendum bellum fratri Conſtantio. (minatus enim fuerat Conſtans, niſi Conſtantius reſtituerit Athanaſium, ſe vi ipſum reſtiturum.) unde permotus Conſtantius iterum ejicit Athanaſium, qui in Libya latitavit ſexennium uſque ad mortem Conſtantii. Hoc quartum fuit exilium, quod tamen alii tertium vocant.

2. Euſebius Pamphili hiſtoriarum eccleſiaſticarum ſcriptor moritur circa annum Chriſti 339. Vocatur Euſebius Cæſarienſis, quia Cæſareæ in Palæſtina fuit epiſcopus.

Synodus Syrmienſis.

3. Synodus Syrmienſis anno poſt Sardicenſem quinto à Conſtantio inſtituta fuit, & tentata reconciliatio inter orthodoxos & Arianos, ſed abiit in majores acerbitates. Nam Photinus Syrmienſis Eccleſiæ presbyter & Arianos & orthodoxos vituperabat, & Samoſateni blaſphemiam ab orco revocabat, videlicet λόγον apud Iohannem non eſſe ὑφιστάμενον, ſed ſignificare decretum Dei de redemptione generis humani. Decreta hujus Synodi recenſet Melanchthon in Chronico. Ubi verò hæc Synodus ad Arii cauſſam proceſſit, impia decreta facta ſunt, & pro ὁμοούσιος poſita eſt vox ὁμοιούσιος quæ propter ambiguitatem novas peperit diſſenſiones. Incitarunt deinde Ariani Conſtantium ut in Italia quoque Synodos convocaret & Syrmienſia decreta in illis confirmaret, unde duæ Synodi, Mediolanenſis & Ariminenſis, ambæ ſine fructu. Ita Ariani pro lubitu ſuo flexerunt Conſtantium, τὸν πάντα ῥᾳδίως πειθόμενον, ut Theodoretus Conſtantii inconſtantiam notavit. Dum autem Synodus celebratur Arimini in Italia, alia congregatur in urbe Iſauriæ Seleucia. Ariminenſis retinet vocem ὁμοούσιος, Seleucienſis verò illa rejecta retinet vocem ὅμοιος. Poſtea convocata eſt à Conſtantio Synodus Antiochiæ, in qua etiam vox ὅμοιος eſt rejecta, & contenderunt Ariani Filium planè diſſimilem eſſe patri.

Synodus Mediolanenſis & Ariminẽſis.

Synodus Seleuciẽſis.

Synodus Antiochena.

4. Tempore Conſtantii ſuperſtitiones quædam hodie

in Papatu uſitatæ in Eccleſiam irrepſerunt, videlicet ſeceſſus tanquam Monachatus, delectus ciborum, cœlibatus ſacerdotum, de quo tamen etiam diſputatum fuit in Synodo Nicena. Sed refutata & damnata hæc ſunt in Synodo Gangrenſi in oppido Galatarum Gangrâ.

5. Liberius Romæ epiſcopus fuit ab anno Chriſti 351 per annos 15. Hic quum omni cura id ageret ut Conſtantio Cæſari odium adverſus Athanaſium adimeret, ipſe quod alienus eſſet ab Arianis in exilium ire coactus eſt, eique ſuffectus Felix II, qui ſedit annos 10. Poſtea in ſchiſmate revocatus eſt Liberius, & ſedit annos 8 & menſes 10.

6. S. Nicolaus Myræ in Lycia epiſcopus fuit circa annum 343. Celebratur ejus liberalitas in pauperes, inprimis in quendam vicinum egenum, qui per penuriam tres filias nubiles proſtituere dum cogitaret, Nicolaus noctu per feneſtram in ejus cubiculum projecit crumenam auro refertam ad præcavendum hoc facinus. Scribitur precibus ingentem maris tempeſtatem ſedaſſe, unde in papatu navigantium patronus habetur.

7. S. Hilarius Eccleſiæ Pictavorum in Gallia moderator floruit circa annum Chriſti 350. Ejus ſcripta hodie leguntur. Cum Arianis ei fuit maximum certamen, qui tandem contra ipſum obtinuerunt ut in exilium cum aliis orthodoxis pelleretur. Non tamen in ſanandis Eccleſiæ vulneribus ſuo muneri defuit.

8. Vixit circa hæc tempora S. Antonius eremita, Monachus in Ægypto, qui ut autor eſt Hieronymus attigit annum ætatis 105, & mortuus eſt anno 19 imperii Conſtantii qui eſt annus Chriſti 355.

9. S. Martinus Sebarienſis, natione Pannonius militavit adoleſcens in Gallia ſub Juliano apoſtata, ſed circa annum Chriſti 356, relictis caſtris militaribus, ad Chriſti caſtra ſe contulit, & diſciplina ac converſatione Hilarii tantum profecit, ut primùm presbyter in Eccleſia Pictavienſi, deinde epiſcopus in Eccleſia Turonenſi factus ſit. Satanæ purpura regia induto & Chriſtum ſe nuncupanti reſpondiſſe fertur: Abi hinc, quia Chriſtus nuſpiam in purpura & regio ornatu ſe oſtentavit. Hoc Papæ dictum eſto. Ejus ſolennitas incidit in diem 11 Novembris.

10. Donatus Grammaticus D. Hieronymi præceptor & Victorinus Rhetor hoc tempore Romæ claruerunt.

11. Gun-

11. Gundomarus & Vadomarius Alemannorum reges anno Chriſti 354 crebris incurſionibus Galliam vexarunt & vaſtarunt, quibus quum Conſtantius Imp. obviam iret, pax facta eſt. Quum verò rebellandi nullum facerent finem, contra eos miſſus eſt Iulianus, qui acri prælio ad Argentoratum cæſis 6000 victor evaſit capto Gundomaro. Hinc Iulianus victor Germanorum dictus eſt. Fuit autem hoc tempore Alemannorum ſedes ab Alpibus ad Moguntiam uſque. A Moguntia porrò Rheni ripam & Belgicum tenuerunt Franci. Sæpè autem Alemanni & Franci cum Romanis dimicarunt, & poſtea inter ſeſe, donec Francorum fortuna fuit victrix.

JULIANUS APOSTATA.

De hoc ſub Conſtantio nonnihil eſt dictum, quomodo Cæſar factus ſit & contra Alemannos belligerarit. Natus fuit ex illuſtri genere. Patrem enim habuit Conſtantium fratrem Conſtantini M. Ingenio fuit ad literas & arma promptiſſimo. Adoleſcens traditus fuit inſtitutioni Euſebii Epiſcopi Nicomedienſis, à quo doctrinam Chriſtianam didicit; ſed quum clanculum audiret Libanium rhetorem & alios ethnicos philoſophos, ad ethnicam impietatem ac idololatriam ſeductus eſt; ex quo deinde acerrimus Chriſtianorum hoſtis extitit, adeò ut quicquid ad impediendam Chriſtianam doctrinam faceret omni ſtudio promoverit. Idolorum templa à Conſtantino M. & hujus filiis clauſa aperuit, ſcholas Chriſtianorum clauſit, addita hac voce: *οἰκείοις πτεροῖς βαλλόμεθα*, id eſt, propriis pennis ferimur. Eccleſiaſtica bona ad ſe rapuit addito ſarcaſmo, ſe hoc ideò facere ut Chriſtianos ad regnum cœlorum promoveret, quod Galilæus (ſic per ludibrium nominabat Chriſtum) dixiſſet: Beati pauperes, quia illorum eſt regnũ cœlorum. Euangelio dixit tolli magiſtratus, judicia & leges, propterea quod Euangelium prohiberet vindictam. In odium Chriſtianorum Iudæis conceſſit poteſtatem reædificandi templum: quod quum molirentur, totum opus dehiſcente terra disjectum eſt, & multa millia Iudæorum perierunt. Sæviit etiam privatim in multos Chriſtianos, etiam principes, ut Iovinianum, Valentinianum & Valentem. Edidit ſcripta contra Chriſtianos ſed refutata à

imminentem hoſtem in magnis eſſent anguſtiis, feſtinata deliberatione Imperatorem fecerunt Jovinianum filium Varroniani Pannonici in re militari clari. Invitus autem Jovinianus imperatoriam dignitatem aſſumpſit urgentibus militibus, qui Ioviniano quod Chriſtianus eſſet ſeſe excuſanti, & quod militibus ethnicis præeſſe non poſſit prætendenti, reſponderunt & ſe Chriſtianos eſſe. Sic ergo factus eſt Imperator Jovinianus extincto Juliano, in quo Conſtantini M. poſteritas deleta eſt, & imperium ad alios tranſlatum: Fuit autem Julianus ethnicorum Imperatorum ultimus. Qui enim ſequuntur omnes Chriſtiani fuerunt, niſi quod quidam Arianiſmo fuerunt infecti. Cœpit Iovinianus imperare anno Chriſti 363, & imperavit menſes 7. Orthodoxorum epiſcoporum ſummus fautor & Arianorum oſor, unde in eccleſiaſtica hiſtoria valdè celebratur. In negotiis politicis hoc maximè in ipſo deſideratur, quod pacem cum Perſis fecit neceſſariam quidem ſed Senatui populoque Rom. ignominioſam. Etenim quum in caſtris Romanis ingens fames eſſet, & hoſtis propter Iuliani obitum factus eſſet elatior, præ metu Jovinianus reſtituit Sapori Perſæ regiones trans Tigrim ſitas, quas Galerius Maximianus Romano Imperio adjecerat. Præterea prohibitus fuit populus Romanus auxilia ferre Arſaci Armeniæ regi Romanorum ſocio contra Perſas, quæ non erat levis ignominia. Poſtea menſe imperii 7 læſus hyberno frigore quum in finibus Bithyniæ & Galatiæ veniſſet in cubiculum recens calce illitum, idque calefactum graviorem odorem emiſiſſet, noctu odore illo ſuffocatus & mortuus repertus eſt. Alii mortem hanc tribuunt cruditati ex nimia edendi in cœna aviditate & cibi ingeſtione contractæ.

Synchroniſmus.

Orthodoxi, inter quos Athanaſius, ab exiliis revocantur, Eccleſiis reditus redduntur, & idolorum templa clauduntur. Iam enim nubecula, de qua Athanaſius, evanuerat.

VALENTINIANUS & VALENS.

Valentinianus natus fuit in Pannoniâ ex humili loco, patre Gratiano, qui Funarii nomen obtinuit, eò quod

quinque milites funem ei extorquere non potuiſſent. Sub Juliano militaverat, ſed quod ſacrificulum ethnicum, à quo aqua luſtrali fuerat aſperſus, in præſentia Juliani pugno verberaſſet, dimiſſus fuit, poſtea verò à Ioviniano receptus & Tribunus militum conſtitutus fuit, cui tandem in Imperio ſucceſſit. Cœpit imperare anno Chriſti 364, regnavitque annos 12 non completos. Die 30 à ſuſcepto imperio conſortem ſibi ſumpſit Valentem fratrem, cui Orientem tradidit Occidente ſibi ſervato: Poſt triennium filium Gratianum creavit Auguſtum. Valens poſt fratris obitum in Oriente imperavit annos 3. Diſſimilia fuerunt horum fratrum ingenia. Valentinianus ſeverus quidem fuit ſed juſtus & ſingularis orthodoxorum fautor: Valens verò crudelis & Arianorum defenſor, & orthodoxorum graviſſimus perſequutor, idque Arianorum inſtinctu. Uxores habuit Valentinianus ſimul duas, Severam ex qua Gratianus, & Iuſtinam ex qua Valentinianus II natus fuit & Galla. Hanc Iuſtinam deinde uxorem duxit Theodoſius. Magnis præliis vicit Alemannos, & Saxones infra Coloniam Agrippinam in Tungris repreſſit. In hac hiſtoria prima eſt Saxonum mentio. Periit Valentinianus apoplexia quam ex ſubita ira contraxerat, quum Quados audiviſſet in legatione falſa quædam narrantes & latrocinia defendentes. Valens vero in bello contra Gothos in fugam verſus, & vulnere accepto in viliſſimam quandam caſulam deportatus igne à Gothis injecto abſumptus eſt.

Synchroniſmus.

1. In Eccleſia clariſſima lumina fulſerunt hoc tempore: Athanaſius, Hilarius, Baſilius magnus & hujus frater Gregorius Nyſſenus, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Didymus Alexandrinus, Apollinaris Syrus qui quaſdam Bibliorum hiſtorias carmine & comœdiis donavit quum Julianus Chriſtianorum ſcholas clauſiſſet. Didymus Alexandrinus fuit Hieronymi præceptor.

2. Ariani in Oriente freti Valentis favore Orthodoxos graviter vexant.

3. Gothis à Valente Imp. doctores Chriſtianos petentibus mittuntur Ariani, à quibus deinde eadem hæreſi infecti fuerunt.

4. Hilarius & Athanaſius moriuntur; ille in patria ſua

Pictavii,

Pictavii, hic in patria ſua Alexandriæ ; ille anno Chriſti 366, hic 371.

5. In hiſtoria Valentiniani I prima irruptio Saxonum in limites Romani Imperii facta eſt, cum quibus deinde Romani ſemper ſummo cum periculo dimicarunt.

6. Inter Vrſicinum & Damaſum Epiſcopos Romanos acerrima fuerunt ſchiſmata, adeò ut ad cruentos gladios devenirent. Obtinuit tamen Damaſus vir doctus & D. Hieronymi amantiſſimus, qui ab anno Chriſti 367 ſedit annos 17.

GRATIANVS & VALENTINIANVS II.

Fuerunt hi fratres ſed non uterini, filii Valentiniani I. Imperarunt cum patre annos 8 & paulò ultra, & poſt patris obitum cum Valente patruo annos 3. Mortuo Valente cœperunt ſoli imperare anno Chriſti 377. Gratianus in Oriente annos 6, Valentinianus in Occidente annos 15. Gratianus conſortem imperii fecit Theodoſium, ejuſque ingenium ſtudiis deditum valdè commendatur & ſingularis amor erga Auſonium poetam, quem etiam conſulem fecit. Symbolum Nicenum ſe amplecti profeſſus eſt, & poſt obitum Valentis orthodoxos epiſcopos exulantes revocavit, hæreticos verò ejecit. Dictus fuit Germanicus, item Alemannicus, quia vivo adhuc Valente ad Argentoratum (quam urbem & Argentariam ſcriptores vocant) plures quàm 30000 Alemannorum fudit. Quum Theodoſio collegæ omnia tradidiſſet, & quidem bellum contra Gothos in Thracia, quos etiam Theodoſius repreſſit, ipſe venationi & ludis deditus, & exteros milites domeſticis præferens, inſidioſè à Maximo Galliæ præſide interfectus eſt. Venio nunc ad Valentinianum, qui adoleſcens Mediolani cum matre Juſtina vivebat, quæ Arianæ ſectæ vivo marito clanculum erat addicta, ſed mortuo palàm profeſſa filium Valentinianum in eundem errorem pertraxit ; neque hoc ſolum, verùm etiam Ambroſium Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopum miſſis ſatellitibus ex templo ejici juſſit, quibus adventantibus Ambroſius reſpondiſſe ſcribitur, ſe non diſceſſurum à grege ſuo, ſed quicquid eſſent fa-

ɛturi ſe paratum eſſe ad omnes eventus. Literis monitus à Maximo ut eccleſiis orthodoxis moleſtus ne eſſet, indeque dolos Maximi ſuſpicatus confugit in Orientem ad Theodoſium, à quo monitus fuit, ut relicta Arianorum ſecta veram ſententiam amplecteretur. Progreſſus eſt Theodoſius Theſſalonicam cum Valentiniano juniore, ubi auditis & cum ambiguo reſponſo dimiſſis Maximi legatis Mediolanum eſt profectus, ſuperatiſque Alpibus quum circa Aquilejam Maximum ibi ſecurè degentem cepiſſet, occidi juſſit eò quod Gratianum interfecerat & imperium ad ſe transferre conatus fuerat. Poſt Maximi interitum quum Theodoſius in Italia & vicinis provinciis omnia ad tranquillitatem redegiſſet, Valentinianus in Galliam diſceſſit, cujus præſes fuerat Maximus, eamque gubernavit quinquennium, ubi ſcribam habuit Eugenium & ducem Arbogaſtum virum Gotticum. Horum fraude per cubicularios ſuos Valentinianus laqueo ſtrangulatus eſt. Affectabat enim imperium Eugenius. quam ad rem ſocium ſibi jungebat Arbogaſtum, ſed ambos ſpes fefellit, ſiquidem Theodoſio juſtas parricidii pœnas dederunt, ut dicetur.

Synchroniſmus.

1. Claruit hoc tempore D. Ambroſius Eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopus, in Gallia patre illuſtri natus. Adoleſcens Romam profectus eſt & eloquentiæ operam dedit, ut poſtea forum adierit, & conſularem dignitatem adeptus Liguriam gubernaverit. Quum autem Mediolani inter orthodoxos & Arianos orta eſſet contentio de eligendo Epiſcopo, Ambroſius eò miſſus gravi oratione de concordia habita omnium ſuffragatione eligitur Epiſcopus, & poſt multam recuſationem accepto baptiſmo Epiſcopi munus ſuſcepit, & à faſcibus ad pedum tranſiit, anno Chriſti 372. Valdè commendatur ejus eloquentia & in pura religione conſtantia. Quum enim juſſu Valentiniani II. à matre Iuſtina Arianorum fautrice inſtigati ut è templo egrederetur ſignificatum eſſet, præſenti animo reſtitit, non, inquiens, tradam lupis ſtabulum ovium mearum. Sed ob id Mediolano cedere coactus Aquilejam profugit anno Chriſti 383, ſed poſtea ad Epiſcopatum ſuum rediit.

2. Siricius Epiſcopus Romanus ſedit ab anno Chriſti 382 annos 15. Primus miniſtris Eccleſiæ in occidente

conjugio

conjugio interdixit, pro fundamento adducens illud Pauli Roman.8. verſ.8. *Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.*

3. Vixit circa hæc tempora Apollinarius Epiſcopus Laodiceæ in Syria, qui in humana natura Chriſti negavit animam rationalem, quaſi λόγος fuerit aſſumpti corporis anima.

4. Macedonius Epiſcopus Conſtantinopolitanus negavit deitatem Spiritus S. ex quo πνευματομάχος dictus eſt. Sunt qui hujus vitam referunt ad annum Chriſti 361. Hinc ſecta Macedonianorum.

THEODOSIUS.

Genere fuit Hiſpanus, natus patre Honorio & matre Termantia, ex nobili familia. A Gratiano in imperii conſortium fuit aſcitus anno Chriſti 379, à quo anno numerantur anni imperii Theodoſii, qui fuerunt 16. Princeps fuit laudatiſſimus & de republica & Eccleſia optimè meritus. Nam oppreſſis hoſtibus Chriſti & imperii pacem reſtituit. Maximum, qui in Gallia imperium ſibi vendicabat, propè Aquilejam vicit, ut ſuprà diximus. Eugenium & Arbogaſtum, Valentiniani junioris interfectores licèt copiis multo inferior miraculoſo ventorum præliantium auxilio vicit, ubi Eugenius ad Theodoſium adductus & ad pedes ejus proſtratus, quum veniam petiiſſet, à militibus aſtantibus capite truncatus eſt, Arbogaſtus in fuga ne retractus in conſpectu victoris pœnas daret, ipſe ſibi mortem conſcivit. Tantæ fuit autoritatis Theodoſius, ut Athanarico Gotorum rege, cum quo fedus pepigerat, Conſtantinopoli defuncto, Gothi ultrò ſeſe imperio Romano ſubjecerint. Hic Athanaricus ſeu Athalaricus eſt ille qui in ordine ſucceſſit Fridigerno. De pace in Eccleſia valdè fuit ſolicitus, quam ob cauſſam convocatis aliquot Epiſcopis Synodum Conſtantinopoli celebravit, in qua contra Arianos & Macedonium Nicæno ſymbolo adjecta eſt confeſſio de Spiritu S. quod is eſſet verè ὑφιστάμενον. Et voluit Theodoſius proferri ſcripta veterum patrum ante hæc diſſidia edita. Acerbius ejus factum legitur quod patravit in Theſſalonicenſes, in quos propter ſeditionem exortam promiſcuè ſæviit cum ſonte inſontem abripiendo & 7000 trucidatis. Ob hujus

hujus facti enormitatem ab Ambroſio communione Eccleſiæ excluſus non niſi per pnblicam pœnitentiam receptus eſt. Poſt devictos Eugenium & Arbogaſtum, filios duos imperii conſortes fecit, Arcadium Orienti, Honorium Occidenti præficiens; ipſe verò reliquum vitæ tempus Mediolani exegit, ubi mortuus eſt, & corpus Conſtantinopolin relatum, ac ſepultum anno Chriſti 395. Ante mortem condiro teſtamenro Honorio Stilliconem, Arcadio Ruffinum tutorem adjunxerat.

Synchroniſmus.

1. Theodoſio Imp. ſacro baptiſmate Theſſalonicæ initiato per Acholium ejus loci epiſcopum orthodoxum, Ariani ex urbe Conſtantinopoli ejiciuntur, & recipiuntur Athanaſiani anno Chriſti 380.

2. Synodus Oecumenica II quæ fuit Conſtantinopolitana prima indicitur à Theodoſio Imp. & frequentatur ab Epiſcopis 150 anno Chriſti 381. Principes Epiſcoporum fuerunt Cyrillus Hieroſolymitanus, Meletius Antiochenus, & Timotheus Alexandrinus. Damnatus eſt Macedonius πνευματομάχος. Execrationes quibus hoſtes Spiritus S. fuerunt excommunicati, dictæ ſunt ἀναθεματισμοί. Confirmata & declarata ſunt Synodi Nicenæ decreta, & lata eſt ſententia ut Conſtanrinopolitanus Epiſcopus haberet primatus honorem poſt Epiſcopum Romanum, quod Conſtantinopolis eſſet nova Roma.

3. D. Auguſtinus celeberrimus ille Eccleſiæ Doctor quum Mediolani Rhetoricam doceret, audivit ibidem docentem Ambroſium, & quum antea Manichæus eſſet, animo ad ſacræ ſcripturæ lectionem rectiùs applicato Mânichæorum doctrinam faſtidire & ſalutarem Euangelii lucem amplecti cœpit, & poſtea ab Ambroſio Mediolani baptizatus eſt anno ætatis 33, qui fuit annus Chriſti 388. Triennio poſt factus eſt presbyter in Eccleſia Hipponenſi in Africa, cui præfuit annos 40.

4. D. Hieronymus circa hæc tempora floruit, qui natus ſcribitur anno Chriſti 330, oriundus Stridone oppido Dalmatiæ in finibus Pannoniæ. Primò philoſophiæ operam dedit, poſtea ſacris literis ſeſe addixit, in quibus quantum profecerit teſtantur ejus ſcripta. Mortuus eſt in Iudæa in oppido Bethlehem patria Ieſu Chriſti Servatoris noſtri, anno ætatis 91, qui eſt annus Chriſti 420.

5. Au-

5. Auſonius poëta Gratiani Imp. præceptor gratitudinis ergò ad conſularem dignitatem evectus eſt.

6. Claudianus poëta imperante Theodoſio floruit hoc tempore, & res geſtas ſuorum temporum diligenter ſcripſit, in primis bellum Gildonicum, quod Gildo homo ſeditioſus movit in Africa ſub Honorio Imp. Fuit autem Gildo tutor Honorii, cujus ætatem quum ſperneret, imperium affectavit.

7. Symmachus quod ethnica ſacra Romæ reſtitui petiviſſet ab Ambroſio & Prudentio poëta refutatur.

ARCADIUS in Oriente.
HONORIUS in Occidente.

Filii Theodoſii. quos pater vivus conſortes imperii fecerat; ſed propter ætatem adjunxit tutores præcipuos duces Ruffinum Arcadio, & Stilliconem Honorio, Africæ verò Gildonem præfecit. Sed omnes hi perfidi facti ſunt. Cœperunt hi fratres poſt obitum patris imperare anno Chriſti 395, & Arcadius regnavit annos 13, Honorius annos 29. Arcadius igitur ſuum imperium perduxit uſque ad annum Chriſti 408; Honorius verò in occidente uſque ad annum Chriſti 423.

Arcadius in ſuo imperio mox ſenſit perfidiam tutoris ſui Ruffini hominis in Gallica gente nati. Hic enim ſpe imperii potiundi ſeductus quum antea ſub Theodoſio in bello contra Eugenium Gothica auxilia duxiſſet, muneribus Gothos ſibi conciliavit, regique Alarico ut arma contra Arcadium caperet perſuaſit. Sic enim fore ſperabat ut ab Arcadio in ſocietatem imperii aſſumeretur & Imperator nominaretur. Sed ſpe falſus eſt. Quum enim hoc peteret, à militibus ante tribunal trucidatus eſt. Mox pari fraude Arcadium oppugnavit Ruffini imitator Cajanus, dux Gothicus & Arianus, qui Gothorum auxilio fretus bellum civile contra Arcadium movit. Cujus regiam nullis præſidiis humanis munitam quum noctu incendere conatus eſſet, deprehenſum eſt angelicis præſidiis eam fuiſſe conſervatam. In muris enim angelorum exercitus fuit conſpectus, qui milites Cajani depulit. Ipſe verò Cajanus in prælio navali inter Helleſpontum & Cherſoneſum è fuga retractus eſt, ejuſque caput Conſtantinopoli palo ſuffixum omnium ludibrio fuit

expo-

expoſitum. Eodem tempore Gildo Africæ præfectus Africam ſuo dominio ſubjecit, & ob hanc perfidiam à fratre Maſcezel (ſeu Maſcelzer) reprehenſus ejus filios interfecit. Quam injuriam Maſcezel vindicaturus ex Italia copias contra Gildonem eduxit, & exercitu 5000 virorum fudit 70000 hoſtium; ipſe verò Gildo in fuga ſeſe jugulavit. Poſtea quum Maſcezel Africam ad ſe trahere conatus eſſet, à militibus fuit obtruncatus. Ita divina protectione ab hoſtibus ſuis liberatus eſt Arcadius, in cujus imperio ferè nihil fuit deſideratum, niſi quod uxori Eudoxiæ & eunuchis nimiam conceſſit potentiam. Illa enim propter faſtum à Ioh. Chryſoſtomo graviùs taxatum effecit, ut Chryſoſtomus ex Eccleſia Conſtantinopolitana, cujus epiſcopus erat, ejectus in exilium pelleretur. Ex eunuchis verò fuit quidam Eutropius, qui magiſtratûs & ſententias vendere ſolebat & provincias dare quibus vellet; quumq; conſul factus imperium ad ſe trãsferre ſtuderet, in ipſo cõſulatu Arcadius ei caput præcidi juſſit. Suſcepit Arcadius ex Eudoxia uxore filiũ Theodoſium, quem in cunis vagientem appellavit Auguſtũ.

Honorius Stilliconem in magno habuit precio propter res contra Gottos feliciter geſtas, adeò ut filias ejus duas ſucceſſivè uxores duceret. Quum verò tandem Stillico cogitare cœpiſſet qua arte imperium occidentale ad filium ſuum Eucherium transferret, & in hunc finem Vandalos, Suevos & Alemannos Romani imperii hoſtes magnis pollicitationibus in Galliam attraxiſſet, juſſu Honorii occiſus eſt, ejuſque filius obtruncatus. Vituperatur Honorii ſocordia, & quod nihil paternæ aut avitæ virtutis retulerit. Ajunt enim quum ab Alarico Gotto Roma eſſet capta, ipſum maximè de gallina ſua quam Romæ nomine appellavit ſolicitum fuiſſe. Id temporis Gottorum potentia in Italia indies fermè crevit, &, quod non parum admirationis meretur; non levia initia dilacerationis imperii facta ſunt. Nam verſus Galliam à Francis, verſus Pannoniam à Gottis non leviter concuſſum eſt imperium.

Synchroniſmus.

1. Iohannes Chryſoſtomus Antiochenus poſt eloquentiæ ſtudium totum ſe ſacrarum lectionum meditationibus dedit, tanta felicitate ut primò lector Antiochenæ Eccleſiæ, deinde presbyter, tum Epiſcopus Conſtantinopolitanæ

opolitanæ Eccleſiæ electus ſit, ac plurimas Eccleſias er Thraciam, Aſiam & Pontum ſub cura & inſpectione ſua habuerit. A facundia dictus eſt χρυσόστομος, quod aureum os haberet. Nimia uſus eſt παῤῥησίᾳ, ex qua ab is quorum vitia tangere ſolebat malam iniit gratiam, maximè verò ab Eudoxia Arcadii conjuge, quam ob ejectum Severianum graviùs reprehenderat. Quare hæc ultionem meditans à marito impetravit, ut coacta Synodo ab Epiſcopis adverſariis Chryſoſtomus damnaretur tanquam reus criminis læſæ majeſtatis. Abiit igitur in exilium in faucibus Ponti, unde tamen propter populi tumultum mox revocatus eſt, ſed quum non deſiſteret inſolentiam Eudoxiæ carpere, & ejus παῤῥησία diceretur contumelia, Arcadii mandato iterum abducitur in exilium, ubi annum agens 52 febri correptus in Ponto mortuus eſt anno Chriſti 407. Fuit ei diſſenſio cum Epiphanio de libris Origenis.

2. Anaſtaſius Romæ ſedit Epiſcopus ab anno Chriſti 398 annos 4, ut refert Marcellinus. Hic Epiſcopus voluit ſtando, non ſedendo lectionem Euangelii audiri. Huic Anaſtaſio ſucceſſit Innocentius Albanus, qui ſedit ab anno Chriſti 402 annos 15, & excommunicavit Arcadium Imp. quod Eudoxiæ cauſſa Ioh. Chryſoſtomum ſede ſua moviſſet.

3. Alaricus Gottorum rex primam irruptionem facit in Italiam allectus fraude Ruffini qui perfidum agebat tutorem Arcadii. Ex hoc tempore cœpit meticuloſa eſſe Italia quæ hactenus exteris gentibus formidabilis extitit. Hic Alaricus apud Theodoſium ductor exercitus fuerat contra Eugenium, ſed jam Italiam ingreſſus ab Honorio Imp. ſedem expetiit, & obtinuit ut in Gallia opponeretur Francis qui ex illa parte imperium infeſtabant. Dum igitur in Gallias Alaricus pergit, Honorius contra fidem mittit Stilliconem, qui per ducem quendā ſuum ex inſidiis in ipſo die Paſchatos Gottos nihil tale ſuſpicantes adoritur. Hi perturbati & propter feſti religionem cedentes quum extremè urgerentur, demum arma corripuerunt, jamque in furorem acti à cœpto itinere deſiſtentes Romam contenderunt cunctā obvia ferro & flamma vaſtantes. Urbs biennio obſeſſa capta eſt anno 13 Honorii, qui eſt annus Chriſti 410. In hac Romæ direptione in hoſtium poteſtatem venit Placidia Galla ſoror

Gottorum prima irruptio in Italiam.

Gotti capiunt Romam.

Nazianzeno & Cyrillo, quamvis in quibuſdam non adeò ſolidè, maximè ubi in loco de vindicta diſtinguunt inter conſilia & præcepta. Quum Chriſtiani offerrent ei ſcriptum in quo doctrina Eccleſiæ defendebatur, cum riſu & joco reſctipſit hæc verba: ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων. Sed reſpondit nomine aliorum Epiſcoporum Baſilius in hæc verba: ἀνέγνως ἀλλ' οὐκ ἔγνως, εἰ γὰρ ἔγνως οὐκ ἂν κατέγνως. Cum Conſtantio Imp. tenuit imperium ſexennio. Cœpit deinde ſolus imperare anno Chriſti 361, & imperavit annum 1 & menſes 7. Quo tempore multa petulanter & crudeliter egit. Perſis bellum intulit, in quo lethaliter ſauciatus projecto in aërem ſanguine in Chriſti contumeliam evomuit hæc verba: νενίκηκας ὦ γαλιλαῖε, id eſt, viciſti Galilæe, & ſic ex impuro corpore impuram effudit animam.

Synchroniſmus.

1. Sub initium imperii Iuliani multi epiſcopi à Conſtantio expulſi ad eccleſiarum gubernationem redierunt, inter quos etiam Athanaſius fuit. Sed non diu duravit hæc felicitas. Iulianus enim magicis artibus deditus magorum accuſationibus contra Athanaſium facilè ceſſit & Athanaſium in exilium ejecit, quod quintum ejus exilium fuit. Conſolatus tamen eſt Athanaſius lugentes Chriſtianos his verbis: Eſtote bono animo, filioli, nam Iulianus nubecula eſt quæ brevi evaneſcet. Convenit hoc cum reſponſo cujuſdam ludimagiſtri ad quæſtionem ſarcaſticam Libanii, quid faceret fabri filius; Parat, inquit ille, Iuliano loculum. Paucis diebus pòſt cadaver Juliani loculo incluſum allatum eſt.

2. Anthropomorphitæ circa hæc tempora prodierunt, qui Deo humanam figuram affinxerunt.

3. Templum Delphicum antehac ſæpè deletum ſed rurſus exſtructum tempore Iuliani terræ motu & fulminibus ita eſt everſum, ut nunquam deinde inſtauratum fuerit. Miſerat eò Julianus ſciſcitatum de eventu Perſici belli. Admiratione digna ſunt quæ eodem tempore accidiſſe leguntur de duobus templis, Hieroſolymitano & Delphico in pœnam Judæorum & Ethnicorum.

JOVINIANUS.

Poſt Juliani obitum quum milites Romani propter immi-

imminentem hoſtem in magnis eſſent anguſtiis, feſtinata deliberatione Imperatorem fecerunt Jovinianum filium Varroniani Pannonici in re militari clari. Invitus autem Jovinianus imperatoriam dignitatem aſſumpſit urgentibus militibus, qui Ioviniano quod Chriſtianus eſſet ſeſe excuſanti, & quod militibus ethnicis præeſſe non poſſit prætendenti, reſponderunt & ſe Chriſtianos eſſe. Sic ergo factus eſt Imperator Jovinianus extincto Juliano, in quo Conſtantini M. poſteritas deleta eſt, & imperium ad alios tranſlatum: Fuit autem Julianus ethnicorum Imperatorum ultimus. Qui enim ſequuntur omnes Chriſtiani fuerunt, niſi quod quidam Arianiſmo fuerunt infecti. Cœpit Iovinianus imperare anno Chriſti 363, & imperavit menſes 7. Orthodoxorum epiſcoporum ſummus fautor & Arianorum oſor, unde in eccleſiaſtica hiſtoria valdè celebratur. In negotiis politicis hoc maximè in ipſo deſideratur, quod pacem cum Perſis fecit neceſſariam quidem ſed Senatui populoque Rom. ignominioſam. Etenim quum in caſtris Romanis ingens fames eſſet, & hoſtis propter Iuliani obitum factus eſſet elatior, præ metu Jovinianus reſtituit Sapori Perſæ regiones trans Tigrim ſitas, quas Galerius Maximianus Romano Imperio adjecerat. Præterea prohibitus fuit populus Romanus auxilia ferre Arſaci Armeniæ regi Romanorum ſocio contra Perſas, quæ non erat levis ignominia. Poſtea menſe imperii 7 læſus hyberno frigore quum in finibus Bithyniæ & Galatiæ veniſſet in cubiculum recens calce illitum, idque calefactum graviorem odorem emiſiſſet, noctu odore illo ſuffocatus & mortuus repertus eſt. Alii mortem hanc tribuunt cruditati ex nimia edendi in cœna aviditate & cibi ingeſtione contractæ.

Synchroniſmus.

Orthodoxi, inter quos Athanaſius, ab exiliis revocantur, Eccleſijs reditus redduntur, & idolorum templa clauduntur. Iam enim nubecula, de qua Athanaſius, evanuerat.

VALENTINIANUS & VALENS.

Valentinianus natus fuit in Pannoniâ ex humili loco, patre Gratiano, qui Funarii nomen obtinuit, eò quod

Pictavii, hic in patria ſua Alexandriæ ; ille anno Chriſti 366, hic 371.

5. In hiſtoria Valentiniani I prima irruptio Saxonum in limites Romani Imperii facta eſt, cum quibus deinde Romani ſemper ſummo cum periculo dimicarunt.

6. Inter Vrſicinum & Damaſum Epiſcopos Romanos acerrima fuerunt ſchiſmata, adeò ut ad cruentos gladios devenirent. Obtinuit tamen Damaſus vir doctus & D. Hieronymi amantiſſimus, qui ab anno Chriſti 367 ſedit annos 17.

GRATIANVS & VALENTINIANVS II.

Fuerunt hi fratres ſed non uterini, filii Valentiniani I. Imperarunt cum patre annos 8 & paulò ultra, & poſt patris obitum cum Valente patruo annos 3. Mortuo Valente cœperunt ſoli imperare anno Chriſti 377. Gratianus in Oriente annos 6, Valentinianus in Occidente annos 15. Gratianus conſortem imperii fecit Theodoſium, ejuſque ingenium ſtudiis deditum valdè commendatur & ſingularis amor erga Auſonium poetam, quem etiam conſulem fecit. Symbolum Nicenum ſe amplecti profeſſus eſt, & poſt obitum Valentis orthodoxos epiſcopos exulantes revocavit, hæreticos verò ejecit. Dictus fuit Germanicus, item Alemannicus, quia vivo adhuc Valente ad Argentoratum (quam urbem & Argentariam ſcriptores vocant) plures quàm 30000 Alemannorum fudit. Quum Theodoſio collegæ omnia tradidiſſet, & quidem bellum contra Gothos in Thracia, quos etiam Theodoſius repreſſit, ipſe venationi & ludis deditus, & exteros milites domeſticis præferens, inſidioſè à Maximo Galliæ præſide interfectus eſt. Venio nunc ad Valentinianum, qui adoleſcens Mediolani cum matre Juſtina vivebat, quæ Arianæ ſectæ vivo marito clanculum erat addicta, ſed mortuo palàm profeſſa filium Valentinianum in eundem errorem pertraxit; neque hoc ſolum, verùm etiam Ambroſium Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopum miſſis ſatellitibus ex templo ejici juſſit, quibus adventantibus Ambroſius reſpondiſſe ſcribitur, ſe non diſceſſurum à grege ſuo, ſed quicquid eſſent fa-

cturi ſe paratum eſſe ad omnes eventus. Literis monitus à Maximo ut eccleſiis orthodoxis moleſtus ne eſſet, indeque dolos Maximi ſuſpicatus confugit in Orientem ad Theodoſium, à quo monitus fuit, ut relicta Arianorum ſecta veram ſententiam amplecteretur. Progreſſus eſt Theodoſius Theſſalonicam cum Valentiniano juniore, ubi auditis & cum ambiguo reſponſo dimiſſis Maximi legatis Mediolanum eſt profectus, ſuperatiſque Alpibus quum circa Aquilejam Maximum ibi ſecurè degentem cepiſſet, occidi juſſit eò quod Gratianum interfecerat & imperium ad ſe transferre conatus fuerat. Poſt Maximi interitum quum Theodoſius in Italia & vicinis provinciis omnia ad tranquillitatem redegiſſet, Valentinianus in Galliam diſceſſit, cujus præſes fuerat Maximus, eamque gubernavit quinquennium, ubi ſcribam habuit Eugenium & ducem Arbogaſtum virum Gotticum. Horum fraude per cubicularios ſuos Valentinianus laqueo ſtrangulatus eſt. Affectabat enim imperium Eugenius. quam ad rem ſocium ſibi jungebat Arbogaſtum, ſed ambos ſpes fefellit, ſiquidem Theodoſio juſtas parricidii pœnas dederunt, ut dicetur.

Synchroniſmus.

1. Claruit hoc tempore D. Ambroſius Eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopus, in Gallia patre illuſtri natus. Adoleſcens Romam profectus eſt & eloquentiæ operam dedit, ut poſtea forum adierit, & conſularem dignitatem adeptus Liguriam gubernaverit. Quum autem Mediolani inter orthodoxos & Arianos orta eſſet contentio de eligendo Epiſcopo, Ambroſius eò miſſus gravi oratione de concordia habita omnium ſuffragatione eligitur Epiſcopus, & poſt multam recuſationem accepto baptiſmo Epiſcopi munus ſuſcepit, & à faſcibus ad pedum tranſiit, anno Chriſti 372. Valdè commendatur ejus eloquentia & in pura religione conſtantia. Quum enim juſſu Valentiniani II. à matre Iuſtina Arianorum fautrice inſtigati ut è templo egrederetur ſignificatum eſſet, præſenti animo reſtitit, non, inquiens, tradam lupis ſtabulum ovium mearum. Sed ob id Mediolano cedere coactus Aquilejam profugit anno Chriſti 383, ſed poſtea ad Epiſcopatum ſuum rediit.

2. Siricius Epiſcopus Romanus ſedit ab anno Chriſti 382 annos 15. Primus miniſtris Eccleſiæ in occidente

conjugio

njugio interdixit, pro fundamento adducens illud
uli Roman.8. verſ.8. Qui in carne ſunt, Deo placere
n poſſunt.

3. Vixit circa hæc tempora Apollinarius Epiſcopus
odiceæ in Syria, qui in humana natura Chriſti nega-
animam rationalem, quaſi λόγος fuerit aſſumpti cor-
ris anima.

4. Macedonius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ne-
vit deitatem Spiritus S. ex quo πνευματομάχος dictus
. Sunt qui hujus vitam referunt ad annum Chriſti 361.
nc ſecta Macedonianorum.

THEODOSIUS.

Genere fuit Hiſpanus, natus patre Honorio & matre
rmantia, ex nobili familia. A Gratiano in imperii
nſortium fuit aſcitus anno Chriſti 379, à quo anno
merantur anni imperii Theodoſii, qui fuerunt 16.
nceps fuit laudatiſſimus & de republica & Eccleſia
imè meritus. Nam oppreſſis hoſtibus Chriſti & im-
ii pacem reſtituit. Maximum, qui in Gallia imperium
vendicabat, propè Aquilejam vicit, ut ſuprà diximus.
genium & Arbogaſtum, Valentiniani junioris inter-
tores licèt copiis multo inferior miraculoſo ventorum
liantium auxilio vicit, ubi Eugenius ad Theodoſium
luctus & ad pedes ejus proſtratus, quum veniam pe-
ret, à militibus aſtantibus capite truncatus eſt, Arbo-
tus in fuga ne retractus in conſpectu victoris pœnas
et, ipſe ſibi mortem conſcivit. Tantæ fuit autoritatis
eodoſius, ut Athanarico Gotorum rege, cum quo fe-
pepigerat, Conſtantinopoli defuncto, Gothi ultrò
imperio Romano ſubjecerint. Hic Athanaricus ſeu
alaricus eſt ille qui in ordine ſucceſſit Fridigerno. De
e in Eccleſia valdè fuit ſolicitus, quam ob cauſſam
vocatis aliquot Epiſcopis Synodum Conſtantinopo-
lebravit, in qua contra Arianos & Macedonium Ni-
o ſymbolo adjecta eſt confeſſio de Spiritu S. quod is
t verè ὑφιστάμενον. Et voluit Theodoſius proferri ſcri-
veterum patrum ante hæc diſſidia edita. Acerbius
factum legitur quod patravit in Theſſalonicenſes,
uos propter ſeditionem exortam promiſcuè ſæviit
fonte inſontem abripiendo & 7000 trucidatis. Ob

hujus

hujus facti enormitatem ab Ambroſio communione Eccleſiæ excluſus non niſi per publicam pœnitentiam receptus eſt. Poſt devictos Eugenium & Arbogaſtum, filios duos imperii conſortes fecit, Arcadium Orienti, Honorium Occidenti præficiens; ipſe verò reliquum vitæ tempus Mediolani exegit, ubi mortuus eſt, & corpus Conſtantinopolin relatum, ac ſepultum anno Chriſti 395. Ante mortem condito teſtamento Honorio Stilliconem, Arcadio Ruffinum tutorem adjunxerat.

Synchroniſmus.

1. Theodoſio Imp. ſacro baptiſmate Theſſalonicæ initiato per Acholium ejus loci epiſcopum orthodoxum, Ariani ex urbe Conſtantinopoli ejiciuntur, & recipiuntur Athanaſiani anno Chriſti 380.

2. Synodus Oecumenica II quæ fuit Conſtantinopolitana prima indicitur à Theodoſio Imp. & frequentatur ab Epiſcopis 150 anno Chriſti 381. Principes Epiſcoporum fuerunt Cyrillus Hieroſolymitanus, Meletius Antiochenus, & Timotheus Alexandrinus. Damnatus eſt Macedonius πνευματομάχος. Execrationes quibus hoſtes Spiritus S. fuerunt excommunicati, dictæ ſunt ἀναθεματισμοί. Confirmata & declarata ſunt Synodi Nicenæ decreta, & lata eſt ſententia ut Conſtantinopolitanus Epiſcopus haberet primatus honorem poſt Epiſcopum Romanum, quod Conſtantinopolis eſſet nova Roma.

3. D. Auguſtinus celeberrimus ille Eccleſiæ Doctor quum Mediolani Rhetoricam doceret, audivit ibidem docentem Ambroſium, & quum antea Manichæus eſſet, animo ad ſacræ ſcripturæ lectionem rectiùs applicato Manichæorum doctrinam faſtidire & ſalutarem Euangelii lucem amplecti cœpit, & poſtea ab Ambroſio Mediolani baptizatus eſt anno ætatis 33, qui fuit annus Chriſti 388. Triennio poſt factus eſt presbyter in Eccleſia Hipponenſi in Africa, cui præfuit annos 40.

4. D. Hieronymus circa hæc tempora floruit, qui natus ſcribitur anno Chriſti 330, oriundus Stridone oppido Dalmatiæ in finibus Pannoniæ. Primò philoſophiæ operam dedit, poſtea ſacris literis ſeſe addixit, in quibus quantum profecerit teſtantur ejus ſcripta. Mortuus eſt in Iudæa in oppido Bethlehem patria Ieſu Chriſti Servatoris noſtri, anno ætatis 91, qui eſt annus Chriſti 420.

5. Au-

5. Auſonius poëta Gratiani Imp. præceptor gratitudi-
s ergò ad conſularem dignitatem evectus eſt.
6. Claudianus poëta imperante Theodoſio floruit
c tempore, & res geſtas ſuorum temporum diligenter
ipſit, in primis bellum Gildonicum, quod Gildo ho-
o ſeditioſus movit in Africa ſub Honorio Imp. Fuit
tem Gildo tutor Honorii, cujus ætatem quum ſperne-
t, imperium affectavit.
7. Symmachus quod ethnica ſacra Romæ reſtitui pe-
iſſet ab Ambroſio & Prudentio poëta refutatur.

ARCADIUS in Oriente.
HONORIUS in Occidente.

Filii Theodoſii. quos pater vivus conſortes imperii fe-
rat; ſed propter ætatem adjunxit tutores præcipuos
ces Ruffinum Arcadio, & Stilliconem Honorio, Afri-
verò Gildonem præfecit. Sed omnes hi perfidi facti
it. Cœperunt hi fratres poſt obitum patris imperare
no Chriſti 395, & Arcadius regnavit annos 13, Ho-
rius annos 29. Arcadius igitur ſuum imperium per-
xit uſque ad annum Chriſti 408; Honorius verò in oc-
lente uſque ad annum Chriſti 423.
Arcadius in ſuo imperio mox ſenſit perfidiam tutoris
Ruffini hominis in Gallica gente nati. Hic enim ſpe
perii potiundi ſeductus quum antea ſub Theodoſio
bello contra Eugenium Gothica auxilia duxiſſet, mu-
ribus Gothos ſibi conciliavit, regique Alarico ut arma
ntra Arcadium caperet perſuaſit. Sic enim fore ſpera-
t ut ab Arcadio in ſocietatem imperii aſſumeretur &
perator nominaretur. Sed ſpe falſus eſt. Quum enim
c peteret, à militibus ante tribunal trucidatus eſt.
ox pari fraude Arcadium oppugnavit Ruffini imitator
janus, dux Gothicus & Arianus, qui Gothorum auxi-
fretus bellum civile contra Arcadium movit. Cujus
iam nullis præſidiis humanis munitam quum noctu
endere conatus eſſet, deprehenſum eſt angelicis præ-
iis eam fuiſſe conſervatam. In muris enim angelo-
n exercitus fuit conſpectus, qui milites Cajani depu-
Ipſe verò Cajanus in prælio navali inter Helleſpon-
n & Cherſoneſum è fuga retractus eſt, ejuſque caput
nſtantinopoli palo ſuffixum omnium ludibrio fuit
expo-

expoſitum. Eodem tempore Gildo Africæ præfectus Africam ſuo dominio ſubjecit, & ob hanc perfidiam à fratre Maſcezel (ſeu Maſcelzer) reprehenſus ejus filios interfecit. Quam injuriam Maſcezel vindicaturus ex Italia copias contra Gildonem eduxit, & exercitu 5000 virorum fudit 70000 hoſtium; ipſe verò Gildo in fuga ſeſe jugulavit. Poſtea quum Maſcezel Africam ad ſe trahere conatus eſſet, à militibus fuit obtruncatus. Ita divina protectione ab hoſtibus ſuis liberatus eſt Arcadius, in cujus imperio ferè nihil fuit deſideratum, niſi quod uxori Eudoxiæ & eunuchis nimiam conceſſit potentiam. Illa enim propter faſtum à Ioh. Chryſoſtomo graviùs taxatum effecit, ut Chryſoſtomus ex Eccleſia Conſtantinopolitana, cujus epiſcopus erat, ejectus in exilium pelleretur. Ex eunuchis verò fuit quidam Eutropius, qui magiſtratûs & ſententias vendere ſolebat & provincias dare quibus vellet; quumq; conſul factus imperium ad ſe trãsferre ſtuderet, in ipſo cõſulatu Arcadius ei caput præcidi juſſit. Suſcepit Arcadius ex Eudoxia uxore filiũ Theodoſium, quem in cunis vagientem appellavit Auguſtũ.

HONORIUS Stilliconem in magno habuit precio propter res contra Gottos feliciter geſtas, adeò ut filias ejus duas ſucceſſivè uxores duceret. Quum verò tandem Stillico cogitare cœpiſſet qua arte imperium occidentale ad filium ſuum Eucherium transferret, & in hunc finem Vandalos, Suevos & Alemannos Romani imperii hoſtes magnis pollicitationibus in Galliam attraxiſſet, juſſu Honorii occiſus eſt, ejuſque filius obtruncatus. Vituperatur Honorii ſocordia, & quod nihil paternæ aut avitæ virtutis retulerit. Ajunt enim quùm ab Alarico Gotto Roma eſſet capta, ipſum maximè de gallina ſua quam Romæ nomine appellavit ſolicitum fuiſſe. Id temporis Gottorum potentia in Italia indies fermè crevit, &, quod non parum admirationis meretur, non levia initia dilacerationis imperii facta ſunt. Nam verſus Galliam à Francis, verſus Pannoniam à Gottis non leviter concuſſum eſt imperium.

Synchroniſmus.

1. Iohannes Chryſoſtomus Antiochenus poſt eloquentiæ ſtudium totum ſe ſacrarum lectionum meditationibus dedit, tanta felicitate ut primò lector Antiochenæ Eccleſiæ, deinde presbyter, tum Epiſcopus Conſtantinopolitanæ

nopolitanæ Eccleſiæ electus ſit, ac plurimas Eccleſias
per Thraciam, Aſiam & Pontum ſub cura & inſpectio-
ne ſua habuerit. A facundia dictus eſt χρυσόστομος, quod
aureum os haberet. Nimia uſus eſt παῤῥησίᾳ, ex qua ab
is quorum vitia tangere ſolebat malam iniit gratiam,
maximè verò ab Eudoxia Arcadii conjuge, quam ob eje-
ctum Severianum graviùs reprehenderat. Quare hæc
ultionem meditans à marito impetravit, ut coacta Syn-
odo ab Epiſcopis adverſariis Chryſoſtomus damnare-
tur tanquam reus criminis læſæ majeſtatis. Abiit igitur
in exilium in faucibus Ponti, unde tamen propter popu-
li tumultum mox revocatus eſt, ſed quum non deſiſteret
inſolentiam Eudoxiæ carpere, & ejus παῤῥησία dicere-
tur contumelia, Arcadii mandato iterum abducitur in
exilium, ubi annum agens 52 febri correptus in Ponto
mortuus eſt anno Chriſti 407. Fuit ei diſſenſio cum Epi-
phanio de libris Origenis.

2. Anaſtaſius Romæ ſedit Epiſcopus ab anno Chriſti
8 annos 4, ut refert Marcellinus. Hic Epiſcopus vo-
it ſtando, non ſedendo lectionem Euangelii audiri.
uic Anaſtaſio ſucceſſit Innocentius Albanus, qui ſedit
anno Chriſti 402 annos 15; & excommunicavit Ar-
dium Imp. quod Eudoxiæ cauſſa Ioh. Chryſoſtomum
le ſua moviſſet.

3. Alaricus Gottorum rex primam irruptionem facit
Italiam allectus fraude Ruffini qui perfidum agebat
orem Arcadii. Ex hoc tempore cœpit meticuloſa eſ-
talia quæ hactenus exteris gentibus formidabilis exti-
. Hic Alaricus apud Theodoſium ductor exercitus
rat contra Eugenium, ſed jam Italiam ingreſſus ab
onorio Imp. ſedem expetiit, & obtinuit ut in Gallia
poneretur Francis qui ex illa parte imperium infeſta-
nt. Dum igitur in Gallias Alaricus pergit, Honorius
ntra fidem mittit Stiliconem, qui per ducem quendā
m ex inſidiis in ipſo die Paſchatos Gottos nihil tale
picantes adoritur. Hi perturbati & propter feſti reli-
nem cedentes quum extremè urgerentur, demum ar-
corripuerunt, jamque in furorem acti à cœpto itine-
reſiſtentes Romam contenderunt cunctà obvia ferro
amma vaſtantes. Urbs biennio obſeſſa capta eſt an-
3 Honorii, qui eſt annus Chriſti 410. In hac Romæ
ptione in hoſtium poteſtatem venit Placidia Galla
ſoror

Gottorum prima irruptio in Italiam.

Gotti capiunt Romam.

ſoror Honorii, filia Theodoſii, & deſponſata eſt Alarici cognato Adaulpho. Alaricus enim jam erat ſenex. Per hoc conjugium multa effecit Placidia quæ ſalutaria erant Italiæ. Poſtea Conſtantius quidam patricius Romanus, qui Galliam gubernabat, miſſus eſt contra Adaulphum, qui quum in Hiſpania interficeretur à militibus, repetiit Conſtantius Placidiam, quam Honorius ei dedit conjugem. Ex hoc conjugio natus eſt Valentinianus III.

4. Radagiſus Scytha tyrannus & religionis Chriſtianæ hoſtis 200000 Gothorum duxit in Italiam & Romanis ingentem terrorem injecit. Sed quum Apenninum tranſiiſſet ad Feſularum montes, multitudo fame diſſipata à Stillicone conſule oppreſſa & deleta eſt. Radagiſus fugiens captus & ſtrangulatus eſt. Captivorum greges ſingulis aureis venditi ſunt. Accidit hæc Gothorum clades anno Chriſti 405, nempe quinquennio ante Romam ab Alarico captam.

Franci duce VVaramundo ingrediuntur Galliam.

5. Franci occupant urbem Trevirorum, accerſiti à Senatore cujus uxorem rapuerat Lucius præſes Romanus. Deinde ex urbe Trevirorum ulterius progreſſi ſunt in Belgicum & Celticum. Hoc modo initium regni Francorum in Gallia ab occupatione Trevirorum ſumitur. In hoc autem regno primus rex nominatur Pharamundus ſeu Waramundus, qui cœpit in Gallia regnare anno Chriſti 420, & regnavit annos 11. Obſervandum hoc eſt contra eos qui diſputant Francicam gentem ex Gallia veniſſe in Germaniam; quod falſum eſt, quum hiſtoria manifeſtè doceat ex Germania in Galliam veniſſe. Sic apparet quomodo imperium in Occidente ſub Honorio Imp. ruere cœperit. Porrò Franciæ regum tres ſtirpes numerantur, quarum prima eſt à Pharamundo uſque ad Pipinum; ſecunda à Pipino uſque ad Hugonem Capetum; tertia ab Hugone Capeto uſque ad noſtram ætatem.

Regum Franciæ tres ſtirpes.

THEODOSIVS II. & VALENTINIANVS III.

Arcadio ſucceſſit filius Theodoſius II in Oriente, cum quo Honorius in Occidente imperavit annos 15, quibus exactis & mortuo Honorio Theodoſius conſortem imperii fecit Valentinianum III. Theodoſius igitur

ır cœpit imperare anno Chriſti 408, Valentinianus in
)ccidente anno Chriſti 425; ille imperavit annos 42, hic
erò 30. Quare poſt obitum Theodoſii ſuperſtes fuit
alentinianus annis 5.

Theodoſius à pietate & eruditione valdè commenda-
r. Puer quum eſſet, traditus fuit Iſdigerdi Perſarum
gi, ut hujus prudentia ac cura imperium contra hoſtes
rvaretur. Additus ipſi fuit tutor Anthenius vir magnæ
udentiæ & fidelitatis, qui in pietate & morum infor-
atione optimè præfuit Theodoſio. Sororem habuit
ılcheriam fœminam miræ eruditionis & eloquentiæ,
jus conſilia Theodoſio ſemper fuere ſaluberrima. Uxo-
m ſuaſu ſororis Pulcheriæ duxit Athenaida, filiam Le-
tii Athênienſis philoſophi, fœminam omni doctrina-
m genere excultam, cui ſacro baptiſmo tinctæ nomen
ıtavit ut Eudoxiam appellaret, ex qua ſuſcepit filiam
doxiam, quæ deinde uxor Valentiniani III facta
. Pietati, precibus & jejuniis admodum deditus fuit
ıeodoſius, & ſcribitur manè cum ſororibus, quæ ſacræ
igioni erant addictæ, precationes recitaſſe & pſalmos
:iniſſe. Propria manu exaravit Novi Teſtam. libros,
orum aliquam partem quotidie legit. Bibliothecam
eribus libris Eccleſiaſticis & philoſophicis locupletiſ-
ıam inſtruxit Byzantii. Miræ facilitatis fuit in condo-
ıdis offenſis & literis ſubſcribendis, quam ob cauſ-
ı lepide à Pulcheria ſorore fuit reprehenſus. Hæc e-
ı finxerat literas, in quibus petebatur Eudoxia uxor
peratoris, quibus non perlectis Theodoſius addidit
ſcriptionem, ſed oſtenſa temeritate cœpit imperator
cautior. Perſuaſus ab uxore Eudoxia, quæ Eutychis
rem amplectebatur, ſororem Pulcheriam ex aula re-
vit, ſed mox revocavit, Eudoxiam verò ob pomum
endæ magnitudinis cuidam Paulino dono datum,
quo ζηλοτυπία Theodoſio oborta fuit, à ſeſe dimiſit.
res bellicas mollior fuiſſe ſcribitur, & per duces omnia
ediviſſe. Duces autem præcipuos habuit Gratianum,
'aburium, Aſparem Ardaburii filium, & Ariovindam,
s Gothos fuiſſe ex hiſtoriis Melanchthon affirmat,
arem & Gratianum in Africam miſit contra Genſeri-
ı, ſed infelici eventu. Perſarum victor quum eſſet
eodoſius, miſit tamen legatos ad petendam pacem.
Honorii obitu certior factus, & quod Johannes

Scriba Ravennæ tyrannidem arripuiſſet, miſit in Italiam Ardaburium, quem ab hoſte captum liberavit filius Aſpar & ipſum hoſtem trucidat. Quo cognito Theodoſius imperii conſortem fecit Valentinianum III.

Hic Valentinianus fuit conſobrinus Theodoſii, natus ex Conſtantio & Placidia ſorore Theodoſii, ut dictum eſt. Inſidiatus antea fuerat Honorio, & ideo ex occidente pulſus receptus fuerat à Theodoſio, ſed poſt Honorii mortem & interfectum Scribam tyrannum in matrimonium ducta Eudoxia filia Theodoſii in occidentale imperium reſtitutus eſt. Fuit princeps turpibus libidinibus deditus, quarum etiam pœnas dedit. Quum enim Maximo cuidam Romæ primario viro in ludo annulum detraxiſſet, mittit eum ad Maximi conjugem, ſimulans maritum hoc agere ut ad Imperatoris uxorem veniret. Maximi uxor ubi in aulam venit à Valentiniano vi rapitur ad ſtuprum. De hac injuria quum queſta eſſet apud maritum, cœpit hic cogitare de vindicta, & per duos milites interfecit Valentinianum, & poſtea hujus uxorem Eudoxiam vi comprimit & ſibi matrimonio jungit, & imperium ad ſe rapit. Deinde de Valentiniani cæde gloriatus tantam movit acerbitatem in Eudoxia, ut ultionem meditata ex Africa accerſeret Genſericum Vandalorum ducem, quo adventante Maximus fugæ ſeſe dans à Romano milite interficitur. Genſericus Roma capta precibus motus abſtinuit ab incendio, ſed diripit eam per 14 dies, Eudoxiam avexit & ſibi uxorem duxit, & hujus filiam Eudoxiam filio dedit. Sic ultorem ulciſcitur ultor. Porrò fuit Valentinianus III ultimus Imperator occidentis uſque ad Carolum M. Interea verò temporis horrendæ ſeditiones & cædes fuerunt per Italiam & totum occidentem ſævientibus Gothis, Hunnis, Vandalis, &c.

Synchroniſmus.

1. Synodus Epheſina quæ eſt Oecumenica III autoritate Theodoſii junioris coacta eſt anno Chriſti 431. Convenerunt Epiſcopi ampliùs 200, & damnata eſt hæreſis Neſtorii Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui inſcitia & ſuperbia impulſus negavit Mariam dicendam eſſe θεοτόκον ſed χριστοτόκον dici poſſe conceſſit, & eo devenit ut impiè diceret: Noli gloriari Judæe; non enim Deum ſed hominem crucifixiſti. Quibus verbis apertè negavit

Neſtorius.

hypo-

hypoſtaticam unionem duarum naturarum in Chriſto, divinæ & humanæ. Hujus Synodi præſes fuit Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus. Damnatus eſt Neſtorius & in exilium pulſus, ubi putreſcentibus cunctis ſuis membris maximè verò lingua fœdiſſimè obiit anno Chriſti 434. Celebrata eſt hæc Synodus ſecundo anno poſt obitum Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis in Africa.

2. Synodus Epheſina II indicta eſt anno Chriſti 449, impia & infelix, in qua confirmata eſt hæreſis Eutychis, Abbatis ſive archimandritæ Conſtantinopolitani, qui introduxit confuſionem naturarum in Chriſto & ſuſtulit proprietatum diſtinctiones, aſſerens communicationem idiomatum in naturis, unde abſurdæ propoſitiones ortæ ſunt; divina natura paſſa eſt; humana natura eſt ipſa τ̃ λόγυ natura. Porrò hæc Synodus dicta eſt λῃςρικὴ, prædatoria, ſeu latronum concurſus, quia in ea omnia acta ſunt vi & armata manu. Etenim Dioſcorus Epiſcop. Alexandrinus Eutychianus Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum rectè ſentientem calcibus è conſeſſu expulit ut triduo poſt moreretur; quem mortuum etiam pedibus Dioſcorus conculcare non eſt veritus. Fuit hæreſis Eutychiana prorſus contraria Neſtorianæ & ex diſſentiendi ſtudio nata. Eodem enim tempore quo Neſtorius fuit Conſtantinopoli epiſcopus, ibidem Monachus fuit Eutyches, qui audita Neſtorii damnatione ad contrariam hyperbolen delapſus eſt. Cæterùm hujus Synodi autor fuit Chryſaphius Eunuchus Theodoſii, fautor Eutychianorum in gratiam Eudoxiæ conjugis Imperatoris, quem poſtea interfici juſſit Pulcheria. *Eutyches.*

3. Gravis perſequutio in Africa contra Orthodoxos ſtituitur à Genſerico Vandalorum rege, Arianorum fautore, anno Chriſti 437.

4. Romæ Epiſcopi fuerunt, Zoſimus, qui cenſuit Apoſtolicā ſedem contra verbum Dei nihil poſſe ſtatuere; Bonifacius Romanus, qui edixit ne quis ad presbyteri gradus admittatur ante annum 30 ætatis; Cœleſtinus I; Sixtus III, & Leo I dictus Magnus, qui ab anno Chriſti 440 ſedit annos 21, vir doctus cujus utiliſſima ſcripta hodie leguntur, variarum ceremoniarum autor, ſed ſacerdotibus conjugium conceſſit. Scripſit hic Leo ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum epiſtolam doctiſſimam, in qua Eutychis dogma ſolidè refutavit,

Scriba Ravennæ tyrannidem arripuiſſet, miſit in Italiam Ardaburium, quem ab hoſte captum liberavit filius Aſpar & ipſum hoſtem trucidat. Quo cognito Theodoſius imperii conſortem fecit Valentinianum III.

Hic Valentinianus fuit conſobrinus Theodoſii, natus ex Conſtantio & Placidia ſorore Theodoſii, ut dictum eſt. Inſidiatus antea fuerat Honorio, & ideo ex occidente pulſus receptus fuerat à Theodoſio, ſed poſt Honorii mortem & interfectum Scribam tyrannum in matrimonium ducta Eudoxia filia Theodoſii in occidentale imperium reſtitutus eſt. Fuit princeps turpibus libidinibus deditus, quarum etiam pœnas dedit. Quum enim Maximo cuidam Romæ primario viro in ludo annulum detraxiſſet, mittit eum ad Maximi conjugem, ſimulans maritum hoc agere ut ad Imperatoris uxorem veniret. Maximi uxor ubi in aulam venit à Valentiniano vi rapitur ad ſtuprum. De hac injuria quum queſta eſſet apud maritum, cœpit hic cogitare de vindicta, & per duos milites interfecit Valentinianum, & poſtea hujus uxorem Eudoxiam vi comprimit & ſibi matrimonio jungit, & imperium ad ſe rapit. Deinde de Valentiniani cæde gloriatus tantam movit acerbitatem in Eudoxia, ut ultionem meditata ex Africa accerſeret Genſericum Vandalorum ducem, quo adventante Maximus fugæ ſeſe dans à Romano milite interficitur. Genſericus Roma capta precibus motus abſtinuit ab incendio, ſed diripit eam per 14 dies, Eudoxiam avexit & ſibi uxorem duxit, & hujus filiam Eudoxiam filio dedit. Sic ultorem ulciſcitur ultor. Porrò fuit Valentinianus III ultimus Imperator occidentis uſque ad Carolum M. Interea verò temporis horrendæ ſeditiones & cædes fuerunt per Italiam & totum occidentem ſævientibus Gothis, Hunnis, Vandalis, &c.

Synchroniſmus.

1. Synodus Epheſina quæ eſt Oecumenica III autoritate Theodoſii junioris coacta eſt anno Chriſti 431. Convenerunt Epiſcopi ampliùs 200, & damnata eſt hæreſis Neſtorii Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui inſcitia & ſuperbia impulſus negavit Mariam dicendam eſſe θεοτόκον ſed χριστοτόκον dici poſſe conceſſit, & eo devenit ut impiè diceret: Noli gloriari Judæe; non enim Deum ſed hominem crucifixiſti. Quibus verbis apertè negavit *Neſtorius.*

hypo-

hypoſtaticam unionem duarum naturarum in Chriſto, divinæ & humanæ. Hujus Synodi præſes fuit Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus. Damnatus eſt Neſtorius & in exilium pulſus, ubi putreſcentibus cunctis ſuis membris maximè verò lingua fœdiſſimè obiit anno Chriſti 434. Celebrata eſt hæc Synodus ſecundo anno poſt obitum Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis in Africa.

2. Synodus Epheſina II indicta eſt anno Chriſti 449, impia & infelix, in qua confirmata eſt hæreſis Eutychis, Abbatis ſive archimandritæ Conſtantinopolitani, qui introduxit confuſionem naturarum in Chriſto & ſuſtulit proprietatum diſtinctiones, aſſerens communicationem idiomatum in naturis, unde abſurdæ propoſitiones ortæ ſunt; divina natura paſſa eſt; humana natura eſt ipſa τȣ̃ λόγȣ natura. Porrò hæc Synodus dicta eſt λῃςρικὴ, prædatoria, ſeu latronum concurſus, quia in ea omnia acta ſunt vi & armata manu. Etenim Dioſcorus Epiſcop. Alexandrinus Eutychianus Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum rectè ſentientem calcibus è conſeſſu expulit ut triduo poſt moreretur; quem mortuum etiam pedibus Dioſcorus conculcare non eſt veritus. Fuit hæreſis Eutychiana prorſus contraria Neſtorianæ & ex diſſentiendi ſtudio nata. Eodem enim tempore quo Neſtorius fuit Conſtantinopoli epiſcopus, ibidem Monachus fuit Eutyches, qui audita Neſtorii damnatione ad contrariam hyperbolen delapſus eſt. Cæterùm hujus Synodi autor fuit Chryſaphius Eunuchus Theodoſii, fautor Eutychianorum in gratiam Eudoxiæ conjugis Imperatoris, quem poſtea interfici juſſit Pulcheria. *Eutychei.*

3. Gravis perſequutio in Africa contra Orthodoxos inſtituitur à Genſerico Vandalorum rege, Arianorum fautore, anno Chriſti 437.

4. Romæ Epiſcopi fuerunt, Zoſimus, qui cenſuit Apoſtolicā ſedem contra verbum Dei nihil poſſe ſtatuere; Bonifacius Romanus, qui edixit ne quis ad presbyteri munus admittatur ante annum 30 ætatis; Cœleſtinus I; Sixtus III, & Leo I dictus Magnus, qui ab anno Chriſti 440 ſedit annos 21, vir doctus cujus utiliſſima ſcripta hodie leguntur, variarum ceremoniarum autor, ſed ſacerdotibus conjugium conceſſit. Scripſit hic Leo ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum epiſtolam doctiſſimam, in qua Eutychis dogma ſolidè refuta-

vit, & doctrinam de communicatione idiomatum eruditè illuſtravit.

5. Moſes Cretenſis inſignis impoſtor, fingens ſe è cœlo demiſſum ut Judæos qui in Creta tum vivebant per mare rubrum in patriam reduceret, plurimos Judæos mare ingreſſos miſerè decepit, ipſe magicis artibus ſe ſubducens, unde factum ut multi Cretenſium Judæorum Chriſtum amplecterentur.

Vandali. 6. VANDALI quum jam diu de Hiſpaniæ poſſeſſione dimicaſſent, cum Gothis migrare coguntur ex Hiſpania in Africam duce Genſerico, *Genſericus.* qui incitatus à Bonifacio Africæ comite (ad quem multæ extant Auguſtini epiſtolæ) Duce Valentiniani, ut arma pro ſe adverſus Romanos caperet, adduxit in Africam ad 50000 (aliis 80000) Vandalorum, & concedente Bonifacio multas urbes cepit. Regnare cœpit in Africa anno Chriſti 426 & regnavit annos 51, ſecta Arianus & orthodoxorum crudelis perſequutor. Occaſio Vandalicæ irruptionis in Africam fuit diſſidium inter Bonifacium Africæ ducem & Aëtium qui rexit Galliam Narbonenſem, & quum Bonifacius metueret Valentinianum Imp., in Africam attraxit Genſericum, qui propter Gothorum potentiam facilè paruit. Vandali in Africam ingreſſi vicerunt Bonifacium & alios Romanos exercitus, & Carthaginem occuparunt. Genſericus odia ſuorum metuens pacem fecit cum Valentiniano parte Africæ retenta, quæ ſub regno Vandalorum manſit annos 96, uſque ad tempora Juſtiniani Imp.

Hunni. 7. Hunni quorum dux fuit Attila à Genſerico contra Gothos attrahuntur in Hiſpaniam. Progreſſus igitur *Attila.* Attila ex Pannonia cum fratre Bleda ingenres copias in Romani Imperii fines traducit, & quum pervenit ad Toloſam uſque, Aëtius Galliæ Narbonenſis præſes optimo conſilio ſibi adjunxit Francos, quorum rex tunc erat Merovæus, *Merovæus tertius Francorum rex.* tertius Francorum rex, filius Clodii & nepos Pharamandi, & Gothos, quorum rex fuit Theodoricus qui ſucceſſerat Walliæ, de quo ſub Honorio Imp. Commiſſum eſt ingens prælium, de quo dicetur ſub Martiano Imp. & victus eſt Attila.

8. Gothi in Gallia turbant pacem, contra quos miſſus eſt Littorius Romanorum dux, qui aruſpicum reſponſis deceptus infeliciter cum Gothis manus conſeruit, & amiſſa

amiſſa exercitus ſui parte in hoſtium poteſtatem venit anno 439, quo Carthago à Genſerico capta eſt. Voluit Littorius Aëtii gloriam obſcurare, ſed malè ſucceſſit.

MARTIANUS.

Fuit ductor exercitus Theodoſiii junioris in Africa contra Genſericum, cujus captivus quum eſſet, & Genſericus videret aquilam in æſtu ſolis ejus caput tegentem ut tutiùs dormiret, ſingulare quid ominatus, ea lege ipſum dimiſit, ut ſi Imperator factus eſſet nihil contra Vandalos attentaret. Mortuo igitur Theodoſio Pulcheria Martianum propter pietatem & juſtitiam invitat ſimul ad imperium & conjugium, ſed ea conditione ut ſalvam retineret virginitatem, quod jam grandiuſcula mori vellet virgo. Cœpit Martianus imperare anno Chriſti 450, & imperavit annos 6 & menſes 6. Vixit igitur poſt Valentinianum annum 1. Princeps admodum laudatus & orthodoxorum fautor ſtudioſiſſimus. Cum Vandalis fedus pacemque fecit, ut & cum Parthis, ſive Perſis, nec unquam niſi provocatus ad arma venit. Orientis igitur imperium imminutum reparavit. In pace quum viveret, Chalcedonenſem Synodum convocavit, cui ipſe interfuit.

Synchroniſmus.

1. Synodus Chalcedonenſis, quæ fuit Oecumenica II, à Martiano Imp. indicta eſt anno 451, ubi convenerunt Epiſcopi 630, & dogma Eutychis nec non acta Dioſcori in Synodo λῃστρικῇ prolata ſunt & damnata. Ipſe Imperator ad præcavendos tumultus interfuit, ut unicuique ſua eſſet παῤῥησία. Non potuit tamen Martianus planè exſcindere Eutychianam hæreſin, quæ multis ſeculis hæſit in Eccleſia uſque ad tempora Mahometici furoris. *Synodus Chalcedonenſis.*

2. Pugna Catalaunica, hoc eſt, in campis Catalaunicis ad Toloſam commiſſa inter Attilam Hunnorum & Aëtium Romanorum ducem incidit in annum 2 imperii Martiani, in qua utrinque ceciderunt 180000 hominum. Victoria licet eſſet penes Romanos, & Attila ſibi manus adferre cogitaret, tamen alius ſequutus eſt eventus. Quum enim Aëtius certa de cauſſa non inſequeretur Attilam, forſan cogitans fugienti hoſti argenteum

pontem eſſe faciendum, regreſſus eſt Attila in Pannoniam, viribúſque ibi recollectis majore furore incenſus invaſit Italiam, Aquilejam delevit, Ticinum & Mediolanum exſcidit & incendit; quumque jam ad urbem Romam eſſet acceſſurus, flexus precibus Leonis Epiſcopi à Valentiniano miſſi à Romæ oppugnatione abſtinuit, & firmata pace tota Italia exceſſit. Rogatus quur erga Epiſcopum tam humanus fuiſſet, reſpondiſſe fertur, ſe reveritum fuiſſe ſenem quendam à tergo Epiſcopi adſtantem & ſtricto gladio minitantem niſi acquieſceret. Hic eſt ille Attila qui dixit ſe eſſe flagellum Dei ad corrigenda Chriſtianorum vitia.

3. Attila & Aëtius fortiſſimi duces eodem anno moriuntur, videlicet anno Chriſti 454. Attila in nuptiis, quas habuit cum juvencula filia regis Bactrianorum, quum vino ſe largiùs ingurgitaſſet, per ſomnum ſanguine è naribus erumpente ſuffocatus eſt, & ſic Italiam vexare deſiit. Aëtius verò fraude Maximi iſtius, cujus uxorem ſtupraverat Valentinianus III, periit. Quum enim Maximus ille ulciſci vellet Valentiniani injuriam, & videret ſe vivo Aëtio ad id quod vellet pervenire non poſſe, Aëtium apud Imperatorem detulit quod novis rebus ſtuderet, & Imperatoris gloriam ſuis factis obſcuraret. Evocatur Aëtius ex Gallia Romam, ubi ab ipſo Valentiniano occiditur. Diſſuaſerat quidam ex familiaribus Imperatoris hoc factum, quod nece Aëtii Imperator ſibi altera manu dextram eſſet præciſurus. Et ſanè ita accidit, ſiquidem cum Aëtio omnis gloria imperii occidentalis planè emarcuit & concidit.

4. Roma gentium domina venit in poteſtatem Vandalorum per Genſericum ab Eudoxia Valentiniani III, vidua accerſitum, anno Chriſti 455.

Venetiæ conditæ. 5. Urbs Venetiarum eo tempore condita ſcribitur, quando Attila Aquilejam obſedit. Præ ſummo enim metu potentiſſimi quique Italicarum urbium cives relicta patria in aquis ſe tutos fore ſperantes locum ſelegerunt in vicino mari qui adhuc vocatur RIVUS altus, & cumulata arena domos exſtruxerunt, & urbi nomen VENETIÆ à vicina regione indiderunt, cujus majeſtas in tantum deinde excrevit, ut urbium in toto genere humano regina unica ſit, & in externi hoſtis poteſtatem nunquam venerit, multarum inſularum victrix. Sic Attila

tila præbuit occaſionem condendæ nobiliſſimæ urbis Venetiarum.

6. Attila reliquit tres filios, Ellac, Chaba, & Dincionem; ſed nullam illis conſtituit regni formam, nec provincias diſtribuit, ex quo liquet ipſum tyrannum fuiſſe & in hominum perniciem natum. Quum autem filii inter ſe diſſiderent de ſucceſſione, Gothi in Pannonia regnum recuperarunt. Nam Ardericus Gepidarum rex bellum movit adverſus Hunnos, & trucidatis 30000 Hunnorum, & ipſo Ellac interfecto potitus eſt regno Pannoniæ. Chaba cum parte Hunnorum in veterem patriam diſceſſit, quæ fuit in Aſia. Dincionem vicit Wallemir rex Gothicus. Sic Gothi in Pannonia tenuerunt regnum per annos 100, donec Hunni & Avares vicini Hunnorũ tempore Juſtiniani Imp. effuſi ſunt in ea loca, quæ nunc Bulgari & Walachi tenent. Fuerunt etiam Hunnorum reliquiæ, qui ad locum illum receſſerunt, qui ab illis nomen accepit *Hunnici receſſus*, Germ. der Hunnſruck, alio nomine tractus Obrincanus ab Obrinca vel Moſella, die Moſel.

7. Anglorum ſive Saxonum gens invitata à rege Britannico ad defendendam contra hoſtes Britanniam, quum poſt partam victoriam fraudaretur ſtipendiis, in Britannia à ſe defenſa perpetuum fixerunt domicilium, qua occaſione Britannia in duo regna, Anglorum & Scotorum diviſa eſt. Quum enim Britannia ſubinde à Pictis & Scotis vexaretur, neque Romani ſuppetias ferre poſſent, Vortigerus rex à Romanis defecit & Saxones in Britanniam vocavit, quorum dux fuit Hengiſtus. Accidit hoc circa annum Chriſti 449. Vide Zwing. in theatro.

LEO.

Martiano in Oriente ſucceſſit Leo natus in Thracia, & ſuffragatione Senatus & exercitus ad imperium eſt evectus. Cœpit imperare anno Chriſti 457, & imperavit annos 17. Princeps bonus, Eccleſiæ & reipubl. utilis, juſtus, φιλόστοργος. Primus coronatus eſt à patriarcha Conſtantinopolitano Anatolio, non quod per illam coronationem acciperet imperium, verùm ut eſſet teſtimonium ſinceritatis fidei & orthodoxæ religionis. Hinc ante co-

ronationem petebatur confeſſio fidei ad evitandam Arianam hæreſin. Munificus fuit erga literatos adeò ut dixerit, optare ſeſe militum ſtipendia in philoſophos conferri poſſe. Duos habuit duces Gothos, Aſparem qui ſub Theodoſio juniore inter patricios aſcitus fuerat, & Ardaburium Aſparis filium. Hi quum conſpiraſſent adverſus Leonem, & dixiſſent: φάγωμεν τὸν λέοντα πρὶν αὐτὸς ἡμᾶς ἀριστῆσαι, juſſu Leonis interfecti ſunt. Uxorem habuit Berinam, ſororem Baſiliſci, de quo in hiſtoria Zenonis, ex qua ſuſcepit filiam Ariadnam, quæ deinde collocata fuit Zenoni.

Synchroniſmus.

Occidentalis imperii dilaceratio.

1. Poſt Valentiniani III obitum miris modis ruere cœpit in Occidente imperium propter varios motus populorum & Imperatorum qui ſic dici voluerunt. Nam Franci magnam Germaniæ & Galliæ partem tenebant, Oſtgothi Pannoniam, Weſtgothi Hiſpaniam, Vandali Africam. Hæc certè magna fuit imperii dilaceratio in occidente. Italiam invaſerat Maximus Valentiniani interfector, ſed fugiens Genſericum captus, diſcerptus & in Tiberim abjectus eſt menſe ſecundo imperii ſui. Poſt Maximum Senatus Imperatorem creavit Avitum, ſed anno nondum finito capitur à Richimero Gotho apud Placentiam, & imperium deponare cogitur. Hæc ante Leonis imperium acciderunt in Italia.

2. Leone imperante quum jam in Italia omnia eſſent turbata & Avitus imperio dejiceretur, Ravennæ Imperator factus eſt Majoranus princeps laudatus, ſed quum Vandalis in Africa bellum inferret, anno 3 imperii mortuus eſt, nec Genſerico nocuit quicquam. Succeſſit Severus Ravennæ, & imperavit annos 3 dolo Richimeri qui Romæ principatum tenebat extinctus. Martianus Imp. generum habuit Anthemium, qui in occidente factus eſt imperator, & ut Richimeri gratiam ſibi conciliaret, imperiumque ſuum ſtabiliret, filiam ei in matrimonium collocavit & imperiii collegam fecit. Sed non diuturna fuit hæc gratia. Quum enim Richimer Arianis in urbe Roma peteret eccleſiam, id verò Anthemius prohiberet, in ipſa urbe dimicatum eſt, & gener victor ſocerum interfecit, qui hujus parricidii poſt dies 39 juſtas pœnas dedit iliaca paſſione & ſæviſſimis corporis cruciatibus. Succeſſit his Olybrius ex Oriente à Leone

miſſus,

miſſus, ſed ſeptimo menſe imperii moritur. Succedit Glycerius, cui poſt annum imperium eripuit Julius Nepos, quod factum eſt anno primo Zenonis. Miſerabiles hæ viciſſitudines in Italia contigerunt Leone in Oriente imperante, ſed nondum fuit finis, ut dicetur.

ZENO

Fuit gener Leonis. Hujus enim filiam Ariadnen uxorem habuit. Natus fuit in Cilicia obſcuris parentibus, vultu & moribus deformis, quam ob cauſſam Leo ipſum præteriens, imperatorem fecerat Leonem ſecundum ex filia Ariadne nepotem, Zenonis filium; ſed hic moriturus patrem Zenonem fecit imperatorem. Nota tabulam:

Leo. —— Berina.
|
Ariadne. —— *Zeno.*
|
Leo.

Cœpit Zeno imperare anno Chriſti 474, & imperavit annos 17. Moribus fuit peſſimis & vana oſtentatione inflatus. Habuit adulatorem Sebaſtianum, à quo in omnem partem flexus fuit & tractus. Quum plerumque Chalcedone degeret, Berina ſocrus abſentiæ ejus occaſione abuſa Baſiliſcum fratrem ſuum pronunciat imperatorem, quo cognito Zeno, ut erat timidus, & ignavus, cum uxore ſua Ariadne in Iſauriam fugit. Interim Baſiliſcus fruitus imperio, & Marcum filium Cæſarem appellat, aliaque plura ſatis petulanter & ſuperbè facit, ut Senatus Zenonem ex Cilicia revocare cogeretur, orthodoxorum verò multitudo congreſſa Baſiliſcum exſecraretur. Miſerat Baſiliſcus duces contra Zenonem, ſed hi Zenoni ſeſe adjunxere contra Baſiliſcum. Reverſus igitur Zeno à Senatu populoque eſt receptus; Baſiliſcus verò in templum fugiens inde eductus, captus, & cum uxore Zenonide in Cappadociam relegatus eſt, ubi quū Zeno juſſiſſet illos hyemis tempore neque veſte neque cibis juvari, fame & frigore perierunt. Laudatur Zenonis ἑνωτικὸν, id eſt, formula concordiæ ad tollendum

omnia Eccleſiæ diſſidia. Vivus ab uxore propter perpetuam crapulam ſepulchro incluſus ſcribitur & ſic enecatus.

Synchroniſmus.

1. Horrenda & inaudita perſequutio orthodoxorum per Africam inſtituta per Hunnerichum Genſerici filium circa annum Chriſti 484.

2. In Italia nondum eſt finis turbarum & variarum calamitatum. Nam Julius Nepos pulſo Glycerio imperium in occidente invaſit, & Glycerium facit Epiſcopum Salonæ in Dalmatia, magiſtrum vero militum fecit Oreſtem genere Gothum, qui accepti beneficii immemor Julium imperio privat, & imperatorem facit filium ſuum Auguſtulum puerum adhuc, anno Chriſti 475. Manifeſtum eſt hujus calamitatis fatum, dum ſcilicet ut ante annos 500 (quæ fatalis eſt regnorum periodus) ſub claro Auguſti nomine maximè ſplenduit Romani imperii dignitas; ita ſub obſcuro Auguſtuli imperio eadem ſumma caligine obducta concidit, & planè exſpiravit. Ab Odoacro enim Herulorum rege ex imperio ejectus fuit Auguſtulus, & in Campania exul privatus vixit. Odoacer verò non Imperator ſed primus Italiæ rex dictus eſt.

Odoacer. 3. Odoacer quondam Oreſtis patris Auguſtuli armiger, deinde Rugiorum rex factus eſt. Sunt autem Rugii ſive Rugi, qui & Heruli dicti ſunt, populi à Gothis orti, qui conſederunt in inſulis maris Arctoi, & locis maritimis Pomeraniæ & Livoniæ, unde nomen inſulæ Rugiæ eſt reliquum, item urbs Riga in Livonia. Hi populi duce Odoacro in Pannoniam venerunt, & trajecto Danubio invaſerunt Italiam circa annum Chriſti 475, & anno ſequente Odoacer cepit Romam, & primus rex Italiæ proclamatus triumphans in Capitolium aſcendit, regnavitque ab anno Chriſti 476 annos 16. Zeno non ferendum eſſe tam iniquum dominatum judicans, Theodoricum Gothorum regulum hortatur ad invadendam Italiam & oppugnandum Odoacrum, id quod fecit tribus præliis feliciter, & tertio certamine Odoacrum profligavit, qui Ravennæ mœnibus ſeſe includens triennalem Theodorici obſidionem ſuſtinuit. Hic eſt ille Theodoricus qui à capra Verona dictus eſt Veronenſis, unde vulgò dictus eſt *Didrich von Behrn.*

4. GENSERICUS in Africa moritur anno Chriſti

478,

478, eique ſuccedit ejuſdem imperii & crudelitatis filius *Hunnerichus*, ſeu *Honoricus*, ſectæ Arianæ maximus fautor. Regnavit annos 7. Summam tyrannidem exercuit adverſus orthodoxos, honeſtas matronas & virgines veſtibus nudatas ſuſpendit & facibus corpora uſſit, quod Arianæ hæreſi aſſentiri nollent. Referunt de Dionyſia quadam nobili fœmina, quod unicum filium Majoricum ad necem raptum conſolata ſit his verbis: Memento fili, te baptizatum eſſe in nomen Patris, Filii & Spiritus S. ut ſcilicet confirmaretur in confeſſione deitatis Filii Jeſu Chriſti. Multos oculis, auribus, naribus, manibus, pedibus truncavit, quibuſdam linguas præcidit ut impeditâ voce loquerentur. Quum talibus ſuppliciis multa millia hominum ſuſtuliſſet, ingens ſterilitas orta eſt, in qua homines & pecudes fame perierunt, & peſtis ſæviſſima, ubi in medio furoris ſui curſu Hunnerichus divinitus repreſſus φθειριάσει extinctus eſt. Nam corpus ejus putrefactum vermibus ita ſcatuit & ebulliit, ut alia membra poſt alia deciderint, & non corpus ſed corporis partes ſepultæ ſint. Et in regnum ſucceſſit *Gundamundus* ex fratre nepos, qui ab anno Chriſti 485 regnum tenuit annos 12, & ſævam quoque tyrannidem exercuit adverſus orthodoxos ſeu homouſianos.

5. Clodovæus Francorum rex quintus in ordine à Pharamundo cœpit regnare anno Chriſti 485 & regnavit annos 30, cœpitque anno regni ſui 15 Chriſtianam religionem amplecti, baptizatus à S. Remigio Epiſcopo Remenſi, qui ab anno Chriſti 470 tenuit epiſcopatum annos 74. Occaſio hujus converſionis fuit ſummum periculum in bello cum Alemannis, ubi votum fecit, ſi vicerit, ſe Chriſtianam fidem accepturum. Gravia fuerunt bella Francis cum Romanis inde à temporibus Gallieni Imp., & tempore Honorii trans Rhenum potiti ſunt urbe Trevirorum, ut ſupra dictum, indeque progreſſi in Celticam & in Belgicam tandem in ipſam Galliam tranſierunt, & primum regem conſtituerunt Waramundum ſeu Pharamundum, à quo pulcherrima regni Francici initia ſunt, quod Celticam, Belgicam & magnam Germaniæ partem eſt complexum. Aliquantò pòſt ab Aëtio Valentiniani III duce circa annum Chriſti 428 Franci ſuperati & cæſi cedere agris & oppidis quæ ad Rhenum occuparant, compulſi ſunt, ſed regnante apud

eos

eos Clodio Pharamundi filio circa annum Chriſti 445 Rhenum denuò tranſgreſſi Romanos profligarunt, & Galliam penè omnem uſque ad mare occuparunt, unde ex Francia & Gallia quaſi gens una & unum regnum eſt factum, quod Francogallia appellatur. Verùm non fuit ſtabilis hæc Francorum fortuna. Nam Childerico ipſorum rege (fuit hic filius Merovæi, nepos Clodii) propter vagas libidines à principibus regni pulſo, in locum ejus ſubſtitutus eſt Ægidius dux Romanus, qui cum Siagrio Galliam Lugdunenſem diu contra Francos defendit. At non multò pòſt Childericus regno reſtitutus Romanis iterum ademit Coloniam, Moguntiam, Vormatiam, Spiram, Argentoratum, & omnem regionem ad Rhenum, inde uſque à Conſtantia ad mare, atque adeò Galliam totam uſque ad Ligurim fluvium. Porrò hujus Childerici filius Clodovæus ejectis undique Romanorum præſidiis totum regnum Galliæ adeptus eſt anno Chriſti 485, victo & occiſo Siagrio. Franci igitur à Romanis nunquam ita victi ſunt, ut Romanum jugum ſubierint.

6. Series regum Francicorum ad hoc uſque tempus hæc notetur:

1. Pharamundus anno Chriſti	419.
2. Clodius	429.
3. Merovæus	449.
4. Childericus	456.
5. Clodovæus	485.

ANASTASIUS.

Fuit hic primò ſilentiarius ſeu ſcriba aulicus, ſed arte & ingenio Ariadnes viduæ Zenonis, quæ Senatum & legiones eò flexerat, imperator factus eſt, & die 40 poſt tumulationem Zenonis cum Ariadne nuptias celebravit. Dictus fuit δίκορος quod pupillas haberet diverſi coloris. Cœpit imperare anno Chriſti 491, & imperavit annos 27. In politicis negotiis benè ſe geſſit graviora tributa abolendo, ſed in bellis parum profecit. In eccleſiaſticis perfidum ſeſe oſtendit. Quum enim ante coronationem Euphemius patriarcha confeſſionem fidei ſcriptam ab ipſo exigeret, protulit eam, in qua pollicebatur ſe decreta Synodi Chalcedonenſis ſervaturum; ſed

paulò

paulò pòſt hanc ſyngrapham ſive vi ſive dolo recepit, & Eutychianos promovit, orthodoxos verò ex eccleſiis expulit, & ipſum Euphemium Conſtantinopoli ejecit, quod fecit anno imperii 20, qui eſt annus Chriſti 511. Ex hoc tempore vires ſumpſerunt Eutychiani. Monitus Anaſtaſius hac de re ab Hormiſda Epiſcopo Romano ſuperbè reſpondit: Nos imperare volumus, nobis imperari nolumus. Hoſtem habuit Vitalianum Scytham, qui exercitum ad Conſtantinopolin uſque adduxit, ſed navali prælio victus eſt quum adhibitis cavis ſpeculis naves ejus incenderentur. Paulò ante ſuſpicionis morbo laborare cœpit, & multos conjecit in vincula, inter quos etiam fuerunt Juſtinus & Juſtinianus. Ex oraculo intellexerat fatale ſibi eſſe ut ex fulmine interiret; rotundum igitur ædificium conſtruxit, in quo tutum ſe à fulmine futurum ſperabat, ſed fruſtra. Nam aliquando horrenda tempeſtate oborta quum tonitrua graviſſima reſonarent & fulgura eliderentur, ab uno conclavi in alterum diſcurrens in quodam cubiculo mortuus eſt inventus.

Synchroniſmus.

1. Eutychiani ſeu Synchytæ extolluntur, orthodoxi verò premuntur.

2. Romæ Epiſcopus fuit Gelaſius, qui ab anno Chriſti 494 ſedit annos 3. Vir doctus, cujus ſcripta hodie leguntur. Auxit canonem miſſæ, & diſtinxit libros Canonicos ab Apocryphis. Ei ſucceſſit Anaſtaſius II. qui ab anno Chriſti 498 ſedit annos 2, patronus Eutychianorum & Neſtorianorum. Effudit in morte inteſtina ut Arius. Ei ſucceſſit Symmachus, & huic Hormiſda.

3. In Italia Odoacer triennium jam in urbe Ravenna obſeſſus pacem cum Theodorico hac conditione fecit, ut ambo in urbe Ravenna æqua ſorte viverent; ſed Theodoricus impatiens conſortis Odoacrum cum filiis convivio exceptum per ſicarios interfecit. Nec reſtituit Italiam Græcis Imperatoribus, in quem finem à Zenone erat miſſus, ſed ſibi ac ſuis eam retinuit, vicinarumque gentium federibus ac affinitatibus ſeſe munivit, ducta uxore Adelheida filia Ludovici regis Francici, ſorore verò ſua Hamelfreda deſponſa Thraſymundo Vandalorum regi, & ex hac ſorore neptem Amelbergam dedit Hermanfrido Thuringorum regi; ſuam ipſius filiam Amaloſuntham deſpondit Eutharico Widerici regis Hiſpanici

Gothorum regnum in Italia firmatur.

ſpanici filio. Hoc modo Theodoricus regnum ſuum in Italia confirmavit, quod ab anno Chriſti 493 tenuit annos 33. Commendatur à Juſtitia & humanitate erga Gothos & Italos; niſi quod ſub finem regni ſui exemplum crudelitatis in Symmacho & Boëtio oſtendit, quod ipſi in vitæ ſuæ exitium ceſſit, ut infra dicetur. Ravennam Gothici regni ſedem eſſe voluit. Obiit anno 8 imperii Juſtini.

4. In Africa Gundamundo mortuo ſucceſſit Thraſymundus, qui ab anno Chriſti 497 regnavit annos 27, & quanquam erat Arianus, nullam tamen exercuit ſævitiam, ſed præmiis orthodoxos & honoribus ſollicitavit, ut ſcilicet mundi vanitate corrumperet cœleſtem veritatem.

5. Memorabile eſt quod narratur de Alamundaro Saracenorum principe; quem ab Orthodoxis baptizatum quum Severus monachus miſſis duobus Epiſcopis ad Eutychianam hæreſin flectere vellet, eleganti commento reſpondit; ſe literas accepiſſe de Michaëlis archangeli morte. Epiſcopis falſum hunc eſſe nuncium aſſeverantibus, eò quod angeli eſſent ſpiritus ac proinde immortales, porrò reſpondit: Quid eſt ergo quod vos Eutychiani divinam Chriſti naturam mortuam eſſe aſſeriris, quum ne angeli quidem moriantur. Hic eſt ille Severus quem Anaſtaſius fecit antiſtitem Antiochenum remoto Flaviano qui Eutychianiſmo ſubſcribere noluit, anno Chriſti 513.

6. Tempore Anaſtaſii Perſarum rex fuit Cabades, cum quo Anaſtaſius diu bellum geſſit, quod poſtea Iuſtini tempore finitum eſt. Hic Cabades quum legem tuliſſet de adulterio non puniendo, & ut uxores communes ac promiſcuæ eſſent, è regno ejectus & in carcerem conjectus eſt; eique frater Baldus ſubſtitutus. Cabadis uxorem ad maritum aditum petentem inconceſſa flamma deperire cœpit carceris præfectus, qui eam niſi corporis ſui copiam faceret admittere recuſavit. Cabades re cognita ſuadet uxori, ut libidini præfecti pareat. Paret, intromittitur, veſtem cum marito commutat; & ſic maritus è carcere elabitur; equoque quem amicus Seſoſes paraverat conſcenſo, una cum Seſoſe ad Hunnos ſe recepit, quorum auxilio adjutus regnum recuperavit, fratrem oculis erutis in carcerem incluſit, & abrogatis injuſtis

juſtis legibus regnum tutò ſervavit. Similem hiſtoriam commiſſi adulterii narrat Melanchthon in Chronico fol. 534.

7. Bulgarorum nomen Anaſtaſii tempore in Thracia & Illyriâ quam populabantur, primò auditum. Dicti ſunt à Bolga fluvio Ruſſiæ ex paludibus non procul à Moſcovia profluente. Conſederunt igitur primùm ad mare Pomeranicum, unde egreſſi Thraciam invaſerunt & vicina loca populati ſunt, unde adhuc Bulgaria dicitur, quæ olim Myſia fuit dicta. Bulgari.

JUSTINUS.

Fuit ex humili loco natus, patre armentario in Thracia, ſed miles factus virtute ſibi autoritatem comparavit, quum præſes eſſet excubiis Anaſtaſii. Accepit ab Eunucho Amantio ingentem pecuniam, ut cuidam Theocritiano Amantii amico militum ſuffragia emeret in ſucceſſionem, ſed Juſtinus illa pecunia ſibi devinxit milites, ut Imperator & militum & Senatus conſenſu eligeretur & crearetur. Cœpit imperare anno Chriſti 518, & imperavit annos 9. Literarum ignarus quidem fuit, ſed ipſe orthodoxus & orthodoxorum fautor. Quos Anaſtaſius expulit, ab exilio revocavit, & Arianam hæreſin perſequi animum induxerat, niſi Theodoricus Veronenſis in Italia id impediviſſet. Miſit enim hic ad Juſtinum legatos minacibus cum verbis, niſi deſtiterit, ſe omnem indignationem in Italiæ populos effuſurum. Motus igitur Juſtinus legatorum precibus ab Arianorum perſequutione ſeſe abſtinuit. Primus à Romano Epiſcopo Johanne coronatus eſt, quod ægerrimè tulit Theodoricus Italiæ rex, & propterea Johannem Conſtantinopoli Ravennam reverſum in carcere peremit. In bello contra Cabadem Perſam petivit ſocietatem Zeliobis Hunnorum regis, à quo fuit deceptus. Pollicitus enim Juſtino auxilium operam ſuam obtulit Cabadi, ad quem exercitum ſuum duxit. Juſtinus re cognita pacem petit, & Cabadi omnē rem enarrat, ſimul monens ne Hunnis fidem haberet. Cabades etiam ſibi metuens ab Hunnorum perfidia ſecretò ad ſe accerſit Zeliobem, & rem percontatus hominem ſuſtulit, juſtiſſima perfidiæ pœna. Pacem verò Perſæ mox violarunt, ut ex ſequentibus patebit.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopus fuit Johannes I qui ab anno Chriſti 523 ſedit annos 2, menſes 9, & conſtituit, ut imperator ſubeſſet Pontifici Romano, ut refert Dreſſer. in Millen.

2. Severus Monachus Eutychianæ hæreſeos defenſor, qui ſub Anaſtaſio Imp. ejecto Flaviano orthodoxo Epiſcopus Antiochenus factus erat, autoritate Juſtini Imp. epiſcopatu pellitur, & ut blaſphemiarum pœnas daret, lingua ei præciditur.

3. Manichæi omnes cum ſuo Epiſcopo à Cabadè Perſarum rege per ſimulationem benevolentiæ in unum locum congregati occiduntur, & illorum libri cremantur, eò quod unum ex filiis regis in ſuam hæreſin pertraxiſſent.

4. Horrendus terræ motus urbem Antiochenam ita concuſſit, ut parum abſuerit quin tota urbs corruiſſet, cujus magna pars terræ hiatu abſorpta eſt, templa collapſa ſunt, & obrutus terræ mole periit Euphraſius epiſcopus. Ingens iræ divinæ argumentum. Accidit hæc calamitas anno Chriſti 527.

5. In Italia Theodoricus rex moritur anno Chriſti 526. Poſtremus actus vitæ ejus cruentus fuit. Nam Johannem Epiſcopum Romanum quod Juſtinum Imp. coronaſſet, carceri incluſit, in quo obiit. Symmachum & hujus generum Boëtium Senatores Romanos præcipuæ autoritatis viros, quia aliquibus ejus decretis adverſati fuerant, &, ut quidam putant, ne Arianis eccleſiæ traderentur, impedierant, bonis privavit & tandem interfici juſſit, quum tamen antea urbem Romam Senatui regendam commendâſſet. Hanc injuſtam crudelitatem mox νέμεσις ſequuta eſt. Nam paucis diebus poſt horum necem quum cænanti propoſitum fuiſſet in menſa grande caput piſcis, viſus eſt ſibi Theodoricus cernere abſciſſum Symmachi caput horribili rictu & flammantibus oculis quaſi in ipſum irruiturum. Hinc monſtri novitate territus & rigens ſtatim in cubiculum conceſſit, ubi in lectum recumbens ingraveſcente animi angore Elpidio Medico quæ in menſa viderat narravit, facinus in Symmacho & Boëtio patratum deploravit, & ingenti dolore affectus animam efflavit, anno Chriſti 522. Succeſſit Theodorico Atalaricus (aliis Adelrichus) ex filia Amalaſuntha nepos,

Theodorici Veronenſis obitus.

ſos, natus annos 8, & cum matre annos 8 regnavit. Valdè commendatur matris prudentia, juſtitiâ & in gubernando felicitas. Symmachi & Boëtii liberis bona reſtituit, & Gothos ne Romanis eſſent moleſti coërcuit.

JUSTINIANUS.

Fuit Juſtini ex ſorore nepos. Cœpit imperare anno Chriſti 527 & imperavit annos 38. Princeps laudatiſſimus, & tum in bello tum in pace utiliſſimus, quamvis bellica felicitas ducibus potius debetur, inter quos excelluit Belliſarius. Hujus enim fortitudine ex Africa ejecti ſunt Vandali, quorum rex tunc fuit Gilimer; ex Italia expulſi Gothi ſub regibus Theodato & Vitige. Quos deinde ſequutus eſt in ſucceſſione Totila, qui capta Roma altera vice tandem à Narſete Belliſarii ſucceſſore prælio victus & interfectus eſt; & eandem fortunam poſtea expertus eſt Totilæ ſucceſſor Theias poſtremus Gothorum rex, qui à Narſete victus & fugiens occiſus eſt, finemque regni Gothici in Italia fecit, anno Chriſti 552. Ut autem poſt Belliſarium Narſes, qui fuit eunuchus ſeu cubicularius Juſtiniani, in Italia; ita Johannes Exconſul in Africa bellum adminiſtravit, de quo Procopius αὐτόπτης rerum Belliſarii refert, quod à Juſtiniano dignitate & opibus fuerit privatus, adeò ut mendicando victum quæſiverit, quod tamen alii ſcriptores Belliſario contigiſſe narrant. Pacis opera in Juſtiniani gubernatione recenſentur tria ἀξιομνημόνευτα: 1. Synodus Conſtantinop. ſecunda, quæ eſt œcumenica V. 2. Legum ex immenſis Jureconſultorum voluminibus collectio, unde Inſtitutiones & Pandectæ natæ ſunt. 3. Ædificationes ad reprimendos exteros hoſtes, in quas tantos fecit ſumptus, ut propter exactiones avaritiæ fuerit inſimulatus. In religione fuit ὀρθοδοξότατος, quamvis ἀναλφάβητος; in politicis negotiis cuivis ἐντρεπής, ſed pronus ad audiendas calumnias & delationes, ex quibus prætextus arripiebat ad ſpoliandos ſubditos facultatibus quas in ædificationes conferret, & ajunt eum Doctoribus ſtipendia eripuiſſe in uſum & ſumptus bellorum & ædificiorum.

Synchroniſmus.

1. Synodus Conſtantinopolitana II, quæ eſt Oecumenica V, à Juſtiniano coacta eſt anno Chriſti 551, in

qua congregati ſunt epiſcopi 165 & priorum ſynodorum œcumenicarum decreta repetita & confirmata ſunt contra Arianos, Neſtorianos & Eutychianos, qui adhuc per orientem turbabant eccleſias, & rejecta ſunt deliramenta Origenica. Motæ etiam ſunt quæſtiones de anima humana, unde ſit, & de propagatione peccati originalis.

2. Romæ epiſcopi fuerunt, Felix IV, qui morituros juſſit ungi, Bonifacius II, qui in Miſſæ actione ſejunxit clerum à laicis, Vigilius, qui Romanam Eccleſiam matrem & magiſtram reliquarum omnium haberi voluit, Pelagius, qui inſtituit horas canonicas & anniverſariam mortuorum recordationem.

3. *Iuriſprudentia*, ut hodie in Academiis docetur, & in foro exercetur, ex variis & immenſis ICtorum voluminibus mandato Juſtiniani Imp. opera Treboniani & aliorum in certam methodum & facilioris ac dilucidioris doctrinæ formam redigitur, unde Codex Juſtinianeus, Corpus juris quod Digeſta ſive Pandectæ appellatur, itẽ Inſtitutiones, in quibus ſuccinctior & expeditior jũris diſcendi ratio præſcribitur. Acceſſerunt demum Conſtitutiones novellæ.

4. Atalaricus Theodorici Veronenſis ex filia Amaloſuntha nepos orbatus patre (qui fuit Eutaricus Widerici regis Hiſpanici filius) ſucceſſerat avo materno Theodorico puer 8 annorum in regno Italiæ, ſed penes matrem erat gubernatio. Moritur Atalaricus anno regni ſui 8, qui fuit annus Chriſti 534. Mater Amaloſuntha, ut ſe in regno muniret, Theodatum Gothum in regni ſocietatem ſibi adjunxit, & cum Juſtiniano Imp. fedus fecit. Movit Amaloſuntham Theodati doctrina, & quod natus eſſet ex Amelfreda Theodorici Veronenſis ſorore, unde ſpem concepit fore ipſum Juſtitiæ amantem. Sed ſpes fefellit. Superarunt enim Theodati doctrinam avaritia & naturæ pravitas, ut injuſta tributa Italiæ imponeret. Quod quum reprehenderet Amaloſuntha, Theodatus omnis beneficii immemor incluſit eam carceri & relegatam ſcelerate obtruncavit. Indigno hoc facinore motus Iuſtinianus Imp. in Italiam mittit Belliſarium virum bellicoſum, qui non ita pridem Vandalos ex Africa expulerat, & Perſas vicerat. Hic recuperata Sicilia quam Gothi tenebant, ingreſſus Italiam vi capit Neapolin, & omnia agit moderatè, ita ut etiam Gothico præſidio parceret.

Interim

Interim Romæ latebat Theodatus, & quum nihil pararet adverſus hoſtem, à Gothico exercitu interfectus eſt; inque ejus locum ſurrogatus Vitiges, qui Theodorici tempore duxerat exercitum. Quo cognito Theodatus fugiens interfectus eſt anno Chriſti 536. Tota igitur belli Gothici moles vertitur inter Vitigem & Belliſarium. Hæc eſt belli Gothici ἐπίτασις, quæ incidit in Vitigis & Totilæ tempora, ubi ingens Italiæ vaſtatio facta eſt; Roma ſæpè capta, & Mediolanum funditus deletum à Gothis, qui 30000 civium ibi interfecerunt. Initium belli cum Vitige factum eſt Romæ, quam Vitiges integrum annum obſederat, quumque durante obſidione crebris præliis factis uno die 30000 Gothorum periiſſent, lentior deinde fuit obſidio, qua tandem omiſſa Vitiges exercitum ſuum abduxit ad oppugnationem Arimini. Poſt varias autem obſidionum & deditionum vices ad Ravennam ubi acceſſit Belliſarius, aſtutè obtinuit deditionem, ubi Vitiges captus, honorificè cuſtoditus, & tandem à Belliſario Conſtantinopolin perductus fuit, & quia perfidia ſuorum captus fuerat, Iuſtinianus Imp. nihil aſperè in ipſum conſtituit, ſed inter patricios ipſum retulit propter reverentiam regii nominis, & finibus imperii contra Perſas tuendis præfecit, ubi mortuus eſt. Vitige ita abducto Gothi crearunt regem Ildobaldum anno Chriſti 540, qui quum Vitigis cognatum interfeciſſet, non diutius anno regnavit. Dicitur ab aliis Theudowaldus. In convivio obtruncatus. Mox & hujus ſucceſſor Alaricus interfectus ab ipſis Gothis menſe regni ſui 6. Poſt hunc, quum jam Gothica potentia admodum eſſet labefacta, regnum ſuſcepit *Totila Ildobaldi* nepos, qui quum Græci duces & præfecti propter rapacitatem in odio eſſent, & inter ſe diſcordes, res Gothicas fortiter & feliciter erexit, & quum juſtitiæ ſtudioſus eſſet, plures ad eum defecerunt. Initio ad Placentiam vicit Romanum exercitum, & magnam Italiæ partem ſibi ſubegit, & captus nobiles matronas, virgines & pueros inviolatos additis præſidiis ad ſuos dimiſit. Neapolin fame ad deditionem coëgit, urbis direptionem prohibuit, & præſidium Romanum navigiis & viatico ad ſuos abire conceſſit. Progreſſus eſt ad urbem Romam, quam quum obſideret, venit iterum in Italiam Belliſarius à Juſtiniano Imp. miſſus, ſed propter hoſtium copiam ad urbem Ro- *Totila.*

mam accedere non eſt auſus. Fuit biennalis obſidio, & interea temporis alibi multæ urbes modò à Gothis modò a Belliſarianis occupatur, ut univerſa Italia miſerrimè vaſtaretur, & quamplurimi fame & peſte interirent. Placentia Gothis eſt dedita, quum ibi præſidium humanis carnibus veſci cœpiſſet. Capit tandem Totila urbem Romam, militibus Iſauricis portam Aſinariam patefacientibus, Capitolium incendit, urbem diruit, & magnam ædificiorum partem incendio perdit, mœnium tertiam partem evertit, & totam urbem deleviſſet niſi Pelagii Pontificis precibus lenitus à propoſito deſtitiſſet; deformatam tamen urbem & incolis vacuam reliquit. Hanc ita deſtructam ac deſolatam paulò pòſt recepit Belliſarius, eamque recollectis civibus inſtaurare aggreſſus eſt, ſed revocatus diſceſſit, & triennio poſt deſtructionem Totila rurſus eam cepit, novoque beneficio reparationis, ut priorem infamiam auferret, honoravit. Poſt Belliſarii jam parum felicis ex Italia diſceſſum mittitur à Juſtiniano *Narſes* Eunuchus, qui Herulorum & Longobardorum auxilia ſibi junxerat. Committitur ingens prælium in quo Gothi victi & diſſipati ſunt, & ipſe Totila graviter vulneratus obiit anno Chriſti 549. Dum autem Gothorum reliquiæ regem faciunt Tejam, qui in urbe Ticino erat, Narſes ad urbem Romam accedit, eamque pulſo Gothico præſidio vi capit, deinde magno prælio Gothos vicit, ubi ipſe Tejas interfectus eſt. atque ita planè conciſa eſt Gothorum potentia, & reliquiæ ex Italia decedere coactæ ſunt. Hic eſt finis regni Gothici in Italia, quod à regno Theodorici Veronenſis duravit annos 60, videlicet ab anno Chriſti 492, uſque ad annum 552. De urbe Roma obiter notetur, quoties capta ſit: 1. à Gallis, 2. ab Alarico. 3. à Genſerico. 4. ab Odoacro. 5. à Totila. 6. à Belliſario. 7. iterum à Totila. 8. à Narſete.

Roma à Totila capta.

Narſes in locum Belliſarij ſuccedit.

Totilæ obitus.

Roma à Narſete capta.

Gothici regni finis in Italia.

5. Deleto igitur regno Gothico, in Italia tanquam Orientalis imperii provincia proconſul conſtituitur *Narſes* Eunuchus, qui primò quæſtor fuit Juſtiniani, & Italiam ab anno Chriſti 553 rexit annos 16.

6. Nunc in Africam me recipio ſed per ὕστερον πρότερον. Africæ enim res ſub Juſtiniano Imp. priores ſunt τῷ χρόνῳ rebus Italiæ, quia poſteaquam Belliſarius bellica ſua negotia in Africa contra Vandalos perfecit, miſſus

deinde eſt in Italiam contra Gothos. Imperante Juſtiniano in Africa Vandalorum rex fuit *Hildericus* ſucceſſor Thraſymundi, filius Hunnerichi & Eudoxiæ filiæ Valentiniani III, quæ relicto marito Hunnerico propter Arianam ſectam tanquam voti cauſſa Hieroſolymam profecta eſt, ubi in lacrymis & precatione vixit. Hic Hildericus ab anno Chriſti 524 regnum tenuit annos 7, & quum orthodoxus eſſet, quippe matris cura in articulo Trinitatis benè inſtitutus, reſtituit Eccleſias in Africa, quam ob cauſſam in odium venit apud Vandalos, & *Gilimer*, natus ex fratre Hunnerici, homo audax & bellicoſus, ſeditionem adverſus ipſum movit, in qua Hildericus captus & trucidatus, inque ejus locum ſucceſſit Gilimer. Quum verò inter Hildericum & Iuſtinianum Imp. fedus eſſet, & Iuſtinianus à Gilimero Hilderici liberationem fruſtra tentaſſet, miſſus eſt Belliſarius, qui anno Chriſti 533 recuperavit Carthaginem à Vandalis jam per annos 95 poſſeſſam; deinde fugientem Gilimerum ex aliis locis in alia & in ſolitudines, fame ad deditionem coëgit, & captivum ſecum Conſtantinopolin duxit, ubi ſupplex ad Juſtinianum Imp. ductus & fortunæ vices conſiderans nihil aliud quàm Salomonis illud pronunciavit: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Relegatus eſt deinde in Galliam. Et ſic regnum Vandalicum in Africa deletum eſt, & Africa iterum facta provincia Romanorum anno Chriſti 534, & manſit in hoc ſtatu uſque ad tempora Heraclii Imp. quando Saraceni eam occuparunt anno Chriſti 622, vel circiter.

Vandalici regni in Africa finis.

7. Antiochia alium terræ motum ſuſtinuit longè graviſſimum, quo ædificia corruerunt, & magna hominum multitudo periit. Cives crebris ejulatibus clamarunt: κύριε ἐλέησον, & divinitus moniti ſuperioribus ædium ſuarum poſtibus inſcripſerunt: ὁ χριστὸς μεθ' ἡμῶν. Sedatus eſt terræ motus. Accidit anno Chriſti 528.

8. Propter belli Gothici calamitatem conſulatus veteris Romæ deſiit; ſed Orientales aliquandiu conſularem dignitatem tenuerunt, donec & illa in ſolos Impp. tranſlata eſt.

9. Poſt Clodovæum in Gallia Francorum rex fuit Childebertus, ſextus in ordine, qui cum tribus fratribus, Theodorico, Clodomiro & Lothario regnum diviſit, ita tamen ut primas teneret Childebertus, cui ab

anno Chriſti 515 tribuuntur anni 45. Zwing.

10. Docti viri hiſce temporibus claruerunt, Boëtius, Priſcianus Cæſarienſis Grammaticus, Procopius Belliſarii Cancellarius, qui Gothicam hiſtoriam contexuit à morte Arcadii uſque ad annum Chriſti 552, Agathias, qui Procopium excepit & continuavit uſque ad annum Chriſti 565, quo Juſtinianus obiit. Iornandes Epiſcopus Gothicus, qui Chronicon compoſuit de origine, bellis ac regibus Gothicis uſque ad annum Chriſti 551.

IUSTINUS II, ſive junior.

Fuit Iuſtiniani nepos ex filia, educatus in aula Imperatoris, & in ſocietatem imperii ab avo aſcitus. Cœpit imperare anno Chriſti 565, & imperavit annos 12. Conjugis Sophiæ hortatu multa in initio fecit liberaliter, leniit tributa & uſuras, ut ſcilicet gratiam ſubditorum aucuparetur, ſed poſtea à liberalitate degeneravit ad avaritiam, & Pelagiana deliria amplexatus orthodoxæ religionis contemptor factus eſt. Bellum cum Perſis geſſit quadriennio, ſed propter federis violationem inſeliciter. Morbis impeditus non multa per ſeſe adminiſtravit, unde magna inter ſubditos exorta eſt licentia, de qua compeſcenda quum cogitaret Iuſtinus, obtulit ſeſe quidam qui ſub conditione præfecturæ promittebat injuriarum inhibitionem. Annuit Imperator, & præfecturam concedit. Accidit aliquando ut præfectus ad tribunal ſuum vocaret quendam Senatorem accuſatum; qui ſprêta hac citatione quum vocatus ad convivium ab Imperatore comparuiſſet, inſequutus ipſum fuit præfectus, & quum Imperator re cognita dixit vel ſe citatum ad tribunal compariturum, præfectus reum è convivio in prætorium adduxit & ſontem damnavit. Hoc exemplo multorum libido & petulantia repreſſa eſt. Duo inſigniter memorabilia acciderunt in Italia imperante Juſtino, nempe Regnum Longobardorum & Exarchatus, ex quorum diſcordiis Italia iterum miſerrime eſt afflicta & quaſſata, ut in ſequentibus dicetur.

Synchroniſmus.

1. Epiſcopi ἑτερόδοξοι antea ejecti à Iuſtino Conſtantinopolin revocantur, & mandatur ut in ſuum quiſque

Epiſcopa-

Epiſcopatum revertatur, in religione verò nihil novi moliatur.

2. Romæ Epiſcopus fuit Johannes III. qui ab anno Chriſti 566 ſedit annos 10, & ſanxit ne quis appellaretur ſummus ſacerdos aut univerſalis Epiſcopus.

3. In Italia exoritur novum regnum quod eſt Longobardorum anno Chriſti 568, idque per hanc occaſionem: Quum Narſes Italiam jam rexiſſet annos 16, eamque ex magnis calamitatibus recreaſſet ſumma fortitudine, ſapientia & juſtitia, creſcere cœpit ejus autoritas, adeò ut in aula Juſtini Imp. ejus potentia redderetur ſuſpecta, unde Juſtinus commotus ſucceſſorem ei mittit Longinum, hominem ſceleratum, Iuſtini verò uxor in literis Narſen per ludibrium redire jubet ad penſa in gynæcéo tractanda. Narſes tantæ injuriæ impatiens quum reſpondiſſet Imperatrici, ſe jam telam exordiri quam non poſſit ſuperba illa mulier pertexere, Longobardos, quorum auxilio antè uſus fuerat contra Gothos & maximè contra Totilam, invitat in Italiam; ipſe verò ut tutior eſſet non rediit Conſtantinopolin, ſed in Italia manſit, & ut privatus Neapoli vixit, donec ibi mortuus eſt. Fuerunt autem Longobardi Germani, nomen à genere armorum nempe longis ſecuribus ſeu bipennibus adepti, qui olim ad medium Albim ſub Bructeris habitarunt, ubi nunc eſt Epiſcopatus Magdeburgenſis & Halberſtatenſis. Ex hoc tractu (quum jam variarum gentium fatales eſſent migrationes) ad eam Pannoniæ oram acceſſerunt quæ Italiæ eſt propior, ubi manſerunt annos 42, inde porrò ſive à Narſete accerſiti ſive loci fertilitate & amœnitate illecti Italiam invaſerunt anno Chriſti 568, duce Alboino, & regnum conſtituerunt in ea Italiæ parte quæ olim Gallia Ciſalpina dicta eſt, & hodie vocatur Lombardia, in qua ſedes regia fuit Papia, quæ & Ticinum nominatur, poſteaquam occupatæ ſunt Vincentia, Verona & Mediolanum. Duravit autem hoc Longobardicum regnum in Italia annos 206, nempe uſque ad annũ Chriſti 774, quo Carolus M. hoc regnum ad ſe transtulit. Primus rex fuit Alboinus, qui in Italia ab anno Chriſti 568 regnavit annos 4. Vicerat is antea in Pannonia Cunimundum Gepidarum regem, cujus filiam Roſimundam duxerat uxorem. Illi victo pellem detraxerat & ex ejus cranio poculum fieri curaverat. Quum autem capto Ticino

Longobardorum regnum in Italia.

Longobardi invitantur in Italiam.

Alboinus primus Longobardorum rex in Italia.

Veronam rediiſſet, & inter pocula largiùs bibiſſet, juſſit etiam Cranium illud adferri, & conjugem ex Cranio patris bibere protervè coëgit. Roſimunda diſſimulato dolore bibit, & de vindicanda hac contumelia cogitans Helmechildum quendam nobilem Longobardum pollicitatione conjugii & regni inducit ut Alboinum interficeret. Quo facto patrato Helmechildus fugere coactus cum Roſimunda acceſſit Ravennam ad Longinum Exarchum. Hic cum muliere familiarius loquutus in ſpem erigitur potiundi regni Longobardici ſi eam duxerit, ut deinde ſe regem Italiæ nominaret. Perſuadet mulieri ut venenum det Helmechildo, & promittit conjugium. Illa marito è balneo egredienti propinat venenum, cujus vi percepta ille cogit Roſimundam reliquam partem bibere, quæ ſimul cum Helmechildo extincta eſt. Hæc ſunt initia regni Longobardici in Italia. Alboino ita interfecto mox ſucceſſit Clephes, qui regnavit annum unum & ſex menſes, & occupatis multis Italiæ oppidis tandem propter crudelitatem interfectus eſt anno Chriſti 574. Poſtea per annos 10 interregnum fuit ſub ducibus, qui quum triginta eſſent, dicti ſunt 30 tyranni. Hi multa oppida Italiæ occuparunt, ſed poſtea quum viderent πολυκοιρανίαν eſſe incommodam, ad regium ſtatum redierunt.

Exarchatus in Italia.

4. In Italia eodem tempore nova gubernationis forma inſtituta eſt, qui dicta eſt *Exarchatus.* Fuerunt autem ἔξαρχοι (quod nomen præcipuum principem notat, & Germanicis *Ertz-hertzog*) Vicarii Imperatorum Orientalium *Statthaltter*, quorum ſedes fuit Ravenna. Horum alii cum Longobardis pacem coluerunt factis induciis, alii illos contra ſeſe concitarunt. Plerique vaſtationes & clades Italiæ intulerunt, ipſoſque pontifices Romanos graviter offenderunt, qui tandem contra Exarchos & Longobardos accerſiverunt Francos, quorum adventus in Italiam tanto malo finem attulit. Duravit autem exarchatus ab anno Chriſti 569 annos 175, videlicet uſque ad annum Chriſti 744, quo Eurichus ultimus exarchus ab Ariſtulpho Longobardo victus eſt capta Ravenna. Primus exarchus fuit *Longinus*, propter Longobardorum irruptiones ex Oriente à Juſtino miſſus, homo ſceleratiſſimus & vagis libidinibus adeò deditus, ut miniſtros aluerit qui dicti ſunt γυναικῶν ἐρασταί, id eſt, virginum

ginum & matronarum raptores, qui illas ad ipſum pertraherent, ut non mirum ſit Græcos exarchos Italis fuiſſe odioſos. Cœpit autem Longinus Italiam gubernare anno Chriſti 569 per annos 15.

TIBERIUS II, dictus Conſtantinus.

Hunc comitem excubitorum Juſtinus propter ſingulares virtutes, quas in ipſo conſpexerat, in præſentia Senatus & Eutychii patriarchæ Imperatorem creaverat, addita eximia cohortatione ad virtutes Imperatore dignas. Cœpit imperare anno Chriſti 576, & imperavit annos 7. Princeps à pietate, conſtantia in vera religione & liberalitate laudatiſſimus, unde omnium favorem ſibi collegit. Reprehenſus à Sophia Auguſta, quod nimia liberalitate ad paupertatem eſſet deventurus, reſpondit ſe Deum habere remuneratorem, quod eventus comprobavit. Quum enim aliquando per palatium deambularet, in pavimento domus vidit tabulam marmoream cum inſculpta cruce Dominica, quam nòluit pedibus conculcari, & juſſit eam in alio loco reponi. Elevata tabula ingens theſaurus inventus eſt, ex quo pauperibus benefecit. Invenit etiam theſauros Narſetis ex Italia miſſos. Cum Longobardis pacem fecit, & contra Perſas miſit ducem Mauricium Cappadocem, cui à Perſis victori redeunti filiam Conſtantinam uxorem dedit, & captivos Perſas veſtitos in patriam remiſit, ex quo magnam ſui admirationem in Perſia ſibi comparavit.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt, Benedictus I, qui ab anno Chriſti 577 ſedit annos 3, & Pelagius II, qui deinde ſedit annos 9. Hic Pelagius inſcio Imperatore electus fuit Pontifex, ſed ut Imperatorem placaret miſit Conſtantinopolin Gregorium Monachum. Extinctus eſt peſte inguinaria, in qua mortem præſentem adferebat ſternutatio, unde ſternutantibus benè precandi mos natus eſt. *Mos benè precandi ſternutantibus*

2. In Longobardorum regno in Italia triginta duces creaverunt regem Autharum filium Clephis, tertium in ordine, qui ab anno Chriſti 583 regnavit annos 6. Exarchus autem fuit Longinus, de quo ſuprà meminimus.

3. Francorum rex fuit Chilpericus Lotharii filius, ad quem Tiberius Imp. egregia miſit munera. Hic Chilpericus fratres habuit Heribertum Pariſiorum, Guntramnum Aureliorum & Sigebertum Mediomatricum dominum. Heribertus in amplexibus meretricum mortuus eſt; Hilpericus verò aſtu Fridegundis & Laudrichi adulteri à venatione rediens obtruncatus eſt. Zwingerus.

MAURICIUS.

Hic poſteaquam contra Perſas feliciter pugnaſſet, & Meſopotamiam imperio recuperaſſet, in tanta fuit autoritate apud Tiberium, ut filiam ejus Conſtantinam uxorem duceret, & à ſocero Imperator crearetur. Cœpit imperare anno Chriſti 583 & imperavit annos 20. Coronatus eſt ſpectante populo & ſocero à patriarcha Conſtantinopolitano Iohanne, qui propter crebra jejunia dictus eſt νηϛευτὴς, id eſt, jejunator. Initia Mauricii ſatis glorioſa fuerunt, ſed exitus admodum tragicus. Bellum ab Oriente ipſi intulerunt Perſæ, ab Occidente Avares, qui cum ſociis Hunnis ex Aſia effuſis Ungariam occuparant oppreſſis Gothis & Gepidis. Perſicum bellum vario marte geſtum eſt, donec tandem ipſi Perſæ inter ſe diſcordes eſſent & ſic Romani victores evaderent. Etenim Perſæ regi ſuo Orimaſdæ oculos effoderant, quem porrò Coſroës filius occidit, unde tanquam nefarius parricida ſubditis exoſus factus ad Romanos confugit, & pacem cum Mauricio fecit, cujus auxilio in regnum eſt reductus. Rex Avarum fuit Caganus, cum quo variæ vices belli fuerunt. Hujus ſuperbiam, potentiam, & militiæ uſum narrant hiſtorici. In Aſia Caganus bella geſſerat cum Turcis, quorum prima mentio in hiſtoriis eſt hoc tempore, ceperat 12000 Romanorum militum, pro quibus ſingulis redimendis quum poſceret unum aureum, & Mauricius pecuniam numerare nollet ſive avaritia ſive pertinacia ductus, Caganus omnes trucidari juſſit. Hinc ergò militibus ſuis ſordere cœpit Mauricius, & ortæ ſunt in reliquis exercitibus ſeditiones, præſertim quia & Petrus frater Mauricii dux ſtipendia indignè pendebat. Eò excrevit odium ut Mauricius in die natali Chriſti ingrediens in templum pene lapidibus eſſet obrutus. Sic mirificè mutata eſt fortuna Mauricii. Cœpit

pit etiam ſævitiam exercere in cognatos propter ſuſpiciones affectati imperii. Somniavit ſe tradi interficiendum centurioni Phocæ: & quum intellexiſſet, Phocam illum eſſe hominem ambitioſum & timidum, reſpondit: Si timidus, ergo homicida. Orto igitur in urbe & in caſtris tumultu Phocas imperator à militibus creatur, qui ſine mora properat Conſtantinopolin, ubi in ſuburbano à patriarcha Cyriaco coronatur, & in urbem ingreſſus à populo recipitur. Mauricius ægrotus cum conjuge & liberis Chalcedonem fugerat, ſed mandato Phocæ retractus & cum tota familia ſua occiſus eſt. Agnovit in ipſa pœna Mauricius juſtum Dei judicium, ideoque exclamavit ex Pſalmo 119. Iuſtus es Domine, & juſtum eſt judicium tuum.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopus fuit Gregorius Magnus, qui ſedit ab anno Chriſti 590 annos 13; autor purgatorii ignis, litaniarum, proceſſionum, expiationum per miſſas, invocationis ſanctorum, luſtrationis in feſto purificationis Mariæ, ſtationum, peregrinationum, & id genus aliorum abuſuum horrendorum in Eccleſia. Uſu lactis, carnis, caſei, ovorum interdixit jejunantibus. Sacerdotibus uxores ſuo decreto ademit; at quum die quadam in vivario ſuo ubi piſces habebat pluſquam 6000 capita infantum extracta vidiſſet, pœnituit eum facti, damnatoque decreto ſuo Apoſtolicum laudavit: Melius eſt nubere quàm uri.

2. Iohannes patriarcha Conſtantinopolitanus vulgò dictus jejunator affectat titulum Oecumenici ſeu Univerſalis Epiſcopi, cui ſeſe acriter opponit Gregorius M. Romanus Epiſcopus, eique hunc titulum publico decreto abrogat ex illo fundamento, quod hic titulus ſit maniſeſtiſſima nota Antichriſti. Atque hoc eſt primum certamen de primatu in Eccleſia, in quo Antichriſtus mirificè ſeſe prodidit, ut prorſus non ſit opus Romani Epiſcopi primatum defendere ex primatu Petri Apoſtoli, qui planè nullus fuit. Notetur igitur hoc in loco prima occaſio tyrannidis pontificiæ in Eccleſia.

Primum certamen de primatu in Eccleſia.

3. Sanctorum imagines autoritate Gregorii M. in templis approbantur, non ut adorentur, ſed ut inſpiciantur, & ut idiotis præſtet pictura quod legentibus ſcriptura. anno 601.

4. Poſt 30 tyrannos in regno Longobardorum rurſus rex creatus eſt, nempe Autharus filius Clephis, qui regnavit ab anno Chriſti 583 annos 6, patre mitior & in gubernatione juſtior. Primus etiam factus eſt Chriſtianus, idque hortatu conjugis Theudelindæ, quæ fuit filia Garibaldi regis Bavarorum. Sed non diuturna fuit hæc Longobardorum tranquillitas, ſiquidem Ticini Autharus veneno ſublatus eſt, & ſucceſſit Egilolphus anno 589.

5. Quartus igitur rex Longobardorum fuit Egilolphus Authari cognatus, qui ab anno Chriſti 589 regnavit annos 20, ſcilicet uſque ad annum Chriſti 609. In exarchatu verò Smaragdo ſucceſſit Romanus, qui quum rapinis & expilationibus Romæ aliquandiu graſſatus eſſet, non multò pòſt Ravennæ mortuus eſt. Romanus ſucceſſorem habuit Callinicum. Inter hunc & Egilolphum ortum eſt bellum, cui cauſſam præbuit Callinicus, quod capta Parma abduxerat filiam & generum Egilolphi. Hic igitur Callinicum non ſolùm bello reprimit, ſed etiam receptis quibuſdam oppidis ad urbem Romam obſidendam exercitum ducit. In hiſce turbis Callinicus Ravennæ moritur, & mittitur rurſus in Italiam à Mauricio Smaragdus, cujus tempore Egilolphus Cremonam vi captam prorſus delevit, & Mantuam deditione cepit, & quum Smaragdus ſeſe imparem videret, pacem fecit cum Egilolpho, quam ſuadebant Theudelinda Egilolphi uxor & Gregorius Pontifex. Smaragdus igitur bis fuit exarchus. Nam primò miſſus eſt poſt Longinum, qui obierat anno Chriſti 584, & contra Longobardos bella geſſit, ac tandem cum Autharo inducias fecit; deinde miſſus eſt poſt Callinicum, qui inducias turbaverat.

PHOCAS.

Thracius hic fuit, homo ignobilis, centurio ex odio contra Mauricium imperator factus. Initium imperii ſui ab innocentis ſanguinis profuſione fecit. Cœpit imperare anno Chriſti 602, & imperavit annos 8. Homo extremè ſceleratus, tyrannus & patriæ calamitas, ſub quo omnis generis mala in humanum genus exundarunt. Referunt ſcriptores de quodam Monacho, qui in ſua devotione ex Deo ſciſcitatus, quare Chriſtianis imperatorem tam impium impoſuiſſet, vocem audiverit reſponden-

tem,

tem, deteriorem quo Chriſtianorum peccata punirentur, inveniri non potuiſſe. Coronatus eſt à patriarchâ Cyriaco, & poſtea toto imperii tempore potentia ſua ad privatam nequitiam & crudelitatem abuſus eſt, turpibus ac vagis libidinibus deditus; & avaritia inexplebili provincias exhauſit. Imperii curam adeò neglexit temulentia & ſtupris retentus, ut hoſtes ex omni parte illud invaderent, & quibuſcunque potuere modis vaſtarent, ut ſplendor ejus & majeſtas valdè imminuerentur. Quare conſpiratione facta Priſcus Phocæ gener, qui ſub Mauricio inter præcipuos duces fuerat, Heraclianus Africæ præſes, & Photius cujus uxorem Phocas ſtupraverat, vires ſuas militares conjungunt, eaſque contra Phocam adducunt, in qua ſeditione Photius occupata regia Phocam cepit, & ad Heraclium Heracliani filium adducit, ubi milites Phocæ brachia & pedes mutilarunt, pudenda exſecuerunt, & capnt præciderunt.

Synchroniſmus.

1. Gregorius M. pontifex Rom. moritur anno Chriſti 604. Hic Phocam laudaverat, ſed in odium Mauricii, propterea quod hic patriarchæ Johanni Jejunatori titulum Oecuminici Epiſcopi, hoc eſt, Univerſalis præſulis Eccleſiæ conceſſerat, unde exclamaſſe fertur Gregorius: O tempora, ô mores. Succeſſit Gregorio Sabinianus, qui ſedit annum 1. autor pulſus campanarum & lampadum perpetuò ardentium. Hoc tempore incipit Antichriſti pubertas. Nam conceptio ejus referenda eſt ad tempora Apoſtolorum, ſiquidem Paulus expreſsè dicit, jam tum (ſcilicet quum ſcriberet ad Theſſalonicenſes 2. epiſt. 2. verſ. 7.) myſterium iniquitatis operari cœpiſſe; nativitas pertinet ad Sylveſtrum I, qui ab anno Chriſti 311 ſedit annos 21; pubertas incipit à Gregorio M. qui varia ſuperſtitionum & impietatum genera in Eccleſiam invexit, & de primatu cum Conſtantinopolitano Epiſcopo contendit. Pertingit autem hæc pubertas uſque ad Leonem III, qui ſedere cœpit anno Chriſti 795, & per legatos miſit Carolo M. claves confeſſionis Petri & vexillum urbis. Iuventus referatur ad Gregorium VII circa annum Chriſti 1073. Virilis ætas ad Bonifacium VIII circa annum Chriſti 1288. Senectus protenditur ab anno Chriſti 1300 ad ſequentia tempora, ubi per uni- *Antichriſti ætates.*

verſam

verſam Europam & ultra Euangelii doctrina propagata eſt.

2. *Retectio myſterii iniquitatis*, hoc eſt, Antichriſtianiſmi, de quo Apoſtolus 2. Theſſ. 2. incidit in hæc tempora. Jam enim ex occidente ſublatus eſt is qui retectioni huic obſtabat, nempe Imperator Romanus, qui jam in Orientem conceſſerat. Hactenus Antichriſtus in Eccleſia latitavit, jam verò in apertum prodit. Etenim Phocas Imp. quum ſciret ſe propter cædem Mauricii etiam apud Occidentales in odio eſſe, de gratia demerenda cogitare cœpit, & ut Romam haberet benevolentiorem, videretque contentiones de primatu inter Conſtantinopol. & Romanum Epiſcopos, juſſit Romanum Epiſcopum ſuperiorem Conſtantinopolitano & cæteris omnibus dici & haberi. Fuit autem tum temporis Romanus Epiſcopus *Bonifacius* III Gregorii ſucceſſor, qui cupidè nomen Oecumenici Epiſcopi à Phoca conceſſum arripuit, atque ita caput omnium eccleſiarum cum ſuis ſucceſſoribus ſeſe dici voluit, quod factum eſt anno Chriſti 307. Conſtat igitur qua occaſione Pontifex Romanus dicatur caput Eccleſiæ, non à Petro ſed à Phoca.

3. Egilolphus quum regnum in Italia tenuiſſet annos 20, & filio ſuo Adoaldo, quem ex Theudelinda ſuſceperat, filiam regis Francici deſpondiſſet, facta pace cum Phoca Imp. aliquantò pòſt mortuus eſt, & ſucceſſorem habuit filium Adoaldum, qui cum matre Theudelinda regnavit, qua mortua Longobardi propter ignaviam ei regnum ademerunt. In exarchatu Smaragdo ſucceſſit Johannes Lamigius miſſus à Phoca Imp., homo impurus, qui magnum mulierum & ſpadonum agmen ſecum adduxit, quod quum ferre non poſſent Ravennates, Lamigium & hujus familiam trucidârunt.

HERACLIUS.

Hujus pater fuit Heraclianus Africæ præſes. Senatus & exercituum conſenſu factus eſt imperator occiſo Phoca. Cœpit imperare anno Chriſti 611, & imperavit annos 30. Eodem die nuptias celebravit cum Fabia Eudoxia, & coronatus eſt à Sergio patriarcha, ubi ſimul ſponſa quoque coronata fuit. Primis annis gubernationis

inſigni

inſigni felicitate uſus eſt, poſtea dum vetitis artibus, ut aruſpicinæ, dæmonum præſtigiis, hæreſi Monotheletarum, & inceſtis nuptiis ſe daret, mutata eſt fortuna, ut non ſolùm totius Orientis imperium inclinare cœperit, ſed etiam Aſia ipſe exciderit, præſertim quum Saracenis hoſtibus eorumque potentiæ non ſatis maturè occurreret. Sub hoc igitur Imperatore Saracenica potentia adeò crevit, ut deinceps univerſo generi humano calamitoſa & exitialis eſſet. Cum Perſis Heraclio in initio imperii acerrimum fuit bellum. Hi enim per Phocæ ignaviam erepta Hieroſolyma & magna Chriſtianorum multitudine trucidata, multis captivis abductis, occupata etiam Syria & multis aliis provinciis, inſolentiores facti graviſſimè inſultabant Romanis, adeò ut Coſroes rex legatis Heraclii pacem petentibus ſuperbè reſponderit, ſe priuſquam Deum crucifixum è medio ſuſtulerit arma non depoſiturum. Verùm ſuperbam hanc in Jeſum Chriſtum Servatorem noſtrum blaſphemiam Deus mirabiliter ultus eſt. Nam quum Coſroës regni ſui hæredem ſcripſiſſet filium natu minorem Mardaſam neglecto majore Siroë, cepit hic patrem Coſroëm & carceri incluſit, adductumque fratrem Mardaſam in patris conſpectu obtruncavit, deinde & patrem interfecit, atque ita regnum invaſit. Vt autem in regno ſecurior eſſet, cum Heraclio pacem fecit redditis captivis quos pater Coſroës imperante Phoca abduxerat, inter quos etiam fuit Zacharias patriarcha Hieroſolymitanus, & ligno S. crucis quod inter alios theſauros fuerat avectum. Antea quidem Heraclius in Syria Coſroëm vicerat ejuſque exercitus profligaverat, ſed quum accederet domeſtica illa Coſrois calamitas, facilius Heraclius quod voluit obtinuit. In hac tranſactione Heraclius Syriam & Hieroſolymam recepit, & fuit hoc bellum ſexennale finitum anno Chriſti 628. Reverſus Heraclius Byzantium ingreſſus eſt ſedens in curru ſine ornamentis triumphalibus, lignum S. crucis in manibus tenens, & Filio Dei pro victoria gratias agens, & in rei geſtæ memoriam in Eccleſia inſtituit feſtum quod vocatur Exaltationis crucis, quia à Perſarum contemptu exaltata crux erat. Hoc feſtum quotannis celebrari ſolitum die 14 Septembris. Mutata deinde eſt fortuna Heraclii. Defuncta enim priore conjuge Fabia Eudoxia, ex qua natus ipſi erat filius Conſtantinus junior,

Saracenorum potentia invaleſcit.

Feſtum exaltationis crucis.

junior, cujus poſteri aliquot imperium retinuerunt, inceſtas nuptias habuit cum fratris filia Martina, ex qua natus eſt ipſi filius Heraclionas. Deinde amplexus eſt Heraclius errorem Monotheletarum ſeductus à quodam Athanaſio (quem alii Pyrrhum vocant) Jacobitarum patriarcha Hieroſolymitano. Inceſtus cum fratris filia ne amplius odioſus eſſet, legem tulit ut idem omnibus concederetur; ſed poſtea ei hæc pœna contigit, ut membro genitali per περιπατεῖν ſemper erecto vultum ſuum lotio permingeret, niſi ſuperſtructa tabella id prohiberet. Obiit tandem ex hydrope, & ſucceſſorem habuit Conſtantinum ex priore conjuge filium, qui imperavit menſes 4, veneno necatus à noverca Martina, ut imperium ad filium ſuum Heraclionam ex inceſto natum transferret, id quod factum eſt conſilia juvante Pyrrho patriarcha, qui oderat Conſtantinum rectè ſentientem. Arripuerunt igitur imperium Martina mater & Heraclionas filius, quod fermè ſex menſes geſſerunt (Melanchthon dicit, non toto biennio.) ambo deinde miſſi in exilium, lingua matri præciſa, ne oratione ſua, qua plurimùm valebat, populum concitaret, filio vero Heracliona naribus mutilato, ut deformitas populo commiſerationem adimeret. Reliquus igitur eſt Conſtans filius Conſtantini à noverca veneno extincti ut dictum eſt.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt, Theodatus qui ſanxit ne conjugium fieret inter eos qui ſpiritualiter, id eſt, per baptiſmi vinculum eſſent cognati; Bonifacius V. Honorius I. Severinus, Johannes IV, & Theodorus. de quibus nihil extat memorabile.

2. Tres Exarchos in Italiam miſit Heraclius, Eleutherium, Iſaacium & Theodorum Calliopam. Longobardici reges fuerunt, Adoaldus qui cum matre Theudelinda regnavit, Arioaldus & Rhotaris. Eleutherius qui fuit in ordine Exarchus ſeptimus facta pace cum Longobardis in annos 10, quum videret tranquillam eſſe Italiam, ſiquidem Theudelinda pacis erat amantiſſima, ſeſe regem Italiæ nominat; ſed quum Romam exercitum ducit, à militibus interfectus eſt, & caput præciſum miſſum eſt Conſtantinopolin ad Heraclium, qui in ejus locum miſit Iſaacium in ordine VIII exarchum. Hic Iſaacius pacem cum Longobardis factam produxit

in an-

in annos 10, & quum templum Lateranenſe in electione Severini Epiſcopi ſpoliaſſet auxilio & opera Mauricii Cathularii præfecti urbis Romæ, ſubita morte extinctus eſt. Poſt hunc miſſus eſt Theodorus Calliopes in ordine IX, qui Longobardis bellum intulit, ſed ad Mutinam victus eſt à Rhotari Longobardo trucidatis 30000 (aliis 8000) hominum. Poſt hanc cladem Rhotaris victor regno Longobardico Liguriam adjecit.

3. Chriſtiani à Perſis poſt occupatam Hieroſolymam venduntur Judæis; & ab his interficiuntur 90000.

4. MAHOMETUS orditur novum regnum per Aſiam, & comminiſcitur novam religionem propagando regno ſuo accommodatam. De ejus ortu variant ſcriptores, & communis eſt opinio natum ipſum eſſe in Arabia parentibus obſcuris & pauperibus, & locupleti cuidam viduæ ſerviviſſe, quam præſtigiis in amorem ſui pellectam uxorem duxiſſe referunt. Morbo comitiali quum vexaretur, ne propterea in contemptum adduceretur, ſuggerente Monacho Sergio, qui ob perverſam religionem Byzantio fuerat ejectus, finxit archangelum Gabrielem de cœlo deſcendere, & quædam arcana ſibi revelare, ad cujus conſpectum ſe vertigine quadam in terram procumbere. Sergius confirmabat hanc fictionem apud Mahometi uxorem, unde mulier prophetæ conjugio gloriata inter cæteras mulieres hæc ſpargebat. Magna hinc autoritas oriebatur apud populares Mahometo, ad quem accedebant divitiæ uxoris defunctæ; ut jam in Arabia Iſmaeliticæ (nempe Saracenicæ vel rectiùs Agarenicæ) gentis princeps, doctor & legiſlator haberetur, alios verbis ſeducens, alios gladio ſibi ſubjiciens. Sic Mahometes factus eſt dux & caput Arabum, qui nunquam legitimis imperiis paruerunt, anno Chriſti 622. Hæc dum ita geruntur in Arabia, exercitus Saracenicus militabat Heraclio Imp. contra Perſas, & quum ſtipendia ei non ſolverentur, & præterea a Quæſtoribus contumelioſè turba canum vocitarentur, ab Heraclio defecerunt, in Syriam ſeceſſerunt, Damaſcum & vicina oppida occuparunt, pôſt in Ægyptum progreſſi finitimis regionibus potiti ſunt. Ex hac gente præcipuos ad ſuos allexit Mahometus, eiſque perſuaſit ut regnum peculiare conderent; addita ſpe, ſcripturum ſe formam religionis & militiæ genti Saracenicæ convenientiſſimam. Sic

Mahometicum regnum.

novum regnum conditum eſt, cujus nervi tres ſunt. Doctrina religionis, ceremoniæ, & leges militares. Hinc natus eſt Alcoranus, in quo ſcribendo Sergius Monachus, Judæi, & alii hæretici ſuum impenderunt laborem; & res ipſa oſtendit, duo aſtutè confuſa eſſe, enthuſiaſmorum ſimulationes & dogmata popularia. Hæc ſumma brevitate de Mahometo; qui dux Saracenorum creatus paulatim initia regni confirmavit in vicinia Damaſci annos 9. Mortuus eſt anno Chriſti 632, eique ſucceſſit Amiras gener, qui Damaſcum cepit & regni caput conſtituit, cepit etiam Gazam & Hieroſolymam biennio obſeſſam. Poſt Amiram ponitur Ahumar ſeu Haumar tertius in ordine, qui magna Syriæ parte domita occupavit Ægyptum, & mortuus eſt anno Chriſti 647. Duravit hoc Mahometicum regnum circiter 400 annos, donec rex Saracenicus qui Perſiam tenuit contra Babylonicum Turcos attraxit tempore Conſtantini Monomachi.

Alcoranus.

CONSTANS.

Fuit hic filius Conſtantini junioris, nepos Heraclii. Cœpit imperare anno Chriſti 642, & imperavit annos 27. Factus eſt Imperator ſolius Senatûs ſuffragiô ſine militum conſenſu. Princeps illaudatus, & ſuis exoſus propter avaritiam & crudelitatem, parricidium in fratre Theodoſio ſacris ordinibus addicto commiſit, & quum Monotheletis faveret, crudeliter quoſdam rectè ſentientes tractavit. Adverſus Saracenos infeliciter pugnavit, cum quibus inducias fecit ad biennium, & in Italiam profectus, quum à Longobardis vinceretur, Romam perrexit, jactitans ſe imperium eo tranſlaturum. Romæ non diu commoratus quidquid antiqui operis reperit ſecum abduxit, ut omnibus ferè ornamentis urbem nudaret. Inde in Siciliam trajiciens quum gravis & moleſtus eſſet ſubditis, in balneo fervente aqua perfuſus & ſuffocatus eſt.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt Martinus I, Eugenius & Vitalianus. Martinus quod Monotheletarum hæreſin in Synodo damnaſſet, ex mandato Conſtantis Imp. à Theodoro Calliopa Exarcho fraude captus & vinctus Conſtantinopolin ductus eſt, indeque in Cherſoneſum relegatus, ubi fame & ſqualore carceris eſt extinctus.

Vitalianus perhibetur autor Muſicorum inſtrumentorum & organorum in templis.

2. In Italia Exarchus fuit Olympius, qui mandata Conſtantis Imp. oſtendit, ut Epiſcopus Romanus Monotheletarum errorem amplecteretur. Quum vero Martinus Epiſcopus recuſaret, percuſſorem miſit Exarchus in templum, qui Martinum interfecturus ſubita cæcitate percuſſus eſt. Hoc divini judicii exemplo Olympius ita favere cœpit Martino, ut Ravennatem Epiſcopum Romano ſubeſſe cogeret. Fuit deinde Martinus hortator Olympio ut à Sicilia depelleret Saracenos, quod quum feciſſet, mortuus eſt Olympius, cui ſucceſſit Theodorus Calliopa, iterum & ſecundo Exarchus, qui Lateranenſem baſilicam ingreſſus Martinum cepit & Conſtantinopolin miſit. Longobardici reges fuerunt; Rodoaldus qui in adulterio deprehenſus & interfectus eſt; Aribertus filius fratris Theudelindæ accerſitus ex Bavaria propter virtutem Theudelindæ, quum duces inter ſe diſſiderent. Huic Aribetto ſucceſſerunt duo filii, Godebertus Ticini & Bertarius Mediolani regnans. Inter hos quum orta eſſet diſcordia, Godebertus accerſit Grimoaldum ducem Beneventanum, ut opem ferret contra fratrem. Grimoaldus ubi Ticinum venit, ſub ſpecie amicitiæ Godebertum interfecit, & ſeſe regem Longobardorum nominavit, regnumque tenuit annos 9, dum interim Bertarius occiſi Godeberti frater primò apud Caganum Hunnorum regem, deinde apud Dagobertum regem Francicum exulat. Grimoaldus anno 9 regni ſui rupta vena ſanguinis fluxu moritur. Quod ubi reſcivit Bertarius rediit in Italiam, & regno Longobardico functus eſt annos 8.

3. Saracenica potentia imperante Conſtante admodum crevit, ut manifeſtiſſima eſſet pœna in hæreticos orientales à Deo conſtituta. Claſſem enim ex Phœnicia miſerunt, & Aſiæ littora miſerè populati ſunt. Magno prælio vicerunt Conſtantem Imp. in Lycia, ubi tanta ſtrages edita ſcribitur, ut totum mare occiſorum ſanguine tingeretur.

CONSTANTINUS POGONATUS.

Filius Conſtantis, à patre ante Italicam expeditio-

nem conſors imperii factus. Cœpit imperare anno Chriſti 669 & imperavit annos 17. Dictus eſt Pogonatus, id eſt, barbatus (πώγων eſt barba promiſſa) quod imberbis Byzantio in Siciliam abiens ad ulciſcendam patris necem barbatus domum rediiſſet. Orthodoxis contra Monotheletas favit, & ut lites dirimerentur, Synodum inſtituit Conſtantinopoli, quæ dicitur Oecumenica VI, congregatis Epiſcopis 171 (alii 289,) in qua Monotheletarum hæreſis damnata eſt. Contra Saracenos feliciter pugnavit. Inter laudatos igitur principes hic optimè numeratur. Pace in imperio Orientis & in Eccleſia facta placidè deceſſit ex hac vita.

Synchroniſmus.

1. Synodus Conſtantinopolitana III, quæ eſt Oecumenica VI autoritate Pogonati coacta eſt propter Monotheletas, qui in Chriſto non diſcernebant inter voluntatem divinæ & voluntatem humanæ naturæ, ſed unicam ſtatuebant, ut ſcilicet Eutychianam naturarum confuſionem defenderent. Damnata eſt hæc hæreſis.

2. Romæ Epiſcopi fuerunt, Adeodatus, Domnus, Agatho, Leo II, Benedictus II, & Johannes V. Ex hiſce Leo in quadam ſua epiſtola Conſtantinum vocat regem magnum à Deo coronatum, ſeque famulum ipſius dicit, & petram, ſuper quam fundata ſit Eccleſia, eſſe Chriſtum. Nondum enim plenam juriſdictionem Pontifices uſurpabant. Tradunt tamen hiſtorici de privilegio quodam hoc tempore Epiſcopo Romano conceſſo, ut ἀνυπεύθυνος eſſet, & de Ravennate Epiſcopo in ordinem redacto.

3. In Italia Exarchus adhuc eſt Theodorus Calliopa. Longobardorum rex fuit Cunibertus Bertarii filius in ordine XII. Hunc regno expulit Alachiſus dux Tridentinus, qui antea ſtudio Cuniberti contra Bertarii vim erat conſervatus, ſed quum Alachiſus crudelitatem in ſacerdotes exerceret, reducitur Cunibertus, qui victo Alachiſo caput & pedes præcidit. Cunibertus moriens reliquit parvum filium Ludbertum, quem Aſprando duci commendavit. Sed Reginbertus Taurinenſium dux bellum movit puero & Aſprando, & victor ſe regem facit, ſed regnum non diutius uno anno tenuit, & ſucceſſorem habuit filium Aribertum II.

4. Saraceni claſſe occultè comparata Thraciam &

Græ-

Græciam invadunt, ſed quum viderent ſe nihil proficere, invaſerunt Siciliam & Syracuſas ſubita vi ceperunt, indeque omni ornatu, quem Conſtans Roma abſtulerat, abducto, Alexandriam reverſi ſunt, quod tutò in Sicilia eſſe non poſſent. Quanquam verò poſtea Byzantio bellum intulerunt, tamen expugnatione deſperata & militibus atque navibus pluribus amiſſis cum dedecore tandem diſceſſerunt. Nam arte Callinici architecti ignes ſub aqua facti (vocant ignem Græcum) quũ naves Saracenicæ incenſæ ſunt, & magna hominum multitudo periit, alii fugere coacti ſunt. Poſtea ad Maléam Peloponneſi promontorium propter turbines ac procellas è contrariis ventis ortas reliquæ Saracenorum naves partim ſcopulis illiſæ & confractæ ſunt, partim in mare demerſæ, adeo ut circiter 30000 Saracenorum perierint. Quare Muthavia Saracenorum dux à Romanis pacem petiit, quæ facta eſt in annos 30. Movit hæc res cæteros Romanorum hoſtes in occidente, ut à Conſtantino pacem peterent. Oriente igitur & Occidenre pacato cœpit Conſtantinus de pace Eccleſiæ cogitare, & Synodum indixit.

5. Bulgari è Sarmatiæ finibus egreſſi Thraciam tumultuoſius adorti ſunt, & omnia terroribus compleverunt, & acceſſerunt ad Myſiam inferiorem, quæ non procul à Byzantio abeſt, & hodie Bulgaria dicitur, vide ſuprà in hiſtoria Anaſtaſii Imp.

JUSTINIANUS II.

Fuit Pogonati filius à patre Imperator factus, & ultimus in ſtirpe Heraclii. Cœpit imperare anno Chriſti 686 & imperavit annos 16, videlicet annos 10 ante & 6 poſt exilium. Homo inquietus, crudelis & infelix. Propriis conſiliis adoleſcens adhuc 16 annorum omnia adminiſtrare voluit, unde ſe & rempubl. in clades conjecit. Duos habuit aſſentatores & Sycophantas, quibus nimium tribuit, alterum Theodoſium Monachum, quem Generalem nominavit, alterum ſacellarium Stephanum. Hi quum petulantiores eſſent in duces, Leontium unum ex ducibus biennio in carcere detinuerunt, ſed exinde elapſus juvante patriarcha factus eſt Imperator, & Juſtinianum præciſis naribus (unde ῥινότμητος dictus

ctus eſt) Cherſonam relegavit, Sycophantas verò illos duos funibus ad pedes alligatis per urbem tractos combuſſit. Imperium tenuit Leontius triennio, ejectus deinde ab Apſimaro, qui ex Africa rediens pulſus à Saracenis dictus eſt à militibus Imperator, & Leontium truncatis naribus in monaſterium incluſit, imperiumque tenuit annos 7. Interea Juſtinianus Imperat. qui Cherſonæ exulabat fugâ elapſus ad Caganum Avarum principem ſe contulit, à quo honorificè exceptus ſororem ejus Theodoram uxorem duxit, ſed quum id doloſè & inſidioſè factum animadvertit, præmonitus à conjuge ad Trebellium Bulgarorum principem venit, cujus auxilio Byzantium reductus graviſſime hoſtium ſuorum perfidiam ultus eſt. Nam Leontium & Apſimarum per forum vinctos duci juſſit, ludis circenſibus ſpectaculo exhibuit, proſtratis colla calcavit, & capita eis præcidi juſſit; Callinico patriarchæ oculos effodit; Heraclium Apſimari fratrem ſuſpenſum ſtrangulavit. In Trebellium ingratus fuit, bellum propter contentionem de finibus ipſi inferendo, ſed victus magno cum dedecore Byzantium rediit. Adverſus Cherſonenſes etiam claſſem miſit, ubi quum immanem ſævitiam exercuiſſet; Cherſonenſes & finitimi ad defectionem impulſi Philippicum Bardanem Imperatorem ſalutarunt, ſuadente Elia principe exercitus, cujus duos filios Juſtinianus in ipſo matris ſinu interfici præceperat, uxorem verò per contumeliam ſervo coquo matrimonio junxerat. Philippicus Bardanes jam imperator renunciatus ſine mora Byzantium properat, & urbem Juſtiniano abſente præoccupat, quē advenientem & cum filio Tiberio ad aras fugientem inde abſtractos occidit, Elia illo ſuis manibus Juſtiniani caput amputante. Sic tres Imperatores exiguis intervallis occiſi ſunt, Leontius, Apſimarus, & Iuſtinianus in quo Heraclii progenies defecit. Incidit autem Juſtiniani obitus in annum Chriſti 712.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt, Cuno, Sergius, Johannes VI, Johannes VII, Siſinius, qui ſedit dies 20, & Conſtantinus I, cujus pedes Juſtinianus Imp. oſculatus eſſe dicitur.

2. Epiſcopatus Ultrajectinus per hæc tempora conſtitutus ſcribitur, Epiſcopo Wilibrodo Cathedram primùm

num tenente. Fuit Wilibrodus Britannus.

3. In Italia Exarchi fuerunt, Johannes Platina miſſus à Juſtiniano, & Theophylacius miſſus ab Apſimaro. Platina propter diſſenſionem quæ Romæ erat de electione Pontificis venit eò pecunia corruptus, ut Paſchalem crearet Romanum Epiſcopum, quod tamen perficere haud potuit, quia Paſchalis damnatus erat propter magicas artes & in monaſterium incluſus, ubi dolore animi extinctus eſt. Rediit igitur Platina Ravennam ſpoliatis Romæ templis. Theophylacius quum in Italiam venit, & direptiones ac cædes metuerentur, præſidia quæ Romæ & Ravennæ erant ſeſe contra eum conjunxerunt, ſed Romanus Pontifex velut arbiter dimicationem impedivit. Longobardorum reges fuerunt, Aribertus II & Aſprandus. Aribertus hic fuit filius Reginberti qui injuſtè regnum occupaverat, ut ſuprà diximus. Tenuit regnum annos 12, ſed magna cum difficultate, ſiquidem injuſtus erat regni hæres, quod tandem una cum vita amiſit. Nam duces Aſprandus & Rhotaris reducturi legitimum hæredem Ludbertum Cuniberti filium magnum prælium ad Ticinum fecerunt, in quo Ludbertus regni hæres captus & aliquantò pòſt interfectus. Aſprandus in Bavariam fugiens ibi novennium exulat, & deinde adjutus à Dietberto Bavariæ duce redit in Longobardiam, & magno prælio vincit tyrannum Aribertum, qui in fuga in Ticino periit. Poſt hunc Aſprandus regnum tenuit tres menſes, & ſucceſſorem reliquit filium Lutbrandum.

4. Saracenica potentia vires ſumit. Fecerat cum Saracenis fedus Conſtantinus Pogonatus, Iuſtiniani II pater, quod filius rupit eam ob cauſſam quod annui tributi moneta ſignum haberet non Romanum ſed Arabicum. Saraceni precibus inſtant ne inducias ſacro juramento confirmatas rumperet. Sed Iuſtinianus obthuratis auribus ad pugnam ferebatur confiſus militibus, quos ex Sclavicis gentibus à ſe devictis delegerat, iiſque novi & acquiſiti populi nomen indiderat. Ruptis igitur induciis ad pugnam ventum eſt, ubi Mahometus Saracenorum dux induciarum tabulis haſta ſuſpenſis & vexilli inſtar ante exercitum elatis cum Imperatore congreditur. Novus ille & acquiſitus populus ad numerum 20000 à Iuſtiniano deficiunt, & Saraceni victores eva-

dunt & Romanas provincias invadunt. Præterea Armeniæ prætor Sabbatius patricius poſt hanc Juſtiniani cladem Saracenis Armeniam tradidit, quam tamen poſtea recuperavit Heraclius Apſimari frater, ſed non diu retinuit, ademptam iterum à Saracenis, qui nunc demum Africam & Libyam ſupra Ægyptum ſine ullo impedimento ſæpè devaſtatam retinuerunt.

PHILIPPICUS BARDANES.

Quomodo hic factùs ſit imperator ſupra dictum eſt. Cœpit imperare anno Chriſti 712, & imperavit annos 2, menſes 9. Gubernatio ejus fuit infelix. Opes imperii jam pridem congeſtas exiguo tempore diſſipavit. A Bulgaris Thraciam vaſtari paſſus eſt, qui ad ipſam uſque urbem incurſarunt & magna præda onuſti impunè domum redierunt. Saraceni quoque ſub ipſo eodem modo Orientem infeſtarunt. In templis delevit imagines, ſed adverſus concilium Oecumenicum VI in quo monotheletæ damnati fuerunt, conventum alium in gratiam cujuſdam Monachi, qui ipſi imperium prædixerat, coëgit, in quo monotheletarum error fuit defenſus. Conſilio Artemii Secretarii oculis privatus & in carcerem conjectus eſt, ipſe verò Artemius regno inauguratur, ejque nomen Anaſtaſii inditur.

Synchroniſmus.

Εἰκονολατρεία in diſceptationem venit hac occaſione: Synodi in gratiam Monotheletarum à Bardane Monotheleta inſtitutæ acta ad Conſtantinum Epiſcopum Romanum perſcribebantur, in quibus quum inter alia approbaretur imaginum è templis ejectio, pontifex Conſtantinus indignatus, picturas patrum, qui in ſex conciliis Oecumenicis interfuerant, aliaſque imagines delineatas, in porticu D. Petri exhiberi curavit, idque in odium Philippici Bardanis, qui ejuſmodi imagines, quæ in regia urbe habebantur, auferri juſſerat, addito edicto, ut ſanctorum ſtatuæ & imagines ex omnibus templis abolerentur. Hinc Pontifex Romanus exacerbatus Philippicum ſchiſmaticum judicavit, juſſitque ne ulla in re divina ejus mentio fieret, & convocata Synodo circa annum Chriſti 713 contra manifeſtum Dei verbum imagines non modò habendas in templis, ſed etiam

ſumma veneratione colendas primus decrevit. Hac occaſione inter Græcas & Latinas Eccleſias de uſu & cultu imaginum in templis acriter diſceptari cœptum eſt. Et quia Orientales cum hac bona cauſſa permiſcebant malam, magis exoſi fuerunt occidentalibus.

ARTEMIUS.

Fuit hic inter Secretarios præcipuus, vir in omni doctrinæ genere eruditus, & ad res gerendas verſutiſſimus. Cœpit imperare anno Chriſti 715, & imperavit annum 1, & menſes 3. Dictus eſt Anaſtaſius II. & quum amans concordiæ eſſet, repreſſit eos qui ſextam Synodum oppugnabant. Bellum ſuſcepit in Saracenos, ſed nihil profecit, ideoque milites quum Atramittium veniſſent, quendam Theodoſium publicorum vectigalium exactorem imperatorem licet invitum ſalutârunt. Hic pulſo Artemio & in monaſterium incluſo tenuit imperium non amplius uno anno, idque volens ceſſit Leoni Iſauro, ſed poſtea quum ipſum hujus permutationis pœniteret, collectis Bulgarorum copiis Byzantium venit, ſperans ſe humaniter à populo exceptum iri. Sed ſpes fefellit. Bulgari enim pecunia corrupti Artemium Leoni tradunt, à quo occiſus eſt; Theodoſius verò Adramittenus accepta ſecuritatis fide una cum filio factus clericus reliquum vitæ tranquille exegit.

LEO III, aliâs CONON ISAURVS.

Hic patria fuit Iſaurus, unde olim Conon Iſaurus eſt dictus, homo obſcuri nominis, cujus parentes ſedentariam exercuerunt. A Juſtiniano ſecundo una cum parentibus Byzantium eſt tranſlatus, & poſtea rei militari deditus eò pervenit, ut ab Artemio dux Orientis conſtitueretur, & deinde Adramitteno ſurrogaretur. Cœpit imperare anno Chriſti 717, & imperavit annos 24. Dictus eſt εἰκονομάχος, quia nulla prorſus ratione imagines in templis tolerari voluit, unde in acerrimum odium venit apud Occidentâles eccleſias, & maximè apud Romanam, unde etiam fulmine excommunicationis perculſus eſt. Graviſſima ei bella fuere cum Saracenis, qui

 horribili

horribili clade affecerunt imperium, & Conſtantinopolin circumſederunt, ſed fame depulſi ſunt. Mortuus eſt Leo dyſenteria.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt Gregorius II & Gregorius III.

2. Synodus à Leone convocata eſt circa annum Chriſti 730, in qua controverſia de imaginum cultu, deque interceſſione Mariæ virginis, & ſanctorum ac demortuorum reliquiis, diſcutienda fuit propoſita, & poſt multam diſputationem concluſum ac decretum eſt, imaginum ac reliquiarum cultum verè eſſe idololatriam & Sanctorum interceſſionem fabulam. Hinc Leo Imp. imagines & ſtatuas in medio urbis comburi juſſit, & picturas parietibus illitas albario obtexit. Pontifici Romano Gregorio II ut idem faceret mandavit; ſed hic Synodum indixit anno Chriſti 733, in qua imaginum cultus approbatus, decretus & mandatus fuit, Leonis Imp. decretum damnatum, & ipſe Leo anathematis fulmine notatus eſt. Prohibuit etiam Gregorius Leoni Imp. tributa ſolvi per Italiam. Præterea totum occidentem conatus eſt Gregorius abalienare à Leonis obedientia, unde deinde cum Francis fedus inire cœpit, ut dicetur.

3. In Italia Exarchi fuerunt Paulus & Eurichus, ambo per ſucceſſionem à Leone miſſi. Paulo mandaverat Leo Imp. ut Gregorium III. Romanum Epiſcopum caperet, quod propter εἰκονομαχίαν Leoni tributa juſſerat negari. ſed à Romanis cum filio interfectus eſt. Eurichus verò quum literis Romanos cives contra Gregorium incitaret, fulmine excommunicationis notatus eſt. Longobardorum rex fuit Lutbrandus in ordine XVI, qui regnavit annos 22, & bellum movit contra Exarchos miſſos adverſus Gregorium III. ſed pace cum Euricho facta impetravit à pontifice liberationem ab anathemate pro Euricho. Miſit etiam auxilia Carolo Martello contra Saracenos, qui numero 300000 in Galliam infuſi fuerant & omnes deleti anno Chriſti 730. Hic Carolus Martellus fuit avus Caroli M. Porrò Lutbrandus quum bellum gereret adverſus ducem Spoletanum, ut rebelles cognatos in officio contineret, pontifex Romanus addit exercitum Spoletano, ſed fruſtra, quia virtute Ducis Rachiſii victus eſt Spoletanus. Iratus igitur

Lut-

Lutbrandus Romano pontifici, Romam duxit exercitum, eamque obſidione cinxit. Quid pontifex? Quum à Leone Imp. quem ſibi habebat inſenſum, auxilium ſpetare non poſſet, & magna eſſet autoritas Caroli Martelli præfecti aulæ regis Francici, petit ab hoc ut Lutbrandum ad deſerendam urbem inducat, id quod impetratum eſt. Erat enim ſumma amicitia inter Lutbrandum & Martellum.

4. Saracenicæ res ſub Leone III miris modis mutantur. Regnante Conſtantino Pogonato Byzantium obſederant circa annum Chriſti 674, unde repulſi jam cum majore claſſe redeunt poſt annos circiter 40, & rurſus duce Maſgada Conſtantinopolin biennio obſident, ſed fame & peſte perierunt, naves ſubmerſæ ſunt, & ſic Saraceni repreſſi. Interim à tempore Mahometi primi Saraceni potiti ſunt Arabia, Palæſtina, Syria, Perſia, Ægypto, Africa, & ex Africa trajecerunt in Hiſpaniam, quam quum annos 10 tenuiſſent in Galliam uſque ad Turonum 370000 infuſa ſunt.

5. Francorum rex hoc tempore fuit Theodoricus Cala, ſub quo Carolus Martellus fuit Major domus, id eſt, præfectus aulæ, qui, gradus dignitatis Regi fuit proximus, ſed origine ſua fuit Dux Brabantiæ, natus patre Pipino, quo mortuo noverca Woldtruda eum in Colonia Agrippina carceri incluſit, unde tamen divinitus evaſit. Francici principes ei regnum obtulerunt; quod detrectavit, paterna dignitate contentus, quam tenuit annos 26. Mortuus eſt Martellus anno Chriſti 741, relictis tribus filiis, Carolomanno, Pipino & Griphone. Ex Pipino natus eſt Carolus Magnus anno Chriſti 742.

Carolus Martellus.

Carolus Martellus recuſat regnum Francicũ.

CONSTANTINUS COPRONYMUS.

Fuit filius Leonis Iſauri, vivo patre coronatus à Germano patriarcha. Dictus κοπρώνυμος quia quum baptizaretur ventris excrementis aquam baptiſmi inquinaverat. Cœpit imperare anno Chriſti 741, & imperavit annos 34. Princeps crudelis & ſceleratus; in delendis tamen imaginibus patre vehementior, quam ob cauſſam contra ipſum factus eſt imperator Artabaſdus, quem prælio victum cepit, eique & duobus ejus filiis oculos effodit.

effodit. Patriarcham Germanum, quod conſenſerat in electionem Artabaſdi, vapulare juſſit, & impoſitum aſino converſa facie ad caudam quam manibus teneret, circumvehi. Syriaco bello contra Saracenos ſuſcepto quædam oppida recepit, & bellum contra Bulgaros ita confecit, ut hi pacem petere cogerentur. Extinctus eſt morbo elephantico.

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopi fuerunt, Zacharias, Stephanus II, Paulus I, Conſtantinus II, Theophylactus, Philippus, Stephanus III, & Adrianus.

2. Synodus Conſtantinopoli coacta eſt anno Chriſti 753 à Conſtantino Copronymo, in qua congregatis patribus 338 imagines in templis earumque defenſores damnati ſunt. Anno verò Chriſti 768 antiſynodus Romæ convocata eſt à Pontif. Stephano III. in qua contra Concilii Conſtantinopolitani decreta ſtatutum eſt, imagines in templis eſſe retinendas & venerandas.

Antiſynodus.

3. In Italia exſpirat Exarchatus. Nam contra Eurichum ultimum Exarchum Aiſdulphus rex Longobardorum Ravennam cepit. Fuerunt autem imperante Copronymo tres reges Longobardorum, Hildebrandus, Rachiſius & Aiſdulphus hujus frater, homo crudelis & timidus. Hic annos 8 regnavit, Ravennam occupavit, & oppida quædam Romanæ ſedi ademit. Et quia proceſſurus erat ad urbem Romam, Stephanus pontifex fruſtra implorato Copronymi auxilio diſceſſit in Galliam, petiturus ut Pipinus, qui jam erat rex Francicus, tyrannum reprimeret. Pipinus petitioni Pontificis cedens ducit exercitum in Italiam, vincit Aiſdulphum, eumque cogit datis obſidibus promittere pacem. Quibus ita peractis redit in Galliam Pipinus, ſperans omnia in tuto eſſe, ſed redit ad ingenium Aiſdulphus, & Pipinus iterum à Pontifice vocatus quum in Italiam rediit, cogit Aiſdulphum relinquere Ravennã & alias Italiæ urbes, quas partim Pontifex partim Exarchi tenuerant, ſed regnum Longobardicum ei non ademit. Poſt factam pacem Aiſdulphus iterum res novas moliens in Venatione apoplexia moritur, anno Chriſti 756. Cœpit exarchatus anno Chriſti 568 & deſiit anno 744. Duravit igitur annos 176. Porrò Aiſdulpho in regno Longobardico ſucceſſit Deſiderius dux Etruriæ, & regnum tenuit annos 18.

Exarchatus exſpiratio.

Contra

Contra pacis conditiones Pipino promiſſas Ravennam occupavit & alia vicina oppida. Quare Pontifex Adrianus auxilium petit à Carolo rege Francico Pipini defuncti filio. cui Deſiderius exercitum in faucibus Alpium opponit: ſed victus Ticinum fugit, ubi decem menſium obſidione fame coactus deditionem fecit. Quia verò Longobardi pacta toties violaverant, Carolus regnum Longobardicum in ſua poteſtate retinuit, & Francico præſidio munivit: Deſiderium vero captivum Leodium relegavit. Atque hic etiam finis eſt regni Longobardici, quod ab anno Chriſti 568 duravit uſque ad annum 774, videlicet annos 206. Hæc initia fuerunt potentiæ Francorum in Italia. *Regni Longobardici exſpiratio.*

4. In regno Francico inſignis orta eſt mutatio. Etenim Childericus rex Theodorici filius, homo ſtupidus & ignavus, quum omnem regni curam rejiceret in Pipinum Caroli Martelli filium, & totus in ocio viveret, factum eſt autoritate Zachariæ Pontificis Romani, ut proceres regni juramento liberati Childericum coëgerint regium nomen deponere. quod ad Pipinum tranſtulerunt, ipſum vero Childericum monaſterio incluſerunt anno Chriſti 750. Et ſic prima ſtirps regum Francorum quæ à Pharamundo duravit annos 331 extincta eſt in Childerico; & ſecunda incepit in Pipino quæ duravit uſque ad Hugonem Capetum annos 237, nempe uſque ad annum Chriſti 987, quo Imperator Romanus fuit Otho III. Cœpit ergo Pipinus regnare anno Chriſti 750, & regnavit annos 18. Cohibuit in Italia Aiſdulphi furores, & deinde bella geſſit contra Saxones & Bavaros, quos coëgit ſuis finibus eſſe contentos, nec quicquam inhumanum adverſus illos ſtatuit. Obiit anno Chriſti 768, relictis duobus filiis Carolo & Carolomanno, quorum hic anno ab obitu patris 3 mortuus eſt, ut ſolus deinde regnaret Carolus qui dictus eſt Magnus, cujus regno tribuuntur anni 46, ſcilicet ab anno Chriſti 768 uſque ad annum 814. Primò autem Saxoniam bello eſt aggreſſus, & deinde regni Longobardici in Italia finem fecit, ut dictum eſt. Rex Franciæ fuit annis 33 priuſquam Imperator Romanus factus eſt, quo temporis intervallo egregia fortitudinis bellicæ ſpecimina edidit, tum in Italia, tum in Gallia & Germania. Porrò familia Carolo hæc eſt; *Pipinus fit rex Franciæ.* *Carolus M.*

Carolus

Carolus Martellus.

Carolomannus. Pipinus. Gripho,

Corolomannus. Carolus M.

5. Parlamentum ſeu ſummum judicium in Gallia à Pipino initio Lutetiæ conſtitutum eſſe ex ſcriptoribus refert Melanchthon.

6. In Oriente ex portis Caſpiis effuſi Turcæ in Colchicam & Armeniam irruperunt, ubi cum Saracenis præliati ſunt. Et hæc forſan cauſſa eſt quur Saraceni adverſus Copronymum nihil memorabile egerunt. Atque hæc eſt ſecunda eruptio Turcarum celebrior quàm illa prima quæ accidit tempore Mauricii Imp. ubi bella geſſerunt Turcæ contra Perſas, à quibus tamen repreſſi ſunt. Sunt autem montes Caſpii vicini Iberiæ, ubi nunc quoque uberes ſunt venæ metallicæ.

7. S. Bonifacius qui Germanis verbum Dei prædicavit circa hæc tempora fundavit tres Epiſcopatus, Herbipolenſem, Aeſtetenſem & Friſingenſem, nec non cœnobium Fuldenſe in Sylva Buchonia. Primus Epiſcopus Herbipolenſ. fuit S. Burghardus, Æſtetenſis verò S. Wilibaldus.

LEO IV.

Filius Copronymi, qui patri in imperio ſucceſſit, cœpit imperare anno Chriſti 775, imperavitque annos 5. Uxorem duxit Irenen Athenienſem, ex qua ſuſcepit filium Conſtantinum, quibus deinde poſt obitum Leonis imperii ſumma commiſſa eſt. In delendis imaginibus patrem imitatus eſt, indignum eſſe dictitans in prætorio ali Dei hoſtes, quum Deus jubeat morte affici idololatras. Exercitum miſit in Syriam contra Saracenos, quos irritavit magis quàm repreſſit. Filium Conſtantinum puerum à patriarcha coronari curavit, & paulò pòſt pater febre extinctus eſt.

Syn-

Synchroniſmus.

1. Romæ Epiſcopus fuit Adrianus, qui ab anno Chriſti 772 ſedit annos 23. Contra Deſiderium Longob. petiit auxilium à Carolo Francico rege, ut ſuprà dictum, & ſcribitur Carolo conceſſiſſe jus ordinandi ſedem Apoſtolicam.

2. Collegium Oſnabrugenſe in Weſtphalia & Epiſcopatus Halberſtadenſis à Carolo M. conſtituuntur anno Chriſti 777, ut ex Crantzio annotat Bucholtzerus. Et ſanè circa hæc tempora Carolus in bello Saxonico fuit occupatiſſimus, quod tricennale fuit, & quo nullum à Carolo geſtum fuit atrocius.

IRENE.

Eſt relicta vidua Leonis IV, quæ poſt defunctum maritum imperium cum filiô Conſtantino adoleſcentulo ſuſcepit. Cœperunt imperare anno Chriſti 780, & ſimul imperarunt annos 10. Poſtea filius grandior factus, quum ſcilicet eſſet annorum 20, ut ſuis conſiliis imperium regeret, quoſdam matri addictos removit, unde magna exacerbatio inter matrem & filium extitit, in qua filius matrem Irenen ope Armeniaci exercitus imperio movit, quod deinde ſolus gubernavit annos 7, & quum Nicephorum patruum de imperii affectatione ſuſpectum haberet, oculos ei effodi juſſit. Matris conſilio antea uxorem Mariam repudiaverat, inque monaſterium detruſerat, & aliam duxerat, unde omnium odio in ſe concitaverat, ex quo mater jam occaſionem nacta eſt ulciſcendi injuriam ſibi illatam. Mittit igitur certos homines Conſtantino filio infenſos, à quibus captus & oculis privatus eſt, & poſt paucos dies dolore extinctus. Oppreſſo hoc modo Conſtantino filio mater redit ad imperium, idque tenuit tres annos, & quia γυναικοκρατία Græcis erat ignominioſa, & omnia fierent turbatè ac crudeliter, relegata eſt Irene in inſulam Lesbum, ubi mortua eſt anno Chriſti 803. Succeſſit ei Nicephorus frater Leonis IV, qui ab anno Chriſti 802 cœpit in Oriente imperare, & imperavit annos 8 & menſes 8. Quum autem in Occidente variæ fuiſſent ſeditiones & motus, maximè per Italiam, factum eſt eodem hoc tempore, ut Carolus Franciæ rex propter juſtitiam & fortitudinem Ita-

liæ

liæ gubernator cum nomine Imperatoris conſtitueretur. Duo ergo in Imperio Romano jam exiſtunt Imperatores, Orientalis alter, alter Occidentalis; ille Nicephorus, hic Carolus M. de quibus in ſequentibus dicendum.

Synchroniſmus.

1. Synodus Nicena II, quæ eſt Oecumenica VII; indicta eſt à Conſtantino & hujus matre Irene, in qua Epiſcopi dicuntur fuiſſe 350, & ipſe Imperator interfuit. Decretum factum eſt de ſtatuis & imaginibus reſtituendis & honorandis, nec non de reliquiis Sanctorum adorandis. Irene etiam cadaver Copronymi ſoceri publicè effoſſum cremari, cineremque in mare projici juſſit, quod idola è templis ejecta contriviſſet & combuſſiſſet.

2. Epiſcopatus Mindenſis à Carolo M. fundatus eſt anno Chriſti 785, quo Witekindus depoſita cum armis ſuperſtitione ethnica ſuſcepit profeſſionem religionis Chriſtianæ. Triennio pòſt idem Carolus condidit Epiſcopatum Bremenſem, eique Epiſcopum præfecit Wilhadum natione Anglum.

3. Pariſienſis Academia à Carolo M. inſtituta eſt autore Alcoino diſcipulo Bedæ & præceptore Caroli M. anno Chriſti 791. Quo eodem anno Epiſcopatus Monaſterienſis eſt conditus.

4. Saxones, quum jam antè aliquoties victi à Francis fidem Chriſtianam modò accepiſſent, modò iterum rejeciſſent, tandem anno Chriſti 785 à bellis quieſcentes, & apoſtaſiæ culpam deprecantes, à Carolo M. veniam & impunitatem impetrant, & una cum Witikindo duce ſuo Chriſtianiſmum & baptiſmum accipiunt.

Atque hæc de Imperatoribus Græcis dicta ſufficiant; accedimus igitur ad claſſem tertiam quartæ Monarchiæ de Imperatoribus Germanis, quorum primus fuit Carolus Magnus.

Δόξα θεῷ.

Quar-

QVARTÆ MONARCHIÆ claſſis tertia, quæ eſt Romanorum Impp. Germanorum.

EX ſuperioribus intelleximus quomodo Romanum imperium, quod priſcorum virtute ita fuit amplificatum, ut maximas Aſiæ, Europæ & Africæ partes comprehenderet, temporis progreſſu inteſtinis bellis adeò fractum & enervatum ſit, ut exteris gentibus vel invitatis vel ultrò infuſis, ſubditis verò injuſtæ dominationis impatientibus prædæ eſſe cœperit. Mahometica potentia novi dogmatis inventione propagata Aſiæ & Africæ maximam partem eripuit, & quidem tanta celeritate, ut priùs vires acceperit quàm ab aliis cognita ſit. Sumpto enim initio ex Arabum latrociniis, Saracenica turba in Aſiæ & Africæ provincias Romanis ſubjectas mox ſeſe diffudit, quibus etiam Perſici regni provincias adjecit; Deinde mare ingreſſa Gothis per Hiſpaniam deletis vel ſaltem in anguſta loca coactis, in ipſas Gallias quoque penetravit, ubi Francorum virtute repulſa eſt. Hic eſt furor Saracenorum per Aſiam, Africam & Europam, quo Romani imperii dignitas valdè concuſſa eſt. Nec minor calamitas in Occidente fuit. Italiam occuparunt Vandali, Gothi, Hunni & Longobardi: Hiſpaniam Vandali & poſt hos Gothi: Galliam Gothi & Burgundi, & his tandem oppreſſis Franci; Pannoniam Gothi & Hunni: Britanniam humiliorem Angli è Saxonibus accerſiti qui dicti ſunt Anglo Saxones, ſublimiorem Scoti; Myſiam & Thraciam infeſtabant Heneti. Sic undiquaque imperium miſerè afflictum & laceratum eſt. Quum igitur Byzantini imperii nervus incurſationibus Saracenorum, Turcorum & Sarmatarum tantum non incideretur; Italia verò per annos 300 & amplius à peregrinis gentibus continuis bellis vexaretur, & Græcorum Impp. auxilio deſtituta Saracenos, qui ex Sicilia littora Italiæ vicina aliquoties tentarant, metueret, Longobardos odiſſet, & Exarchos non defenſores ſed tyrannos deprehenderet; Francos attraxit, qui ſedibus in Gallia fixis etiam magnæ parti Germaniæ dominabantur. Facta igitur eſt conjunctio Italiæ, Germaniæ & Galliæ toti Europæ ſaluta-

Cauſſa collapſi imperii Romani.

Mahometica potentia, ad quam Saraceni acceſſerunt.

Vandalorum, Gothorum, Hunnorũ & Longobardorum furor in imperio.

Italia multis modis vexata tandem Francos accerſit.

Per Francos fit con-

junctio Italiæ, Germaniæ & Galliæ.

Pontificũ Romanorũ ſcelera labefactant imperium.

Duplex cauſſa diviſionis imperii orientalis ab occidentali.

1. Exarchorum ὕβρεις.

1. εἰκονομαχία.

Romani Epiſcopi in occidentali imperio obtinent εἰκονολατρείαν.

Transſubſtantiationis autor Iohannes Damaſcenus.

ris, qua hoſtes facilè reprimebantur, & plerique ad Chriſtianæ religionis ſocietatem perducebantur, ſolis Saracenis magna ex parte deletis. Etſi autem inter ſucceſſores Caroli M. etiam bella civilia orta ſunt, profuit tamen imperii tranſlatio in Occidente poſteritati circiter 300 annos, videlicet uſque ad Henricum IV. Cujus tempore ſceleribus Pontificum hoc imperium languefactum eſt. Teneatur igitur quomodo Deus transferat & ſtabiliat imperia, ſcilicet quum is qui arma induit eſt ἀμυνόμενος, hoc eſt, atrocis injuriæ propulſator. Quocirca ſi omnem hiſtoriam probe perluſtraverimus, cauſſam divulſionis imperii occidentalis ab orientali duplicem inveniemus, Politicam & Eccleſiaſticam. Politicam in Exarchorum tyrannide, luxu & ignavia. Eccleſiaſticam verò in εἰκονομαχίᾳ ſeu contentione de cultu imaginum, quæ fuit inter Impp. Græcos & Epiſcopos. Hinc enim Romani Epiſcopi ſeceſſionem fecerunt ab Impp. Græcis, imaginum & idolorum hoſtibus: & ſeſe ac res Romanas ad Francos inflexerunt, ut ſcilicet εἰκονολατρείαν minori cum impedimento haberent liberiorem. unde tandem accidit ut ſub Conſtantino Leonis IV & Irenes filio, Caroli M. genero, artibus epiſcoporum & conſenſu Imperatoris utriuſque, celebraretur Synodus Nicena quæ eſt Oecumenica VII, in qua anno Chriſti 787 εἰκονομάχοι ſunt damnati, imagines reſtitutæ & reliquiæ ſanctorum ut adorarentur productæ. Tum temporis certamen quoque de μεταποιήσεως, hoc eſt, transſubſtantiatione panis Cœnæ in corpus Chriſti motum eſt, ut annotat Peucerus in Chronico, fol. 670, ubi ait certaminis hujus autorem fuiſſe Johannem Damaſcenum. Fuit autem hic Damaſcenus Monachus qui Damaſci in Syria floruit, cujus ſcripta hodie leguntur.

CAROLUS MAGNUS.

Caroli M. familia.

Natus eſt Carolus anno Chriſti 742 patre Pipino, qui Childerico propter ignaviam amoto virtutè factus eſt rex Franciæ. Fratrem habuit Corolomannum, cum quo partitus eſt regnum, ſed eo defuncto ſolus regnavit. Ex ſorore nepotem habuit Rolandum, filium Milonis Comitis Angleriæ, ingentis tum animi tum corporis virum, unde in huncuſq; diẽ Coloſſi ejus in Saxonia monſtrantur.

ſtrantur. Mellif. p.3. fol. 79. Peuc. fol. 651. Periit hic Rolandus ſiti in pugna contra Saracenos anno Chriſti 800. Peuc. fol. 659. Adoleſcentiam ingreſſus Carolus ſtudioſè linguam latinam didicit doctore Petro Piſano Diacono; deinde Lutetiæ in Philoſophia & Eccleſiæ doctrina inſtitutus fuit præceptore Alcoino Anglo, Bedæ presbyteri in Anglia & Chronologi doctiſſimi auditore. In patrio & latino ſermone facundus fuit, & Græcos legatos græcè loquentes intellexit, quibus etiam græco idiomate ſed paucis reſpondere potuit. Lectione Auguſtini multùm delectatus fuit. Vita domeſtica pietatis erga Deum, probitatis erga homines, nec non ſingularis temperantiæ exemplum fuit; publica verò ardoris in propaganda Eccleſia & fortitudinis eximiæ in defendenda patria. Antequam Imperator crearetur plurima geſſit bella, Aquitanicum, Longobardicum, Saxonicum, Saracenicum, Bavaricum, Sorabicum, Hunnicum, Danicum &c. de quibus vide Peucerum fol. 653 & ſeqq. Mellif. p.3. fol. 77. & ſeqq. Ex hiſce bellis difficilima & maximè diuturna fuere Saxonicum & Hunnicum, quamvis & Saracenicum periculoſiſſimum fuerit. Bellis hiſce confectis quum tumultus eſſet exortus Romæ anno Chriſti 799 & Romanis ea quæ imperii erant invadentibus ſeſe oppoſuiſſet Pontifex Leo III, & hic in tumultu illo malè tractatus profugiſſet ad Carolum in Saxonia tunc ad Padebornam hærentem, Carolus auditis pontificis querelis relicta Saxonia Romam profectus eſt anno Chriſti 800, & compoſitis controverſiis Romæ in templo die natali Salvatoris à pontifice imperator Romanus eſt renunciatus & à cuncto populo appellatus, quippe qui cum plauſu & lætitia magna acclamavit hæc verba: Carolo auguſto à Deo coronato, magno & pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Sic ergò Carolus jure belli factus & dominus totius Italiæ & occidentalis imperii Imperator, accedente tranſactione cum Græcis Impp. Nam Irene pacis federe per oratores ſuos renovato totum occidentis imperium ei conceſſit, addita conjugii promiſſione. Poſt Irenen Nicephorus fraternam ac perpetuam pacem cum ipſo confirmavit, ut ambo Imperatores & Auguſti nominarentur. Carolus igitur non accepit imperium à Pontifice, nec tum temporis pontifices quicquam juris in urbem Romam ſibi vendicarunt,

Caroli in literis educatio.

Caroli vita domeſtica, & publica.

Caroli bella.

Carolus ex petitione Pontif. Leonis III Romam proficiſcitur, ubi Romanus Imperator renunciatur.

Carolus jure belli fit dominus Italiæ & totius imperii occidentalis.

Caroli cum Nicephoro Imp. orientali amicitia.

Carolus non accepit

imperium à pontifice. Renunciatio pontificis non fuit imperii traditio. dicarunt, ſed ſolummodò res ſacras tractarunt. vide Peuc. fol. 666. Pontificis enim renunciatio nihil fuit aliud quàm declaratio, quod Carolus verè eſſet Imperator. 1. jure belli. 2. conceſſione Imperatorum orientis. 3. ſubjectione populi Romani. *Initium imperii Caroli.* Cœpit ergò Carolus imperare anno Chriſti 801, regni 33, ætatis 59, & imperavit annos 13. Per Carolum reſtituta eſt Italia à cæde Valentiniani 111. jam per 300 annos miſerè afflicta & lacerata. *Belli Saxonici finis.* Anno 5 imperii finivit Carolus M. bellum Saxonicum, ubi omnes Saxones trans Albim morantes in Franciam traſtulit pagoſque eorum Abotritis dedit, ut autor eſt Sigebertus, deinde filiis hæreditaria & acquiſita regna diſtribuit, & teſtamentum condidit, cujus formam recitat Peucer. fol. 667. *Caroli uxor & filii.* Suſcepit autem ex Hildegardi uxore tres filios, Carolum, Pipinum & Ludovicum, ex quibus duo priores vivo patre vitá exceſſerunt, & relictus eſt Ludovicus cognomento Pius, qui patri in Imperio ſucceſſit. Pipinus verò reliquit filium Bernhardum, *Caroli morbus & obitus.* quem Carolus avus regem Italiæ fecit. Tandem menſe Ianuario anni 814 ardente febre correptus & pleuritide extinctus eſt Aquiſgrani ibique ſepultus quum vixiſſet annos 72.

Synchroniſmus.

1. Baſilica S. Jacobi Compoſtellæ in Hiſpania dedicatur à Turpino Epiſcopo Rhemenſi præſente Carolo M. anno Chriſti 805.

2. Lectiones Eccleſiaſticæ cuilibet feſto convenientes, & textus Euangelici Dominicales opera Pauli Diaconi qui & Warnefridus appellatur colligũtur & per anni circulum publicè legi præcipiuntur à Carolo M. anno Chriſti 807.

3. Carolo in Occidente imperante tres fuere imperatores in Oriente ſucceſſivo ordine, Nicephorus, Stauracius & Michaël Curopalates. *Nicephorus.* Nicephorus Irene dolo excuſſa imperium rapuit anno Chriſti 802, idque tenuit per annos 9. Cum Carolo M de limitibus Orientalis & Occidentalis imperii tranſegit, & cum Venetis ita pepigit ut nullius ſubeſſent imperio. Almiratum Saracenum qui cum 300000 venerat pactione annui tributi 300 nummorum aureorum ab ſe repulit. Venetos ſociali claſſe adverſus Gallos juvit. Bello contra Perſas infeliciter geſto, quum in Bulgaros moveret emuncturus

ar-

argentum quo pactam de pace pecuniam Perſis diſſolveret acie victus & cæſus eſt. Cranio ejus deargentato Bulgarus uſus eſt in conviviis pro poculo. Filium habuit Nicephorus Stauracium, qui in Bulgarorum bello vulneratus interfecto patre ſtatim Conſtantinopolin rediit & imperium iniit, ſed ob corporis deformitatem & ingenii ſtoliditatem à Byzantinis repudiatus, & à Michaele Curopalate monaſterio incluſus eſt. Hic Curopalates uxorem habuit filiam Nicephori, ſororem Stauracii, & ſuffectus eſt in locum Stauracii. Exemplo ſoceri renovavit fœdera cum Carolo M. Socors fuit, timidus & infelix, quumque contra Bulgaros infeliciter pugnaſſet, conjuratione Leonis Armeniaci captus, deſperatione imperio ſponte ceſſit, ſeque in monaſterium abdidit, anno Chriſti 813. *Stauracius.* *Curopalates.*

4. Circa hæc tempora Egbertus Britanniæ rex ſtatuit, ut omnes Angli & Saxones, exceptis Scotis, Angli dicerentur, & inſula ipſa Anglia poſthac vocaretur. Zwing.

LUDOVICUS PIUS

Filius Caroli M. quem pater ſentiens ſe morti vicinum accerſivit ex Aquitania Aquiſgranum, & imperatorem Romanum creavit, Bernhardum verò ex filio Pipino nepotem regem Italiæ fecit. Cœpit Ludovicus imperare anno Chriſti 814, & imperavit annos 26. Cognominatus eſt Pius à religioſa ſuperſtitione, quippe qui feſta & idololatricos cultus Sanctorũ, nec non ſuperſtitioſas obſervationes ordinis monaſtici auxit, ſed patri neq; virtute neque ſapientia par fuit, imò priſca majorũ virtus in hoc Ludovici degeneravit. Ante imperium quidem res magnas geſſit in Hiſpania contra Saracenos, ſed poſtea imperio potitus inſignem mutationem expertus eſt, & quidem non ſine propria culpa. Nam ex priore conjuge Irmengardi quum haberet tres filios, Lotharium, Pipinum & Ludovicum, regnum ita diſtribuit, ut Lotharius rex Bojorum, Pipinus rex Aquitaniæ eſſet, Ludovicum verò apud ſe retinuit & titulum Regis Italiæ ei tribuit, id quod ægerrimè tulit Bernhardus qui ab avo Carolo M. rex Italiæ erat conſtitutus. Hic igitur incenſus etiam adulatorum vocibus, quod Franciæ regnum non Ludo- *Ludovicus filius Caroli M.* *Quur Pius dictus.* *Patris diſſimilis.* *Ludovicus regnũ diſtribuit inter filios.* *Bernhardus Caroli è*

Pipino nepos movet bellū contra Ludovicū Pium.

vico patruo ſed ipſi deberetur, arma ſumit contra Ludovicum patruum tum temporis Danico bello implicatum. ſed Ludovicus Pius bello hoc compoſito cum ſuo exercitu ingreditur Italiam, magnumque terrorem ſociis Bernhardi injicit, ut Bernhardus à ſuis deſertus cogeretur ſeſe Imperatori tradere una cum filio Pipino, & tribus ex hoc nepotibus, Bernhardo, Pipino & Eriberto. Bernhardus captus abducitur in Germaniam, & Aquiſgrani ad capitis ſupplicium damnatus vita tamen donatur, ſed oculis privatus & monaſterio incluſus mœrore contabuit. Bernhardo hoc modo ſublato Regem Italiæ fecit Lotharium filium & ſimul Cæſarem creavit. Hoc crudelitatis & injuſtitiæ exemplo Ludovicus multorum procerum & Epiſcoporum animos à ſe alienavit, & non parùm odium hoc auxit alterum conjugium cum Juditta filia Guelphi primi, comitis Altorfenſis in Suevia, ex qua ſuſcepit Carolum cognomento Calvum. Ab hac uxore quum totus penderet Ludovicus Imp. in odium & contemptum venit apud proceres & Epiſcopos, qui propterea filios ex Irmengardi natos inſtigarunt adverſus patrem prætextu molitionum novercæ. Hinc domeſticum bellum, in quo pater à filiis captus cogitur dimittere à ſeſe Judittam alteram conjugem, filiorum novercam. Captus pater intruditur in monaſterium Sueſſioni, & Carolus Calvus frater relegatur Brumiam monaſterium in Lotharingia, noverca Derthonam in Italiâ. Hujus ἀσεβείας & impietatis adverſus patrem cauſſæ & autores fuere Epiſcopi. Sed adeſt divina Νέμεσις. Mittitur Tiſiphone inter ipſos fratres. Pater enim quum detineretur captivus à filio Lothario, reliqui filii Pipinus & Ludovicus, paternæ miſeriæ miſerti poſtulant a fratre Lothario patris dimiſſionem & in Imperium reſtitutionem. Renuit Lotharius, & quum bello fratrum inſtitutum impedire vellet, ab omnibus deſtitutus non potuit. Itaque veniam à patre deprecatus eſt, & pater in Imperium reſtitutus anno imperii 20 quum per annum in monaſterio latuiſſet. Pater ita ab exilio revocatus & reſtitutus revocat quoque uxorem Judittam, quæ deinde perfecit ut Carolus filius declararetur rex Neuſtriæ, hoc eſt, Celticæ & Lugdunenſis Galliæ. Defuncto Pipino Ludovici Imp. filio ſuperſtites fuere ejus duo filii, Pipinus & Carolus, quorum ille quum affectaſſet Aquitaniam ab avo Ludov.

Bernhardi calamitas & tragicus exitus.

Ludovicus Pius incurrit in odiū apud proceres & Epiſcopos.

Ludovici alterum conjugiū.

Filij inſtigantur contra patrem.

Bellum domeſticum.

Ludovicus à filiis male tractatur.

Filiorum diſcordia, quæ patri ſalutaris eſt.

Ludovicus pater reſtituitur cum uxore Iudita in integrum.

Ludov. Imp. relegatus eſt in Germaniam, & Aquitani juſſu Imperatoris Carolo jurarunt. Interim noverca Juditta conciliandi Lotharii ſtudio perfecit, ut ei aurea corona imperii traderetur, quod indignè ferens Ludovicus Lotharii frater Bojorum rex denuo ſe in patrem armavit, cui pater occurſurus morbo ingraveſcente ſubſtitit Moguntiæ, ubi filio Ludovico reconciliatus diem ſuum obiit, & ſepultus eſt in urbe Metenſi propè Hildegardin matrem. Obiit autem anno Chriſti 840, ætatis 64. Nota tabulam:

Lothario traditur corona imperij opera noverca, unde novum bellum in patrem.

Ludovici Pii obitus.

- Carolus M. Imp.
  - Carolus.
  - Pipinus.
    - Bernhardus.
      - Pipinus.
        - Bernhardus.
        - Pipinus.
        - Eribertus.
  - Ludovicus Pius Imp. ex uxoribus
    - Irmengardi
      - Lotharius Imp.
      - Pipinus.
        - Pipinus.
        - Catolus.
      - Ludovicus.
    - Juditta
      - Carolus d. Calv. Imp.

Synchroniſmus.

1. Romani Pontifices fuerunt, Stephanus IV. Paſchalis, Eugenius II, Valentinus, & Gregorius IV.
2. Synodus Aquiſgranenſis à Ludovico Pio inſtituta eſt, in qua Eccleſiaſtarum mores correxit & reformavit, faſtum atque luxum Eccleſiaſticorum procerum coërcuit. Hæc Synodus magnum odium peperit Ludovico Imp. apud Epiſcopos, ut deinde filios Ludovici incitaverint contra patrem habito propria autoritate concilio Compendii, de quo Mellif. p.3. fol. 11.
3. Strabus gloſſæ ordinariæ in S. bibliis autor hoc tempore vixit.
4. Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus, quod reus

eſſet conſpirationis in Ludovicum Imp. in carcerem conjectus, hymnum illum Eccleſiaſticum: Gloria, laus & honor tibi ſit rex Chriſte redemptor &c. in carcere compoſuit, & alta voce Imperatore carcerem prætereunte cecinit, quo Imperator adeò fuit permotus ut Epiſcopum è carcere liberum dimiſerit. Tritthemius. Accidit hoc in die Dominica ante Paſcha quæ dicitur palmarum, unde cantio hæc ad textum iſtius Dominicæ accommodata illo tempore cani conſuevit in Eccleſiis.

Leo Armenius. *Michaël Balbus.* *Theophilus.* *Saraceni duo regna condiderant, unũ in Aſia, cujus ſedes fuit Babylon, alterũ in Africa, cujus ſedes fuit Memphis urbs Ægypti. Vtrique præfecerũt unum Monarcham, quem dixere Caliphã. Peuc. fol. 707.*

5. In Oriente imperatores fuerunt, Leo Armenius, Michaël Balbus Amorrhæus & Theophilus hujus filius. Leo imperium invaſit quum Curopalates illud deſeruiſſet. Fuit vir acer & induſtrius, ſed malus & crudelis. Theophylactum Curopalatæ filium caſtratum cum matre in exilium ejecit. Saracenos & Bulgaros magnis cladibus affecit, ſed propter crudelitatem quum odioſus eſſet a conjuratis in ſuo conclavi obtruncatus eſt autore Michaële Balbo quem in cuſtodia detinuerat, anno imperii ſui 7. Succeſſit hic Michaël Balbus, homo obſcuro genere natus, dictus Amorrhæus à patria. Cum Bulgaris inducias 30 annorum pepigit, quorum opera adverſarium Thomam vicit, & captum brachiis & pedibus truncatum interfecit. A Saracenis duobus magnis prælis victus dyſenteria & phrenitide periit. Succeſſorem habuit filium Theophilum, cujus juſtitia, ſeveritas & caſtitas laudantur. Imaginum cultum peſſimè odit & uſurpari in templis vetuit. Cum Calypha Babylonico munerum magnificentia per legatos certavit. Contra Saracenos ter ſuccumbens bis victor rediit, & in poſtrema expeditione quum Amerumnes Saracenus præcipuas familias abduxiſſet in ſervitutem, & Theophylus redemptionem impetrare non poſſet, animi mœrore & dyſenteria correptus interiit.

6. Haroldus Danorum rex cum conjuge & liberis pluri miſque Danis præſente Ludovico Imp. Moguntiæ baptizatur anno Chriſti 826.

LOTHARIUS

Lotharii parentes & liberi.

Filius Ludovici Pii ex Irmengardi, qui ex eadem matre fratres habuit Pipinum & Ludovicum, quorũ ille defunctus vita, reliquit duos filios Pipinum & Carolum.

Cœpit imperare anno Chriſti 840 & imperavit annos 15. Indignis modis fratres ſuos Ludovicum & Carolum tractavit, unde inteſtinum bellum natum eſt funeſtiſſimum. Quum enim Ludovicum Bavaria, Carolum vero Aquitania contentos eſſe, idque ſuo beneficio vellet, indignè hoc ferentes fratres arma ſumpſerunt & Lotharium in Gallia Lugdunenſi prælio victum profligarunt, exercitu ad internecionem cæſo, anno Chriſti 841. Lothario poſt recollectas vires altera vice pulſo quum tertiò bellum pararet, proceres Imperii ſeſe interpoſuerunt, & effecerunt, ut Ludovicus Germaniam teneret, unde & Germanicus dictus eſt, Carolus Franciam Lotharius Italiam cum imperio & illum Germaniæ tractum qui hodie Lotharingia dicitur ab hoc Lothario, Pipinus Pipini filius Aquitaniam. Re ſic compoſita Lotharius filium Ludovicum ſibi in Imperio adjunxit, & exercitu inſtructum in Italiam contra Saracenos miſit. Etenim domeſtico illo fratrum diſſidio exteri hoſtes animos reſumpſerunt. Sclavi & Saraceni Africani in ſinum Adriaticum proceſſerunt, & porrò per Apuliam & Calabriam in ipſam Campaniam. Quinetiam anno Chriſti 846 procurſu ad urbem Romam facto opimas Petri & Pauli baſilicas diripuerunt Saraceni & ipſam urbem ſuccenderunt. Normanni etiam qui exiſtimantur fuiſſe Dani ad Cimbricam Cherſoneſum invaſerunt Galliam. Bohemi quoque & Marcomanni ſuis rebus non defuerunt, contra quos Ludovicus continenter bella geſſit. Ex quo facilè videre eſt quantam calamitatem fraternũ diſſidium toti Imperio attulerit, adeò ut ſemper inquietum fuerit uſque ad imperium Saxonum. Poſtea Carolus Pipinum & Carolum Pipini filios principatu Aquitaniæ dejecit & in monaſteria incluſit, quorum hic inde elapſus Epiſcopatui Moguntino præfectus eſt à Ludovico Germanico. Hæc omnia dum in Imperio ita geruntur, & Saraceni Italiam affligunt, Romani incitantibus Pontificibus cœperunt ſeſe inclinare ad Impp. Græcos. quod animadvertens Lotharius Romam profectus eſt anno Chriſti 854, & mutatis magiſtratibus vetera pacta de poteſtate Imperatoris in confirmando pontifice Romano renovavit

Lotharii inteſtinum bellum cum fratribus.

Lotharii cum fratribus transactio.

Lotharius ſibi in Imperio jungit filium Ludovicũ.

Fratrum diſſidio exteri hoſtes vires reſumunt.

Saracenorum irruptio in Italiam.

Normannorum irruptio in Galliam.

Imperium eſt inquietum uſque ad Saxones.

Romani ob Saracenorum furores inclinant ſeſe ad Impp. Græcos. Imperatoris poteſtas in confirmando pontifice.

vavit & majore ſeveritate ſanxit. Reverſus tribus filiis ſuis avita regna partitus eſt, Ludovicum declaravit Imperatorem & dominum Italiæ, Lotharium in Lotharingiam collocavit, & Carolum minimum natu in Galliam Narbonenſem, ſed hic poſt patrem non diu fuit ſuperſtes. Ludovicus Germanicus tres habuit filios Carolomannum, Ludovicum & Carolum. Lotharius Lotharii filius Dietbergam uxorem repudiavit amore Baldradæ concubinæ ſororis Gunteri Epiſc. Colonienſis, quam ob cauſſam à Pontifice anathemate notatus quum Romæ hoc expiaſſet, in reditu Placentiæ peſte extinctus eſt. Mortuus eſt Lotharius Imp. in monaſterio Prumienſi apud Treviros, in quod depoſito imperii onere vitæ præſentis tædio ſe receperat. Nota tabulam.

Regnorum diſtributio.

Lotharij obitus.

Ludovicus Pius Imp.

- Lotharius Imp.
  - Ludovicus II Imp.
  - Carolus.
  - Lotharius.
- Pipinus.
  - Pipinus.
  - Carolus.
- Ludovicus Germanicus.
  - Carolomannus.
    - Arnolphus Imp.
      - Ludovicus IV Imp. qui clauſit ſtirpem Carolinam.
  - Ludovicus,
  - Carolus Craſſus Imp.
- Carolus Calvus Imp.
  - Ludovicus III dictus Balbus Imp.
    - Carolus Simplex rex Franciæ.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Sergius II, qui proprio

prio nomine Os porci Savvrüſſel dictus eſt, ſub quo natus eſt error de corporali præſentia Chriſti in ſacra cœna, qui tandem in obſurdam transſubſtantiationem abiit. Leo IV. qui baſilicam Vaticanam à Saracenis direptam inſtauravit. & Johannes VIII, de quo mira ſcribuntur, quod ſexu fœmina fuerit, & in proceſſione publica ad baſilicam Lateranenſem infantem pepererit. Patria Moguntina. Angli nomen obtinuit non ex natione ſed parentum familia. Quidam pontificii ſcriptores ut Baronius & Bellarminus fabuloſam eſſe narrationem contendunt, ſed ex vetuſtioribus pontificiis ſcriptoribus res ſatis liquet. Vide Mellif. p.3. fol.115. Dreſſ. fol. 190. & Gulielmum Withackerum in peculiari libello de Johanna papiſſa. Scilicet oportuit ad oculum monſtrari Papam Romanum eſſe Babylonicam illam meretricem de qua in apocalypſi Johannis. *Iohannes VIII Papa fœmina.*

2. Romani Pontifices imperante Lothario in inauguratione cœperunt mutare nomina ſua, qui mos in hodiernum uſque diem à papis ſervatur. Bucholtzerus ex Mart. Polono. *Papæ mutant nomina ſua.*

3. Floruerunt circa hæc tempora Rabanus Maurus archiEpiſcopus Moguntinus commentator Bibliorum, & Haymo Epiſc. Halberplat. qui etiam Biblia commentariis illuſtravit.

4. In Oriente Imperator fuit Michaël qui patri Theophilo Balbi filio ſucceſſit anno Chriſti 842, ſed quum per ætatem nondum eſſet aptus ad gubernationem mater Theodora imperium Orientale adminiſtravit annos 14, & contra defuncti mariti conſtitutionem imaginum cultum reſtituit. Filius verò ubi adolevit matrem relegavit in monaſterium, & deinde ſolus imperavit annos 11. Homo ſtolidus, ebrioſus, luxurioſus, qui omnem pecuniam in adulatores & mimos profudit, eò inopiæ redactus, ut veſtes etiam regias vendiderit. Bis cæſus eſt à Saracenis, quos deinde magno prælio delevit Petronas avunculus ejus, & regem Saracenorum Amerum interfecit. Sed mortuo Petrona vires reſumpſerunt Saraceni occupata Creta & invaſis Cycladibus inſulis. Quum autem videret Micaël ſe contra Saracenos nihil proficere poſſe, Cæſarem creavit quendam Baſilium Macedonem, cujus opera in domădis equis & aurigatione uſus fuerat. Hic Baſilius jam Imperator creatus Micaëlem interfecit. *Michaël Orientis Imp.* *Saraceni occupant Cretam.* *Baſilius Macedo Orientis Imp.*

5. Bulgari

5. Bulgari ad religionem Chriſtianam adducti ſunt. Peuc. fol. 715.

LUDOVICUS II

Ludovici laus. Filius Lotharii Imp. natu maximus. Cœpit imperare anno Chriſti 855, & imperavit annos 19. Princeps optimus, beneficus & in conſiliis promptus. Contra Saracenos auxilio fratris Lotharii fortiter & feliciter pugnavit. *Ejus felicitas contra Saracenos.* Exercitu magnam partem peſte abſumpto, Beneventi defenſionem commendavit Adalgiſio Longobardo Salerni principi, *Adalgiſius Longobardus.* qui deinde deſcivit ad Impp. Græcos traditis Samnii, Campaniæ & Lucaniæ oppidis, quam perfidiam ultus eſt Ludovicus ſumpto de ſociis Adalgiſii ſupplicio, quum ipſe Adalgiſius fuga in inſulam Corſicam ſibi conſuluiſſet. *Ludovici uxor & filia.* Uxorem habuit Luitgardam filiam Etichonis Welphi Comitis Sueviæ in Altorff, ex qua ſuſcepit Hermingardin filiam quam Carolus Calvus deſpondit Boſoni principi, Peuc. fol. 678. *Ludovici obitus.* Mortuus eſt Ludovicus Mediolani ſine maſcula prole.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Benedictus III, Nicolaus Magnus, Adrianus II, & Johannes IX.

2. In Oriente imperavit Baſilius Macedo obſcuro & ignobili genere ortus. Cœpit autem imperare anno Chriſti 867, & imperavit annos 20. Laudatur ejus frugalitas & cura in tuendo imperio. Pecunias à Micaëlo anteceſſore turpiter profuſas recollegit & in ærarium redegit. *Saraceni Cretenſes.* Saracenis Cretenſibus bellum claſſe intulit, ſed primo ductu infeliciter, deinde verò alieno ductu victor evaſit. *Saraceni Syriaci.* Saracenis Syriacis feliciter reſtitit, niſi quod oppugnationes urbium non ita proſperè ſuccederent. *Saraceni Carthaginenſes.* Saracenos Carthaginenſes qui Apuliam vaſtabant per Nicephorum Phocam expulit. Apulia enim ex tranſactione cum Carolo M. erat ſub Græcis Impp. *Baſilii Imp. obitus.* In venatione à cervo lethaliter ſauciatus obiit. Peuc. fol. 717.

3. Fracta in mari Saracenorum potentia multi Judæi ad fidem Chriſtianam converſi ſunt, operam ſuam conferentibus Venetis & Ludovico II Imp. Peuc. ibid.

4. Roſſi ab ethniciſmo diſcedunt ad religione Chriſtianam opera Baſilii Macedonis Imp. Sunt autem Roſſi

qui

qui hodie Moſchi nominantur à metropoli Moſchovia. Peuc. ibid. & fol. 716.

5. Saraceni cum Perſis iterarunt bella. Perſæ igitur in auxilium vocant Turcos. quorum virtute vincunt. Ab hoc tempore Turcæ in Aſiam aſciti poſtea eam nunquam reliquerunt, imo deinde in Saracenicum non ſolum regnum ſed etiam nomen tranſiverunt. Accidit hoc anno Chriſti 870. Porrò de Turcorum origine & incremento vide Peuc. fol. 721 & ſeqq. *Perſæ contra Saracenos in auxilium vocant Turcos.*

6. Circa hæc tempora Bruno Dux Saxoniæ condidit urbem Brunſwigam. Bucholtz.

CAROLUS CALVUS.

Filius fuit Ludovici Pii, Galliæ rex, ſucceſſor Ludovici II ſine maſculo hærede defuncti. Priuſquam ad imperium veniret bellum ipſi fuit cum fratre Ludovico Germanico, qui adverſus ipſum miſit filios Carolomannum & Carolum ſed fruſtrà. Territi enim ſive potentia Calvi, ſive alio modo re infecta ad patrem redierunt. Interim Carolus Calvus ut fratri Ludovico Germanico imperium præciperet, Romam progreſſus renunciatur ibidem Imperator. Cœpit imperare anno Chriſti 875, & imperavit annos 2. Princeps avarus, inſolens & ambitioſus, jactabundus, θρασύδειλος & infelix. Ut tutior eſſet à fratre Lud. Germanico Boſonem affinem ſuum arctiori fœdere ſibi junxit locando ei in matrimonium Irmengardin Ludovici II filiam, & regem Italiæ fecit. Berengarium & Guidonem Romanæ nobilitatis proceres in ſuas quoque partes traxit & duces fecit, alterum Forojulienſium, alterum Spoletanorum. Sed infelicia fuerunt hæc fœdera & toti Carolinæ ſtirpi exitialia, ſiquidem hi Italiæ imperium ſibi deinde acquiſiverunt. Talia enim ſolent eſſe fœdera contra agnatos inita. Poſt obitum Germanici fratris bellum ipſi fuit cum Germanici filiis Ludovico & Carolomanno, à quibus ad Veronam oppreſſus & victus vix fuga evaſit, & Mantuam delatus ventris profluvio extinctus eſt, ſuppeditato veneno à Zedechia Judæo medico. Hoc modo Ludovicus & Carolomannus Germanici filii Italiam repetiverunt. Ex conjuge Irmentrudi inter alios ſuſcepit Ludovicum cognomento Balbum in Imperio ſucceſſorem. Porrò in Caroli

Caroli aditus ad imperium.

Caroli Calvi vituperium.

Ejus fœdera contra cognatos ſed infelicia.

Caroli bellum cum fratris filiis.

Caroli obitus.

VVitechindus Saxo. roli Calvi hiſtoria fit mentio Witechindi Saxonis, cujus opera uſus fuit in bello contra Normannos, & præfectum conſtituit Andegavenſium. Hic Witechindus filium habuit Rupertum ducem exercitus Francorum contra Normannos. Rupertus filium habuit Ottonem, qui permiſſu Arnolphi Imp. regnum Franciæ procuravit. Hic Otto fratrem habuit Rupertum, qui fuit pater Hugonis magni Pariſiorum Comitis. Hic Hugo uxorem habuit *Hugo Capetus.* ſororem Ottonis Magni Imp. ex qua ſuſcepit Hugonem Capetum regem Francorum, ex quo regia illa ſtirps quæ hodie rerum potitur. Tenenda eſt hæc γενεαλογία propter reges Galliæ noſtri temporis. Tabula eſto:

Peuc. fol. 481, & 735. A Witechindo Saxone qui Carolo Calvo operam ſuam præſtitit contra Normannos ducitur ſeries regum Galliæ ab Hugone Capeto ortorum hoc modo:

Witechindus Saxo, tempore Caroli Calvi.

|

Rupertus Dux Andium.

|

Otto rex Franciæ. — Rupertus.

|

Hugo Magnus Pariſiorum Comes ex conjuge ſorore Ottonis Magni. Hugo Magnus uxorem habuit Adelheiden filiam Henrici Aucupis, ſororem Othonis M. Imp. ex qua ſuſcepit filium Hugonem Capetum. Peuc. fol. 737.

|

Hugo Capetus rex Francorum conditor regiæ ſtirpes quæ nunc rerum potitur.

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifex fuit Johannes IX qui ab anno Chriſti 872 ſedit annos 10. Ab aliis, qui Johannem fœminam

minam Papiſſam prætereunt, dicitur Johannes VIII.

2. Vixit hoc tempore Bertramus presbyter, qui juſſu Caroli Calvi librum ſcripſit in quo tractatur quæſtio, An corpus Chriſti ore an vero ſacramentaliter comedatur? Ad quem reſpondet, panem & vinum eſſe figuram corporis Chriſti & ſanguinis &c. Vide Mellific. parte 3. fol.119.

LUDOVICVS III. Cognomento BALBVS.

Filius fuit Caroli Calvi, rex Galliæ, & à Pontifice Romano qui profugus ad ipſum venerat in Franciam Imperator renunciatus. Quum enim poſt obitum Calvi proceres Romani inclinarent ad Carolum Craſſum Ludovici Germanici filium, reſtitit Pontifex Johannes IX & in gratiam ac favorem Francorum omnibus modis ſtudere cœpit huic Ludovico Balbo, ideoque captus per ſeditionem & amicorum opera liberatus, quum à Ludovico in Gallia humaniſſimè eſſet acceptus, ἀμειβόμενος eum Imperatoris titulo remuneratus eſt. Cœpit igitur Ludovicus imperare anno Chriſti 877, & imperavit annum 1 & menſes 6. Princeps valetudinarius. Priorem conjugem Anſgardam nobilem fœminam patre inſcio duxerat, ex qua reliquit duos filios, Ludovicum & Carolomannum, quorum ille Adonidis fato ab apro percuſſus obiit, hic dum amores perſequitur poſti illiſus pectus & cervicem fregit. Quum verò Anſgardam repudiare cogeretur, alteram uxorem duxit Adelheiden, quam gravidam ex hac vita decedens reliquit. Hæc poſtea enixa eſt filium poſthumum Carolum Simplicem regem Franciæ.

Ludovicus quomodo ad imperium pervenerit.

Proceres favent Carolo, Pontifex Ludovico.

Ludovici conjuges & filii.

Carolus Simplex rex Franciæ.

Synchroniſmus.

Horrendum ſchiſma ortum eſt Romæ in ſancta cathedra, quod diu inter Papas duravit qui de papali diademate acriter contenderunt. Origo hujus mali tribuitur Johanni IX, qui quendam Formoſum Epiſcopum tanto perſequebatur odio, ut is tandem metu Papæ in Galliam confugeret, unde vi excommunicationis ad Epiſcopatum eſt reverſus; ſed mox omni honore exutus ex gradu

gradu ſuo dejectus fuit. Porrò quomodo ſchiſma hoc ad ſequentes Papas fuerit derivatum, ex ſequentibus patebit. Vide Mellific. p.3. fol.121.

CAROLVS III. Cognomento CRASSVS.

Fuit filius Ludovici Germanici, nepos Ludovici Pii, pronepos Caroli M. A fratre Ludovico tenuit Germaniam, à fratribus Carolomanni Italiam, quum ipſe eſſet Galliæ rex. Cœpit imperare anno Chriſti 879, & imperavit annos 7 vel, ut alii volunt, 10. Fuit princeps non ignavus, ſed infelix: Dictus Craſſus à corporis habitudine. Bellum ipſi fuit cum Saracenis, quos ex Italia ejecit, & cum Nordmannis inferioris Germaniæ populis, cum quibus infelicer belligeratus eſt. Hi enim quum ducibus Godefrido & Sigefrido Trevirim & Metim popularentur, & Carolus contra illos parum proficeret, facta cum hoſtibus pace Sigefrido Giſelam Lotharii patruelis filiam deſpondit, addita dotis loco Friſia, & ſub conditione ut Normanni fidem Chriſtianam reciperent, quod etiam factum eſt. Sed quum ne ſic quidem Normanni quieſcerent & Sequanam Galliæ fluvium intrarent, Pariſios obſiderent, & multa crudeliter facerent, Carolus cum hoſtibus ita pepigit, ut federe facto & ſocietate inita tradiderit eis partem Neuſtriæ, quæ Oceano Gallico clauditur, & regni caput habet Rotomagum, diciturque hodie à novis illis incolis Normannia. Occuparunt autem Normanni illam Galliæ partem duce Rollone, qui deinde ſacris Chriſtianis initiatus dictus eſt Rupertus, à quo Normannorum duces deſcendunt. Peuc. fol. 684. Hi adverſi caſus Carolum in ſummum adduxerunt contemptum, ut morbo fractus & animi mœrore in ſtuporem præcipitatus cum dedecore ab imperio dejiceretur. Scribitur eò egeſtatis perveniſſe ut vix famem prohibere potuerit cibum ei detrectante Bernhardo filio naturali Arnolphi ſucceſſoris. Mortuus eſt in ignobili quodam pago Sueviæ & conditus prope Conſtantiam humili & abjecto monumento. Mira rerum humanarum inconſtantia, & mira in ſuis judiciis divina providentia. Qui regnorum avitorum omnium dominus & Monarcha factus erat mox infra infimorum hominum

Dreſſerus Craſſi imperio tribuit annos 8, menſes 7.
Bella.
Quod alii referunt de Godefrido, alii de Rollone qui dictus eſt Rupertus. Mellif. p.3. fol.125.
Normanni fiunt Chriſtiani.
Normanni fiunt Galliæ incolæ.
Carolus Craſſus turpiter ab imperio dejicitur.
Caroli egeſtas.
Caroli mors & ſepulchrum.

minum ſortem abjicitur. Diſcite principes Deum timere. Conjux ei fuit Richardis Scoti regis filia, quam propter adulterii ſuſpicionem repudiavit, ipſa tamen pudicitiam palàm omnibus probante. Vide Peuc. & Mellif.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifex fuit Stephanus VI. qui ab anno Chriſti 885 ſedit annos 6. Dreſſ.

2. Circa hæc tempora vixit Rheginon hiſtoriographus Abbas in monaſterio Prumienſi in Lotharingia, qui multa de Carolina ſtirpe ſcripſit, & Chronologiam à nato Chriſto uſque ad Ottonem I.

ARNOLPHUS.

Fuit nepos Ludovici Germanici, naturalis filius Carolomanni ex Carentina nobili fœmina, dux Franciæ orientalis ſuffectus in locum Caroli Craſſi patrui. Cœpit imperare anno Chriſti 887, & imperavit annos 12. Normannos Lotharingiam vaſtantes penè internecione delevit. Italici & Gallici tumultus huic Imperatori gravia & periculoſa negotia immenſoſque labores crearunt, de quibus in Synchroniſmo nonnihil dicemus. Sclavos quoque & Moravos repreſſit, & Ungaros ex Scythia in Pannoniam effuſos compeſcuit. Anno imperii 10 à Formoſo Pontifice qui eum accerſiverat Imperator Romæ eſt declaratus. Quum in Italia ſuppetias tuliſſet Berengario Forojulienſium Duci contra Guidonem & hujus filium Lambertum qui ſeſe regem Italiæ appellaverat, & expugnato Spoleto copias arci Camerinæ, in qua Guidonis uxor latebat, admoveret, mulier per quendam ex Imperatoris familiaribus auro corruptum, venenum propinari curavit Arnolpho, quo ille epoto ſtatim profundo ſopitus ſomno in tertium uſque diem ſtertuiſſe ſcribitur, ad quod paralyſis acceſſit, quæ linguam ejus & inferiores corporis partes reſolvit, paralyſin porrò excepit φθειρίασις & incurabilis putrefactio, unde vermibus è toto corpore ſcatentibus miſerè extinctus eſt.

Bella.

Arnolphi miſerabilis obitus.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Stephanus VI, Formoſus, Bonifacius VI, Stephanus VII, Romanus I, Theodorus II, & Johannes X. Formoſus Papatum emerat

Schiſmata in Papali Cathedra. ad quem fruſtra aſpiraverat quidam Sergius, eumque obtinuit annos quinque & 6 menſes, defenſus & protectus ab Arnolpho Imp. quem etiam in gratitudinis ſignum Imperatorem declaravit. Sed in omnium odio erat Formoſus, cui defuncto ſuccedens Stephanus VII (aliis VI) omnibus viribus decreta Formoſi abolere conabatur, cui tamen ſeſe oppoſuerunt Theodorus & Johannes X, unde ingentes tumultus Romæ excitati ſunt. Mellif. p.3. fol.121. Plura apud Baleum. fol.122. & ſeqq.

Leo Philoſophus Imp. orientalis. 2. In Oriente imperavit Leo philoſophus Baſilii Macedonis filius ab anno Chriſti 886 per annos 22. A ſtudiis philoſophicis cognomentum adeptus eſt, laudaturque ejus diligentia in reipublicæ gubernatione, nec non induſtria in cavendis hoſtium maximè Saracenorum & Bulgarorum inſidiis. Opera Turcorum, quorum in hac hiſtoria prima eſt mentio, *Turci.* Bulgaros fedifragos repreſſit, ſed cum Saracenis Siciliam, Lemnum & inſulas Cycladas vaſtantibus ductore Niceta ancipiti Marte pugnavit, & tandem egregiam victoriam ab illis reportavit. Peuc. fol. 717. Mellif. p.3. fol.135. Decedens ex hac vita fratri Alexandro imperium reliquit anno Chriſti 909.

3. In Italia Guido qui & Hugo vocatur quum ab Ordinibus Italiæ rex Romanus eſſet deſignatus, per Arnolphum Imp. Longobardia exuitur, & Mediolanum per Othonem Arnolphi ex Ludgarda generum Henrici Aucupis patrem recipitur. Lambertus Guidonis filius in gratiam Formoſi Papæ Roma expellitur, & alii plures *Guido in Italia regnat.* qui Papæ illi adverſabantur trucidantur. Mellif. p.3. fol. 126. & Baleus in Formoſi pag.123. Inter illos autem varios conflictus Guido in Italia regnavit annos ſex, & poſtea *Berēgarius Guidonis ſucceſſor.* Berengarius tota Italia potitus annos 36 dominatus eſt. Hoc modo Italia ab imperio avulſa & miſerè dilacerata eſt. Dreſſ. fol. 407. *Italia ab imperio divellitur.*

4. Galiæ etiam facies hoc tempore admodum fuit luctuoſa & miſerabilis. Normanni enim Burgundiam & *Normanni ab Arnolpho Imp. caduntur.* Galliam populantes ab exercitu Arnolphi in ripa Moſæ adeò cæſi ſunt, ut ex ingenti multitudine vix unus evaſerit acceptæ cladis nuncius. Regnabat tum temporis in Gallia Otho Ruperti Saxonis filius ſed tutorio nomine. *Otho tutor Caroli Simplicis.* Conſtitutus enim fuerat à Francis tutor Caroli Simplicis filii Ludovici Balbi. Hunc Othonem Franci regem ſalutaverant, & biennio poſt in Aquitaniam abire juſſerant,

ſant, ut Carolo Simplici tanquam legitimo hæredi regnum traderetur, quod odiis inteſtinis erat valdè laceratum. Interea Othone defuncto frater Rupertus hæres regni eſſe voluit, & bellum movit Carolo Simplici patrium regnum repetenti, ſed in acie Rupertus cecidit. Hanc cladem ægerrimè tulit Hebertus comes Veromanduus Ruperti ſororius, qui etiam ob hanc cauſſam Carolo inſidiabatur. Quare per ſpeciem amicitiæ regem vocat Peronam ad ſolenne convivium, quo quum veniſſet rex cum multis aliis Galliæ principibus, omnes nihil tale ſuſpicantes comprehenſi carceri includuntur, ſed paulò pòſt dimiſſis principibus ſolus Carolus captivus detinetur, qui elapſo biennio in cuſtodia vita exceſſit. His ita peractis Ludovicus III. Caroli filius quum patri in regnum ſucceſſiſſet, omnem dolorem diſſimulans & nihilominus ultionem injuriæ meditans, magnifico inſtructo convivio omnes Galliæ principes & proceres invitat, quibus jam largiter epulantibus, curſor Anglus ad hanc rem ſubornatus intervenit, & regis Angliæ literas Ludovico exhibet. Rex literas Cancellarium legere jubet idque ſubmiſſa voce, quibus perlectis rex clara voce in hæc verba erupit. Jam demum video verum eſſe quod dicitur, Anglos parum ſapere. Fingit itaque talem caſum: Agnatus meus, inquit, Rex Angliæ ſcribit, repertum eſſe in regno ſuo vaſallum ruſticum hominem, qui quum ſeniorem ſuum ad epulas invitaſſet domi ſuæ ſtrangulavit, quo genere ſupplicii afficiendus ſit reſponſum expetere. Rogat Ludovicus invitatos ſuos hoſpites ſententiam, qui omnes uno ore capite plectendum cenſebant, quod idem affirmavit quoque Hebertus Comes Veromanduus. Tum rex, Comes Veromandue, inquit, te ore & judicio tuo capitalem fraudem feciſſe ſtatuo in patre meo, quem ſub fuco amicitiæ invitatum in cuſtodia ad mortem ſervaſti, quocirca extremum & infame ſupplicium tibi indico. Mandato regis corripitur Comes Hebertus & laqueo ſtrangulatur. Mellific. p. 3. fol. 127.

Hebertus Veromanduus comes perfidus in Carolum Simplicem.

Caroli Simplicis obitus.

Ludovicus III Caroli Simplicis filius per talionem ulciſcitur injuriam patri ab Heberto illatam.

Per quæ quis peccat per eadem punitur.

5. In Boëmia Chriſtianiſmus receptus ſcribitur Duce Berſivojo anno Chriſti 895, ut Bucholtzerus annotat ex Æneä Sylvio & Volaterrano.

LUDOVICUS IV.

Fuit filius Arnolphi ex matre Jutta (quam alii Ludgardam vocant) filia Guelphi Ducis Bavariæ. Cœpit imperare adhuc puer anno Chriſti 900, & imperavit annos 12. Imperavit autem opera & conſilio tutorum ſeu adminiſtratorum Othonis Ducis Saxoniæ & Hattonis archiepiſcopi Moguntini. Sub hoc Imperatore imperii ſtatus valdè fuit turbulentus paſſim per Italiam, Germaniam & alibi, gravibus concitatis motibus. Inprimis vero Hungarorum gens graviſſimam Imperio cladem attulit, in qua florentiſſima Germanicæ nobilitatis pars occubuit. Ex Thracia enim per Pannonias progreſſi limites Bavariæ vaſtare cœperunt anno Chriſti 907, quibus Ludovicus Imp. occurrit admodum infeliciter, continuo trium dierum prælio victus & fugatus. Hungari hinc ferociores facti longè lateque incendiis, direptionibus ac cædibus omnia pervaſtabant, ut tandem Ludovicus Imp. pacem ab illis auro redimere cogeretur. Quæ res tantum animi mœrorem Imperatori attulit ut in morbum delapſus vitam cum morte commutaret. Conjux ei fuit Mathildis, aliis Ludgarda dicta, filia Ludolphi Ducis Saxoniæ, ſoror Othonis Magni, ſed quum eſſet ἄτεκνος, Caroli M. ſtirps in hoc Ludovico IV extincta eſt. Fuit Ludovicus hic ſextus à Carolo M. & ab initio imperii Caroli M. ad mortem hujus Ludovici interfluxerunt anni centum & undecim. Manſit autem triſtiſſima Germaniæ facies propter inteſtinas diſcordias & Hungarorum graſſationes, quibus in Galliam uſque penetrarunt uſque ad imperium Henrici Aucupis annos 8 & ultra.

Imperii ſtatus turbulentus. *Hungarorum graſſatio in Imperio.* *Ludovicus IV ab Vngaris miſerè vexatur.* *Ludovici ex mœrore obitus.* *Carolina ſtirpis exſpiratio.*

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifices fuerunt, Benedictus IV, qui ab anno Chriſti 900 ſedit annos 4 & menſes 6, Leo V, qui ſedit menſem unum, Chriſtophorus I, qui ſedit menſes 7, & Sergius III, qui ab anno Chriſti 906 ſedit annos 7. Quum autem jam antea inter pontifices variæ fuiſſent diſcordiæ, & Formoſi decreta modò abolerentur, modò reſtituerentur, unde in populo etiam factiones exoriebantur, tandem Sergius cæteris omnibus pejor ex Gallia, ubi delituerat, reverſus in Italiam, Chriſto-

Pontificum diſcordiæ. *Sergius III papa ſævit.*

ſtophorum Papam in vincula conjecit, idque auxilio Ludovici Imp. & quoniam Formoſus ipſi impedimento fuerat in Papatus dignitate, inaudita inhumanitate cadaver Formoſi de ſepulchro effodi juſſit; & papali habitu indutum per carnificem caput amputari, truncum verò in Tiberim abjici. Plura apud Baleum fol. 127, 128, 129, 130. Mellif. p. 3. fol. 121. Huic Sergio filius fuit Johannes XI Papa, de quo in ſeqq. quamvis alii hunc Johannem dicant filium Landonis ex adulterio. Baleus fol. 132.

2. In Orientali Imperio Leoni Philoſopho ſucceſſit frater Alexander, moribus, ſtudiis & ingenio fratris diſſimilimus. Cœpit imperare anno Chriſti 909, & imperavit annum unum. Homo luxu & ignavia perditus, imperii negligens, adulatoribus & præſtigiatoribus totus addictus. Quum non niſi à balneo pranderet, & jam à prandio nimio cibo repletus corpore vehementiùs extenſo equum conſcendere vellet, vena interius rupta cum ſanguine animam evomuit. Peuc. f. 718. Cæterùm Alexander moriturus imperium commendavit Conſtantino Leonis filio, puero ſeptenni, ita tamen ut eſſet ſub tutela Zoës matris & nobiliũ quorundã. Cœpit imperare anno Chriſti 909, & imperavit annos 50, nempe cum Alexandro patruo & matre annos 13, cum Romano ſocero annos 26, ſolus annos 15. Fuit Romanus Lacapænus Armenius, claſſi præfectus, qui, Zoë a gubernatione remota in monaſterium, filiam ſuam Conſtantino deſpondit, & poſtea Conſtantino excluſo ſe & filios ſuos imperatores conſtituit, imperiumque annos 26 tenuit, ſed tandem à filiis captus & in exilium actus perfidiæ ſuæ pœnas luit. Mox Conſtantinus Romani filios comprehenſos tonſoſque in ordinem redegit, & ſic ſolus imperio potitus prudenter id adminiſtravit. Beneventum Italiæ urbem Longobardis eripuit. Contra Saracenos infelix fuit. Turcos muneribus placavit & plurimos ex illis ad Chriſtianam religionem convertit. Filium habuit Romanum, qui cognomento dictus eſt junior, cujus dolo quum venenum hauſiſſet, ingentibus totius corporis doloribus correptus imperio ſeſe abdicavit & reliquum vitæ tempus precibus & lectionibus ſacris conſumpſit. Peuc. fol. 719. Mellif. p. 3. fol. 167. & 168.

Alexander Imp. Orientalis, homo flagitioſus.

Alexandri obitus.

Conſtantinus Imp. Orientalis.

Conſtantini prudentia & infelicitas.

Baſilius Macedo.

Zoë. —— Leo. Alexander.

Conſtantinus.

Romanus junior.

3. Bulgari quaternis expeditionibus urbem Conſtantinopolin bis obſederunt; Adrianopolin bis ceperunt & diripuerunt, ſed non retinuerunt. In ultima autem expeditione pervaſtata Thracia penetrarunt in Macedoniam uſque. Peuc. fol.719.

Albertus Comes Bambergenſis contra Epiſcopum Herbipolenſem.

4. In Germania bellum exortum eſt inter Albertum Comitem Bambergenſem & Epiſcopum Wurtzburgenſem. A partibus Alberti ſtabant ejus fratres Adelhardus & Henricus; à partibus Epiſcopi erat Conradus Franconiæ Orientalis Dux, Haſſiæ Comes. In hac expeditione quum fratres Alberti periiſſent, Alberus horum cædem ulturus Conradum Francum intercepit & interfecit. Ludovicus Imp. propterea Albertum in judicium vocat ad dicendam cauſſam, & quum non compareret, proſcripto bellum indixit & intulit. Obſidetur igitur Albertus in arce Bamberga. Interpoſuit ſeſe Hatto Archiepiſcopus Moguntinus, & ad Albertum profectus promittit ſe ipſum Cæſari reconciliaturum, aut ſalvum & incolumem in urbem Bambergam reducturum. Albertus credulus Moguntinum ad prandium amanter invitat, qui moræ impatientiam ſimulans Albertum ut feſtinet hortatur. Ingrediuntur iter, & quum vix urbe eſſent egreſſi, jam demum, inquit Moguntinus, pœnitet me ſpreti prandii quod offerebas, quum iter longius nobis ſit conficiendum. Rogante Alberto regrediuntur in urbem ad prandium, & ſic à Moguntino Albertus in urbem reducebatur. Profecti deinde ſunt ad Cæſarem in caſtra, ubi Albertus captus & capite truncatus eſt. Moguntinus exprobratam hanc fraudem ſophiſticè excuſare, & ſeſe defendere, quod Albertum extra urbem eductum ad prandium ſumendum ſalvum reduxiſſet, & ſic ſuo promiſſo ſtetiſſet. Dreſſ. fol. 408. ex Urſberg. & Friſing.

Hattonis Moguntini archiepiſcopi perfidia.

Albertus Bambergenſis capite truncatur.

5. In

5. In Italia etiam turbæ fuerunt non leves à Saracenis & Afris immaniſſimè eam vaſtantibus. Præterea, Lamberto Guidonis filio in venatione ab Hugone Mediolanenſi Duce occiſo, Ludovicus Boſonis regis Burgundiæ filius in Italiam accitus rex ſalutatur, quem Berengarius captum exoculavit. Boſon Burgundiæ rex ex Irmengardi uxore, filia Ludovici II Imp. ſuſcepit filium Ludovicum hunc, Italiæ regem, quem Berengarius Veronæ excæcavit. Hujus Boſonis ſororem Richildem uxorem duxerat Carolus Calvus Imp. & ut major eſſet autoritas Boſonis, deſpondit ei Irmengardem filiam Ludovici II Imper., & Ducem Italiæ primum, mox etiam Regem provinciæ creavit, Berengarium verò ac Guidonem Romanæ nobilitatis proceres ex veterum Longobardorum ſtirpe Duces fecit, & quidem Berengarium Forojulienſium & Veronenſium, Guidonem verò Spoletanorum. Peuc. fol. 678, 679. Hi porrò regnum Italiæ ſibi vendicare conati ſunt, ubi Berengarius ſtudiis ſuorum adjutus Italiæ regnum occupavit, coronam ab Anſelmo Mediolanenſi antiſtite adeptus. Hoc indignè ferens Guido acie pepulit Berengarium, qui exul profugit ad Arnolphum Imp. cujus opera reſtitutus à Lamberto Guidonis filio iterum copiis & Papia exutus eſt. Lambertus igitur popularium factione ſubnixus regium nomen retinuit donec ab Hugone in venatione occiſus vacuam ſedem ſoli Berengario relinqueret. Sed hic quum invíſus eſſet Italis, rejectus eſt & accitus Ludovicus Boſonis filius, deinde a Berengario captus & exoculatus. Vide etiam Mellif. p. 3. fol. 123. & 124. Nota tabulam:

Ludovicus Boſonis regis Burgundiæ filius rex Italiæ ſalutatus à Berengario exoculatur.

Berengarius regnũ Italiæ occupat.

Bellum inter Berengarium & Guidonẽ.

Ludovicus II Imp.
|
Irmengardis. —— Boſon.
|
Ludovicus à Berengario excæcatus.

6. Ungari Pannonia egreſſi & in fines Longobardorum ingreſſi omnia cædibus, incendiis & rapinis crudeliter vaſtant, quibus ſeſe oppoſuit Ludovicus Imp. ut diximus. Excitus quoque Berengarius contra illos ingentem exercitum eduxit, ſed pari fortuna ut Ludovicus Imp. Diſſipatis enim Italicis copiis Italia miſerabiliter direpta eſt. Fuit autem expeditio Berengarii ſuſcepta

ante expeditionem Ludovici Imp. Mellific. part. 3. fol. 124. 125.

CONRADVS PRIMVS.

Conradi origo.

Quo patre & ex qua familia hic Conradus fuerit oriundus, inter ſcriptores non convenit. Ex verioribus hiſtoriis admodum eſt probabile fuiſſe filium Conradi illius, quem interfecit Albertus Bambergenſis, ob hoc factum à Ludovico IV. Imp. ſecuri percuſſus, de quo ſuprà. Fuit ergo hic Conradus Dux Franconiæ, ſed extra Caroli M. ſtirpem, ad imperium electus ab Epiſcopo Moguntino, Othone Duce Saxoniæ, qui imperium oblatum recuſaverat, patre Henrici Aucupis, & proceribus Francorum; diſſentientibus Arnolpho Duce Bavariæ, Giſelberto Duce Lotharingiæ, & Burghardo Duce Sueviæ, qui ex Gallia accerſiverunt Carolum Poſthumum. Hiſce poſt Othonis Saxoniæ Ducis obitum ſeſe adjunxit filius Henricus. Res ad bellum deveniſſet niſi Ungarorum irruptiones in Bavariam id impediviſſent. Cœpit autem Conradus imperare anno Chriſti 912, & imperavit annos 7. Princeps fuit ſtrenuus, animoſus & corpore præſtans, tum in rebus gerendis exercitatus. Ab Hungarorum petulantia quum annua penſione Germaniam liberaſſet prodierunt iterum hoſtes ejus Arnolphus Bavarus, Burghardus Suevus & alii, qui ſeſe ipſi opponebant & ex imperio deturbare conabantur, ſed infelici eventu. Omnes enim partim vi partim conſilio & prudentia à Conrado fuere oppreſſi. Indicta Synodo anno Chriſti 916 effecit ut omnes ſui hoſtes excommunicarentur, quos paulò pòſt conventu habito proſcripſit, & Arnolphum Bavaria pepulit, qui tamen mortuo Imperatore ſua recuperavit. Fratres Giſelberti Lotharingi Eringerum & Bertholdum ſecuri percuſſit. Et hoc modo Germaniam pacavit. Sub finem vitæ egregium ἀμνησίας ſpecimen edidit in Henrico Aucupe quem habuerat adverſarium. Convocatis enim Germaniæ proceribus hujus Henrici virtutes commendavit, & autor fuit ut poſt obitum ſuum ipſum Imperatorem deligerent, fore enim ut collapſas Imperii res collecturus & patriam contra barbaras gentes maſculè ſit defenſurus ac vindicaturus, quod etiam factum eſt.

Diſſenſiones principum in electione Conradi.

Conradi virtutes.

Conradus maſculè ſe gerit adverſus adverſarios ſuos, & Germaniã pacat.

Conradi ἀμνησία.

Syn-

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Anaſtaſius III, qui ab anno Chriſti 913 ſedit annos 2, Lando, qui ſedit 4 menſes, & Johannes X, qui ſedit annos 14. Sub Anaſtaſio in Tiberi à piſcatoribus repertum fuit corpus Formoſi & in D. Petri baſilica ſepultum. De Johanne X dubium eſt utrum ſit idem ille qui Johannes XI dicitur. Ut ut ſit, ſcribitur hic Johannes fuiſſe Landonis ex adulterio filius, & deinde quaſi hæreditario jure ſed per ſcortationem ad papatum aſcendiſſe. Erat enim quædam Theodora Romanæ urbis domina, quæ impuro amore in hunc Johannem adeò exarſit, ut ad ſcortationem ipſum etiam compulerit, & ut liberiùs eo uti poſſet Papam fecit. Sed de hoc Johanne in ſeqq.

2. Hungari irruptionem faciunt in Germaniam, & aggreſſi Arnolphum Bavariæ Ducem fortiter repelluntur. Quare pace cùm eo facta converterunt ſeſe ad Italiam, ubi Berengarius rex metuens illorum ſævitiam magna pecunia mercatus eſt pacem. Regreſſi igitur Hungari ab Italia redeunt in Germaniam, & primùm Saxoniam, Thuringiam & Franciam, deinde Rheno transmiſſo, Lotharingiam & Alſatiam vaſtant, & Conradum Imp. ad pacem redimendam cogunt. Peucer. fol. 692. Dreſſ. fol. 460.

HENRICUS I. COGNOMENTO AUCEPS.

Hactenus fuerunt Imperatores Francici, ſub quibus variam fortunam expertum eſt Imperium, bellis partim inteſtinis partim exteris vexatum. In unam Monarchiam Carolus M. coëgerat Italiam, Galliam & Germaniam. Sublato Carolo quum nepotes degenerarent, & domeſticis diſſidiis diſtraherentur, indeque exteri hoſtes ſui commodi maximas ſpes conciperent, enervata imperii majeſtas penè concidit. Italiam graviſſimè áfflixit diſſidium inter Berengarium & Guidonem. Gallia non caruit ſuis motibus, donec tandem exciſa Carolina progenie Hugo Capetus ex Saxonum familia oriundus regnum adortus eſt. In Germania etiam graves fuere diſſenſiones, maximè propter electionem Conradi, & quod extincta jam Caroli M. poſteritate Gallici reges Imperii Ανακεφαλαίωσις.

dignitatem ad ſe trahere ſtuderent, ac ſi eſſent legitimi hæredes. Eccleſia etiam multum de priſtina ſua puritate amiſit. Nam ſub Carolo M. uſus precioſarum veſtium in diſtributione Cœnæ Dominicæ primùm introductus eſt. Sub Ludovico Pio privatarum miſſarum uſus inventus & ad poſteritatem propagatus eſt. Atque ita prima ſemina profanationis S. Cœnæ & ἀρτολατρείας jacta ſunt. Hæc eſt calamitas politiæ & Eccleſiæ.

Henricus I. Sed ad Henrici I hiſtoriam accedamus. Fuit hic filius Othonis Saxoniæ Ducis, qui imperium ante Conradum oblatum propter ætatis gravitatem recuſaverat. Princeps multis virtutibus ad imperii gubernationem neceſſariis inſtructus. quæ etiam cauſſa fuit, quod Conradus per fratrem ſuum Eberhardum Imperii ornamenta ipſi tranſmiſit. *Quur Auceps dictus.* Dictus fuit Auceps quod aucupiis & venationibus impensè delectaretur, & tenuit Saxoniam, Turingiam, Haſſiam, Wetteraviam, Weſtphaliam & Angrivariam. Cœpit imperare annò Chriſti 920, & imperavit annos 17. Princeps in politia & Eccleſia laudatiſſimus. *Henricus Brenni arcem, id eſt, Brandeburgum quod Heneti tenebant expugnavit media hyeme caſtris ſuper glaciem poſitis anno Chriſti 927.* In primo ingreſſu de motibus in Germania ſedandis ſtudioſè cogitavit, ideoque cum Arnolpho Bavaro, quem humanitate magis quam armis vicit, amicitiam junxit, eamque nuptiis confirmavit filia Gerbirga Arnolphi filio, Judita vero Arnolphi filia filio ſuo Henrico in matrimonium locata. Contra Henetos & Sorabos exercitum duxit, quibus domitis totum illum tractum præfecturis limitaneis, quas Marchias vocamus, diſtinxit, & quidem contra Henetos ſtatuit Marchiam Brandeburgenſem, contra Danos Marchiam Schlesvicenſem, unde Danomarchia; contra Sorabos, Polonos, Sileſios & Boemos Marchias Miſnenſem & Luſaticam. *Danomarchia.* Marchiis ita conſtitutis & præſidiis munitis Eccleſias quoque condidit Brandeburgenſem, Miſnenſem & Havelburgenſem, ut per Chriſtianam religionem gentes illæ facilius in officio continerentur. *Henricus in Marchiis conſtituit eccleſias.* Fecerat Henricus pacem cum Vngaris in annos 9, quibus elapſis reverſi illi Saxoniam infeſtare & populari cœperunt. Sed Henricus ſatis maturè illis occurrit ad Mersburgum, ubi exercitu inter pugnandum acclamante: κύριε ἐλέησον, κύριε ἐλέησον, cæſi ſunt amplius 40000 Vngarorũ & internecione deleti, reliquis fugatis & tota Germania exactis. *Henricus domat Vngaros,* Tributũ autẽ illud, quod Vngaris debebatur, in pios uſus

& pau-

& pauperum ſublevationem convertit ac diſtribuit. Hac victoria ſummam autoritatem non ſolùm apud domeſticos verùm etiam exteros reges ac principes ſibi comparavit Henricus. Germania hoc modo pacata quum iter in Italiam pararet, correptus eſt apoplexia quæ in paralyſin deſiit. Othonem igitur filium natu maximum quum Imperatorem deſignaſſet rebus humanis exemptus eſt anno ætatis 60, anno Chriſti 936. Sepultus Quedlinburgi. Uxorem Henricus habuit Mechtilden filiam Diterici qui proavum habuit Widechindum illum qui cum Carolo M. dimicavit. Ex hac Mechtilde Henricus ſuſcepit tres filios, Othonem, Henricum a, & Brunonem, item filias Gerbirgam, Adelheidem, quarum illa nupſit Giſelberto Duci Lotharingiæ, unde bellum inter Francos & Lotharingos ſopitum eſt, & poſtea Ludovico Galliæ regi. Adelheides deſponſa eſt Hugoni M. Comiti Pariſiorum, eique genuit Hugonem Capetum. Fuit ergo Henricus Auceps avus maternus Hugonis Capeti, à quo deſcendunt Galliæ reges uſque ad hæc noſtra tempora. Ante conjugium habuit Henricus concubinam, ex qua naturalem filium ſuſcepit Tanguardum, qui bellum movit Othoni, ut dicitur.

Henricus Germaniā pacat.

Henricus filium Othonem deſignat Imperatorem.

Henrici obitus uxor & liberi.

a Cognomento Rixoſum, cujus nepos fuit Henricus Sanctus Imp.

Hugo Capetus Henrici Aucupis ex filia Adelheide nepos.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Johannes ſive X ſive XI, Leo VI, & Stephanus VIII. Johannes egregius fuit miles & bellator inſignis, qui ſumptis armis ex Calabria & Apulia ejecit Saracenos, & quum inde inſolentior eſſet factus, cœpit illum odiſſe Guido Thuſciæ provinciæ Marchio, cujus uxor fuit Marozia Theodoræ illius de qua ſupra filia. Hic Guido miſit milites qui Johannem interfecerunt cervicali ſuper os injecto ſuffocatum, & ſucceſſorem conſtituerunt Johannem XII Sergii Papæ ex Marozia illa per adulterium filium, quem tamen clerus ac populus non receperunt, ſed in maximo civium tumultu Leonem VI elegerunt, qui ab anno Chriſti 935 ſedit menſes 6 veneno ſublatus à Marozia. Succeſſit Stephanus VIII (Baleus vocat ſeptimum,) qui in ocio vixit & pontificatum tenuit annos 2, veneno deinde ſublatus. vide Baleum fol. 132. & ſeqq.

Iohannes XI Papa eximius miles.

Iohannes XII à populo & clero rejectus.

Leo VI.

Stephanus VIII.

2. In Italia Berengario I interfecto & inteſtinis motibus ingraveſcentibus, aliis quoque atque aliis regibus aſcitis, Rodolphus Burgundiæ rex Italiam armata manu

Bellum inter Rodol-

adiit.

phum Burgundũ & Berengarium II.

adiit. Huic ſeſe oppoſuit Berengarius II, nepos Berengarii I ex filia Giſela, uxore Albetti Marchionis Eporregiæ, ſed profligatus & ad Hungaros fugiens reliquit Italiam Rodolpho. Quum verò Rodolphus Italis minus placeret, accerſitus eſt Hugo Comes Arelatenſis ex Gallia, qui occupatam Italiam tradidit filio ſuo Lothario. Hic eſt ille Lotharius qui uxorem habuit Adelheidem filiam Rodolphi Burgundi, quam poſt Lotharii obitum viduam duxit uxorem Otho M. Imp. Berengarius ex Hungarorum caſtris reverſus Lotharium interfecit, ejuſque uxorem Adelheiden captivam tenuit Paphiæ, ſe verò Pontificum conſenſu Imperatorem appellavit, & filium Albertum Romanorum regem fecit. Peucer. fol. 728. & 740.

Lotharius filius Hugonis Comitis Arelatenſis, Rodolphi Burgundi gener.

Berengarius interficit Lotharium & ſeſe Imperatorem vocat.

3. Heneti, Rutheni & Abotriti Chriſtianam religionem ſuſcipiunt.

Peuc. fol. 735. & 736.

Genealogia Saxonum uſque ad Henricum Aucupem & Hugonem Capetum.

Sighardus, contra Dagobertum Francum.

Ditericus f. oppugnatus à Carolo Martello.

Wernechinus f. Dux Angrivariorum.

Bruno f. — Widechindus qui cum Carolo M. dimicavit.

Bruno f.: Ludolphus f. à Ludovico Pio conſtitutus Dux Saxoniæ. — Otho

Widechindus qui cum Carolo M. dimicavit: Widechindus f. — Wigbertus f.

Widechindus f.: Wide-

Wigbertus f.: Wal-

Otho Dux Saxon. f.
|
Henricus Auceps f.

Widechindus conductus à Carolo Calvo Imp. ad militandum in Gallia contra Norman.
|
Rupertus f. Dux Andium.

Walbertus f.
|
Dieterichus f.
|
Mechtildis f. uxor Henrici Aucupis.

Otho tutor Caroli Simplicis.

Rupertus contra Carolum Simplicem.
|
Hugo Magnus Pariſiorũ comes, cujus uxor Adelheidis.
|
Hugo Capetus.

Otto Dux Saxoniæ.
|
Henricus Auceps Imp.
|
Adelheidis.

Ponc. fol. 728. & 740.

Lotharius Italiæ rex.
|
Hugo Comes Arelatenſis.
|
Lotharius f.

Berengarius I rex Italiæ.
|
Giſela f. — Albertus Marchio Eporregiæ maritus.
|
Berengarius II, qui tenuit Italiã uſque ad Othonem Magnum.

Rodolphus Burgundiæ rex.
|
Adelheidis f. uxor
- 1. Lotharii.
- 2. Othonis M. Imp.

OTHO

OTHO I. COGNOMENTO MAGNVS.

Filius Henrici Aucupis, à patre omnium procerum conſenſu Imperator declaratus, & ob res præclarè geſtas varioſque hoſtes edomitos dictus honoris gratia Magnus, cœpit imperare anno Chriſti 936, & imperavit annos 37. Princeps de patria & Eccleſia optimè meritus, ac proinde omni laude ac prædicatione condecorandus. Initia gubernationis habuit difficilima propter varia bella tum interna tum externa. Fuerunt autem bella hæc: Boëmicum, Germanicum, Ungaricum, Danicum, Gallicum & Italicum, in quibus omnibus ſingularem oſtendit virtutem ac felicitatem. Boëmicum geſſit contra Boleſlaum Boëmiæ Ducem, hominem inquietum & impium, qui fratre Wenceſlao quod ad Chriſtianos tranſiiſſet, in æde ſacra ſub precibus trucidato, vicinos etiam hoſtiliter invaſerat, quibus Otho rogatus auxilio miſit primò Eſiconem Aſcaniæ Comitem, qui incautus à Boëmis oppreſſus fuit; deinde alium ducem Hermannum qui dolo fratris Eckhardi impeditus nihil proficere potuit. Tandem Cæſar ipſe in Boëmos movit eoſque compeſcuit, quod factum eſt anno Chriſti 937. ac licet poſtea Boleſlaus bellum ſæpè renovaverit & in annum 15 produxerit, tamen diuturnitate fractus tandem in fidem Cæſaris ſeſe dare coactus eſt. Eodem fermè tempore geſtum eſt bellum Germanicum, cui occaſionem dedit Tanguardus Saxoniæ Dux Othonis frater ſed νόθ☉ ex Henrici Aucupis concubina. Hic provinciam Sigefridi Marchionis Brandeburgenſis jam defuncti ſine prole occupabat ejecto Gereone cui Otho provinciam deſtinarat. Odio Othonis Tanguardo ſe adjungebat Eberhardus Franconiæ Dux, qui in hoc negotium pertrahebat quoque Giſelbertum Lotharingiæ Ducem, cui ſpem regni fecerat. Tanguardus à copiis Othonis Brandeburgi obſidetur, cui ſubſidio venturus Eberhardus in itinere cepit Henricum fratrem Othonis eumque captivum abduxit. Interim Tanguardus à militibus interficitur & Brandeburgenſes ſeſe dedunt fidei Imperatoris. Eberhardus

Bellum Boëmicum.

Bellum Germanicum.

Othoni ſeſe opponit Tanguardus frater νόθ☉ aſcitis ſociis Eberhardo Franconiæ Duce & Giſelberto Lotharingo.

Tanguardus obſeſſus interficitur.

hardus interitu Tanguardi territus renovat conſpirationem in Imperatorem, in eamque trahit captivum Henricum, quem captivitate ſolvit. Fuerunt igitur conjurationis ſocii Henricus frater Othonis, Eberhardus Francus & Giſelbertus Lotharingus. Hi cum Imperatore ad Rhenum congrediuntur ſed infeliciter. Diſſipatis enim illorum copiis in fugam vertuntur, ubi Henricus Merſburgum evaſit, & inde elapſus in Lotharingia bellum inſtaurat confederatorum ope, & attrahit Ludovicum Transmarinum Galliæ regem Caroli Simplicis filium, qui ſpe recuperandæ Lotharingiæ Alſatiam invadebat, ſed copiis Othonis inde regredi cogebatur. Convertit ſeſe deinde Imperator in hoſtes ſocios ſatis feliciter. Eberhardus enim ad Andernacum oppidum acie cæſus eſt, Giſelbertus in Rheno ſubmerſus periit. Henricus verò frater in fugam eſt conjectus. Nimirũ qui poteſtati reſiſtit, Deo reſiſtit. Geſſit Otho hoc bellum auxiliis & virtute Hermanni Ducis Sueviæ & fratrum ejus Udonis & Conradi qui dictus eſt Sapiens. Cæterum Henricus quum videret nihil ſe efficere poſſe, ſupplex Cæſari factus veniam impetravit, & præterea Ducatum Bavariæ à fratre obtinuit. Hic eſt ille Henricus cognomento dictus Rixoſus, cujus nepos fuit Henricus Sanctus Imperator. Cum Ludovico Tranſmarino Otho tranſegit, & ut pacta eſſent firmiora viduam Giſelbetti Gerbirgam ſororem ſuam ei uxorem dedit, quæ peperit Lotharium Franciæ regem, & Carolum beneficio Othonis Lotharingiæ Ducem. Imperatore hiſce bellis ita implicato renatum eſt Ungaricum bellum anno Chriſti 938 Vngari enim rati attritam jam eſſe Othonis & totius Germaniæ potentiam, ingentibus copiis in Germaniam & Galliam erumpebant, quos Imperator ad Lycum fluvium non procul ab Auguſta ad internecionem cæcidit, perpaucis captus, inter quos ſcribuntur fuiſſe tres reguli, quos Henricus Bavarus ſuſpendio necavit. Danicum bellum ſumma de neceſſitate Otho ſuſcepit. Etenim Dani Marchionem, quem Henricus pater Othonis in Sleſvicenſi Ducatu collocarat, cum omni præſidio occiderant. Quam injuriam vindicaturus Otho cum Haroldo Danorum rege prælio decertavit, in quo Haroldus ſuccubuit & pacem impetravit ea conditione, ut Baptiſmum & religionem Chriſtianam ſuſciperet, regnum verò ab Imperio tanquam feudum

Henricus frater Othonis captivus jungit ſeſe Eberhardo & Giſelberto.

Conjurati ſocij ab Othone in fugam vertuntur, & miſerè pereunt.

Othonis ſocij.

Henricus Othonis frater recipitur in gratiam.

Bellum Vngaricum.

Bellum Danicum.

Haroldus Danorum dux fit Chriſtianus.

feudum poſſideret. Hoc modo Dania fidem Chriſtianam profiteri cœpit, ut & paulò pòſt Sclavonia. Nam Imperator ex Dania rediens nonnullos Sclavos ut Windos, Obotritos & alios in littore Balthico ſubegit & ad ſuſcipiendum baptiſmum adegit. In Gallia Hugo Pariſiorum Comes indignè ferens, quod Imperii ἀξίωμα penes Germanos eſſet, & Ludovicus Tranſmarinus Franciæ rex Imperatoris ſororem Gizbergam uxorem duxiſſet, Normànnos incitat contra Ludovicúm, à quibus Ludovicus captus in cuſtodiam eſt traditus, ejuſque filius Carolomannus Rotomagum eſt abductus, ubi vitam finiit. Hoc modo Hugo ſperabat ſe regnum Franciæ invaſurum. Verùm Otho juſta arma induens, ut auxilio eſſet affini Ludovico, cum exercitu acceſſit ad urbem Pariſiorum, & Hugonem cincta obſidione ad pacem petendum impulit, Ludovico regnum reddidit, ac inſuper Belgas & Burgundos Galliæ regno detractos Germaniæ adjecit. Feſtivum eſt quod hic narratur de ſtramineis pileis cum colis & fuſis quibus Imperator ſuos milites inſtruxit in ludibrium Hugonis, qui Saxones per contumeliam viros ſtramineos & effœminatos dixerat. Sequitur bellum Italicum, quod Othoni propter Pontificum perfidiam fuit longè graviſſimum. Natum eſt hoc bellum ex Berengarii II inſolentiſſimo faſtu & ſævitia. Lotharium enim Italiæ regem interfecerat, ejuſque conjugem Adelheidem Rodolphi Burgundi filiam carceri incluſam tenebat, Imperatorem ſeſe, & filium Albertum regem Romànorum ſuperbo titulo nominabat, idque pontificum aſſenſu, aliaque multa protervè & tyrannicè agebat. Pontifex Agapetus & ſuo & totius Italiæ nomine Othonis auxilium implorabat, quod Imperator denegare non potuit. Duxit igitur in Italiam exercitum 50000 virorum, & Berengarium cum ſuo filio expulit, Adelheidem è cuſtodia ereptam uxorem ſibi adjunxit, quum prior conjux Editta Anglica tempore expeditionis Gallicæ eſſet mortua. His ita peractis relicto poſt ſe Conrado genero Italiæ gubernatore in Germaniam rediit. Berengarius Othonem inſequitur, & deprecante Conrado impetrat reſtitutionem in regnum Lombardiæ, dempta tamen Marchiâ Foro-Julienſi, Veronenſi & nonnullis alijs quæ fratribus ſuis in Bavariâ Cæſar tribuit. Berengarius ſic reſtitutus per decennium regnum

Bellum Gallicum. *Hugo Pariſiorum Comes fruſtra affectat Galliæ regnum.*

Belgæ & Burgundi Germaniæ adjiciuntur.

Bellum Italicum, cujus cauſſa fuit Berengarius II.

Berengarius ex Italia expulſus.

Berengarius reſtituitur, & deinde ad ingenium redit.

Lombardiæ tenens ad ingenium rediit, adeò ut anno Chriſti 960 à pontifice Johanne XII totius Italiæ verbis mitteretur legatio ad Othonem petitum liberationem à Berengarii tyrannide. Otho rebus in Germania compoſitis & filio Othone ordinum ſuffragiis ſucceſſore conſtituto novam expeditionem in Italiam ſuſcipit anno Chriſti 961. Capta Paphia & aliis nonnullis urbibus Berengarium cum uxore Willa in fugam conjicit, quos dum inſequitur, ex itinere Romam deflectit, ubi à Johanne XII Pontif. coronatus urbem occupavit, Senatu & civibus in fidem receptis, deinde Berengarium deditione captum una cum uxore Willa in Germaniam abduxit, & Bambergæ ad perpetuos carceres condemnavit, ubi ambo mortui ſunt. Interea temporis Pontifex Johannes ſumma levitate alienior ab Imperatore factus contra datam fidem Albertum Berengarii filium clam in urbem Romam intromittit, ex quo Imperator vehementer motus cum exercitu rediit ad urbem, & quia Pontifex cum Alberto aufugerat, denuo cives juramento fidelitatis ſibi obſtringit, & inſuper ne ſine conſenſu Imperatoris Pontificem creent. Celebrata Synodo Johannem XII propter perfidiam, libidines & alia flagitia pontificatu movet, ſuffecto in ejus locum Leone VIII. Hic Leo deinde facto in eadem Synodo decreto Othoni & omnibus ſubſequentibus Impp. contulit jus eligendi & conſecrandi Pontificem Romanum, necnon Epiſcopos conſtituendi, qui mos ad tempora uſque & bella Henricorum perduravit. Paulò poſt Romani inſtinctu Alberti Berengarii filii Leone urbe pulſo revocarunt Johannem, quo turpi venere extincto ad pontificatum accerſiverunt quendam Benedictum. Imperator igitur reducto ad urbem exercitu, & urbe fame in deditionem accepta civibus quidem pepercit, ſed Benedictum in exilium relegavit ad Adaldagum Epiſcopum Hamburgenſem, ubi mortuus eſt. Moritur interea Leo, cui ſucceſſor autoritate Imperatoris deſignatus eſt Johannes XIII, quem quum quidam ex nobilitate in contumeliam Imperatoris in carcerem conjeciſſent, indignatus Imp. Romam acceleravit, & ut finis aliquando harum turbarum eſſet, autores iſtius conſilii ſuſpendio punivit. Hæc ſunt graviſſima illa bella quæ Othoni imperii gubernationem difficilem fecerunt. Hoſtes etiam expertus eſt Conradum generum

Berengarius ad perpetuos carceres damnatus moritur.

Iohannis XII Papa perfidia.

Ioh. XII Papa profugus.

Leo VIII creatur Papa.

Iohannes XII revocatus turpi venere extinguitur, cui ſuccedit quidam Benedict.

Iohannes XIII Papa.

Othonis bellum

contra generum & filium. propter reſtitutionem Berengarii in regnum Lombardiæ, & Ludolphum filium propter alteras nuptias cum Adelheide, unde bellum exarſit, in quo tandem pater ſuperior ac victor filio & genero ſupplicibus & nudis pedibus culpam multis cum lacrymis deprecantibus ignovit. *Otho filio Othoni jungit uxorem.* Cogitans tandem Otho de uxore filio Othoni jungenda, miſſis anno Chriſti 967 legatis Theophaniam filiam Romani junioris, jam verò privignam Nicephori Imp. orientalis, petiit & impetravit. Convenit de loco, ubi per legatos deducenda eſſet ſponſa ad ſponſum. Quū autem Græci hoc matrimonium ægrè ferrent, legatos Othonis partim occiderunt partim captos Conſtantinopolin abduxerunt. Otho hoc facinore graviter irritatus miſit Comites Gunterum & Sigefridum fratres, qui ſuperbos Græcos fuderunt, & captos truncatis naribus dimiſerunt, Calabriam & Apuliam populati ad Imperatorem victores redierunt. Deinde occiſo à Græcis Nicephoro Johannes Cimiſces ſucceſſor in Oriente Theophaniam magna cum pompa ut ſponſam miſit Othoni, & nuptiæ cū feſtivitate celebratæ ſunt anno Chriſti 972. Eccleſiæ quoque magnam curam ac rationem habuit *Othonis cura de Eccleſiæ ſalute.* Otho Imp. ita ut ad bellicas victorias veritatis quoque ac doctrinæ cœleſtis victorias magno cum fructu adjiceret, & gentes à Chriſtiana religione alienas ad verum Deum ejuſque ſincerum cultum adduceret, Eccleſias inſtituendo & fundando, qnas in Epiſcopatus diſtribuit, & annuis reditibus, quibus Eccleſiarum & Scholarum miniſtri alerentur, liberaliter locupletavit. *Othonis obitus.* Quibus omnibus eximia cum laude & gloria Dei expeditis Merſburgo Quedlinburgum profectus, ſubitaneo morbo correptus, forſan apoplexia, placidè in Deo obdormivit, anno Imperii 37, Chriſti 973, & cadaver Magdeburgi ſepultum eſt, iuxta priorem conjugem Edittam Anglicam, Edmondi regis filiam, ex qua ſuſcepit duos filios, Ludolphum Sueviæ Ducem, & VVilhelmum Epiſcopum Moguntinum, qui vivo patre mortui ſunt, nec non filiam Ludgardam quæ fuit conjux Conradi Sapientis Francorum Ducis. Alteram conjugem habuit Adelheiden Lotharii regis Italiæ viduam, ex qua ſuſcepit tres filios, Henricum, Brunonem & Othonem ſucceſſorem, & filiam Adelheiden, quam in uxorem tradidit Hugoni Capeto Hugonis M. filio Franciæ regi. Nota tabellam:

Henr.

Henr. Auceps.

- Otho I Imp.
  - Ludolphus.
    - Otho.
      - Bruno. a
      - Eckhardus.
  - VVilhelmus.
  - Ludgarda.
  - Henricus.
  - Bruno.
  - Otho II. Imp.
    - Otho III. Imp.
  - Adelheida.
- Henricus Rixoſus.
- Bruno Epiſc. Colonienſ.
- Gerbirga.
- Adelheid.
- Rixa.

a *Hunc Otho* III *fecit Pontificem Romanum nomine Gregorium* V.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Leo VII, Stephanus IX, Martinus II, Agapetus II, Johannes XII (quē alii faciunt XIII,) Benedictus V, Johannes XIII, Benedictus VI. Ex hiſce propter horrenda flagitia maximè celebratur Johannes, qui propter ſtupra, adulteria, inceſtas libidines, perfidiam & alia ſcelera ab Othone Imp. pontificatu fuit dejectus, & in locum ejus Leo VIII ſuffectus, ut ſupra indicavimus. Sed abſente Imp. Johannes pontificatum recuperavit, & quum nocte quadam extra Romam anno 10 ſui pontificatus cum cujuſdam ſtrenui viri uxore ſeſe oblectaret, ita eſt à marito pugione confoſſus, ut intra octiduum ex vulneribus moreretur. Romani ſurrogarunt Benedictum V. quem Otho Imp. exilio mulctavit, & Leonem VIII reſtituit, qui Othone in Germaniam reverſo è vivis exceſſit, eique ſucceſſit Johannes XIII, qui ab anno Chriſti 965 ſedit annos 7, & ſucceſſorem habuit Benedictum VI, qui à Cynthio Romano cive ob quaſdam nequitias captus & carceri incluſus, ne ex Germania Cæſarem evocaret, ſtrangulatus eſt. Plura apud Baleum fol:142. & ſeqq.

Mellif. p. 3. fol. 149.

Iohannes XII *Papa in adulterio confoſſus.*

2. Multæ Eccleſiæ ſtudio & cura Othonis conditæ ſunt,

ſunt, ut Brandeburgenſis, Havelbergenſis, Miſnenſis, Cicenſis & Magdeburgenſis; multa etiam Monaſteria partim inſtaurata, partim ampliata, partim ædificata; & religio Chriſtiana etiam apud Sclavos propagata.

3. Fundatus eſt Archiepiſcopatus Magdeburgenſis, in quo primus Epiſcopus fuit Adelbertus Wiſſenburg, confirmatus à Johanne XIII Papa, anno Chriſti 970.

4. Chriſtianiſmus in Polonia receptus eſt à Miſlao Polonorum principe, & ſimulacra ethnicorum numinum conflacta. Bucholtz. in anno 965. Sileſia quoque Chriſtianam religionem recepit.

Romanus junior, homo ſceleratiſſimus.

5. In imperio Orientali Conſtantino Leonis filio qui imperaverat annos 50 ſucceſſit filius Romanus junior, qui patrem veneno ſubmoverat. Cœpit imperare anno Chriſti 959, & imperavit annos 3. Homo ſceleratiſſimus, crudelis & impius in matrem & ſororem, quas ejectas coëgit meretricium quæſtum exercere. Contra Saracenos in Creta ut & in Syria felix fuit Duce Nicephoto Phoca. Vxores habuit duas, primam Bertam Hugonis regis Italiæ filiam; deinde Theophaniam, ex qua ſuſcepit filios duos, Baſilium Porphyrogenitum & Conſtantinum; filiam unam Theodoram, quæ nupſit Johanni Zimiſcæ, qui ante filios imperavit, & alterā Theophaniam, quæ matrimonio juncta eſt Othoni II Imp. Othonis filio. Tandem libidinibus & crapulis confectus vitam finiit, & quum filiis impuberibus propter ætatem imperii gubernatio committi non poſſet, conſilio procerum

Nicephorus Phocas.

Imperator factus eſt Nicephorus Phocas, ob res in Sicilia & Apulia contra Saracenos præclarè geſtas celebris. Cœpit imperare anno Chriſti 963, & imperavit annos 6. Homo inexplebilis avaritiæ, ut nomiſmata injuſti ponderis cuderet, & famis tempore ſubditis egenis turpiter imponeret. Vxorem duxit Theophaniam Romani junioris viduam. Terra feliciter contra Saracenos egit Duce Johanne Zimiſce, ſed mari ad Siciliam infeliciter Duce Manuele, qui à Saracenis in anguſtias concluſus amiſſis copiis univerſis in hoſtium poteſtatem venit. Quum autem propter avaritiam in omnium odio eſſet, & uxor Theophania imperium ad filios ex priore marito transferre cogitaret, ejus conſilio à Johanne Zimiſce in cubili

Iohannes Zimiſce.

trucidatus eſt, qui etiam ſucceſſit in Imperio, & cœpit imperare anno Chriſti 969, imperavitque annos 6. Nicephori

phori neceſſarios ſuſtulit è medio, & affines Baſilium & Conſtantinum imperii conſortes fecit. Saracenos ab obſidione Antiochena depulit, & Roxolanos auxiliis Bulgarorum Thraciam devaſtantes, fuſo ac diſſipato exercitu 300000 militum, trophæaque in templum Conſtantinopolim retulit. Veneno lento hauſto lenta tabe conſumptus obiit.

6. Quid in Germania, Italia, Gallia, Boëmia, Vngagaria, Dania, &c. actum ſit, ſupra narratum eſt.

OTHO II.

Fuit filius Othonis I, ex Adelheide, quam pater è carcere liberaverat, natus, & educatus in gymnaſio Oſnabrügenſi à VVilhelmo Epiſcopo, cujus informatione Græcam linguam exactè didicerat, quæ illi pòſt vitam in diſcrimine ſervavit. Cœpit imperare anno Chriſti 973, & imperavit annos 10. Puer ſeptennis Aquiſgrani declaratus eſt patri ſucceſſor, & poſtea quum adoleviſſet, Romæ anno Chriſti 964, ubi heroici animi prima tirocinia oſtendit patre vivo in bello contra Græcos & Saracenos, qui deductionem Theophaniæ Sponſæ, de qua ſuprà, impediverant legatis graviter violatis. In hoc bello Græcos & Saracenos, ex Apulia & Calabria profligavit, unde magnam autoritatem & hoſtibus formidabilem ſibi conciliavit. Quanquam autem initia habuit ſatis proſpera, tamen fortuna quæ ſecuta eſt valdè fuit immutata, nec primis initiis reſpondit. Poſt patris obitum adverſarios habuit Henricum Bavariæ Ducem, Lotharium Franciæ regem, & Baſilium ac Conſtantinum fratres Impp. Græcos. Henricus Bavariæ Dux cognominatus Hezelo, filius fuit Henrici Rixoſi qui fuit frater Othonis I; fuit igitur patruelis Othonis II. Hic Othoni invidens imperium, tractis ad ſeſe aliquot Epiſcopis Ratisbonæ Imperatorem ſe nominabat. Accerſitus igitur ab Othone ad dicendam cauſſam, & metuens Othonis potentiam nec non ſubditorum in Othonem ſtudium, ſine armis coactus eſt pacem petere, & exilio eſt mulctatus, Bavariæ adminiſtratione Othoni Suevorum Duci nepoti ex fratre Ludolpho commendata. Lotharius Franciæ rex fuit filius Ludovici Tranſmarini ex Girberga ſorore Othonis I. Hic Lotharingiam, quæ erat Imperii provincia,

Othonis parentes & educatio.

Tempus imperii Othonis II.

Bellica tirocinia.

Mutatio fortunæ in Othone.

Othonis adverſarij.

Henricus Hezelo.

Lotharius Franciæ rex.

vincia, armis repetiit, unde coactus Imperator celeriter eam recuperavit, & ejecto Lothario hujus fratri Carolo eam dono dedit, ea tamen lege ut tanquam feudum Imperii poſſideret, atque ita imperii beneficiarius eſſet. Quod iniquè ferens Lotharius Cæſarem Aquiſgrani diverſantem repentino impetu oppreſſit, ubi niſi fuga evaſiſſet Otho Imp. in Francorum manus incidiſſet. Hanc injuriam ulturus Otho Gallos Lutetiam uſque inſecutus obvia cuncta populatus eſt, Galloſque ad pacem poſcendam adegit, Lotharingiam recepit, & Germaniæ copulavit, ſed tractuum nonnullorum avulſione deminutam, quos Epiſcopis Colonienſi & Leodienſi tribuit. In reditu ex Lotharingia Axonæ fluminis inundatione intercluſus magna paſſus eſt detrimenta, multis aquarum impetu abſorptis. Baſilius & Conſtantinus Impp. Græci, fratres Theophaniæ conjugis Othonis, quum viderent Othonem bellis domeſticis implicatum, exercitu ex Saracenis Siculis pecunia conducto Apuliam & Calabriam, quas nuper Nicephorus amiſerat, recuperarunt. Cum his Otho congreſſus in Calabria clade magna eos affecit, ſed mox redintegrato prælio cæſus eſt. Romanis & Beneventanis ſceleratè aciem deſerentibus, & urgentium Saracenorum interventu terra excluſus in mare deſiliit, ſed ab hoſtium navibus interceptus quum à nemine agnoſceretur, græcæ linguæ beneficio evaſiſſe ſcribitur, redemptionis precio avaris nautis perſoluto. Servatus in tanto vitæ periculo reſumptis viribus Saracenos ad internecionem delevit, ex quo Pallida mors Saracenorum item Otho ſanguinarius eſt dictus. Contra Sclavos etiam qui in Saxoniam irruerant bellum habuit, quos Turingi & Saxones profligarunt deletis amplius 30000. Mortuus eſt ſanguinis profluvio, relictis ex Theophania duobus filiis, Othone III & Hugone Marchione Saxoniæ quem alii Vlricum nominant. Sepultus eſt Romæ in baſilica D. Petri.

Othonis II bellum contra Impp. Græcos, idque infelix primo.

Othò II dictus Pallida mors Saracenorum.

Othonis II obitus & relicti filii.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Bonifacius VII, Iohannes XIV (aliis XV) & Benedictus VII. Bonifacius malis artibus pontificatum adeptus, conſpirantibus in eum civibus, quum videret non eſſe ſibi Romæ tutum locum, ſurreptis ex D. Petri baſilica precioſiſſimis theſauris Conſtantinopolim aufugit, ubi divenditis omnibus ingentem

Bonifacius VII ſacrilegus & profugus.

ingentem auri vim collegit. Interea temporis Romæ in ejus locum Papa conſtituitur Johannes. Sed Bonifacius reverſus civibus auro illectatis & peſſimis quibuſque pecunia corruptis Johannem cepit, oculis privavit & carceri incluſum necavit. Pontificatu hoc modo turſus occupato paulo pòſt apoplexia ſubitò periit anno Chriſti 976. Poſt hanc calamitatem à clero & civibus Pontifex factus eſt Benedictus VII, annuente Othone Imp. Plura apud Baleum fol. 150. & ſeqq. *Papa necat Papam.*

2. In imperio Orientali mortuo Johanne Zimiſce rediit imperium ad filios Romani junioris Baſilium Porphyrogenitum & Conſtantinum, quorum ille potiores partes tenebat, & jam ab anno Chriſti 975 imperavit annos 52, nempe uſque ad annum Chriſti 1027. Bellis civilibus & externis fuit implicatus. Nam Bardas Sclerus dux ſub Zimiſce fortunæ favore inſolentior factus magnam imperii partem àd ſe rapuerat, quem tertio tandem prælio duce Phoca Barda vicit, & omni exercitu exutum ad Perſas fugere coëgit, ſed poſtea recepit, Phocam verò recenti victoria elatum & res novas molientem repreſſit, ejuſque filios patris fortunam ulturos oppreſſit. Bella externa geſſit contra Georgium interioris Iberiæ dominum, contra Saracenos, qui Phœniciam & Syriam populabantur, & contra Bulgaros, quos omnes feliciter domuit. In Bulgaros captivos novum crudelitatis exemplum ſtatuit, dum quindecim millibus oculos eruit, ita tamen ut in ſingulis centuriis unum relinqueret monoculum qui cæteros domum reduceret. Tandem totam Bulgariam perdomuit, & ſuo imperio ſubjecit. Expeditionem contra Saracenos Siculos ſuſcepit, ſed fatali morte præventus non abſolvit. Peuc. fol, 782. &c. *Orientale imperium redit ad filios Romani junioris. Baſilii Porphyrogeniti bella & victoria. Bardas Sclerus. Phocas Bardas. Georgius Iberus. Saraceni. Bulgari. Bulgaria ſubjicitur imperio Orientali.*

3. Hoc tempore vixiſſe creditur Suidas, quod inde colligitur, quia in ejus lexico finitur annorum mundi ſupputatio morte Johannis Zimiſcæ Imperatoris Græci, quæ incidit in annum Chriſti 975.

OTHO III.

Fuit filius Othonis II ex Theophania, qui quum poſt patris obitum adhuc valdè puer eſſet, nec dum aptus ad imperium, ab Italis dictus eſt Otho Puer, & ob hanc cauſſam variæ contentiones de imperio obortæ ſunt. *Othonis III parentes & atas.*

Othonis adverſarij. ſunt. In Italia Romæ Creſcentius Conſul imperii Germanici impatiens ex Italis Imperatoré creari voluit. In Gallia Lotharius ob ereptam ab Othone II Lotharingiam iratus nihil non tentabat contra Othonem filium. In Germania Henricus Bavariæ Dux ſub prætextu tutelæ hunc Othonem puerum per factionem abreptum ad ſe tranſtulerat ſpe potiundi imperii. Quæ dum ita agerentur, principes Germaniæ Othonem ab Henrico repoſcebant, cumque raptori extortum tanquam legitimum hæredem Imperii caput aſſignabant. Cœpit imperare anno Chriſti 984, & imperavit annos 17, nempe uſque ad annum Chriſti 1000. *Otho pacis ſtudioſus.* Quam primum autem ætas ejus maturuit, ſolicitè ut rebus domeſticis conſuleret cogitavit, quibus ad tranquillitatem reductis Italiæ quoque vulnera ſanare inſtituit, & omni cura ac ſtudio hoc egit ut amica & placida Italiæ ac Germaniæ eſſet conjunctio. Quum verò Creſcentius varias moveret Romæ turbas, *Otho pontificẽ creat Gregorium v.* Otho eo profectus Pontificem creat agnatum ſuum Brunonem, Othonis Sueviæ Ducis filium, Othonis I pronepotem, qui ſeſe Gregorium v nominavit. Sed hunc quum poſt Othonis ex Italia diſceſſum Creſcentius priſtino furore correptus ſede pontificia dejeciſſet, *Otho Romæ animadvertit in ſeditioſos.* iterum commotus Otho redit in Italiam, & Brunone ſeu Gregorio v. reſtituto graviſſimè in Creſcentium ejuſque complices animadvertit. Nam Creſcentium vili jumento averſa facie impoſitum & per urbem circumductum & poſteà longo cruciatu laceratum cum duodecim aliis ſeditionis ſociis ad portam ſuſpendit, Johannem Placentinum, quem Creſcentius pontificem fecerat, naribus & oculis privatum de Capitolio præcipitavit, & cæteros conſiliorum Creſcentii conſcios exilio mulctavit. Quibus ita peractis conſentiente Gregorio V. decretum fecit, ut jus eligendi Romanum Imperatorem penes ſolos Germanos eſſet. *Ius eligendi Imperatorem penes ſolos Germanos.* Hujus conſtitutionis quæ fuerint cauſſæ vide apud Peucerum fol. 756. &c. ubi porrò invictis argumentis docetur & probatur Pontificem Romanum non habere jus eligendi Imperatorem. fol. 758. & ſeqq. Quo autem anno hoc decretum factum ſit, per deteſtandam ſcriptorum negligentiam non eſt annotatum, quamvis ſint qui tradunt non multò ante mortem Othonis factum eſſe. Quibus porrò ordinibus poteſtas eligendi Imperatorem attributa ſit ab

Othone,

Othone, incertum eſt. Plerique Senatum ſeptem Electorum Othoni tribuunt, ſed qui in dubitationem trahunt non levibus nituntur fundamentis, de quibus Peucerus fol. 766. Valdè conſentaneum eſt ab Othone certum ordinem Electorum fuiſſe conſtitutum, qui deinde certis de cauſſis ad certum numerum, videlicet ſeptenarium eſt redactus. Hic enim numerus poſt Fridericum II exprimitur, vide Peuc. fol. 767 & ſeqq. Ut ut ſit, agnoſcendum eſt ingens Dei beneficium quo Othonis III mentem ita gubernavit, ut Imperii poſſeſſionem ad Germanos transferret, à quibus huc uſque occupatur & conſervatur. Cæterùm rebus in Italia ita expeditis Otho rediit in Germaniam, indeque profectus in Poloniam ad ſepulchrum novi martyris Adelberti voti exſolvendi cauſſa a Boleſlao Polonorum principe liberaliſſimè habitus eſt, & ut parem referret grâtiam, amicum Romani Imperii appellavit, & impoſito regio diademate regem ſalutavit, & hoc pacto principatus Poloniæ factus eſt regnum, quod accidit anno Chriſti 999. Vide Mellific. p. 3. fol. 165. Quum autem Romæ ſeditionum nondum eſſet finis, Italis Germanorum in ſe imperium ægrè ferentibus, Otho quartum iter in Italiam ſuſcepit ſed magno cum ſuo periculo. A conjuratis enim bona exercitus ejus pars occiſa eſt, ipſe verò in Capitolio circumſeſſus in capitis diſcrimen venit. Hoc ubi cognovit Hugo Brandeburgicus, quem Cæſar Hetruriæ & Thuſciæ præfectum conſtituerat, ſumma celeritate Romam contendit, & ubi ſe armis propter furorem populi nihil proficere poſſe animadvertit, dolo rem agendam ratus arbitrum ſeſe inter Cæſarem & Romanos obtulit, & quum hinc inde modò ad Cæſarem modò ad populum itaret, effecit clanculum, ut quum longiorem ad populum ſermonem haberet, Cæſar interim fuga ex carcere elaberetur, quem mox deinde ipſe Hugo eſt ſecutus, qui expoſtulantibus deinde Romanis reſpondit, ſe honeſtatis & ſalutis Romanorum gratia aliter non potuiſſe, ſi enim Cæſarem interemiſſent, magnum dedecus admiſiſſent, & bellum longè graviſſimum in ſeſe concitaſſent. vide Mellif. p. 3. fol. 162. 163. Dreſſ. fol. 431. Diſceſſit igitur Roma cum Sylveſtro pontifice, ac Lombardiam verſus ire perrexit, quumque in uxorem viduam Creſcentii, quem antea morte affecerat, deperiiſſet, illa verò quod Imperator

Senatus VII-virum ſeu Electorum.

Othonis devotio.

Polonia fit regnum.

Otho in Italiâ periclitatur.

Otho deperit uxorem Creſcentij, ejuſque fraude perit.

reditum in Germaniam pararet, ſe ſpe conjugii excidiſſe videret, miſſis chirothecis veneno tinctis ſimulatæ amicitiæ munere Imperatorem necavit. cadaver Aquiſgrani, inteſtina verò Auguſtæ humata ſunt. Hæc eſt brevis narratio de Othone III Imp. qui dictus eſt Mirabilia mundi. Vxorem habuit Mariam Arragoniam procacis & impudicæ libidinis fœminam, quæ convicta adulterii ad Mutinam urbem viva eſt cremata. Quomodo Comitem Mutinenſem falſo apud Imperatorem detulerit quaſi ejus concubitum ſolicitaſſet, & Comes inſons capite plexus ſit, & poſtea detecto ſcelere ipſa igni adjudicata ſit, vide in Mellif.p.3. fol.160.

Othonis uxor fœmina procax & adultera.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Johannes XIV, aliis XV; Benedictus VII, Johannes XV, aliis XVI, Johannes XVI, aliis XVII, Gregorius V, Johannes XVII, aliis XVIII, & Sylveſter II. Ex hiſce maximè celebres ſunt Gregorius V & Sylveſter II. Gregorius V, ante Bruno dictus, fuit Othonis III agnatus, ut ſupra meminimus, & multum juvit conſtitutionem Electoralis dignitatis, ut ſumma imperii majeſtas eſſet penes Germanos, ad evitandas in poſterum Italicas ſeditiones. Sylveſter II natione fuit Gallus ac profeſſione Monachus, primùm Gilbertus appellatus. Ex monacho factus eſt præceptor Othonis III. In Hiſpania magiam didicit à quodam Saracenico Philoſopho, & inde in Galliam reverſus magicis ſuis artibus per varios gradus tandem ipſum pontificatum conſcendit. Sciſcitatus à diabolo magiſtro ſuo vitæ finem reſponſum tulit non ſe moriturum priuſquam Hieroſolymis miſſam celebraverit. Sed deceptus ambiguitate vocis quum in ſacello quodam quod Hieroſolyma vocabatur miſſam peregiſſet, in ardentem febrem delapſus ſe deluſum à diabolo intellexit, & magiam faſſus linguam & manus abſcindi ſibi juſſit, truncum verò carro imponi & quo equi ſponte ferrent ſepeliri. Traxere equi truncum ad templum Johannis Lateranenſis, ubi humatus eſt. Vide Baléum pag.162. & ſeqq. Dreſſer. pag.195.

Gregorius V.

Sylveſter II magus.

2. In Gallia Lotharius qui Lotharingiam repetiverat deſiit eſſe in vivis. Ludovicus filius ejus tantùm unum annum poſt patrem ſuperſtes etiam fato ceſſit. Interiit & Carolus Lotharii frater ab Hugone Capeto Comite

Pariſienſi oppreſſus & captus, dum è Lotharingis regnum Francicum tanquam ſibi debitum jure hæreditario occupare conatur. Hoc modo ſtirpe Carolina ſeu Francica planè abſumptą Hugo Capetus Pariſiorum Comes regnum Franciæ dudum affectarum tandem obtinuit, & Caroli fratrem Othonem ab omni ſpe regni Francici excluſum ſivit beneficio Imperatoris poſſidere Lotharingiam. Hic Hugo conditor eſt tertiæ ſtirpis regum Franciæ, quæ & magnas res geſſit & in hodiernum uſque diem regnum tenet. Deletis igitur Francis Galli regnum adminiſtrant. Hugoni Capeto defuncto ſucceſſit filius Robertus anno Chriſti 997, rex pius & doctus, cujus ſacræ cantiones extant, & tenuit regnum annos 34.

Galliæ regnum migrat in novam familiam, reciſum à ſtirpe Caroli M.

3. Mieſlaus primus princeps Chriſtianus in gente Sarmatica obiit, eique ſucceſſit filius Boleſlaus, cui quomodo Otho III Imp. regium nomen & coronam impoſuerit ſupra diximus.

4. Quid de origine Septemviratus, hoc eſt, Senatus VII Electorum in Imperio hiſtorici tradant, ſuprà monuimus.

HENRICUS II, COGNOMENTO SANCTUS, & CLAUDUS.

Fuit hic Henricus Bavariæ Dux, ſanguine quidem Saxo, ſed patria Bavarus. Patrem habuit Henricum Hezelonem, avum Henricum Rixoſum, qui fuit frater Othonis Magni, a quo Bavariæ ducatum acceperat. Tabula eſto:

Henrici familia.

Henricus Auceps.

Otho I. Imp. — Henricus Rixoſus Bavariæ Dux.

Otho II. Imp. — Henricus Hezelo.

Otho III. Imp. — Henricus II Imp. dictus { Sanctus. Claudus.

Educatus eſt & inſtitutus in religione & literis humanioribus

Henrici educatio.

nioribus in collegio quod eſt Hildeshemii, & poſtea Othone III veneno extincto ab ordinibus. Germaniæ de recenti conſtitutione Imperator deſignatus. Cœpit autem imperare anno Chriſti 1001, & imperavit annos 23. Laudatiſſimus princeps, maximè ob beneficia in Eccleſiaſticos collata, & ob hanc inſignem pietatis laudem Sanctus eſt dictus, quumque Ungaris autor converſionis ad Chriſtianam religionem extitiſſet, Ungarorum Apoſtolus fuit appellatus. Claudus vero fuit dictus a luxato femore, quod in bello Italico quum Papiæ in tumultu aliquandiu obſeſſus eſſet, de muro ſe præcipitarit & crus fregerit. Alii tamen aliter narrant, nempe quod à Saracenis & Græcis captus & eluſis cuſtodibus è contignatione in qua detinebatur proſiliens alterum pedem vehementer læſerit. Res ejus præcipuæ narrantur geſtæ partim in Germania partim in Italia. In Germania adverſarios habuit Echardum Marchionem Saxoniæ & Henricum Marchionem Auſtriæ, qui electioni adverſabantur, ex quibus hic ſpe recuperandæ Bavariæ res novas moliebatur, ſed ambo repreſſi ſunt. Epiſcopatus quoque Mersburgenſem, Miſnenſem & Magdeburgenſem Henetorum, quos alii VVindos & Sclavos vocant, qui repudiata fide Chriſtiana, quam ſub Othone I receperant, ad priſtiñam idololatriam redierant, armis devaſtatos inſtauravit, noviſque donationibus auxit. Bambergenſem Epiſcopatum conſtituit extincto ſine maſcula prole Rinoldo Comite Bambergenſe, & hunc quidem Epiſcopatum tam ſplendidè exornavit ac ditavit, ut præcipuos Germaniæ principes ac inprimis Electores hujus Epiſcopi vaſallos eſſe voluerit, quod & in hodiernum diem obſervatur. Hoſtes etiam habuit uxoris Cunegundæ fratres, Henricũ, cui Imperator dederat Ducatum Bavariæ, & Theodoricum Metenſem, qui in Imperatorem conſpirarant, eò quod Cunegundæ ſororis dotem qua ſe aliquando potituros ſperabant, in ignavos ſacrificulos vel potiùs ad locupletandum Epiſcopatum Bambergenſem conferret. Sed & hos Imperator acie victos repulit. Autor fuit Stephano Ungarorum regi ut Chriſtianæ fidei profeſſionem ſuſciperet. Quum enim is Giſelam Imperatoris ſororem ſibi uxorem peteret, ea lege daturum ſe eſſe Imperator eſt policitus, ſi Chriſtianam religionem amplecteretur. Amplexus eſt, & quod

Res geſta.

Quur ſanctus dictus & Claudus.

Adverſarij in Germaniâ.

Henrici pietas.

Bamberga fit Epiſcopatus.

Bambergenſis Epiſcopatus dignitas.

Affines Henrici, qui adverſarij.

Stephanus Vngarorum rex fit Chriſtianus.

& quod voluit impetravit, unde & regni titulus ei fuit à Cæſare confirmatus, & poſteri fidem Chriſti huc uſque retinuerunt & coluerunt. In Italia adverſarium habuit Henricus Arduinum Marchionem, quem Epiſcopi & nobiles Mediolani Imperatorem declaraverant. Sed Henricus in Italiam progreſſus duobus magnis prœliis Arduinum vicit & trucidavit. In hoc bello Henricum captum, ut è cuſtodia elaberetur, crus fregiſſe ſcribunt, unde Claudus ab Italis eſt dictus. Regno Italiæ ita reparato coronam ab Archiepiſcopo Mediolani ſecundum antiquum Gregorii Papæ decretum Henticus accepit, & deinde rebus Italiæ pacatis Romam venit, & coronam à Pontifice Benedicto VIII ſolenni ceremonia adeptus eſt, anno Chriſti 1013. Inde verſus Apuliam & Calabriam aciebus directis Græcos & Saracenos victos ejecit, & Trojam Apuliæ urbem expugnatam evertit, Normannos verò ut eam Italiæ oram tuerentur in Apuliam & Calabriam tranſtulit, quod quibus occaſionibus factum ſit narrat Peucerus fol. 797. Hiſce ita peractis Imperator in Germaniam rediit, & tandem Bambergæ mortuus eſt. ubi paulò ante mortem parentes ſuæ conjugis & propinquos ad ſeſe vocavit & virginem caſtam ſe illis reddere confirmavit. Fuit hæc Cunigunda filia Sigefridi Palatini ad Rhenum, quæ adulterii inſimulata ferri candentis contactu ſeſe purgaſſe ſcribitur. Hactenus imperium fuit apud ſtirpem Saxonicam Henrici Aucupis, & jam interpoſito biennii interregno relabitur ad Francos.

Henrici res geſtæ in Italia.

Henrici coronatio.

Henrici bellum contra Græcos & Saracenos.

Henrici obitus.

Henricus uxorem caſtã virginem prænunciat.

Imperium à Saxonibus ad Francos relabitur.

Synchroniſmus.

I. Magna eſt in numerandis pontificibus Romanis varietas. Nos ſequemur ordinem & numerum illorum ſcriptorum qui videntur potiores. Imperante Henrico II Romæ pontifices fuerunt, Johannes XVII, Johannes XVIII, Sergius IV, & Benedictus VIII, qui præ cæteris eſt celeberrimus, & ab anno Chriſti 1012 præfuit pontificatui annos 12. Imperatorem renunciavit Henricum Bavarum, & templum quod Imperator Bambergæ erexit ipſe præſens in Cathedralem Eccleſiam conſecravit, ea tamen lege ut Eccleſia illa quotannis Romano Pontifici pro cenſu centum marcas argenti numeraret cum albo ac phalerato equo. Refert Petrus Damianus

Varietas in numeratione pontificum.

Benedicti ſpectrum ſeu manes.

Benedicti ſpectrum ſeu manet. mianus Cardinalis Hoſtienſis, hunc Benedictum poſt mortem cuidam Epiſcopo ſibi familiari apparuiſſe in ſolitudine nigro equo inſidentem. Interrogatus quid eſſet quod nigro equo veheretur jam mortuus? Pecunias, inquit, reliqui in abſcondito quodam loco, quas ut meo nomine pauperibus eroges, oro. Quas enim ego vivus dedi eleemoſynas nihil mihi proſunt, quia ex rapinis collectæ ſunt. Sed volo etiam ut Odilo Cluniacenſis abbas pro me oret, ut ex anguſtiis liberer. Miræ diaboli eluſiones quibus idololatriæ, purgatorii & miſſæ errores ſtabilivit. Porrò hic Odilo θαυματουργὸς propter inſignia miracula dictus eſt, & fuit autor feſti omnium animarum, ut Sigebertus ſcribit. Perſuaſus enim a quodam religioſo qui Hieroſolymis venerat, inter flammas quas in Sicilia Ætna mons ejicit, audiri voces quaſi plangentium animarum quibus nulla requies niſi per Cluniacenſium fratrum preces acquiri poſſet, feſtum omnium animarum in ſua diœceſi inſtituit. vide Dreſſer. Millen.6. fol.159.

Odilo Cluniacenſis Abbas, autor feſti omnium animarum.

VVilligiſus autor rotæ in inſigni Moguntini epiſcopi.

2. Vixit hoc tempore VVilligiſus Epiſcopus Moguntinus, carpentarii filius, qui in memoriam humilis ſui ortus clypeo ſuo inſculpſit duas rotas, quæ etiamnum in inſignibus Moguntini Epiſcopi conſpiciuntur. In thalamo ſuo ornatis & grandibus literis hæc ſcripta habuiſſe fertur: VVillegis, VVillegis, recole unde veneris. Hic VVillegiſus Henrico Imp. Aquiſgrani coronam impoſuit.

Nuptiæ certis diebus intermittendæ.

3. Synodus Salingſtadienſis ab Aribone Epiſcopo Moguntino coacta eſt anno Chriſti 1023, in qua aliquot decreta facta ſunt de jejuniis, de nuptiis intermittendis certis quibuſdam temporibus anni, & de aliis ritibus. vide Dreſſer. in Millen.6. fol.227. & Bucholtzerum in anno 1023.

Saracenorum in Syria graſſatio.

4. Saraceni tam in Oriente quàm in Occidente omni vi imperium ſuum amplificare conantur. Sed in occidente repulſi ſunt ab Henrico II Imp. ut ſupra monuimus. In Oriente verò Aſiatici Saraceni rupto fœdere quod cum Græcorum Imperatore factum erat duce Azizio in Syriam impetum fecerunt, & Hieroſolymam occuparunt, templumque ad ſepulchrum Chriſti ſumptuoſiſſimè conditum everterunt.

Aliquot

5. Aliquot Epiſcopatus in Germania conſtituuntur, ut Magde-

Magdeburgenſis, Miſnenſis, Mersburgenſis & Bambergenſis. *epiſcopatus Germaniæ conſtituti.*

6. In Gallia regnat Robertus filius Hugonis Capeti, rex inſigniter pius & doctus, qui compoſuit aliquot cantica ſacra quæ extant, templa complura condidit, & ducatum Burgundiæ ad Franciæ regnum adjunxit. *Robertus Franciæ rex.*

7. Stephanus Ungariæ rex per occaſionem matrimonii ad Chriſtianam religionem adductus & baptiſmo initiatus per totum regnum religionem propagat. *Vngari fiunt Chriſtiani.*

CONRADVS II. COGNOMENTO SALIQUUS.

Henrici Sancti judicio ac diſpoſitione hic Conradus Imperator eſt factus, ſed poſt interregnum duorum annorum & ultra, propter principum diſſentientes ſententias, qui tamen tandem ſtudio Epiſcoporum Moguntini & Bambergenſis conſenſerunt. Fuit Conradus dux Franconiæ & Wormatiæ ad utramque ripam Rheni, de cujus ſtirpe inter ſcriptores non convenit. Peucerus è primi Conradi proſapia eum deſcendiſſe judicat pag. 806. Dreſſerus ſentit natum ipſum ex patre Hermanno de Caroli M. proſapia & matre Adelheide è Francia Orientali, ut refert Cuſpinianus. Dictus eſt Saliquus à gente Francica quæ Salica appellatur, ut Franci ipſi Salii à flumine Sala, unde etiam nomen legis Salicæ, cujus verba ſunt: In terra Salica mulieres ne ſuccedant. Sunt qui hujus Conradi ortum referunt ad veterum Gibellinorum proſapiam quæ origine Francica eſt. De origine & familia Gibellinorum ac Guelphorum, quur ſic dicti, & unde illorum odia, vide Peuc. fol. 802. 803.

Interregnum bienniale in Imperio.

Conradi ſtirps incerta.

Conradus quur Saliquus dictus.

Lex Salica.

CON-

Conradus II. Saliquus Imp. ſucceſſor Henrici II Francus. —— Giſela. cujus ſtirps non traditur.

Henr. II. Niger, ſucceſſor patris. —— Agneta Wilhelmi Pictav. filia.

Henr. IV. Imp.

Henr. V. Imp., ſucceſſ. patris, ἄπαις Franconiam tribuit Conrado III. Suevo Imp. poſt Lotharium II.

Agneta. —— Fridericus dux Sueviæ, Comes in Hohenſtauffen.

Conradus III. Suevus Imp. ſucceſſ. Lotharii II.

Fridericus. Vide lit. A.

Mellif. p. 3. fol. 164. Gebhardus Comes in Supplenburg & Arnsberg.

Lotharius II. Imp. Saxo. —— Rixa filia Henrici Comitis Northemii.

Gertrudis. —— Henr. Superbus Bavariæ Dux, æmulator Conradi III Suevi.

Henricus Leo.

Otho IV. Imper. ſucceſſor Philippi Imp.

Fridericus,

Fridericus. —— Juditta Henrici Nigri Ducis Bavariæ filia.

Frid. I. Barbaroſſa Imp. Conradi III. ſucceſſ. —— Beatrix filia Reginaldi Comitis Veſontionis in Burgundiâ.

Henricus VI. Imp. patris ſucceſſ.

Philippus Imp. fratris ſucceſſor, cui ſucceſſit Otho IV. filius Henrici Leonis.

Frid. II. Imp. ſucceſſor Othonis IV. —— Iole filia Johannis de Bregna regis Hieroſolym.

Conradus IV. Imp. cui poſt interregnum 17 annorum ſucceſſit Rodolphus Habſburgenſis. Hinc Auſtriaci Impp.

Cœpit imperare Conradus anno Chriſti 1024, & imperavit annos 15. Princeps omni laude digniſſimus, qui ob virtutem & rei militaris ſcientiam judicio Henrici Sancti ad Imperatoriam dignitatem eſt evectus, & hac ratione à Saxonibus ad Francos imperium recidit, à quibus deinde ad Bavaros ſeu Suevos tranſiit, donec ad Rodolphum Habsburgenſem, à quo Auſtriaci archiduces & Impp. originem habent, pervenit. Adverſarios ſuos habuit Conradus in Germania Conradum patruelem, qui imperium ambiebat, & in ſuas partes Erneſtum Imperatoris privignum Suevum, & Guelphum Bavariæ occidentalis ducem trahebat; in Italia Erebertum Epiſcopū Mediolanenſem; In Vngaria Stephanum regem. Moliones in Germania facilè diſſipavit, maximè poſt reditum ex Italia, quando bellum in ſeditioſos movit, in quo Erneſtus à ſatellitibus Cæſaris eſt interfectus. In Italia Longobardi facta conjuratione quum defeciſſent ab Imperatore multa fecerunt petulanter & nefariè in epiſcopum Landulphum qui defectionem illam improbabat,

Longobardorum in Ital. conjuratio.

& Conradi ibidem res geſtæ. babat, unde Imperator coactus redit in Italiam, & in Mediolanenſis conjurationis ſocios graviter animadvertit. Erebertum ſeditionis autorem exilio mulctavit. Hiſce peractis Romam veniſſe tradunt, ibique benedictionem à pontifice Johanne XVIII, aliis XIX, accepiſſe & Imperatorem Romanum proclamatum eſſe. Varii tunc temporis per Italiam fuere tumultus, quibus ſedandis Conradus fuit occupatus. Inde in Apuliam & Calabriam ad Normannos abiit, quos in fide erga Romanum imperium confirmavit. In Vngaria Stephanus rex ſeſe oppoſuit Imperatori, Bavariam repetens, ſub prætextu quod filio eam aſſereret nato ex ſorore Henrici Sancti. Sed quum Imperatori in Vngariam progredienti par non eſſet, pacem cum eo fecit. Burgundiæ regnum ad Imperium traduxit, & provinciam fecit, hac occaſione: Rodolphus Burgundiæ rex, Giſelæ Auguſtæ avunculus, ad vitæ exitum vocatus regnum nepoti ſuo Henrico Conradi Imp. filio in teſtamento reliquerat, diademate patri miſſo. Quum verò Odo ſeu Otho Celticæ comes ſororius Rodolphi, jure quodam Burgundiam ſibi vendicaret, coactus fuit Conradus eum bello perſequi, quo victor Othonem regno Burgundiæ expulit. Deſiit ergò Burgundia regnum eſſe, quum poſt mortem Caroli Calvi per annos 144 ſuos reges habuiſſet. Peuc. fol. 805.

Conrado ſeſe oppenet Stephanus Vngariæ rex.

Burgundiæ regnum fit provincia.

Conradi II obitus, & ſepulchrũ. Rebus in Italia expeditis & compoſitis, ubi in Germaniam rediit, prope Trajectum Belgii urbem ſubita morte extinctus extinctus eſt, & corpus Spiræ in templo S. Mariæ quod ipſe magnificè extruere cœperat ſepultum, ubi adhuc patris, filii & nepotum monumenta viſuntur cum hac inſcriptione:

Filius hic, pater hic, avus hic, proavus iacet iſtic,
Hic proavi coniux, hic Henrici ſenioris.

Conradi uxor & filius. Vxorem habuit Conradus Giſelam, de cujus proſapia ſcriptores non tradunt idem. Ex hac ſuſcepit filium Henricum III in Imperio ſucceſſorem.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Johannes XIX, ſed Baleo XXI, & Benedictus IX. De illo nihil ferè memorabile extat, niſi quod Conradum imperii diademate redimivit. Benedictus homo fuit ignavus & nullius precii, artium magicarum ſtudioſus, qui ab anno Chriſti

Benedictus IX.

1032

1032, ſedit annos 13, pulſus quidem per conſpirationem à Sylveſtro III, ſed non multò poſt reſtitutus. De ſimulacro ejus monſtroſiſſimo vide Dreſſer. Millen. 6. fol. 101. & Baleum fol. 177. Eſt autem obſervandum, propter tranſlationem imperii à Saxonibus ad Francos, quæ per Conradum Saliquum facta eſt, non ſolùm nonnullos præſtantiſſimos principes fuiſſe commotos, ſed etiam pontifices deinde ſeditioſis conſiliis & molitionibus implicatos nova tyrannide fuiſſe armatos, ut ex ſequentibus hiſtoriis videre eſt. Hi enim inter Saxones & Francos mira ſemper bellorum ſemina ac incendia ſparſerunt. *Pontifices Romani bella miſcent inter Francos & Saxones.*

2. Theophylactus Bulgariæ Epiſcopus circa hæc tempora in Eccleſia fulſit, cujus opera præclara extant & cum fructu leguntur. *Theophylactus.*

3. Bruno Herbipolenſis Epiſcopus electus anno Chriſti 1033 ſcripſit Pſalmorum expoſitionem ex patrum commentariis collectam, tum Symboli Athanaſiani enarrationem, ubi obſervandum quod dicit, ante omne opus neceſſe eſſe præcedat fides.

4. In Oriente tres Impp. Græci ſucceſſivè imperarunt, Conſtantinus, Romanus Argyrus, & Michaël Paphlago. Conſtantinus poſt fratrem Baſilium Porphyrogenitum ab anno Chriſti 1025 ſolus imperavit triennium, homo ἀπαίδευτος & gubernationis prorſus imperitus, voluptatibus, ignavia ac libidinibus languens, & ocio effœminatus, iracundus, ſuſpicax, ad quæ omnia vitia tyrannidem quoque adjunxit. Sub hoc claſſis Saracenorum Cycladas depopulantium diſſipata eſt captis 12 navibus, ſed contra Saracenos in Siciliia & Italia nihil proſperè actum eſt. Filiam habuit Zoën, quam cum imperio deſpondit & tradidit Romano Argyro, qui ut Zoën hanc duceret, priorem uxorem reliquit ac repudiavit. Sic Conſtantino defuncto in Imperio ſucceſſit hic Romanus Argyrus, homo ſexagenarius & literarum cognitione excellens, qui tamen poſt acceptam à Saracenis cladem adeò mores mutavit ſuos, ut planè in avaritiam & crudelitatem degeneraret, & immoderatis exactionibus ſubditorum facultates exhauriret. Saracenos Cycladas inſulas deprædantes duce Nicephoro Carantero depulit, & quum apud uxorem Zoën fœminam extremè impudentem & impudicam in odium veniſſet, *Conſtantinus Orientalis Imp. homo ignavus & crudelis. Romanus Argyrus Orientalis Imp. homo literatus ſed avarus & crudelis. Zoë uxor Argyri*

perſida, & adultera. quæ Paphlagonem quendam Micaëlem deperire cœperat, veneno ab uxore propinato in graviſſimum incidit morbum, & balneum ingreſſus, uxoris & adulteri inſidiis capite in dolium aqua plenum demerſus miſerè periit, quum imperaſſet annos 5. Poſt hujus obitum Zoë Imperatorem conſtituit Michaëlem Paphlagonem cum quo vivo marito Romano conſueverat. Hic ab anno Chriſti 1034, imperavit annos 8. Princeps alias juſtus, clemens & hoſtibus formidabilis. Saracenos in Sicilia per Georgium Maniacen fortiter debellavit. Cum Calipha Ægyptio, qui templum Domini Hieroſolymis diripuerat, inducias fecit treccennales. Vehementiſſimè laborare ſolitus eſt epilepſia, ad quam tandem acceſſit hydrops, qui quum ingraveſceret, Michaëlem Calaphaten ex ſorore nepotem hæredem imperii inſtituit, ipſe in monaſterium concedens.

Michaël Paphlagon Orientalis Imp. princeps juſtus in imperio.

5. In Gallia Robertus rex Hugonis Capeti filius moritur anno Chriſti 1030, cui ſuccedit filius HENRICVS I, & regnavit annos 30. Dreſſ. Millen. 6. fol. 676.

Henricus I Galliæ rex.

6. In Ungaria moritur Stephanus rex, adſcriptus in Catalogo ſanctorum, de quo tradit Bonfinius, quod etiam refertur de Oſwaldo Angliæ rege. Huic Stephano in regno Ungariæ ſucceſſit Petrus cognomento Alemannus, qui multa crudeliter in regno egit.

Petrus Alemannus Vngariæ rex.

HENRICVS III. COGNOMENTO NIGER.

Genus. Filius fuit Conradi Saliqui, à patre ante primum in Italiam aditum ad imperium ordinatus, quum eſſet duodecennalis. Cœpit imperare anno Chriſti 1039, & imperavit annos 17. Princeps bonus & toti reipublicæ ſalutaris. In hujus hiſtoria conſideranda ſunt bella & res in Italia geſtæ. Bella recenſentur, Bohemicum, Ungaricum, Lotharingicum & Luſaticum. Bellum Bohemicum inde eſt natum, quod Vratiſlaus Dux Boëmiæ ſpreta Imperatoris autoritate annua tributa contumaciter detrectaret, Vngaricis auxiliis fretus: ſed altero prælio victi Boëmi in ordinem coacti ſunt. Vngarico bello occaſionem dedit expulſio Petri regis è regno, facta à quibuſdam conſpirationis ſociis, quorum dux fuit Ovo quidam, Erat Petrus Stephani nepos, Vngaris propter

Henrici laus. Henrici bella. Bellum Boëmicum. Bellum Vngaricum. Petrus Vngariæ rex.

Chriſtia-

Chriſtianam religionem, & quod crudeliùs tractaret ſubditos, inviſus. Contra hunc igitur prodiit factio quædam duce Ovone, quam Imperator primùm opera Leopoldi Marchionis Auſtriæ (qui dictus eſt fulmen & terror Vngaricæ gentis) repreſſit, & Ovonem magna jam regni Vngarici parte exutum pacem petere coëgit. Quum verò poſtea Ovo contra fidem bellum redintegraſſet, magno prælio victus in fuga ab Vngaris obtruncatus ſcribitur: alii captum deductumque ad Petrum capitis ſupplicio mulctatum narrant. Pugnatum eſt anno Chriſti 1044 menſe Julio. Sed Petrus in regnum reductus quum de priſtinis moribus nihil remitteret, nec veterem Vngariæ gentis religionem amplecti vellet, Vngarorum conſpiratione oppreſſus, & excæcatus miſerè periit, Andrea Petri cognato ab exilio ad regnum revocato. Hic igitur Andreas rex Vngariæ factus anno Chriſti 1049 verum Dei cultum à Stephano introductum & jam per aliquot annos neglectum reſtituit, & fratrem Belam regni conſortem fecit, tertiam ejus partem appellatione Ducis ipſi concedens. Bellum Lotharingicum motum eſt ex perfidia Godefridi Lotharingiæ Ducis, qui fuit filius Gozelonis, propterea quod Cæſar mortuo Gozelone Adelbertum in Lotharingia collocarat. Hoc inìquè ferens Godefridus, inito fœdere cum vicino rege Franciæ, & deinde cum Balduino Flandriæ Comite, arma ſumpſit contra Imperatorem, & quum videret ſe tanto oneri non ſufficere, in fidem Cæſaris ſeſe dare coactus eſt, ubi cuſtodiæ in arce Gibigſtein non procul à Salinis Saxonicis eſt traditus. Balduinus verò obſidibus datis pacem cum Imperatore fecit. Tandem Godefridus anno Chriſti 1050 in conventu Moguntino per deprecationem Pontificis & principum gratiam Cæſaris impetravit, & è carcere dimiſſus in Italiam contra Normannos à Pontifice Leone IX adductus eſt. Bellum Luſaticum Henrico fuit infeliciſſimum, quod rebus in Italia compoſitis ſuſceperat. Ad internecionem enim ejus exercitus cæſus eſt, ex quo in tantam animi ægritudinem incidiſſe fertur Cæſar, ut paulò pòſt diem obierit ſuum, buccella panis grandiore, ut nonnulli tradunt, ſuffocatus. Nunc de rebus Italicis. Imperatore bellis domeſticis occupato in Italia & quidem in ipſa urbe Roma graviſſimas turbas ac ſeditiones concitarant de Pontificatu obtinendo

Andreas Vngariæ rex.

Bellum Lotharingicum.

Bellum Luſaticum.

Henrici res Italicæ.

nioribus in collegio quod eſt Hildeshemii, & poſtea Othone III veneno extincto ab ordinibus. Germaniæ de recenti conſtitutione Imperator deſignatus. Cœpit autem imperare anno Chriſti 1001, & imperavit annos 23.

Res geſta. Laudatiſſimus princeps, maximè ob beneficia in Eccleſiaſticos collata, & ob hanc inſignem pietatis laudem

Quur ſanctus dictus & Claudus. Sanctus eſt dictus, quumque Ungaris autor converſionis ad Chriſtianam religionem extitiſſet, Ungarorum Apoſtolus fuit appellatus. Claudus vero fuit dictus a luxato femore, quod in bello Italico quum Papiæ in tumultu aliquandiu obſeſſus eſſet, de muro ſe præcipitarit & crus fregerit. Alii tamen aliter narrant, nempe quod à Saracenis & Græcis captus & eluſis cuſtodibus è contignatione in qua detinebatur proſiliens alterum pedem vehementer læſerit. Res ejus præcipuæ narrantur geſtæ

Adverſarij in Germaniâ. partim in Germania partim in Italia. In Germania adverſarios habuit Echardum Marchionem Saxoniæ & Henricum Marchionem Auſtriæ, qui electioni adverſabantur, ex quibus hic ſpe recuperandæ Bavariæ res no-

Henrici pietas. vas moliebatur, ſed ambo repreſſi ſunt. Epiſcopatus quoque Mersburgenſem, Miſnenſem & Magdeburgenſem Henetorum, quos alii VVindos & Sclavos vocant, qui repudiata fide Chriſtiana, quam ſub Othone I receperant, ad priſtinam idololatriam redierant, armis devaſtatos inſtauravit, noviſque donationibus auxit.

Bamberga fit Epiſcopatus. Bambergenſem Epiſcopatum conſtituit extincto ſine maſcula prole Rinoldo Comite Bambergenſe, & hunc quidem Epiſcopatum tam ſplendidè exornavit ac ditavit, ut præcipuos Germaniæ principes ac inprimis Electores hujus Epiſcopi vaſallos eſſe voluerit, quod & in hodiernum diem obſervatur.

Bambergenſis Epiſcopatus dignitas.

Affines Henrici, qui adverſarij. Hoſtes etiam habuit uxoris Cunegundæ fratres, Henricũ, cui Imperator dederat Ducatum Bavariæ, & Theodoticum Metenſem, qui in Imperatorem conſpirarant, eò quod Cunegundæ ſororis dotem qua ſe aliquando potituros ſperabant, in ignavos ſacrificulos vel potiùs ad locupletandum Epiſcopatum Bambergenſem conferret. Sed & hos Imperator acie victos repulit.

Stephanus Vngarorum rex fit Chriſtianus. Autor fuit Stephano Ungarorum regi ut Chriſtianæ fidei profeſſionem ſuſciperet. Quum enim is Giſelam Imperatoris ſororem ſibi uxorem peteret, ea lege daturum ſe eſſe Imperator eſt policitus, ſi Chriſtianam religionem amplecteretur. Amplexus eſt,

& quod

& quod voluit impetravit, unde & regni titulus ei fuit à Cæſare confirmatus, & poſteri fidem Chriſti huc uſque retinuerunt & coluerunt. In Italia adverſarium habuit Henricus Arduinum Marchionem, quem Epiſcopi & nobiles Mediolani Imperatorem declaraverant. Sed Henricus in Italiam progreſſus duobus magnis prœliis Arduinum vicit & trucidavit. In hoc bello Henricum captum, ut è cuſtodia elaberetur, crus fregiſſe ſcribunt, unde Claudus ab Italis eſt dictus. Regno Italiæ ita reparato coronam ab Archiepiſcopo Mediolani ſecundum antiquum Gregorii Papæ decretum Henricus accepit, & deinde rebus Italiæ pacatis Romam venit, & coronam à Pontifice Benedicto VIII ſolenni ceremonia adeptus eſt, anno Chriſti 1013. Inde verſus Apuliam & Calabriam aciebus directis Græcos & Saracenos victos ejecit, & Trojam Apuliæ urbem expugnatam evertit, Normannos verò ut eam Italiæ oram tuerentur in Apuliam & Calabriam tranſtulit, quod quibus occaſionibus factum ſit narrat Peucerus fol. 797. Hiſce ita peractis Imperator in Germaniam rediit, & tandem Bambergæ mortuus eſt. ubi paulò ante mortem parentes ſuæ conjugis & propinquos ad ſeſe vocavit & virginem caſtam ſe illis reddere confirmavit. Fuit hæc Cunigunda filia Sigefridi Palatini ad Rhenum, quæ adulterii inſimulata ferri candentis contactu ſeſe purgaſſe ſcribitur. Hactenus imperium fuit apud ſtirpem Saxonicam Henrici Aucupis, & jam interpoſito biennii interregno relabitur ad Francos.

Henrici res geſtæ in Italia. *Henrici coronatio.* *Henrici bellum contra Græcos & Saracenos.* *Henrici obitus.* *Henricus uxorem caſtã virginem pronunciat.* *Imperium à Saxonibus ad Francos relabitur.*

Synchroniſmus.

1. Magna eſt in numerandis pontificibus Romanis varietas. Nos ſequemur ordinem & numerum illorum ſcriptorum qui videntur potiores. Imperante Henrico II Romæ pontifices fuerunt, Johannes XVII, Johannes XVIII, Sergius IV, & Benedictus VIII, qui præ cæteris eſt celeberrimus, & ab anno Chriſti 1012 præfuit pontificatui annos 12. Imperatorem renunciavit Henricum Bavarum, & templum quod Imperator Bambergæ erexit ipſe præſens in Cathedralem Eccleſiam conſecravit, ea tamen lege ut Eccleſia illa quotannis Romano Pontifici pro cenſu centum marcas argenti numeraret cum albo ac phalerato equo. Refert Petrus Damianus

Varietas in numeratione pontificum. *Benedicti ſpectrum ſeu manes.*

Magdeburgenſis, Miſnenſis, Mersburgenſis & Bambergenſis. *epiſcopatus Germaniæ conſtituti.*

6. In Gallia regnat Robertus filius Hugonis Capeti, rex inſigniter pius & doctus, qui compoſuit aliquot cantica ſacra quæ extant, templa complura condidit, & ducatum Burgundiæ ad Franciæ regnum adjunxit. *Robertus Franciæ rex.*

7. Stephanus Ungariæ rex per occaſionem matrimonii ad Chriſtianam religionem adductus & baptiſmo initiatus per totum regnum religionem propagat. *Vngari fiunt Chriſtiani.*

CONRADVS II. COGNOMENTO SALIQUUS.

Henrici Sancti judicio ac diſpoſitione hic Conradus Imperator eſt factus, ſed poſt interregnum duorum annorum & ultra, propter principum diſſentientes ſententias, qui tamen tandem ſtudio Epiſcoporum Moguntini & Bambergenſis conſenſerunt. Fuit Conradus dux Franconiæ & Wormatiæ ad utramque ripam Rheni, de cujus ſtirpe inter ſcriptores non convenit. Peucerus è primi Conradi proſapia eum deſcendiſſe judicat pag. 806. Dreſſerus ſentit natum ipſum ex patre Hermanno de Caroli M. proſapia & matre Adelheide è Francia Orientali, ut refert Cuſpinianus. Dictus eſt Saliquus à gente Francica quæ Salica appellatur, ut Franci ipſi Salii à flumine Sala, unde etiam nomen legis Salicæ, cujus verba ſunt: In terra Salica mulieres ne ſuccedant. Sunt qui hujus Conradi ortum referunt ad veterum Gibellinorum proſapiam quæ origine Francica eſt. De origine & familia Gibellinorum ac Guelphorum, quur ſic dicti, & unde illorum odia, vide Peuc. fol. 802, 803. *Interregnum bienniale in Imperio. Conradi ſtirps incerta. Conradus quur Saliquus dictus. Lex Salica.*

CON-

† Fridericus. —— Juditta Henrici Nigri Ducis Bavariæ filia.

Frid. I. Barbaroſſa Imp. Conradi III. ſucceſſ. —— Beatrix filia Reginaldi Comitis Veſontionis in Burgundiâ.

Henricus VI. Imp. patris ſucceſſ.

Philippus Imp. fratris ſucceſſor, cui ſucceſſit Otho IV. filius Henrici Leonis.

Frid. II. Imp. ſucceſſor Othonis IV. —— Iole filia Johannis de Bregna regis Hieroſolym.

Conradus IV. Imp. cui poſt interregnum 17 annorum ſucceſſit Rodolphus Habſburgenſis. Hinc Auſtriaci Impp.

Cœpit imperare Conradus anno Chriſti 1024, & imperavit annos 15. Princeps omni laude digniſſimus, qui ob virtutem & rei militaris ſcientiam judicio Henrici Sancti ad Imperatoriam dignitatem eſt evectus, & hac ratione à Saxonibus ad Francos imperium recidit, à quibus deinde ad Bavaros ſeu Suevos tranſiit, donec ad Rodolphum Habsburgenſem, à quo Auſtriaci archiduces & Impp. originem habent, pervenit. Adverſarios ſuos habuit Conradus in Germania Conradum patruelem, qui imperium ambiebat, & in ſuas partes Erneſtum Imperatoris privignum Suevum, & Guelphum Bavariæ occidentalis ducem trahebat; in Italia Erebertum Epiſcopū Mediolanenſem; In Vngaria Stephanum regem. Molitiones in Germania facilè diſſipavit, maximè poſt reditum ex Italia, quando bellum in ſeditioſos movit, in quo Erneſtus à ſatellitibus Cæſaris eſt interfectus. In Italia Longobardi facta conjuratione quum defeciſſent ab Imperatore multa fecerunt petulanter & nefariè in epiſcopum Landulphum qui defectionem illam improbabat,

Longobardorum in Ital. conjuratio.

1032, ſedit annos 13, pulſus quidem per conſpirationem à Sylveſtro III, ſed non multò poſt reſtitutus. De ſimulacro ejus monſtroſiſſimo vide Dreſſer. Millen. 6. fol. 101. & Baleum fol. 177. Eſt autem obſervandum, propter tranſlationem imperii à Saxonibus ad Francos, quæ per Conradum Saliquum facta eſt, non ſolùm nonnullos præſtantiſſimos principes fuiſſe commotos, ſed etiam pontifices deinde ſeditioſis conſiliis & molitionibus implicatos nova tyrannide fuiſſe armatos, ut ex ſequentibus hiſtoriis videre eſt. Hi enim inter Saxones & Francos mira ſemper bellorum ſemina ac incendia ſparſerunt. *Pontifices Romani bella miſcent inter Francos & Saxones.*

2. Theophylactus Bulgariæ Epiſcopus circa hæc tempora in Eccleſia fulſit, cujus opera præclara extant & cum fructu leguntur. *Theophylactus.*

3. Bruno Herbipolenſis Epiſcopus electus anno Chriſti 1033 ſcripſit Pſalmorum expoſitionem ex patrum commentariis collectam, tum Symboli Athanaſiani enarrationem, ubi obſervandum quod dicit, ante omne opus neceſſe eſſe præcedat fides.

4. In Oriente tres Impp. Græci ſucceſſivè imperarunt, Conſtantinus, Romanus Argyrus, & Michaël Paphlago. Conſtantinus poſt fratrem Baſilium Porphyrogenitum ab anno Chriſti 1025 ſolus imperavit triennium, homo ἀπαίδευτος & gubernationis prorſus imperitus, voluptatibus, ignavia ac libidinibus languens, & ocio effœminatus, iracundus, ſuſpicax, ad quæ omnia vitia tyrannidem quoque adjunxit. Sub hoc claſſis Saracenorum Cycladas depopulantium diſſipata eſt captis 12 navibus, ſed contra Saracenos in Siciliia & Italia nihil proſperè actum eſt. Filiam habuit *Zoën*, quam cum imperio deſpondit & tradidit Romano Argyro, qui ut Zoën hanc duceret, priorem uxorem reliquit ac repudiavit. Sic Conſtantino defuncto in Imperio ſucceſſit hic Romanus Argyrus, homo ſexagenarius & literarum cognitione excellens, qui tamen poſt acceptam à Saracenis cladem adeò mores mutavit ſuos, ut planè in avaritiam & crudelitatem degeneraret, & immoderatis exactionibus ſubditorum facultates exhauriret. Saracenos Cycladas inſulas deprædantes duce Nicephoro Carantero depulit, & quum apud uxorem Zoën fœminam extremè impudentem & impudicam in odium veniſſet, *Conſtantinus Orientalis Imp. homo ignavus & crudelis. Romanus Argyrus Orientalis Imp. homo literatus ſed avarus & crudelis. Zoë uxor Argyri*

perfida, & adultera. quæ Paphlagonem quendam Micaëlem deperire cœperat, veneno ab uxore propinato in graviſſimum incidit morbum, & balneum ingreſſus, uxoris & adulteri inſidiis capite in dolium aqua plenum demerſus miſerè periit, quum imperaſſet annos 5. Poſt hujus obitum Zoë Imperatorem conſtituit Michaëlem Paphlagonem cum quo vivo marito Romano conſueverat. Hic ab anno Chriſti 1034, imperavit annos 8. Princeps alias juſtus, clemens & hoſtibus formidabilis. Saracenos in Sicilia per Georgium Maniacen fortiter debellavit. Cum Calipha Ægyptio, qui templum Domini Hieroſolymis diripuerat, inducias fecit trecennales. Vehementiſſimè laborare ſolitus eſt epilepſia, ad quam tandem acceſſit hydrops, qui quum ingraveſceret, Michaëlem Calaphaten ex ſorore nepotem hæredem imperii inſtituit, ipſe in monaſterium concedens.

Michaël Paphlagon Orientalis Imp. princeps juſtus in imperio.

5. In Gallia Robertus rex Hugonis Capeti filius moritur anno Chriſti 1030, cui ſuccedit filius HENRICVS I, & regnavit annos 30. Dreſſ. Millen. 6. fol. 676.

Henricus I Galliæ rex.

6. In Ungaria moritur Stephanus rex, adſcriptus in Catalogo ſanctorum, de quo tradit Bonfinius, quod etiam refertur de Olwaldo Angliæ rege. Huic Stephano in regno Ungariæ ſucceſſit Petrus cognomento Alemannus, qui multa crudeliter in regno egit.

Petrus Alemannus Vngariæ rex.

HENRICVS III. COGNOMENTO NIGER.

Genus.

Filius fuit Conradi Saliqui, à patre [illegible] ante primum in Italiam aditum ad imperium ordinatus, qu[illegible]um eſſet duodecennalis. Cœpit imperare anno Chriſti 10[illegible]9, & imperavit annos 17. Princeps bonus & toti reipubli[illegible]cæ ſalutaris. In hujus hiſtoria conſideranda ſunt bella & [illegible]res in Italia geſtæ. Bella recenſentur, Bohemicum, Ung[illegible]ari-cum, Lotharingicum & Luſaticum. Bellum Bohem[illegible]icum inde eſt natum, quod Vratiſlaus Dux Boëmiæ ſpreta Imperatoris autoritate annua tributa contumaciter detrectaret, Vngaricis auxiliis fretus: ſed altero prælio victi Boëmi in ordinem coacti ſunt. Vngarico bello occaſionem dedit expulſio Petri regis è regno, facta à quibuſdam conſpirationis ſociis, quorum dux fuit Ovo quidam. Erat Petrus Stephani nepos, Vngaris propter Chriſtia-

Henrici laus. Henrici bella. Bellum Boëmicum. Bellum Vngaricum. Petrus Vngariæ rex.

Chriſtianam religionem, & quod crudeliùs tractaret ſubditos, inviſus. Contra hunc igitur prodiit factio quædam duce Ovone, quam Imperator primùm opera Leopoldi Marchionis Auſtriæ (qui dictus eſt fulmen & terror Vngaricæ gentis) repreſſit, & Ovonem magna jam regni Vngarici parte exutum pacem petere coëgit. Quum verò poſtea Ovo contra fidem bellum redintegraſſet, magno prælio victus in fuga ab Vngaris obtruncatus ſcribitur: alii captum deductumque ad Petrum capitis ſupplicio mulctatum narrant. Pugnatum eſt anno Chriſti 1044 menſe Julio. Sed Petrus in regnum reductus quum de priſtinis moribus nihil remitteret, nec veterem Vngariæ gentis religionem amplecti vellet, Vngarorum conſpiratione oppreſſus, & excæcatus miſerè periit, Andrea Petri cognato ab exilio ad regnum revocato. Hic igitur Andreas rex Vngariæ factus anno Chriſti 1049 verum Dei cultum à Stephano introductum & jam per aliquot annos neglectum reſtituit, & fratrem Belam regni conſortem fecit, tertiam ejus partem appellatione Ducis ipſi concedens. Bellum Lotharingicum motum eſt ex perfidia Godefridi Lotharingiæ Ducis, qui fuit filius Gozelonis, propterea quod Cæſar mortuo Gozelone Adelbertum in Lotharingia collocarat. Hoc inquè ferens Godefridus, inito fœdere cum vicino rege Franciæ, & deinde cum Balduino Flandriæ Comite, arma ſumpſit contra Imperatorem, & quum videret ſe tanto oneri non ſufficere, in fidem Cæſaris ſeſe dare coactus eſt, ubi cuſtodiæ in arce Gibigſtein non procul à Salinis Saxonicis eſt traditus. Balduinus verò obſidibus datis pacem cum Imperatore fecit. Tandem Godefridus anno Chriſti 1050 in conventu Moguntino per deprecationem Pontificis & principum gratiam Cæſaris impetravit, & è carcere dimiſſus in Italiam contra Normannos à Pontifice Leone IX adductus eſt. Bellum Luſaticum Henrico fuit infeliciſſimum, quod rebus in Italia compoſitis ſuſceperat. Ad internecionem enim ejus exercitus cæſus eſt, ex quo in tantam animi ægritudinem incidiſſe fertur Cæſar, ut paulo pòſt diem obierit ſuum, buccella panis grandiore, ut nonnulli tradunt, ſuffocatus. Nunc de rebus Italicis. Imperatore bellis domeſticis occupato in Italia & quidem in ipſa urbe Roma graviſſimas turbas ac ſeditiones concitarant de Pontificatu obtinendo

Andreas Vngariæ rex.

Bellum Lotharingicum.

Bellum Luſaticum.

Henrici res Italicæ.

Tres Papæ contendunt de ſede Pontificia. tres Papæ, Benedictus IX, Sylveſter III, & Gregorius VI, quorum ſceleratam litem diremptur⁹ Imperator Italiam adiit, & convocata Synodo, quam Imperatoria autoritate habuit, tribus illis monſtris pontificia ſede dejectis ſurrogavit Suidigerum (quem alii Sindigerum vocant) Bambergenſem Epiſcopum, qui deinde Clemens II eſt appellatus, *Clemens II fit Papa autoritate Henrici Imp.* iterato & confirmato vetere illo interdicto de non creando pontifice ſine Imperatoris conſenſu, quod hoc in loco diligenter obſervandum, ut ſciatur pontifices Imperatoribus fuiſſe ſubjectos. Clemente itaque in pontificia ſede collocata Henricus jam Imperator renunciatus diſſidium quod erat inter Normannos & Longobardorum reliquias compoſuit, diſpoſitis præſidiis quæ utroſque in officio & fide continerent. Hiſce ita peractis & Imperatore reditum in Germaniam patante Clemens II veneno tollitur, *Clemens II veneno tollitur.* cui ſucceſſor datus eſt Damaſus qui itidem mox periit, ut Imperator ante diſceſſum ex Italia tertium Pontificem conſtituere neceſſe haberet Leonem IX. *Leo IX Papa.* Hic Leo eſt ille Papa qui Henricum Imp. in Germaniam ſecutus in Synodo Moguntina Moguntino Epiſcopo, *Papa Leo IX cedit Epiſcopo Moguntino.* cui anteferre ſeſe voluit, cedere coactus fuit, ex quo liquidò conſtat, Pontifices Romanos tum temporis nullum exercuiſſe imperium in cæteros Epiſcopos. Porrò huic Leoni in Italiam revertenti addidit Imperator magnum exercitum Duce Godefrido Lotharingio, qui Normannorum potentiam cohiberet. Atque hæc ſunt ea quæ Henricus III in Italia egit ante bellum Luſaticum. Conſtat hinc, fuiſſe principem bonum ac ſalutarem, hoſtibus formidabilem, & erga victos clementem, autoritatis Imperatoriæ contra Pontificum artes atque dolos acerrimum, *Henricus autoritatis Imperatoriæ defenſor.* &, ut ex ſequentibus patet, ultimum defenſorem. Vxorem habuit primò Cunegundam Cynetonis Anglici regis filiam, quam ob adulterii ſuſpicionem repudiatam nonnulli affirmant; *Henrici uxores.* deinde Agnetam filiam Wilhelmi Pictavienſium principis, ex qua ſuſcepit Henricum IV Imp. & tres filias, *Liberi.* quarum prima Judita deſponſata eſt Salomoni filio Andreæ regis Vngariæ. Henricum filium bimum creavit Imperatorem ex ordinum conſenſu anno Chriſti 1052, quæ res ἀφορμὴν præbuit mutationibus in Germania ſecutis, & Pontificum tyrannidem mirificè extulit.

Syn-

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifices fuerunt, Benedictus IX, Sylveſter III, Gregorius VI, Clemens II, Damaſus II, Leo IX, & Victor II. Ex hiſce tres priores tantis ſeſe odiis proſecuti ſunt ut certatim alter alterum ſede ſua exturbaret, donec omnes autoritate Henrici III. Imp. moti ſedem reliquerint Clementi II, ut ſupra dictum eſt. De Benedicto IX refert Baleus, quod poſt obitum Conradi Saliqui coactus ſit filium Henricum III ſucceſſione privare, & illius loco Petrum Ungariæ regem Imperatorem conſtituere, & in hunc finem miſiſſe coronam imperialem inſcripto hoc verſiculo: Petra dedit Romam Petro, tibi Papa coronam. Quum vero Petrum ab Henrico Imp. captum cognoviſſet, perterritus Papatum vendidit complici ſuo Johanni Gratiano, qui deinde dictus eſt Gregorius VI. Romani verò Pontificem fecerunt Johannem Sabinenſem quem Sylveſtrum III appellarunt. Sed ut diximus Imperator deinde ſuam autoritatem interpoſuit. Clemens II quum tenuiſſet ſedem menſes 9. veneno interiit, & Bambergæ ſepultus eſt. Damaſus ſede movit Benedictum IX, & poſt dies 23 veneno extinctus eſt. Leo IX bellum intulit Giſulpho Normannorum Comiti ob ereptam ſibi urbem Beneventum, ſed re malè geſta victus, captus & non multò pòſt dimiſſus eſt. Victor II ab anno Chriſti 1055, ſedit annos 2, electus ab Henrico III Imp. Plura apud Baléum libr. 5. pag. 174. & ſeqq.

Pontificũ inter ſeſe diſſidia.

Benedicti IX πολυπραγμοσύνη.

2. Hoc tempore claruit Berengarius patria Turonenſis, officio diaconus Andegavenſis Eccleſiæ, qui de ſacra Domini noſtri Jeſu Chriſti cœna docuit, corpus & ſanguinem Chriſti eſſe in pane & vino conſecrato non naturaliter aut ſubſtantialiter, ſed ſacramentaliter; nec tam verba ipſa quàm ſententiam, ſeu non τὸ ῥητὸν ſed τὴν διάνοιαν verborum S. Cœnæ conſiderari ac ſpectari oportere. Huic ſeſe oppoſuit Lanfrancus archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia, circa annum Chriſti 1051, & Guitmundus archiepiſcopus Averſanus, ambo transſubſtantiationis Papiſticæ patroni. Tantæ eruditionis fuit hic Berengarius ut venienti Romam pontifex aſſurrexerit ingenii dona ſe venerari dictitans. Quomodo porrò ab adverſariis ſuis tractatus ac divexatus fuerit Berengarius, in hiſtoria Henrici IV. Imp. dicetur.

Berengarii Andegavenſis diaconi confeſſio de S. Cœna.

Lanfrancus & Guitmundus opponunt ſeſe Berengario.

Imperatores Orientis. 3. In Oriente imperarunt Michaël Paphlago, de quo ſupra diximus, Michaël Calaphates, & Conſtantinus Monomachus. *Michaël Calaphates.* Calaphates homo fuit ignobili genere natus ſed à Paphlagone & Zoë adoptatus, cui poſt abdicationem Paphlagonis ſaltem titulum imperii nactus malam retulit gratiam, ſed cum ſuo damno. Zoën enim relegavit in inſulam monaſtico habitu, quæ tamen deinde revocata imperium cum ſorore adminiſtravit, ipſum verò Calaphatem oculis privavit, quum rerum eſſet potitus menſes 4. Exturbato igitur Calaphate, Zoë, quamvis decrepita, impotenti tamen libidine ardens maritum ſibi delegit Conſtantinum Monomachum. *Conſtantinus Monomachus.* cum quo non diu vixit, extincta jam ſeptuagenaria. Cœpit Monomachus imperare anno Chriſti 1042, & imperavit annos 12, homo vitæ luxurioſæ, qui omnia gubernationis conſilia ad mulieris affectus inflexit, moribus facilis ſed effœminatus, literarum ignarus ſed literatorum amans. Bella geſſit domeſtica & externa. Domeſtica duo: unum in Epiro contra Georgium Maniacen, qui ob victoriam à Saracenis Siculis reportatam aſpirabat ad imperia, ſed uno prælio victus Maniaces belli finem fecit; alterum contra Tornicium Leonem, quem ex vaticiniis de inſidiis ſuſpectum habuit, eumque vicit & victum oculis privavit. Externa bella geſſit contra Roxolanos & Boſſinos, quibus adeò fuit implicatus, ut Turcos Aſiam longè lateque devaſtantes neglexerit. Hinc factum ut imperante hoc Monomacho miris modis accreverit potentia Turcorum, qui oppreſſis in Perſide & Babylone Saracenis, & Græcorum viribus attritis, in anteriore Aſia regnum conſtituerunt. *Sub Monomacho creſcit potentia Turcorum.* Magnam igitur Orientis partem Monomachus amiſit pecunia quæ belli nervus eſt in luxum deperdita, quum ipſe podagra enervatus bellis amplius gerendis non eſſet idoneus. Pleuritide & podagra extinctus obiit, imperio Theodoræ conjugis Zoës ſorori relicto. Hæc Theodora deinde ſuaſu procerum imperium delegavit viro Byzantino Micaëlo. Stratiotico de quo poſtea dicetur. Teneatur igitur, ſub Conſtantino Monomacho maximam imperii Orientalis factam eſſe ruinā. *Imperii Orientalis ruina.*

4. Normanni Calabriam & Apuliam omnem Græcis ademerunt, exturbatis etiam inde Saracenorum præſidiis, quibus paulò pòſt Siciliam etiam eripuerunt. Peuc. fol. 788.

5. Nova

5. Nova cantandi ratio per ſex ſyllabas hodie uſitatas, UT, RE, MI, FA, SOL, LA, circa hoc tempus inventa eſt à Guidone Aretino Monacho Italiæ, anno Chriſti 1044. Deſumptæ ſunt voces hæ ex hoc hymno: *Vocum Muſicarū inventio.*

UT queant laxis REſonare fibris
MIra geſtorum FAmuli tuorum
SOLve polluti LAbii reatum

O pater alme.

HENRICVS IV.

Fuit hic filius Henrici III ex Agneta Wilhelmi Pictavienſium principis & Aquitaniæ Ducis filia. Septennis fuit, vel, ut alii volunt, quinquennis, quando pater è vivis exceſſit, & de patris conſilio gubernacula imperii & filii tutela matri ſunt commiſſa, cura vero & educatio cuidam Conrado nobili Suevo. Atque hic verè Germania experta eſt quod dicitur: Væ terræ cujus rex puer eſt. Interim imperio inſidiantur quidam Saxoniæ principes, qui conſilia juvantibus Epiſcopo Colonienſi, Ecberto Saxoniæ Marchione patruele Imperatoris, & Ottone Saxone, matrem Henrici annos jam quinque res imperii prudenter adminiſtrantem, molliorem in gynæceo educationem & turpitudinem γυναικοκρατίας prætendentes, deturbarunt. quæ poſtea in monaſterium abiit. Traductus deinde eſt Henricus in Saxoniam, ubi propter propinquorum inſidias multis periculis fuit expoſitus. Sperabant enim hi ſe vivo hoc puero omnia pro ſuo lubitu adminiſtraturos, vel mortuo imperium ad ſe tranſlaturos. Cœpit igitur Henricus IV Imperator anno Chriſti 1056, & imperavit annos 50. Anno imperii 9, qui fuit annus ætatis 14, quum hactenus omnia per tutores acta fuiſſent, accinctus gladio ipſe quamvis imperitus bella gerere cœpit, è cunis quaſi ad gubernacula extruſus, & ſuorum odiis, nec non perfidioſiſſimis pontificum machinationibus expoſitus. Hi enim occaſione ex imbecilliore ætate imperatoris ſumpta omnibus modis imperii jugum excutere nitebantur, ex quibus maximè præcellebat Gregorius VII antea Hildebrandus dictus. Geſſit autem Henricus tria inſignia bella; Ungaricum, *Triſtis Germaniæ ſtatus.* *Henricus licèt imperitus bella ſuſcipit.* *Henrici bella.*

Bellum Vngaricum. Luſaticum & Saxonicum. Ungaricum fuit quo auxilium tulit Salomoni Ungariæ regi, affini ſuo, quem Bela patruus regno ejecerat. Nam Andreas rex Ungariæ quum vidiſſet fratrem Belam (quem revocatum in Vngariam magno beneficio affecerat) affectare regnum, & Vngaros paulatim ad ipſum deficere, uxorem & filium Salomonem, cui parvulo Henricus Imp. parvulam filiam deſponderat, miſit ad Imperatorem, petens, ut miſſo exercitu ſibi ſubveniretur. Sed Bela adjutus à Boleſlao Poloniæ rege vicit Andream, qui fugiens, in Sylva ab Vngaris comprehenſus & trucidatus eſt. Hinc motus Henricus arma contra Belam ſumpſit eumque vicit & Salomonem Andreæ filium in regnum repoſuit. Inde in *Bellum Luſaticū.* Sclavos Luſatios qui à fide Chriſtiana defecerant movit, quos facilè devicit. *Bellum Saxonicū.* Saxonicum bellum omnium fuit longè graviſſimum, quod propter Pontificum fraudes exitium ei attulit. Placet hoc bellum paulò altius repetere: Anno Chriſti 1057 quum Otho Suevorum Dux & Conradus Carinthiorum rebus humanis eſſent exempti, & Henricus III hos Ducatus Bertholdo Duci Zaringiæ in Suevorum Briſgoia tradidiſſet, factum eſt poſtea, ut Henricus IV Carinthiorum Ducatum cuidam Ludolpho cognato ſuo, Suevorum vero Ducatum Rodolpho Comiti in Reinfeld (qui deinde inſtinctu Pontificis Gregorii VII malam gratiam Henrico retulit, imperium affectando, ut mox dicetur) permiſerit, Bertholdo excluſo, qui variis modis de ultione cogitans non minima ſequentium turbarum cauſſa extitit. Creverat etiam ſub impubere Imperatore Saxonum licentia, quæ tandem *Saxonum licentia in latrocinia prorumpit.* Duce Othone, Wilhelmi Marchionis Thuringiæ ex ignobili concubina fratre, in manifeſta latrocinia prorupit, cui tamen malo Bruno & Ecberdus fratres Marchiones Saxoniæ copiis Imperatoris adjuti remedium attulerunt. Et ſanè potuiſſent temporis progreſſu omnes hæ offenſiones ſanari, niſi pontificum furor Imperio Romano *Henrici Imp. nævi.* fatalis acceſſiſſet, de quo vide Peuc. fol.824. Nec omni culpa vacaſſe creditur Henricus Imp quod bona Eccleſiaſtica in horrendos abuſus converterit, Ducatus tranſtulerit, & multa contra leges & bonos mores commiſerit, quamvis alii hæc mala non tam Henrico Imp. quam *Saxones Cæſari re-* illis qui ipſi præerant imputanda eſſe ſcribunt. Ut ut ſit, Saxones hinc aſperiores redditi rebellare Cæſari quàm

pa-

parére maluerunt. Nec parum auctum eſt odium ex eo quod Henricus anno Chriſti 1073 quædam loca in Saxonia muniebat, iiſque militaria præſidia imponebat. Hinc Saxones commoti ad defendendam patriæ libertatem, conſpiratione autore Othone Bavariæ Duce inita, in ſocietatem contra Imperatorem attraxerunt Bavaros, Turingos, Palatinum, & plures Epiſcopos, qui ſumptis armis Imperatorem Hartzburgi prope Goſlariam obſident. Sed Imperator aufugit, & poſtea auxiliis Rodolphi Suevi, Welphi Bavari, Godefridi Lotharingici & aliorum, ingens prælium ad fluvium Oneſtrum ſeu Vnſtrudum in Turingia committit, in quo victi Saxones dedere ſeſe cum omnibus Saxoniæ principibus coacti ſunt. Hac clade Saxones irritati Imperatorem apud pontificem Hildebrandum ſeu Gregorium VII accuſarunt. Ex quo Pontifex optatiſſimam occaſionem debacchandi in Imperatorem nactus, ut ſuam tyrannidem magis ſtabiliret, & ſupra Imperatoriam dignitatem ſeſe extolleret, ſub pœna anathematis Henricum citat, ejus ſubditos juramenti religione ſolvit, & interim per Germaniam Henrici ex imperatoria ſede exturbationem urget. Omnia hæc Saxonum technis, qui ad Pontificias partes conceſſerant, fiebant, & ut Pontifex negotium hoc facilius perficeret, antea edictum, quo Imperatori poteſtas diſtribuendi & confirmandi Epiſcopatus abrogabatur, promulgaverat. Peuc. fol. 827. Imperator igitur Romæ pontificis iram lenire ſtudens domi Pontificis & Saxonum conſpiratione imperio excidit & ex Eccleſia proſcribitur, nec hoc tantùm, ſed etiam contra ipſum armatur Rodolphus Suevorum Dux, qui ab Henrico maximè beneficiis erat affectus, cujus etiam ſororem Machtildem uxorem habebat, & Sueviæ Ducatum acceperat. Hic inquam armatur a Gregorio Pontif. exemplo planè novo miſſionis aureæ coronæ cum hac inſcriptione: Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho. Hinc funeſtum & triſte bellum inter Henricum Imp. & Rodolphū. Rodolphus poſt multam Papæ ſolicitationem accepto

Cæſa-

belles, & qua occaſione.

Saxones ab Henrico Imp. vincuntur.

Saxones Henricum Imp. accuſant coram Papa Gregorio VII.

Gregorius VII ſub pœna excommunicationis mandat Henrici exturbationem.

Papa Gregorius per edictum Henrico Imp. abrogat poteſtatem diſtribuendi epiſcopatus.

Henricus Imp. excidit imperio, eique ſe opponit Rodolphus Suevus. *Papa Gregorius Rodolpho Suevorum Duci mittit coronam imperialem.* *Bellum inter Henricum Imp. & Rodolphum Suevum.*

Bellum Vngaricum. Luſaticum & Saxonicum. Ungaricum fuit quo auxilium tulit Salomoni Ungariæ regi, affini ſuo, quem Bela patruus regno ejecerat. Nam Andreas rex Ungariæ quum vidiſſet fratrem Belam (quem revocatum in Vngariam magno beneficio affecerat) affectare regnum, & Vngaros paulatim ad ipſum deficere, uxorem & filium Salomonem, cui parvulo Henricus Imp. parvulam filiam deſponderat, miſit ad Imperatorem, petens, ut miſſo exercitu ſibi ſubveniretur. Sed Bela adjurus à Boleſlao Poloniæ rege vicit Andream, qui fugiens, in Sylva ab Vngaris comprehenſus & trucidatus eſt. Hinc motus Henricus arma contra Belam ſumpſit eumque vicit & Salomonem Andreæ filium in regnum repoſuit. Inde in *Bellum Luſaticū.* Sclavos Luſatios qui à fide Chriſtiana defecerant movit, *Bellum Saxonicū.* quos facilè devicit. Saxonicum bellum omnium fuit longè graviſſimum, quod propter Pontificum fraudes exitium ei attulit. Placet hoc bellum paulò altius repetere: Anno Chriſti 1057 quum Otho Suevorum Dux & Conradus Carinthiorum rebus humanis eſſent exempti, & Henricus III hos Ducatus Bertholdo Duci Zaringiæ in Suevorum Briſgoia tradidiſſet, factum eſt poſtea, ut Henricus IV Carinthiorum Ducatum cuidam Ludolpho cognato ſuo, Suevorum vero Ducatum Rodolpho Comiti in Reinfeld (qui deinde inſtinctu Pontificis Gregorii VII malam gratiam Henrico retulit, imperium affectando, ut mox dicetur) permiſerit, Bertholdo excluſo, qui variis modis de ultione cogitans non minima ſequentium turbarum cauſſa extitit. Creverat etiam ſub impubere Imperatore Saxonum licentia, quæ tandem *Saxonum licentia in latrocinia prorumpit.* Duce Othone, Wilhelmi Marchionis Thuringiæ ex ignobili concubina fratre, in manifeſta latrocinia prorupit, cui tamen malo Bruno & Ecberdus fratres Marchiones Saxoniæ copiis Imperatoris adjuti remedium attulerunt. Etſanè potuiſſent temporis progreſſu omnes hæ offenſiones ſanari, niſi pontificum furor Imperio Romano *Henrici Imp. nævi.* fatalis acceſſiſſet, de quo vide Peuc. fol.824. Nec omni culpa vacaſſe creditur Henricus Imp quod bona Eccleſiaſtica in horrendos abuſus converterit, Ducatus tranſtulerit, & multa contra leges & bonos mores commiſerit, quamvis alii hæc mala non tam Henrico Imp. quam *Saxones Cæſari re-* illis qui ipſi præerant imputanda eſſe ſcribunt. Ut ut ſit, Saxones hinc aſperiores redditi rebellare Cæſari quàm pa-

parére maluerunt. Nec parum auctum eſt odium ex eo quod Henricus anno Chriſti 1073 quædam loca in Saxonia muniebat, iiſque militaria præſidia imponebat. Hinc Saxones commoti ad defendendam patriæ libertatem, conſpiratione autore Othone Bavariæ Duce inita, in ſocietatem contra Imperatorem attraxerunt Bavaros, Turingos, Palatinum, & plures Epiſcopos, qui ſumptis armis Imperatorem Hartzburgi prope Goſlariam obſident. Sed Imperator aufugit, & poſtea auxiliis Rodolphi Suevi, Welphi Bavari, Godefridi Lotharingici & aliorum, ingens prælium ad fluvium Oneſtrum ſeu Vnſtrudum in Turingia committit, in quo victi Saxones dedere ſeſe cum omnibus Saxoniæ principibus coacti ſunt. Hac clade Saxones irritati Imperatorem apud pontificem Hildebrandum ſeu Gregorium VII accuſarunt. Ex quo Pontifex optatiſſimam occaſionem debacchandi in Imperatorem nactus, ut ſuam tyrannidem magis ſtabiliret, & ſupra Imperatoriam dignitatem ſeſe extolleret, ſub pœna anathematis Henricum citat, ejus ſubditos juramenti religione ſolvit, & interim per Germaniam Henrici ex imperatoria ſede exturbationem urget. Omnia hæc Saxonum technis, qui ad Pontificias partes conceſſerant, fiebant, & ut Pontifex negotium hoc facilius perficeret, antea edictum, quo Imperatori poteſtas diſtribuendi & confirmandi Epiſcopatus abrogabatur, promulgaverat. Peuc. fol.827. Imperator igitur Romæ pontificis iram lenire ſtudens domi Pontificis & Saxonum conſpiratione imperio excidit & ex Eccleſia proſcribitur, nec hoc tantùm, ſed etiam contra ipſum armatur Rodolphus Suevorum Dux, qui ab Henrico maximè beneficiis erat affectus, cujus etiam ſororem Machtildem uxorem habebat, & Sueviæ Ducatum acceperat. Hic inquam armatur a Gregorio Pontif. exemplo planè novo, miſſionis aureæ coronæ cum hac inſcriptione: Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho. Hinc funeſtum & triſte bellum inter Henricum Imp. & Rodolphũ. Rodolphus poſt multam Papæ ſolicitationem accepto Cæſa-

belles, & qua occaſione.

Saxones ab Henrico Imp. vincuntur.

Saxones Henricum Imp. accuſant coram Papa Gregorio VII.

Gregorius VII ſub pœna excommunicationis mandat Henrici exturbationem.

Papa Gregorius per edictum Henrico Imp. abrogat poteſtatem diſtribuendi epiſcopatus.

Henricus Imp. excidit imperio, eique ſe opponit Rodolphus Suevus. Papa Gregorius Rodolpho Suevorum Duci mittit coronam imperialem. Bellum inter Henricum Imp. & Rodolphum Suevum.

Cæſaris titulo à ſuis partibus habuit Saxones, Bertholdum Zaringiæ Ducem, Welphum qui ab Henrico Bavariam acceperat, & magnam Epiſcoporum colluviem, ex quibus præcipui fuerunt Moguntinus, Colonienſis, Salisburgenſis, Wirtzburg. Magdeburg. & Halberſtadenſis. A partibus Henrici Imp. fuerunt Rhenani &

Godefridus Bulionæus.

Franci, qui Duce Godfrido Bulionæo pro defenſione Imperatoris Romæ ad pontificis pedes hærentis quantas potuere copias coëgerunt. Hoſce motus quum Imperator Romæ cognoviſſet, in Germaniam ſeſe ſumma celeritate proripit, & exercitum à ſuis conſcriptum contra Rodolphum educit, cum quo aliquot præliis conflixit.

Rodolphus in quarto prælio miſerè ſuccumbit.

In quarto prælio Rodolphus profligatus & lethaliter ſauciatus dextram amiſit, quæ quum ipſi jam exſpiraturo allata eſſet, ad aſtantes Epiſcopos dixiſſe fertur: Hæc eſt dextra quæ vobis impulſoribus datam Henrico fidem violavit, veſtræ perfidiæ teſtis eſt, de qua vobis coram Deo reddendæ erunt rationes. Accidit hoc anno Chriſti 1080.

Henrici Imp. bellum contra Papam.

His ita peractis & Rodolpho deleto Imperator totam belli molem convertit in Pontificem, urbem Romam obſidet eaque anno Chriſti 1083 potitur, ſed Papa

Gregorius Papa profugus moritur.

Gregorius VII Salernam ad Normannos profugit, ubi mortuus eſt, & motus ſede ſua ſucceſſorem habuit Clementem III, idque Imperatoris autoritate.

Clemens III. Papa.

Sed nec dum horum malorum finis eſt. Nam in Germania rebelles Imperatorem novum creant Hermannum Ducem Lucelburgenſem, qui tamen deinde à ſociis deſertus in oppugnatione quadam vel lapide è muro præcipitato, vel portæ ruina oppreſſus miſerabiliter interiit.

Hermannus Dux Lucelburgicus creatur Imperator contra Henricum.

Triſti hoc eventu nihil territus Ecbertus, Marchio Saxoniæ, Imperium arripuit, & imperatoris titulum uſurpavit amplius quinquennio, ſed in molendino quodam prope Brunſwigam à ſatellitibus Henrici circumventus & obtruncatus eſt.

Ecbertus Marchio Saxoniæ imperium accipit triſti eventu.

Erant Henrico duo filii, Conradus major natu & Henricus, qui patri in imperio ſucceſſit & dictus eſt hujus nominis V. Illum contra patrem incitabat Urbanus II Papa ea occaſione, quod pater Henricum filium deſignaſſet Imperatorem ſe præterito. Defecerat enim Conradus ad paternos hoſtes, Pontificem & Rogerium Normannorum Ducem.

Henrici Imp. filii excitantur contra patrem.

Sed pœnas tandem perfidiæ luit Conradus, proſcriptus à proceribus imperii anno Chriſti 1101 & Florentiæ mortuus. Henricus alter filius

ſilius à Paſchale II Papa inſtigatur adverſus patrem, à quo pater in eas eſt redactus anguſtias, ut ſociorum auxilis inſigni perfidia nudatus & poſtea in conventu Moguntino à papa Paſchale damnatus imperio exciderit, Epiſcopo Moguntino omnia ornamenta in conſpectu filii ipſi detrahante. Tandem anno Chriſti 1106 menſe Auguſto mœrore animi debilitatus Leodii vitam cum morte commutavit, ad eam inopiam redactus, ut ab Epiſcopo Wormatienſi beneficium, quod præbendam vocant, petierit, nec tamen impetraverit. Cadaver toto quinquennio Spiræ extra templum in Sarcophago lapideo ſtetit inhumatum, ſed poſtea ſoluta excommunicatione ſepultum eſt. Cogita, Lector, in quantam malorum lernam optimus & fortiſſimus hic princeps pontificiis fraudibus ac technis fuerit præcipitatus, in quibus tamen omnibus amantem ſeſe patriæ & imperatoriæ majeſtatis contra Pontifices acerrimum vindicem declaravit, & quidem poſtremum. Sequentes enim Imperatores pontificii regni jugum ſubeuntes ſumma fœditate imperii majeſtatem inquinarunt, ac labefactarunt.

Henricus Imp. inſtinctu Papæ Paſchalis II. à proprio filio Henrico V. in extremas anguſtias redigitur.

Henrici Imp. miſerabilis exitus.

Synchroniſmus.

1. Memorabile eſt quod hic monet Peucerus in Chronico de tribus Eccleſiæ in Novo Teſtamento à prædicatione Apoſtolorum Periodis, quarum cuique annos tribuit 500 vel circiter, & notandum eſt, quod duæ periodi ſub initium imperii Henrici IV elapſæ ſunt, & tertia hujus Henrici ætate cœpit. In prima periodo Eccleſia tantò fuit integrior & purior quantò Apoſtolis & horum auditoribus fuit propior. Sub extremum labeculam contraxit ex invectis opinionibus de monachatu, votis, cœlibatu, veneratione ſanctorum & ſimilibus traditionibus, quarum ſemina poſt Synodum Nicenam paulatim adoleverunt. Jactis hiſce ſuperſtitionum fundamentis acceſſit tandem autoritas Gregorii Magni Pontificis Romani, qui pontificatum adiit in ſecunda periodo, videlicet anno Chriſti 593, & ritum invocationis Divorum inſtituit, quorum oſſibus templa dedicavit, & irrepſit tunc etiam opinio de oblatione corporis & ſanguinis Chriſti pro vivis & mortuis, quam Gregorius ſpectris motus produxit. In ſecunda periodo admodum invaluerunt ſuperſtitiones & idololatriæ, maximè quum per Mahometicum furorem Orientales Eccleſiæ delerentur,

Tres Periodi Eccleſiæ à prædicatione Apoſtolorum.

Periodus prima.

Periodus ſecunda.

tur, unde Epiſcoporum Romanorum potentia valde crevit, ita tamen ut Imperatoribus ſubjecti manſerint uſque ad Henricum I V. Licet autem in maxima parte orbis Chriſtiani lux purioris doctrinæ fuerit oppreſſa, multi tamen fuere viri docti & pii, & plures quidem initio hujus ſecundæ Periodi uſque ad medium & ultra in Græcis & Romanis Eccleſiis, qui de præcipuis doctrinæ Eccleſiæ capitibus rectè ſenſerunt & docuerunt, ut Vigilius, Beda, Alcoinus Caroli M. præceptor, & alii. De Johanne Scoto ſcribunt quod γραφίοις à diſcipulis fuerit confoſſus, quod opinionem de oblatione Cœnæ Domini pro vivis & mortuis rejeciſſet & taxaſſet. Tertia Periodus cœpit ætate Henrici I V Imp. & inſignem attulit mutationem Eccleſiæ & Imperio. Confirmata enim eſt tyrannis idololatriæ contra regnum Filii Dei, & novæ poteſtatis Pontificiæ contra legitimam poteſtatem Imperatorum. Cœpit idololatria in ἀρτολατρείᾳ, in infinitis monachorum agminibus, & inanibus traditionum humanarum, quibus conſcientias cruciarunt, terriculamentis, unde monaſteriorum opes in immenſum creverunt. Atque hæc Eccleſiæ & Imperii facies ſuum terminum aſſecuta eſt tempore Lutheri, qui anno Chriſti 1500 prodire cœpit, & Pontificiam tyrannidem non ſine magno fructu oppugnavit. Nunc igitur porrò de tertia Periodo Eccleſiæ cognoſcemus.

Periodus tertia.

2. Romæ Pontifices fuerunt, Victor II, Stephanus IX, Benedictus X, Nicolaus II, Alexander II, Cadolus, Gregorius VII, Clemens III, Victor III, Vrbanus II, & Paſchalis III. Hi undecim Pontifices ſederunt Henrico hoc imperante, ex quibus Nicolaus II Berengarium (de quo ſupra meminimus) in concilio Lateranenſi ad retractandam ſententiam de Cœna Domini coëgit. Gregorius VII omnium nequiſſimus, natione Thuſcus & ante pontificatum Hildebrandus dictus, ſine autoritate Imperatoris Papa factus eſt ſuffragiis Cardinalium & Cleri. Quare Imperator offenſus, ut jus imperii tueretur, Romam cum exercitu venit, & Gregorium anno Pontificatus ejus undecimo, aſſentientibus civibus Romanis, munere privavit & Clementem III ſubſtituit, qui annos 17 in ſede Pontificia manſit. Hinc horrendum ſchiſma ortum eſt quod Imperium graviſſimè concuſſit & labefactavit. Porrò hic Gregorius VII ſub

Gregorius

ſub anathematis pœna edixerat ne laicus ullus cujuſcunque eſſet conditionis ac dignitatis in veſtituram Eccleſiaſtici ſacerdotii conferret, & ne cujuſquam miſſa audiretur qui in conjugio viveret. Autor etiam fuit Rodolpho Suevo ut Imperatori ſeſe opponeret miſſa corona cum hac inſcriptione: Petra dedit Petro, &c. ut ſupra dictum. Mortuus eſt in exilio Salerni, & ſcribitur ante mortem agnoviſſe delictum ſuum, veniamque à Cæſare petiiſſe, & ſuos ad obediendum Cæſari monuiſſe. Vrbanus II natione Gallus ab anno Chriſti 1088, ſedit annos 4, autor expeditionis iſtius in terram ſanctam ad recuperandam Hieroſolymam, in qua excelluit Godefredus Bilionæus Dux Lotharingiæ. Paſchalis III excommunicavit Henricum IV Imp. & hujus filium Henricum V contra ipſum incitavit, cui deinde jus conferendi epiſcopatus & ſacerdotia per virgam & baculum de integro confirmavit, ſed mox eripuit.

VII inſurgit contra majeſtatem imperatoriam.

Vrbanus II.

Paſchalis III.

3. Concilium Romæ in Laterano habitum eſt autore Nicolao II Papa, in quo Berengarius damnatus & ad retractandum dogma ſuum compulſus eſt anno Chriſti 1059. Hujus palinodiæ verba vide apud Bucholtzerum in indice Chronol. & Dreſſ. Millen.6. fol.229. Mellific. p.3. fol.215.

Berengarius retractat dogma ſuum de ſacramentali præſentia corporis & ſanguinis Chriſti in S. Cœna.

4. Cœlibatus perpetuum jugum clericis imponitur autore Gregorio VII Papa, & decretum fit, ut qui uxores haberent eas dimitterent vel ſacerdotium deſererent. Hæc res magnum peperit ſchiſma inter Papam & Clericos, de quo vide Dreſſerum Millen.6. fol.231. Bucholtz. in anno Chriſti 1074.

Cœlibatus Clericis imponitur.

5. Concilium Claromontenſe in Gallia indicitur à Papa Vrbano II anno Chriſti 1095 & factum eſt decretum de terrà ſancta bello recuperanda, & ad obedientiam Eccleſiæ Romanæ reducenda. Quo autem conſilio Pontifex hoc fecerit, incertum eſt. Sunt qui exiſtimant ideò factum eſſe, ut hac ratione Imperator & principes Germaniæ in diſcrimen adducerentur & omnis poteſtas deinde penes ſolum Papam eſſet. Notum enim eſt Deum ita iratum fuiſſe Palæſtinæ & urbi Hieroſolymæ, ut funditùs everſam voluerit nec unquam reparari. Nec alligata eſt Eccleſia Novi Teſtamenti ad templum Hieroſolymitanum, ſed per univerſum terrarum orbem diffuſa.

Decretum de recuperatione terræ ſanctæ.

Dolus pontificis.

6. Hoc

Quidam ordines in Papatu inventi. 6. Hoc tempore in regno Pontificio certi ordines inventi ſunt, ut: Ordo Canonicorum, ſeu Regularium, cujus autor perhibetur Arnolphus Abbas circa annum Chriſti 1070. & Ordo Carthuſienſium Coloniæ inſtitutus à Brunone Theologo, & ſic à loco ubi inſtitutus, eſt appellatus, anno Chriſti 1086. *Canonici, Carthuſiani.* Carthuſienſium ordini occaſionem præbuiſſe ſcribunt triſtes voces hominis mortui & judicium Dei exhorreſcentis. Carne perpetua abſtinet, & in cubiculis ſolitariam vitam degit, ſilentiumque ſervat. Dreſſ. fol. 276.

Imperatores Orientales. 7. Græci Imperatores fuerunt, Michaël Stratioticus, Iſaacius Comnenus, Conſtantinus Ducas, Romanus Diogenes, Michaël Parapinaceus, Nicephorus Botoniates, Alexius Comnenus. *Michaël Stratioticus.* Michaël Stratioticus adoptione imperium conſecutus cœpit imperare anno Chriſti 1056, & imperavit annum unum, & quum rem militarem negligentiùs tractaret, in odium venit apud exercitum, & per Iſaacium Comnenum imperio motus fuit, *Iſaacius Comnenus.* rem gnaviter juvante patriarcha, quem deinde Iſaacius Imperator factus in exilium egit. Iſaacius imperavit biennium & bella geſſit cum Vngaris & Boſſinis, quibus pacem petentibus inducias conceſſit, & poſtea in venatione aprum aſpectu horrendum (ſpectrum fuiſſe conſentaneum eſt) perſecutus & fulgure territus, quum ex equo præceps decidiſſet, obiit. *Conſtantinus Ducas.* Succeſſit Conſtantinus Ducas ab Iſaacio Imperator nominatus, qui ab anno Chriſti 1059 regnavit annos 8, ſed quum avaritiæ deditus defenſionem imperii contra Turcas negligeret, hi ab *Turcæ ad Conſtantinopolin progrediuntur.* Oriente progreſſi contra urbem Conſtantinopolin uſque acceſſerunt. Commendat igitur Conſtantinus imperium Eudociæ uxori, ſed hæc ingruentem hoſtium vim pertimeſcens & ſtrenuo propugnatore opus eſſe intelligens, alium ſibi delegit maritum Romanum Diogenem, *Romanus Diogenes.* qui Eudocia contra datam fidem excluſa ſuo arbitrio omnia adminiſtrare cœpit, ſed infelici exitu. Nam à Turcis captus & certis conditionibus dimiſſus domumque reverſus, quum in ſummo odio eſſet apud Eudociam conjugem & hujus liberos ex priore marito natos, imperio motus & Michaëli Ducæ filio maximo traditus eſt, & oculis privatus miſerè periit. *Michaël Parapinaceus.* Succeſſorem igitur habuit Michaëlem privignum, qui cognomento dictus eſt Parapinacius, à pinacio medimni quadrante, quo, graſ-

ſante ingente fame, uſus fuerit. Hic Michaël ab anno Chriſti 1071, imperavit annos 6 & menſes 6, quamvis propter philoſophicum ſtudium cui perpetuo affixus fuit, ineptus ad imperium. Hujus igitur imperitia & ignavia factum eſt, ut regiones Aſiæ verſus Pontum omnes Turcis ceſſerint, ibique conſtitutum ſit regnum quod hodie etiam Turcomanniæ dicitur. Tandem quum omnia ſibi adverſa videret, in monaſterium ſeceſſit, & ſucceſſorem habuit Nicephorum Botoniaten, qui annos 3 imperavit, & poſtea Comnenorum conſpiratione oppreſſus etiam monaſterium ingreſſus eſt. Succeſſit Alexius Comnenus, qui facta partitione imperii cum fratribus & affinibus ad præcavenda diſſidia, quum videret ad tuendam Imperatoriam majeſtatem non ſufficere ea quæ poſſidebat, ad rapinas converſus ſubditos immanem in modum expilavit, & corrupta moneta inter ſubditos diſtributa auream juſti ponderis ſibi dependi voluit. Cœpit imperare anno Chriſti 1081, & imperavit annos 37. Princeps crudelis & avarus, quos tamen mores deinde propter fortunæ adverſitatem correxit, & in bello infelix. Eo imperante ſuſcepta eſt Argonautarum Germanicorum expeditio in Aſiam Duce Godefrido Bilioneo. Obiit Alexius ſeptuagenarius diuturno morbo fractus relicto imperio Johanni filio natu maximo, quem ſucceſſorem deſignaverat. Hactenus igitur imperium Orientale Henetis & Turcicis armis varie convulſum ac diſcerptum exigua retinuit rudera, in quibus Deus aliquam Eccleſiam virtute eorum qui ab occidente oppreſſæ Aſiæ ſuccurrerunt multis annis conſervavit, uſque ad extremam everſionem, qua Tartari Turcis omne imperium ademerunt.

Turcomanniæ regnum.

Nicephorus Botoniates.

Alexius Comnenus.

Expeditio in Aſiam Duce Godefrido Bulionæo.

8. Celebris expeditio in Palæſtinam ſuſcepta eſt à Chriſtianis principibus ſtudio recuperandi terram ſanctam & regnum Filii Dei amplificandi, anno Chriſti 1096. Appellatur bellum ſacrum, in quo univerſus occidens viſus fuit migrare in Orientem. Dux militiæ præcipuus fuit Godefridus Bilionæus Lotharingiæ princeps, qui paterno Ducatu Epiſcopo Leodienſi vendito pecuniam omnem in belli apparatum inſumpſit, adjunctis ſibi fratribus Balduino & Euſtathio. Imperabant tum temporis toti Aſiæ Turci à Ponto ad mare mediterraneum & uſque ad Helleſpontum. Prima σύρραξις facta eſt in ipſo

Bellum ſacrum in Aſia contra Saracenos & Turcos. unde novum regnũ Hieroſolymitanum.

Turcorum potentia per Aſiam.

ipſo aditu Aſiæ anno 1097, ubi Turcorum Sultanus Solymannus victus & urbs Nicea à Nicena Synodo celebris expugnata eſt à Godefrido, & mox quatuor annorum ſpacio reliquæ Aſiæ provinciæ, & Lycaonia, Cilicia, Syria, Meſopotamia Comagena, perdomitæ ſunt, Turcis partim cæſis partim fugatis, unde tantus terror injectus eſt Saracenis, ut Calipha Ægyptius miſſis legatis pacem petiverit. *Hieroſolyma Saracenis eripitur.* Hieroſolyma capta & erepta eſt Saracenis, qui eam paulò ante pulſis Turcis receperant. Poſt hanc victoriam Godefridus rex Hieroſolymorum creatus eſt, & ſpinea corona (auream enim in illo loco detrectaverat) ornatus, *Godefridus Bullionaus creatur rex Hieroſolyma.* anno Chriſti 1099, & ſequente anno obiit Godefridus, eique in regno hoc novo ſucceſſit frater Balduinus, qui regnavit annos 18. Plura apud Peucerum fol. 864 & ſeqq. Dreſſ. Millen. 6. fol. 536. & ſeqq. Bucholtz. in indice Chronol. Mellif. p. 3. fol. 205. Sed hoc *Godefrido ſuccedit frater Balduinus.* Hieroſolymorum regnum ab octo regibus gubernatum eſt per annos 88, quando propter Chriſtianorum inter ſe diſſidia rediit in poteſtatem Saracenorum, quum imperante Friderico Barbaroſſa Saladinus Ægypti Suldanus urbem Hieroſolymam recepit anno Chriſti 1187.

Duratio novi regni Hieroſolymitani.

Polonia. *Caſimirus.* *Boleſlaus II tyrannus.*

9. In Poloniæ regno Micislao ſucceſſit Caſimirus, qui contemptus à Polonis cum Rixa matre ingreſſus eſt monaſterium tanquam exilium. Sed urgente neceſſitate bellica inde fuit requiſitus, multumque regno commodavit. Huic ſucceſſit Boleslaus II anno Chriſti 1058, qui Ruſſos, Boëmos & Ungaros vicit: ſed tandem factus tyrannus quum à Staniſlao præſule & epiſcopo Cracovienſi objurgaretur, occidit eum in æde D. Michaëlis anno Chriſti 1079, cadaverque diſſectum canibus projecit. Quamobrem excommunicatus à Gregorio VII miſerè in exilio periit. Ejecto Boleſlao regnum ſuſcepit *Vladiſlaus.* Vladiſlaus frater, Pomeranorum & Prutenorum domitor, anno Chriſti 1082, qui poſt triennium obiit, & ſuc- *Boleſlaus III.* ceſſorem habuit Boleſlaum III, qui bellum geſſit cum Henrico V. Imp.

Vngaria. *Bela.* *Salomon.*

10. Bela Ungariæ rex ejecto fratre Andrea auxilio Boleslai II. Poloniæ regis tenet regnum Ungariæ, ſed poſt triennium ſublatus eſt, & in ejus locum ſubſtitutus Salomon Andreæ filius auxilio Cæſaris Henrici IV, cujus erat gener. Hic ad annos 13 pacem in regno conſervavit. *Geyſa.* Anno 1074 Geyſa Belæ filius Salomonem ter in

acie

[...]aſie vicit & tandem regno expulit. Geyſæ ſucceſſit La-[d]iſlaus frater, qui contra Tartaros bella geſſit & Croatiam ac Dalmatiam Vngariæ adjunxit, jamque iturus ad bellum ſacrum contra Saracenos mortem obiit. Huic anno Chriſti 1095 ſucceſſit Colomannus, de quo infra. *Ladiſlaus.* *Colomannus.*

11. In Gallia obiit Henricus I rex Francorum Roberti filius, eique ſuccedit filius Philippus anno 1060. Huic ſucceſſit filius Ludovicus Craſſus anno 1109. *Gallia.* *Philippus.* *Ludovicus Craſſus.*

12. Quum Sueno Danorum rex profligato Angliæ rege Edelhardo totius Angliæ imperio potitus eſſet, idque ab anno Chriſti 1037 cum poſteris ſuis per annos 30 tenuiſſet, Angli Danorum tyrannidis pertæſi Danos ad unum omnes partim occidere partim ejecere, & regnum Angliæ ad Eduardum ſanctum detulere, qui pace & ſaluberrimis legibus illud firmavit. Hic eſt Eduardus ille qui primus ſtrumas in gutture ſola ſaliva ſua ſanavit, & ad poſteros reges tanquam hæreditarium bonum tranſmiſit. Porrò anno Chriſti 1066 Gulielmus Normanniæ Dux ab Eduardo hæres inſtitutus Angliam cum exercitu invaſit, & Haraldum qui regis Angliæ nomen uſurpare Gulielmumq; Anglia prohibere conabatur, vicit & occidit. Hic Gulielmus cum poſteris ſuis per annos 480 regnum obtinuit, extincta ferè Anglorum proſapia. Anno Chriſti 1088 Gulielmus Rufus Gulielmi filius Anglorum rex factus eſt, & regnavit annos 13, homo crudelis & impius, qui archiepiſcopo Cantuarienſi Anſelmo propter liberiorem admonitionem in exilium ejecto bona eccleſiaſtica ad ſuum quæſtum convertens ſæpè hæc verba uſurpavit: Pinguis eſt Chriſti panis & delicias regibus præbet. In venatione ſagitta eſt confoſſus. Ei ſucceſſit Henricus I, frater. *Anglici regni mutatio.* *Eduardus ſanctus rex Angliæ.* *Strumarũ medicatio.* *Eduardo ſuccedit Gulielmus Normanniæ dux, qui cum poſteris ſuis Angliam poſſedit annos 480.* *Gulielmus Rufus, rex Angliæ impius.* *Henricus I Angliæ rex.*

13. Vratiſlaus Bohemorum Dux Moguntiæ in conventu principum ab Henrico IV. Imp. adeptus eſt titulum dignitatemque regiam, Moravorum regno in Bohemiam translato anno Chriſti 1086. *Boëmia fit regnum.*

14. Marianus Scotus, cujus hiſtorica leguntur, patriam egreſſus factus eſt Monachus Coloniæ anno Chriſti 1056.

15. S. Anſelmus poſt defunctum Lanfrancum factus eſt epiſcopus Cantuarienſis in Anglia anno Chriſti 1097. Ejus ſcripta extant.

HENRICVS V.

Henrici v. impietas adverſus patrem.

Henricus experitur pontificum fraudes.

Fuit filius Henrici IV. qui Pontificum inſtinctu armis patrem imperio expulit, ut ſupra diximus, ſuperſtitionis faſcino potiùs quàm imperandi cupiditate inductus, quod ipſe faſſus perhibetur. Sed juſtam retulit mercedem. Quibus enim contra patrem erat gratificatus, ab illis ipſis deinde graviter fuit divexatus, adeò ut Pontificum importunitati cedens non leve dedecus imperio attulerit. Cœpit imperare anno Chriſti 1106, & imperavit annos 19. Parum felix fuit in præliis. Cum Pontificibus certamina non levia ſuſtinuit. Etenim in Italiam profectus, Lombardia & Thuſcia pacatis, Romam venit ut Imperator renunciaretur, & vetera jura epiſcopatuum, quæ pontifices jam tanquā ſua uſurpabant, vindicaret. Sed Paſchalem Pontificem habuit adverſarium, qui tantas movit ſeditiones ut Imperator de vita periclitaretur. Eò tamen res deducta eſt, ut Papa compulſus coronam Imperatori impoſuerit, & jura conferendi epiſcopatus per annulum & baculum reſtituerit, addita obligatione ſe nihil poteſtati Imperatorum derogaturum. Sed quid fit? Imperator ubi vix ab urbe eſt digreſſus, Papa mutat conſilium & promiſſa retractat, additis diris & execrationibus. quibus hoc effectum eſt, ut multi epiſcopi ac principes ab Imperatore abducerentur, & Saxones ad novas ſeditiones impellerentur. Hi enim extincto Ulrico Marchione ad Sigefridum Ducem tanquam ad legitimum hæredem ducatum transferebant. quod ægerrime tulit Cæſar, ad imperium hæreditatem illam pertinere contendens. Hinc bellum inter Cæſarem & Sigefridum, & prælium commiſſum in quo Sigefridus occubuit. Sed non multo pòſt Henrico Saxoniam vaſtanti occurrit Lotharius Saxonum Dux anno Chriſti 1115, & cùm eo confligit ad Guelphorum ſylvam (VVelfsholtz) in comitatu Mansfeldenſi, in quo prælio victores Saxones atttriverunt copias Cæſaris, ut ex utraque acie deſiderata ſint 45000 hominum, & ſcribit Helmoldus, copias Cæſaris multò majores fuiſſe, adeò ut quinque Cæſarianis vix tres Saxones fuerint oppoſiti. Porrò ingraveſcentibus odiis hoſtium Henricus abiit in Italiam ad capeſſendam hæreditatem viduæ Mathildis, quæ fuit ſoror Egberti Marchio-

Paſchalis III Papa perfidia contra Henricum.

Saxones ab Henrico deficiunt, unde novum bellū.

Saxones vincunt Cæſarem.

Henricus in Italiam ...

Marchionis Saxoniæ; ſed Pontificum rabie afflictus & variè turbatus Gelaſium Papam Paſchalis ſucceſſorem pontificatu dejectum urbe expulit, ſuffecto alio Burdino Hiſpano epiſcopo Brachatenſi, quem Calixtus Gelaſii ſucceſſor captum in exilium emiſit Imperatore excommunicato. Multis igitur modis Cæſar expugnatus & pontificum machinationibus perpulſus, ut publicæ tranquillitati conſuleret, de ſuo jure remiſit, & in concilio Wormatienſi anno Chriſti 1122 omne jus inveſtituræ eccleſiaſticæ Papæ Calixto II reſignavit. Hoc modo jura Imperatorum à Carolo M. conſtituta & annos 300 conſervata atque defenſa, eliſa atque everſa ſunt. Bellum etiam geſſit Henricus contra Polonos, inductus à Suantopuleo Bohemorum rege, ſed conatu irrito. Quocirca pacem cum Polonis fecit, in qua pacificatione quum fortè legatis Polonicis magnam auri vim oſtendiſſet, & quod hic theſaurus Polonos eſſet perdomiturus dixiſſet: ſubridens legatorum unus aureum annulum de digito ſuo detractum ad theſaurum Cæſaris adjecit, aurum, inquiens, auro jungatur, ſcilicet ſtultam Cæſaris arrogantiam notans. Sed hoc ſcommate nihil offenſus Cæſar reſpondit germanica lingua: *Hab danck*, id eſt, ago gratias. Inde manſit univerſæ familiæ nomen, quo Habdanckii appellantur. Non multò pòſt bellum recrudu'uit & prælium prope Vratislaviam commiſſum eſt in campo canino, qui ſic à canum concurſu poſt conflictum cognominatus eſt, in quo Cæſar à Boleslao Polonorũ rege victus eſt, anno Chriſti 1109. Cæterùm quamvis hic Henricus in gratiam Papæ nihil intermiſerit, & Saxonum quoque favori ſtuduerit, fruſtra tamen quicquid hujus fuit fecit. Nã Lotharius nova ſemper molitus eſt, & per ſororem viduam Hollandicam res in Belgio turbavit, quibus quum Henricus mederi vellet, Trajectum profectus in morbũ incidit, quo extinctus eſt. Vxorem habuit Mathilden Henrici I Anglorum regis filiam, ex qua nullam ſobolem ſuſcepit, ideoque Franconiam attribuit Conrado Suevo filio Friderici Ducis Sueviæ in Hohenſtauffen, qui poſt Lothariũ imperavit.

Henricus profectus, excommunicatur à Calixto Papa.

Henricus omne jus poteſtatis eccleſiaſticæ reſignat Papæ Calixto II.

Iura Imperatorum evertuntur.

Henrici bellum Polonicum.

Habdanckii.

Bellum Polonicum recrudeſcit.

Henricus ab omnibus contemptus.

Henrici obitus.

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifices fuerunt, Paſchalis III, Gelaſius II, Gregorius VIII, Calixtus II, & Honorius II. Paſchalis anno Chriſti 1099 contra Clementem III electus

Paſchalis III homo

inquietus, excommunicat Henricum IV patrem, & Henricum V filium. ctus ſedit annos 18, & Henricum IV Imp. excommunicavit, filiumque ejus Henricum v. contra ipſum incitavit, eique jus prodendi flamines per virgam & baculum de integro confirmavit, quod paulò pòſt revocavit, & Imperatorem anathemate notavit, ut dictum eſt. Huic ſucceſſit Gelaſius II, qui ſedit menſes undecim, & pontificatu motus per Henricum v. Imp. mox Henricum excommunicavit & diris devovit. *Gelaſius II excommunicat Henricum V.* Contra eum Henricus v. deſignavit Papam Gregorium VIII, qui in monaſterium eſt relegatus, eique ſurrogatus eſt Calixtus II, qui pacem cum Henrico v. fecit, quem antea excommunicaverat, ſublato diuturno ſchiſmate, & ſedit ab anno Chriſti 1119 annos 6. Poſt hunc in Cathedra ſedit Honorius II qui præfuit annos 5 in pace & tranquillitate, & confirmavit ordinem Templariorum ſive fratrum militiæ templi Hieroſolymitani, quód factum eſt anno Chriſti 1124. *Templarij.*

S. Bernhardus Clarevallenſis. 2. S. Bernhardus genere Burgundus ingreſſus Ciſtercium factus eſt Monachus anno Chriſti 1113, & poſtea anno 1115 fundatum eſt cœnobium Clarevallenſe, cujus primus abbas fuit idem Bernhardus, inde Clarevallenſis dictus. Literarum & pietatis à primis annis fuit ſtudioſiſſimus, & ſpretis hominum commentis ſacræ ſcripturæ lectioni ac meditationi vacauit, unde excellens Eccleſiæ Doctor evaſit, quamvis ſtipulas margaritis admiſcuit communibus iſtius ſeculi erroribus inductus. Dicti ſunt ab eo Bernhardini monachi, qui ordo adeò fuit fœcundus ut in 160 ſodalitates ſit diſtributus. Mortuus eſt anno Chriſti 1153, imperante Frid. Barbaroſſa.

Pomerani fiunt Chriſtiani. 3. Otho Epiſcopus Bambergenſis gentem Pomeranicam ſeu Sclavonicam, quæ inter Oderam & Polaniam habitabat, convertit ad fidem Chriſtianam, Ducibus Bertislao & Caſimiro Chriſtianis ſacris initiatis, unde cognominatus eſt Apoſtolus Pomeranorum. Hujus Bertislai filiis Bugislao & Caſimiro Fridericus Barbaroſſa in bellis Saxonicis ducalem dignitatem inter principes imperii tribuit. Peucerus fol. 842. De hoc Othone vide etiam Dreſſ. Millen. 6. fol. 164, & Bucholtz. in anno Chriſti 1124.

Ordo S. Iohannis. 4. Equeſtris ordo S. Johannis inſtitutus eſt anno Chriſti 1119 autore Balduino II Hieroſolymorum rege. Quodnam hujus ordinis munus fuerit, prolixius narrat

Dreſſ.

Dreſſ. Millen. 6. fol. 285 & ſeqq. Peuc. fol. 868.

5. In Oriente Imperator fuit Calo Johannes Alexii Comneni filius, qui cœpit imperare anno Chriſti 1118, & imperavit annos 24. Patre & victoriis bellicis & opibus ſuperior, & vir melior. Nam in Aſia Turcos repreſſit, & in Europa Scythas. Tartaros qui locuſtarum inſtar denſis agminibus ex ſeprentrione in Thraciam & Macedoniam involaverant inde expulit. quibus ſummotis bellum fecit Hunnis, quos prope Belgradum profligavit in loco qui à ſtrage Francorum φραγγοχώριον in hiſtoria dicitur. Cum Conrado Suevo Imp. fœdus fecit & affinitatem contraxit data filio Manueli in uxorem ſorore Gertrudis conjugis Conradi, filia Comitis Sultzbachici. Periit in venatione venenata ſagitta læſus. Peuc. f. 877. *In Oriente imperat Calo Johannes in bellis felix.*

6. In regno Hieroſolymitano moritur anno Chriſti 1118 Balduinus Godefridi frater, eique ſuccedit Balduinus II conſobrinus, qui dicitur Balduinus de Burgo, quo regnante inſtitutus eſt Hieroſolymæ Equeſtris ordo militiæ ſacræ, de quo ante dictum. Et mox novæ duæ familiæ ſacrorum militum exortæ ſunt, altera Templariorum, altera Teutonicorum, de quibus videatur Peucerus fol. 869 & ſeqq. Cæterùm regnavit hic Balduinus annos 13, & ad eum magnus fuit confluxus Chriſtianorum militum ex Europa contra Saracenos. Vicit Balduinus & occidit Perſarum regem, & regem Damaſci fugavit, ſed à Parthorum rege captus paulò pòſt è vinculis eſt elapſus. Poſt ejus obitū principes mulierum ambitione diſſidiis diſtracti ſunt & inter ſe belligerari cœperunt, unde omnis virtus emarcuit. Peuc. fol. 871. *Balduinus II rex Hieroſolymitanus. Templarii & Teutonici. Balduini victoriæ. Diſſidia in regno Hieroſolymitano.*

7. In Polonia regnavit Boleſlaus III dictus diſtortus, qui tertio prælio Henricum V. Imp. vicit, ut dictum eſt. vide Dreſſ. fol. 612.

8. In Ungaria regnum tenet Colomannus, qui iniquus & crudelis in ſuos multis incomodis regnum affecit, fratremque ſuum Almum hoſtiliter eſt inſectatus, qui ad Henricum V. Imp. confugiens ejus patrocinium impetravit. Sed Colomannus cum Boleſlao III Polonorum rege contra Cæſarem fœdere facto, filio ſuo Stephano in uxorem acquiſivit filiam Boleſlai, quæ dotis nomine attulit Comitatum Scepuſienſem. Et quum Boleſlaus auxilia Colomanni ad oppugnandum Cæſarem mitteret, Cæſar miſſa Ungaria belli impetum convertit *Colomannus.*

in Poloniam. Poſtea anno Chriſti 1113 iterum in Vngariam venit Cæſar, & dimicantes de regno fratres ita conciliat, ut Colomannus regnum, Almus verò Ducatum obtineat, quæ tamen pacificatio paulò poſt eſt reſciſſa. Succeſſit Colomanno filius Stephanus anno 1117, & regnavit annos 19. Cognominatus eſt Fulmen, quod nihil conſilio, ſed ſubito animi impetu omnia ageret. Abiit tandem in monaſterium ibique mortuus eſt.

Stephanus.

Ludovicus Craſſus. *Henricus I Angliæ rex.*

9. In Gallia regnat Ludovicus Craſſus, qui cœpit anno Chriſti 1109, & poſt novennium in Anglia regnavit Henricus I, ſocer Henrici v. Imp. Bellum fuit geſtum inter Gallum & Anglum, in quo victus eſt Gallus. Ludovicus Craſſus ab anno 1109 regnavit annos 28, ſed Henricus I Anglus ab anno 1101 annos 25. Hujus Henrici filii Gulielmus & Richardus, ac filia Maria, dum ex Normannia in Angliam trajiciunt, orta fœda tempeſtate & nave ſcopulis illiſa fluctibus obruti interierunt. Paulus Jovius in Chronico Anglorum regum.

Albertus Vrſus.

10. Albertus Vrſus cognomento Magnus & Pulcher, filius Othonis Comitis Aſcaniæ in Ballenſtet, &c. poſt defunctum patrem ab Henrico v. Imp. inveſtitur. Hujus multa fit mentio in hiſtoria principum Anhaltinorum & Marchionum Brandeburgenſium. Fuit conditor trium ampliſſimarum familiarum in Germania, videlicet Priorum Saxoniæ Ducum, Marchionum Brandeburgenſium veterum, & principum Anhaldinorum. Bucholtz. in anno Chriſti 1124, & Peuc. fol. 838 & 855, ubi oſtenditur quomodo Marchia Brandeburgenſis pervenerit ad Albertum Vrſum.

LOTHARIVS II. SAXO.

Imperii mutatio. *Diſſidium inter Lotharium & Conradum Suevum.*

Mira imperii mutatio per bella Henricorum facta eſt, adeò ut Germaniæ nobilitas valde fuerit labefactata. Crevit potentia Lotharii Saxoniæ Ducis, ut & Conradi ac Friderici patruelium in Suevia, unde inter Lotharium & Conradum grave de imperio certamen ac diſſidium eſt natum. Lotharius ſubnitebatur ſubſidiis Saxonum & Henrici Superbi Bavari, Conradus verò Francorum ac Suevorum viribus. Lotharius cæteros antecellebat autoritate & opibus, & ab Henrico v. Imp. cui contra patrem adhæſerat, navatæ operæ præmium conſecutus

erat univerſam Saxoniam. Munierat etiam ſeſe Lotharius affinitate potentis principis Henrici Superbi, cui filiam deſponderat, & quod felici ſucceſſu Henricum V. Imp. debellaſſet, accedentibus Epiſcoporum incitationibus, invaſit Imperium contra Conradum. Conradus urbibus Imperii præſidio firmatis in Italiam contendit, ut impetrata renunciatione Lothario imperium præriperet, ſed ab Honorio Pontifice anathemate repellitur, & reverſus in Germaniam abiecta ſpe Imperii per S. Bernhardum Clarevallenſem Lothario reconciliatur. Cœpit Lotharius imperare anno Chriſti 1125, & imperavit annos 13. Bis duxit exercitum in Italiam. Primò rogatu Innocentii II Pontificis, quem electione Anacleti ejectum reſtituit, & pro præmio Imperator ab ipſo eſt renunciatus. Verùm quum Lotharius ſe vetera Imperatorum jura repetiturum oſtendiſſet, & pontifex ne id faceret deprecatus eſſet, ceſſit Imperator, perſuaſus maximè S. Bernhardi precibus. Plurimùm tamen Eccleſiæ & Reipubl. nocuit hæc conceſſio, utpote quæ pontificum petulantiam ac crudelitatem miris modis obfirmavit, quod ſequentes hiſtoriæ ſatis docent. Deinde in Italiam venit evocatus contra Rogerium Siciliæ regem, qui bona Eccleſiaſtica invaſerat, ubi tota Italia domita & Rogerio profligato, Pontificis opes ac dignitatem auxit. Præclariſſimè meritus eſt de Germania & Italia tum propter pacis ex aſperrimis bellis reſtitutionem, tum propter juſtitiæ ac legum ex longa rerum perturbatione redintegrationem. Etenim per Longobardorum & Francorum dilacerationes, barbarici mores invaluerant, & Romanæ leges conticuerant. Qua in re inſignem operam navavit Irnerius Juriſconſultus, vir ſummæ autoritatis & fidei, qui barbaricos ritus ex veteri jure Romano, quod a Conſtantinopolitanis didicerat, correxit, nec hic ſolùm verum etiam Romæ & Bononiæ jus illud docuit, & primus ex Italis gloſſemata textibus addidit, ex quo liquet cum jure Romano etiam literas fuiſſe reſtitutas. Hoc modo conſilio Irnerii & autoritate Lotharii revocata ſunt legum ſtudia, quæ jam per annos 600 & amplius quaſi exularant. Agnoſcere hoc debet etiam hæc noſtra ætas & cogitare, Romani juris reſtitutionem per Lotharium factam Dei ſingulare opus eſſe. Quum vero reſtitutæ hæ leges viderentur non parùm obfuturæ Pontificis

Conradus Suevus reconciliatur Lothario.

Prima expeditio Lotharii in Italiam.

Secunda expeditio in Italiam.

Lotharii encomium in armis & toga.

Legum reſtitutio.

Irnerius Iuriſconſultus.

Pontificum decreta per Gratianum Monachum congeſta. tificis autoritati, prodiit hujus Lotharii ætate Gratianus Monachus, qui pontificum decreta congeſſit, & ex veterum Synodorum Canonibus multa intexuit, quæ Pontificis dignitatem extollere & confirmare poterant. Et ſic ad ſtudium juris Romani antiqui quod nunc civile vocatur, alterum acceſſit quod dicitur Canonicum, *Ius Canonicum acceſſit ad jus civile.* pontificiæ tyrannidis columna & fundamentum, cujus patroni deinde inventi ſunt Canoniſtæ & Scholaſtici, de quibus vide Peucerum fol. 851 & ſeqq. Ex hoc duplici jure factionum quoque ſtudia nata ſunt, aliis Imperatores, *Gibellinorum & Guelphorum origo.* aliis Pontifices ſectantibus, quorum illi Gabellini, hi verò Guelphi ſunt appellati, magna cum totius orbis Chriſtiani diſtractione. Porrò Lotharius Imp. pace in Italia reſtituta & optimis legibus quaſi poſtliminio reductis, rediturus jam in Germaniam per vallem Triden- *Lotharii obitus.* tinam morbo eſt correptus, cujus ſævitia ſuperatus prope Tridentum in pago ignobili diem obiit anno Chriſti *Lotharii familia.* 1138 menſe Decembri. Uxorem habuit Rixam filiam Henrici Comitis Northemii, ex qua ſuſcepit filium Lotharium qui pubertatis annos non attigit, & duas filias, Gertrudem quæ nupſit Henrico Superbo Bavaro, & Hedwigem quæ collocata eſt Ludovico Barbato Comiti *Ludovicus Haſſiæ & Turingiæ Landgravius.* Turingiæ. Hunc Ludovicum Lotharius nova dignitate Comitis provincialis ſeu Landgravii ornavit, & ut cæteris Comitibus Turingiæ eſſet potentior, Haſſiam ei tribuit. Fuit igitur Haſſiæ & Turingiæ conjunctio uſque ad Ludovicum ultimum, quo ſine maſcula prole extin- *Turingiæ & Haſſiæ ſeparatio.* cto Turingiam occupavit Henricus Marchio Miſniæ, Haſſiam verò Henricus Dux Brabantinus.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Honorius II, Cœleſtinus II, Innocentius II, Anacletus II, Victor IV. De Honorio II ſupra diximus. Cœleſtinus ante Honorium creatus papatum deſeruit. Innocentius II anno Chri- *Schiſma inter Anacletum II & Innocentium II.* ſti 1130 contra Anacletum in ſchiſmate electus, ſedit in confuſione annos 13 & menſes 7, & Lotharium Imp. traxit in Italiam, ut tumultus Romæ electione Anacleti concitatos ſopiret, ut ſupra meminimus. Anacletus igitur certavit cum Innocentio de pontificatu, eoque ſuperato dominatus eſt annos 8, Victor IV, anno Chriſti 1138. in

locum

locum Anacleti ſubſtitutus, ſed omni præſidio deſtitutus pontificatu ceſſit.& Innocentium agnovit. Et hoc modo ſchiſma quod annos 8 duraverat ſublatum eſt.

2. In Oriente Imperator adhuc fuit Calo Johannes de quo ſupra.

3. In regno Hieroſolymorum Balduino II ſucceſſit Fulco rex quartus, qui ab anno Chriſti 1131 regnavit annos undecim. Superatus à Saracenis iniquas conditiones accipere coactus eſt. Diminuto enim militum Chriſtianorum fervore ipſa quoque fortuna minui cœpit. Fuit hic Fulco Comes Andegavenſis gener Balduini, qui in venatione equi lapſu terræ illiſus periit, relictis impuberibus filiis Balduino & Almerico. *Fulco.* *Regni Hieroſolymitani diminutio.*

4. Polonia magnam experitur mutationem, ac rerum turbationem. Nam Boleslaus III poſteaquam impulſu aulicorum fratrem ſuum Sbigneum occidiſſet, ex conſcientiæ vulnere in ſummum incidit animi mœrorē, quo poſtea etiam conſumptus eſt. Filios habuit quinque quibus regnum diſtribuit, Vladislaum, Boleslaum Criſpum, Mieslaum, Henricum & Caſimirum. Singulis dedit ſuas portiones, excepto Caſimiro minimo, quod idcirco ſe facere dixit, quod currus non niſi quatuor rotis geſtari poſſit; oporteat verò aliquem in curru ſedere, & hunc futurum Caſimirum, quod etiam eventus comprobavit. Dreſſ. Millen.6. fol.613. *Boleſlaus III.*

5. In Ungaria Bela appellatus cæcus, cui oculum eripuerat Almus, ab anno Chriſti 1135, regnavit annos 12. *Bela cæcus.*

6. In Gallia Ludovico Craſſo ſuccedit in regno Philippus filius anno Chriſti 1129. Huic Philippo per ſuem lapſo & extincto ſuccedit frater Ludovicus anno 1131. Huic ſuccedit filius Ludovicus anno 1137, & Ducatum Aquitaniæ, quem ex dote conjugis Leonoræ, filiæ Gulielmi Ducis Burgundiæ, acceperat, regno Galliæ adjecit. Reſtitit pontifici Romano Innocentio quum Biturigibus archiepiſcopum obtrudere vellet. *Ludovicus Craſſus.* *Philippus filius.* *Ludovicus frater.* *Ludovicus filius.*

7. Henricus I Angliæ rex in Normannia moritur anno Chriſti 1135. Ejus filio Mathildis, vidua Henrici v. Imp. ſed deinde Gaufredo Andegavenſium comiti nupta, licet à patre eſſet ſcripta hæres regni, tamen præteritur, & regnum transfertur ad Stephanum Bononienſem Comitem, qui fuit Henrici regis ex ſorore Adela nepos, *Mathildis.* *Stephanus,*

& co-

& coronatus eſt rex à Gulielmo Cantuarienſi archiepiſcopo. Jovius in Chronico Anglorum regum. Hic Stephanus ab anno Chriſti 1136, regnavit annos 19, & bella geſſit cum Mathilde de regno.

CONRADUS III. SUEVUS.

Conradus Suevus præfertur Henrico Superbo Saxoni.

Defuncto Lothario certiſſimam imperii potiundi ſpem conceperat gener Henricus Superbus Saxoniæ & Bavariæ Dux; ſed in comitiis Imperator creatur Conradus, filius Friderici Comitis in Hohenſtaufen, Ducis Sueviæ, ex Agneta filia Henrici IV, Imp. unde acerrimum extitit odium inter Conradum & Henricum Superbum, adeo ut Henricus coactis in Bavaria copiis Conradum ad Auguſtam obſederit; ſed Conradus fruſtra tentatis pacificationibus Henricum proſcribit, & Saxoniam Alberto Urſo Marchioni Brandeburgenſi, Bavariam vero Leopoldo Auſtriaco fratri uterino tradidit. Hæc res tantam Henrico attulit mœſtitiam ut inde extingueretur relicto filio Henrico Leone. Cœpit Conradus imperare anno Chriſti 1138, & imperavit annos 14. Adverſarium habuit Welphum Bavariæ Ducem, fratrem Henrici Superbi, qui auxiliis Ungaricis & Siculis oppugnabat Leopoldum Auſtriacum. Longum fuit hoc & cruentum bellum, quod tandem compoſuit Fridericus Barbaroſſa, Conradi patruelis, natus ex Welphi ſorore. Peuc. fol. 895. Ejecerat Welphus Leopoldum Bavariæ Ducatu, Cæſar verò Leopoldum contra Welphum defendebat, unde bellum Bavaricum ortum eſt anno Chriſti 1140, in quo Cæſar arcem Weinsberg, quam Welphus tenebat, graviter obſedit. In hac obſidione memorabile accidit exemplum fidei conjugialis mulierum erga maritos. Quum enim obſeſſi hoſtium impetus ferre ampliùs non poſſent, & graviſſima fame urgerentur, ut ad deditionem deveniendum eſſet, matronæ oppidi precibus à Cæſare impetrarunt, ut quantum humeris portare poſſent inde aſportarent. Quid mulieres? Neglectis rebus omnibus ex urbe egredientes ſuum quæque maritum humeris impoſitum effert. Quod ſpectaculum Imperatorem eò permovit, ut & Welphum & cives dimiſerit incolumes, imò Welphum in amicitiam receperit, qui deinde Imperatorem in Syriam abeuntem eſt comitatus; & juvit Cæ-

Conradus Henricum proſcribit.

Henrici Saxonis obitus.

Conradi adverſarius VVelphus Bavarus Henrici frater.

Bellum Bavaricū inter Conradum Imp. & VVelphum Bavarum.

Exemplū στοργῆς inter conjuges.

Conradi expeditio

ſarem

ſarem quoque Rogerius Siciliæ rex in gratiam ab Imperatore receptus. Etenim D. Bernhardi ſuaſu factum eſt, ut Conradus expeditionem ſuſciperet in Syriam opem laturus Chriſtianis, qui à Turcis & Saracenis premebantur, anno Chriſti 1147. Conrado ſeſe adjunxerat etiam Ludovicus Franciæ rex. Sed ad Byzantium ubi venerunt, perfidia Manuelis Comneni qui farinæ Chriſtianorum gypſum immiſcuerat miſerè circumventi ſunt. Hunc enim honorem occidentalibus principibus Comnenus invidebat. Aperto Marte cum ingentibus Turcorum copiis congreſſus Conradus tantam edidit eorum ſtragem, ut cruor flumen Mæandrum tinxerit. Sed quum exercitus tum laboribus tum aliis incommoditatibus defeciſſet, & miſerè conſumptus eſſet, nulla re memorabili effecta in Germaniam redire Cæſar coactus eſt. Obiit Bambergæ, ubi prope Henricum Sanctum condita ſunt inteſtina, ipſum verò cadaver Laureacum eſt tranſlatum. Ex uxore Gertrude filia Comitis Sultzbachii reliquit filios Henricum & Fridericum, quorum ille ante patris è Syria reditum obiit, hic vero in Italia militans peſte extinctus eſt.

in Syriam comitante VVelpho, & Ludovico Galliæ rege.

Manuel Comnenus perfidus in Conradum Imp.

Conradi pugna cum Turcis, & infelicitas.

Conradi obitus.

Synchroniſmus.

1. Romæ Papa fuit Eugenius III qui ab anno Chriſti 1146 ſedit annos 8, & fuit diſcipulus D. Bernhardi Clarevallenſis. Romanos cives bello coegit ut patritiatus principatum planè abolerent, & quos ipſe daret ſenatores acciperent. Quare à D. Bernhardo monitus eſt, ſarculo, non ſceptro ipſi opus eſſe.

Papa à D. Bernhardo objurgatus.

2. Hugo de S. victore natione Saxo, presbyter & abbas Pariſienſis illuſtri laude eruditionis celebratus, hoc tempore vixit, & plurima ſcripta reliquit, mortuus anno Chriſti 1140.

3. Richardus de S. victore natione Scotus & Monachus Pariſienſis claruit, cujus tanta fertur fuiſſe ambitio ac φιλαυτία, ut in Theologia Prophetis & Apoſtolis ſeſe antepoſuerit. Allegoriis pleraque involvit, ut multas ſuperſtitiones auxerit: obiit anno Chriſti 1148.

4. Gratianus Bononienſis Monachus, cujus ſupra quoque meminimus, ordinis S. Benedicti, poſt Ivonem Carnotenſem Decretorum opus ex veterum ſtatutis, ſanctionibus & ſcriptis variis compilavit, quo juris Canonici ſtudioſi hodie utuntur. Hoc opus Papa Eüge-

Gratianus Monachus conſuit opus Decretorum.

nius

nius III non ſolùm approbavit, ſed etiam in Academiis publicè prælegi præcepit. Titulus ei inditus eſt ſplendidus: Concordiæ diſcordantium canonum. Factum eſt hoc anno Chriſti 1151.

Concordia diſcordantium Canonum.

5. Floruit etiam hoc tempore Wizelinus Eccleſiæ Vandalicæ in occidente fundator, in qua Euangelium per annos 30 prædicavit, & Altenburgi annis 5 & amplius epiſcopatum adminiſtravit, qui poſtea Lubecam eſt tranſlatus.

Manuel Comnenus homo perfidus.

6. In Oriente Imperator fuit Manuel Comnenus, quē Nicetas ſcribit Calone Johanne natum, alii verò humili & abjecto loco. Cœpit imperare anno Chriſti 1143, & imperavit annos 37. Princeps ingenioſus, ſed levis & perfidioſus, monſtroſarumque opinionum in diſputationibus amans. Conradum Imp. ſub ſpecie amicitiæ inſigni perfidia afflixit, ejuſque exercitum contra Turcos & Saracenos eductum ferro, fraude & veneno debilitavit, ſubmiſſis panibus ex farina & gypſo commolito paratis. Sub hoc Manuele etiam in Græcia diſputari cœptum eſt de Miſſa, an in ea fiat à ſacerdote oblatio Filii Dei pro vivis & mortuis. Peuc. fol. 879. Obiit hic Manuel in monaſterio.

In Græcia diſputatum eſt de Miſſa.

Balduinus Hieroſolymorū rex.

7. In regno Hieroſolymorum Fulconem ſecutus eſt filius Balduinus impubes, rex in ordine quintus, qui cœpit regnare anno Chriſti 1142, & regnavit annos 24. Ancipiti fortuna cum Saracenis conflixit, multa impedimenta à Manuele Comneno Conſtantinopolitano Imperatore perpeſſus. Ei auxilium tulerunt Conradus Suevus Imp. terra, & Ludovicus Francorum rex mari. Sed nihil eſt profectum propter Manuelis perfidiam, ut ſuprà dictum. Conradus enim Imp. inopia commeatus è medio curſu retractus bonam partem exercitus amiſit, ab inſequentibus Saracenis miſerabiliter trucidatam. Aſcalonem tandem Balduinus deditione cepit, & poſtea è vita deceſſit in Berytho urbe Syriæ. Scribunt autores Damaſcum urbem capi potuiſſe niſi diſſenſio inter principes Chriſtianos orta omnem conatum eliſiſſet.

Vladiſlaus II Poloniæ rex.

8. In Polonia Vladislaus II anno Chriſti 1141 regnare cœpit, & regnavit annos 5. Cum fratribus inteſtinum bellum geſſit, turbas dante Chriſtiana uxore, quæ fuit filia Henrici V. Imp. Quum autem obſideret fratres in urbe Poſnania, diris & execrationibus obrutus ab ar-

chiepiſcopo Gneſnenſi, & à fratribus oppreſſus, in Germaniam profugit inops, opem à Conrado Imp. petiturus. Vxor verò cum liberis regni finibus ejecta eſt. Ad regnum evocatur frater, anno Chriſti 1146, Boleslaus IV cognomento Criſpus. contra quem Conradus Imperat. Vladislaum profugum defendere & cum conjuge & liberis in regnum reſtituere eſt conatus. Poloni Moſcovitico bello implicati primùm quidē ſe Vladislaum recepturos promiſerunt, ſed poſtea mutato conſilio recuſarunt, & cauſſam Imperatoris judicio committentes pacem conſecuti ſunt. Recenſetur ſub hoc Vladislao hiſtoria Petri Dani, qui quum in venatione liberiùs eſſet cum rege jocatus in extremam calamitatem eſt conjectus. Noctu quum uterentur vili ſtragulo rex ad Petrum dixit: Tua uxor meliùs cubat cum abbate quam nos; cui Petrus par pari reponens, & tua, inquit, cum Dobieſſo nobili Germano molliùs quieſcit. Qua voce rex & regina vehementer offenſi, neque hanc contumeliam fovendam rati, Petrum Danum lingua & oculis exſectis in exilium emiſerunt. Dreſſ. fol. 614. *Petri Dani jocus intempeſtivus.*

9. In Vngaria poſt Belam cæcum regnare cœpit Geyſa II anno Chriſti 1147, & regnavit annos 20. Valde celebratur ejus pietas. Repreſſit Teutones & Saxones in Vngariam irruentes. *Geyſa II. Vngariæ rex.*

10. In Gallia Ludovicus rex, qui Conrado Imp. contra Saracenos in expeditione in Syriam ſe aſſociavit, ut dictum eſt, repudiata Leonora Wilhelmi Ducis Burgundiæ filia duxit Conſtantiam Alphonſi regis Galliciæ filiam. Leonora verò nupſit Henrico Andegavenſium Duci. Sed quum Ludovicus neque ex altera conjuge ſobolem maſculam ſuſciperet, per communes preces tandem à Deo exauditus filium adeptus eſt Philippum anno Chriſti 1165. *Ludovicus Galliæ rex repudiata uxore aliã ducit, & repudiata alii nubit.*

11. In Anglia regnat Stephanus, excluſa Mathilde Henrici I filia, & Gaufredi Andegavenſis vidua, ut ſuprà dictum. Hinc bellum eſt ortum inter Stephanum & Mathildem, ubi Stephanus captus & pactis conditionibus libertati & regno eſt reſtitutus. Sed Henricus Mathildis filius defuncto Gaufredo patre Andegavenſem principatum conſecutus collecto ſuorum exercitu ex Gallia in Angliam trajicit matri contra Stephanum regem opem laturus, quod factum eſt anno Chriſti 1144. *Stephanus Angliæ rex.*

Nota tabulam:

Henricus I. Anglus.

Henricus V. Imp. —	Mathildis. —	Gaufredus Andegavenſis Dux.
	Henricus II Anglus.	

FRIDERICVS I, COGNOMENTO BARBAROSSA.

Fridericus quur Barbaroſſa dictus.
Friderici autoritas.
Friderici ſtudium in tranquillitate Germaniæ.

Fuit Conradi III Imp. nepos ex fratre, ab Italis per contumeliam dictus Barbaroſſa à ruffa barba, alias Ænobarbus, q. d. kupferbarth. Matrem habuit Juditham filiam Henrici Nigri Bavariæ Ducis. Tanta fuit ejus autoritas, ut Conradus moriturus ſuo eum ſuffragio Imperio deſtinarit, præterito filio, cujus ætas erat matura. Hoc vero προβούλευμα cæteri proceres amplexi ſunt. Cœpit imperare anno Chriſti 1152, & imperavit annos 38. Princeps optimus & à furiis Pontificiis horrendis modis agitatus. Magnum ejus in pacanda Germania fuit ſtudium, unde Germaniæ principes conciliavit, & diſſidium quod erat inter Henricum Auſtriacum vitricum & Henricum Leonem Saxonem privignum de Bavariæ principatu ſapientiſſimè diremit. In hac compoſitione Auſtriacus titulo Ducis decoratus eſt, quæ prima eſt origo tituli Ducum Auſtriæ, quum antea eſſent Marchiones. Accidit hoc anno Chriſti 1156. Germania pacata Italiam eſt ingreſſus, ut ibi compoſitis motibus de more Romæ coronaretur. Motus erant hi: Exules Apuli à Rogerio Siculo expulſi petebant reſtitutionem. Mediolanenſes intentabant perpetuam ſervitutem liberis civitatibus, quæ petebant ſe defendi. A Veronenſibus Imperator urbe excluſus, eò quod à Pontifice nondum eſſet renunciatus, tale in illos ſtatuit exemplum, ut cæteras urbes haberet obſequentiores. Hiſce ita peractis Romæ à pontifice Adriano IV coronatus eſt anno regni tertio. In Germaniam reverſus, diſſidium quod erat inter Arnoldum Epiſcop. Moguntinum & Hermannum Palatinum qui totam

Auſtria fit Ducatus.
Fridericus Italicos motus componit.
Fridericus componit

tam Germaniam commoverant ſuſtulit, ubi Moguntino quidem propter ætatem & ordinem pepercit, Palatinum verò coëgit vivum canem poſterioribus pedibus ad humeros religatum in ſpectaculis publicis circumferre, quæ fuit pœna principum publicā pacem turbantium, quemadmodum olim apud Perſas ſtationis ſuæ deſertor cogebatur nudam meretricem geſtare. Poloniæ quoque regem Boleslaum pacem petere coëgit, quam conceſſit ſi annua tributa ſolveret, bellum mulcta redimeret, & præſidiarios equites exercitui contra Mediolanenſes adjungeret. Magna certè hæc fuit autoritas apud exteros principes, quæ deinde perfidia pontificum valdè eſt diminuta, maximè vi anathematum, unde hoc effectum eſt, ut Imperator aliquoties in Italiam fuerit pertractus. Etenim propter Mediolanenſium rebellionem expeditionem ſecundam in Italiam ſuſcepit Fridericus. Mediolanenſes Longobardiæ imperium certò ſibi deſpondebant, & priorem Imperatoris clementiam mollitiem interpretati, Pontificum verò inſtinctu confiſi, in quædam oppida protervius agebant, quod moleſtè tulit Cæſar, moleſtiùs verò Adriani Pontificis reſponſionem; qua ſui juris eſſe dixerat imperium tribuere cui vellet. Mediolanum igitur vi expugnatum ſolo æquaturus erat Imperator; niſi cives ſtrictos gladios de cervicibus ſuſpenſos ſigna reatus geſtantes culpam fuiſſent deprecati. Sed vix inde digreſſo Imperatore in Burgundiam, Mediolanenſes novis federibus ſeſe muniunt, aſcito in ſocietatem Wilhelmo Siculo & magno Cardinalium numero. Inſtigatur Pontifex ut Imperatorem excommunicaret, qui dum anathematis fulmen in Fridericum meditatur, hauſtu aquæ in qua muſca ſubmerſa fuit enecatus ſcribitur anno Chriſti 1159. Exſecutus eſt excommunicationis fulmen Adriani ſucceſſor Alexander III, & Venetos adverſus Fridericum irritavit. Hac re non leviter perturbatus Cæſar in bellum acriùs incumbit, & Mediolanum vi captum diripit, diruit & funditùs delet. Sed Papa Alexander in Galliam ſeſe receperat, unde reverſus in Italiam de-

Diſſidium inter Moguntinum & Palatinum.

Ignominioſa Palatini pœna.

Fridericus Poloniæ regem ſibi facit tributarium.

Mediolanenſium rebellio Fridericum in Italiam trahit.

Adrianus Pontifex ſibi arrogat imperium.

Mediolanenſium pœnitentia.

Mediolanenſes redeunt ad ingenium ſuum.

Adrianus Papa excommunicat Fridericum, & miſerè obit. Alexander III *Papa inſurgit contra Fridericum. Mediolani excidium. Mediolani inſtauratio.*

denuo inflammat Venetos, quibus ſeſe adjunxerunt Mediolanenſes exules, & urbem repararunt. Cogitur Imperator cum exercitu redire in Italiam, Romam capit, Calixtum Pontificem creat. In hoc tumultu Alexander Papa cuſtodibus habitu nautico deceptis Venetias evaſit. Perſequitur eum Otho Friderici filius, ſed à Ciano Venetæ claſſis ductore captus Venetias adducitur. Alexandro hæc victoria pergrata fuit, adeò ut Ciano urbem ingreſſo annulum aureum porrexerit quo in mare projecto id ſibi deſponderet, & ſanxit deinde ut Veneti duces quotannis idem facerent ſtato die, qui ritus hodie etiam obſervatur in die aſcenſionis Dominicæ. Fridericus igitur in anguſtias redactus tum propter felices Saladini in Aſia ſucceſſus, tum propter filii captivitatem, amicorum hortatu Venetias profectus & ad pedes Alexandri procumbens abſolutionem petit, ubi Alexander non contentus Imperatoris modeſtia collo Imperatoris pedem imponens acclamari juſſit: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leones & dracones. Imperatori reſpondenti: Non tibi ſed Petro, reclamat Papa: Et mihi & Petro. Hoc modo impetravit abſolutionem. Mira Imperatoris patientia qua in cauſſa meliore ſupplex eſt factus Papæ. Nimirum religionis opinione hoc factum eſſe nullum eſt dubium. Venetiis dum eſſet Cæſar cum Wilhelmo Siculo tranſegit, cujus filiam Conſtantiam Henrico filio deſpondit. Longobardos etiam certis pactionibus imperio ſubdidit. Facta hæc ſunt anno Chriſti 1177. Ex Italia rediit deinde Fridericus in Germaniam, ubi quum migraturus eſſet in Aſiam, certamina ex proſcriptione Henrici Leonis orta ſuſtulit, & Bohemiæ ducibus regium titulum tribuit, id quod alii de publica renunciatione intelligunt. Ducatus Saxonici dignitatem accepit Bernhardus Anhaltinus filius Alberti Urſi. Bavaria in Othonem Wittelsbachum tranſlata eſt. Bernhardus Anhaltinus duos habuit filios, Albertum & Henricum, ab illo Duces Saxoniæ, ab hoc Principes Anhaltini deſcendunt. Ex hac imperii conſtitutione probabile eſt prodiiſſe Senatum VII Electorum, quandoquidem poſt hunc Fridericum in hiſtoriis celebrantur ſuffragia Regis Bohemici, Ducis Saxoniæ, Palatini ad Rhenum & Marchionis Brandeburgenſis, quorum principum autoritate poſtea pontificiæ tyrannidis robur

Calixtus creatur Papa contra Alexandrum.

Otho Friderici filius capitur à Venetis.

Venetarū aureus annulus in mare projectus.

Fridericus Alexandro Papæ Venetiis fit ſupplex.

Papæ Alexandri impudentia.

Tranſactio Cæſaris & VVilhelmi Siculi.

Friderici reditus in Germaniam.

Bohemia fit regnum.

Origo Ducum Saxoniæ & principum Anhaldinorum.

Origo Electorum.

robur temporis progreſſu debilitatum eſt. Hoc modo quum Fridericus Germaniæ & Italiæ rebus conſultum eſſe judicaret, in Aſiam expeditionem ſuſcepit ut crudele hoſtium latrocinium depelleret. Etenim Saladinus Ægypti Sultanus tanto ſucceſſu belle gerebat in Syria, ut capta Hieroſolyma aliiſque urbibus jam tota Aſia videretur potiturus. Feliciter igitur Saladinum repreſſit Fridericus, & Aſiam a Saracenis liberavit, adeò ut ſi diutius ſuperſtes fuiſſet Fridericus, Saraceni & Turci penitus extingui potuiſſent, vel ſaltem ex Syria & Ægypto expelli. Hiſce ita geſtis Fridericus labore & æſtu defatigatus poſt ejectionem Saladini, ex Armenia quum deſcendiſſet in flumē lavandi cauſſa, in hepatis morbū incidit, quo intra paucos dies in Seleucia Syriæ extinctus eſt. Cadaver à filio Friderico honorificè in Tyro, quæ poſt amiſſam Hieroſolymam fuit arx Chriſtianorum, ſepultum eſt. Ex uxore Beatrice filia Reginaldi Comitis Veſontionis in Burgundia nati ſunt ei quinque filii, Henricus ſucceſſor in Imperio, Fridericus, Otho Comes Burgundiæ maternæ dotis hæres, Conradus Sueviæ Dux, & Philippus qui poſt fratrem Henricum imperavit.

Friderici expeditio in Aſiam.

Fridericus reprimit Saladinum & Saracenos.

Friderici obitus.

Friderici poſteri.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Adrianus IV, Alexander III, Calliſtus III, Paſchalis III, Lucius III, Vrbanus III, Gregorius VIII, Clemens III. Ex hiſce Adrianus & Alexander ſunt celebratiores. Adrianus IV ab anno Chriſti 1154, ſedit annos 4 & menſes 8, homo ſuperbus, qui per literas Imperatori Friderico ſignificavit, Imperium tanquam feudum à Papa Imperatoribus concedi. quod indignè tulit Cæſar & Ordines imperii. Reſponderunt igitur Papæ, Imperatoriam dignitatem à Deo & libera electione Electorum & Ordinum pendere, Papæ verò coronatione tanquam ſigno legitimæ electionis comprobari. Hinc ſimultas orta eſt inter Fridericum & Pontificem, ex qua Pontifex deinde autor fuit Mediolanenſibus ut à Cæſare deficerent. Ex deglutatione muſcæ ut diximus obiit. Poſt ejus obitum duo ſimul Papæ per ſchiſma à Cardinalibus electi ſunt, Alexander III & Victor IV, quorum alter alterum excommunicavit. Requiſita eſt Imperatoris autoritas, & ſede dejectus Alexan-

Octo Papæ.

Papa imperium tanquam feudum vult concedere Imperatori.

Papæ coronatio non eſt imperii traditio.

Simultas inter Papã & Cæſarē.

Duo Papæ ſimul eliguntur, unde ſchiſma.

Alexander, Victor verò confirmatus. Hinc Alexander in Galliam fugiens in concilio Claremontano Cæſarem & Victorem excommunicavit,& deinde ut ſupra dictum eſt miris modis Fridericum divexavit. Sedit autem Alexander annos 22. & legem tulit, ut deinceps nemo præter Cardinales Pontificis eligendi poteſtatem haberet.

Petrus Lombardus magiſter ſententiarum. *Petrus Comeſtor.* *Euſtathius commentator.* *Thomas Cantuarienſis Epiſcopus.*

2. Petrus Lombardus Epiſcopus Pariſienſis hoc tempore, videlicet circa annum Chriſti 1160, compoſuit quatuor libros ſententiarum, unde Magiſter ſententiarum eſt dictus. Celebris etiam fuit Petrus Comeſtor natione Gallus, qui hiſtoriam ſcholaſticam ſcripſit circa annum Chriſti 1163. Item Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcopus qui in Homeri opera commentatus eſt. Item Joachimus Calaber abbas in Calabria, qui vixit circa annum Chriſti 1180. Item Thomas Epiſcopus Cantuarienſis in Anglia, qui in templo trucidatus martyr factus eſt & ab Alexandro III Papa inter ſanctos connumeratus anno Chriſti 1171. Hujus reliquias deinde effodi & cremari juſſit Henricus VIII Angliæ rex circa annum Chriſti 1538.

Gradus dignitatum in Academiis.

3. Scholaſtici ordinis tituli poſt Lombardi ſententias inveniuntur uſurpati, ubi diſtincti docentium ac diſcentium gradus in Academiis eſſe cœperunt, ut Baculareorum, Licentiatorum, Doctorum & Magiſtrorum. Plura vide apud Dreſſ. Millen. 6. fol. 279, & ſeqq.

Alexius Comnenus.

4. In Oriente Imperator fuit Alexius Comnenus filius Manuelis, puer adhuc & Andronici patruelis tutelæ à patre commendatus. Cœpit imperare anno Chriſti 1180, & imperavit annos 3. Verùm ab Andronico imperium affectante immaniter ſtrangulatus & plumbeæ arcæ incluſus in mare demerſus eſt, acclamantibus cædis ſociis illud Homeri: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω.

Andronicus.

Poſtea Andronicus imperavit annos 2, vir fraudulentus & lupini ingenii, qui ſuis quoque conſanguineis non pepercit. Quum verò Iſaacius Angelus, quem ad ſupplicium corripi mandaverat, adverſus ipſum ſeditionem moviſſet, in fuga comprehenſus, altera manu & oculo mutilatus & fruſtillatim uncis vulgi & harpagonibus diſcerptus eſt.

Iſaacius Angelus.

Succeſſit Iſaacius Angelus, qui ab anno Chriſti 1185, imperavit annos 9, & menſes 8, homo timidiſſimus & idcirco truculentus ac ſævus, interim ut Byzantinis placeret exules reſtituit & ſic urbem quodammodo inſtauravit. Bellum movit in Siculos, quos mari par-

partim fame necavit, partim ad Theſſalonicam diſſipavit, & poſtea cum Wilhelmo rege Siculo ultionem meditante pacem fecit. In Walachos quoque (quorum in hac hiſtoria prima eſt mentio) novis defectionibus imperium detrectantes aliquoties infeliciter movit. Quum in Alexium Comnenum Cypri tyrannum navigaret, claſſis tempeſtate disjecta, & ad ſcopulos confracta eſt. Fridericum Barbaroſſam ad Helleſpontum aditu Aſiæ & trajectu prohibiturus aliquot præliis caſtigatus à bello deſiit, & deinde inita amicitia commeatu Fridericum juvit. Miſerè periit imperio & oculis privatus à fratre, quē à Turcis auro redemerat. Peuc. fol. 883. *De VValachorum ſede & origine vide Peucer. fol. 882 & 883.*

5. In regno Hieroſolymitano Balduino ſucceſſit Almericus frater anno Chriſti 1165, & regnavit annos 12. Invaſit Ægyptum & dimicavit cum Saracone Suldano, & hujus ſucceſſore Saladino, ſed infeliciter. Suppetias tulit Almerico Fridericus Imp. ſed ante res confectas Almericus obiit, & ſuo obitu Saladini animum valdè confirmavit. Fuit Almericus ſextus rex Hieroſolymorum, eique ſucceſſit Balduinus IV ex ſorore Sibylla nepos, filius Wilhelmi Longateſpatæ Marchionis Montisferrati filii, qui Saladini copias bis fudit & delevit. Vitricum habuit Guidonem Luſignanum, cui mater Sibylla nupſerat. Hic extruſo privigno Balduino, in adminiſtrationem regni, & tandem privigno mortuo in ipſum regnum vi ſeſe ingeſſit, quumque in ſuſpicionem veneni puero dati veniſſet, bello petitus eſt à Raimundo comite Tripolitano, qui teſtamento conſtitutus erat tutor. Peucer. fol. 872. *Almericus Hieroſolymæ rex.* *Balduinus IV Hieroſolymæ rex.*

6. In Polonia Vladiſlaus II exulem agit, cujus reſtitutionem contra Boleslaum fratrem vi & armis molitus eſt Fridericus Cæſar, qui Boleslaum eò adegit ut cum fratribus pacem petiverit & impetraverit ea conditione, ut fratrem Vladislaum reſtitueret, & ſuis impenſis 300 milites ad bellum Italicum mitteret. Porrò quomodo hoc tempore diviſa ſit Sileſia inter Vladislai fratres, enarrat Dreſſer. Millen. 6. fol. 605. Poſt Vladislaum rex Polonorum factus eſt Miecislaus anno 1177, ſed propter tyrannidem regno eſt exutus, eique ſucceſſit Caſimirus II cognomento Juſtus anno 1184, qui Poloniæ ethnarcha creatus eſt, & ſalutaribus conſiliis regnum adminiſtravit. Prutenos & Pometanos æquitate vicit ſibique *Vladiſlaus Polonus exul per Fridericũ Imp. reſtituitur.* *Miecislaus Poloniæ rex.* *Caſimirus II ethnarcha Poloniæ.*

tributarios fecit. Ruſſos rebelles ſuperavit.

Stephanus III Vngariæ rex. 7. In Vngaria poſt Geyſam II rex declaratus eſt Stephanus III, qui ab anno Chriſti 1165, regnavit annos undecim, & menſes 8. Fortiter ſe defendit contra Ladislaum Belæ filium. Mortuo Stephano III ſucceſſit *Bela III Vngariæ rex.* frater Bela III, & regnavit annos 23. Hic ejecit fures & latrones à quibus regnum horribiliter infeſtabatur.

Bohemici regni initium. 8. Ducatus Bohemiæ fit regnum. Nam Vladislaus Bohemorum Dux Ratisbonæ à Friderico Imp. in celebri principum conventu rex creatur anno Chriſti 1158. Mutavit inſignia & pro nigra aquila accepit album leonem cum cauda bifurcata. Ante annos 72 Vratislaus ab Henrico IV Imp. appellatione regis Boëmici fuerat ornatus, ſed uſque ad hoc tempus nemo principum Bohemicorum hoc titulo uſus fuit.

Auſtriaci Ducatus initium. 9. Marchionatus Auſtriæ fit Ducatus, & primus Dux creatur Henricus Marchio VIII. Factum eſt hoc Ratiſbonæ anno Chriſti 1156. Bucholtz.

Philippus Galliæ rex. 10. In Gallia Philippus Ludovici filius inauguratus eſt rex anno Chriſti 1179, & regnavit annos 44.

Anglica tranſactio. 11. In Anglia inter Mathilden & Stephanum regem poſt longam contentionem pax tranſigitur ea lege ut Stephanus dum viveret rex haberetur, poſt obitum verò Henricus Mathildæ filius regnum obtineret. Moritur autem Stephanus anno Chriſti 1154, & ſuccedit in regnum *Henricus II Angliæ rex.* Henricus II anno 1155, regnavitque annos 33. Dotali jure Toloſatem Comitatum à Raimundo repetens Ludovici Gallorum regis arma in ſe concitat; ſed pax tandem facta eſt, ubi Margareta Ludovici regis filia Henrici filio eſt deſponſata. *Henrici perfidia.* Non veritus eſt hic Henricus Eccleſiaſticæ libertati manus injicere, cui quum maſculè ſeſe opponeret Thomas archiepiſcopus Cantuarienſis Angliæque Cancellarius, à rege in exilium actus eſt anno 1165, & poſt ſeptennium inde revocatus in Angliam, putans ſe regi reconciliatum, in templo Cantuarienſi à ſubornatis ſicariis nefariè trucidatur, rege ut ferunt aſſentiente. Cum Philippo Gallorum rege decrevit expeditionem Hieroſolymitanam, ſed mox rupto fœdere Richardus Angli filius relicto patre Galli partes ſequitur, & quum Gallus Cenomanos & Turones occupaſſet, ex ira & indignatione Henricus Angliæ rex Chinone in Normannia moritur anno Chriſti 1189. Jovius.

12. Ru-

12. Rutaceum ſertum inter inſignia accepit à Friderico Imp. Bernhardus II, Alberti Vrſi filius. Hoc conſpicitur hodieque in inſignibus Ducum Saxoniæ. Factum eſt anno Chriſti 1180. Bucholtz. *Rutaceum ſertum in inſignibus Ducum Saxoniæ.*

13. Livonia à vicinis debellata Chriſtum agnoſcere cœpit anno Chriſti 1186. Peuc. fol. 915. *Livonia recipit Chriſtianam religionem.*

14. Ordo Teutonicus, hoſpitalis S. Mariæ in Jeruſalem, cœpit anno Chriſti 1189. Primus magiſter hujus ordinis fuit Henricus Walpot. Bucholtz. *Ordo Teutonicus.*

HENRICUS VI.

Filius fuit Friderici Barbaroſſæ, à patre ante diſceſſũ ex Europa conſenſu procerũ Imperio præfectus. Cœpit imperare anno Chriſti 1191, & imperavit annos 7. Uxorẽ habuit Conſtantiam filiã Rogerii Siculi, è monaſterio eductam, quæ ad eum Siciliæ regnũ attulit, & jam quinquagenaria filiũ enixa eſt Fridericũ in ſacello publico, quod extrui curavit Henricus ut ſpectari partus poſſet, ne ſuppoſititius crederetur. *Henrici uxor.* Adverſarios habuit epiſcopos Colonienſem & Leodienſem; quos tamen facilè compreſſit Leodienſe interfecto. *Henrici adverſarii.* Italiam ingreſſus & à Cœleſtino Papa coronatus Apulos & Siculos defectionem molientes compeſcuit, & autores exquiſitis ſuppliciis mulctavit, quibuſdam excoriatis, aliis excæcatis, & qui imperium affectaſſent ignita corona redimitis. Ob hanc ſuppliciorum atrocitatem Aſper cognominatus eſt. *Henrici res in Italia geſtæ, ubi propter atrocitatem dictus eſt Aſper.* Italiæ præſides novos impoſuit. Fratri Philippo, quem Heturiæ præfecerat, in uxorem dedit Irenen Alexii Imperatoris Græci ſororem, quæ promiſſa fuerat Tancredo notho filio Rogerii, quem deinde quod regnum invaſerat oculis privatum in Teutoniam miſit & regnum ſibi vendicavit. Pontificis hortatu & patris exemplo expeditionem inſtituit in Aſiam contra Saracenos. *Henrici expeditio in Aſiam.* Cognito enim obitu Saladini magna ſpes erat de recuperanda Aſia & terra ſancta. In hac expeditione multa feliciter peracta fuerunt: & feliciùs progreſſus fuiſſet Henricus cum delectis ſuis ſociis niſi præmatura mors inchoatum opus interrupiſſet, qua comperta elapſi ſocii redierunt in Europam. Ipſe enim Henricus ex Germania in Siciliam reverſus dum claſſem cogit, Meſſanæ in Sicilia in febrem ardentem incidit ex potu veneni, quod propter *Henrici obitus.*

adulteria conjugem propinaſſe ferunt. Ea extinctus eſt, & Panormi ſepultus. Ingenio multùm fuit diſſimilis patri, magis voluptatibus addictus quam reipublicæ, libidinoſus & vindictæ cupidus.

Synchroniſmus.

Papa quærit ſeparationem ſacerdotum ab uxoribus.

1. Romæ pontifex fuit Cœleſtinus III, qui ab anno Chriſti 1191 ſedit annos 7. Legatum miſit Cardinalem in Poloniam & Bohemiam, ut ſacerdotes à legitimis uxoribus ſepararet. Sed à Bohemis malè eſt exceptus, ut vix vitæ periculum evitaret.

Alexius Angelus.

2. In Oriente Imperator fuit Alexius Angelus, qui cœpit imperare anno Chriſti 1195, & imperavit annos 8. Fuit filius Iſaacii, & aliquandiu propter crudelitatem patrui profugus, ſed mox concitatis in exilio Francis & Venetis fugato patruo imperium recuperavit. Plura vide apud Peuc. fol. 884. &c.

Saladinus deſtructor regni Hieroſolymitani, quod duraverat annos 88.

3. In regno Hieroſolymitano quum Luſignanus propter expulſum privignum bello peteretur a Raimundo, ut ſupra dictum eſt, attraxit ex Ægypto Saladinum, qui utroque oppreſſo rebus Chriſtianis in Palæſtina, Syria & Meſopotamia magnas clades intulit, & tandem regnum Hieroſolymitanum delevit planè & deſtruxit, quod refertur ab aliis ad annum Chriſti 1187, quo imperavit Barbaroſſa.

Saladini obitus.

4. Saladinus domitor ille Orientis, Ægypti Sultanus, relictis novem filiis, quos omnes patruus Saphadinus præter unum amicorum virtute tectum necaverat, obiit anno Chriſti 1194. Jam moriturus poſtulaſſe ſcribitur, ut in funere ſuo interior tunica haſtili ſuffixa tanquam trophæum geſtaretur proclamante præcone: Saladinus Aſiæ domitor ex tanto regno tantiſque opibus nihil aliud quam hoc ſecum auffert. Fertur fuiſſe autor ſectæ Mamalucorum, qui regnum Ægypti annos circiter 200 tenuerunt. Sunt autem Mamaluci Syriaca lingua iidem qui miniſtri ſeu ſtipendiarii, qui ex Chriſtianis fiebant Mahometani, & quia ad belli adminiſtrationem præter cæteros inſtructi erant, etiam Sultani ex iis eligebantur. Deleti ſunt à Solymo Turca anno 1517. Dreſſer. fol. 542.

Mamaluci.

Leſcus IV. Poloniæ rex.

5. In Polonia rex renunciatus eſt Leſcus IV qui cog-

momento dictus eſt Albus anno Chriſti 1194. Certavit cum eo de principatu Miciſlaus patruus. Erat id temporis Pomeraniæ Capitaneus Swantopoldus, qui quum tributum magnum deberet, pro pecunia vim adferebat, & regem improviſo opprimebat in balneo ſedentem. Unde quum conſcenſo equo aufugeret, ipſe inſecutus cum multis aliis eum trucidavit.

Swantopoldus Pomeraniæ Capitaneus occidit regem Polon.

6. Philippus Galliæ & Richardus I Angliæ rex ad Hieroſolymitanam expeditionem ſe parant, ut inter ipſos convenerat. In Siciliam appulere, ubi hybernarunt. Deinde Richardus Sicilia ſolvens vi tempeſtatis in Cyprum eſt ejectus, quam bello cepit præſidioque firmavit, illinc ad Philippum Ptolemaida obſidentem profectus eſt, quam paucis poſt diebus conjunctis viribus expugnavit. Mox ſuborta inter reges diſcordia Philippus in Galliam redit relicto Othone Burgundiæ Duce copiarum ſuarum præfecto, Richardus verò in Syria remanſit, & Cyprum regno Hieroſolymitano permutavit, unde rex Hieroſolymorum cum poſteris dictus eſt. Facta eſt hæc permutatio inter Richardum hunc & Guidonem Luſignanum. Vide Jovium in Chron. Angl. & Peucerum fol. 873. Porrò Guidonis Luſignani poſteri regnum Cypri tenuerunt uſque ad Jacobum Luſignanum regem ultimum, quo mortuo, quum vidua quæ Veneta mulier erat propter pericula a Turcis impendentia regno ſeſe abdicaret, Veneti Cyprum ſibi junxerunt, quod accidit imperante Friderico III circa annum Chriſti 1440. Vide Peucerum fol. 873 & 1275.

Philippi Galliæ & Richardi I Angliæ regum expeditio Hieroſolymitana.

Richardus Angliæ rex Hieroſolymorum.

Regnum Cypri transfertur ad Venetos.

PHILIPPUS.

Fuit filius Friderici Barbaroſſæ, frater Henrici VI, qui poſt obitum reliquerat filium Fridericum, quem pater conſenſu ordinum imperii in cunis regem Romanorum fecerat. Mortuo igitur Henrico, Philippus frater inſtat apud proceres, ut Friderico traderetur imperium, & quum adhuc puer eſſet, ſibi tutorio nomine petebat adminiſtrationem, quemadmodum pater teſtamento caverat. Facilè hoc Philippus impetraſſet, niſi principum deliberationes turbaſſet Innocentius III Papa, homo ſceleratus, qui ſummo odio perſequebatur Barbaroſſæ poſteritatem ne ſuis prædeceſſoribus inferior videretur.

Papa Innocentius III turbas dat in electione Imperatoris.

Acerbiſſimam autem indignationem conceperat Pontifex adverſus hunc Philippum propterea quod quum præſes Hetruriæ eſſet, in quibuſdam Papæ ſeſe oppoſuiſſet. Quare falſis criminationibus Philippum apud Ordines prægravatum anathematis fulmine notabat, & ſe potius univerſam Italiam in diſcrimen poſiturum quàm huic Imperium conceſſurum ſuperbiſſimè interminabatur. Hinc inter principes diſſenſio. Alii enim territi deſerto Philippo ſententias inflexerunt ad Bertholdum Zaringiæ Ducem, hominem ſordidè avarum, alii à partibus Philippi perſtiterunt. Bertholdus periculum metuens imperium repudiebat. quod Pontifex indignè ferens Palatinum & Colonienſem impulit, ut Othonem Henrici Leonis filium Imperatorem facerent. Ut autem hoc faciliùs fieret, Pontifex Othoni coronam promiſit, & Philippum anathemate percuſſit, ſcilicet ut reliquos principes à Philippo abduceret. quod factum eſt. Hinc nova bella exarſerunt. Tandem Philippus Othonem conſerto prælio ad Moſellam repulit, Hermannum Thuringiæ Landgravium à quo Erfordiæ obſeſſus fuerat, pacem petere coëgit, Adolphum Colonienſem Epiſcopum in ordinem redegit, à quo deinde imperii inſignia Aquiſgrani accepit. Ob hoc Colonienſis à Papa excommunicatus eſt & loco motus, eique ſubrogatus Bruno. Sed Philippus Othonem obſedit Coloniæ, quem urbe exeuntem fudit, & Brunonem vi introductum cepit, vinculiſque coërcuit. Otho verò in Angliam profugit, cujus ſocii rebus ita deſperatis ad Philippum defecerunt. Tandem Otho videns principes ſeditionibus feſſos, ipſe conſilium invenit ad placandum Pontificem; nimirum filiæ nuptias promiſit Richardo Pontificis ex fratre nepoti. unde quũ Papa videret Thuſciam, Spoletum & Marchionatum Anconæ venire in poteſtatem nepotis, cupidiſſimè oblatas occaſiones amplexus Philippum anathemate exſolvit, eumque Othoni placavit. Cum Othone ita tranſactum eſt, ut ei Philippus filiam ſuam deſponderet, ipſe imperium retineret, & poſt obitum Othonem ſucceſſorem haberet. Tantam rerum confuſionem in Imperium intulit unus Papa Innocentius III. Cœpit Philippus imperare anno Chriſti 1199, & imperavit annos 10, aliis 9 & 3 menſibus. Quum ergò poſt varios illos motus res ad tranquillitatem eſſet perducta, Philippus Bamberga

Papa adverſarius Philippi.

Bertholdus Zaringiæ dux reſpuit imperium.

Papa Philippo præfert Othonem Henrici Leonis filium.

Philippus anathemate feritur.

Philippus reprimit adverſarios ſuos.

Colonienſis Epiſcop. excommunicatus.

Inter Philippum & Othonem reconciliatio.

Philippi imperium.

gam curandi corporis cauſſa ſeceſſit, ubi phlebotomia uſus in conclavi ab Othone Palatino de Witelsbach ſcelerate interfectus eſt pugione in jugulum Imperatoris adacto. Cauſſa cædis fuit, quod Imperator ei ſpem fecerat de nuptiis filiæ Kunegundæ, quam deinde dedit Wenceslao Ottocari Boemici regis filio, idque propter Witelsbachii infamiam ex injuſta cæde contractam. *Philippi miſerabilis interitus.*

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifex fuit Innocentius III, qui ab anno Chriſti 1198, ſedit annos 18. Condidit capitulum Venerabilem in lib. 1. decret. tit. 6. in quo jus ſibi vendicat electum Cæſarem examinandi, & ſi ſit idoneus approbandi, rejiciendi verò ſi ſit indignus. Quæ bella in Imperio incenderit, jam diximus. Autor eſt multarum decretalium quæ extant, & ante pontificatum ſcripſit libellum de vilitate conditionis humanæ. Plura de hoc in ſequentibus. *Innocentius III, Papa.*

2. Dominicus natione Hiſpanus inſtituit Ordinem prædicatorum anno Chriſti 1206. Circa hoc ſeculum latiſſimè diffuſæ ſunt Monachorum familiæ, pietatis, doctrinæ Chriſtianæ ac liberalium artium publicæ ac nocentiſſimæ peſtes. Ante Dominicum duæ fuere ſectæ, quæ unum autorem Bernhardum profeſſæ, legibus, moribus cultuque inter ſeſe plurimùm diſcrepabant, altera erat pauperum Lugdunenſium, altera humilium Italorum. Illi cibo oſtiatim emendicato victitabant, exempla Apoſtolorum jactitantes, ſi concionabantur in hominum oculis. Sed à pontificibus tandem repudiati ſunt, ſuccedentibus Dominicanis & Franciſcanis. Peuc. fol. 924. *Dominicus autor ordinis prædicatorū.*

3. In Orientali imperio magna ſeſe hic effert mutatio. Nam Alexius junior, filius Iſaacii, ſuſpectus de colluſione cum Francis & Venetis, qui impunè per Græcorum provincias graſſabantur, per ſeditionem repulſus eſt, eique ſucceſſor datus Nicolaus Canabus minùs idoneus ad imperium. Hinc Alexius Ducas cognomento Murzuphilus Alexium juniorem ſub ſpecie amicitiæ ad ſe tractum plebi vinciendum objecit, Nicolaum verò præſidio deſtitutum cepit, & ſic utroque amoto imperium invaſit. Alexium laqueo ſuſtulit, & deinde Baldui- *Turbæ in imperio Orientali.* *Alexius Ducas invadit imperium.*

num Flandriæ Comitem (qui cum Bonifacio Marchione Montisferrati & Henrico S. Pauli Comite in Aſiam contra Turcos & Saracenos moverat) bello adortus eſt, ſed repulſus inter urbem Conſtantinopolim ſeſe recepit, ubi digladiantibus inter ſe Theodoro Duce & Laſcare de imperio, urbs capta, direpta & incenſa majore ſui parte conflagravit. Murzuphilus in Peloponneſo comprehenſus, & Conſtantinopolim perductus, poſt exſculptos oculos de turri præcipitatus a promiſcua plebe fruſtillatim eſt conciſus. Anno igitur 1204 Balduinus Flandriæ Comes renunciatus eſt Imperator Conſtantinopolitanus, & contra hunc in Aſia Niceæ Imperator ſalutatus eſt Theodorus Laſcares Alexii Imperatoris genet, qui contra Balduinum moturus erat niſi à Turcis fuiſſet impeditus. Vide Peuc. fol. 886 & 1011. Sic igitur Orientale imperium diviſum eſt, & ſumma rerum ad Francos eſt tranſlata. Balduinus Scythis bellum intulit, ſed ab iis victus & captus miſerabiliter occiſus eſt, Peuc. fol. 1013, & Dreſſ. fol. 526. Succeſſit frater Henricus anno 1206, & imperavit annis undecim; ſed Laſcaris Niceæ imperavit annis 18, & ex Irene filia Alexii Comneni procreavit filiam Irenen, quam nuptum dedit Johanni Ducæ. Peuc. 1015.

Balduinus Flandriæ Comes capit Conſtantinopolim, & renunciatur Imperator in Oriente. Theodorus Laſcares.

Balduini interitus, cui ſuccedit frater Henricus.

4. Tartarorum ſeu Tatarorum nomen circa hoc tempora inclaruit. Veteri nomine Scythæ dicebantur, gentes ſcilicet Septentrionales in Aſia intra & extra Imaum montem. Tartarorum appellationem quidam deducunt à voce Hebraica Totherim, quod idem eſt quod derelicti vel reliqui facti ex aliquo agmine. Opinati ſunt quidam Tartaros eſſe Judæos tempore Cyri quum Babylonica captivitas ſolveretur in terra illa relictos. Sed incertum hoc eſt. Prima illorum irruptio in Europam accidit circa tempora Calo-Johannis imperatoris Conſtantinopolitani, quando magnis agminibus in Macedoniam & Thraciam involarunt, ut locuſtarum more omnia obruerent. Mechovius ſcribit ignotam fuiſſe hanc gentem uſque ad annum Chriſti 1212, quo primùm ab Indiæ montibus egreſſa non longè à Mæotide palude ſedē collocarint, & Rhutenos prælio ſuperarint. Dreſſ. f. 566. Leonclavius vult circa annum 1202, vel 1203, inprimis claruiſſe Zingem Chamum Tataricum, ipſoſque Tataros hoc tempore jugum Indorum, id eſt, ejus regis

Tartari veteri nomine Scythæ dicti, qui ſint.

Tartarorum prima irruptio in Europam.

Ruſſi à Tartaris victi.

regis quem ab aliquot jam ſeculis Pretejanum ſive preſbyterum Johannem vulgò vocamus, excuſſiſſe, & poſtea imperium magni Chami Chitaini conſtituiſſe. Primus Tartaricæ gentis Imperator fuit Changius Canis. (vox Canis ſeu Can in patria illorum lingua Imperatorem ſignificat.) qui regnum acquiſivit & legibus atque judiciis conſtituit, ejuſque ætas incidit in annum Chriſti 1202. Ante hunc Changium Canem gens hæc fuit ſine moribus, ſine lege, ſine civili conſuetudine, & obſcuri inter Scythas nominis, exercebatque rem pecuariam. Ab hoc Changio cæterorum principum origo eſt, de quibus vide Peucer. fol. 1019 & ſeqq. & Dreſſer. fol. 567. Secundus ab hoc Changio fuit filius Hoccata, de quo poſtea dicetur.

Pretejanus. Magnus Cham. Changius Canis. Hoccata.

5. In Ungaria poſt Belam III qui obiit anno 1200 regnavit Emericus annos 8, cui deinde ſucceſſit Ladislaus, qui regnavit menſes 6. Poſt hunc regio diademate ornatus eſt Andreas II cognominatus Hieroſolymitanus propter expeditionem in terram ſanctam quam ſuſceperat cum Friderico II Imp. Hujus Andreæ filia S. Eliſabetha nupſit Ludovico Thuringiæ Landgravio. Regnavit Andreas annos 31, nempe uſque ad annum Chriſti 1239 vel circiter.

Emericus Vngarus. Andreas II Vngarus. S. Eliſabetha Andreæ filia, conjunx Ludovici Landgravii Thuringiæ.

6. Angliæ rex Richardus in obſidione Calaci oppidi in Lemovicum finibus, ubi ingens theſaurus latere credebatur, catapulta veneno illita percuſſus obiit anno 1199, nulla ex ſe prole relicta. Hæredem regni deſignaverat Arthurum, ex Gaufredo fratre nepotem adhuc puerum, ſed poſtea Johannes Moritonii Comes Richardi frater largitionibus & potentia prævalens in Angliam trajecit & Londini coronam ſumpſit, cœpitque regnare anno Chriſti 1200, per annos 17. Bellum exortum erat inter Richardum & Philippum Galliæ regem ex veteri odio ad Ptolemaidis expugnationem concepto & captivitate Richardi ſub Henrico Imp. Sopitum eſt hoc bellum facta pace inter Johannem & Philippum per matrimonium quo Blancha Iohannis ex ſorore neptis, filia Alphonſi regis Caſtiliæ, in uxorem data eſt Ludovico Philippi filio. Sed mox bellum recruduit, eò quod Iohannes Arthurum regno excluſum, ſed bello victum & in cuſtodia

Richardi Angli obitus. Iohannes Moritonii Comes ſucceſſor Richardi. Matrimonium inter Blancham Alphonſi regis Caſtiliæ

filiam, & Ludovicum Philippi Galliæ regis filium,

cuſtodia aſſervatum necari juſſerat. Gallus igitur necem hanc ulturus Johannem penè omni quam in Gallia habebat poſſeſſione depulit. Hic Johannes ab Innocentio III Papa anathemate percuſſus eſt, quod neglecta Pontificis autoritate Stephanum Cardinalem ad Cantuarienſem archiepiſcopatum recipere nollet.

Johannes Angliæ rex excommunicatur à Papa.

OTHO IV.

Otho illegitimè factus Imperator, arte Pontificis.

Filius fuit Henrici Leonis ad imperium evectus opera & ſtudio Innocentii III Papæ, à quo tamen mox imperio dejectus fuit. Injuſtis armis per ambitionem, Pontificis impulſu Imperator factus eſt contra vocationem; unde parū felix fuit ejus gubernatio. Cœpit imperare anno Chriſti 1208, & imperavit annos 4. A Papa Innocentio Romæ fuit inauguratus, ſed quum invito Pontifice Siciliam occupaſſet, & in Apulia etiam multa oppida cepiſſet, artibus Pontificum ab Imperio alienata, anathematis ictu profligatus eſt. Anathematis formulam publicavit Sigfridus archiepiſcopus Moguntinus, cui ſeſe oppoſuerunt quidam principes. unde novum bellum eſt conflatum, in quo Moguntina ditio direpta eſt, & ipſe archiepiſcopus profligatus ad Hermannum Turingiæ Landgravium confugit. Otho indicto Noribergæ conventu principum de Papæ injuriis conqueſtus, & ad tuendam contra Pontificem imperatoriam dignitatem cohortatus, quibuſdam in ſuas partes pertractis, bellum renovat, ſed nullo ſucceſſu. Propter faſtum enim potentiſſimos Germaniæ principes ſibi habebat adverſarios, qui non tam ſtudio Pontificis, quàm odio in Othonem ex Sicilia evocabant ad Imperium Fridericum Henrici VI. Imp. filium, tanquam legitimum hæredem, & hactenus quaſi impeditum. Fridericus ex Italia venit in Germaniam, & Othonem ſibi occurſurum verùm à ſuis deſertum repreſſit, ut in Saxoniam rediret. Interim Fridericus totam ad Rhenum Germaniam occupavit, & ſuſcepta Aquiſgrani corona fedus cum Philippo Galliæ rege iniit, indeque in Sueviam ſe contulit, à Papa contra Othonem confirmatus. Fedus Friderici cum Galliæ rege iniquo animo tulit Johannes Angliæ rex, qui oderat Gallum, & promiſſione auxiliorum Othonem in Belgicam attraxit, unde prælium exortum eſt acerrimum inter Gallum & Othonem

Pontifex infenſiſſimus adverſarius Othonis.

Papa anathema in Othonem, ex quo bellum Moguntinum.

Othonis faſtus alienavit principes.

Fridericus Henrici VI Imp. filius contra Othonem evocatur ad imperium.

Fedus inter Fridericū & Philippum Galliæ regem.

Othonem ad pagum Bovinas, ubi Otho cum federato Angliæ rege ſuccubuit,& Gallus victor evaſit. Tandem Otho à ſuis derelictus & belli ſumptibus exhauſtus ſponte ab imperio diſceſſiſſet, & poſtea quinquennio exacto dyſenteria rebus humanis eſt exemptus, & Brunſwigæ ſepultus, nulla poſt ſe relicta ſobole. Fratrem habuit Henricum Palatinum ad Rhenum, cujus filia Agnes nupſit Othoni filio Ludovici Bavari, qui apud Fridericum Imp. effecit ut Palatinatus Bavariæ conjungeretur. *Otho à ſuis derelictus & imperio cedere coactus dyſenteria moritur.*

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifex eſt Innocentius III, de quo in ſuperioribus.

2. Franciſcus ſumpto habitu Monaſtico ordinem fratrum Minorum inſtituit anno Chriſti 1209. Vitam adeò ſanctam egit, ut Chriſtus ei apparuiſſe dicatur & vulnerum ſuorum ſtigmata impreſſiſſe. Qui vult credere, credat. Confirmatus deinde eſt hic ordo à Papa Honorio III circa annum Chriſti 1223, ipſe verò Franciſcus in numerum ſanctorum cooptatus eſt à Gregorio IX Papa anno 1228. Adeò fœcunda fuit Minoritarum progenies, ut plura quam 1743 Franciſcanorum monaſteria ſint numerata, prætereito ordine virginum ordinis S. Claræ, quæ fuit Franciſci ſoror. *Franciſcus autor ordinis Minorum.* *S. Clara.*

FRIDERICUS II.

Fuit filius Henrici VI, nepos Friderici I ſeu Barbaroſſæ, ad imperium ex Sicilia evocatus, ut ſupra meminimus, cui proceres imperii, poſtulante patre, imperium juramento promiſerant, ſed pontificum, qui Friderici Barbaroſſæ poſteritatem oderant, furore impediti non præſtare poterant. Cœpit imperare anno Chriſti 1212, & imperavit annos 38, varias pontificum fraudes & eluſiones expertus. Othonem imperio motum adverſarium habuit infenſiſſimum, quem memorabili prælio Bovinienſi (ad pagum Bovinas) vicit Philippus Galliæ rex anno 1214. Pacata hoc modo Germania, Pontificis Innocentii III conſilio decretum fit de expeditione in Syriam pro terra ſancta recuperanda. Scopus Pontificis erat, ut Friderico in Aſiam ablegato ipſe interim domi majore *Fridericus quomodo ad imperium venerit.* *Papæ decretum de expeditione in Sy-*

majore licentia uteretur, & omnem Friderici hæreditatem quam habebat in Italia, ad ſe transferret, remque eo deduceret, ut Friderico reverſo in Italia conſiſtendi nullus relinqueretur locus. Ut autem omnia majore pietatis ſpecie fierent, bellum hoc in Lateranenſi concilio decretum eſt anno 1215, quo promulgato magna concitata eſt multitudo, quæ ſymbolo crucis religioſam militiam profeſſa ad iter in Aſiam ſeſe accinxit. Interea Pontifex omnem Imperatoris poteſtatem ad ſe transferre ſtudet, ſed dum proficiſcitur ad componenda bella inter Piſanos & Genuenſes, Peruſii in morbum incidit, quo victus exſpiravit, anno Chriſti 1216, eique ſubſtitutus eſt Honorius III, qui pari fide Fridericum Imperatorem tractavit. Hujus enim perſuaſu quum proceres aliquot Thuſci & Apuli contra datam fidem quæ Imperii erant & Friderici hæreditaria invaderent, occuparent, diriperent, irritatus Cæſar debellatis hoſtibus Epiſcopos ſacro ordine motos dejecit, aliis in locum ſurrogatis, alios ad perpetua exilia condemnavit, & hac ratione imperatoriæ majeſtatis acerrimum vindicem ac defenſorem exemplo avi & Henrici IV. Imp. ſeſe declaravit. Hinc lerna malorum extitit. Papa poſtulabat reſtitutionem in integrum. quam Cæſar graviſſima oratione recuſans & in Pontificum fraudes ac machinationes invectus ad inſaniam ferè Papam adegit. unde horribilia odia quæ in exitialia bella ſeſe effuderunt, donec tandem allectis ſpe regni Neapolitani Gallis Andegavenſibus tota Friderici poſteritas deleretur, quod accidit circa annum Chriſti 1268. Verùm ut Honorius Pontifex ſuæ libidini ſatisfaceret, Fridericum propter ſeditioſos juſtè punitos anathemate percuſſit. Cæſar pontificiarum molitionum metu convocatis Wurtzburgum principibus Henricum filium natu maximum imperii conſortem fecit, quem tamen mox, quod abſente patre impulſu Pontificum imperium affectaſſet, & Longobardicas urbes ad defectionem ſollicitaſſet, de procerum conſenſu cum geminis liberis perpetuis carceribus addixit. Fuerunt ergò graviſſima diſſidia inter Fridericum & Honorium Papam, quæ tandem lenivit Johannes de Bregna rex Hieroſolymitanus, Cæſari in matrimonium locata filia unica, ea lege,

Papa Innocentii III obitus, cui ſuccedit Honorius III.

Papa Honorii perfidia.

Friderici maſcula virtus contra Papam.

Andegavenſium attractio in Italiam.

Fridericus anathemate percutitur.

Friderici filius Henricus in patrem perfidus pontificum inſtinctu.

Iohannes de Bregna lenit diſſidium inter Frid. & Honorium.

lege, ut Cæſar cum ea jus & hæreditatem regni Hieroſolymitani acquireret, & mox à nuptiis dux belli ſacri proficiſceretur ad regnum contra Saracenos vindicandum. Hoc quum ratum haberet Pontifex, ira ejus nonnihil lenita eſt, & Sponſa ex Oriente Romam adducta, ubi nuptiæ peractæ ſunt. Jam verò omnia crediditſes in tuto eſſe. Lenita quidem eſt ira pontificis, ſed non planè ſopita. Etenim Fridericus, ut omnia eſſent firmiora in Germania ac tutiora, antequam in Aſiam abiret, Cremonam evocavit principes Germaniæ, quia Italiam tutò relinquere non poterat, ut de rebus Imperii tractaret. Indigne hoc tulit Pontifex Honorius, ideoque omnibus modis commota Longobardia congreſſum hunc impedivit. Mora allata eſt inſtitutæ profectioni, ex quo Pontifex novam arripuit occaſionem Imperatorem agitandi, qua defuncto Honorio ſucceſſor Gregorius I X mirificè eſt uſus. Hic enim ægrè ferens Imperatorem perpetuo hærere in Italia ad cognoſcendum machinationes pontificias, querelas movebat quod negotium Aſiaticum Cæſar ſegniùs tractaret. Cæſar inſtitutum iter aggreditur, ſed quum partim adverſa valetudine partim contrariis ventis impeditus Brunduſii paulò diutius ſubſiſteret, furere ac debacchari in ipſum cœpit Pontifex, cumque perjurii, adulterii & ſævitiæ in uxorem accuſare, ac tandem anathema denunciare, Socerum quoque Imperatoris Johannem Bregna Exarchi titulo in Romandiolam accivit. Imperator mendaciis Papæ ſcripto refutatis pergit in Aſiam, & quod Papam antea non ſalutaſſet, nec offenſam expiaſſet, peſſimam iniit gratiam, ſiquidem anathematis contemptum Pontifex ægerrimè ferebat. Quare exercitibus in Syria mandavit, ne Imperatorem ſequerentur, quod tamen fruſtra fecit. In Aſia enim Fridericus omnia feliciter & maſculè peregit, factis honeſtiſſimis induciis cum Suldano ad decennium, poſteaquam ex tranſactione recepiſſet Hieroſolymam & omnes captivos ſuos precio impetraſſet. Reverſus eſt Imperator in Italiam & injurias à Papa Gregorio illatas prudenter diſſimulavit pacis conſervandæ cauſſa, ſed ne ſic quidem placatum Pontificem habere potuit, donec ingenti pecuniarum vi animum ejus demulceret, atque ita ana-

Cremonenſia Comitia, à Frid. inſtituta, ſed Honorio odioſa.

Gregorius I X ſucceſſor Honorii pertexit telam prædeceſſoris.

Papa calumniatur Fridericum.

Fridericus ex Aſia reverſus in Italiam Pontificem ſentit adhuc iratum, ſed pecunia fulmine anathematis ſe liberat.

Recrudeſcunt contentiones ac diſſidia inter Frid. & Pontificem.

anathematis fulmen à ſe avetteret. Sed λυκοφιλία ἡ διαλλαγή. Rediit fermè poſt octennium Pontifex ad ſuum ingenium. Petierat Fridericus ut poſt obitum filii Henrici qui in carcere erat mortuus, filius Conradus rex Romanorum deſignaretur. Principes Papa licet invito promittunt, & res ſuccedit anno 1236. Mox Papa ad alia ſeſe convertit conſilia, quibus Imperatorem in diſcrimen adduceret. Repetebat Fridericus una cum filio Conrado ea quæ in regno Siculo & Neapolitano Pontifex ad ſe rapuerat: Pontifex contra Imperatori edicebat, ut à confœderatis urbibus Longobardicis abſtineret. Cæſare hoc recuſante Pontifex ſummo ſtudio tertio bellum meditatur, quod inceptum eſt anno 1238, & pene πανολεθρίαν toti Italiæ attulit.

Italicarum urbium diviſio, unde Gibellinorum & Guelphorũ factiones.

Hinc enim facta eſt urbium Italicarũ diviſio, qua aliæ ſub titulo Gibellinorum Cæſari, aliæ ſub titulo Guelphorum Pontifici adhærebant, tanto odio ut omni laude coronaretur qui alterum interficeret, duravitque hæc diviſio uſque ad Lutheri tempora, ubi Põtificia majeſtas imminuta eſt ac debilitata. Harum factionum primum incendium ex Hetruria ſeſe effudit in totam Italiam. In hiſce turbis Fridericus admodum anceps rapit conſilium, & inopinata celeritate magno cum exercitu

Fridericus invadit Italiam.

terraque marique invadit Italiam, omniaque adverſa opprimit, diripit ac disjicit, adeò ut tantis ſucceſſibus territus pontifex nullum aliud niſi anathematis conſilium inveniret, quod tertium in Fridericum emiſit tanta impudentia ut multi ex Cardinalibus id improbarent, inprimis Petrus de Vineis vir graviſſimus & juris peritiſſimus.

Anathema tertium in Fridericũ.

Petrus de Vineis.

In hoc bello adeò exhauſtus fuit Imperator ut ſtipendia militibus ſolveret coriaceo numiſmate, quod deinde argenteo mutavit & redemit.

Numiſma coriaceum.

Gregorii IX obitus.

Innocentius IV.

Moritur interea Gregorius IX Papa, cui ſucceſſit Cœleſtinus, quo mox defuncto Pontifex factus eſt Innocentius IV. qui quum antea Cæſari faviſſet, jam animo mutato infenſiſſimum Cæſaris hoſtem ſeſe declaravit. Quum enim videret Imperatorem à ſuo inſtituto non deſiſtere, ſed multas urbes occupare, & jam exercitum Parmæ admovere, præ metu in Galliam trajecit; & Lugduni coacto concilio Imperatori diem dixit anno 1245, ſcilicet ut ſe Judice condemnaretur.

Papæ inſtinctu Fridericus movetur Imperio.

Imperator aliis negotiis impeditus alium diem petiit. Sed fruſtra. Pergit interim Papa inſtare apud principes ut Fridericum imperio deturbarent, idque ob-

tinuit. Traditur imperium Henrico Landgravio Turingiæ, & Haſſiæ anno 1245, poſt hunc Wilhelmo Comiti Hollandiæ anno 1255, & ſecuta ſunt deinceps atrocia principum diſſidia uſque ad imperium Rodolphi Habsburgenſis circa annum Chriſti 1273. Tot igitur & tam variis fortunæ procellis jactatus Fridericus & ab amicis deſertus, quum inſidias ſibi in Italia fieri intelligeret, conſtituit in Siciliam redire, ſed in itinere ardentiſſima febre correptus ex propinato veneno vitam cum morte commutavit. Sunt qui putant, quum medicorum opera ſpes eſſet convaleſcentiæ, à Manfredo filio notho pulvino in os injecto ſuffocatum periiſſe. Sepultus eſt Panormi cum hoc epitaphio: *Henricus Thuringiæ & Haſſiæ Landgrav. VVilhelmus Hollandiæ Comes. Rod. Habſburg. Friderici obitus.*

Si probitas ſenſus, virtutum gratia, cenſus,
Nobilitate orti poſſent obſiſtere morti,
Non foret extinctus Fridericus qui jacet intus.

Cæterùm eximias principis hujus virtutes commemorat Peucerus fol. 982. & ſeqq. quibus etiam addit vitia. Uxores habuit plures: Prima fuit Conſtantia Arragoniæ regina, ex qua ſuſcepit Henricum ſeniorem Sueviæ Ducem, qui Pontificum incitatione patrem deturbare conabatur in ſpem Imperii pellectus, ſed à patre captus in carcere obiit relictis duobus filiis gemellis Friderico & Henrico ex Margareta Leopoldi Auſtriæ Ducis filia, quam deinde viduam duxit Ottocarus Bohemiæ regis filius. Sed hi gemelli à patruis Conrado & Manfredo interfecti ſunt, ne eſſent æmuli in Imperio. Altera fuit Iole filia Iohannis de Bregna regis Hieroſolymitani, quæ dotis loco titulum Regis Hieroſolymitani regibus Siculis & Neapolitanis attulit. Ex hac Iole natus eſt Conradus, cui pater teſtamento deſtinavit regna Siculum & Neapolitanum; & hic patri in Imperio ſucceſſit. Hiſce duabus uxoribus adduntur tres aliæ, quarum alii ſcriptores non meminerunt. Filiam habuit Margaretham quæ nupſit Alberto Landgravio Thuringiæ, cui peperit duos filios, Fridericum & Ticemannum, de quorum mirabili hiſtoria lege Peuc. fol. 1049. Altera filia fuit Conſtantia uxor Ludovici Landgravii Haſſiæ. Habuit etiam liberos nothos, Manfredum ex pellice Blanca Marchioniſſa Montisferrati, Encium Sardiniæ regem, quem Bononienſes ferreæ caveæ incluſum necarunt. *Friderici familia. à Friderico cum admorſa gena.*

Synchroniſmus.

Gregorii IX ſumma impudentia. Innocentii IV furor. Pileus ruber Cardinalium. Frid. ter excommunicatus. Franciſcus in numerũ divorum cooptatus.

1. Romæ pontifices fuerunt Innocentius III, Honorius III, Gregorius IX, Cœleſtinus IV, & Innocentius IV. De hiſce jam in ſuperioribus dictum eſt. Vide etiam Dreſſerum Millen.6. pag.114 & ſeqq. Gregorius IX contra Fridericum II excommunicatum crucem prædicavit, tanquam adverſus infidelem, vitamque æternam omnibus contra Cæſarem pugnantibus promiſit. Innocentius IV qui ab anno Chriſti 1241 ſedit annos II ſedem pontificiam Lugdunum in Galliam, inde Genuam, inde Mediolanum tranſtulit, & Cardinalibus pileum rubrum dedit, ſignum fundendi ſanguinis pro libertate Eccleſiaſtica. In Lugdunenſi concilio Fridericum Imp. non ſolùm excommunicavit ſed etiam imperio privavit. Bonus ille Fridericus ternam ſuſtinuit excommunicationem, primam ab Honorio, ſecundam à Gregorio, tertiam ab Innocentio IV. Gregorius IX D. Franciſcum cooptavit in numerum ſanctorum anno 1228.

Concilium Lateranenſe maximum.

2. Concilium Lateranenſe, quod vocatur maximum, habitum eſt Romæ autore Innocentio III, anno Chriſti 1215, cui interfuerunt duo patriarchæ, Hieroſolymitanus & Conſtantinopolitanus; Metropolitani 70, epiſcopi 400, Græci & Romani imperii legati, & oratores regis Hieruſalem, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ & Cypri. Inter alia acta approbata & confirmata eſt transſubſtantiatio, hoc eſt, ſubſtantialis converſio panis & vini in S. Cœna in corpus & ſanguinem Chriſti poſt conſecrationem ſeu pronunciationem quinque verborum, Hoc eſt enim corpus meum &c. Terreatur aliquis novi vocabuli abſurditate, quo & res nova ac abſurda indicatur. Veteres Eccleſiæ doctores ſimpliciter locuti ſunt de mutatione ſeu converſione elementorum in Cœna Dominica, ut ſcilicet docerent non eſſe ampliùs poſt ſanctificationem panem communem aut poculum vulgare, ſed eſſe myſticum quid in Euchariſtia ſacra, quæ duabus rebus conſtet, terrena & cœleſti &c. Poſtea verò Damaſcenus, Theophylactus & alii magis hyperbolicè de tranſformatione elementorum in Cœna Domini concionati ſunt. Quum verò ad tempora Petri Lombardi magiſtri ſententiarum circa annum Chriſti 1160 ventum eſt, tum pra-

Dogma Transſubſtantiationis.

Iohannes Damaſcenus primus transſubſtantiationis faber.

primùm à Scholaſticis Theologis in Gallia de modo illius converſionis diſputari cœptum eſt, cujus generis illa ſit, an ſit converſio formalis, an ſubſtantialis, an accidentalis &c. quumque nihil certi definiretur, in immenſum creverunt diſputationes, quæ paſſim in ſcholis fervebant. Tandem conſultum eſt viſum Papæ Innocentio III, ut controverſia hæc in concilio Lateranenſi dirimeretur, ubi modus converſionis determinatus eſt nova & antea inaudita voce Transſubſtantiationis, nempe transſubſtantiari panem in corpus & vinum in ſanguinem Chriſti, poteſtate divina. poſtea Scholaſtici ad acuenda ſpinoſa ingenia diſputarunt, an poſt annihilationem ſubſtantiæ reliqua maneant accidentia, & an hæc innitantur corpori Chriſti an verò circumfuſo aëri: atque ita dato uno abſurdo infinita alia ſecuta ſunt. Plura vide apud Martinum Chemnitium in Exam. Concilii Trid. parte 2. de transſubſtantiatione, fol. 136. & ſeqq. Præterea in hoc concilio factus eſt Canon de confeſſione peccatorum ſemel in anno edenda, & de cura tegendi ea quæ in confeſſione dicuntur. Tum etiam de bello ſacro & de recuperanda Hieroſolyma decretum eſt, & ut hoc bellum alacrioribus animis ſuſciperetur, miſſi ſunt in omnes fines orbis Chriſtiani doctores, qui non voce ſolùm excitarunt homines, ſed ſigno etiam crucis notarunt omnes qui ſacræ militiæ nomen dabant.

Confeſſio peccatorũ ſemel in anno edenda.

Hieroſolymitani milites ſigno crucis notantur.

3. Ordo Monachorum S. Trinitatis anno Chriſti 1213 inſtitutus eſt autoribus anachoretis duobus, Iohanne Matta & Felice, qui quum aliquandiu vitam ſolitariam in Gallia egiſſent, à Pontifice Innocentio III certum vivendi modum ſibi præſcribi petiverunt. Negotium illis datum eſt colligendi eleemoſynas quibus capti ab hoſtibus Chriſtiani nominis redimerentur.

Monachi S. Trinitatis.

4. Pruſſia ad Chriſti agnitionem adducitur anno 1217, per milites ordinis Teutonici, quorum magiſter fuit Hermannus de Saltza. Bucholtz.

Boruſſi fiunt Chriſtiani.

5. In regno ſeu imperio Conſtantinopolitano Henrico fratri Balduini ſucceſſit Petrus Antiſiodorienſis anno Chriſti 1216, & imperavit annos 5. Hic Petrus uxorem habuit Iolantam Henrici anteceſſoris filiam, propter quam imperium quaſi hæreditario jure adiit. Romam profectus eſt ut ibi à Pontifice coronaretur, ſed valdè infeliciter. Nam Theodorus Laſcares, qui Nicææ ſeſe Impera-

Petrus Antiſiodorienſis.

Laſcares

Antiſiodo-renſem circumve-nit. peratorem fecerat, interea Epirum occupabat & Dyrrachium, inde Petro reditum ad urbem Conſtantinopolim interclufurus. Petrus in nemoroſa Theſſaliæ loca delatus incidit in inſidias, & interceptus eſt: adductus ad Theodorum per calumniam condemnatur, & toto biennio in tetro ſqualidoque carcere fatigatus tandem enecatur. Alii ſcribunt quod comiter invitatus in convivio obtruncatus ſit. Mellif. parte 3. fol. 316. Petri vidua imperium adminiſtravit uſque ad reditum ex Gallia Roberti filii, qui patri ſucceſſit anno Chriſti 1221, & imperavit annos 7, impenſeque coluit Venetorum amicitiam. Romam abiit inaugurationis cauſſa, unde reverſus in Achaia morbo extinctus eſt. Sufficitur ei filius Balduinus 11, qui imperium tenuit annos 33. Quum verò puer adhuc ineptus eſſet ad gubernationem, & Laicarini ad omnes occaſiones urbis recuperandæ eſſent intenti, ſuaſerunt Veneti, ut impuberi Imperatori uxor daretur filia Alexii Comneni; quod proceribus Gallicis non placuit, quod à Græca affinitate periculum eſſet inſignis mutationis in gubernatione. Repudiato igitur hoc conſilio, ſuggeſtu Pontificis Gregorii adjunxerunt ei uxorem Martham, filiam Iohannis Brennii, regis Hieroſolymitani, (qui alias dicitur Iohannes de Bregna, fuitque nobilis Gallus, qui Americum Cypri regem per matrimonium Hieroſolymitani regni titulo decoratum dominatu exuerat, regnumque Hieroſolymorum cum filia Iole ad Fridericum 11. Imp. tanquam Siciliæ & Neapolis principem tranſtulerat. Peucer. fol. 874.) ſororem Ioles conjugis Friderici 11. Imp. Extincto ſocero Ioh. Brennio Balduinus potentiſſimos hoſtes ſuſtinuit Græcos, à quibus diu multumque vexatus adeò fuit, ut fugæ ſeſe dare & imperium Conſtantinopolitanum Græcis relinquere cogeretur Michaële Palæologo illud capeſſente, quod factum eſt poſt obitum Friderici 11. Imp. anno 1261.

Robertus filius Antiſiodorienſis.

Balduinus 11 Roberti filius.

Balduinus uxorem ducit Martham filiam Ioh. de Bregna.

Balduinus cogitur imperium relinquere Græcis.

Michaël Palæologus.

6. Nova expeditio in Aſiam contra Saracenos & Turcos pro terra S. recuperanda ſuſcepta eſt anno Chriſti 1227, à Friderico 11 Imp. Andrea rege Ungariæ & aliis, quibus ſeſe etiam ſocium præbuit Ludovicus Thuringiæ & Haſſiæ

Friderici 11 expeditio in Aſiam, cum Andrea Vngariæ rege & Ludovico Landgravio Thuringiæ.

& Haſſiæ Landgravius S. Eliſabethæ maritus. In hac expeditione Sultanus eo eſt adactus ut pace facta Hieroſolymam, Nazaretham, Joppen & alia loca Friderico reſtituerit, & decennales inducias pactus ſit. Ingreſſus eſt igitur Fridericus Hieroſolymam cum copiis ſuis regio diademate ornatus, & bello ſine ſanguine confecto domum rediit. Poſtea tamen factum ut Chriſtiani inter ſeſe diſſidentes à Saracenis è terra ſancta fuerint expulſi anno Chriſti 1289. Porrò Ludovicus Landgravius Brunduſii Imperatorem expectans obiit, & quadriennio poſt ejus uxor S. Eliſabetha, quæ fuit filia Andreæ regis Ungariæ, matrona pia & calamitoſa. Præterquam enim quod matrem Gertrudem (quia Bancbacani uxorem fratri ſuo proſtituerat) gladio amiſit, maritum in locis externis propter navigationem nauſea, & domi filium veneno, ab Henrico mariti fratre poſſeſſione expulſa eſt. Omnia tamen hæc virtute & patientia ſuperavit. Filiam habuit Sophiam, quæ nupſit Henrico Duci Brabantiæ, quæ ſtirps eſt Landgraviorum Haſſiæ. Dicitur fundaſſe hoſpitale Marpurgenſe in Haſſia, ubi obiit anno Chriſti 1231, & poſtea anno 1235 à Gregorio IX Papa inter ſanctas relata eſt.

Frid. Imp. occupat Hieroſolymam.

Ludovici Landgrav. ejuſque uxoris S. Eliſabetæ obitus.

S. Eliſabethæ filia Sophia uxor Henrici Ducis Brabantiæ, unde ſtirps Landgraviorum Haſſiæ.

7. Tartarorum rex Hoccata filius Changii tres filios ſuos tantis copiis inſtructos emiſit, ut unus ad occidentem, alter ad ſeptentrionem, tertius ad meridiem loca munitiſſima invaderet. Ipſe verò Hoccata Orientem adortus eſt. Hinc adeò factum eſt, ut Parthiam, Mediam & alia multa Tartari occuparint, & Turcis ipſis regnum ademerint. Dreſſ. fol. 567. Porrò in Europam infuſi ſunt Tartari circa annum Chriſti 1240, & primùm in Græciam involarunt, ſed inde pulſi ab Alexio Imp. in Ruſſiam & Moſcoviam belli impetum converterunt. Sequente anno agmine tripartito irruerunt in Ungariam, Moſcoviam, Poloniam & Sileſiam, ubi etiam Henricum Pium, filium Henrici Barbati & S. Hedwigis, Sileſiæ Ducem, ad Lignicium occiderunt, alioſque plures fortiſſimos viros: ipſam urbem Lignicium incenderunt. Tanta Chriſtianorum ſtrages edita ſcribitur, ut illorum abſciſſæ auriculæ novem grandes ſaccos expleverint. Vide Bucholtz. in anno Chriſti 1241, & Dreſſer. fol. 568. & ſeqq. Mellif. parte 3. fol. 282. &c.

Tartarorum ingens & immanis expeditio.

Horrenda Chriſtianorum ſtrages.

8. In Polonia anno Chriſti 1243 regnare cœpit Boles-

Boleſlaus Pudicus.

laus cognomento Pudicus à cœlibe vira. Erant tunc in Polonia 24 principes, ex quo facilè colligere eſt turbatiſſimum fuiſſe ſtatum. Pugnandum ipſis fuit cum Tartaris, ut modò dictum eſt. Hoc tempore nobilis quædam mulier in terra Cracovienſi uno partu edidit 36 pueros.

Vno partu eduntur 36 pueri.

Andreas II. Hieroſolymitanus, Vngariæ rex.

Peuc. fol. 952.

Bancbacanus interficit Gertrudem reginam Vngariæ, & abſolvitur.

Bela IV. *Andreæ patri ſuccedit in regno.*

9. In Ungaria regnum tenet Andreas II, cujus ex uxore Gertrude filia fuit S. Eliſabetha, ut jam dictum eſt. Cognominatus eſt Hieroſolymitanus propter expeditionem in terram ſanctam. Dum in Palæſtina eſt, domi uxor Gertrudis fratri ſuo, qui ex Germania advenerat, uxorem Bancbacani, cui vices ſuas rex in abſentia commiſerat, proſtituit. Bancbacanus ergò dolore juſto incenſus reginam obtruncat, cædiſque à rege abſolutus eſt. Andrea defuncto in regno ſucceſſit filius Bela IV anno Chriſti 1238, regnavitque annos 46, pulſus à Tartaris, qui miſerabiliter regnum vaſtabant. Sed poſt triennium ope Rhodiorum militum & Frangepanum comitum regnum recuperavit.

Ludovicus VIII *Philippo patri ſuccedit in regno Galliæ.*

10. In Gallia defuncto rege Philippo regnare cœpit filius Ludovicus VIII, qui ſtatim renovavit & confirmavit fedus & fraternitatem cum Romano Imperatore & Germanis anno 1223. Succeſſorem habuit filium Ludovicum cognomento Divum, qui regnare cœpit anno Chriſti 1226, & regnavit annos 44. Mortuus eſt in expeditione in Africam contra infideles, poſtquam Carthaginem cepiſſet, & peſte à Tuneti obſidione depulſus eſſet. Tunetum verò paulò pòſt frater ipſius Carolus Siciliæ rex occupat, & tributariam facit, ac inſuper Euangelii præconium per Africam liberum fecit.

Ludovicus Divus Ludovici VIII *filius ſucceſſor patris.*

Mira confuſio in regno Angliæ.

11. In Anglia Johannes rex quum jam in ſacra & profana multùm diuque ſæviiſſet ab Innocentio III Papa per Pandulphum gravi denunciatione regni adminiſtratione ſubmovetur. Rex à ſuis deſertus redit ad meliorem mentem ſed invitus, Pontificem agnoſcit, & gravi jurejurando ſponſionem facit, ſe cum poſteris regibus Pontificis imperata facturum, regnumque beneficii loco ab illo accepturum. Regni proceres ſumptis contra regem armis Ludovicum Philippi Gallorum regis filium in ſpem regni evocant. Rex Johannes ſuis omnibus in-

Johannes Angliæ rex veneno necatus, cui ſuccedit filius Henricus III.

viſus in monaſterium divertens à quodam Monacho veneno necatur anno 1216. Principes verò neglecto Ludovico Gallo regem ſalutant filium Johannis III defuncti Henricum III, qui ab anno Chriſti 1217 regnavit annos 56. Hujus regis ſoror Iſabella quam alii Mechtilden vocant Friderico II Imp. nuptui data eſt, ex qua natus eſt Henricus junior, cui pater teſtamento Siciliam decreverat ſi ad juſtam ætatem perveniſſet. Peucer. fol. 985. Fratrem habuit Richardum, qui cum claſſe ad Chriſtianorum auxilium in Syriam profectus eſt anno Chriſti 1240.

12. Docti viri hoc tempore celebres fuerunt.

1. S. Bonaventura, dictus Doctor Seraphicus, qui anno Chriſti 1243 religionem S. Franciſci ingreſſus eſt, & poſtea ſcripſit commentarium in librum ſententiarum. Cardinalis fuit doctiſſimus. *Bonaventura.*

2. Albertus Magnus natione Suevus de familia nobili, Monachus ordinis prædicatorum, ex cujus ſchola prodierunt diſcipuli qui doctrinam Scholaſticam late diſſeminarunt. *Albertus M.*

3. Thomas Aquinas in oppido Latii Aquino natus anno Chriſti 1223. Fuit Alberti Magni diſcipulus, & horrido ac barbarico dicendi genere cum Theologia confudit Philoſophiam, & utramque turpiter plurimis in locis depravavit. Dictus fuit Doctor irrefragabilis & Angelicus. *Thomas Aquinas.*

4. Iohannes de ſacro buſto Monachus Minorita & mathematicum profeſſor in Academia Pariſienſi. Scripſit tractatum de Sphæra & computum Eccleſiaſticum. *Ioh. de ſacro buſto.*

5. Accurſius Florentinus, primus univerſi juris gloſſator. *Accurſius.*

6. Petrus de Vineis, Juriſconſultus doctiſſimus, qui crimina à Gregorio IX Papa Friderico II Imp. objecta graviſſimis argumentis refutavit, & anathematis fulmen tanquam fatuum eliſit. Fuit Friderici Imp. magiſter Epiſtolarum & Cancellarius. *Petrus de Vineis.*

CONRADUS IV.

Filius fuit Friderici II. Imp. ex altera conjuge Iole filia Iohannis de Bregna regis Hieroſolymitani, quæ do- *Imperii competito-*

Res Conradus filius Friderici & Henricus Thuringiæ Landgravius. *Bellum inter Conradum & Henricum Landgr.*

tis loco titulum Regis Hieroſolym. Siculis & Neapolitanis regibus attulit. Contra hunc Conradum ut & contra patrem Fridericum aſtutia Papæ Innocentii I V. Imperator electus fuit Henricus Landgravius Thuringiæ, Ludovici mariti S. Eliſabetæ frater. Conradus igitur ut hanc electionem impediret, cum exercitu acceſſit ad urbem Francofurtum Bavaricis auxiliis adjutus, quam ad rem Bavari principis filiam uxorem duxerat. Sed repulſus ac profligatus ab Henrico, quem maxima pars principum ſequebatur, fugit Ratisbonam, ubi noctu fraude Epiſcopi Ratisbonenſis oppreſſus, cæteris ſuis ſociis trucidatis, ipſe ſub ſcamno deliteſcens divina protectione hoſtes fefellit & evaſit. Repulſus hoc modo quum patrem deceſſiſſe intellexiſſet, in Italiam protinus abiit occupaturus regna Siculum & Neapolitanum, ubi urbes quæ à morte patris ad pontificem deſciverant recepit auxilio Tancredi, à quo perſuaſus fuit imperium vi quod fit ſtabilius eſſe eo quod benevolentia adjungitur. Interea Henricus in Germania progreſſus, dum Ulmam, quæ adhuc Conrado adhærebat, obſidet, ſagitta lethaliter ictus occubuit eodem anno quo imperium accepit, nempè anno 1246. Pergit interim in Italia Conradus quaſi furere. Neapolim octavo menſe vi expugnatam recepit, ubi nonnullas publicas ac privatas ædes ac muros ſolo æquavit, Capuam direptam muris & propugnaculis nudavit, Aquinum incendiis devaſtavit. Quumque jam potitus eſſet omni Sicilia, in Germaniam rediit, ubi quum omnia ſibi adverſa & infeſta offendiſſet, filio Conradino Bavariæ principi ſpe ſucceſſionis commendato iterum ſeſe in Italiam contulit, ut occupata regna magis firmaret. Hoc dum ageret, à Manfredo fratre ſpurio, veneno tollitur, quum ab anno Chriſti 1251 imperaſſet annos 3 & menſes 5. Uxorem habuit Eliſabetham Bavaricam, ex qua ſuſceperat filium Conradinum. Ergò de poſteris Friderici Imp. reliquis jam ſunt hic Conradinus legitimus hæres, Conradus Caputus princeps Antiochiæ nepos ex notho filio Friderici, & Manfredus filius nothus.

Henrici Landgr. obitus. *Conradi furor in Italia.* *Conradi exitus.* *Conradinus Conradi filius.*

Synchroniſmus.

Alphonſus Hoc tempore in Hiſpania regnavit Alphonſus IX, qui

qui aſtronomus & mathematicus fuit inſignis, tabulaſque mathematicas ſeu aſtronomicas conſcripſit, quæ Alphonſinæ dicuntur & hodie in uſu ſunt. Hinc Epocha Alphonſi incipit anno Chriſti 1252. Ordinem equitum S. Iacobi in Hiſpania olim ab Alexandro III Papa anno 1158 confirmatum, & crucis loco concham pectinis ſupra ventriculum geſtantem alio ſigno decoravit, videlicet gladio ſanguinolento. Cauſſa fuit quod in prælio cum Mauris ipſi apparuiſſet Iacobus Apoſtolus equo candido vectus per aërem cum gladio cruento & ſanguine Maurorum ſtillante. Hinc D. Iacobus tutelaris Deus Hiſpanorum habetur. Fuit Alphonſus admodum diligens obſeruator inſtitutionis ac diſciplinæ ſcholaſticæ per claſſes & academias ſui regni. Cæterùm de Hiſpania teneatur fuiſſe olim provinciam imperii Romani uſque ad Honorium Imp. qui circa annum Chriſti 410 impetravit & Hiſpaniam Gothis habitandam aſſignavit. Hinc Gothi Hiſpaniam tenuerunt uſque ad Rodericum poſtremum ſuum regem, quo regnante Mauri Hiſpaniam invaſerunt, miſerè vaſtarunt ac diripuerunt circa annum Chriſti 713. In hac calamitate Chriſtianorum reliquiæ apud Aſtures collectæ regem fecerunt Pelagium, qui omiſſo Gothorum titulo Aſturum & Legionis rex dici voluit. Zwing. in theatro fol. 1349. Ab illo igitur tempore rurſum numerantur reges Legionis & Caſtellæ à S. rege Pelagio uſque ad Carolum V, & cæteros ſequentes. Anno Chriſti 1006 Caſtellæ adjunctum eſt etiam Navarræ regnum. Dreſſ. fol. 719. Poſtea anno Chriſti 1492 Ferdinandus Caroli V. Imp. avus maternus pulſis Mauris & Saracenis Granatam partem Beticæ recepit, & Mahometica ſuperſtitione deleta templa Chriſtianæ religioni condidit, unde Rex Catholicus eſt dictus.

IX Rex Hiſpaniæ, & mathematicus eximius.

D. Iacobus Apoſtolus quomodo Hiſpanorum patronus factus.

Hiſpania olim Romanorum provincia.

Hiſpania ad Gothos tranſlata.

Hiſpaniam invadunt Mauri.

De regibus Hiſpanicis vide Peucerum fol. 1008. &c.

Mauros ex Hiſpania ejicit Ferdinandus Caroli V. Imper. avus maternus.

Rex Hiſpaniæ unde Catholicus dictus.

INTERREGNUM vel potiùs ἀναρχία in Imperio.

Poſteaquam urgente Pontifice Innocentio IV. Fridericus imperio eſt amotus, variæ in Imperio obortæ ſunt confuſiones, triſteſque mutationes, quum contra Fridericum

Imperii confuſiones triſtiſ-

ſimæ, anno 1256.

ricum ejuſque poſteros exteri quoque principes poſcerentur, ut Wilhelmus Hollandiæ Comes, Alphonſus Hiſpanus ſeu Arragonius, & Richardus Anglus, ex quo interregnum natum eſt, quod ab anno Chriſti 1256 duravit annos 17.

Hiſtoriæ ordo.

Ac primò quidem hic conſiderandum quid inter Friderici Imp. poſteros acciderit, deinde quid inter exteros principes.

Conradinus.

Legitimus hæres imperii jam ſupererat Friderici Imp. ex filio Conrado nepos Conradinus, qui aberat in Germania.

Manfredus Friderici Imp. filius vi & dolosè agit.

Huic ſeſe tutorem offerebat Manfredus, Friderici Imp. filius nothus, ſed callidè & dolosè. Occupabat Neapolin, & ut Innocentius Papa quieſceret, ſubmiſſionem promittebat. Interim ſubornabat, qui Conradinum in Germania veneno tollerent. Hoc ſcelere nondum patrato literas commentitias oſtendit de Conradini obitu, jure ſucceſſionis regna Siculum ac Neapolitanum ad ſe pertinere prætendens. Magnis igitur copiis coactis præſidia Pontificis ex improviſo opprimit, & quæ à regno Neapolitano erant avulſa recipit, regiumque nomen uſurpat.

Urbanus IV Papa contra Manfredū excitat Carolum Andegavenſem, qui Manfredum acie vincit.

Ut autem contra Pontificem tutior eſſet, filiam ſuam Conſtantiam deſpondet Petro, filio Jacobi Arragonum regis. Hac affinitate ſeſe muniebat Manfredus. Quid verò Pontifex? Deceſſerant jam Innocentius IV, & hujus ſucceſſor Alexander IV, ſedebat autem Urbanus IV, qui edito in Manfredum anathemate attraxit ex Gallia Carolum Andegavenſem, Ludovici Gallıarum regis fratrem, qui cum Manfredo acie congreſſus victoriam cum utroque regno obtinuit. Dimicatum eſt in agro Beneventano menſe Februar. anno 1265.

Manfredus adulter.

Adjutus fuit Andegavenſis conſilio Johannis Ratæ, cujus conjugi ſtuprum obtulerat Manfredus.

Manfredi mors.

Hoc modo Manfredus duo regna Siculum & Neapolitanum, quæ parricidiis acquiſiverat, una cum vita amiſit.

Conradinus inſeliciter pugnat contra Carolum Andegav.

Quid verò Conradinus legitimus Friderici Imp. hæres? Ut avita regna a Carolo Andegavenſi repeteret, adduxit ex Germania inſignem exercitum, eique ſocium ſeſe adjunxit Fridericus Auſtriæ Dux, aliique plures. Committitur prælium in Marſis anno 1268, in quo Conradinus una cum Friderico Auſtriaco vincitur & capitur. Ambo adducūntur ad Carolum Andegav. victorem. qui accepto reſponſo a Clemente IV. pontifice: Vita Conradini eſt Caroli mors, & mors Conradini eſt Caroli vita, ut miniſtrum & quaſi carnificem Pontificis ſe decla-

Clemens IV. Papa.

declararet, ambos ſecuri percuſſit, pro clementia quæ maximè generoſum victorem commendat crudelitatem oſtendens. Quinetiam Conradino mortuo inſultatum eſt ſarcaſtico hoc epitaphio: *Conradinus ſecuri percuſſus.*

Aſturis ungue Leo pullum rapiens Aquilinum
Hic deplumavit, acephalumque dedit.

Iam ergò ex Suevico ſanguine ſupererat ſolus Conradus Antiochenus, qui cognomento dictus fuit Caputus. Sed & hunc Carolus Andegav. per Guidonem Comitem Montisfortis claſſe perſequutus fuit in Siciliam, ubi a Siculis proditus, & vivus captus, oculis privatus, & deinde ſuſpendio enecatus eſt. *Conradus Caputus ſuſpendio enecatus.* Hoc modo vetuſſima & nobiliſſima ſtirps Ducum Sueviæ, rebus ſapienter & fortiter geſtis clariſſima, pontificum artibus deleta eſt, quum imperaſſet annos 115, & regna Siculum ac Neapolitanum tenuiſſet annos 76. *Imperatorum Suevicorum periodus.* Carolus igitur Andegavenſis factus eſt dominus utriuſque regni Siculi & Neapolitani, & Siciliam Gallico præſidio munivit, quod ibi permanſit uſque dum Siculi inſolentiæ Gallorum pertæſi Duce Iohanne Prochyta occulta conſultatione per totam Siciliam quaſi uno momento omnes Gallos oppreſſerunt & trucidarunt, quod factum eſt anno Chriſti 1282, de quo infra dicetur. *Carolus Andegav. occupat regnum Siculum & Neapolitanum.* Atque hæc acta ſunt inter Conradinum, Manfredum & Carolum Andegavenſem, fraude ac technis pontificum; nunc ad Germaniam redeo. Henrico Thuringiæ Landgravio ad Vlmam ſagitta trajecto principes imperii rerum ſummam, Pontifice ita diſponente, detulerunt ad Wilhelmum Hollandiæ Comitem, neglectis Friderici Imp. poſteris, quod factum eſt anno 1247, eique anno ſequenti ſolenni ritu & inauguratione Aquiſgrani imperium eſt traditum, quod in magna rerum conturbatione adminiſtravit à morte Henrici Thuringi ſeptennium, & vix uſque ad annum Chriſti 1255, à quo numeratur interregnum uſque ad Rodolphum Habsburgenſem. *VVilhelmus Hollandiæ Comes.* In Imperio quidem Wilhelmus hic nihil memorabile perfecit, ſuis magis privatis rebus intentus, & bello, quod contra Friſios gerebat; in quo a diſpoſitis inſidiis circumventus & in glacie haſtis confoſſus periit. Quum igitur Imperii facies bellorum aſſiduitate admodum eſſet luctuoſa, omniſque dignitas ex quarundam familiarum interitu, & quod quædam regio- *VVilhelmi Hollandi interitus.*

nes

jus poſteri adhuc imperium tenent. Porrò quum durante interregno contentio eſſet de Auſtriæ hæreditate, eamque partim Ungari partim Bavari invaderent, Wenceslaus Bohemiæ rex Ottocaro filio deſpondit Margaretam, viduam Henrici, filii Frid. Imp. quæ gemellos pepererat. Ex hoc conjugio Ottocarus juris prætextum nactus contra Ungaros & Bavaros in Auſtriam irrupit, eamque occupavit. ſed quum fœdera cum Vngaris pepigiſſet contra imperium, à Rodolpho deinde ejectus eſt: qui Auſtriam bello captam tradidit filio Alberto circa annum Chriſti 1282. Hinc liquet quomodo Auſtriaci Duces originem ducant ex domo Habsburica.

Contentiones de hæreditate Auſtriæ.

Rod. Habſburg. bello ſibi acquirit Auſtriam.

Auſtriaci Duces ex domo Habsburgica.

Synchroniſmus.

1. Pontifices Romæ fuerunt Alexander IV, Urbanus IV, Clemens IV, & Gregorius X. Vrbanus IX autor eſt horrendæ illius idololatriæ quæ in feſto corporis Chriſti, ut vocatur, committi ſolet, ubi in ἀρτολατρεία magna cum pompa circumgeſtatur corpus Chriſti, ut prætenditur, & à procumbentibus adoratur. Theatrica pompa & planè Perſica, quam Papa Vrbanus inſtituit monente quàdam fœmina Leodienſi Eva, Pontifici ante Papatum familiariter nota, quæ in inſomniis tale quid vidiſſet. Vide Balæum lib. 6. cap. Vrbanus quartus. Peucerus addit, fol. 182, inſtinctu Thomæ Aquinatis hanc πανήγυριν inventam eſſe. Vide etiam Chemnitium in exam. Concilii Trid. parte 2. fol. 155. Sedit Vrbanus ab anno Chriſti 1261 annos 3. Clemens IV ſedit ab anno Chriſti 1265 annos 3 & menſes 9, qui autor fuit Carolo Andegavenſi, ut contra regium morem Conradinum & Fridericum Auſtriacum capitis ſupplicio afficeret. Gregorius X ſedit ab anno Chriſti 1271 annos 4 & menſes 4, & in concilio Lugdunenſi deliberationem ſuſcepit de recuperanda terra ſancta. Accivit quoque Michaelem Palæologum imperatorem Byzantinum, qui facilè paruit non tam adductus religione quàm ſpe auxiliorum, quibus fore ſibi opus intelligebat ad tuendum imperium quod parricidio ſibi pepererat. Diſputatum quoque eſt in illa Synodo de proceſſione Spiritus S. ut ſcilicet diſſidiis inter latinas & græcas Eccleſias diremptis Græcæ Eccleſiæ ſubjicerentur Pontifici. Sed decretum hoc repudiarunt

Feſtum corporis Chriſti.

Thomas Aquinas autor ἀρτολατρείας in feſto corporis Chriſti.

Concilium Lugdunenſe.

Proceſſio Spiritus S.

cōnflavit invidiam, ut mortuo ſepulturæ honos fuerit negatus. Reliquit filios Andronicum ſucceſſorem & Conſtantinum Porphyrogenitum. Fuit homo inexhauſtæ ambitionis & fidei incertæ, interim expediti conſilii. A patriarcha Arſenio fuit excommunicatus; quem deinde officio movit, aliumque ſurrogavit. Peuc. f. 1016 & 1076. Dreſſ. fol. 528. *dus Græcis eccleſiis*

5. Tertius Tartarorum Imperator in regno Cathaynæ fuit Magius Canis, qui perſuaſu regis Armeniorum ab idolis patriis ad fidem Chriſtianam ſe contulit, & baptizatus fuit circa annum Chriſti 1253. Suſcepit quoque defenſionem Chriſtianorum in Aſia contra Saracenos, miſſo fratre Hyelono, qui in Perſia oppreſſis Saracenis Chriſtianorum templa inſtauravit; indeque bello in Meſopotamiam tranſlato urbem Edeſſam, quæ olim Rages dicebatur, cepit, & in Syriam profectus, expugnato Alepo, Sultano illius loci Melecmaſer regnum ademit, & Antiochiam eripuit anno Chriſti 1260. Contendebat jam Hyelon ad urbem Hieroſolymam, ſed fama de obitu fratris Magii ipſum ex medio victoriarum curſu retrahebat. Fruſtra adſpirabat ad ſummum Tartarorum imperium, partim præventus à fratre Cobelo, partim Barchino Batti filio provincias jam occupatas novo bello urgente, cui neceſſariò erat occurrendum. Hyelo hoc modo diſtractus Syriacarum rerum curam commendavit Virboco, uni ex præfectis, homini crudeli & à fide Chriſtiana alieno, quem Melecmaſes Ægypti Sultanus bello vicit, & Tartaros tota Syria expulit. Vide Peucer. fol. 1022 &c. Dreſſerus hanc Tartarorum ex Syria ejectionem refert ad annum Chriſti 1268, f. 569. Vide etiam Mellific. p. 3. fol. 284. *Magius Can. qui Chriſtianam religionem recepit.* *Tartari tota Syria expelluntur.*

6. In Gallia anno Chriſti 1270 Philippus Ludovici filius rex deſignatus in caſtris regnavit annos 15. Hujus Philippi patruus fuit Carolus Andegavenſis de quo ſupra meminimus. *Philippus.*

7. In Anglia proceres regni decernunt Oxonii, ut Pictones omnes cum cæteris alienis exterminarentur, & ut rex ipſe leges quaſdam antiquatas in priſtinam formam reſtitueret. Quum autem rex conſilii hujus decretis ſtare nollet, civile bellum ab optimatibus excitatur anno 1259. Committitur prælium juxta Leviſium oppidum in Cantio, in quo rex cum Richardo fratre & Edu- *Bellum inter Angliæ regem Henricum III & regni proceres.*

ardo filio à nobilibus capitur. Eduardus ex hoſtium manibus elàpſus recollectis viribus vincit nobiles & patrem liberat. Tandem Vrbanus IV. Pontifex miſſo Cardinale Othobono tumultus ſedat conciliatione inter regem & proceres facta. Moritur rex Henricus III Londini anno 1272, 16. Calend. Decemb. relictis duobus filiis, Eduardo Walliæ principe, & Edmundo Lancaſtriæ Comite, qui factionum ſuarum inſignia roſæ albæ & roſæ rubeæ poſt ſe reliquerunt. Dreſſer. fol. 666. ſed Peucerus fol. 954. refert hoc ad filios & nepotes Eduardi III.

Albertus Magnus quur Magnus dictus.

8. Albertus Magnus natus patre carpentario ſeu plauſtrario in vico Sueviæ Lauginga, Monachus ordinis prædicatorum factus eſt Epiſcopus Ratisbonenſis anno 1259. Quum verò admodum appetens eſſet lectionum, epiſcopatu ſeſe abdicavit, & privatus Coloniæ vivens publicis prælectionibus vacavit. Hinc cognomentum Magni adeptus eſt, quod docendi labores epiſcopali dignitati prætuliſſet. Reliquit diſcipulos plurimos ex quibus maximè excelluit Thomas de Aquino.

Sorbona Pariſienſis.

9. Collegium Sorbonæ Pariſiis inſtitutum eſt à D. Ludovico rege, qui obiit anno 1270.

Durandus.

10. Gulielmus Durandus, vulgò dictus Speculator, vir exercitationis forenſis peritiſſimus & ideò pater practicæ vocatus, condidit eximium opus quod Speculum juris inſcribitur. Autor eſt etiam libri cujus titulus eſt Rationale divinorum.

RODOLPHVS HABSBURGENSIS.

Ἀνακεφαλαίωσις ſuperiorum de triſti facie imperii.

Quantis cum difficultatibus hactenus inde à temporibus Henrici IV. Imp. per annos 200 artibus Pontificum conflictatum ſit imperium, ex ſuperioribus facilè cognoſcitur. Summa autem difficultas accidit poſt imperium Friderici II, ubi locum habuit illud quod in libro judicium legitur: Tunc temporis non erat rex in Iſraël. Ex principum enim interitu qui potentior erat relictas hæreditates invadebat, ut nulla ſive juris ſive juſtitiæ ratione habita raperentur quæ cupiebantur. Italia flagrabat inteſtinis diſſidiis, & Germaniæ res novis ſubinde motibus fluctuantes ad triſtem ſpectabant ruinam. Acceſſit difficultas deliberationum de idoneo Imperatore

qui

qui hiſce malis mederi commodè poſſet. Affectabat imperium non ſine minis Ottocarus Bohemiæ rex nonnullis inter ordines pecunia expugnatis. Sed non ſine ſingulari Dei providentia ac gubernatione principum animi in electione flexi ſunt ad Rodolphum Comitem Habsburgenſem, Alſatiæ Landgravium, qui tum temporis hærebat in caſtris ad Baſileam, ubi contra Epiſcopum Baſilienſem bellum gerebat. Conſpecta fuit ſingularis ejus prudentia & fortitudo tempore interregni in bellis contra vicinos Comites Sueviæ & Alſatiæ, quos nihil non in aliena bona molientes auxiliis Tigurinorum, Baſilienſium & Argentinenſium, à quibus ad defenſionem armis præſtandam mercede conductus erat, fortiter repreſſerat, & antea quoque in militia ſacra, ut & bellis Italicis Friderici laudatiſſimam ſibi famam conciliaverat. Hinc licet opibus eſſet inferior, idoneus tamen inventus ac judicatus eſt, qui bellica virtute afflictiſſimis Imperii rebus remedium adferret. Nec procerum ſpes eluſa eſt. Cœpit imperare anno Chriſti 1273, & imperavit annos 17 menſes 9. Princeps omni laude digniſſimus, qui totus in eam incubuit curam, ut tutam & tranquillam redderet Germaniam, ita tamen ne cum Imperii incommodo hoc fieret. Quare quum videret in omnium rerum perturbatione & quod multa ab imperio privata vi & cupiditate eſſent alienata, ut ἀμνησία nullum inveniret locum, rectè cenſuit ante omnia neceſſe eſſe, ut qui privata poteſtate aliena bona ad ſe rapuiſſent, illis cederent, & cognitionem atque ſententiam Imperatori ac Senatui principum permitterent. In hunc finem Comitia indixit Noribergæ habenda anno 1274. Quò quum cæteri principes magna frequentia conveniſſent, non comparuerunt Ottocarus Bohemus, & Henricus Bavarus, Marchio Badenſis & Comes Wirtenbergenſis. Hi enim fœdere inito quæ occuparant contra Imperatorem tueri conabantur, & Ottocarus quod antè Rodolpho curiæ Magiſtro in aula ſua mercede uſus fuerat, deſpicatus ipſum habebat. Rodolphus contumelia affectus, ne quid immoderatè ageret, per legatos ab Ottocaro repetivit Auſtriam, & ab aliis alia. Sed quum ne ſic quidem aliquid proficeret, & jam ad tertia comitia contumaces fruſtra evocaſſet, ad arma deveniendum fuit. Devicto igitur Marchione Badenſi & hujus confederatis in Suevia

Electio Rodolphi.

Rodolphi fortitudo.

Anno Chriſti 1273.

Rodolphus urget reſtitutionem bonorum privata vi alienatorũ.

Comitia Noribergæ habita.

Rodolphi adverſarii.

Bellum

& Alſatia, qui occupata reddiderunt, in Auſtriam bellum tranſtulit adverſus Ottocarum, qui jam in annum 22 Auſtria potiebatur, & legatos Rodolphi contra omne jus ad portas ſuſpenderat. In hoc bello, devicto Henrico Bavaro Ottocari ſocio, quum Rodolphus Auſtriam omnem in deditionem accepiſſet, & Ottocarus cum vicino rege Ungariæ amicitiam junxiſſet, amicorum interceſſione factum eſt, ut Ottocarus in gratiam repoſitus feuda Bohemiæ & Moraviæ impetrarit, ea conditione, ſi ab Auſtria abſtineret, quod matrimonio eſt confirmatum, dum Wenceslao Ottocari filio nuptiæ filiæ Rodolphi ſunt promiſſæ. His pactis quum non ſtaret Ottocarus, ſed aliquantò poſt bellum redintegraret, à Rodolpho acie victus & interfectus eſt anno 1278, & filio Wenceſlao regnum Bohemiæ relictum data ei in uxorem Jutta filia Rodolphi antea deſponſa. Auſtriam verò Rodolphus filio Alberto tradidit, à quo deinde Duces Auſtriaci ortum ſuum traxerunt. Erphordiæ conventu inſtituto ſupra 70 munitas arces in Turingia latrociniis infames delevit, & latronum duces ſupplicio affecit. Albertum verò Turingiæ Landgravium optimi patris Henrici degenerem filium; & hujus filios Fridericum & Ticemannum vehementer inter ſe diſſidentes, quod pater à filiis legitimis Turingiam alienare conaretur, in gratiam redire juſſit, ſed evaſit hoc malum poſt obitum Rodolphi in luctuoſiſſimum bellum ſub imperio Adolphi Naſſovienſis, ut dicetur. Peucer. fol. 1049 &c. Italiam Rodolphus ingredi noluit, ſæpè uſurpans illud Horati, Quia me veſtigia terrent, &c. Vt tamen æquiores haberet civitates Italiæ quæ erant in fide Imperatoris, contra molitiones Nicolai Pontificis, qui cognatos ſuos Italiæ reges creare conabatur, civitatibus illis quædam imperii jura vendidit; deinde verò ut Pontificem placaret, & communi tranquillitati conſuleret, Romandiola ſeu exarchatu ceſſit, id quod valdè improbatum & culpatum eſt, ſiquidem ex hoc tempore Pontificum autoritas ac potentia in Italia eò accrevit, ut Imperatoria dignitas fermè exſpirarit, præſertim Gibellinorum & Guelphorum odiis horrendum

Ottocarus Boëmus violat jus legatorum.

Ottocari perfidia & obitus, cui in regno Boëmiæ ſuccedit filius VVenceſlaus.

Rodolphi filio Alberto traditur Auſtria, unde Duces Auſtriaci.

Latrocinia per Germaniam tolluntur.

Diſſidium inter Albertum Turing. Landgr. & hujus filios.

Rodolphus εἰρήνην voluit cudere, cudit ἔαρ. Rodolphus Italiam attingere noluit, unde Pontifices ferociores facti. Rodolphus quædam jura imper. vendit civitatibus Italiæ.

dum augeſcentibus. Peuc. fol. 1041. Præter Italiæ neglectionem in Rodolpho culpatur etiam πλεονεξία, non ſolùm quod jura imperii Italicis civitatibus vendidiſſet, ſed etiam quod in diviſione provinciarum Germaniæ more Leonis Æſopici partes pinguiores & opulentiores ſibi vendicaſſet. Tandem quum ætatem ſentiret ingraveſcentem, peractis Erphordiæ Comitiis, a principibus petiit, ut filium Albertum crearent Imperatorem. quod quum fruſtra petiiſſet Francofurti, ægritudine correptus Spiram deferri voluit, ſed in itinere deceſſit in oppido Germersheim. Habsburgenſis arx in agro Tigurino ſita eſt, extructa à Rapotone nepote Guntrani *a* Aldenburgenſis Comitis. Sextus ab hoc Rapotone numeratur Albertus filius Rodolphi Imperatoris. Vide Peucer. fol. 1044. Porrò conjugem habuit Rodolphus Annam Comitem Hohenbergenſem, ex qua ſuſcepit inter alios filios Albertum Auſtriæ Ducem, qui poſt A dolphum Naſſovienſem Imperator factus eſt, & Rodolphum Ducem Sueviæ, cui ex filia Ottocari Boëmi natus eſt filius Johannes, qui Albertum patruum interfecit. Plures etiam filias habuit, ex quibus Jutta nupſit Wenceslao Boëmo Ottocari filio.

Rodolphi πλεονεξία.

Rodolphus filio Alberto fruſtrà petit imperium.

Rod. obitus.

a Hic Guntranus vixit circa annum Chriſti 950.

Rodolphi familia.

Synchroniſmus.

1. Romæ ſucceſſivo ordine octo fuerunt Pontifices: Gregorius x, Innocentius v, Adrianus v, Johannes xxi, Nicolaus iii, Martinus iv, Honorius iv, & Nicolaus iv. Interregni tempore Gregorius x hortatus eſt Germaniæ principes, ut Imperatorem eligerent, quod niſi facerent, ſe caput idoneum eſſe procuraturum. Innocentius ſedit menſes 5. Adrianus menſem unum, Johannes menſes 8. Nicolaus iii creſcentem Rodolphi Imp. potentiam valdè habuit ſuſpectam, idcirco quo maturè illam retunderet, renovavit decretum de recuperanda armis terra ſancta, quæ tunc in eo erat diſcrimine, ut poſtea nempè anno Chriſti 1290 univerſa in poteſtatem Ægyptiorum veneret. Romandiolam, Ravennam & Exarchatum ab Imperatore accepit ea conditione, ut ſumptus ad bellum ſacrum contra Saracenos præberet: Romam ipſam in ſuam poteſtatem redegit. Martinus iv qui ab anno Chriſti 1281 ſedit annos 4 excommunicavit

Octo Papæ.

Gregorii x inſolentia.

Nicolai iii decretum de bello ſacro.

Martinus iv excommunicat regem Aragoniæ.

Petrum Aragoniæ & Siciliæ regem, regnumque ejus tradidit Valeſio regi Galliæ & ſororis Petri filio, ut ex Palmerio refert Dreſſerus fol. 120. Honorius IV legatum miſit in Germaniam ad conventum Imperii Wurtzburgenſem, & flagitavit nervos belli ſacri, videlicet quartum partem omnium redituum in Germania ad annos 4. Legatus Pontificius fuit Epiſcopus Tuſculanus, cui Tulenſis Epiſcopus præſente Imperatore reſpondiſſe fertur, Germaniam deinceps Pontifices in ſui perniciem non eſſe armaturam, & præterea tragica, veriſſima tamen oratione ſcelera, fraudes, tyrannidem, avaritiam, ſuperbiam & ſævitiam aulæ Romanæ oſtendiſſe ac exaggeraſſe. Peuc. fol. 1040. Habita eſt hæc Synodus Wurtzburgi anno 1287.

Conventus Herbipolenſis.

Honorius IV petit quartam partem redituum in Germania, ſed fruſtrà.

2. Obierunt anno Chriſti 1274 S. Bonaventura in concilio Lugdunenſi, & Thomas Aquinas Dominicanus quum ad concilium Lugdunenſe proficiſceretur. Hic ad extremum Euchariſtiam ſumpturus Dominum Ieſum flendo rogavit, ut ſi minùs recta fuiſſent quæ de univerſa Eccleſia ſcripſiſſet, veniam daret. Bonaventura canonizatus eſt anno 1482, Thomas verò anno 1323.

Obitus Bonaventuræ & Thomæ Aquinatis.

3. In Oriente Conſtantinopolitanus Imperator poſt Michaëlum Palæologum factus eſt filius Andronicus Palæologus, qui cœpit imperare anno Chriſti 1283, & imperavit annos 48. Imperator fuit ignavus & infelix, & propter domeſtica diſſidia quum negligeret res Aſiaticas, Turcis commodiſſimam occaſionem ſuas res agendi ac promovendi dedit. Horum enim potentia continuo progreſſu in omnem ſeſe Aſiam anteriorem incredibilibus ſucceſſibus extendit, adeò ut partas armis provincias ſeptem principes inter ſe dividerent, quos univerſos paulò pòſt Ottomannidæ oppreſſerunt, ut dicetur. Conduxit Andronicus adverſus Turcos primò Alanos, (quos Maſſagetas ſeu potiùs Getarum reliquias eſſe Gotticus ſermo oſtendit) quibus oppreſſis Scythæ Tartari triſtem ſervitutem impoſuerant, cujus illi impatientes magno numero ſe contulerunt ad Andronicum, ut hujus permiſſu obtinerent novas ſedes, ſed Andronicus armavit eos contra Turcos ſed infelici eventu. Attraxit quoque Andronicus contra Turcos Rogerium Lauriam, qui in Sicilia Arragonicæ claſſi contra Gallos Andegavenſes præerat. Hic Rogerius ſibi adjungebat collegam

Andronicus Palæologus.

Turcorum ſucceſſus.

Alani.

Rogerius Lauria.

Pirin-

Piringerium Tenzã. Hi profecti in Aſiam aliquot ſecundis prœliis contriverunt Turcos, ſed quum juſto tempore eis nõ ſolverentur ſtipendia, ex amicis hoſtes facti ſunt, & provincias Græcorum horribiliter vaſtare cœperunt. Interfectus eſt Rogerius à Gregorio Alano, cujus filiam interfecerat. Piringerius à Genuenſibus captus & trucidatus eſt. Ex prima conjuge quæ Pannonia fuit genuit filios Micaëlum Imperatorem & Conſtantinum Deſpotam; ex altera Irene, quæ fuit filia Marchionis Montisferrati, genuit filios Johannem, Theodorum & Demetrium, quos ambitioſa mater omni conatu Micaëlo anteferre ſtudebat ſed fruſtrà. Fecit enim Andronicus filium Micaëlum imperii conſortem, qui ex conjuge Maria Armeniaca filios duos ſuſcepit, Andronicum juniorem & Manuelem Deſpotam. In hunc Andronicum nepotem avus fuit indulgentiſſimus magno cum ſuo malo. Licentia enim efferatus auxiliis Genuenſium per ſeditionem imperium invaſit occupata Thracia & urbe Conſtantinopoli. Multos annos varium & anceps bellum cum avo geſſit, donec junior ſeniorem ætatis vitio cæcutientem in monaſterium compulit in quo reliquum vitæ exegit. Plura apud Peuc. fol. 1078 & ſeqq. Item apud Dreſſ. fol. 518.

Andronici familia.

Andronici filius Micaëlus patris ſocius in imperio.

Andronicus nepos Andronicum avum compellit in monaſterium.

4. Regni Hieroſolymitani reliquias in Palæſtina, Phœnicia & Syria Chriſtiani amiſerunt. Nam Sultanus Ægypti expugnarat Tripolin, Sidonem, Berytum, Tyrum & alia aliquot oppida. Reſtabat Chriſtianis ſola Ptolemaïs arx belli, de cujus imperio dum intempeſtivè inter ſeſe certabant Patriarcha Hieroſolymitanus, Reges Cyprius & Siculus, Milites familiæ Templi, Hoſpitales & Teutonici, opprimuntur in ipſa urbe obſidione, quam quum duos menſes ſuſtinuiſſent, clam navibus conſcenſis aufugerunt. Deſertam urbem Sultanus Melech Sapherates (id eſt, rex illuſtris) funditùs delevit anno à victoria Godefridi Bilionei 196. Chriſtiani qui urbem reliquerant in Cretam fugientes naufragio perierunt. In Aſia ſola Armenia minor, quæ olim Cilicia dicta fuit, retinuit profeſſionem Chriſtianæ religionis; reliqua Aſia ad Mahometicas blaſphemias rediit ut canis ad vomitum. Ita ignavia, perfidia & diſſidiis perditum eſt quod virtute & concordia majorum fuerat acquiſitum. Bucholtzerus hanc calamitatem refert ad annum Chriſti

Chriſtianis eripitur regnum Hieroſolymitanum, & ad Mahometicas blaſphemias trãsfertur.

1290. Vide Peucer. fol. 1045.

5. In Tartarorum regno Magio Cani ſucceſſit Gobellus alias Cobila Can, quo imperante Benedeclar alias Bendocader Ægypti Suldanus abſente in Tartaria rege cœptum bellum pertexuit, & Antiochia recepta ſubita impreſſione Armenios & Turcos, qui Tartaris ſerviebant, tentavit. Sed Abſaga alias Abaga Dux feliciter arma Ægyptia ab utriſque depulit, exciſis oppidis Turcicis quæ ad Saracenos defecerant. Idem Abſaga reverſus ad bellum Syriacum præmiſit in Syriam Mundogamorem fratrem, Armeniacis ſubſidiis auctum, qui congreſſum ſecum Melecſaitem Sultanum difficili prælio repreſſit. Sed nondum confecto bello ob animi imbecillitatem imperfecta non contentus victoria reduxit exercitũ. Cedenti inſtabat Sultanus in quem moturus Abſaga conſilio Sultani veneno tollitur anno Chriſti 1282. Obtinuit deinde principatum frater Tanogadorus, homo infenſus ac inviſus Chriſtianis, quod abjecta Chriſtiana religione ad Mahometem deſciviſſet & ſeſe Mahomet Can appellari juſſiſſet. Hic cum Sultano Ægyptio federe inito, quum Chriſtianos crudeliſſimo odio disjectis eorum templis perſequutus eſſet, nondum expleto biennio à nepote ſuo Argone captus, & mox per medium diſſectus ſuæ impietatis ac ſævitiæ juſtiſſimas pœnas perſolvit. Argon ſtatim ab initio ſui principatus Chriſtianorum templa denuò inſtaurari juſſit, eoſque mirificè dilexit, ſed vix quadriennium ſuperſtes in fratrem Regaytum regnum tranſtulit, hominem Epicuréum, cui ſubditi propter ignaviam chorda arcus guttur eliſerunt, & in locum ejus ſurrogarunt Baydonem alias Battum, ob curam & amorem religionis charum, Saracenis verò exoſum, qui propter duorum ſuperiorum regum ſtudia plurimùm creverant. Factum eſt hoc Chriſti 1240. Peucer. fol. 1024 & Melliſ. parte 3. fol. 284.

Gobila Can. Ægyptii contra Tartaros. Tanogadorus. Argon Tanogadori nepos, Chriſtianorum amicus. Regaytus. Baydon.

6. In Polonia poſt Boleſlaum Pudicum regnavit anno Chriſti 1279 Leſcus Niger, frater Boleſlai. Hic Leſcus primùm multa paſſus eſt à Tartaris Ruſſiam & Poloniam miſerabilem in modum vaſtantibus; deinde Ruſſiæ principis Leonis ſuperbiam fregit, & Lituanos magna cum internecione delevit. Dreſſ. fol. 618.

Leſcus Niger.

7. In Vngaria poſt Belam IV regnat filius Stephanus annis duobus. Ottocarum Bohemorum regem domuit,

Stephanus.

muit, & Bulgarorum regem cum Myſia univerſa tributarium fecit. Huic ſucceſſit anno Chriſti 1277 filius Ladiſlaus IV, qui regnavit annos 13, interfectus deinde in quodam caſtello. Poſt hunc regnavit Andreas III, nepos Andreæ II, annos 11, & Auſtriam in poteſtatem ſuam redegit. *Ladiſlaus IV.* *Andreas III.*

8. In Gallia regnare cœpit anno Chriſti 1285 Philippus cognomento Pulcer, & regnavit annos 29. Fuit filius Philippi III. Ab hoc Philippo Pulcro hiſtoriam ſuam Gallicam auſpicatur Froſſardus. *Philippus Pulcher.*

9. In Anglia poſt Henricum III magno populi applauſu rex coronatus eſt filius Eduardus I anno Chriſti 1273, & regnavit annos 35. *Eduardus I.*

10. In Sicilia memorabilis accidit hiſtoria anno Chriſti 1282. Urbanus IV pontifex, ut ſupra eſt commemoratum, contra Manfredum tempore interregni in Italiam attraxerat Carolum Andegavenſem, qua occaſione in Siciliam introducti ſunt Galli, qui jam per annos 14 præſidiarii ibi hærebant. Horum tandem petulantia, crudelitas & ſcortationum ac adulteriorum immoderatio Siculis cœpit eſſe gravis ac intolerabilis. Fuit quidam Johannes Prochyta, inſulæ Prochytæ dominus, cujus uxorem Galli vitiaverant, & facultates eripuerant. Hoc igitur duce proceres regni Siciliæ communicatis conſiliis cum Nicolao IV Papa, qui Carolo Andegavenſi erat infenſus, cum Johanne Palæologo Imp. orientali, & cum Petro Arragoniæ rege, Manfredi genero, conveniunt de Gallorum imperio excutiendo, & Siciliæ regno in Arragonios transferendo. Res agitata eſt totum biennium callidè & occultè, uſque ad eum diem quo conſilium effectui dederunt. Ita convenerat ut die 30 Martii, quum ſignum campana daretur ad preces Veſpertinas, omnes Siculi per totam Siciliam Gallos nihil tale ſuſpicantes invaderent, & ad unum omnes trucidarent, quod ita peractum eſt. Nam intra duarum horarum ſpacium omnes Galli ad internecionem trucidati ſunt, infantibus etiam, quos Siculas uxores è Gallorum compreſſione concepiſſe ſuſpicabantur, ex utero materno exſectis & ad ſaxa alliſis, ne quid ſcilicet Gallici ſanguinis ſupereſſet. Cæde hac confecta Carolus Andegavenſis ex Sicilia ejectus, & Petrus Arragonius, qui in Africa ad Hipponem eventum Siculæ conſpirationis præſtolabatur, ac- *In Sicilia Gallorum petulantia miro conſilio vindicatur.* *Iohannes Prochyta.* *Veſpera Sicula.*

Sicilia pervenit ad Hiſpanum. cerſitus inſulam deditione procerum occupabat. Et hoc modo regnum Siciliæ ad Hiſpanum perveuit. Scribuntur 8000 Gallorum hac clade perempta.

ADOLPHVS NASSOVIENSIS.

Fuit hic Adolphus Comes Naſſovicus, qui ſub Rodolpho Imp. ordines duxit, & patrē habuit ὁμώνυμον. Alii patri nomen fuiſſe dicunt Walrabo, qui fuit filius Henrici Divitis Com. in Naſſau. qui apud eundē Rodolphū Imper. præfectum egit prætorii qui nunc eſt judex Cameræ. Ob nobilitatem generis & bellicæ virtutis ſpecimen ſub Rodolpho editum Imperio non fuit indignus, niſi deinde per avaritiam à priſtina virtute degeneraſſet. Poſt obitum Rodolphi Imp. magnam ſucceſſionis ſpem conceperat Albertus filius, Auſtriæ Dux, ſed Moguntinus archiepiſcopus Gerhardus ab Eppenſtein propter cognationis vinculum, & quod videret ſine ſuo conſilio Adolphum nihil in Imperio acturum, ſuffragandi jure per fraudem ad ſe tracto Imperatorem renunciavit hunc Naſſovienſem comitem, refragante uno Ludovico Palatino, qui ad Albertum Auſtriacum inclinabat. Cœpit imperare anno Chriſti 1292, & imperavit annos 6 & aliquot menſes. Æmulum quum infenſiſſimum haberet Albertum Auſtriacum, hujuſque potentiam metueret, gratiam aliquàm tentavit, filiam ejus filio ſuo in matrimonium petendo, qua tamen ſpe excidit, unde odia aucta & magis exaſperata tandem in apertum bellum ſeſe effuderunt. Exoſus quoque factus eſt Adolphus toti imperio, quod contra Imperatoriam dignitatem Eduardo Angliæ regi contra Galliæ regem bella gerenti operam mercenariam ſtipendio 100000 aureorum condixiſſet, & quidem mala fide. Hoc enim πολυπραγμοσύνη variis adverſationibus implicatus, & ab Alberto Turingiæ Landgravio, qui contra filios Fridericum & Ticemannum bellum gerebat, ſpe potiundæ Turingiæ accitus, pecunia quam ab Anglo acceperat in bellum Turingicum collata, principum odia ita in ſe concitavit, ut tandem imperio exueretur. Etenim & dictu & auditu erat turpiſsimum, quod Anglicana illa pecunia ad Turingiæ emptionem contra datam fidem abuti voluit, & contra omne

Adolphus qua occaſione imperator factus.

Anno Chriſti 1292.

Bellum inter Adolphum & Albertum Auſtriacum.

Adolphi αἰσχροκέρδεια καὶ πολυπραγμοσύνη.

omne jus legitimos hæredes expellere, atque ita iniquiſſimum patrem Albertum in ſua ἀστοργίᾳ juvare. Quod certè nihil erat aliud quàm publicam pacem turbare. Hiſtoriam hujus Turingici belli vide apud Peucerum fol. 1049 & ſeqq. Porrò quum jam Adolphus in odio eſſet omnium, Moguntinus, cujus aſtuta fraude ad imperium erat evectus, impulſo ad capeſſendum imperium Alberto Auſtriaco, ipſum imperio dejicit. Dejectus omni ſtudio ultionem meditatur & Alberto bellum minatur. Res ad arma devenit. Committitur in agro Spirenſi acre prælium, in quo Adolphus occubuit Alberti manu confoſſus, quod accidit menſe Iulio anno Chriſti 1298.

Adolphus publicæ pacis turbator, incurrit in odiū omnium, & imperio dejicitur.

Adolphus in prælio ab Alberto interficitur.

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifices fuerunt Cœleſtinus v, & Bonifacius v i i i. Cœleſtinus ab anno Chriſti 1294 ſedit menſes quinque, & poſtea, ut fuit homo ſimplex & religioſus, fraude ac deceptione Bonifacii v i i i Pontificatu diſceſſit, eique Bonifacius hic ſucceſſit eodem anno, ſeditque annos 9. Homo bipedum nequiſſimus, & in flagitiis ornamentum Antichriſtici regni. Vt pontificatum conſequeretur, ſubornavit quendam, qui noctu ad Cœleſtini cubiculum accederet, & per foramen parietis inſerta arundine aliquoties hæc verba dormienti inſuſurraret. Cœleſtine ſi vis beatus eſſe pontificatum depone. Bonus ille Cœleſtinus religione ductus pontificatu ſeſe abdicavit, & locum Bonifacio conceſſit.

Bonifacius v i i i Papa nequiſſimus.

O elegantem Petri ſucceſſorem.

2. In Polonia Primiſlaus majoris Poloniæ Dux electus eſt Polonorum rex anno Chriſti 1295, & ſeptimo menſe pòſt à Marchionibus Brandeburgenſibus Othone longo & Johanne ex inſidiis oppreſſus in convivio occiſus eſt. Succeſſorem habuit Vladiſlaum Locticum, qui fuit ex ſtirpe illius Boleſlai, qui S. Staniſlaum interfecit. Primò principis titulo contentus coronatus eſt anno 1320. Nam adverſus eum electus fuerat ab aliquibus Wenceſlaus Boëmiæ rex qui Cracoviam munivit. Hoc mortuo iterum æmulus regni à quibuſdam deſignatus eſt Henricus Glogavienſis Dux, quo defuncto ſolus rerum potitus eſt Vladiſlaus, qui non tam bonus bellator fuit quam paterfamilias. Dreſſ. fol. 619.

Primiſlaus.

Vladiſlaus Locticus.

3. Inter Eduardum I Angliæ & Philippum Pulchrum Galliæ

Bellum

Inter Eduardum I Anglum & Philippum Pulchrum Gallum.

Galliæ regem bellum exortum eſt anno 1293 propter naves aliquot in Normannico littore interceptas. Anno ſequente Eduardus Adolpho Germanorum Imperatore in ſuas partes pertracto expeditionem in Galliam parans Wallorum & Scotorum rebellione impeditur. Poſtea anno 1295 Eduardus in Flandriam trajicit, ubi cum Philippo Gallorum rege biennii inducias componit. Fit tandem pax inter hoſce reges, ubi Aquitania Anglo eſt reſtituta, & Margareta Philippi ſoror Eduardo deſponſata, anno 1298. Jovius.

Bellum componitur & pax matrimonio firmatur.

ALBERTUS AUSTRIACUS.

Alberti infelicitas.

Fuit filius Rodolphi Habsburgenſis, qui Moguntini impulſu ſeſe oppoſuit Adolpho, eumque in prælio victũ manu confodit. Parum felix in Imperio fuit, & referunt ſcriptores, quod ſocii ejus qui una contra Adolphũ conſpirarunt omnes miſerabiliter perierunt, ſcilicet memorabili exemplo divinæ juſtitiæ ac vindictæ defendentis magiſtratum contra eos qui magiſtratum violant. Vt ut enim Adolphus ſua habuerit vitia, fuit tamen unctus Domini. Ad arma igitur injuſta impulſus mox à victoria inſignem fortunæ mutationem eſt expertus. Cœpit imperare anno Chriſti 1298, & imperavit annos 10. Solemni feſtivitate ab univerſis VIIviris imperium ſibi tradi voluit, quod etiam adiit eodem menſe quo Adolphus cecidit, & quidem in tanto hominum concurſu, ut Saxoniæ Dux fuerit oppreſſus. Prima Comitia Norbergæ pro more celebravit, ubi conjugis interceſſione in gratiam rediit cum Ottone Bavarorum Duce, qui avunculũ illius Comitem de Hairla interfecerat. Sed fuit λυκοφιλία. Otto enim evocatus ad regnum Vngariæ impetum fecit in Stiriam armata manu in Vngariam deſcenſurus. Hoc quum prohibere vellet Albertus, recruduerunt bella inter Auſtriacos & Bavaros, & quæ Alberto fuerunt cum Ottone Bavaro, quem Conradus Salisburgenſis Epiſcopus de acceſſu ad regnum Vngariæ adjuvabat, ea induciis quandoque interrupta fuerunt, ſed ſopita nunquam utrique magna damna dederunt. Neque armis tantùm inter hos ſed & veneno pugnatum fuit, auſu & exemplo nomine Germanico indigno. Alberto venenum paratum ac propinatum eſſe conſtat artibus, ut fa-

Anno Chriſti 1298.

Pompa inauguralis.

Otho Bavarus reconciliatur Alberto.

Λυκοφιλία.

Et armis & veneno pugnatur.

ma erat, Saliſburgenſis Epiſcopi, cujus partem aliquam licèt medicorum curâ per vomitum ejeciſſet, reliquiæ tamen eum ita afflixerunt, ut alterum oculum corruperint, ipſumque totum corpus pallore & macie deforme effecerint. Plura bella domi geſſit, & duodecies acie conflixiſſe traditur ſed impari fortuna, nec ſemper juſtas bellorum cauſſas habuit, ut qui non tam publicam pacem quam privatas opes quærebat. In bello Turingico, in quo Adolphus ad partes Alberti Landgravii contra filios Fridericum & Ticemannum acceſſerat, Friderico ſpem fecerat pacis cum patre Alberto, ſed fallaci conſilio. Quum enim videret Myſorum regionem opportunam eſſe gerenti bellum cum Boëmis, ſatis oſtendit, ſe cum exercitu ex Suevis, Bavaris & Boëmis collecto cupiditatem & ſpem adferre occupandæ Myſiæ & Turingiæ. Nam Fridericum in convivium ab Imperatore accerſitum miles quidam ſtricto gládio petivit, cujus ictum ſui corporis objectu impediverat civis quidam Fribergenſis, ut Fridericus ſeſe ſubducere poſſet, ac licèt Imperator ſeſe purgabat, ſuſpicio tamen erat fuiſſe ſicarium ſubornatum. Excidit igitur ſpe ſua Imperator, cujus exercitus ad oppidum Luccam à fratribus Friderico & Ticemanno partim trucidatus, partim profligatus eſt, ut proverbium factum ſit de clade alicujus Superbi: Accidit eis quod Suevis ad Luccam. Tentavit etiam Albertus Vngariæ & Boëmiæ regna, quorum illa excidit, hoc filio Rodolpho obtinuit, quum Wenceſlaus VII per ſeditionem in Moravia eſſet trucidatus. Sed Rodolphus mox quaſi in primo limine regni fraude in cubili obtruncatus eſt, & Boëmiæ regnum arripuit Carinthiæ Dux Henricus gener Wenceſlai VI, excluſo Friderico Alberto Imp. filio, unde novum bellum extitit, quod quidem inchoavit Albertus ſed non confecit, violenta morte præventus, interfectus ſcilicet à fratris Rodolphi filio Johanne, Sueviæ Duce, cui tanquam prodigo Sueviæ adminiſtrationem ademerat. Factum eſt hoc parricidium non ſine conſilio & opera quorundam Baronum. Sed Johannes Dux initium cædis fecit ſica in jugulum Imperatoris adacta: cæteri ſecuti caput diſſecuerunt, medium & pectus confoderunt. Acciderunt hæc Alberto, quum jam Rhenum trajicere vellet, ingreſſutus in Bohemiam cum exercitu 3000 equitum & 50000 peditum. Parricidæ profugi partim

Alberti bella non ſemper juſta.

Alberti doloſum conſilium in bello Turingico.

Albertus tentat etiam regna Vngariæ & Bohemiæ.

Novum bellum ex tranſlatione regni Boëmici.

Alberti interitus.

Pœna in-

tim

perfectorum Alberti. tim perpetui carceris pœna, partim ſuppliciis graviſſimis mulctati ſunt. Iohannes Dux, primarius parricida habitu eremitarum ceu quodam reatus ſigno ad perpetuos carceres in Piſano eremitarum cœnobio condemnatus eſt, ut ſcilicet culpam uſitato illius ſeculi errore vita monaſtica expiaret. *Duorum Impp. tragici exitus.* Habuerunt ergò tragicos exitus duo Imperatores Adolphus & Albertus, quos avaritia ad injuſta arma impulit, ut occaſione auxiliorum ſublatis è medio juſtis hæredibus ipſi regionibus illis potirentur, more vulpeculæ Archilochi. Reliquit Albertus numeroſam ſobolem, & inter alios Fridericum cognomento Pulchrum, qui deinde cum Ludovico Bavaro de imperio graviter certavit. *Fridericus Pulcher Alberti filius.*

Synchroniſmus.

1. Pontifices Romæ fuerunt, Bonifacius VIII, Benedictus XI, & Clemens V. *Bonifacius VIII bipedum ſceleratiſſimus.* Quomodo Bonifacius ad papalem cathedram pervenerit, ſupra dictum eſt. Sedit in ea uſque ad annum Chriſti 1303, quo obiit. Alberto Imperatori ſolennem renunciationem petenti, furens ambitione, & gladio femur accinctus, barbaricaque jactantia ſe & Imperatorem & Pontificem oſtenſis duobus gladiis cum acclamatione: Ecce hic duo gladii, profeſſus initio denegavit, *Ecce hic duo gladij.* mox converſa voluntate ſponte obtulit, idque odio Philippi Pulcri Galliarum regis. *Odium inter Bonifacium P. & Philippum Pulchrum Galliæ regem.* Odii cauſſa fuit, quod Philippus Pontificis vaſallus eſſe nollet, ejuſque imperata detractaret. Hoc enim moliebatur Papa, ut Galliæ reges, quoties liberet, Pontificibus præſtò eſſent pecuniis & armis, & nulli eligerentur reges niſi pontificum calculo approbati. Obſtitit Philippus huic conatui omni ſtudio, quocirca à Papa excommunicatus eſt, quod anathematis fulmen, quum Philippus rediret, novum invenit Pontifex conſilium. *Papa fruſtra ſollicitat Imperatorem contra Gallum.* Albertum Imperatorem, quem antea diris devoverat, amplexus, Apoſtolica poteſtate (miram poteſtatem) donat inſignibus ac titulo regum Franciæ, eumque ad bellum quo regnum aſſereret contra Gallos incitat. Quid fit? Philippus dolum Pontificis animadvertens jungit ſibi affinitate Albertum Imp.. cujus filio Rodolpho filiam Blancam collocavit, atque ita non ſolum eliſit brutum anathematis fulmen, ſed etiam omnes reditus intercepit

nc cx

ne ex Gallia Romam deferrentur. Inſuper indicto concilio Papam hæreticum pronunciavit, &, quum Papa Anagniæ eſſet, per Sarram Columnenſem exulem & Longarretium equitem Francum comprehendi juſſit & in carcere necari, exemplo vindictæ in Pontificem novo ſed juſtiſſimo, quo cupiditas Pontificum ſic fuit reſtincta, ut Galliam appetere deſierint. Parentatum ferunt Papæ Bonifacio VIII hoc modo: Intravit ut vulpes, regnavit ut lupus, mortuus eſt ut canis. Primus fuit ex papis qui inſtituit celebrationem Jubilæi anno Chriſti 1300, ubi plenam delictorum omnium indulgentiam & remiſſionem præſtabat viſitantibus Romæ limina Apoſtolorum Petri & Pauli, & eandem indulgentiam ſtatuit in poſterum omni anno centeſimo. Scilicet ſolennitas fuit quæſtuoſiſſima, vide Dreſſ. fol. 121. Peucer. fol. 961. & 1059. Mellific. parte 3. fol. 341. Bonifacio ſucceſſit Benedictus XI, qui ab anno Chriſti 1303 ſedit menſes 9, & mox ſucceſſorem habuit Clementem V, qui ab anno Chriſti 1305 ſedit annos 8 & menſes 10. Ejus coronationi interfuit Philippus Galliæ rex, Carolus Philippi frater, & Iohannes Britanniæ Dux, ubi in circumductione pompæ per urbem, quum pinna muri ob populi incumbentis preſſuram corruiſſet, Dux Britanniæ oppreſſus interiit, Carolus regis frater debilitatus eſt, & ipſe Pontifex in turbam adeò eſt deturbatus ut mitra ex capite excuſſa jaſpidem precioſiſſimum amiſerit. Fuit hic Pontifex natione Gallus Vaſco, & quia opera & ſtudio Philippi Gallorum regis Pontificatum adeptus erat, ſedem pontificiam tranſtulit in urbem Galliæ Avenionem, ubi manſit per annos continuos 70 uſque ad Gregorium XI, à quo Romam reducta eſt anno Chriſti 1377. Hæc eſt continua illa ſucceſſio Romanæ ſedis, ſcilicet. Interea temporis Pontifex Romam per tres Cardinales tanquam per conſules gubernavit.

2. Ex ſcholaſticis Doctoribus hoc tempore celeberrimus fuit Johannes Duns Scotus, ordinis S. Franciſci Monachus, Doctor ſubtilis appellatus. Inprimis curam & ſtu-

Gallus Papam Bonifacium in carcere enecat.

Bonifacii VIII parentatio.

Primus annus jubilæus mira arte quæſtum faciendi à Bonifacio VIII excogitatus. In veteri Testam. anni jubilæi uſus erat planè politicus, quo fiebant redemptiones oppignoratorum bonorum, ſed Papa uſum inſtituit eccleſiaſticum in redimendis per indulgentias certa pecunia peccatis. Peucer. fol. 1153.

Benedictus XI. Clemens V.

Tragica ſolennitas in coronatione Papæ Clementis V.

Clemens V transfert ſedem Papalem Avenionem urbem Galliæ.

Iohannes Duns Scotus, unde Scotiſtæ.

& ſtudium adhibuit ad illuſtrandum P. Lombardum ſententiarum magiſtrum. In hoc enim uno, tanquam canone & norma fidei, explicando Scholaſtici Dd. ita fuerunt occupati, ut Romana decreta divinis ſententiis ac regulis præferentes, & ſacram Scripturam ad Pontificum decreta inflectentes magnum Pontificiæ tyrannidi attulerint adjumentum. Ex una enim hac hypotheſi omnia detexunt. Nullum dogma eſt recipiendum inter articulos fidei, niſi ſit approbatum ab Eccleſia. quo nomine Romanam ſeu Papiſticam intelligunt. Sanè quanquam Eccleſiæ commendata ſunt judicia de dogmatibus, tamen alligata eſt ad normam Prophetarum & Apoſtolorum ſcriptis comprehenſam. Nec enim conceſſum eſt Eccleſiæ interpretationes pro ſuo arbitratu cudere, aut politicorum judiciorum κακοζηλίᾳ nova dogmata præter Scripturæ ſacræ autoritatem comminiſci. Porrò hic Iohannes Duns oppoſuit ſeſe Thomæ Aquinati, unde poſtea inter Dominicanos & Franciſcanos perpetuæ fuerunt rixæ, ut illi Thomiſtæ, hi Scotiſtæ dicerentur, & quum Thomas vocabula, Scotus verò res in prædicamentis collocaret, factum eſt ut Thomiſtæ Nominales, Scotiſtæ verò Reales appellarentur. De morte Scoti variant ſcriptores. Alii narrant ipſum apoplexia ſubitò extinctum, alii à diſcipulis qui in mortem ipſius conſpirarant ξιφείοις confoſſum eſſe. Mortuus autem eſt Coloniæ anno Chriſti 1308, anno à morte Thomæ Aquinatis 34.

Scholaſtici D. d. ex P. Lombardo pontificum decreta extollunt, ſupra ſacram Scripturam.

Hypotheſis contra autoritatem S. Scripturæ.

Scotus opponit ſeſe Thomæ, unde Monachorum ſectæ, Scotiſtæ & Thomiſtæ; illi Franciſcani, hi Dominicani; illi Reales, hi Nominales.

Scoti mors.

3. In Tartarico regno contra Battum Chriſtianæ religioni addictum à Saracenis accerſitur Caſanus Argoni filius, quod crederetur adhærere Mahometico dogmati, Batto ſive deſerto ſive interempto à Saracenis. Hic Caſanus mox abjecta quam ſimularat Mahometis doctrina Chriſti nomen amplexus & profeſſus eſt, bellumque Syriacum inſtauravit non ſine ſingulari felicitate ejecto è Syria & profligato Ægyptio Sultano Melecnaſer, Peuc. fol. 1024, & Melliſ. parte 3. fol. 285.

Caſanus Tartarorum rex.

4. Turcici regni initium à pleriſque ſcriptoribus ſumitur ab anno Chriſti 1300. Tunc enim Turcarum nomen atque imperium frequentari & uſurpari cœpit, duce vel autore Oſmanno vel Ottomanno, qui primus, quum per annos 10 rapinis & prædationibus ditatus eſſet, occupata Bithyniæ parte & locis Ponto Euxino adjacentibus,

Turcici regni initiũ & incrementum.

Ottomannus. unde Ottomannidæ.

Turcorum

Turcorum rex eſt appellatus anno Chriſti 1300, & imperavit annos 28. Inter nobiliores Scythici ſanguinis familias, quæ ſeſe adverſus finitimos conjunxerunt, celebrati etiam ſunt Ogucii, ex quibus Orthogules ſeu Ettugules pater & hujus filius Ottomannus armis penè invictis, & conatibus ſtupendis tantum autoritatis & potentiæ conſecuti ſunt, ut, cæteris citra contentionem principatu cedentibus, ſoli deinceps imperarint, & patre defuncto filius Ottomannus primus regium titulum ſeu Imperatoriam dignitatem aſſumpſerit. Hic Ottomanno imperante 8000 Turcorum in Europam irruperunt. Hinc Turcici Imperatores Ottomannidæ dicti ſunt. Reliquit tres filios, quorum minimus natu Orchanes occupatis militum animis regnum obtinuit, reliquis duobus cæſis qui inter ſe quoque diſcordes erant. Plura apud Peuc. fol. 1099 &c. Melliſ. parte 3. fol. 326. & ſeqq.

Turcorum in Europam irruptio.

Orchanes Ottomanni filius.

5. Vngaria magnam ſui mutationem ſuſtinet hoc tempore. Vix enim ab exagitationibus Tartarorum reſpirarat, quum extincta Beati Stephani poſteritate, quæ jam per annos ferè 332 regno præfuerat, in Andrea III; Vngari diviſi in factiones exteros reges & quidem plures ſimul accerſiverunt. Alii ad Carolum Neapolitanum regem qui ſanguine materno veteres reges attingebat; alii ad Wenceslaum Boëmum; alii ad Ottonem Bavariæ Ducem ſe contulerunt. Inter hos vario marte pugnatum eſt, ſed Neapolitanus regnum obtinuit, quod poſt filium devenit ad alienos. Nec deinceps quiſquam ad regnum pervenit præter Matthiam Hunniadem, de quo videre licet ſub anno Chriſti 1458. Teneatur igitur anno Chriſti 1301 regnaſſe in Vngaria Wenceſlaum (vel Ladiſlaum) regis Bohemiæ filium, quem pater non multò pòſt propter diſſenſionem Vngarorum cum exercitu in Boëmiam una cum corona Vngariæ reduxit, in cujus locum Vngari regem ſibi delegerunt Othonem Bavariæ Ducem, qui annos penè quatuor regnavit, & deinde captus à Vladislao Transſylvaniæ Vayvoda in carcerem eſt detruſus, eique ſubrogatus anno Chriſti 1310 Carolus I rex Neapolitanus (ſcil. hujus nominis in regno Vngariæ) qui regnũ mirificè amplificavit, ut Dalmatiam, Croaciam, Serviam, Ruſſiam, Bulgariam, Boſnam & alias regiones complexum ſit. Dreſſ. fol. 579.

Vngarici ſtatus mutatio.

In Vngaria exteri reges poſcuntur.

Boëmici ſtatus mutatio.

6. In Boëmico etiam regno mutationes acciderunt. Nam ultimus ex ea gente Wenceslaus VII Ottocari nepos imperabat, quo obtruncato Auſtriaci & Carinthii de regni poſſeſſione contendebant. Sed utriſque excluſis regnum filio ſuo Iohanni acquiſivit Henricus Lucelburgenſis factus Imperator. Hujus Iohannis poſteritas deinde cum Sigiſmundo Imperatore extincta eſt, & Boëmia ex diverſis gentibus reges accepit crebris mutationibus, nullo ex ſuis ad faſtigium admiſſo præter Georgium Bojebracium, qui rex Boëmiæ factus eſt anno Chriſti 1441. Rediit tandem ad Auſtriacos. Sed de his infra.

Henricus VII Imp. filium ſuum Iohannem facit regem Bohemiæ.

Eduardo I ſuccedit filius Eduardus II.

7. In Anglia Eduardus Walliæ princeps uxorem ducit Iſabellam Philippi Pulchri Galliarum regis filiam, & quod Scoti in libertatem ſeſe vendicantes regem ſibi dixiſſent Robertum Bruſium, à patre in Scotiam mittitur, Scotoſque fundit & fugat. Rex verò Eduardus Carleoli in Scotorum finibus moritur anno 1307, eique ſuccedit filius Walliæ princeps Eduardus II, qui ab anno Chriſti 1308, regnavit annos 19, homo ingenio minùs honeſto, propenſus ad omnem luxum, auſcultans delatoribus, maximè Spenſoriis nobilibus. vide Froſſardum lib. 1.

8. In Gallia regnat Philippus Pulcher, de quo ſupra meminimus. Ejus filia Iſabella nubit Eduardo filio Eduardi regis Angliæ. Ex hoc conjugio natus eſt Eduardus III rex Angliæ, de quo multa apud Froſſardum.

HENRICUS VII. LUCELBURGENSIS.

Henrici VII familia.

Fuit Comes Lucelburgenſis, cujus genealogia ducitur à Lothario rege Auſtraſiæ & Lotharingiæ, fratre Lotharii I Imp. Eſt autem Comitatus Lucelburgenſis portio Trevirorum. Poſt Alberti Imp. obitum in ſeptimum menſem dilata fuit novi Imperatoris electio, ſed interea temporis magnam de Imperió ſpem conceperat Philippus Pulcher Galliæ rex, eò quod jam pontificia ſedes ad Gallos eſſet tranſlata, unde factum ut Carolus Valeſius Philippi Pulchri frater de hujus conſilio adducto exercitu Pontifici vel invito imperium extorquere conſtitueri. Pontifex verò intelligens hanc mutationem tum Italiæ tum ſuæ hierarchiæ fore exitioſam, literis clam ad principes

Philippus Pulcher Galliæ rex affectat imperium.

cipes Germaniæ miſſis ſolennis electionis maturationem ſuaſit. Eligitur ergò Francofurti hic Henricus VII, idque de commendatione Balduini Archiepiſcopi Trevirenſis fratris, quod ejuſmodi dotes ac virtutes in ipſo conſpicerentur, quæ ad vulnera Imperii ſananda eſſent maximè idoneæ. Cœpit imperare anno Chriſti 1308, & imperavit annos 4 & menſes 8. Ejus res partim in Germania partim in Italia geſtæ maximè celebrantur. Germaniam pacatam reddidit, dum Wirtenbergenſem comitem nova bella molientem armis coëgit ad quieſcendum, & Fridericum Auſtriacum Alberti Imp. filium in Auſtriæ poſſeſſione ea lege confirmavit, ut jure regni Bohemici cederet. Hoc ita peracto ex regno Boëmiæ ejecit procerum conſenſu Henricum Carinthium, & filium ſuum Johannem Boëmiæ regem creat deſponſa ei Eliſabetha filia Wenceslai ſenioris, nepte Rodolphi Imperatoris. Hoc modo Boëmia Lucelburgenſibus eſt ſubjecta. Turingica quoque & Miſnica bella ſuſtulit hiſce legibus, ut Fridericus (is ſcilicet qui dictus eſt cum admorſa gena, Peuc. fol. 1049.) Turingica & Miſnica poſſeſſione contentus inferiorem Luſatiam relinqueret Boëmis. Sic regnum Boëmiæ auctum eſt acceſſione utriuſque Luſatiæ; & Miſniæ ac Turingiæ pax eſt reſtituta. Convertit ſeſe deinde Imperator in Italiam, cujus ſtatus propter Gibellinorum & Guelphorum factiones & mutuas cædes erat turbulentiſſimus. Multa ibi feliciter licèt non ſine diſcrimine egit. Longobardicas urbes, quarum aliæ à Guelphis aliæ à Gibellinis tenebantur, in ditionem accepit. Mediolani Guelphorum principes erant Turriani, qui ejecerant Vicecomites principes Gibellinorum. Ex Turrianis tum temporis principatum tenebat Guido, homo ſuperbus & propterea civibus exoſus. Ex Vicecomitibus exulem tunc agebat Matthæus. Hic quum ingredienti in urbem Imperatori dextrum cingeret latus & Guido ad ſiniſtrum hærere juberetur, turbæ ſunt concitatæ. Nam Guido Imperatorem ſentiens à ſe alieniorem ac proinde dejectionem metuens concitato acri tumultu ipſum etiam Imperatorem in diſcrimen adduxit. Matthæus Vicecomes pro defenſione Imperatoris cum equitũ globo diſcurrens veteres clientes ad arma vocavit. In hoc tumultu plebs in Turrianos nihil tale metuentes convertit, eorumque domos temporis

Henrici electio.

Henrici res geſtæ per Germaniam.

Henricus filium Johannem creat regem Boemiæ.

Turingica bella compoſita.

Luſatia utraque adjicitur Bohemiæ regno.

Henrici res geſtæ per Italiam.

Guelphi & Gibellini.

Mediolanum.

Contentio inter Guidonem Guelphorũ & Matthæum Vi-

Boëmici ſtatus mutatio.

6. In Boëmico etiam regno mutationes acciderunt. Nam ultimus ex ea gente Wenceslaus VII Ottocari nepos imperabat, quo obtruncato Auſtriaci & Carinthii de regni poſſeſſione contendebant. Sed utriſque excluſis regnum filio ſuo Iohanni acquiſivit Henricus Lucelburgenſis factus Imperator. Hujus Iohannis poſteritas deinde cum Sigiſmundo Imperatore extincta eſt, & Boëmia ex diverſis gentibus reges accepit crebris mutationibus, nullo ex ſuis ad faſtigium admiſſo præter Georgium Bojebracium, qui rex Boëmiæ factus eſt anno Chriſti 1441. Rediit tandem ad Auſtriacos. Sed de his infra,

Henricus VII Imp. filium ſuum Iohannem facit regem Bohemiæ.

Eduardo I ſuccedit filius Eduardus II.

7. In Anglia Eduardus Walliæ princeps uxorem ducit Iſabellam Philippi Pulchri Galliarum regis filiam, & quod Scoti in libertatem ſeſe vendicantes regem ſibi dixiſſent Robertum Bruſium, à patre in Scotiam mittitur, Scotoſque fundit & fugat. Rex verò Eduardus Carleoli in Scotorum finibus moritur anno 1307, eique ſuccedit filius Walliæ princeps Eduardus II, qui ab anno Chriſti 1308, regnavit annôs 19, homo ingenio minùs honeſto, propenſus ad omnem luxum, auſcultans delatoribus, maximè Spenſotiis nobilibus. vide Froſſardum lib. 1.

8. In Gallia regnat Philippus Pulcher, de quo ſupra meminimus. Ejus filia Iſabella nubit Eduardo filio Eduardi regis Angliæ. Ex hoc conjugio natus eſt Eduardus III rex Angliæ, de quo multa apud Froſſardum.

HENRICUS VII. LUCELBURGENSIS.

Henrici VII familia.

Fuit Comes Lucelburgenſis, cujus genealogia ducitur à Lothario rege Auſtraſiæ & Lotharingiæ, fratre Lotharii I Imp. Eſt autem Comitatus Lucelburgenſis portio Trevirorum. Poſt Alberti Imp. obitum in ſeptimum menſem dilata fuit novi Imperatoris electio, ſed interea temporis magnam de Imperio ſpem conceperat Philippus Pulcher Galliæ rex, eò quod jam pontificia ſedes ad Gallos eſſet tranſlata, unde factum ut Carolus Valeſius Philippi Pulchri frater de hujus conſilio adducto exercitu Pontifici vel invito imperium extorquere conſtitueric. Pontifex verò intelligens hanc mutationem tum Italiæ tum ſuæ hierarchiæ fore exitioſam, literis clam ad prin-

Philippus Pulcher Galliæ rex affectat imperium.

cipes Germaniæ miſſis ſolennis electionis maturationem ſuaſit. Eligitur ergò Francofurti hic Henricus VII, idque de commendatione Balduini Archiepiſcopi Trevirenſis fratris, quod ejuſmodi dotes ac virtutes in ipſo conſpicerentur, quæ ad vulnera Imperii ſananda eſſent maximè idoneæ. Cœpit imperare anno Chriſti 1308, & imperavit annos 4 & menſes 8. Ejus res partim in Germania partim in Italia geſtæ maximè celebrantur. Germaniam pacatam reddidit, dum Wirtenbergenſem comitem nova bella molientem armis coëgit ad quieſcendum, & Fridericum Auſtriacum Alberti Imp. filium in Auſtriæ poſſeſſione ea lege confirmavit, ut jure regni Bohemici cederet. Hoc ita peracto ex regno Boëmiæ ejecit procerum conſenſu Henricum Carinthium, & filium ſuum Johannem Boëmiæ regem creat deſponſa ei Eliſabetha filia Wenceslai ſenioris, nepte Rodolphi Imperatoris. Hoc modo Boëmia Lucelburgenſibus eſt ſubjecta. Turingica quoque & Miſnica bella ſuſtulit hiſce legibus, ut Fridericus (is ſcilicet qui dictus eſt cum admorſa gena, Peuc. fol. 1049.) Turingica & Miſnica poſſeſſione contentus inferiorem Luſatiam relinqueret Boëmis. Sic regnum Boëmiæ auctum eſt acceſſione utriuſque Luſatiæ; & Miſniæ ac Turingiæ pax eſt reſtituta. Convertit ſeſe deinde Imperator in Italiam, cujus ſtatus propter Gibellinorum & Guelphorum factiones & mutuas cædes erat turbulentiſſimus. Multa ibi feliciter licèt non ſine diſcrimine egit. Longobardicas urbes, quarum aliæ à Guelphis aliæ à Gibellinis tenebantur, in deditionem accepit. Mediolani Guelphorum principes erant Turriani, qui ejecerant Vicecomites principes Gibellinorum. Ex Turrianis tum temporis principatum tenebat Guido, homo ſuperbus & propterea civibus exoſus. Ex Vicecomitibus exulem tunc agebat Matthæus. Hic quum ingredienti in urbem Imperatori dextrum cingeret latus & Guido ad ſiniſtrum hærere juberetur, turbæ ſuns concitatæ. Nam Guido Imperatorem ſentiens à ſe alieniorem ac proinde dejectionem metuens concitato acri tumultu ipſum etiam Imperatorem in diſcrimen adduxit. Matthæus Vicecomes pro defenſione Imperatoris cum equitũ globo diſcurrens veteres clientes ad arma vocavit. In hoc tumultu plebs in Turrianos nihil tale metuentęs convertit, eorumque domos tem-

Henrici electio.

Henrici res geſtæ per Germaniam.

Henricus filium Iohannem creat regem Boëmiæ.

Turingica bella compoſita.

Luſatia utraque adjicitur Bohemiæ regno.

Henrici res geſtæ per Italiam.

Guelphi & Gibellini.

Mediolanum.

Contentio inter Guidonem Guelphorũ & Matthaum Vi-

cecomitem Gibellinorum principem. poris momento expugnatas diripuit. Turrianis hoc modo urbe pulſis Imperator ſummæ rerum præfecit Matthæum Vicecomitem, & deinceps contra Guelphos ſemper favit Gibellinis. Poſtea Turrianorum ſocios, uti Cremonenſes, Placentinos, Parmenſes, Papienſes & Brixienſes compeſcuit. Lombardiæ adminiſtrationem commiſit Wernero Comiti de Hohenberg, qui Guelphos ad arma reverſos multis victoriis contudit. Porrò Florentini in Hetruria & Robertus Apuliæ Dux ſtudebant partibus Gibellinorum; & Romæ Urſini per Robertum Apulum inſtigabantur contra Columnios qui à Cæſare ſtabant, inter quos tanta erant odia, ut per tres menſes quotidianis præliis decertantes plateas cæſorum ſinguine compleverint, quod Imperator urbem ingrediens ſuis oculis magna cum commiſeratione vidit. Sed ſuccubuerunt tandem Urſini, & effecit Stephanus Columnius ut ſolennis renunciatio Imperatoris, quæ fraude Cardinalium protrahebatur, maturaretur, quod factum eſt anno Chriſti 1312. Erat deinde Henrico negotium cum Roberto Apulo & Florentinis. Illum Apulo & Campano regnis privavit, ſed per ſententiam. Hos, ut & horum ſocios, qui erant Lucenſes, Senenſes, Bononienſes & Farratienſes graviter afflixit, & gravius afflixiſſet niſi morte fuiſſet præventus, & quidem morte pluſquam luctuoſa. Etenim quum Roberto Apulo, quem proſcripſerat, cum exercitu obviam iret, horrendus caſus conſilium ejus impedivit. Nefariè necatur à Bernhardino quodam Monacho ordinis prædicatorum per panem Euchariſtiæ veneno infectum, quod factum eſt Beneconventi opera & ſtudio Senenſium, vel ut alii volunt Florentinorum, à quibus Monachus ille ad hoc ſcelus fuit conductus. Uxorem habuit Margaretham Henrici Ducis Brabantini filiam, ex qua ſuſcepit unum filium Iohannem Boëmiæ regem & tres filias, quarum maxima natu Beatrix Carolo Ungariæ regi, altera Maria Carolo Pulcro Franciæ regi, tertia Rodolpho Palatino ad Rhenum nupſit.

Matthæus Vicecomes primas teret, & Henricus Imp. favet Gibellinis.

Guelphi rebelles refelluntur.

Urſinorum & Columniorum prælia horrenda intra urbem Romam.

Urſini ſuccumbunt.

Henricus Imp. vindicat injuriam Apuli & Florentinorũ.

Henricus Imp. pane euchariſtico veneno tincto necatur.

Henrici uxor & liberi.

Synchroniſmus.

Papalis Cathedra in Gallia hæret.

1. In Gallia pontifex fuit Clemens v. qui jam Roma diſceſſerat Avenionem, ut ſupra meminimus. Papa igitur

tur quum jam in Gallia hæreret, Viennæ indixit concilium anno Chriſti 1311, quod biennium duravit. In hoc concilio probatæ & editæ ſunt conſtitutiones Clementinæ, & confirmatum eſt feſtum corporis Chriſti ante annos 49 ad Urbano IV inſtitutum, ſancitumque ut feria quinta poſt Pentecoſten celebretur, & indulgentias habeant quotquot huic feſtivitati & panegyri interſunt. Eſt & memorabilis in hoc concilio conſtitutio de diſcendis linguis Græca, Hebræa & Chaldæa, nec non de comprobatis gradibus in Academiis. Poſtremò Templariorum ordo condemnatus eſt, qui jam ad annum Chriſti 1312 duravit ferme annos 184. Hunc ordinem in privato conſiſtorio annihilaſſe ſcribitur Clemens V, & horum bona ac reditus hoſpitalariis D. Iohannis, qui tunc vocabantur equites Rhodii, tribuiſſe. Uno itaque die per univerſum orbem hic ordo deletus & exſtirpatus eſt, & ſcribit Tritthemius, Templarios perente Philippo Pulchro Franciæ rege extinctos eſſe, eoſque fuiſſe valdè divites, quorum poſſeſſiones ut Philippus ſibi acquireret, crimen hæreſeos impoſuiſſe. Conſpirarant in Templariorum interitum Philippus Pulcher & Papa, ſcilicet quod magnitudinem potentiæ & opum illorum metuerent. Peuc. fol. 1063.

Concilium Viennenſe. Clementina conſtitutiones. Feſtum corporis Chriſti confirmatum per indulgentias. Græca & Hebraica linguæ ſtudium. Gradus in Academiis. Templarij condemnantur.

2. In Tartarica hiſtoria legimus, Melecnaſerem Ægyptium Sultanum a Caſano in fugam conjectum, inſequente ipſum Duce Molaine cum rege Armenio, veni e in deſerta Ægypti, indeque revertentem ad obſidionem Hieroſolymæ revocatum eſſe in Syriam propter defectionem Capeci, cui Caſanus in Perſiam regreſſus gubernationem Syriæ commendaverat. Infelix deinde fuit Caſanus in ſuis expeditionibus tum propter ſubitam de morbo ſuo famam, tum quod aquarum inopia exercitus premeretur. Non multò pòſt Caſanus vita exceſſit relicto filio Carbagado imperii hærede, qui ex Chriſtiano factus eſt Mahometanus, & ſuo exemplo multos ad defectionem à Chriſtianiſmo abduxit. Peucer. fol. 1025, & Mellif. parte 3. fol. 285.

Caſano patri in regno Tartarico ſuccedit Carbagadus ſilius ex Chriſtiano Mahometanus factus.

3. In Turcico imperio imperante Ottomanno clariſſimæ urbes edomantur & occupantur in Aſia, quibus ſucceſſibus Ottomannus principibus cognatæ gentis & Græcis ingentem terrorem incutit. Per Orchanem filium Pruſia Bithyniæ metropolis & Aſiatici imperii ad Olym- pum

Turcici imperii amplificatio.

pum montem caput fame expugnatur. Mellif. parte 3. f.285. & Peuc. fol.1101.

Ludovicus x Galliæ rex. 4 In Gallia Philippus Pulcher rex moritur anno Christi 1313, eique ſuccedit filius Ludovicus x, cognomento Vtinus, qui regnavit annos 2.

Franciſcus Petrarcha. 5. Floruit hoc tempore Franciſcus Petrarcha, philoſophus, rhetor & poëta celeberrimus, literarum humaniorum inſtaurator.

LUDOVICUS BAVARUS.

Æmulatio inter Ludovicum Bavarum & Frider. Auſtriacum. Poſt Henrici VII obitum in Imperio fuit interregnum in menſem uſque 14. Moram hanc attulit duorum principum Ludovici Bavari & Friderici Auſtriaci vehementiſſima æmulatio de imperio. Ille Rodolphum Imp. habuit avum maternum; hic verò eundem avum paternum. Tabula hæc eſto:

Rodolphus Imp. — Anna Comes Hohenbergenſis.

Albertus Imp.	Mechtildis, cujus maritus Ludovicus Palatinus Rheni.	
Fridericus Auſtriacus Pulcher.	Ludovicus Bavarus Imp.	Rodolphus Palatinus ad Rhenum.

Miræ diſſenſiones in electione Ludovici. Inter Fridericum ergò & Ludovicum graviſſima erat contentio, quæ in apertum bellum abiit, & quod erat deplorandum magis, ad electionem allati ſunt ab Electoribus præoccupati animi, ut alii partibus Friderici, alii Ludovici partibus adhærerent. Quin & Rodolphus Palatinus Elector præterito fratre Ludovico ſuffragium tulit Friderico, id quod iniquiſſimè accepit Ludovicus, qui deinde Imperator factus Rodolphum fratrem patria expulit, qui poſt aliquot annos in Anglia obiit. Vicit tandem ſuffragiorum numero Ludovicus, & cœpit imperare anno Chriſti 1314, & imperavit annos 32. Creatus *Diſtractione ſententiarum* eſt nihilominus ab altera parte Imperator Fridericus, & quidem eodem die. Quumque Ludovicus coronare-

tur

tur Aquiſgrani, in loco uſitato, Fridericus coronationem accepit Bonnæ à Colonienſe, minore tamen cum pompa & ſolennitate. Hoc igitur modo etiam Fridericus imperare cœpit eodem anno quo Ludovicus, & imperavit annos 5. Sic Germania in duas partes diſtracta eſt, quarum altera Ludovico ſtuduit, altera Friderico. Præterea acciti quoque ſunt exteri, ut Ungari qui Fridericum defendebant, & Iohannes Boëmiæ rex qui odio Auſtriaci juvabat Ludovicum. Dimicatum eſt quinquies juſtis præliis. Quumque dolerent quidam principes, inter cognatos cognatum ſanguinem ſitiri, conſilium pro publica pace ac tranquillitate invenerunt, ut Ludovicus & Fridericus vereri more collegæ eſſent paris auctoritatis. Sed interturbavit hoc conſilium Pontifex Iohannes XXII, prætendens ad ſeſe pertinere hoc negotium, & ſe eſſe judicem hujus controverſiæ. Nulla igitur fieri potuit pacificatio. Abiit biennium poſt electionem ſine dimicatione. Committitur prælium ad Eſlingam Sueviæ oppidum anno 1316, in quo tamen æquo Marte diſceſſum eſt, utrinque partim captis partim interfectis multis nobilibus viris. Tandem anno 1323 Auſtriacus cum 10000 Ungarorum & 20000 Auſtriacorum Bavariam invadit, ubi quum peregrinæ gentes horrendum in modum vaſtationibus agrorum, direptionibus oppidorum, virginum ac matronarum raptibus graſſarentur, Bavarus ſumma celeritate contrahit vicina auxilia, ſuoſque armat. Magna fit cædes utrinque, donec Vngari pulſi & diſſipati ſunt. Capitur Fridericus una cum fratre Henrico, & Fridericus quidem dedidit ſeſe Friderico Burggravio Noribergenſi, Henricus verò traditus eſt Iohanni Boëmiæ regi. Hinc major pars Germaniæ ad Ludovicum ſeſe inflexit, qui bello hoc confecto moderatè uſus eſt victoria, & quos habuit hoſtes venia donavit, omniumque injuriarum ἀμνηϛίαν ſancivit. Triennalis fuit Friderici cuſtodia, ex qua dimiſſus fertur his conditionibus, ut liceret ei nomen Imperatoris uſurpare, ſed neque jus neque poteſtatem. Deceſſit Fridericus philtro extinctus anno 1330. Hac victoria Ludovici potentia valdè fuit aucta, id quod Papam Iohannem peſſimè habuit, qui ut cauſſam haberet adverſus Ludovicum, duo ei objicit crimina. 1. quod Galeacio Mediolanenſi contra Pontificios opem tuliſſet, ut Guelphi tota Longobardia

duo Impp. eliguntur, unde graviſſimum bellum.

Factiones in Germania.

Papa Iohannes XXII turbat conſilium pacis ex arrogantia.

Prælium ad Eſlingam.

Ludovicus evadit victor, & adverſarij capiuntur.

Ludovici ſumma clementia & ἀμνηϛία.

Papa Ludovico invidet felicitatem, & quærit criminandi anſam.

fuerint ejecti. 2. quod nondum confirmatus à pontifice Imperatoris munus obeat. Reſpondet Imperator ſe in electione juraſſe defenſionem juſticiæ, ideoque ſe juſtam Galeacii cauſſam in ſe ſuſcepiſſe, deinde ſe jam electum feciſſe quod Imperatoris munus flagitat. Pontifex impudenter reſcribit Petro datam eſſe ſummam autoritatem etiam in politica gubernatione. De hac quæſtione deinde paſſim motæ fuerunt diſceptationes, & editus eſt tunc temporis liber à Marſilio Paravino ad Ludovicum Imp. cum hac inſcriptione: Defenſor pacis, ubi autor graviſſimis rationibus probat, Papam eſſe ſub Imperatore. Hæc dum ita diſputantur, Pontifex Ludovicum atrociſſimè damnat, eumque hæreticum nominat & anathemate notat. Damnat etiam Wilhelmum Occam Anglum quod quædam pro Ludovico adverſus Papam ſcripſiſſet. Diſſidium hoc duravit poſt captum Auſtriacum annos 24, quo tempore perpetuæ fuerunt lites inter Imperatorem & Pontificem. Deletis hoſtibus & Germania pacata Ludovicus anno à victoria quarto proficiſcitur in Italiam, quæ propter Gibellinas & Guelphicas factiones miſerè vexabatur, ut latè hoc exponit Peucer. fol. 1113 & ſeqq. Mediolani conſilio Galeacii in templo D. Ambroſii ferreo diademate coronatus eſt, inſignia tradente Guidone Tarlato Aretinorum Antiſtite, qui in Italia Gibellinarum partium principem agebat, deinde Romæ, poſteaquam injurias à Iohanne Papa ſibi illatas expoſuiſſet, & Cardinales Papæ cauſſam improbare cognoviſſet, à Cardinalibus coronam accepit, & quidem una cum conjuge Margaretha, quæ Phriſiæ & Hollandiæ fuit domina. Solennis ritus coronationis hujus factus eſt anno Chriſti 1328 in Vaticano. Tradente diadema Stephano Columnio, qui & princeps & Cardinalis erat. Accepta coronatione contra Papam Iohannem XXII qui propter injuſtam ac ſceleratam tyrannidem non audebat ingredi Italiam, Pontificem creavit Nicolaum IV, ubi rurſus exorta eſt diſputatio, an jus deponendi Pontificem ad Imperatorem pertineat, quod olim quoque Otho I. idem feciſſet, cauſſa in Synodo cognita. Sed in eo Ludovicus graviter peccavit, quod hunc Papam

Ludovicus reſpondet ad objecta crimina Papæ.

Papa impudens mendacium

An Petro Apoſtolo data ſit politica gubernatio.

Marſilius Patavinus.

Ludovicus Imp. & VVilhelmus Occã anathemate feriuntur.

Ludovici res geſta in Italia.

Ludovicus coronatur Mediolani ferreo diademate.

Ludovicus coronatur Romæ à Cardinalibus.

Ludovicus contra Iohannem XXII creat Papam Nicolaum IV.

Nicolaus IV. Papa deſertus à Ludovico miſerè perit.

Papam à ſe creatum deinde non defendit. Etenim miſer ille Nicolaus mox à diſceſſu Ludovici Avenione in carcere vitam finivit. Mediolani rerum ſumma erat penes Galeacium filium Matthæi Vicecomitis, de quo ſupra. Hic Galeacius fratrem habuit Marcum, qui quod per invidiam fraterni imperii impatiens eſſet, calumniis defor-mavit fratrem Galeacium apud Imperatorem, quaſi contra libertatem ſuperbè regnaret, & quod interceptis Galeacii literis de fœdere cum Papa Iohanne inito cognitum fuiſſet. Imperator indignabundus Galeacium cum cæteris ſuis fratribus cuſtodiæ tradit, & Wilhelmum Monfortium Mediolani præſidem conſtituit. Poſtea verò quum ſe Pontificum fraudibus ac inſidioſis molitionibus deſeri intelligeret, ut ſe Gibellinorum ſtudio muniret, Vicecomitibus carcere eductis ut patriæ præſides vicarii eſſent & appellarentur conceſſit, & Caſtrutium, quem ob ſtrenuè propugnatas Gibellinorum partes in Hetruria Piſtorenſium, Lucenſium & Lunenſium Ducem creaverat, jam Senatorem urbis Romæ, Comitem Lateranum & Cæſareæ Aquilæ vexilliferum conſtituit. Poſtea quum ſibi molitionibus pontificum inſidias fieri videret, in Germaniam rediit, & convocatis Francofurtum principibus de pontificum tyrannide conqueſtus, ne à fide & obedientia deficerent, eos monuit. Abſolutionem ab anathemate, quum jam defunctus eſſet Iohannes Papa, petiit ab hujus ſucceſſore Benedicto XII, qui, ob metum Philippi Galliæ regis Italiæ dominium affectantis, ne tumultus fierent, exemptionem è vinculis excommunicationis denegavit. Hinc magnam animi ægritudinem concepit Ludovicus, adeò ut in conſiliis minùs ſapere videretur. Imprudenter enim ſeſe immiſcebat bello duorum regum, Philippi Valeſii & Eduardi III Angli, quorum ille, extincto jam Philippo Pulchro ejuſque tribus filiis Ludovico, Philippo & Carolo ſine maſculo hærede, tanquam patruelis regnum invaſerat idque ex lege Salica; hic vero quod ex filia Philippi Pulchri natus eſſet ad ſe regnum pertinere contendebat. Uterque rex Ludovicum Imp. ad ſe trahere ſtudebat. Promittit Ludovicus primò operam ſuam Anglo; ſed mox fraude Galli, qui ampliſſima munera conjugi Imperatoris obtulerat ut mariti animum mutaret, ab Anglo ſeceſſit & ad Gallum ſe convertit, quem utrum-

Galeacius filius Matthæi vicecomitis Mediolanenſis à Marco fratre traducitur apud Imp.

Ludovici Imp. temeritas.

VVilhelmus Monfortius.

Ludovicus reſtituit vicecomites.

Caſtrutius.

Ludovicus principum fidem contra pontifices poſcit.

Benedictus XII ſolutionem anathematis Ludovico negat.

Ludovicus in conſiliis incipit deſipere, & bello Galli & Angli ſe immiſcet.

Ludovici inconſtantia.

Ludovicus à Philippo Valeſio Galliæ rege fallitur. que deinde ſibi fecit inimicum. Promiſerat Valeſius ſe Ludovico à Papa impetraturum abſolutionem, de quo præſtando ne cogitavit quidem, ut qui videret hanc abſolutionem ſibi fore detrimentoſam. Quinetiam Johannem Boëmiæ regem contra Ludovicum Imp. concitavit, inter quos tamen arctiſſima erat amicitia. Hæc certè maximum contemptum attulerunt Ludovico. Acceſſit aliud malum: Mortuo Benedicto Pontifice ſucceſſor Clemens VI renovavit decreta Papæ Johannis XXII de anathemate excommunicationis, & graviter monuit Principes Imperii ut de alio Imperatore deligendo conſilium caperent. Nec deſtitit Papa donec id perfecit. Disjunxit ſeſe à Ludovico etiam Trevirenſis Elector qui intimus erat Cæſaris, & Carolo Johannis Boëmiæ regis filio ut imperium peteret incitator excitit. Miram amicorum inconſtantiam. Eò deducta tandem res eſt, ut Electores Pontificis Clementis VI inſtinctu vivo adhuc Ludovico Imp. elegerint & coronarint Carolum Johannis Boëmici regis filium, qui deinde dictus eſt Carolus IV. Interim Ludovici autoritas tanta adhuc fuit, ut Carolus nihil neque auderet neque poſſet. Obiit in venatione ſaltu equi excuſſus, vel potius corporis convulſione ex veneni vehementia propinati à vidua Alberti Auſtriaci, qui cum familiariùs conſueverat. Ex priore conjuge Beatrice Polonica filios habuit Ludovicum & Stephanum cognomento Fibulatum, ex altera Margretâ Hollandica Wilhelmum, Albertum, Ludovicum cognomento Romanum quod Romæ natus fuerat, & Othonem. Inter hos quomodo ditiones novas ex familiarum interitu relictas diſtribuerit, narrat Peucer. fol. 1123 & ſeqq.

Contra Ludovicũ concitatur Johannes Boëmiæ rex.

Clemens VI P. excommunicationem Ludovici renovat, & hujus ejectionem obtinet.

Carolus Johannis Boëmiæ regis filius contra Ludovicum eligitur Imp.

Ludovici autoritas potior.

Ludovici obitus.

Ludovici relicti liberi.

Synchroniſmus.

Johannes XXII Papa. 1. Pontifices in Gallia fuerunt Johannes XXII, Nicolaus V, Benedictus XII & Clemens VI. Johannes ab anno Chriſti 1316 ſedit annos 18. Fuit natione Gallus & publicationem Clementinarum quæ ſunt ſeptima pars juris Canonici confirmavit. Hæreticus fuit in doctrina de anima humana quam dixit ſimul cum corpore mori uſque ad tempus reſurrectionis. Errorem hunc refutavit Scho-

Papa ſtatuit, animam ſimul cum corpore mori. *Schola Pariſienſis refutat Papa hæreſin.*

Schola Pariſienſis, & impetravit à rege Galliæ, ut voce præconis omnibus ſuis interdiceret uſu & conſuetudine hujus pontificis, niſi ab hoc errore deſtiterit. Acerbiſſimum odium habuit in Ludovicum Imp. quod Gibellinos in Italia contra Guelphos defenderet, unde publico ſcripto Cæſarem citavit, &, ut intra tres menſes Avinionæ ſe ſiſteret, facti ſui rationem redderet, & interim imperium deponeret, præcepit. Imperator verò adhibitis in conſilium Academiis ad generale concilium provocavit, quā ob cauſſam Pontifex quaſi in rabiem actus Imperatorem fulmine anathematis percuſſit. Quum autem Itali in ſummis eſſent anguſtiis, propter mutuas Gibellinorum & Guelphorum cædes, & Papa in Italiam redire nollet, Imperatorem cujus præſentiam antè faſtidiebant, poſtulant, qui anno Chriſti 1327 cum exercitu acceſſit & ab Italis honorificè acceptus eſt, ac inſuper coronationem, quam pontifex Johannes denegaverat, una cum conjuge a Stephano Columnio Cardinale accepit invito Pontifice. Quum ergò anathemate eſſet notatus, de conſilio Cardinalium Pontificem Johannem citavit, & Romæ coram ſententiam dicere juſſit, quod quum Papa recuſaret, ab Imperatore condemnatus & pontificatu dejectus eſt, & ſubſtitutus Nicolaus IV, qui triennio poſt Avinionæ in carcere periit. Benedictus XII ab anno Chriſti 1334, ſedit Avinionæ annos 7, & Ludovico Imperatori impulſu Philippi Pulchri Galliarum regis abſolutionem denegavit, perſuaſitque Romanis ut excuſſo Cæſaris imperio per annuos ſenatores, qui ſeſe Pontifici ſubjicerent, rempublicam adminiſtrarent. Quam injuriam Imp. Francofurti in conventu expoſuit, ubi decretum eſt factum pro dignitate Imperatoria, quod ea non detur à Papa, & quod politica juriſdictio nullo modo Papæ conveniat, generale quoque concilium Papæ judicio eſſe anteferendum. Clemens VI ab anno Chriſti 1342 ſedit annos 10, & jubileum inſtituit quinquageſimo quoque anno celebrandum, eò quod hominis ætas centeſimum vel vix vel nunquam attingat. Erga Ludovicum Imp. iniquiſſimus fuit, cui abſolutionem ab anathemate concedere noluit niſi tribus hiſce conditionibus acceptis. 1. ut omnium

Papa citat Cæſarem.

Cæſar quod ad concilium provocaſſet excommunicatur.

Cæſaris adventus in Italiam ab Italis petitur.

Cæſaris coronatio in Italia.

Cæſar citat Papam.

Papa Papatu dejicitur.

Nicolaus IV.

Benedictus XII.

Decretum pro Imperatore contra Papam.

Concilium generale eſſe ſupra Papam.

Clemēs VI.

Annus jubilæus inſtituitur quinquageſimo quoque anno.

Papæ iniquiſſima poſtulata contra Ludov. Imp. & à principibus imperii rejecta.

nium criminum quorũ accuſatus eſſet reum ſe profiteretur. 2. ut imperio depoſito ad id non niſi Pontificis gratia accedat. 3. ut ſe ſuoſque liberos in manus Papæ tradat. Has conditiones Imperator Francofurti ad principum conventum retulit, qui eas ut ſuperbas & iniquiſſimas rejecerunt. Pontifex furore percitus anno 1346 in die Cœnæ Domini Imperatorem exſecratur & hæreticum pronunciat, hortaturque Electores ut alium eligant Imperatorem, quod niſi fecerint ſe ſuo officio non defuturum. A quibuſdam principibus mercede conductis eligitur Imperator Carolus filius Johannis Boëmiæ regis Marchio Moraviæ, ſed à quibuſdam hæc electio non fuit approbata, qui apertè teſtari ſunt ſe Ludovicum Imper. non agnoſcere hæreticum, nec curare Pontificis ſive approbationem ſive improbationem.

Papa Clemens VI furibundus excommunicat Cæſarem, & ſuadet electionem Caroli Iohannis Boemiæ regis filii.

2. In Orientali Imperio parricidii ſcelere Imperator factus eſt Andronicus junior, qui cœpit imperare anno Chriſti 1328, & imperavit annos 13, alii tribuunt ei annos 20. Adjunctis ſibi Turcis Mitylenæos & Phocenſes oppugnavit, quumque recuperandæ Theſſaliæ magis quam arcendis aditu Europæ Turcis eſſet intentus, hi in derelicta Aſia ſeſe confirmarunt, & ad Helleſpontum uſque imperium ſuum protulerunt. Ex Anna conjuge Alemanna reliquit duos filios Iohannem & Manuelem, quorum curam commendavit Iohanni Cantacuzeno.

Andronicus junior.

3. In Turcico regno Ottomannus I qui regnum Turcicum conſtituit moritur anno Chriſti 1327, eique ſuccedit filius Orchanes, qui rebus Turcicis præfuit annos 22. Parricidio regnum eſt auſpicatus in fratribus patrato. Mira celeritate ac felicitate regnum ſuum ad Helleſpontum uſque & Euxini littora propagavit. In Bithynia Pruſiam, Nicéam & Nicomediam expugnavit. Cantacuzeno contra Iohannem Palæologum duce Solimanno filio auxilia miſit. Scribitur enim filiam Cantacuzeni uxorem habuiſſe. Hinc apparent prima initia mutationis in Imperio orientali, qua hoc tandem ad Turcicam tyrannidem eſt tranſlatum.

Orchanes.

Prima initia tranſlationis imperii orientalis ad Turcicã tyrannidẽ.

4. In Polonia regnavit Vladislaus Locticus, qui Marchiam vaſtavit, & Crucigeros edomuit. Hoc regnante Sileſia à Polonis defecit ad Boëmos hac occaſione: Circa annum Chriſti 1322 Iohannes Boëmiæ rex vir aſtutus, & Carolus filius quum viderent odia inter Sileſiæ principes indies-

Vladiſlaus Locticus Poloniæ rex.

Sileſia à Polonis de-

indies augeri, non magno negotio perfecerunt, ut aliqui ſponte, aliqui vel precio vel minis expugnati, plurimi ſplendidis pollicitationibus inducti libera colla obvio jugo ſubdiderint, atque ita Sileſia tota in fidem Boëmiæ regis ſeſe dederit, qui deinde civitates Sileſiæ ampliſſimis honoribus ornavit circa annum Chriſti 1330. Ex principum Sileſiæ ruina gentis metropolis Vratislavia autoritate, opibus & potentia crevit, multùm juvante Carolo IV. Porrò anno Chriſti 1331 Vladislaus Polonus Crucigeros in prælio fudit. Dreſſ. 620. Peuc. 1030.

ficit ad Boemos.

Vratiſlavia Sileſiæ metropolis.

Crucigeri à Polono fuſi.

5. In Ungaria regnare cœpit anno Chriſti 1342 Ludovicus I, Caroli I filius, Caroli Martelli nepos, & regnavit annos 40. Muldavos & Rutenos domuit, Comanos ad fidem Chriſtianam convertit, & Apuliam ejecto Ludovico Tarentino occupavit, de qua tamen petentibus legatis Pontificiis iterum conceſſit. Fuit hic Ludovicus vir magni atque excelſi animi, bellicoſus & fortunatus, quibus de cauſſis etiam ad regnum Poloniæ fuit expetitus. Fratrem habuit Andream, cui Robertus rex Neapolitanus & Apulus Johannam neptem ex Carolo filio deſponderat, ſed quum procax & libidinoſa mulier ab hoc Andrea eſſet alienior, familiarior verò Ludovico Tarentino Philippi filio, effecit ut Andreas à conjuratis ſtrangularetur, & ipſa poſtea Ludovico Tarentino nupſit. Hoc indignum facinus Ludovicus Ungarus ulturus magno cum exercitu in Apuliam ingreſſus eſt, & Ludovicum Tarentinum cum inceſta conjuge regno Neapolitano expulit. Sed paulò pôſt Ludovico Vngaro domum reverſo Ludovicus Tarentinus per auxilium & interceſſionem Pontificis Romani amiſſa recuperat & paulò pôſt moritur. Peuc. fol. 1128. Vide etiam Mellif. parte 3. fol. 363 in genealogia.

Ludovicus I Vngariæ rex.

Ludovici magnanimitas.

Andreas Ludovici frater perfidia conjugis ſtrangulatur.

Iohannes Hutinus.

Philippus Longus.

6. In Gallia mortuo Ludovico Hutino ſuccedit anno 1316 filius Johannes Hutinus, & huic eodem anno Philippus cognomento Longus; huic deinde anno 1321 ſuccedit frater Carolus IV cognomento dictus Pulcher. Hic Carolus filium quidem ſuſtulit, ſed orbatus eo fuit multum adhuc adoleſcente. Sororem habuit Iſabellam, quæ matrimonio juncta Eduardo II Angliæ regi peperit Eduardum III. Defuncto Carolo quum nullus eſſet hæres maſculus hæreditatem regni adiit Philippus Valeſius repudiato Eduardo propter legem Saliquam, per quam

Carolus IIII cognomento Pulcher.

Regnum Galliæ tranſit ad aliam familiam.

Philippus Valeſius.

Bellum inter Valeſium Gallum & Eduardum III Anglum. quam non conceditur fœminis in regno ſucceſſio. Hinc graviſſimum ortum eſt bellum inter Eduardum ſucceſſionis jus propter matrem ſibi arrogantem, & Philippum Valeſium. Totam rem narrat Froſſardus ſatis copiosè. Fuit autem Philippus Valeſius patruelis Caroli IV.

Eduardus II regno Angliæ dejicitur justo zelo conjugis. 7. In Anglia Iſabella Eduardii II conjux à marito ſuo una cum filio Eduardo è regno ejecta, ſed amicorum fide & opera in regnum cum filio reducta delatores ſuos Spenſerios atrociſſimis punivit ſuppliciis, & regem maritum regno inutilem ex populi & Senatus autoritate cuſtodia continuit. Quo facto Eduardus III nobiliſſimus heros peſſimi patris optimus filius, qui cum matre exulaverat, Londini coronatus eſt Angliæ rex anno ætatis 16, Chriſti 1326, & regnavit annos 51. *Eduardus III coronatur rex Angliæ.* Primò adverſarium habuit Edmondum patruum Cantii Comitem, qui abdicato Eduardo fratre quum de ejus reſtitutione conſpiraſſet, capite truncatus eſt. *Eduardus III vincit Philippum Valeſium.* Bellum geſſit Eduardus III graviſſimum cum Philippo Valeſio Gallo, duravitque hoc per plures annos. Aſcitis in belli ſocietatem Flandris, & à Ludovico Bavaro Imp. imperii vicarius conſtitutus cum ingenti claſſe anno 1338 in Flandriam trajecit, atque ad Somam fluvium in finibus Galliæ contra Philippum copias eduxit: ſed prælium detrectante Philippo Eduardus Flandriam repetit, indeque Jacobi Artevillæ Flandriæ præfecti conſilio liliorum inſigni & *Eduardus III titulo regis Franciæ redit in Angliam.* regis Franciæ titulo aſſumptis in Angliam redit. Deinde anno 1340 atrox pugna navalis ad Cluſas committitur, in qua Eduardus rex vento ſecundo adjutus captis ac fractis omnibus ferè Gallorum navibus victor evaſit.

Helvetica confederatio, vulgò Eidtgenoſſen, unde & quomodo orta. 8. Helveticarum civitatum confederatio in hæc tempora incidit. Quum enim harum civitatum admodum diſſimilis eſſet conditio, ut aliæ certis pactionibus ſubditæ Abbatibus ſua tamen quadam libertate gaudentes ab imperio acciperent Voitos, hoc eſt, præfectos, penes quos ſumma judiciorum publicorum & vitæ neciſque poteſtas erat; aliæ inter municipia imperii & liberas civitates numerarentur; aliæ Auſtriacorum terris eſſent adjectæ, qui jam dudum magnum principatum animis conceperant: accederet quoque magna petulantia & ὕβρις præfectorum, qua plurimi vehementer laceſſebantur: accidit per occaſionem belli illius civilis, quod fuit inter Ludovicum Bavarum Imp. & Fridericum Pulchrum Au-

Auſtriacum, ut Vri, Vnterwaldenſes & Suitenſes adhærerent Ludovico Bavaro, idque magis odio vicinæ nobilitatis, & metu potentiæ Auſtriacorum, quàm ſtudio & fide erga Imperatorem; cæteræ verò urbes ſtarent à partibus Auſtriaci. Bavarus Imperator videns feliciter ſeſe uſum auxilio trium civitatum modo dictorum, & quod Leopoldum Auſtriacum proſperè deviciſſent, loco remunerationis eis conceſſit ἀυτονομίαν plurimis immunitatibus cumulatam, & poteſtatem fecit ſeſe perpetuo fœdere πρὸς συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν defenſionis cauſſa conjungendi. Hoc exemplo deinde reliquæ civitates, quod à vicinis potentioribus multùm vexarentur, irritatæ idem fecerunt, & tribus illis prioribus ſeſe conjunxerunt, atque ita arctiſſimis federum legibus devinctæ potentiam confecerunt vicinæ facilè parem, quæ deinde victoriis & ſociorum acceſſione aucta vicinis etiam formidabilis evaſit. Peuc. fol. 1132 & ſeqq. ubi plura de Helveticis motibus.

9. Floruerunt hoc tempore viri in Eccleſia celebres, *Nicolaus* Nicolaus Lyranus, Gulielmus Occam, & Johannes *Lyranus.* Taulerus. Nicolaus Lyranus natus Judæus & poſtea *Gulielmus* amplexus Chriſtianiſmum factus eſt Monachus Franciſ- *Occam.* canus, & biblia ſacra ſcholiis illuſtrare aggreſſus eſt, ad *Ioh. Tau-* quam rem magnum ei adjumentum attulit literarum *lerus.* hebraicarum, græcarum & latinarum ſcientia, quod fa- *Lyranus.* ctum eſt anno Chriſti 1322. Gulielmus Occam natione *Occam.* fuit Anglus, ex Scoti diſciplina profectus, & ordinis Franciſcani Monachus, ſcripta præceptoris ſui Scoti acriter impugnavit. Quumque quædam pro Ludovico Imp. contra Papam ſcripſiſſet, & inde ipſe quoque excommunicaretur, profugiens ad Imperatorem: O Imperator, inquit, tu me gladio defende, & ego te verbis ac ſcriptis defendam. quod factum eſt anno Chriſti 1324. Johan- *Taulerus.* nes Taulerus Dominicanus Coloniæ primùm, deinde Argentinæ conciones crebras ad populum habuit, quibus Dei miſericordiam commendavit & fiduciam propriorum meritorum reprobavit, abuſus & ſuperſtitiones reprehendit, invocationem cultumque ſanctorum rejecit, & verum Dei cultum Chriſtique Salvatoris unici meritum inculcavit, anno Chriſti 1340. Vides igitur, Lector, à Thomæ & Scoti paradoxis hoc tempore recentiores Doctores diſceſſiſſe, & ad veritatem cœle-

ſtem

leſtem relictis Romanis commentis propiùs acceſſiſſe.

CAROLVS IV.

Filius fuit Iohannis Boëmiæ regis, nepos Henrici VII Imp. & primò ad Imperium arte Clementis VI Papæ per dejectionem Ludovici V evectus eſt, quibuſdam principibus diſſentientibus. Iam verò poſt obitum Ludovici majores ortæ ſunt diſſenſiones inter Electores, quorum major numerus electionem tanquam illegitimam & ex Papæ odio in Ludovicum factam declaravit irritam. Quare Francofurti in conventu anno Chriſti 1348 Moguntinus, Palatinus, Saxo & Brandeburgenſis qui Ludovici Bavari filiús erat, decretum fecerunt de Eduardo III Angliæ rege, cujus mirabiles victoriæ de Philippo Valeſio Gallo jam per totum orbem erant celebratiſſimæ, ad imperium advocando. Sed vocatus Eduardus parere noluit, ne majoribus difficultatibus ſeſe implicaret. Renovata igitur deliberatione decernunt Electores, ut petatur Fridericus Miſniæ Marchio & Turingiæ Landgravius. ſed & hic recuſat. Interim Carolus ambitione ardens omni conatu inſtabat, ſed fruſtra. Nam anno Chriſti 1349 Electores ad imperium ſuſtulerunt Gunterum Comitem Schwartzenburgicum in Turingia, qui tamen conſentire noluit, niſi priùs certior eſſet de vacatione ſedis Impetialis. Perſuaſus ab Electoribus ſedem vacuam eſſe, exercitum ducit ad Francofurtum, ubi poſt duorum menſium obſidionem regio more intra urbem eſt receptus. Carolus videns ſe armis nihil efficere poſſe ad alias ſeſe convertit artes. Reconciliatis Ludovici Bavari filiis uxorem duxit Rodolphi Palatini filiam, ut ſcilicet disjunctis Electoribus Guntero æmulo auxilia ſubtraheret. Sed quum ne ſic quidem Schwartzenburgico noceret, cœpit Acheronta movere, & ſubornavit medicum pecunia corruptum, qui Guntero leviter ægrotanti venenum propinavit, cujus vim quum ſenſiſſet Gunterus, & Medicum prægustare coëgiſſet, hic collapſus & exanimatus eſt, ille vero ita enervatus ac debilitatus, ut ſpes vitæ ſupereſſet nulla. Guntero indignè perempto ac regio apparatu Francofurti in æde D. Bartholomæi ſepulto, impetio tandem multis largitionibus potitus eſt Carolus

Diſſenſiones in electione.

Eduardus III Angliæ rex oblatum imperium recuſat.

Fridericus Miſniæ Marchio oblatum imperium recuſat.

Gunterus Comes Schwartzenburgicus ad imperium ſollicitatus veneno tollitur.

Caroli callidæ artes.

Carolus artibus &

tolus ſolus anno Chriſti 1350. Sed poſt abdicationem Ludovici Bavari cœpit imperare anno Chriſti 1346, & imperavit annos 32. Adoleſcens in Gallia apud Carolum regem Francorum educatus eſt, unde multas conſuetudines & inſtituta regni Gallici in imperium importavit, &, quod maximè culpatur, nimius Gallorum fautor jura regni Arelatenſis ab imperio alienata Francicis regibus conceſſit, atque ita imperii ſplendorem non auxit ſed minuit. Vitio πλεονεξίας ſupra modum laborabat, quo ductus à patris obitu quum Sileſiæ principes inter ſe diſſiderent ſummo ſtudio hoc effecit ut Sileſiam omnem & huic cohærentem Luſatiam Boëmiæ adjungeret, civitates verò immunitatibus ornatas ita muniret, ut principes contra eas moliri quicquam non auderent. In eo quoque privati commodi ſtudium oſtendit, quod Marchiam Brandeburgenſem & Bavariæ Ducatum emptionibus aut dotaliciis pactis ex parte ad ſe & ad regnum Bohemiæ traduxit. Henetorum principes ad littus Balticum Iohannem & Albertum nova dignitate ornavit, ut inter Duces Imperii locum tenerent, quod factum eſt anno Chriſti 1349. Noribergæ Senatum & cives diſſentientes in concordiam priſtinam reduxit, abdicatis tribunis, quibus propter plebis furorem Senatus ceſſerat, & poteſtate omni in Senatum translata. In Italiam profectus eſt Carolus Imp. una cum conjuge anno Chriſti 1354, multorum literis, inter quas etiam Franciſci Petrarchæ fuerunt, invitatus ad ſopienda bella quibus tota paſſim Italia flagrabat. Multa dicitur ſic principibus indulgendo ab imperio venditionibus alienaſſe. Rebus Longobardicis conſtitutis Mediolani ferrea corona inſignitus eſt & deinde Romæ ſolenniter coronatus: mox rediit in Hetruriam, ubi Florentiæ exulantes Gibellinos reſtituit. Mediolani Vicecomites Galeacium & Barnabam in Ciſalpina Gallia & Liguria imperii vicarios conſtituit quamvis ſine dignitate Ducali. Valdè commendatur hujus Galeacii ſtudium ac munificentia erga viros doctos & præcipuè erga Franciſcum Petrarcham. Peucer. fol. 1140. Reverſus in Germaniam in conventu Metenſi ad tuendam firmandamque Imperii dignitatem condidit legem Carolinam, quæ alio nomine dicitur Aurea bulla Caroli IV. in qua oſtenditur, quo pacto eligi Imperatorem oporteat, & quomodo cujuſque ordinis dignitas

largitionibus ſit Imperator.

Carolus imperii ſplendorem minuit.

Caroli πλεονεξία.

Henetorũ principes creantur Duces Imperii.

Caroli res in Italia.

Carolus Vicecomites Mediolani conſtituit Imperii vicarios.

Aurea bulla.

Academia Pragenſis à Carolo conſtituitur. *Carolus amator exercitiorũ Academicorum.* *Carolus filium VVenceſlaum ad Imperium evehit largitionibus.* *VVenceſlai conjux.* *Caroli obitus & liberi.*

nitas in Imperio conſervanda ſit, ut ſcilicet publicæ pacis nervus eſſet firmiſſimus. Pragenſem Academiam conſtituit anno 1361, quam Papa Innocentius VI confirmavit. Interfuit ipſe diſputationibus tanto ſtudio, ut Purpurato à quo ex diſputatione ad cœnam vocabatur reſponderit, diſputationem illam ſibi cœnam eſſe. Quomodo ambitionem & faſtum clericorum Moguntiæ reprehenderit, in quodam Canonico Cunone à Falckenſtein refert Dreſſ. fol. 402. Poſtremis annis ſummo conatu & multo auro effecit, ut filius Wenceſlaus ad imperium extolleretur, quod factum eſt anno Chriſti 1376, quo eodem anno coronato Wenceſlao deſponſata eſt Ioanna filia Alberti Ducis Bavariæ, Comitis Hollandiæ, Hannoniæ & Seelandiæ. Obiit Carolus Pragæ anno 1378. Filios reliquit Wenceſlaum, Sigiſmundum & Iohannem. Wenceſlaus natus eſt ex tertia conjuge Anna filia Bulconis Ducis Suidnicenſis, quæ ad Carolum dotis loco attulit Sileſiæ partem Boemicis montibus conterminam. Sigiſmundus natus eſt ex quarta conjuge Eliſabetha filia Bugiſlai Ducis Stetinenſium, quæ fuit conſobrina Ludovici regis Ungariæ, neptis Caſimiri regis Poloniæ. Quum autem in diviſione Wenceſlao obveniret regnum Boemiæ, Sigiſmundo verò Marchia Brandeburgenſis, confecit Sigiſmundo mater nuptias Eliſabethæ filiæ Ludovici regis Vngariæ, impetrato in dotem regno, ne ſcilicet opibus & potentia Wenceslao eſſet inferior.

Synchroniſmus.

Innocentius VI non poteſt tolerare Cæſaris præſentiam in Italia. *Vrbanus V Calvarias Apoſtolorũ auro obducit,*

1. Pontifices Avinionæ in Gallia fuerunt, Clemens VI, Innocentius VI, Vrbanus V, & Gregorius XI. De Clemente ſupra dictum. Innocentius ab anno Chriſti 1352, ſedit annos 9 & menſes 8, & mandavit Cardinalibus qui Romæ erant, ut Imperatorem recens coronatum in urbe Roma ne tolerarent, ſed mox à coronatione ex urbe excedere juberent, ſcilicet ne pontificia tyrannis aliquam ſui faceret jacturam ex Cæſaris præſentia. Vrbanus V ab anno Chriſti 1362 ſedit annos 8, & in quarto pontificatus anno cum Cardinalibus una Romam veniens obſoleta templa ad idololatricam pompam refici curavit, & Apoſtolorum calvarias diu quæſitas ac tandem

dem inventas capſis aureis & argenteis operuit ad valorem 30000 florenorum, teſte Baleo lib. 6. fol. 374. Gregorius XI ab anno Chriſti 1370 ſedit annos 7, & quum ſecum expenderet varia illa mala quæ in Italia per abſentiam Pontificis contigiſſent, reducere ſedem pontificiam in urbem Romam conſtituit. Quare Avinione relicta Romam rediit anno Chriſti 1377, hoc eſt, anno 71 poſtquam ſedes Romana ex Italia in Gallias fuerat translata per Pontificem Clementem V. Hic eſt celebris ille reditus Curiæ Romanæ ex Avinione in urbem Romam, quē deinde ſecuta ſunt horrenda ſchiſmata inter Gallos & Italos, qui ſinguli ſuos elegerunt Papas, ut eſſent Papæ & Antipapæ. Duravitque hoc ſchiſma per annos 40 uſque ad Conſtantienſe Concilium. Interea temporis dum odia inter Gibellinos & Guelphos exacerbarentur, & deinde Pontificum diſſidia totum orbem Chriſtianum miris modis turbarent, ut bella contra Turcas negligerentur, adeò Turcarum potentia crevit, ut ex Aſia per Helleſpontum ſeſe effuderint in Europam, & Thraciam ingreſſi ſint anno 1360.

Gregorius XI ſedem Pontificiam ex Gallia reducit in Italiam.

Schiſmata inter Gallos & Italos ob pontificiam dignitatē.

Pontificū ſchiſmata augent Turcicam potentiam in Europa.

2. Annus jubilêus, quem Bonifacius VIII centeſimo quoque anno celebrari juſſerat, à Clemente VI transfertur in annum 50, & hoc anno Chriſti 1350, magna pompa habetur. Rationem mutationis attulit Clemens, quod ætas hominis non attingeret centeſimum annum. Si verò credas quæſtus gratia hoc factum eſſe, meo judicio non erraveris.

Clemens VI jubileum trāſfert in annum quinquageſimum.

3. Johannes Wiclefus Anglus circa annum Chriſti 1370 mores Pontificis & Pontificiæ eccleſiæ dogmata graviter reprehendit, atque adeo ipſum Pontificem Antichriſtum appellare auſus eſt. Quamobrem publicè in Schola Oxonienſi hæreſiarcha eſt proclamatus. Dogma ejus præcipuum fuit: Extra biblia in rebus ſpiritualibus non eſſe quærendam veritatem. Quis hic non videt in medio Paparu fuiſſe orthodoxos, qui Pontificias abſurditates improbārunt? Hujus Wiclefi diſcipulus fuit Johannes Huſs, qui Wiclefi libros & dogmata in Boëmiam poſtea intulit.

Ioh. VViclefus.

Ioh. Huſs. diſcipulus VViclefi.

4. Brigitta princeps vidua ex Suecia Romam venit anno Chriſti 1363, & prophetico ſpiritu prædita a Papa Vrbano V. ordinis ſui confirmationem impetravit. Eſt autem hic ordo utrique ſexui communis, ita tamen ut

Brigitta.

cœnobii partem ſuperiorem mulieres, inferiorem viri teneant. Regitur autem totus ordo ab una Abbatiſſa cum confeſſore qui prior fratrum appellatur.

Ieſuatæ. 5. Jeſuatarum ordo in Italia Senis ortus eſt anno Chriſti 1368, autoribus Johanne Columbano & Franciſco Vincentio. Hanc ſectam comprobavit Pontifex Urbanus v. eique tunicam albam dedit cum capitio quadrato à cervice ad humeros pendente. Dicti ſunt Ieſuatæ à nomine Jeſu, quod in ore eorum frequens erat.

Cantacuzenus. 6. In Orientali imperio Cantacuzenus Imperatoriam poteſtatem ac dignitatem uſurpavit quum tutor eſſet conſtitutus Iohannis Palæologi, ſed tamen hunc Palæologum conſortem fecit, & ut firmior eſſet benevolentia filiam ſuam ei matrimonio junxit. Verùm Palæologus impatiens ſoceri ſui potentiæ, bellum contra ſocerum movit. Poſt multam contentionem Iohannes Palæologus regno potitus Italiam adiit comparaturus auxilia, ſed contumelioſè acceptus, quum rediiſſet Byzantium & inſuper urgeretur bellis Bulgaricis & Servianis, amiciciam iniit ac fedus cum Amurathe, ita ut & ſeſe & regnum in fidem illius traderet promiſſo tributo, & filium natu minimum Theodorum obſidem dederit qui caſtra ſequeretur. Hæc initia ſunt triſtiſſimæ ſervitutis, qua deinde Conſtantinopolitani Imperatores in Turcorum poteſtate fuerunt, illorumque imperata facere coacti ſunt. Habuit Johannes Palæologus præter Theodorum duos filios, Andronicum primogenitum & Emanuelem, quorum illi commendavit imperium, quod jam porrò nomine duntaxat erat imperium, huic Theſſalonicam tradidit. Peuc. fol. 1085 & 1104.

Iohannis Palæologi infelix fedus cum Amurathe Turcico Imp.

Initia Turcicæ ſervitutis.

Tartarici regni deſtructio. 7. Tartaricum regnum hoc tempore una cum Chriſtiana religione ſub Carbagado in Aſia concidit. Syriam enim Ægyptii retinuerunt, & Turcorum potentia in reliqua Aſia ad Pontum uſque ſeſe recolligens ad veterem formam, Ottomannorum auſpiciis ac virtute Tartaricam eiiſit. A tergo in Perſiam involarunt Parthi, qui depulſo Saracenorum jugo novum regnum inchoarunt. In Europa Roſſi receptis viribus Tartaros ultra Boryſthenem & Tanaim rejecerunt. Plura apud Peuc. fol. 1025.

Orchanis Turcæ obitus. 8. Turcarum rex ſecundus Orchanes mortuus eſt anno Chriſti 1358, ſed quo genere mortis, apud autores incertum eſt. Alii in oppugnatione Pruſiæ ſagitta ictum

indeque exorta febre periiſſe, alii in conflictu cum Tartaris occubuiſſe tradunt. Succeſſit filius Amurathes hujus nominis I, tertius Turcarum rex, qui in Europa bellum gerens obtruncatus eſt. Etenim anno Chriſti 1360 omnium primus ex Turcica gente exercitu per Helleſpontum trajecto Seſton & Callipolim juxtaque ſitas Cherſoneſi urbes cepit, quæ prima ei occupandæ Thraciæ auſpicia fuerunt. Occaſionem huic malo præbuit Iohannes Palæologus Conſtantinopolitanus Imp. qui in ſocietatem belli contra Bulgaros vocabat Amurathem, idque vi federis antè initi. Amurathes promptus in auxilium ſuum quærebat commodum, & 12000 delectorum Turcorum mittit in Græciam, quibus Palæologus ſuos hoſtes repreſſit. Nec ita multò pòſt Amurathes cum 60000 Turcorum in Europam tranſiit, & Palæologi ditiones hoſtiliter invadit. Peuc. fol. 1103 & ſeqq. Imperavit Amurathes annis 23, alii 31. *Amurathes.* *Palæologi & Amurathis fedus.*

9. In Polonia regnat Caſimirus Magnus Vladiſlai Lodici filius. Magnus inde fuit cognominatus, quod regnum non tam muris & propugnaculis quàm jure & legibus munivit & auxit. Cum Crucigeris pacem fecit iniquis conditionibus, cedens illis poſſeſſione terrarum Pomeraniæ, Culmenſis, & Michalovienſis. Iura vero ea conſtituit quibus in hunc uſque diem Poloniæ regnum continetur. Lapſus de equo in venatione mortem obiit abſque hærede maſculo. Electus igitur eſt rex externus Ludovicus Vngarus, nepos Caſimiri ex ſorore, anno Chriſti 1370, quum jam Poloniæ regnum annis amplius 900 non niſi à Polonis eſſet adminiſtratum. Rex fuit fortis, pius & felix. Atque ita ſub uno rege Poloniæ & Vngariæ facta eſt conjunctio. Anno 28 regni Vngarici Ludovicus factus eſt rex Poloniæ, & regnavit in Polonia annos 12. *Caſimirus M.* *Caſimiro M. ἀτέκνῳ ſuccedit Ludovicus Vngariæ rex.* *Poloniæ & Vngariæ conjunctio.*

10. In Gallia poſt Philippum Valeſium rex conſtituitur Johannes Valeſius filius anno Chriſti 1350, qui deinde anno 1356 in conflictu cum Richardo rege Anglorum captus & Burdegalam cum Philippi filio perductus eſt, & poſt ſexennium dimiſſus datis obſidibus: de quibus liberandis ut tranſigeret in Angliam rediit anno 1364, ubi morbo præventus Londini obiit. Succeſſit ei Carolus V. filius, dictus Sapiens, & regnavit annos 16. *Ioh. Valeſius.* *Carolus V. cognomento Sapiens.*

Philippus Valeſius.

|

Johannes filius.

|

Carolus v. fil. dictus Sapiens. — Philippus filius minimus dux Burgund.

| |

Carolus VI. — Carolus Audax, de quo Cominæus.

Eduardus III. II. Angliæ rex Eduardus III anno 1346 grave bellum cum Gallis ſuſcepit. Commiſſa eſt poſt multos conflictus pugna ad Creſſiacum 26 Auguſti ad veſperam omnium famoſiſſima & luctuoſiſſima, in qua omnis ferè *Johannes Boëmiæ rex cæcus pugnat.* nobilitas Gallica cecidit. Perierunt in hoc prælio Johannes Boemiæ rex, qui licèt cæcus, in hoſtem tamẽ pugnavit, & per ſuum ductorem eò abduci voluit ubi hoſtes erant confertiſſimi; item Carolus Philippi Valeſii frater germanus Dux Alenconii, & Rodolphus Lotharingiæ Dux, aliique plures. Ex omni numero deſiderari ſunt 30000. Eduardus rex cum victore exercitu ad expugnandum *Caletum occupatur ab Eduardo.* Caletum contendit, quæ urbs præſidiis deſtituta ab Anglis occupata eſt undecimo obſidionis menſe, & manſit in Anglorum poteſtate annos 212, nempe uſque ad annum Chriſti 1558, quo à rege Gallorum Henrico II recuperata eſt. Fuerunt interim variæ pugnæ, in- *Eduardus filium Eduardum creat principem Aquitaniæ.* tervenientibus nonnunquam induciis. Eduardus rex filium ſuum Eduardum Walliæ principem Aquitaniæ Ducem creat, qui etiam cum uxore ſua Edmundi Cantiæ comitis filia in Aquitaniam ſe contulit, ubi quum Aquitanos nimio tributo premeret, hi rupto fœdere ad Carolum Galliæ regem provocant, unde recruduit bellum anno 1367. Vide Jovium. Porrò Eduardus rex expeditio- *Eduardi III obitus.* nem jam parans in Galliam, morbo præventus obiit anno Chriſti 1377, ætatis 65. Hic eſt ille Eduardus qui or- *Ordo Garteriorum equitum.* dinem Equitum Garteriorum inſtituit anno 1350. Nimirum Garterii fuerunt viri bellica virtute & natalium ſplendore florentiſſimi, qui ſolenni ſacramento ad mutuam perpetuamque amicitiam obligabantur, addita

Symboli

Symboli loco Periſcelide, ſcilicet ut ſiniſtri cruris ſuram fibulata faſciola vinctam geſtarent. Præterea ex hoc Eduardo III nati filii & nepotes divulſione regiæ ſtirpis in familias Eboracenſem & Lancaſtriam, funeſtis albæ rubræque roſæ nominibus & inſignibus diſtinctas, regnum in contraria diſciderunt ſtudia, donec Henricus VII matre Lancaſtria natus, ducta Eliſabetha Eduardi IV Eboracenſis filia, utramque familiam ſanguinis commixtione copulavit circa annum Chriſti 1486. vide Peuc. fol.954. Succeſſit autem Eduardo III Richardus, ex filio Eduardo Walliæ principe, qui anno proximo ante patrem tabe confectus obierat, nepos, puer undecim annorum, & coacto principum concilio Weſtmonaſterii rex coronatus eſt, cujus patrui Lancaſtrius & Eboracenſis Duces regni gubernatores conſtituti ſunt. Cœpit igitur Richardus II regnare anno Chriſti 1378, & regnavit annos 22.

Periſcelis.

Regni ſtirps diſtincta in Eboracenſem & Lancaſtriam funeſtis nominibus albæ rubræque roſæ.

Richardus Eduardi III nepos & ſucceſſor.

12. Academia Heidelbergenſis fundatur à Ruperto II Comite Palatino Rheni & Duce Bavariæ anno Chriſti 1346, & annis 15 poſt Academia Pragenſis conſtituitur à Carolo IV Imp.

13. Viri docti claruerunt, Johannes Gerſon Cancellarius Pariſienſis ſanctiſſimis ſcriptis clariſſimus, qui deinde in Concilio Conſtantienſi acriter contendit Papam eſſe infra concilium, Item Bartolus de Saxo ferrato Juriſconſultus eximius; Item Johannes Bocacius Florentinus poëta & aſtronomus celebris. Vixit etiam adhuc Franciſcus Petrarcha.

14. Hoc tempore vixit Johannes de Rupe ſciſſa monachus, cujus hiſtoriam vide apud Antimachiavellum lib. 2. de relig. theor.6. fol.255.

WENCESLAUS.

Filius fuit Caroli IV Imp. ex Anna filia Bulconis Ducis Suidnicenſis in Sileſia. Multis largitionibus Patris ſucceſſionem in imperio obtinuit anno 1376, nempe biennio ante obitum patris. Ut igitur non per libera ſed per extorta ſuffragia ad imperium pervenit, ita deinde hoc malè adminiſtravit, homo luxurioſus, ignavus, libidinoſus & crudelis, imò imperio planè dedecoroſus, vino perpetuo madens, dormiendo ac ſtertendo diem nocti

VVenceslaus bipedum flagitioſiſſimus.

nocti conjungens. Ob hanc turpitudinem magna cum ignominia ab Electoribus imperio eſt dejectus. Nec cavit ſuis ominibus flagitioſa hæc vita. Nam quum in lucem naſceretur, mater partus doloribus extincta eſt, & ipſe quum baptizaretur baptiſmi aquam ſuo cœno polluit ut verè κοπρώνυμος dicendus fuiſſet. Quin & quum jam bimus diademate regio cingeretur aram ſuo inquinamento fœdavit. Additur præterea & hoc omen, quod dum aqua, quæ in baptiſmi uſum erat adhibenda, calefieret, domus paſtoralis inde exarſerit. Hinc ſapientes judicarunt fore hunc hominem imperio dedecori & exitio, quæ conjectura non fefellit. Cœpit imperare anno Chriſti 1378, & imperavit annos 22. Therſiti quam principi ſimilior; nulla enim neque in corpore neque in animo fuit honeſtas. Adeò fuit helluarionibus deditus, ut omnem non ſolùm regni paterni verum etiam Imperii curam abjecerit. Hinc varia in Imperio incommoda extiterunt, itinera latrociniis infeſta, Boemia graſſatoribus impleta, ſeditiones in civitatibus exortæ, ipſo interim Wenceſlao altum ſomnum dormiente, vel crapula laborante. Ad ignaviam hanc acceſſit crudelitas, maximè quum ſe in odio apud Sapientes eſſe intelligeret. Qui enim metuit, crudelis ſit neceſſe eſt. Eò autem crudelitatis abiit, ut vel ad menſam quaſi per ludum multos jugularit. Quare in hac tam intolerabili ἀταξίᾳ ab Ordinibus Boemici regni captus & in cuſtodiam datus eſt anno 1392, ex qua tamen poſt 4 ſeptimanas dimiſſus ut in balneo ſordes ablueret, opera ambubajæ conſcenſa cymba evaſit. Sed quum ne ſic quidem emendationis ſpes affulgeret, irritati tandem ſubditi Sigiſmundum fratrem, qui jam recens, extruſo æmulo Carolo Neapolitano, in regno Ungariæ ſeſe confirmaverat, accerſiverunt ut rex Boëmiæ eſſet. Paruit Sigiſmundus, & præproperè Boëmiam ingreſſus regno occupato fratrem abductum cuſtodiendum dedit Alberto Auſtriaco. Indignè hoc tulerunt Iohannes frater & Procopius patruelis, ſed irrita fuit indignatio. Hærebat enim VVenceſlaus Viennæ captivus; qui tandem cujuſdam Piſcatoris opera elapſus & Pragam reverſus & mendici habitu arcem ingreſſus . conſi-

Omina flagitioſi hujus Imperatoris.

VVenceſlai deformitas.

VVenceſlaus multorum malorum cauſa.

VVenceſlai crudelitas.

VVenceſlaus ab Ordinibus Boëmiæ in cuſtodiam traditus.

Sigiſmundus contra fratrem VVenceſlaum eligitur Boëmiæ rex.

VVenceſlaus cuſtodiendus traditur Alberto Auſtriaco.

VVenceſlaus regno Boëmiæ doloſè recuperato crudeliter interfecit proceres.

conſilio cuſtodibus patefacto præfectum oppreſſit, eumque ut literis annulo ſuo obſignatis proceres in arcem evocaret coëgit, quos ille apprehenſos crudelibus ſupplicus interemit, atque ita regnum recepit. Sed in imperio nullus ei fuit relictus locus. Quum enim uſus ejus in gubernatione eſſet nullus, Electores communi conſenſu ei imperium abrogarunt, ipſe verò reliquum ætatis conſuetis moribus in regno exegit. Interiit tandem apoplexia correptus orta ex conſternatione & iracundia. Vxor Johanna filia Alberti Ducis Bavariæ ſexto poſt nuptias anno propter flagitioſos mariti mores dolore ac mœrore conſumpta eſt. *VVenceſlao Electorum communi conſenſu abrogatur imperium. VVenceſlai obitus.*

Synchroniſmus.

1. Pontifices immanes inter ſeſe aluerunt diſcordias & horrendas confuſiones. Alii enim fuerunt Romæ in Italia, alii Avenionæ in Gallia. Supra audivimus de Gregorio XI, quod pontificiam ſedem ex Gallia tranſtulerit Romam, ad priſtinam & quaſi poſtliminio revocatam cathedram. Huic in Gallia ſucceſſit Clemens VII, qui ab anno Chriſti 1378 Avinionæ ſedit annos 16; Romæ verò in locum mortui Gregorii XI deſignatus eſt Vrbanus VI, qui ab anno Chriſti 1378 ſedit annos 11. Certatum eſt inter Clementem & Vrbanum diris execrationibus, redituum interceptione, ſævitia in adverſæ partis ſtudioſos. Peuc. fol. 1157. Fuit igitur Papa cum ſuo Antipapa, & ſic Eccleſia Romana magnam vidit in Papali ſucceſſione atque adeò in toto corpore deformitatem. Vbi quæſo jam fuit caput eccleſiæ? ubi illa unitas? ubi ille conſenſus? Clemens à ſua parte habuit Gallos, Hiſpanos & Scotos, Vrbano favebant Itali, Germani, Vngari & Angli. Duravit hæc deformitas annos 40 uſque ad Conſtantienſe Concilium. Vrbano VI in Italia defuncto ſucceſſit Bonifacius IX anno Chriſti 1381, ſeditque annos 15; In Gallia verò Clementi VII defuncto ſucceſsit Benedictus XIII, qui ſedit annos fermè 30, ſcilicet uſque ad annum Chriſti 1424 vel circiter, quamvis in magna conturbatione. Hi enim & qui hos ſecuti ſunt ſuo loco nihilo mitiores inimicicias exercebant, donec Cardinales tandem tempore Sigiſmundi Alexandrum V, & poſthunc, citò defunctum, Johannem XXIII crearent, *Pontificum Italorum & Gallorum diſſidia. Peuc. fol. 1156 &c.*

ut infra dicetur. Bonifacius IX Romæ promulgavit & publicavit conſtitutionem Annatarum, ut ſcilicet quisquis beneficium aut ſacerdotium conſequeretur, dimidiam partem annui proventus fiſco Eccleſiæ Romanæ penderet. Quod onus licet admodum grave admiſſum tamen eſt ab omnibus præterquam ab Anglis, qui hoc onus ſolis epiſcopatibus imponendum cenſuerunt, Germani verò ad ea beneficia quæ immediatè à Pontificibus conferuntur, reſtrinxerunt. Peuc. fol.1158.

Annata à Bonifacio IX promulgata.

Albatorū ordo.

2. Albatorum ſecta mirabilis extitit anno Chriſti 1399, autore quodam presbytero, qui ex Alpibus in Italiam deſcendit cum magna hominum multitudine, tanta modeſtiæ & ſanctitatis ſpecie, ut ingentem virorum & mulierum turbam ſecum traheret linteis albis ſine ſexus diſcrimine amictam. Quum autem presbyter Romam ad viſenda loca ſancta tenderet, Papa inſidias metuens emiſſis militibus eum comprehendi juſſit, & ſceleris condemnatum exuſſit. Sic igitur diſſipata eſt turba hæc & ſecta evanuit. Polydor. virg. libr.7. cap.5. circa finem. Dreſſ. fol.289.

Ioh. Palæologus.

3. In Oriente Imperium Romanum gubernat Johannes Palæologus Andronici IV filius, qui ab anno Chriſti 1357, imperavit annos 30. Hic Johannes filium habuit primogenitum Andronicum, cui abſens imperium commendavit; alterum filium habuit Emanuelem quem Theſſalonicæ præfecit, ut ſupra etiam indicatum eſt. Quum autem Andronicus ad patrem deferretur, quod cum Amurathis filio in patris necem conſpiraret, pater ei viſum

Odia conſanguineorum acerbiſſima ſunt.

Andronicus IV.

|

Iohannes Palæologus.

|

Andronicus. Emanuel.

|

Iohannes.

ademit fervido aceto in oculos infuſo, Andronicus

quan-

quanquam cæcutiens ad Bajazetem profectus per hunc patri regnum eripuit, eumque cum fratre Emanuele in tetrum carcerem inclusit, unde tertio anno Emanuel elapſus fratrem rurſus Bajazetis conſenſu exturbavit, ac cum Johanne filio vinctum in curiam miſit. Submiſerat autem ſeſe Andronicus Bajazeti adeo, ut tanquam vaſallus ab ipſo imperium poſſideret. Fratre Andronico hoc modo expulſo Emanuel regnum obtinuit à Bajazeto, promiſſo ingenti tributo, & tradito inſuper vico civitatis integro. Jurejurando etiam fidem ſuam Bajazeti obſtrinxit datis obſidibus, ut auxiliares copias Turcicis ubicunque bellum eſſet gerendum adjungeret. Sed non multò poſt Bajazetes (ut tyranni ſunt inſtabiles) inſtigatus à Johanne Andronici filio & atrocibus calumniis inductus, adverſus hunc Emanuelem Palæologum Byzantium obſedit, ſed improviſa irruptionis Tamerlanis Scythæ ab urbe diſcedere coactus fuit. Uxorem habuit Emanuel Turcicam, viduam regis Trapezuntini, ex qua ſuſcepit ſeptem filios, de quibus Peuc. fol.1087, &c.

Andronici ignominioſum fedus cum Bajazete Turca.

Emanuelis fedus cum Bajazete itidem ignominioſum.

Bajazetis inconſtantia.

4. Ex Tartarorum reliquiis diverſæ ſed amplæ & præpotentes prodierunt Tartarorum gentes, quæ ſedibus vagæ ſed bello illuſtres, Aſiæ Europæque non raro terrorem intulerunt. Dividuntur in Hordas, quæ vox multitudinem populi in unum conſentientis ſeu congregationem ad effigiem civitatis ſignificat. Singulis autem hordis præſunt principes, & ſeſe extendunt uſque ad Cathaynam celeberrimam in extremo ad orientem Oceano civitatem, quæ regno Cathayno nomen dedit, cui præeſt Magnus Can, quem ſupremum regem cæteri agnoſcunt. Plura apud Peuc. fol.1026.

Bajazetes bello laceſſitur à Tamerlane Scytha.

Diverſæ & bellicoſæ gentes ex Tartarorum reliquiis.

Hordæ.

Cathayna.

Magnus Can.

5. Turcicus Imperator Amurathes in auxilium vocatus à Iohanne Palæologo contra proceres Græciæ, Marcum Crajovicium Bulgariæ & Lazarum Bulcum Serviæ Deſpotas, miſsis 12000 delectorum Turcorum in Græciam, facilè Palæologi hoſtes repreſsit. Poſtea ſummis invitatus occaſionibus obtinendæ regionis opulentæ cum 60000 Turcorum tranſiit in Europam ſub ſpecie amicitiæ tanquam ſocius Palæologi vel inviti. Hæ copiæ mox aliquot vicina Helleſponti oppida vi expugnarunt, & aſsiduis excurſionibus Thraciam pervagatæ Philippopolin occupârunt, indeque converſæ in Marcum Bulgariæ & Lazarum Serviæ Deſpotas reliquoſque pro-

Amurathes ſub ſpecie amicitiæ invadit Thraciam.

ceres præliatæ ſunt & eos fuderunt. In hoc prælio Lazarus captus vitam in carcere finiit. Amurathes à milite quodam Triballo, homine Chriſtiano & Lazari cliente in caſtris ſica transfoſſus eſt, anno Chriſti 1389. Fuit hic Amurates hujus nominis primus, in ordine rex tertius, homo fallax, qui datam fidem ex opportunitate proferendi imperii metiebatur, bello & pace ſimulator egregius. Bella maxima, numeroque 37 in Europa & Aſia geſſit, & in nullo victus ſuccubuit. Filios reliquit Iacupum à proceribus doloſè interfectum, & Bajazeten, qui patri in imperio ſucceſſit anno Chriſti 1389, idque tenuit annos 9. Lazarum Serviæ Deſpotam captum vindicandæ mortis patris Amuratis cauſſa fcuſtillatim concidit. Relicta Pruſia Bithyniæ urbe ſedem imperii ſixit Adrianopoli, ut Europæ vires faciliùs cum Aſia conjungeret; inde in Bulgaros & Servios movit, quorum univerſam nobilitatem delevit, totamque illam ditionem ſibi ſubegit. Nec hiſce contentus in extremam Illyrici regionem, & interiorem Macedoniæ atque Epiri partem ad ipſam Ungariam uſque horrendis excurſionibus penetravit & ingentibus ſpoliis onuſtus impunè receſſit, abacta in Thraciam innumerabili captivorum multitudine. Deinde urbi Conſtantinopoli caſtra admovit tanto cum Græcorum metu, ut Iohannes Palæologus in Galliam uſque ad implorauda Europæa auxilia navigare cogeretur. Galliæ rex tum temporis erat Carolus VI, qui patruelem ſuum Iohannem Comitem Nivernenſem cum exquiſito equitatu miſit in Pannoniam, ut Sigiſmundo regi in communes hoſtes arma paranti præſtò eſſet. Adrunt etiam præcipui Germaniæ & Galliæ principes, qui ad Sigiſmundum delati Nicopolin pervenerunt. Ejus urbis oppugnatio infeliciter tentata eſt. Quid verò hic Bajazetes? Soluta obſidione Conſtantinopolis Nicopolin ſe confert; collatis ſignis concurſum & acerrimè dimicatum eſt, anno Chriſti 1395, ubi 300000 Turcorum 80000 Chriſtianorum oppoſita fuerunt, & tamen ex Turcis 60000, de Chriſtianis verò 20000 occubuerunt. Bajazetes victoriam obtinuit, Gallorum verò Duces maximam partem capti, & Sigiſmundus ipſe parva cymba Danubium trajiciens vix evaſit. Peperit hanc cladem Chriſtianorum diſcordia, dum modò Ungari modò Galli primas præliandi partes ſibi ſumere niterentur. De pugna

Amurathis interitus.
Mellif. p. 3. fol. 331.
Amura ingenium.
Amuratis felicitas in bellis.
Amurathis filij.
Bajazetes Amuratis filius & ſucceſſor.
Bajazetes Bulgariam & Serviam occupat.
Bajazetes in Europa regnum ſuum latè amplificat.
Bajazetes Conſtantinopolin obſidet.
Carolus VI Galliæ rex Palæologo parat auxilium contra Bajazetem.
Prælium ingens committitur, in quo

gna hac Sigiſmundi Ungariæ regis cum Turcis ad Nicopolin vide Peuc. fol. 1169 & 1197. & Melliſ. parte 3. fol. 332, & ſeqq. Poſt Nicopolitanam victoriam Bajazetes (alias dictus Gilderun Chan) ad obſidionem Conſtantinopolitanam reverſus omnia ſuburbia dirutis ædificiis evaſtavit, & jam videbatur urbe potiturus, niſi interpellata obſidione in Aſiam eum procul abſtraxiſſet Tamerlanes Scytha, qui alias dicitur Temyr Chan, vulgaris civis urbis Samarcandæ (eſt hæc metropolis Tartarorum Zagatajorum ad amnem Iaxartem) humili loco natus ſed belli ſucceſſibus ad ſummum imperium evectus. Hic motus petitione Turcomannorum (hi ſunt *Νομάδες ἀμαξόβιοι*) quos Bajazetes bello adortus fortunis ſpoliaverat, & principes abduxerat, quum legationem miſiſſet & ut exules reſtituerentur petiiſſet, contumeliis à Bajazete exceptus fuit Tamerlanes. Qua injuria irritatus Scytha cũ centũ myriadibus, 1000000, id eſt, decies centies mille, ſeu millies millenorum, equitum & peditum è Scythia effuſus in Aſiam deſcendit, & captis aliquot Armeniæ urbibus ſuperato Euphrate in Cappadociam tranſiit, ubi expugnata Sebaſtia (quæ hodie Suiąs appellatur) Orthobulen Bajazetis filium cepit & paulò pòſt interemit. Ibidem commoranti obviam factus Bajazetes cum ingentibus copiis caſtrametatus eſt ad Stellam montem. Dimicatum eſt anno Chriſti 1398, anno 2 poſt Nicopolitanam cladem, eo exitu ut circiter 140000 hominum ceciderint, & Bajazetes equo plurimis ſagittis confixo captus & ad Tamerlanem adductus univerſæ Aſiæ miſerabile ſpectaculum extiterit. Interrogatus à Tamerlane, ſi fortunam habuiſſet propitiam, quidnam de ſe facturus fuiſſet? Ego verò, inquit, te ferrea cavea concluſum mecum circumduxiſſem. Iuſſit igitur Tamerlanes ferream caveam parari eamque cancellatam, in qua Bajazetem aureis catenis vinctum circumduxit, omniumque riſui & probro expoſuit. Tanto ludibrio habuit Bajazetem, ut equum conſcenſuro ſcabelli uſum præſtare cogeretur, ut olim contigit Valeriano Imperatori Saporis Perſarum regis captivo. Uxorem Bajazetis Lazari Deſpotæ filiam loco pocillatricis famulantem in conſpectu mariti ad menſam adhibuit. Deprecanti cuidam pro Bajazetis ſalute reſpondiſſe fertur Tamerlanes, ſe non regem ſed hominem improbum & nefarium fratris parricidam

Bajazetes victor evaſit.

Bajazetes ab obſidione Conſtantinopolitana abſtrahitur per Tamerlanem Scytham.

Prælium Bajazetis cum Tamerlane, in quo Bajazetes ſuccumbit.

Bajazetes ſuo ipſius judicio ferrea cavea incluſus ludibrio omnium exponitur.

Tamerlanes defen-

dit juſtitiam ſuã. ricidam juſtè punire. Peuc. fol. 1198 &c. Mellif. parte 3. fol. 333, & ſeqq. Bucholtz. in anno Chriſti 1398. Dreſſ. Millen. 6. fol. 570.

Sigiſmundus Poloniæ rex. 6. In Polonia anno Chriſti 1382 rex factus eſt Sigiſmundus, Caroli IV Imp. filius, Ludovici regis gener. Sed mortuo eodem anno Ludovico, Hedwigis altera ejus filia regina electa & coronata eſt eo conſilio ut viro alicui ſtrenuo in matrimonio collocari poſſet, qui regnum moderari & ab hoſte tueri ſciret. Mellif. p. 3. fol. 369, 370, 371. & Peuc. fol. 1031. Erat per id tempus Jagello Lituaniæ Dux Magnus, qui audita Hedwigis forma & modeſtia legatos ad eam de matrimonio, regnoque dotali miſit, ex ethnico Chriſtianum ſe futurum cum tota gente ſua, & univerſum Ducatum Lituaniæ cum Poloniæ regno copulaturum pollicens. Regina verò a patre jam alii deſponſa erat, nempe Gulielmo Auſtriaco, quem etiam perditè amabat. Poloni nihilominus Jagellonem expetebant. Interim Gulielmus Auſtriacus advenit, à regina ſplendidè accipitur; adornantur nuptiæ; ſed interrumpuntur adventu Jagellonis quem Poloni Gulielmo præferunt. Gulielmus clàm diſcedere cogitur, & Jagello poritus regina & regno cum fratribus baptizatur, & Vladiſtai nomen accipit, dictuſque eſt Vladiſlaus Jagello. Hoc modo Lituania Poloniæ adjuncta & ad Chriſti fidem converſa eſt. Bellum acerrimum geſſit Jagello cum Crucigeris, in quo ter eos ingenti prælio ſuperavit. Regnavit uſque ad annum Chriſti 1434.

Jagello Lituaniæ dux miro conſilio fit rex Poloniæ.

Iagello baptizatus appellatur Vladiſlaus Iagello.

Lituania Poloniæ adjuncta recipit Euangelium.

7. In Ungaria poſt Ludovicum I ad regni faſtigium evecta eſt filia Maria; ſed contra hanc mox electus eſt Carolus II rex Neapolitanus, ex Apulia dictus Dyrrachiânus, quem Eliſabetha Mariæ mater ad colloquium clandeſtinum evocatum de improviſo occidendum curat. Qua re offenſi Vngari matrem cum filia capiunt, ac matrem quidem in vicino flumine ſuffocant, filiam verò cuſtodiunt uſque ad adventum ſponſi ejus Sigiſmundi, qui à cunctis ordinibus rex ſalutatur anno Chriſti 1385. Fuit hic Sigiſmundus frater Wenceſlai Imp. filius Caroli IV. Imp. adoptatus à Ludovico Vngariæ rege, qui poſt Rupertum factus eſt Imperator anno Chriſti 1411. Quàm infeliciter ad Nicopolin contra Bajazeten Turcam pugnaverit, ſupra dictum eſt. Ob acceptam in hac pugna cladem à proceribus Vngariæ in cuſtodiam traditus

Maria Vngariæ regina.

Mariæ ſponſus Sigiſmundus.

Sigiſmundus ex Vn-

traditus eſt, unde tamen non multò pòſt emiſſus graviter in factioſos animadvertit, quod factum eſt poſtea ſub imperio Rupetti anno 1401. Magna cum difficultate regno potitus eſt. Nam Carolo Dyrrachiano à vidua Ludovici regis intetempto (voluit enim hæc Sigiſmundo futuro genero regnum ſine certamine tradere) prodiit quidam Johannes Horvatius Banus, qui ut Caroli necem ulciſceretur, reginam in aquam demerſam ſuffocavit. Quo cognito Sigiſmundus annum jam agens 20, ne regnum amitteret, Vngariam cum exercitu ingreſſus regiis inſignibus ſuſceptis, & nuptiis celebratis, de Horvatio ejuſque 30 complicibus, qui de abrogando ſponſæ ſuæ regno conſenſerant, ſupplicium ſumpſit. Hac ſeveritate Vngari irritati captum Sigiſmundum cuſtodiendum tradiderunt cuidam fœminæ viduæ, cujus maritum inter factioſos ſupplicio affecerat. Sigiſmundus irato fœminæ animo ampliſſimis promiſſis placato, è cuſtodia liberatus, mox regno recepto & præſidiis firmato, autorem captivitate Stephanum Wayvodam ſecuri percuſſit, quo exemplo reliqui territi quieverunt. Quanta in toga fuit ejus felicitas, tanta in armis fuit infelicitas. Regnavit annos 51, & anno regni 26 factus eſt Imperator Romanus.

garorum captivitate emiſſus vindicat injuriam.

Horvatius Banus infeliciter ſe opponit Sigiſmundo.

Stephanus VVaywoda ſecuri percuſſus.

Sigiſmundus fit Imperator.

8. In Gallia poſt Carolum v. Iohannis Valeſii filium rex creatur Carolus v i filius, anno Chriſti 1380, regnavitque annos 42. Ejus res geſtas prolixè commemorat Froſſardus lib. 2. à fol. 131. ad finem libri 4. Grave ei fuit bellum cum Angliæ rege. In Britoniam ſuſcepta expeditione dum per ſylvam Cenomanniæ proximam iter facit, admonetur ab homine pannoſo ne ultrà pergat. Rex muſſitans nihili facit monitionem, & dum ex lanceæ in alterius militis caſſidem decidentis tinnitu terretur, in furorem actus non ſecus ac ſi in confertiſsima hoſtium turba verſaretur, exempto gladio in proximos quoſque ſævit, & quatuor ex illis occidit. Inde comprehenſus & in diverſorium adductus mortuo ſimilis aliquandiu jacuit, & deinde precibus pro eo factis ſeſe recollegit.

Carolus VI Galliæ rex.

Carolus VI in furorem actus.

9. In Anglia regnare cœpit anno Chriſti 1378 Richardus II, Eduardi Walliæ principis filius, & regnavit annos 22. In uxorem duxit Annam Wenceſlai Imp. filiam anno Chriſti 1384, quæ ſine prole deceſsit ex hac vita

Richardus II.

anno

anno 1394. Sequenti anno Richardus & Carolus Gallus ad Arderam prope Caletum conveniunt, & pactis in annos 30 induciis Iſabella Caroli filia annos ferè 8 nata Richardo deſpondetur; Deinde inter Richardum & aliquot proceres acerrima oriuntur diſſidia. Thomam Glocestrenſem patruum mali animi erga ſe ſuſpectum fictis inſidiis Caletum uſque deportatum enecat, quam injuriam Lancaſtrius & Eboracenſis fratres Thomæ occiſi vindicare conantes placidis verbis à rege mitigantur. Poſtea Henricus Lancaſtrii filius nobilium conſpiratione ab exilio, in quod ob delationem criminis læſæ majeſtatis erat actus, ad regnum evocatur. Quare inopinato in Angliam reverſus Richardum regem nullo negotio captum in arcem Londini conjicit, cumque coacto principum concilio reipublicæ malè adminiſtratæ damnatum corona & ſceptro abdicat, & ad Pontifiacti arcem traductum trucidat. Sunt qui inedia ipſum periiſſe ſcribunt. Factum eſt hoc anno 1399. Jovius.

Induciæ inter Anglum & Gallum. *Henricus IV rex Angliæ.* *Richardi miſerabilis interitus.*

10. Hoc tempore in Italia literarum & linguarum ſtudia, poſtquam 700 ferè annis oppreſſa conticuerant, renaſci ac reniteſcere cœperunt. Græci enim Turcicam immanitatem pertimeſcentes in Italiam ſecedebant, ſecumque eò literas humaniores tranſtulerunt, atque ita Muſis novas ſedes paraverunt, unde cultiores literæ dicuntur Alpes tranſvolaſſe. Exules è Græcia fuerunt: Emanuel Chryſoloras Byzantinus qui Grammaticam græcam ſcripſit, Theodorus Gaza Theſſalonicenſis græcè & latinè doctiſſimus, Georgius Trapezuntius, & alij. Hinc porrò ex Italia fulgidiſſima artium ac linguarum lampas in Galliam, Germaniam & cætera vicina regna ſparſa eſt, & ſic ex Orientis ruina Occidenti ſalus contigit.

Græci in Italia reſtituunt literarum ſtudia. *Chryſoloras.* *Th. Gaza.* *Trapezuntius.* *Ex orientis ruina occidenti ſalus contingit.*

11. Academia Colonienſis anno 1388. & Erphordienſis anno 1392. conditæ ſunt.

Academia Colonienſis, & Erphordienſis.

12. Johannes Galeacius Vicecomes Mediolanenſis novo honoris titulo cohoneſtatur, ut jam amplius non Vicecomes ſed Dux Mediolani diceretur & eſſet. Quum enim antea Vicecomites beneficio Imperatorum eſſent vicarii præſides Mediolani, accidit ut Wenceslaus Imp. in Imperii fraudem ac detrimentum urbem Mediolanum totamque ejus ditionem grandi pecunia venderet, & tranſmiſſis per legatos ſceptro ac pileo inſignibus, poteſtatem

Galeacius Dux Mediolani. *Ditio Mediolanenſis*

ſtatem adderet, ut Iohannes Galeacius hunc Ducatum jam recens cuſum & fabrefactum in hæredes transferret. Hoc modo Vicecomites facti ſunt Duces, & primùm natus eſt Ducatus Mediolanenſis. Peuc. fol. 1151.

13. Helvetica confederatio per Wenceslai Imp. incuriam & ignaviam magis aucta & confirmata eſt. Nam Duces Auſtriaci urbes Helveticas, & VVirtenbergenſes ac vicini comites urbes Suevicas miris modis exagitabant, unde civitatibus inter ſeſe fedus faciendi neceſſitas allata eſt. Helveticæ octo, Suevicæ plures ſeſe conjunxerunt. Leopoldus III Auſtriacus comitem Kiburgi armarat & adjuverat contra civitates Helveticas: quumque hoſtes contēnens audacius in prælium irruiſſet, magna ſtrage victus occubuit anno 1386. Hac victoria Auſtriaci Duces mitiores facti ad æqualia jura cum Helvetiis ſeſe demiſerunt. Suevicæ civitates ad Reutlingam urbem anno 1377 vicerant VVirtenbergenſes, ut altero à conflictu anno bellum ſopiretur, ſed quum omnia ab utraque parte eſſent ſuſpecta, recruduit bellum VVenceslao Imperii curam negligente, & ad Villam oppidum victoria rediit ad VVirtenbergenſes, quamvis admodum cruenta. Peuc. fol. 1152.

Helvetica confederatio.

Auſtriaci ab Helvetiis victi.

VVirtenbergenſes à Suevicis civitatibus victi.

Suevicæ civitates victæ à VVirtenbergenſibus.

14. Hoc tempore inventæ ſunt bombardæ, ferale illud bellicorum tormentorum genus à ſonitu ſic vocatū. Autor perhibetur Monachus Chymiſta, Bertholdus Niger, alias Schvvartz, homo Germanus. Occaſio inventionis narratur hæc: Servavit Bertholdus domi in mortario pulverem ſulphureum cujuſdam medicinæ faciendæ cauſſa, illudque triviſſe fertur lapide; ac mox contigiſſe, ut dum ignem ex ſilice propè excuteret, ſcintilla intrò ceciderit, ſubitoque flamma eruperit, atque lapidem in altum extulerit. Hujus rei caſu edoctus Monachus, poſtea facta ferrea fiſtula & pulvere confecto machinam reperit, ac ejus uſum Venetis in bello contra Genuenſes oſtendit. quod factum eſt anno Chriſti 1380. Vide Polydorum Virg. libr. 2. de rerum invent. cap. 11. Nimirum in generis humani perniciem inventum en hoc inſtrumentum Diabolo architecto, monacho miniſtro ac fabro, ut quum jam paulatim effrenis monachorum licentia in hominum animas accedente Evangelii luce labaſceret, iiſdem autoribus novum prodiret malum quod in corpora ſæviret excogitatum. Nomen eſt à

Bombardarum inventio.

βόμβος, quod eſt ſonitus. Vocatur etiam ſclopetum. Sclopus enim eſt ſonus ille qui ex buccarum inflatione erumpit. Rectè dictum:

Non audet Stygius Pluto tentare quod audet
Effrenis monachus plenaque fraudis anus.

RVPERTVS.

Fridericus Brunſwicenſis inſidiis Moguntini nefarie interfectus.

Quum propter ignaviam & pluſquam Epicuream ac beluinam feritatem μαργίτης ille VVenceslaus à principibus Electoribus imperio eſſet motus, anno Chriſti 1400 in munere ſubſtitutus eſt Fridericus Dux Brunſwicenſis, natus Magno Juniore & Catharina filia Woldemari Marchionis Brandeburgenſis, princeps bellicoſus & prudens. Sed Moguntinus præſul ex odio alienus a ſuffragio ſtructis inſidiis ipſum in reditu a Comitiis ad urbem Fnslariam per Comitem Waldecenſem nefariè interfecit, ex quo triſtiſſimi motus & tumultus in imperio orti ſunt, ut principes in ſuis conſultationibus multùm impedirentur. Veterum quoque molitionum autoribus Moguntinis Epiſcopis ſtructarum memoria eſt renovata, & pervulgatum illud παροιμιακὸν jam penè ſopitum, *Moguntia ab antiquo nequam.* Hujus proverbii originem eſſe ajunt inde, quod ad limen baſilicæ cathedralis Moguntiæ aliquando inventus ſit lapis, cum hac inſcriptione: *Verte, & invenies;* verſum autem lapidem hoc quod diximus ἐγκώμιον ſpectantibus exhibuiſſe. Hiſce motibus ita ferventibus principes Electores Bopardiæ congreſſi Imperii majeſtatem deferunt ſuo collegæ Ruperto Bavariæ Duci, Electori Palatino ad Rhenum, principi ingentis animi, bellicoſo & patriæ amantiſſimo. Aquiſgrani quum eſſet coronandus, & Aquenſes in urbem ipſum nollent intromittere, eò quod juramento adhuc obſtricti eſſent Wenceslao, reductus eſt à Colonienſi Coloniam, ibique regio diademate eſt cinctus. Cœpit imperare anno Chriſti 1400, & imperavit annos 10. Vixit autem adhuc Wenceslaus ut rex Boëmiæ annos 9. Solicitus fuit de motibus Italicis, quos Johannes Galeacius Vicecomes Mediolanenſis Ducis titulum jam adeptus & totius Italiæ regnum affectans concitaverat, ſedandis, ſed fruſtrà, impeditus ſcilicet Moguntini artibus, quibus, ne decimas, quas permiſſu Bonifacii IX a Sacerdotibus exigendas impetraverat, acciperet, effecit. Neque

Moguntia ab antiquo nequam.

Rupertus Elector Palatinus eligitur Imperator.

Rupertus contra Galeacium fruſtra bellum gerit.

que hoc tantùm, verùm etiam Leopoldum Auſtriacum & Colonienſem Epiſcopum expeditionis Italicæ ſocios retraxit & ab Imperatore avulſit. Pergit nihilominus Imperator Rupertus in ſuo inſtituto literis Pontificis & Florentinorum motus, ut Galeacii furorem compeſceret, ejuſque creſcentem potentiam infringeret. ſed à Galeacio victus nihil profecit. Et quum porrò ſe à Papa & Florentinis deſeri ac negligi ſentiret, re infecta in Germaniam rediit, & abjecta Italiæ cura domi rempublicam benè & feliciter gubernavit uſque ad vitæ exitum. Obiit autem in urbe Oppenheim, & Spiræ ſepultus eſt anno 1410. Ejus poſteritatem & quomodo hinc deſcenderint Palatini Comites & Electores vide apud Peuc. fol. 1167 & 1168. *Rupertus Italiæ curam abjicit.* *Ruperti obitus.*

Synchroniſmus.

1. In Eccleſia Papali tres ſimul fuerunt Pontifices, Benedictus XIII qui in Gallia ſucceſſit Clementi VII Avinione; Gregorius XII qui Romæ ab anno 1406 ſedit annos 8, & inſignia Papalia retinuit uſque ad Concilium Conſtantienſe, licet Concilii Piſani ſententia privatus eſſet pontificatu, eique ſurrogatus Alexander V. qui duntaxat 11 menſes ſedit, & mox ſucceſſorem habuit Iohannem XXIII, qui ab anno Chriſti 1409 ſedit annos 5 & menſes 10, una cum Benedicto & Gregorio. Vide lector tricipitem Eccleſiam vel potiùs Cerberum, videlicet Benedictum XIII, Gregorium XII & Iohannem XXIII, qui ſe veros Pontifices affirmabant. Eant igitur pontificii & glorientur de nunquam interrupta perſonali ſucceſſione Papatum. *Tres pontifices eodem tempore in Eccleſia Papiſtica. Benedictus XIII in Gallia. Gregorius XII Romæ. Iohannes XXIII Romæ.*

2. Incidit in annum 1400 ex pontificia ordinatione jubilæus tertius, quo Roma rurſus ab innumera hominum multitudine religionis cauſſa frequentata eſt, & peccatorum remiſſio per indulgentias pecunia redemptas conceſſa, atque ita magnus quæſtus factus. *Iubileus tertius.*

3. Iohannes Huſs factus eſt concionator Pragæ in templo quod vocatur Bethlehem anno Chriſti 1400. Errores Pontificios publicè & quidem liberè reprehendit, commentum ignis purgatorii ad quæſtum Monachorum confictum & comparatum refutavit, invocationem ſanctorum improbavit, traditiones humanas rejecit, prima- *Iohannes Huſs puræ Euangelii doctrinæ in Bohemia concionator.*

tum pontificis impugnavit, mutilum Sacramenti Cœnæ uſum damnavit, indulgentias Papales taxavit, conjugium ſacerdotum comprobavit, merita operum propriorum extenuavit, & ſolius Chriſti meritum prædicavit. Wiclefi præceptoris ſui doctrinâ contra errores pontificiæ Eccleſiæ orthodoxam eſſe pronunciavit. Hæc doctrina quum a multis nobilibus magno plauſu acciperetur, Pontifex eum accerſivit ut Romæ cauſſam diceret. Sed interceſſit nobilitas Bohemicæ, & miſſis legatis Huſſum purgavit. Johanni Huſſo ſeſe adjunxit Hieronymus Pragenſis, quo eventu, docebitur in concilio Conſtantienſi. Prodiit etiam Petrus Dreſdenſis, Scholæ Pragenſis moderator, qui ablationem poculi ex S. Cœna damnabat, & Jacobo Miſnenſi concionatori in templo D. Michaëlis ut utramque ſpeciem Bojemis porrigeret, autor extitit.

Iohannes Hus accerſitur Romam. Hieronymus Pragenſis. Petrus Dreſdenſis.

4. Tamerlanes Scytharum rex potentiſſimus poſt victum Bajazeten Turcam, Taurum montem tranſgreſſus in Meſopotamiam pervaſit, & ad mare Syriacum uſque ſigna protulit, Sultani Memphitici copias non procul à Peluſio profligavit, ſuumque regnum miris modis amplificavit. Prætoria triplici colore diſtincta habuiſſe fertur, candido, rubente & atro. Primo obſidionis die candido prætorio uſus eſt, altero rubente, tertio atro. Candidum mox dedentibus ſeſe clementiam, rubrum cunctabundis gladium, atrum repugnantibus flammam & gladium denunciabat. Ad Ægyptum arenoſis ſolitudinibus detentus victoriis ſuis finem impoſuit, quumque exercitum ſuum peſtilentia abſumeret, dives ſpoliis rediit Sarmacandam, ubi fato functus eſt anno Chriſti 1402. Reliquit poſt ſe duos filios ſucceſſores, qui à virtute paterna degenerantes, odiiſque & bellis mutuis inter ſe concertantes regnis paternis paulatim privati ac ſpoliati imperio alieno ſubjecti ſunt, & hoc modo Aſiæ imperium ad Ottomannos relapſum eſt.

Tamerlanis miri ſucceſſus & victoria. Tamerlanis prætoria. Tamerlanis obitus, & filii degenerantes. Tamerlanis regnum redit ad Ottomannos.

5. Bajazetes I, Turcarum rex quartus omni ſpe libertatis a Tamerlane impetrandæ amiſſi, mœrore ad deſperationem veluti adactus altero a captivitate anno capite ad caveam ferream alliſo mortem ſibi conſcivit, quum Turcica bella adminiſtraſſet annos 26. Ab incredibili celeritate in omnibus negotiis dictus eſt Turcica lingua Hildrin, quod Græcis eſt λαίλαψ, hoc eſt, cœli

Bajazetis miſerabilis exitus.

fulgur, ſeu ſummæ celeritatis canis. Reliquit Bajazetes plures filios, de quibus alii alia & quidem diſcrepantia ſcripſerunt, ut quid recipiendum ſit vix videas. Parricidia inter fratres patrata ſunt. Succeſſit enim in regno Mahometes, quem alii vocant Cyriſcelebem, alii Cyrũ, alii Celebinum. Sunt qui proximè poſt Bajazeten ponunt Solymannum I, & hunc filium natu maximum Bajazetis dicunt, Turcarum regem quintum, in cujus locum alii ponunt Calepinum. Solymanno I qui anno 7 regni a ſubditis ſuis in quodam pago interemptus eſt, mox ſubjungunt fratrem Muſam Zelebis, qui ab aliis Moſes appellatur & cœpit imperare anno Chriſti 1410, ſextus rex Turcarum, qui annô Chriſti 1413 a fratre Mahumete prælio victus, captus & ſtrangulatus eſt. In tanta hac varietate, ait Peucerus fol. 1205, mihi rectiùs videtur ſequi Græcos, & Mahometen hunc, quem primum aliqui ſtatuunt, facere filium Bajazetis, ſive idem ſit qui Celebinus ſive alius, qui cæteris fratribus ſublatis ad unum Muſtapham uſque ſolus dominatu potitus eſt.

Solymannus. *Muſa Celebis.* *Peuceri judicium de ordine Turcicorum Impp. poſt Bajazetem.*

6. Vladiſlaus Iagello Poloniæ rex, & Wenceſlaus rex Bojemiæ convenerunt Vratislaviæ, ubi de fœdere inter ipſos tractatum anno 1404, & parum abfuit, quin Boëmus Polono Sileſiam reſtituiſſet, niſi ordinum conſiliis hoc impeditum fuiſſet. Etenim quum olim Poloni poſt obitum ultimi Caſimiri externum regem ex Ungaria Ladislaum, excluſis Caſimiri agnatis advocaſſent, ægerrimè id tulerunt Sileſiæ principes, qui ex Ladislao illo Polono, qui injuſto bello fratres ſuos adortus & infelici eventu è regno ejectus auxilio Barbaroſſæ Sileſiam receperat, erant orti. Quapropter dolore repulſi à Polonis diſceſſerant, & quum numero plures mutuis inſidiis ac cædibus ſeſe conficerent, Iohannes Boëmiæ rex & hujus filius Carolus (Carolus IV Imp.) optatam occaſionem nacti, auctis inter diffidentes principes odiis non magno negotio perfecerunt, ut alii ſponte, alii minis, alii pollicitationibus regno Bojemiæ ſeſe ſubjicerent. Peucer. fol. 1029. 1030.

Polonus & Bohemus tractant de Sileſia.

7. In Anglia rex factus eſt Henricus IV filius Lancaſtrii anno 1400, & regnavit annos 14. Multos ex Richardi amicis ac familiaribus habuit inimicos ac adverſarios, quos tamen fortiter ultus eſt. Iſabellam Richardi viduam filiam Caroli VI Galliarum regis ad patrem

Henricus IV Angliæ rex.

remiſit, confirmatis 30 annorum induciis.

Gallia in factiones diſtracta. 8. In Gallia Ludovicus Aurelianenſis Dux, Caroli VI regis frater, Lutetiæ occiditur a percuſſoribus immiſſis per Iohannem Burgundiæ Ducem fratrem Caroli Audacis, unde Gallia tota in factiones diu eſt diſtracta. Factum eſt hoc anno 1407.

Academia Cracovienſis, & Lipſica. 9. Academia Cracovienſis in Polonia conſtituta eſt per Vladislaum Iagellonem conſentiente Bonifacio IX, & ex Pragenſi Academia deducta eſt Lipſica.

Froſſardus Thomas à Kempis. 10. Floruerunt hoc tempore Iohannes Froſſardus, qui ſcripſit hiſtoriam Franciæ, Scotiæ & Britanniæ; & Thomas à Kempis autor libelli de imitatione Chriſti.

SIGISMUNDUS.

Ruperto Palatino ſucceſſor in Imperio quæſitus eſt Sigiſmundus Vngariæ rex, filius Caroli IV. Imp. de quo in ſuperioribus multa diximus. Cœpit imperare anno Chriſti 1411, qui fuit annus regni Vngarici 24. Memorabilia ſunt quæ imperante hoc Sigiſmundo in imperio contigerunt tum in Eccleſiaſticis tum in politicis. *Turbulentus ſtatus Eccleſiæ & Politiæ.* Vtrobique enim turbæ fuere non exiguæ. In Eccleſiaſticis orbem Chriſtianum perturbarat ſchiſma Pontificum trium, *Schiſma Pontificum occaſio Synodi Conſtantienſis.* qui de pontificatu acerbiſſimis exſecrationibus inter ſe concertabant. Huic malo ut Sigiſmundus occurreret, Conſtantienſem Synodum convocavit, ut mox dicetur. Quumque in hac Synodo Imperator à pontificiis inductus contra datam fidem Iohannem Huſſum & Hieronymum Pragenſem Euangelicos Doctores ad ignis ſupplicium condemnari permiſiſſet, ægerrimè id tulerunt *Occaſio belli Huſſitici, cujus dux Ioh. Ziſca.* Bojemi, qui Huſſo & hujus doctrinæ favebant, unde bellum exortum eſt quod dictum eſt Huſſiticum longe acerrimum, Duce Iohanne Ziſca, cujus in hoc bello contra Imperatorem mirabilis fuit felicitas. Poſt Synodum Conſtantienſem conſtituerat Imperator redire ad bellum Turcicum, ſed motibus Bohemicis magis magiſque ingraveſcentibus ex itinere retractus in Moraviam deflexit, indeque porrò in Sileſiam, ubi Vratislaviam quum veniſſet, ſupplicium de ſeditioſis illis civibus, qui Senatum obtruncaverant, ſumpſit, & deinde accitis ſubſidiis Saxonicis & Marchicis totum ſe ad bellum Bohemicum contulit. Vrgebant hoc Pontificii, quod viderent Huſſitas

injuſto ſupplicio Doctoris ſui inflammatos miris modis infeſtare monachos & ſacrificulos, monaſteria exurere, ſtatuas è templis ejicere, & idololatrias ab Huſſo improbatas exturbare. Aliquoties juſta acie conflictum fuit, ſed Huſſitæ Duce Ziſca vicerunt. Imperator ergò ad reprimendos hoſtes Bohemiam eſt ingreſſus, & occupata urbe Praga metropoli anno Chriſti 1420 in Bojemiæ regem coronatus copias immiſit in Huſſitas, ſed repulſus & fortunæ adverſitate territus ſeceſſit in Moraviam ut bellum redintegraret. Interea Papa Martinus v. totam Germaniam concitat contra Bohemos, ut tripartitus exercitus Bohemiam peteret; quorum unus è Saxonibus conflatus dicebatur a Saxoniæ Electore; alter ex Franconibus a Marchione Brandeburgenſi; tertius ex Rhenanis ab Ottone Archiepiſcopo Trevirenſi. Sed nihil contra Huſſitas effectum eſt. Hæ enim copiæ quaſi Panico terrore perculſæ hoſte nondum viſo aufugerunt. Pergit tamen contra fatum etiam Pontificis furor. Miſſo enim Juliano Cæſarino Cardinale ingens rurſus cogitur exercitus priore inſtructior, ſed eventu planè ſimili ante congreſſum cum hoſte diſſipatur. Quinquies tradunt Huſſitas fruſtrà fuiſſe tentatos, ut dubium non ſit habuiſſe nos Angelos propugnatores. Quum ergò jam Huſſitarum hoſtes omni victoriæ ſpe excidiſſent, Julianus Cardinalis ad concilium Baſilienſe, Sigiſmundus verò in Italiam ſe confert. Ad hoc concilium mittunt Huſſitæ legatos, qui cautione de libero commeatu præſtita, hoc maximè expetiverunt, ut controverſiæ non niſi ex verbo Dei dijudicarentur. & poſt multam diſputationem nihil aliud Huſſitis eſt conceſſum, quàm communio ſeu uſus Cœnæ Dominicæ integer ſub utraque ſpecie, ut vocant, panis & vini. Sed hoc modo religionis diſcrepantia non eſt ſublata, nec tumultuari deſitum eſt in Bohemia, ſed inter pontificios & Huſſitas bellum tam diu eſt continuatum, donec inter ipſos Huſſitas & nobiles Bohemiæ diſſidia orta ſunt, ut tandem fractis Huſſitarum viribus Bohemia ad Sigiſmundum converſa manus dederit, & à legato Pontificio Baſileæ in concilio abſolutionem impetraverit, annó Chriſti 1435. Atque ita tandem poſt aliquot annorum bellum Pontificii conatus eruperunt in nervum. Sed durante Synodo Baſilienſi

Huſſitarum graſſatio.

Sigiſmundus rex Boëmiæ coronatus fruſtra adoritur Huſſitas.

Exercitus tripartitus contra Huſſitas nihil efficit:

Panicus terror.

Angeli propugnant Huſſitas.

Concilium Baſilienſe.

Huſſitarũ inter ſe diſcordia.

Boëmi ſe convertũt ad Sigiſmundum, & pontificiorum nervus firmatur.

Sigiſmun-

dus abit in Italiam. lienſi Imperator Italiam adiit, attractus magnificis pollicitationibus Philippi Mariæ Vicecomitis Mediolanẽſis, quem Veneti & Florentini terra marique graviter vexabant. Venit Mediolanum anno Chriſti 1431. In Italia quum hæreret ab Eugenio IV Pontifice coronatus eſt. Roma Ferrariam & Mantuam divertit, & Iohannem Franciſcum Gonzagam Mantuæ Dominum Marchionem creavit. Hinc in Ungariam reverſus eſt, ubi utrique principi Saxoniæ & Brandeburgenſi inſignia ac jura VII-viratus ſolenni ritu tradidit, ut notat Peucerus fol. 1175. Quamvis Bucholtzerus tempus aliter notat. Ex Ungaria Bohemiam repetivit, quæ jam quietior facta obedientiam Sigiſmundo juraverat, quumque petiviſſet in regno ſucceſſorem Albertum Auſtriacum generum, egregium principem, haud gravatè conceſſum eſt. Poſtea Znoymam Moraviæ urbem ad aliam delatus vitàm ibi finiit. A Synodo Conſtantienſi maiorem tum in bellicis tum in domeſticis rebus expertus eſt infelicitatem. Ingenio fuit ſolerti ac prompto, quod ejus apophthegmata indicant. Cuidam adulatori à quo in faciem laudabatur colaphum impegerat, eique interroganti, Cur me cædis, reſpondit: Cur me mordes? Doctorem quendam juris unum ex conſiliatiis nobilem fecerat, quem deinde ad nobilium cœtum ſeſe aggregantem riſerat hiſce verbis: Poſſum quidem unius horulæ ſpacio multos creare nobiles, ſed per dies vitæ ne unum Doctorem. Tranſeunte illo flumen equus urinam emiſit, quod ſentiens quidam ex equitibus, equus, inquit, domini ſimilis eſt. Imperatori cauſſā quærenti reſpondit eques: Ut equus aquam addit aquæ, ita Imperator divitias divitibus. Quid ad hoc Imperator? Ocium nactus duas pyxides forma & pondere æquales, ſed alteram auro alteram plumbo repletam proponit, & ut alterutram ſibi eligar jubet. Quid fit? Miniſter plumbeam arripit. Ad quod Imperator, Agnoſcis ergo mihi non deeſſe voluntatem, ſed tibi non favere fortunam. Cæterùm duas habuit uxores Sigiſmundus, priorem Mariam Ludovici Ungarici filiam, quam amiſit primo à nuptiis anno; alteram Barbatam Hermanni Comitis Ciliæ filiam, procaciſſimæ laſciviæ mulierem, ex qua ſuſcepit unicam filiam Eliſabethen regni Ungarici hæredem, quam deſpondit Alberto

Sigiſmundus coronatur à Papa Eugenio IV.

Albertus Auſtriacus gener Sigiſmundi conſtituitur ſucceſſor in regno Boëmiæ.

Sigiſmundi obitus.

Ejus apophthegmata.

Sigiſmundi conjuges.

Eliſabetha Sigiſmundo filia de-

berto Auſtriaco, qui ſocero in Imperio ſucceſſit, & cum Romano Imperio ſimul duo potentiſſima regna Ungaricum & Bohemicum obtinuit.

Synchroniſmus.

1. Duravit huc uſque ſchiſma trium Pontificum, Benedicti XIII, Gregorii XII & Johannis XXIII, qui ſe veros pontifices profitebantur. Cardinales in Piſanâ Synodo rejectis Gregorio & Benedicto pontificatum commendaverant Johanni XXIII, ſed quum autoritas Cardinalium contemneretur, acceſſit autoritas Sigiſmundi Imp. & ipſius concilii Conſtantienſis, ad quod ſolus Johannes comparuit, reliqui duo accedere recuſarunt. Johannes juſſus Pontificatum deponere noluit, interim vim metuens & mutato habitu noctu fugam adornans ex fuga eſt retractus & pontificatu motus, ne ſeditio aliqua fiat, Ludovico Bavariæ Duci traditus eſt, ubi in cuſtodia eſt retentus, ex qua poſt quadriennium ſolutionē 30000 ducatorum ſeſe redemit. Gregorius per legatum abdicavit ſeſe omni jure. Reliquus erat Benedictus, qui ut pertinax hæreſiarcha & perjurus publico decreto excommunicatus eſt. Hoc modo tribus illis beluis amotis ſucceſſor decretus eſt Otto Columnius ex Columniorū familia, qui nominatus eſt Martinus V, & ſedit ab anno Chriſti 1417 annos 13. Succeſſorem habuit Eugenium IV, qui ab anno Chriſti 1431 ſedit annos 16, & concilium Baſilienſe a Martino V jam pridem indictum ſtatim approbavit, & primo pontificatus anno inchoavit. A Philippo Maria Mediolanenſi Duce Roma pulſus Florentiam profugit. Tandem ob multa crimina abrogatus eſt illi pontificatus, quum bis terve citatus à Baſilienſi concilio parere noluiſſet.

Pontifices ſchiſmatici moventur pontificatu.

Martinus V. Papa.

Eugenius IV. Papa, qui inchoavit concilium Baſilienſe.

Eugenius IV. movetur Pontificatu.

2. Conſtantienſe concilium multo labore coactum eſt à Sigiſmundo Imp. anno Chriſti 1414 menſe Novemb. & finitum anno 1418 circa Majū. Cauſſa fuit ſchiſma Pontificum de quo dictum eſt modò. Ad acta quod attinet, ſatis liquet, huic Synodo præfuiſſe ipſum Diabolum, non Spiritu S. Etenim de erroribus in doctrinā, de abuſibus & diſciplina emendandis nulla fuit mentio, licet non deeſſent viri boni & docti qui id maximè efflagitarent & urgerent, ut Petrus de Aliaco Cardinalis Gallus,

Concilium Conſtantienſe.

Concilii Conſtantienſis furor.

Petrus de Aliaco di-

tius Cameracẽſis. lus, Doctor Pariſienſis, vulgò dictus Cameracenſis, quod Epiſcopus Cameracenſis eſſet, vir magni nominis inter Doctores Scholaſticos, & Iohannes Gerſon diſcipulus, Cancellarius Parienſis & ſcriptis Theologicis clarus. *Iohannes Gerſon.* Sed hi auditi non ſunt, nec quæſita ſunt remedia quibus Eccleſiæ vulnera ſanarentur, ſed ut veritatis cœleſtis ſinceri Doctores hæretici pronunciarentur ac damnarentur, ut notum eſt in Iohanne Huſſo & Hieronymo Pragenſi, qui licet publica fide ab Imperatore præmuniti acceſſerant ad hoc concilium, tamen non ſolùm non auditi ſunt, verùm etiam contra fidem cum illis eſt actum. *Concilii Conſtantienſis ſcopus.* *Acta Iohannis Huſſi.* Nam ad Cardinales tantùm ductus eſt Huſſus, & ab armatis undique ſeptus cuſtodiæ eſt traditus. Hoc fuit duntaxat ab ipſo poſtulatum, ut cederet, & concilii judicio ſeſe ſubjiceret, quod ipſe non recuſavit, modo ex verbo Dei erroris alicujus convinceretur. Duo autem præcipua fuerunt accuſationis capita: primum quod Pontifici, Cardinalibus & cæteris ordinibus papalibus detraxiſſet titulum Eccleſiæ & poteſtatem in condendis novis articulis fidei; deinde quod Sacramentum cœnæ integrũ ex inſtituto Chriſti etiam laicis porrigendum & omnia ad normam propheticorum Apoſtolicorumque ſcriptorũ exigenda eſſe requiſiviſſet. Quod idem etiam deſideratum eſt in Hieronymo Pragenſi. Hinc tale decretum eſt factum: Licet in primitiva Eccleſia Sacramentum cœnæ acceptum ſit à fidelibus ſub utraque ſpecie ſecundum inſtitutionem Chriſti, tamen conſuetudo ad evitandum aliqua pericula & ſcandala rationabiliter introducta eſt, ut à conficientibus ſub utraque ſpecie, & à laicis tantummodò ſub ſpecie panis ſuſcipiatur: quum firmiſſimè credendum ſit integrum Chriſti corpus & ſanguinem tam ſub ſpecie panis quàm ſub ſpecie vini veraciter contineri &c. *Decretum de altera ſpecie S. Cœnæ.* Sed ad martyres redeo. Obtinuit Papiſticus furor cui ipſe etiam Sigiſmundus ceſſit. Damnatus eſt Iohannes Huſſus, & niſitaro ritu exutus omni ſacerdotali dignitate, magiſtratui politico exurendus eſt traditus. Eductus ad locum ſupplicii, geſtans mitram chartaceam Epiſcopali ſimilem, in qua depicti erant tres cacodæmones cum hac inſcriptione: Iſte eſt hæreſiarcha; ſubinde hanc vocem repetivit: Ieſu Chriſte, fili Dei viventis, qui paſſus es pro nobis, miſerere mei. Rogo impoſitus cum hac ipſa invocatione ſpiritum emiſit anno Chriſti 1415, *Iohannis Huſſi ſupplicium.*

& anno

& anno ſequenti eodem modo tractatus eſt Hieronymus Pragenſis quum in carcere detentus ad pontificios accedere noluiſſet. Fertur Huſſus ante aſcenſum ad rogum dixiſſe, naſciturum ex ſuis cineribus olorem quem non ita toſtari ſinet ut hunc anſerem. Huſſus autem Bohemica lingua anſerem ſignificat. Item: Poſt annos centum vos Deo & mihi reſpondebitis. Quæ verba Bohemi in ambitu monetæ uſurparunt cum imagine Huſſi. Et certè eventus hoc vaticinium comprobavit. Nam inter finem Synodi Conſtantienſis, & initia diſputationum Lutheri contra Indulgentias interceſſerunt anni 100. Hæc breviter de concilio Conſtantienſi.

Hieronymi Prag. ſupplicium.

3. Baſilienſe concilium a Martino V. indictum convocavit Papa Eugenius IV. anno 1431. Primis duobus annis nihil eſt actum in hoc concilio, præterquam quod Eugenius citatus & accuſatus non comparuit. Actum poſtea eſt de reformatione omnium ſtatuum in Eccleſia, & de Huſſitis, eſtque extractum hoc concilium in annum undecimum uſque, finitum ſcilicet anno 1442. Recuſavit Papa venire, & concilium modò Ferrariam, modo Florentiam, modò Bononiam transferre ſtuduit, eò quod in Germania feroci ac intractabili nihil quod ad Eccleſiam pertineret, effici poſſet. Revocavit etiam Iulianum Cardinalem, quem præſidem concilii conſtituerat. Concilium viciſſim citavit Pontificem idque ſub pœna contumaciæ. Hinc horrenda extitit Pontificis & concilii diſtractio, quam ægrè tulit Sigiſmundus Imp. Habuit utraque pars fautores ſuos. Pontificis partes ſtrenuè egit Nicolaus Cuſanus Cardinalis literarum ſcientia & uſu rerum præſtantiſſimus. Diſputatum eſt inprimis, hæreticuſne haberi poſſet Eugenius Papa ob tantum Eccleſiæ contemptum; & decretum, quod concilii autoritas ſuperior & major ſit autoritate Papæ. Iccircò pontifice Eugenio rejecto novus eſt electus Sabaudiæ Dux Amadeus; qui ſeſe Felicem V. nominavit, quod factum eſt poſt Sigiſmundi obitum. Variæ igitur fuerunt Pontificis Eugenii molitiones contra Synodi Baſilienſis decreta. Pronunciatum etiam eſt in hac Synodo Mariam virginem ac matrem Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſe ἀναμάρτητον, & ſine peccato originis conceptam, idque ſingulari quodam privilegio. Sed privilegium hoc unde demonſtrabitur? Plura apud Peucerum fol. 1189, &c.

Concilium Baſilienſe, quod refugit Papa Eugenius IV.

Pontifex citatur.

Concilii & Papæ diſtractio.

Nicolaus Cuſanus Papæ defenſor.

Concilium eſt ſupra Papam.

Felix V. Papa.

Maria mater Chriſti ἀναμάρτητος in concilio ſtatuitur.

Dreſſ.

Dreſſ. fol.250 &c. Mellif. parte 3. fol.384.

Aurei velleris ordo. 4. Ordo aurei velleris, qui & equeſtris ordinis Senatus dicitur, inſtitutus eſt a Philippo Burgundiæ Duce anno Chriſti 1429. Equites ipſi Torquati etiam dicuntur. Inſtitutionis cauſſa hæc fuit: Firmamentum Eccleſiæ perpetuum conſtituere voluit hic princeps, quo ab hoſtibus tutior ea eſſe poſſit. Quocirca in ſenatum hunc adſcivit florem equeſtris ordinis, eumque arctiſſimè ad Eccleſiæ defenſionem obligavit, tribuens ei aurei velleris ſeu torquis inſigne. Perinde atque olim Jaſonis ſocii ad expeditionem claſſicam, quæ Argonautica dicebatur, aurei velleris ſpe ac dignitate extimulati ſunt. Recepti primò ſunt 24 heroës inſignes, virtute atque induſtria ſingulari nobilitati. Hodie dignitas hæc diſtribuitur à regibus Hiſpaniæ, ad quos pervenit hæreditatis jure per Carolum Burgundiæ Ducem, de quo Cominæus. Hic enim Carolus fuit avus maternus Philippi regis Hiſpaniarum, Patris Caroli v. Imp. &c.

Aureum vellus quomodo ad reges Hiſpaniæ pervenerit.

Iohannes Palæologus. 5. In Orientali imperio Imperator fuit Johannes Palæologus, cujus, ut Peucerus ait fol. 1090, nullæ commemorantur res geſtæ, nec conari quidquam potuit conclusus undique ab hoſtibus, & omni exutus potentia.

Mahometes I. 6. In Turcico regno Mahometes I Walachos bello aſperrimo attrivit, & profectus in Aſiam loca à Tamerlane occupata recepit. Sedem imperii habuit Adrianopoli quæ Thraciæ caput eſt, & conflixit cum Sigiſmundo in campis Columbacenis, ubi Sigiſmundum vicit. vide Peuc. fol. 1170 & 1171 & 1205. Mortuum tradunt anno Chriſti 1419, aliis 1421. Succeſſit ei filius Amurathes II. Turcarum rex octavus, qui cœpit imperare anno Chriſti 1421, & imperavit annos 30. In Græcos, quibuſcum pater Mahometes pacem coluerat, vim ſuam convertebat, quod Byzantini animadvertentes, Muſtapham patruum ejus è cuſtodia, in qua à Græcis aſſervabatur, dimiſſum contra Amurathen auxiliis inſtruunt, ſed victus in poteſtatem Amurathis vivus devenit & trucidatus eſt. Græci hac calamitate territi quum fruſtra pacem petiviſſent, accerſiverunt Muſtapham Amurathis fratrem, qui armatus à Græcis cepit Niceam Bithyniæ urbem, ſed in ea oppreſſus ab Amurathe per proditionem ſimili ſupplicio vitam perdidit. Pergit Amurathes furere in Græcos, & acceptis in deditionem Thraciæ urbibus

Mahometes vincit Sigiſmundum.

Amurathes II.

Muſtapha Amurathis patruus.

Muſtapha Amurathis frater.

Amurathis ſucceſſus.

quæ

quæ Byzantino Imp. erant reliquæ, mox Theſſalonicam quæ tunc in fide Venetorum erat vi expugnatam penitùs diripuit, & mox alias Græciæ regiones uſque ad ſinum Corinthiacum incredibili celeritate perdomuit. Peuc. fol. 1206, 1207.

7. In Polonia rex creatus eſt Vladiſlaus Vladiſlai Jagellonis filius anno Chriſti 1434. Dictus eſt Varnenſis propter cladem quam ab Amurathe II Turcarum Imp. accepit ad Varnam, quum rex Vngariæ fuiſſet deſignatus poſt Albertum Auſtriacum, ut poſtea dicetur. *Vladiſlaus Poloniæ & Vngariæ rex.*

8. Bohemiæ rex Wenceslaus, ignavus ille, qui propter vitæ turpitudinem imperio dejiciebatur, moritur apoplexia Pragæ anno Chriſti 1419. Quum autem frater ejus Sigiſmundus jam Imperator & Vngariæ rex in concilio Conſtantienſi contra datam fidem publicam Johannem Huſſum pontificiorum petulantiæ tradidiſſet igne cremandum, & huic Huſſo plurimi ex proceribus Bohemiæ adhærerent, exortum eſt bellum Bohemicum ſeu Huſſiticum contra Sigiſmundum. Hujus belli à parte Huſſitarum dux fuit Johannes Ziſca, vir ſtrenuus & rei militaris peritus, nobili loco natus, & in aula regis Bohemici educatus. Vnum quum haberet oculum, & alterũ in prælio amiſiſſet, de incredibili animi fortitudine nihil tamen remiſit, ſed Ducis invicti munus perfecit, & ut mortuus etiam hoſtibus eſſet formidabilis, ex cute ſua tympanum fieri juſſit, ut audito ſtrepitu hoſtes fugerent. Conditor eſt urbis Thabor in Bohemia, quæ arx & propugnaculum Huſſitarum extitit, unde & Thaboritæ dicti ſunt. Summa fuit hujus Ziſcæ felicitas, qua aliquot ingentes exercitus a Sigiſmundo eductos ſingulari virtute ac dexteritate fudit, ut ſupra annotavimus. Memorabile fuit ſtrategema, quo, quum eſſet in magno periculo conſtitutus, uſus eſt: Dimicandum ei erat cum equitibus, ipſe quum habebat pedeſtres copias. Allicit igitur hoſtem in loca aſpera, ubi non niſi pedeſtre prælium poterat iniri. De equis igitur deſiliendum fuit hoſti. Iubet Ziſca mulieres quæ exercitum ſequebantur pepla ſua in locum hoſtium projicere, quibus hoſtes per calcaria impliciti cæſi ſunt priuſquam ſeſe extricare poſſent. Poſt multa egregia facinora Ziſca tandem peſte extinctus eſt circa annum Chriſti 1424, quum Huſſitarum rebus præfuiſſet circiter quinquennium. Dux invi-

Extincto VVenceſlao Boemiæ rege Huſſitæ ſibi deligunt Ducem Iohannem Ziſcam.

Sigiſmundus Imp. perfidus in Ioh. Huſs, unde bellum Bohemicum ſeu Huſſiticum.

Iohannes Ziſca Huſſitarum dux.

Ziſcæ ſtrategema.

Ziſca peſte extinctus.

Procopius Ziſcæ ſucceſſor. *Huſſitæ integro uſu S. Cœnæ conceſſo nonnihil placantur.* *Huſſitarũ diſtractio.* *Bohemi redeunt in gratiam Sigiſmundi.*

ctus peſte victus, ut ait Æneas Sylvius. Mortuo Ziſcâ Huſſitæ novum Ducem ſibi aſciſcunt Procopium, qui etiam multa feliciter egit, irrumpendo in Myſniam, Voitlandiam, Franconiam, nec non in ipſam Marchiam. Bambergenſes & Noribergenſes pecunia ſe liberant. Tandem Huſſitarum cauſſa in Baſilienſi concilio audita & tractata fuit, ubi integer uſus Cœnæ ſacræ quum permitteretur mitiores facti ſunt, quamvis tumultuari planè non deſierint, donec ipſi a nobilibus Boemiæ diffidere cœperunt, a quibus in pugna victi cum ſuis ducibus etiam vires amiſerunt. Sic demum tota Bohemia rediit ad Sigiſmundum Imp. eumque regem ſuum agnovit anno Chriſti 1435.

Carolus VII Galliæ rex. *Henricus IV Angliæ rex declaratur etiam Galliæ rex.* *Pariſienſes ab Anglo deficiunt ad Gallũ.*

9. In Gallia adhuc regnat Carolus VI, uſque ad annum Chriſti 1422, quo, fato ceſſit. Succeſſorem habuit filium Carolum VII, qui regnavit annos 38, nempè uſque ad annum Chriſti 1461. Interim Angliæ rex Henricus IV titulum & inſignia regni Angliæ & Galliæ uſurpat, & Pariſiis in ſummo templo utriuſque regni rex renunciatur. Manet ita in Anglorum poteſtate Galliæ regnum uſque in annum Chriſti 1436, quo Pariſienſes deturbato Anglorum præſidio Gallis ſeſe dedunt menſe Aprili, & ſic Lutetia urbs regia poſt annos 15 quàm in Anglorum poteſtatem venerat, ſub Gallorum imperium rediit.

Henricus V. Angliæ rex. *Henricus VI Angliæ rex.*

10. In Anglia regnat Henricus V. filius Henrici IV, ab anno 1414 annos 9. Ad hunc Sigiſmundus Imp. profectus eſt tum componendæ pacis cauſſa, tum ut contrà Huſſitas haberet auxiliares copias. Obiit Henricus V. anno 1422 non ſine veneni ſuſpicione, & ſucceſſorem habuit filium Henricum VI, qui ab anno Chriſti 1423, regnavit annos 38.

Electoratus Brandeburgenſis.

11. Electoratus Brandeburgenſis à Sigiſmundo donatur Friderico Burggravio Noribergenſi anno 1417. Ab hoc ſuperſunt Marchiones Brandeburg. in Marchia & Francia orientali. Deinde dignitas Electoris Saxonici tranſlata eſt in familiam Marchionum Miſnenſium, quorum primus Elector fuit Fridericus Marchio Miſniæ & Landgravius Thuringiæ anno Chriſti 1423. Hic eſt Frideri-

Electoratus Saxonicus à familia Anhaldina transfertur ad familiam Marchionum Miſnenſium.

Fridericus ille qui anno 1409 in profeſto Martini ex ruina Scholæ Pragenſis condidit Academiam Lipſenſem. Plura apud Peuc. fol. 1172 &c. Antea Electoratus Saxonicus fuit in familia Anhaldina annis amplius 200, in qua ultimus fuit Albertus. qui quum animi cauſſa venatum iviſſet, & cum uxore in gynæceo in caſulam ruſticam divertiſſet, orto incendio nocturno vix per feneſtram nudus evaſit, morboque è terrore contracto paucis poſt diebus obiit nullo hærede relicto. *Alberti Anhaldina miſerabilis interitus.*

12. Hoc tempore floruerunt viri docti:

1. Petrus de Aliaco alias Cameracenſis, Cardinalis.
2. Franciſcus Zabarella Juriſconſultus Cardinalis.
3. Bartholomæus Salicetus Iuriſconſultus.
4. Emanuel Chryſoloras Græcæ linguæ inſtaurator.
5. Baldus de Vbaldis Iuriſconſultus.
6. Ioh. Franciſcus Poggius Orator & hiſtoricus.
7. Georgius Purbachius Bavarus Mathematicus.
8. Iohannes Gerſon Scholaſticus D.
9. Franciſcus Philelphus gener Chryſoloræ.
10. Nicolaus Cuſanus, Cardinalis.
11. Æneas Sylvius.
12. Laurentius Valla, latinæ linguæ vindex.
13. Trapezuntius.
14. Theodorus Gaza, & qui plures.

ALBERTUS II. AVSTRIACVS.

Hic Alberrus Auſtriæ Dux, fuit gener Sigiſmundi Imp., Francofurti ab Electoribus deſignatus Romanorum Imperator. Cœpit imperare anno Chriſti 1438, & imperavit biennium non completum. Vno eodemque anno una cum Imperio Romano duo potentiſſima regna, Ungaricum & Bohemicum obtinuit, ſed Bohemicum non ſine armis poſſedit. Quidam enim ex Thaboritis (Thabor oppidum extruxerat Ziſca necis Huſſi ultor & vindex, unde Huſsitæ Thaboritæ dicebantur) in ſpem regni attraxerant Polonos, quibus Imperator opponebat Albertum Marchionem Brandeburgenſem, qui Polonos coëgit pace facta regni limitibus excedere. Moravos rebelles compoſuit, quo motu 400 pagi exuſti ſunt. *Alberti electio.* *Bohemi Alberto opponunt Polonos, ſed fruſtra.*

Be-

Albertus vincit Amurathem. Bojemiæ factiones penitus attrivit, & Amurathem Turcam qui Vngariam invaſerat vicit fugavitque, ut habet appendix Sexti Aurelii victoris Mellific. parte 3. fol.393. Alii ſcribunt, poſtquam domi ut tuta & tranquilla pax eſſet effeciſſet, in Vngariam ad propulſandum Amurathem Turcam feſtinaſſe, ſed in itinere æſtu compulſum, *Alberti obitus.* peponum eſu nimis alliduo in dyſenteriam incidiſſe, eoque morbo extinctum in Alba regali ad latus Sigiſmundi *Alberti liberi.* ſepultum eſſe. Reliquit conjugem Sigiſmundi filiam gravidam quæ deinde peperit Ladiſlaum poſthumum. Duas etiam filias reliquit, Annam Wilhelmo Duci Saxoniæ copulatam, & Eliſabetham nuptam Caſimiro Poloniæ regi.

Synchroniſmus.

Concilium Ferrarienſe. 1. Concilium Ferrariæ celebratum eſt anno 1438, ad quod venit Imperator Conſtantinopolitanus Johannes, Palæologus VIII, & Joſephus Patriarcha Byzantinus, cum epiſcopis & abbatibus Eccleſiæ Græcæ, ut diſcordia quæ inter Græcam & Latinam Eccleſiam erat, ſedaretur. Eugenius Papa audito adventu Imperatoris Conſtantinopolitani etiam eò venit, & poſt celebrationem Miſſæ de Spiritu S. inſtituta quæſtione num ex Græca & Latina Eccleſiis cuperent fieri unam eccleſiam, ſucclamarunt omnes, placere & velle, modò rationibus illa priùs confutarentur quæ diſſidii fuiſſent cauſſa. Ventum *Concilium Ferraria transfertur Florentiam.* eſt ad diſceptationem, quam interrupit peſtis quæ Ferrariam invaſerat. Abiit igitur Concilium Florentiam, ubi ſic convenit, ut utraque eccleſia crederet, 1. Spiritum S. procedere à Patre & Filio. 2. Papam Romanum tenere primatum in univerſo orbe. 3. Corpus Chriſti veraciter *Decreta.* confici in pane, prout ferat Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis conſuetudo. 4. Animas in purgatorio levari miſſarum ſacrificiis & cæteris pietatis officiis. Sed quæ *Græca Eccleſia rejiciunt decreta concilii Florentini.* Imperator & patriarcha coram approbarant, ea cæteræ Eccleſiæ græcæ domi repudiarunt tanta vehementia, ut quotquot conſenſiſſent, iis negarint officia Chriſtianæ ſepulturæ. Figmentum de transſubſtantiatione prorſus rejecerunt. Sic odium Græcorum Eccleſiarum contra Pontificem Romanum magis exaſperatum eſt.

Concilium 2. Synodus Baſilienſis in ſuo inſtituto pergit, nec ſe diſtur-

diſturbari aut loco moveri patitur, ſed ſua autoritate uſa contra Eugenium ſententiam tulit, qua illum pontificatu dejecit, ſurrogato in ejus locum Amadeo Sabaudiæ Duce, qui dictus eſt Felix v. anno Chriſti 1439. Hinc magnæ ſeditiones ortæ, quum Eccleſia trifariam diviſa Felicem aut Eugenium ſequeretur, eſſentque qui Neutrales vocarentur, eò quod neutri parêrent. *Baſilienſe damnat Eugenium Papam. Felix v. Papa.*

3. Amurathis Turcarum regis felices ſunt per Græciam ſucceſſus, adeò ut in Epiro etiam & Albania formidabilis eſſet. Hanc ob cauſſam Johannes Caſtriotus, qui tunc in Epiro & Albania regnabat, ut vim belli Turcici eluderet, his legibus ab Amurathe pacem impetravit, ut cederet Croja oppido non ignobili, & obſides daret filios tres, Conſtantinum, Repoſium & Georgium, inter quos quum ob ſingularem ac regiam animi indolem cæteraſque dotes eximias Georgius excelleret, juſſit Amurathes ipſum liberaliter educari, moribus ac ritibus Turcicis inſtitui; & propter ingenii vigorem miramque corporis agilitatem *Scanderbegum*, id eſt, Alexandrum Magnum cognominavit. Mittitur hic Scanderbegus ab Amurathe in Aſiam contra Caramannum Cilicem, quo bello rebus præclarè geſtis, & duello Scytha pedeſtri & Perſa equeſtri devictis eam eſt conſequutus gloriam, ut deinceps ſingulari Amurathis gratia cæteris facilè anteiret. Quomodo hic Georgius paterna bona ab Amurathe recuperaverit, pòſtea ſuo loco dicetur. Amurathes Epiro his conditionibus in poteſtatem ſuam redacta in Bulgaros, Walachos & Servios movit, ſpe occupandæ Pannoniæ. Cum Georgio Serviæ Deſpota, cujus filiam uxorem duxerat, pacem fecerat, qua mox rupta regiam Serviæ arcem Synderoviam expugnavit & Georgii ſoceri ſui filium Gregorium oculis & pudendis privavit. Ipſe verò Georgius ſocer in Vngariam profugit ad Albertum Imp. qui jam bellum contra Turcam adornans dyſenteria, ut dictum eſt, extinguebatur. *Amurathis felicitas. Iohannes Caſtriotus pacem facit cum Amurathe. Georgius Iohannis Caſtrioti filius ab Amurathe liberaliter educatus dictus eſt Scanderbegus, & quare. Amurathis ſævitia in Georgium Serviæ Deſpotam ſocerum.*

4. Hoc tempore inclaruerunt quatuor eximii bellatores, quorum in ſequentibus narrationibus crebrior erit mentio. *Quatuor eximii bellatores.*

1. Albertus Marchio Brandeburgenſis, poſtea dictus Achilles Germanicus.
2. Georgius Podiebrad. poſtea rex Bohemorum.
3. Johannes Hunniades, pater Matthiæ regis Un-

gariæ, qui Turcas multis cladibus afflixit, Walachus natione, & humili loco natus, & qui primus omnium apud Ungaros Turcarum acies frangi poſſe oſtendit, & Ungarica templa ſpoliis ditavit.

4. Georgius Caſtriotus Scanderbegus.

FRIDERICUS III. AUSTRIÆ DUX.

Fridericus cunctando reſtituit rem.

Friderici prudentia.

Friderici coronatio.

Vlricus Ciliæ Comes Friderico turbas movet in Auſtria propter tutelã Ladiſlai relicti filii Alberti II Imp.

Ioh. Huniades.

Ladiſlaus Poſthumus pupillus traditur Vlrico Ciliæ Comiti avunculo magno.

Alberto II Auſtriaco in Imperio ſucceſſit propinquus Fridericus III Auſtriacus, cujus curæ & educationi traditus eſt Ladislaus filius Alberti poſthumus, idque opera matris Eliſabethæ. Electus eſt Fridericus Francofurti, & cœpit imperare anno Chriſti 1440, imperavitque annos 53. Fabio quam Scipioni ſimilior propter cunctationem qua multò plura quàm celeritate confecit. Princeps generoſi ingenii magnæque prudentiæ, ſed qui natura a bellis abhorreret, & quod potentiæ deerat calliditate & aſtutia ſuppleret. Anno 12 imperii in Italiam profectus cum Ladiſlao poſthumo à Nicolao v. Papa coronam accepit una cum conjuge Leonora Eduardi regis Luſitaniæ filia. Inde reverſus in Auſtriam multas ibi turbas de Auſtriæ poſſeſſione invenit. Etenim Ulricus Ciliæ Comes avunculus Ladislai poſthumi magnus repetebat ab Imperatore Ladislaum, Vngariæ Bohemiæ & Auſtriæ hæredem, quem jam diutius Imperator in præſidio & tutela ſua retinuerat. Cum Ciliano ſeſe adjunxerat Albertus Friderici Imp. frater, paternæ hæreditatis diviſionem flagitans. Res ad bellum domeſticum devenit. Johannes Huniades Vngariæ exarchus cum exercitu 12000 equitum Auſtriam invaſit, cunctaque intra Viennam & Stiriæ montes incendiis & direptionibus vaſtavit. Ipſi etiam Auſtriaci, autore Vlrico Ciliæ Comite, qui prætextu tutelæ tyrannidem affectabat, & Eizingero, armis Cæſarem aggreſſi eò ipſum compulerunt, ut pupillum Ciliæ Comiti avunculo traderet. Quod tamen ea lege fecit Imperator, ut principum conſilio controverſia de tutela aliiſque rebus Viennæ dirimeretur. Magnas tunc clades perpeſſa eſt Auſtria, quas ipſa ſibi peperit. [Plura apud Peuc. fol. 1194 & 1249.] Relinquebat Ladiſlaus juvenis jam Vngariæ & Boëmiæ rex Auſtriam duobus

duobus patruelibus pari jure dividendam, quam quum totam ſibi ſoli vendicaret Imperator, orta eſt diſſenſio, quæ bellum conflavit. Patrueles erant Fridericus Imp. cum fratre Alberto & Sigiſmundus exarchus Auſtriæ, ille natus patre Erneſto, hic Friderico ſeniore. Vide tabulam.

Bellum inter Fridericum Imp. & Sigiſmundum patruelem de Auſtria.

Leopoldus.

Erneſtus. —— Fridericus Senior.

Frid. Imp. Albertus. Sigiſmundus.

Auſtria conceditur Imperatori.

In bello illo Sigiſmundus conjunctus cum Alberto reſtitit Imperatori uſque ad Alberti mortem, ſed poſtea Sigiſmundus bello finem impoſuit, Auſtria Imperatori citra diſceptationem conceſſa. Paulò ante mortem Alberti Fridericus Imp. Viennæ anno Chriſti 1463 ſenatores ſex vinculis mulctaverat. Quod indignè ferentes cives eum in arce cum filio Maximiliano obſederunt menſibus duobus. Ipſe verò Fridericus auxilium petiit à Georgio Podiebracio (alias Bojebracio) Bojemiæ rege, qui ſtatim ſubſidio venit, & Cæſarem liberavit. Mox aliud Friderico enatum eſt malum. Quum enim poſt obitum Ladislai Ungariæ regis proceres regem expeterent Fridericum Imp., alii verò urgente Micaëlo Zilagio præferrent ſua gentis hominem licèt humili ſtirpe natum & eo tempore captivum Matthiam Huniadem, & hic regnum adeptus coronam à Friderico, qui eam de manibus Eliſabethæ matris Ladislai acceptam ſecum tenebat, repoſceret, rurſus ad arma deventum eſt, ſed interceſſione principum Germaniæ lis ea conditione eſt compoſita, ut Matthias coronam à Friderico 80000 aureorum nummûm redimeret, quod factum eſt anno Chriſti 1458. Solicitus etiam fuit Fridericus de ſchiſmate ex Eccleſia Romana tollendo, quod Eugenius Pontifex Florentinam Synodum contra Baſilienſem cogendo excitaverat. Quum verò Eugenii arte Ludovicus Galliæ Delphinus Caroli VII regis filius inſtructas copias è Gallia ad Baſileam adduceret ad eos qui Baſileæ celebrandæ Synodi cauſſa convenerant opprimendos, Fridericus o-

Fridericus cum filio Maximiliano à Viennenſibus captus ope Podiebracii regis Boëmiæ liberatur.

Controverſia inter Fridericum & Matthiam Huniadem de corona Vngarica.

Eugenius Pontifex concitat Gallum contra Synodum Baſilienſem.

ciosum ſpectatorem ſe præbuit, vel quod viribus eſſet impar, vel quod Helvetiorum audaciam coherceri hoc bello vellet. Gallicæ copiæ vocantur Armeniacæ à comite Armeniacenſe Ductore, cujus comitatus fuit in Aquitania. In hoc bello 4000 Helvetiorum cum Gallis acie congreſſa tam fortiter pugnarunt, ut ex his mille ſexcenti in confertum agmē Gallorum ſeſe inferentes ad unum quidem cæſi ſint omnes, ſed interim victores Galli ſuo interitu mox Germania pulſi ſunt tota, & cecidiſſe traduntur in eo conflictu 6000 Gallorum anno Chriſti 1444. Quinquennio poſt grave quoque bellum exarſit inter Albertum Marchionem Brandeburgicum, quem Achillem Germanicum appellarunt, & Noribergenſes. Cauſſa fuit jus quoddam quod Marchio ſibi à Noribergenſibus denegari querebatur. Albertus ſocios & adjutores habebat ſeptendecim Germaniæ principes, Noribergenſibus verò civitates opem ferebant. Certatum eſt biennio, ubi Albertus octo prœliis victor nono victus poſt plurima accepta damna pacem cum civitatibus fecit. Ad hoc quoque bellum Fridericus Imp. planè quievit, idque ſive cum dolore ſive cum patientia diſſimulavit. Exortum etiam eſt arte Pontificis Pii II, qui antea dictus eſt Æneas Sylvius, bellum Moguntinum, idque per hanc occaſionem: Dietericus Iſebergius Moguntinus Epiſcopus acriter adverſabatur injuſtis Pontificum exactionibus, quibus expilabantur provinciæ prætextu belli Turcici, & Pio Papæ flagitanti ut juramento ſeſe obſtringeret & poſteros ſuos, quo ſe Septemviros inſcio Papa nunquam convocaturum reciperet, parere recuſabat. Hoc Papa indignè ferens, confiſus Imperatoris, cujus Magiſter Epiſtolarum fuerat, privata benevolentia, Iſebergium epiſcopatu dejecit, & in ejus locum cooptavit Adolphum Naſſavienſem. Uterque adjutores invenit ſatis potentes. Summis viribus Iſebergium in cauſa juſta & honeſta defendebat Fridericus cognomento Victorioſus Comes Palatinus ad Rhenum, nihil veritus anathematis pontificii terriculamenta, & juvit Deus juſtos hujus Friderici conatus, ut hoſtes, licèt numero militum eſſet inferior, funderet, & tres principes, Badenſem, Metenſem & Wirtenbergenſem, captivos ſecum abduceret anno Chriſti 1461. Hoſtibus in arcem deductis convivium apparavit. Fridericus Palatinus ſplendidum quidem

Gallorum Cadmea victoria.

Bellum inter Albertum Brandeburg. & Noribergenſes.

Bellum Moguntinum contra Pium II. Papam propter iniquas exactiones.

quidem ſed ſine pane, eò quod contra jura belli ſegetes perdidiſſent, agricolas fame necaſſent, & frumenta in horreis combuſiſſent. Dimiſſi ſunt grandi pecunia perſoluta, & compreſſum eſt hoc bellum autoritate Imperatoris, qui tamen Palatinum in gratiam nunquam recipere voluit, quod faveret Adolpho Naſſavienſi Cæſar. Exarſit etiam bellum non leve inter Matthiam Corvinum (eſt hic Matthias Huniades Iohannis filius) & Imperatorem Fridericum, idque ex veteribus odiis nova injuria reſticatis. Nam odio Pontificis adverſus Georgium Bojebracium Huſſitarum fautorem ac patronum Bohemorum regem deſignabatur rex Bohemiæ pontificio diplomate Matthias Huniades, cui Fridericus Imp. regni ſeu feudi collationem denegabat. Graviter hoc ferebat Matthias, & quidem eò graviùs, quod Podiebracio fato functo Boëmici proceres & Imperator, qui oblatum regnum recuſaverat, amplecterentur Ladislaum Caſimiri regis Poloniæ filium. A partibus Imperatoris ſtabat Albertus Saxoniæ Dux, qui comparatis ſuo ſumptu egregiis copiis aliquot ſecundis præliis Matthiam coëgit certis conditionibus pacem facere. Retinuit Matthias in hac tranſactione Viennam. Rebus ita perturbatis Imperator ex voto abiit Romam, quum jam Pio Pontifici ſucceſſiſſet Paulus II, homo ſceleratus & ob ſpurciſſimam libidinem maſculam arteſque dæmoniacas infamis, quem tandem in concubitu a dæmone ſtrangulatum fama eſt. Fuit etiam Friderico bellum cum Carolo Burgundiæ Duce, cujus vitam nobis deſcriptam reliquit Cominæus. Hujus belli cauſſa fuit dominandi libido in Carolo, qui in congreſſu Trevirenſi petiit ab Imperatore, ut ſe vicarium imperatorium crearet. & præterea archiepiſcopatum Colonienſem ad ſe trahere quum ſtuderet, & Noveſium urbem infra Coloniam obſideret, Imperator ex officio defenſionem urbis ſuſcipiens copias coëgit, quibus Albertum Marchionem Brandeburgicum ducem præfecit. Bellum fuit annuum, quod per colloquium Imperatoris cum Carolo tandem eſt diremptum. Pax proclamata eſt anno Chriſti 1475, & in eam ſententiam ſancita, ut Caroli unica filia deſponderetur Maximiliano Imperatoris filio cum omnibus Caroli provinciis.

Bellum inter Fridericũ Imp. & Matthiam Huniadē.

Paulus II Papa infamis.

Bellum inter Fridericum Imp. & Carolũ Audacem Burgundiæ Ducem, quod occaſionem præbuit matrimonio inter Maximilianum Friderici filium & Mariam Caroli filiam unicam.

Auſtriæ & Burgundiæ conjunctio. ciis. Hinc orta eſt conjunctio Auſtriæ & Burgundiæ. Porrò Matthia extincto Imperator rediit in Auſtriam tertio ante ſuum obitum anno, & tibia propter gangrænam fetro amputata Lincii utplurimùm commoratus *Friderici Imp. obitus.* eſt, ubi tandem melonum intemperatiore uſu in diarrhœam incidit, qua abſumptus exſpiravit anno Chriſti 1493.

Synchroniſmus.

Septem Papæ. 1. Romanæ Eccleſiæ pontifices fuerunt Felix v, Nicolaus v, Calliſtus III, Pius II, Paulus II, Sixtus IV, Innocentius VIII. Friderici Imperatoris hortatu *Felix v.* Felix v. de pontificatu ceſſit ut ſchiſma peſtiferum ex Eccleſia tolleretur. Planè enim inquietus erat Eugenius, *Nicolaus v. literarum & literatorum fautor eximius.* ut ſupra diximus. Nicolaus v. ab anno Chriſti 1447, ſedit annos 8, & ſcribitur pontificatum delatum invitus ſuſcepiſſe. Literarum & literatorum ſummus fautor & Mœcenas, unde factum ut ad eum tanquam ad portum confugerint multi eruditione clari viri, ut Georgius Trapezuntius, Georgius Valla, Demetrius Græcus, Nicolaus Perottus, & alii, quorum opera multi autores è tenebris eruti & luce illuſtrati ſunt, & ex Græco in Latinum ſermonem converſi, ex quo non parum felicitatis patria *Iubileum multis fatale.* noſtra eſt adepta. Celebravit hic Nicolaus v. jubileum anno Chriſti 1450, in quo homines circiter 200 in ponte S. Angeli conculcati & oppreſſi ſunt, multi etiam in flu- *Calliſtus III autor feſti transfigurationis Chriſti.* men præcipitati perierunt. Calliſtus III ſedit annos 3 & inſtituit feſtum transfigurationis Chriſti in monte Thabor, de quo Matth. 17. Voluit autem Calliſtus in hoc feſto celebrari memoriam partæ victoriæ ad Belgradum. Pius II antea dictus Æneas Sylvius ab anno *Pius II antea dictus Æneas Sylvius.* Chriſti 1458 ſedit annos 6. In Baſilienſi concilio ex ſcriba factus eſt Secretarius Imperatoris, inde Epiſcopus, deinde Cardinalis & tandem Pontifex. Quas turbas dederit in Imperio per excommunicationem Dieterici archiepiſcopi Moguntini & ſubſtitutionem Adolphi Naſſavienſis, ſupra dictum eſt. Privatus quædam ſcripſit quæ pontifex factus damnavit, unde ſcomma de eo jactatum eſt; Quod Æneas probavit, Pius damnavit. Fertur autor diſtichi illius notiſſimi; Non audet Stygius Pluto tentare quod audet Effrenis Monachus plenaque fraudis

anus.

annus. Paulus II ab anno Chriſti 1464 ſedit annos 7, homo flagitioſus & ingluviei deditus, literarum & literatorum oſor. Sixtus IV ab anno Chriſti 1471 ſedit annos 13. Primus cum religione arma conjunxit, & expeditiones contra Florentinos Venetos, Ferdinandum Siciliæ regem & alios ſuſcepit. Annum jubiléum a quinquageſimo ad vigeſimum quintum traduxit, & anno 1475 celebravit. Sordidè avarus fuit, & inter lenones qui lupanaria ædificabant non ultimus. Ex lupanaribus quæſtum fecit meretricium pro locupletando ærario. Tribus anni menſibus calidioribus Junio, Julio & Auguſto coitum maſculinum permiſit, ut Baleus refert, apud quem plura eaque memorabilia invenies, lib. 6. pag. 440 &c. Innocentius VIII ſedit ab anno Chriſti 1484 annos 8, homo adeò à literis humanioribus alienus ut literatos tanquam hæreticos exſecraretur. Spurios ſuos divitiis atque honoribus auxit. Janus Pannonius de Paulo II hoc edidit diſtichon:

Paulus II. Sixtus IV. Jubileum reducitur ad annum 25. Lupanaria. Innocentius VIII. De Paulo II diſtichon.

Pontificis Pauli teſtes ne Roma requiras,
Filia quam genuit ſat docet eſſe marem.

2. In Orientali imperio poſt Johannem Palæologum Conſtantinus Palæologus ultimus imperare cœpit anno Chriſti 1450, & imperavit annos 3. Ante imperium ſæpè fortiter cum Turcis conflixit in Peloponeſo & Theſſalia, ſed quum Amurathes Heracleam expugnaſſet, animo fractus ad pacis conditiones quas victor tuliſſet ſupplex ſeſe obtulit. Fuit hic Conſtantinus ultimus ex Imperatoribus Græcis ſeu Orientalibus. Anno enim 3 imperii urbs Conſtantinopolis a Mahomete II Turcorum Imperatore poſt obſidionem dierum 54 expugnata & capta eſt menſe Majo anni 1453. Et ab hoc porrò tempore reges Turcici titulo Imperatoris uti cœperunt, & Orientale imperium à Romano abſciſſum in Turcicam poteſtatem devenit, quum a tempore Conſtantini M. ſtetiſſet annos 1123.

Conſtantinus Palæologus ultimus Orientis Imperator. Conſtantinopolis capitur à Mahomete II. Finis imperii Orientalis.

3. In Turcico regno Amurathes Servia potitus, quum jam Ungaria propter Ladislaum Polonum ad Ungariæ regnum evocatum inteſtinis arderet diſcordiis, tentavit oppugnationem Belgradi, quod alias dicitur Alba Græca, ſed infeliciter. Amiſit enim in foſſis ad 10000 hominum, & poſt ſeptem menſes quum exercitus laboraret

Amurathes Ungariæ bellum infert infeliciter.

fame & minitaretur defectionem, re infecta & cum dedecore obſidionem ſolvit anno Chriſti 1440. Sequenti anno Turcarum exercitus cujus dux fuit Meſites Begus à Johanne Hunniade una cum Duce ejuſque filio feliciter cæditur & profligatur, ubi à parte Turcarum 20000, à parte Vngarorum 3000 deſiderata ſunt. Poſtea ab eodem Hunniade alter Amurathis Baſſa Abedines Europæ Beglerbegus ſuperiorem cladem ulturus in Transſylvania prælio fuſus & ſuperatus eſt cæſis 30000 Turcarum & 5000 captis. Ipſe etiam Abedines occubuit. Hoc Hunniadis ſucceſſu irritatus Amurathes bellum Ungaricum totis viribus urgere cœpit & perſequi, quum antea de morte ſibi conſciſcenda ex deſperatione conſilium habuiſſet; ſed conſiliis Halibæi Baſſæ rurſus confirmatus aliam inivit belli gerendi rationem, ut cunctando conatus Hunniadis eluderet. Ladislaus Poloniæ & Vngariæ rex hoc animadvertens, contentus aliquot victoriarum gloria, exercitum licet reclamante Hunniade reduxit triumphabundus Belgradum, oſtentans inter prædas captivum Carambegum Baſſam, cujus ſucceſſor erat Halibejus. Verùm hujus victoriæ potiſſimus autor erat Johannes Hunniades, quem Ladislaus fecerat Transſylvaniæ Waywodam & præfectum ſeu præſidem. Interea Caramannus Ciliciæ princeps, cognita Amurathis infelicitate, Turcorum provincias in Aſia, nempe Pontum & Bithyniam invadit. Quare Amurathes ſentiens ſe non ſufficere utrique hoſti, & Europæum hoſtem magis reformidans quam Aſiaticum, legatos miſit ad Ladislaum petitum pacem iis conditionibus quas vellet victor. Ladislaus non difficulter aſſenſit, & pactis conditionibus pax concluſa eſt in decennium & jurejurando ſancita. Quid ſit? Amurathe vix ex Europa in Aſiam regreſſo Ladiſlaus pacis leges violat inſtinctu Pontificis Eugenii & conſiliis Juliani Cardinalis, quod Pontifici liceret juramenta hoſtibus Chriſtiani nominis præſtita reſcindere. Ladiſlaus juramento ſe ſolutum ratus inſtaurat bellum, caſtrorum cura Hunniadi commiſſa. Fiunt irruptiones in Turcorum agros, & peragrata Walachia & Bulgaria Ladiſlaus venit ad Varnam Bulgariæ oppidum, ubi morbo detentus ſubſtitit. Amurathes re comperta

Iohannes Huniades feliciter pugnat contra Turcas.

Amurathes deſperabundus redintegrat bellū contra Vngaros.

Amurathes bello Aſiatico coactus pacem impetrat à Ladiſlao Poloniæ & Vngariæ rege.

Pax inter Amurathem & Vladiſlaū, quæ violata peperit cladem Varnenſem.

Ladiſlaus Papæ Eugenii inſtinctu fit perfidus.

pecta mox omiſſo Caramanno ad Helleſpontum reverſus Aſiaticas copias reducit, & ſumma celeritate contra Ladiſlaum adhuc ad Varnam hærentem & nihil tale opinantem caſtra poſuit. Deventum eſt ad pugnam. Chriſtianam aciem ſtruxit Johannes Hunniades ſatis provide. Certatum eſt totos dies noctesque tres, tanto utrinque ardore, ut cæſorum ſanguine campi ſtagnârint. Victoria primò ad Chriſtianos inclinare viſa eſt diſturbatis Turcorum ordinibus, ſed antiſtitibus hoſtem fugientem inconſultiùs relicta ſua ſtatione proſecutis aditus patefactus eſt ad nudatos Chriſtianorum ordines, quo immiſſi Turcorum ſagittarii ordines ruptos diſſiparunt, & reliquum exercitum circumfuſis legionibus undique concluſerunt. Ladiſlaus ex equo lethaliter ſauciato prolapſus multis vulneribus confoſſus eſt, ſuæque perfidiæ pœnas luit. Julianus Cardinalis rupti federis autor nudus repertus eſt in via multis vulneribus ſaucius. Antiſtites in paludibus ſuffocati. Hunniades vix evaſit, quem Deus texit ut Vngariæ ſupereſſet & turbatas res conſtitueret, ut factum eſt. De numero cæſorum non exactè conſtat. Id exploratum eſt, longè plures ex Turcarum acie cecidiſſe, ut Amurathes interrogatus quur poſt victoriam nulla lætitiæ ſigna ederet, reſpondiſſe dicatur: Nollem hoc modo ſæpius vincere. Hæc eſt celebrata illa clades Varnenſis, quæ accidit in profeſto Martini, nempe die 10 Novemb. Anni 1444. Cæterùm Amurathes tanta victoria elatus, ut Græcos, à quibus Ladislaum animatum eſſe nôrat, ulciſceretur, rectà Peloponeſum petiit, ubi captis direptiſque aliquot oppidis exercitum in hyberna reduxit. Anno ſequenti bellum Epiroticum cæpiſſe Græci referunt, quod à Georgio Caſtrioto Scanderbego Amurathis alumno geſtum eſt. Paternum regnum inſigni aſtu Amurathi ablatum mira fortitudine defendit, & ſeptem Ottomannici nominis Baſſas ad ſe opprimendum miſſos acie devicit & tota Epiro depulit. Fertur aliquando tanta animi commotione pugnaſſe, ut præ ira ſanguis è labris eruperit. Tandem Amurathem ipſum cum ingentibus copiis & mirifico tormentorum bellicorum apparatu Crojæ urbis oppugnationem tentantem ſed maximis detrimentis affectum coëgit obſidionem ſolvere. Amurathes quum ex voto regno ſeſe abdicaſſet, & rerum gubernacula Hali purpurato Maho-

Amurathes copias ſuas ex Aſia reducit in Vngariam.

Pugna Varnenſis.

Ladiſlai interitus, & clades Varnenſis.

Amurathes poſt victoriam Varnenſem petit Peloponeſum.

Epiroticū bellum inter Amurathem & Georgium Scanderbegū Iohannis Caſtriotæ filium.

Scanderbegi fortitudo & felicitas.

metis filii nutrito commendaſſet, mox è vita ſolitaria revocatur ad arma ab Hunniade & Scanderbego. Ille enim Varnenſem cladem vindicare ſtudebat; Hic verò digreſſum ab obſidione proſequutus, Macedoniam omnem ſubegerat, & Boſnenſibus, Raſciis ac Illyricis ſuos Deſpotas reddiderat ejectis Turcicis præſidiis. Quum verò nihil ex ſententia perficere poſſet Amurathes, jam

Amurathis obitus.

ſenex adeò acerbum ex animi dolore concepit morbum ut è caſtris Hadrianopolin relatus deliranti ſimilis vitam reliquerit, quum Mahometen filium regni hæredem conſtituiſſet, ea tamen lege ſi perpetuus καὶ ἄσπονδος Chriſtiani nominis hoſtis foret. Obiit hic Amurathes anno Chriſti 1449, vel ut alii ſcribunt anno 1451. Succeſ-

Mahometes II.

ſit igitur Amurathi filius Mahometes II, octavus Turcarum rex, qui regnum ſuum a parricidiis eſt auſpicatus.

Mahometes parricida, avarus, ſed in bello felix.

Nam fratrem Turſinem infantem per Moſen Baſſam multa vi aquæ obrutum ſuffocavit, & alterum fratrem Calepinum jam ſextum menſem agentem ſtrangulavit. Fuit etiam inexplebilis avariciæ homo. Cœpit regnare anno Chriſti 1451, & regnavit annos 30. Inſignis fuit ejus profanitas & crudelitas, & prodigioſis immanis audaciæ ſucceſſibus omnes ante ſe Ottomannicos princi-

Mahometes capta Conſtantinopoli imperium orientale ad ſe transfert.

pes vicit. Conſtantinopolin terra marique expugnavit, & cæſo Conſtantino Palæologo, antiquiſſimũ Orientis imperium evertit anno Chriſti 1453, quum antea Athenas omnium artium inventrices ſolo æquaſſet. Exinde oppugnationem Belgradi tentavit tertio poſt captam Conſtantinopolin anno, ſed infeliciter. Quum enim Johannem Hunniadem continuis duorum dierum præliis exercuiſſet, accepto in pectore ſub læva papilla vul-

Athenæ everſæ.

nere exanimis concidit, & caſtris ab hoſtibus exutus, amiſſis 40000 hominum & machinis bellicis, fuga vitam

Mahometes Belgradum infeliciter oppugnat.

conſervavit. Traditum eſt, oculum Mahometis haſta fuiſſe trajectum, idque vulnus prælio & obſidioni finem dediſſe. Paulò poſt hanc pugnam Huniades obiit. Jam verò Mahometes Ægei maris inſulas claſſe erat invaſurus niſi retractus fuiſſet ab Vſumcaſſane Perſarum rege,

Iohannis Huniadis obitus.

qui ad Mahometen legatos miſit dona adferentes è theſauris Perſicis deprompta tanquam victoriæ præmia, & flagitantes ut Mahometes Trapezunte & Cappadocia

Bellum inter Maho-

abſtineret, quod hæ regiones dotalicio nomine ad ſe pertinerent. Barbarus impatienter ferens leges ſibi ab

inferiore

inferiore ferri, ſumma cum celeritate contra Uſumcaſſanem caſtra fixit, ſed bis victus tertia vice multitudine tormentorum, quorum fragorem Perſæ ferre non poterant, victor evaſit ut Uſumcaſſanes recedere cogeretur. Deinde Synopen & Trapezuntem occupavit, ſuoque imperio adjunxit, Davide Comneno rege cum duobus filiis cæſo & capto. Claſſem quoque miſit in inſulam Mitylenen quæ & Lesbos dicitur, eamque cæſo Cataluſio principe & urbe propè deleta occupavit, omnemque fermè inſulanorum multitudinem Conſtantinopolim tanquam in Coloniam abduxit. Draculam Walachorum principem adortus in magnum diſcrimen venit, magnamque exercitus partem amiſit. Deinde Myſiam & Illyrium aggreſſus Stephanum Boſnæ regem urbe Jaizâ to oque regno ejecit & occidit anno 1469. Sed Matthias Hunniades Johannis filius Vngariæ regnum adeptus Boſnenſe regnum Mahomete expulſo recuperavit. Eubœam quoque inſulam Mahometes Venetis eripuit, & metropolin illius Chalcidem ſolo æquavit, in qua urbe horribiliter ſævitum eſt, edicente Tyranno, ne ullus qui viceſimum annum attigiſſet ſervaretur. Finitis induciis quas cum Scanderbego pepigerat ad oppugnationem Crojæ & Scodræ urbium in Albania rediit, quas etiam perdomuit Scanderbego patria ejecto, qui in Italiam literis Pontificum accitus quum oſtendiſſet Turcicæ potentiæ niſi viribus totius Europæ conſentientibus reſiſti non poſſe, nihil deinceps priſtina laude dignū geſſit, ſed quum Lyſſi eſſet ad Drillum amnem, febre correptus è vivis exceſſit anno Chriſti 1466, quum jam annos 24 Turcicam rabiem à vaſtatione Epiri & Vngariæ cohibuiſſet. Peuc. fol. 1219. Mahometes igitur jam Hunniadis & Scanderbegi metu liberatus totius orbis imperium ſibi promittebat, ſed in Aſiatica profectione apud Nicomediam colicis doloribus correptus tridui cruciatu ultimum vitæ diem clauſit anno Chriſti 1481 magno Chriſtianæ reipublicæ commodo. Succeſſorem habuit filium Bajazetem II, qui cœpit imperare anno Chriſti 1481, & imperavit annos 32, videlicet uſque ad annum Chriſti 1513. Sine ſanguine non eſt auſpicatus imperium. Fratrem habuit Gemem, quem alii vocant Zemem, alii Zizimum, hunc quum prælio viciſſet, ejus liberos necavit. Præterea Achmeti Baſſæ, per quem imperium adverſus

meten, & Vſumcaſſanem Perſam.

Matthias Hunniades recuperat à Mahomete regnum Boſnenſe.

Mahometes Eubœam Venetis eripit.

Scanderbegus patria ejectus febri extinguitur.

Mahometus ob.ius ex colicis doloribus.

Bajazetes II.

verſus fratrem obtinuerat, gratiam laqueo reddidit, ut ejus theſauris potiretur. Inteſtino bello liberatus, quanquam natura a bellis eſſet alienior, ad humaniora ſtudia pronior, more tamen majorum agere voluit, & tertio ſui principatus anno Walachiam ſubegit. Exinde bellum in Aſiam contra Caitbejum Ægypti Sultanum tranſtulit, ſed infelici eventu. Quum enim 100000 Turcorum in aciem eſſent educta, vix tertiam partem à prælio ſuperfuiſſe memorant. Abſtinuit ab Aſia deinceps Bajazetes, ad motus Perſicos uſque & ad Europæa bella reverſus. Dyrrachio expugnato, per Cadum Baſſam, Illyricorum, Ungarorum & Croatorum conjunctas copias, quarum præcipui duces fuere Emericus Drancenus & Bernhardinus Frangepanus, in apertis Liburniæ campis, quæ Croatia eſt, cecidit, ita ut 5077 Chriſtianorum, ex hoſtibus verò circiter 1000 occubuerint. In hujus ſtragis Chriſtianorum teſtimonium juſſu Baſſæ cæſorum cadaveribus capita & naſi abſciſſi & Conſtantinopolim tranſmiſſi ſunt, anno Chriſti 1493. De hoc Bajazete plura in ſequentibus.

Peuc. fol. 1226.

Caſimirus Poloniæ rex.

4. In Polonia poſt Ladiſlaum, qui etiam Ungariæ rex fuit, & in clade Varnenſi, de qua modo dictum, miſerè occubuit, rex deſignatus eſt Caſimirus frater, anno 1446. Prutenos à Crucigeris ob tyrannidem deficientes in tutelam ac fidem accepit, tum Pomeraniam & ditiones Culmenſem ac Michalovienſem in ſuam poteſtatem redegit. Crucigeros deinde funditùs profligavit anno 1454.

Peuc. fol. 1274.

Ladiſlaus poſthumus Ungariæ rex.

5. Ladiſlaus Alberti Imp. filius poſthumus Vngariæ & Boëmiæ rex infantulus, quum nondum quartum menſem impleviſſet, coronatur in regem Ungariæ anno Chriſti 1440, & poſtea à matre in Auſtriam cum corona Vngarica ad Fridericum III. Imp. ut conſanguineum nutriendus & conſervandus mittitur. Interim Ladislaus Polonus Jagellonis filius etiam coronatur rex Vngariæ, & huic Vngari antea coronam obtulerant, unde & factum ut per dies vitæ regnum retinuerit uſque ad annum Chriſti 1445, quo in clade Varnenſi occumbens locum in regno Vngariæ fecit Ladiſlao Poſthumo, quintum ætatis annum agenti. Quum autem per ætatem regno eſſet immaturus, de Gubernatore Vngariæ eligendo agitatum eſt, & omnium conſenſu Johannes Hunniades,

Ladiſlaus Polonus Jagellonis filius etiam Vngariæ rex.

Joh. Hu-

dictus

dictus Corvinus a paterno pago in quo natus fuit, tradita reipubl. ſumma Vngariæ gubernator aut Prorex eſt pronunciatus. Hoc modo Vngariæ regnum ad legitimum hæredem Ladislaum rediit. Porrò fuit hic Johannes Hunniades natione Walachus ſeu Semidacus Tranſſylvaniæ Waywoda, humili loco natus; ſed animo magno ac excelſo præditus, ducum omnium qui cum Turcis arma contulerunt illo tempore clariſſimus, qui adverſus duos audaciſſimos ac feliciſſimos Turcicos Tyrannos Amurathen & Mahometen divina ope Vngariam defendit, unde & fulmineus terror Turcorum dictus fuit. In Varnenſi bello non fuit ἀμυνόμενος propter Ladiſlai regis injuſta & perfida arma. in cæteris multa uſus eſt felicitate, ut ſupra quoque indicavimus. Placidè obiit Hunniades, quamvis non ſine ſuſpicione veneni, ab VlricoCiliæ Comite, quem æmulum in aula habebat, propinati, anno Chriſti 1456, relictis duobus filiis Ladislao & Matthia, quorum ille Ulricum Ciliæ Comitem eò quod apertum odium cum patre geſſerat obtruncavit, ob quam necem juſſu Ladislai Poſthumi regis ipſe & frater Matthias in carcerem conjecti ſunt, & tertio die poſt Ladiſlaus Comitis percuſſor annum agens 24 in urbe Buda capitis ſupplicio eſt affectus anno 1457, frater verò Matthias in vinculis fuit retentus. Eodem anno Ladislaus Ungariæ & Bohemiæ rex dum Sponſam expectat Caroli Galliæ regis filiam, in ipſo nuptiarum apparatu Pragæ non ſine veneni ſuſpicione moritur annum agens 18. Matthias Hunniades ex Vienna ductus qua die rex Ladislaus obiit Pragam venit traditus in poteſtatem Podiebracii, & dum hic hæret miſer, apud Budam ab Ungaris gubernator eligitur, nec multò pòſt rex Vngariæ deſignatur anno Chriſti 1458, & poſtea anno regni 6, qui eſt annus Chriſti 1464, poſteaquam Fridericus Imp. Vngaris petentibus reddidiſſet coronam, quam jam per annos 24 ſecum retinuerat, Matthias Hunniades aliàs Corvinus rex Vngariæ eſt coronatus. Contra Matthiam ab aliis eligitur Fridericus Imp. qui etiam regnum ad ſe delatum accepit. ex quo grave bellum eſt exortum, ut ſupra meminimus. Potuiſſet Matthias præclaram

[Ioh. Hu-]niades regni Vngarici adminiſtrator.

Ioh. Huniades obſcuro genere natus Turcorum domitor.

Ioh. Huniadis obitus, & filii.

Ladiſlaus Huniades ob cædem in Vlrico Ciliano patratam capite plectitur.

Matthias Huniades in vinculis tenetur.

Ladiſlaus Poſthumus in ipſo nuptiarum apparatu moritur.

Matthias Huniades ex carcere evehitur ad regnum Vngariæ.

Contra Matthiam rex Vngariæ eligitur Frid. Imp. unde bellum.

claram operam navare contra Turcam ſi ab inteſtinis bellis abſtinuiſſet. Plura apud Dreſſer. fol. 585 & ſeqq. & Peuc. fol. 1260, 1261, 1262, 1263. Obiit Viennæ ex apoplexia anno 1491. Succeſſit ei in regno Vngariæ Vladislaus II rex Boëmorum, filius Caſimiri Poloniæ regis, & regnum tenuit annos 25, nempe uſque ad annum Chriſti 1516.

Matthiæ obitus. Vladiſlaus II. rex Vngariæ.

6. Bohemiæ rex poſt Vladislai obitum anno Chriſti 1458 declaratus eſt Georgius Podiebracius ſeu Bojebracius, cujus majores è ſtirpe Comitum Niddanorum ſanguinis Germanici tranſierunt in Bohemiam Friderico II imperante. Ejus & filiorum conſtantia ac fortitudo in ſincera religione (fuerunt enim Huſſitæ) in hiſtoriis valdè commendatur contra Pontificii anathematis exſecrationes, unde multorum odiis & immenſis periculis fuerunt expoſiti. Sed quum agnitam veritatem conſtanter retinerent ac profiterentur, a Deo protecti ſunt, ut pulſis hoſtibus regnum tutarentur. Cæterùm hic Georgius Podiebracius Vngaris reddidit Matthiam Hunniadem non ſolum detractis catenis, ſed inſuper in certiſſimum amicitiæ pignus filia deſponſata ac tradita, ut hoc beneficio Ungaros cum Boëmis conſociaret. Sed inſtinctu Pontificis Romani malum retulit gratiam Matthias, quum ſe ad arma Podiebracio inferenda impelli paſſus eſt, ſed ſibi infelicia. Pontifex enim quum videret regni Boëmici titulum in Bodiebracium Huſſitarum patronum tranſlatum, bellum accendit inter Matthiam & hunc, & hujus ſucceſſorem Ladiſlaum Polonum. Sed Matthias aliquoties à Podiebracii filio Henrico Duce cæſus & profligatus eſt. Alter Podiebracii filius fuit Victorinus, qui obſeſſum Viennæ Imperatorem a civibus liberavit. pro quo officio Imperator ambos hoſce Duces creavit, & quidem ab Henrico defluxit ſtirps Ducum Munſterbergenſium. Peuc. 1263 &c. Mortuus eſt Podiebrácius ex hydrope, & in regno Bohemiæ ei ſucceſſit Vladislaus Caſimiri regis Poloniæ primogenitus filius anno Chriſti 1471, qui poſt obitum Matthiæ Hunniadis anno Chriſti 1490 factus eſt rex Vngariæ.

Georgius Podiebracius rex Boëmiæ fortis Huſſitarum defenſor. Podiebracius Vngaris reddit Matthiam Huniadē. Matthias Huniades inſtinctu Papæ ingratus eſt erga Podiebracium. Henricus & Victorinus filii Podiebracii. Podiebracii obitus. Ladiſlaus Polonus ſuccedit Podiebracio, & poſt Matthiam Huniadem fit rex Vngariæ.

7. Galli pergunt ſeſe Anglorum jugo ſubtrahere. Anno enim 1450 Normanniam Anglis eripiunt, quam hi annos

Galli contra Anglos.

annos 30 obtinuerant. Biennio poſt Aquitaniam quoque recipiunt, quam ante annos 299 Henricus II Anglus dotali jure poſſeſſam acceperat. Anno 1461 Carolo VII ſuccedit filius Ludovicus XI, & regnat annos 23. Hujus res geſtas cum Carolo Burgundiæ Duce copiosè deſcribit Philippus Cominæus Eques Argentonius. Carolo Burgundo qui dictus eſt Audax ſive Bellator, ad Nanceium oppidum anno 1477 miſerè occiſo, Ludovicus XI Gallus Flandriam & Burgundiam occupat. Filium ſuum Carolum VIII noluit plus latini ſermonis addiſcere quàm hæc quinque verba: Qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare. Admodum invitus eſt mortuus, & ut remedium aliquod contra mortem tentaret, ſacrum liquorem cœlitùs olim Clodovæo Remis miſſum, virgam item Aaronis, & victoriæ crucem Carolo M. divinitùs datam, ut fert opinio, afferendam ſibi curavit, ſed fruſtrà. Mortuus eſt anno Chriſti 1483, eique ſucceſſit Carolus VIII filius, qui regnavit annos 14. Hujus res geſtas deſcripſit Cominæus de bello Neapolitano.

Ludovicus XI, Galliæ rex.

Ludovicus XI poſt obitum Caroli Burgundi occupat Flandriam & Burgundiam.

Ludovico XI ſuccedit filius Carolus VIII.

8. In Anglia moritur rex Henricus VI eodem anno quo in Gallia obiit Carolus VII, videlicet anno Chriſti 1461. Ambo idem habuerunt regni ſui initium & eundem finem. Succeſſorem habuit Henricus VI in Anglia Eduardum IV, qui ab anno 1461, regnavit annos 23. Ejus ſoror Margareta nupſit Carolo Audaci Burgundiæ Duci. Quare & ipſe Eduardus Carolo Burgundo contra Ludovicum XI Gallum magnum exercitum miſit. Obiit anno 1483, quo eodem anno in Gallia obiit Ludovicus XI rex. Succeſſit in Angliæ regno Eduardus V. ſed regnavit menſes 2, Gloceſtrenſis patrui proditione necatus. Succeſſit Richardus III, qui ab anno 1484 regnavit annos 2, regni principibus propter tyrannidem exoſus. Quare ab Henrico Richemondiæ comite, qui exul in Gallia revocabatur, acie victus & occiſus eſt. Hic Henricus deinde in regnum ſucceſſit, hujus nominis VII, & ab anno Chriſti 1486 regnavit annos 24.

Eduardus IV.

Eduardus V.

Richardus III.

Henricus VII.

9. In Italia magnæ fuerunt contentiones de Ducatu Mediolanenſi, quæ tandem aditum ad hunc patefecerunt Franciſco Sfortiæ mercenario militi, nato ex Attendula familia ignobili quidem ſed honeſta, qui uxorem habuit Blancam filiam notham Philippi Mariæ, filii Johannis Galeacii Vicecomitis, quem Ducem creavit

Franciſcus Sfortia.

Wenceſl.

Philippus Maria. Wenceslaus Imp. Philippus Maria ſororem habuit Valentinam, quam pater Johannes Galeacius nuptui dederat Ludovico Aurelianenſi Caroli v. Galliæ regis filio hac conditione, ut ſi fratribus novæ nuptæ nulla ſoboles legitima ſuperſtes eſſet, Valentinæ filii ut legitimi ſucceſſores Inſubrum principatu potirentur. Quum igitur hæres maſculus deeſſet, de jure ſucceſſionis multi contendebant. *Contentiones de Ducatu Mediolanenſi.* Carolus Aurelianenſis, qui Ludovico patre Pariſiis inſidiis Johannis Burgundi interempto Valentinæ matris jus hæreditate exceperat, ſanguinis neceſſitatem prætendebat. Alphonſus Arragonius, is qui Neapolin occupavit, teſtamento Ducatum ſibi vendicabat, quod contra Venetos Mediolanum defendiſſet, indeque à Philippo hæres ſcriptus eſſet. *Franciſcus Sfortia occupat Ducatum Mediolanenſem.* Franciſcus Sfortia urgebat jus hæreditarium conjugis Blancæ filiæ nothæ Philippi. Accedebant etiam Veneti, qui certa ſpe Ducatum Mediolanenſem ſibi deſpondebant. Sed contra hos Sfortia à Mediolanenſibus conductus armis & fame urbem perdomuit, & receptis oppidis reliquis principatum ſibi ſubjecit ac ſtabilivit. *Fr. Sfortiæ filii Galeacius & Ludovicus Morus.* Atque ita Franciſcus Sfortia mortuo ſocero Philippo Maria Ducatum Mediolanenſem arripuit, & poſt mortem ſuam reliquit filios Galeacium & Ludovicum cognomento Morum. Galeacius præmatura morte abreptus filii ſui Johannis Galeacii tutelam committebat fratri Ludovico. *Ludovicus Morus perfidus in fratris Galeacii filium Iohannem.* ſed hic inſana regnandi cupiditate incenſus Johannem Galeacium, jam ex Iſabella Arragonia patrem Franciſci & Bonæ liberorum, nulla habita ratione ſanguinis, tabifico veneno infecit, quo ille paulatim conſumptus eſt. Hoc facinus non ſolùm ipſi Moro verùm etiam toti Italiæ fuit funeſtum. *Arragonii Ludovici Mori injuriam ac perfidiam vindicare parant.* Arragonii enim pro Johanne arma parabunt, Morus verò evocabat in auxilium Carolum VIII Galliæ regem, jam ante totis viribus in Atagonios bellum meditantem ad perſequenda domus Andegavenſis jura. Cætera quæ ſub Maximiliano Imp. acciderunt vide apud Peucer. fol. 1266. lin. 20. Notetur tabella hæc:

Bellū Caroli VIII *Galli contra Arragonios.*

Johannes

Johannes Galeacius Vicecomes & Dux Mediolanenſis.

Iohannes Maria interfectus à familiaribus propter morum improbitatem. — Philippus Maria. — Valentina nupta Ludovico Aurelianenſi Duci filio Caroli v. Galliæ regis.

Blanca filia notha. — Franciſcus Sfortia.

Galeacius. — Ludovicus Morus.

Iohannes Galeacius.

Maximilianus. — Franciſcus.

Hic Franciſcus Sfortia opera Caroli v. Imp. recuperavit agrum paternum, nempe Ducatum Mediolanenſem, & uxorem habuit Iſabellam Caroli v. Imp. è ſorore neptem. ἄτεκνοι. Mortuo igitur Franciſco Carolus v. Imperator omnem Iniubriam in ſuam poteſtatem redegit.

Bellum inter Arragonios & Andegavenſes de regno Neapolitano.

Apulia quoque ſuis motibus valdè fuit agitata dum de regno Neapolitano graviſſima inter ſe bella geſſerunt Arragonii & Andegavenſes, illi ex Hiſpania, hi ex Gallia. Res ita habet. Tempore Ruperti Imperatoris variis modis inter ſe propter Pontificias factiones digladiabantur Itali, quibus aliæ quoque gentes ſeſe admiſcebant. Imperator Rupertus omnia deſperata videns, Italiæ res ampliùs curare noluit. Quum verò ipſi Pontifices Italicas & Gallicas factiones alerent, Ladiſlaus rex

Kk Neapo-

Neapolitanus, qui videri volebat favere Gregorio XII, Romam incertis ſtudiis fluctuantem & multa alia Pontificis oppida oppreſſit. Contra hunc prodiit Ludovicus Andegavenſis, excitus literis pontificis ſub ſpe potiundi regni Neapolitani, & urbem Romam depulſo Ladislao Alexandro V. Pontifici recepit. Sed redit ad arma Ladislaus, & repreſſis auxiliaribus Gallorum copiis Romam iterum capit, & plurima Pontificiæ ditionis oppida ſibi ſubigit, quæ etiam ad mortem uſque retinuit. Moriens regnum Neapolitanum reliquit ſorori Johannæ damnatæ libidinis fœminæ. Hæc nupſerat primò Geldriæ Duci, deinde Jacobo Comiti de Marca. Ex neutro marito gravida facta metuit ne a pontifice & Andegavenſibus regno ſpolietur. Idcircò ut potentiores amicos ſibi compararet, repudiato marito Iacobo Alphonſum Ferdinandi regis Arragoniæ filium adoptavit. Fuit hic Ferdinandus filius Iohannis regis Caſtellæ, qui diſſidentibus inter ſe Arragoniis de rege, quum plures regnum appeterent, delectorum ordinum ſuffragiis cæteris prælatus Tarraconenſe regnum & paulò poſt Siculum, rege Martino ex Arragoniis ultimo defuncto, obtinuit. Alphonſus igitur ut erat laudatiſſimus princeps, quum mulieris mores improbaret, & hæc ſe ab illo contemni ſuſpicaretur, etiam repudiatus eſt, & in ejus locum accerſitus natu maximus Ludovici Andegavenſis filius patri ὁμώνυμος, cui mortuo ſurrogatus eſt frater Renatus. Inde graviſſima bella ſecuta ſunt, in quibus alternante fortuna nunc Arragonii nunc Andegavenſes Neapoli potiti ſunt. Renatus ſine ſobole ex hac vita diſcedens inſtituit hæredem Ludovicum XI Galliæ regem Caroli VIII patrem. ſed noluit hic ſeſe huic negotio committere priuſquam regnum Galliæ ſuo filio tutum traderet. Alphonſus moritur anno ætatis 65, anno Chriſti 1458, & regnum Arragonicum ac Siculum relinquit fratri Iohanni, Neapolitanum verò Ferdinando filio νόθῳ, cui Carolus VIII bellum movit. Sed dum bellum parat Carolus, moritur Ferdinandus anno Chriſti 1492, relictis filiis Alphonſo ſucceſſore & Friderico, atque ex Alphonſo nepote Ferdinando. Sed Johannes Arragonius Alphonſi frater regnum Siculum Ferdinando filio ex ſecunda conjuge genito tradidit, & eidem ſororem Henrici regis Caſtellæ matrimonio junxit. Per hoc matrimonium Ferdinan-

Johanna ſoror Ladiſlai regis Neapolitani hæreditate adipiſcitur regnum Neapol.

Johanna Alphonſum Ferdinandi Caſtellæ regis filium adoptat, quē deinde mox repudiat.

Iohanna adoptat filium Ludovici Andegavenſis.

Ludovicus XI Galliæ rex inſtituitur hæres regni Neapolitani.

Carolus VIII Galliæ rex bellum movet Ferdinando filio νόθῳ Alphonſi.

Ferdinandus utriuſque Hiſpaniæ ulterioris & citerioris regna cum regno Siculo copulavit, illiſque mox bellica ſua virtute duo alia, Granatenſe & Neapolitanum adjecit, quæ univerſa in Carolum v. Imp. ex filia nepotem tranſtulit. Notetur tabella:

Johannes rex Caſtellæ.

|

Ferdinandus.

|

Alphonſus adoptatus à Iohanna regina Apuliæ & Neapolis. — Johannes, cui frater Alphonſus reliquit regnũ Arrag. & Siculum.

Alphonſus line	Johannes line
Ferdinandus νόθος, ſed ex teſtamento patris hæres regni Neapolitan.	Ferdinandus Catholicus, qui uxorem duxit ſororem Henrici regis Caſtellæ.
Alphonſus ſucceſſor. — Fridericus.	Iohanna. — Philippus Maximiliani Imperatoris filius.
Ferdinandus.	Carolus v. Imp.

Porrò Ferdinandus cognomento Catholicus Caroli v. Imp. avus maternus partem Beticæ quam Granatam vocant, ſeu regnum Granatenſe, à Mauris 780 annis occupatam opera Conſalvi Magni, ex Aquilaria Cordubenſi familia oriundi, recepit, pulſiſque Saraconis & Mahometica ſuperſtitione abolita templa Chriſtianæ religioni condidit, unde Catholici cognomentum adeptus eſt. Accidit hoc anno Chriſti 1492, quo opera regis Hiſpaniarum à Chriſtophoro Columbo Genuenſi novæ inſulæ repertæ ſunt, quas poſtea rex Hiſpaniæ coli & frequentari juſſit. *Ferdinandus Catholicus Caroli v. Imp avus maternus.*

10. Veneti circa hæc tempora inſulam Cyprum adepti ſunt *Veneti ca-*

piunt inſulam Cyprum. ti ſunt hac occaſione: Johannes rex Cypri ex pellice ſuſceperat filium nothum Iacobum, ex legitima conjuge filiam Carolottam, cui maritum quæſivit Ludovicum Sabaudienſem, promiſſo regno dotis loco. Poſt mortem Iohannis ſoceri quum Ludovicus in regnum evocatus cunctaretur, regnum præripit Iacobus filius nothus, & auxiliis Ægyptiis inſtructus Ludovicum regno ejicit. Vt autẽ tutior eſſet in regno Iacobus, Venetorum ſocietate ſeſe munivit, in uxorem petendo Æcatarinam Marci Cornelii Veneti filiam, quam Senatus in filiam adoptatam ut aditum ad Cyprum ſibi patefaceret, ei collocavit. Sed Jacobus non diu poſt nuptias ſuperſtes conjugem gravidam Senatui Veneto commendavit, quæ enixa filium ſed mox defunctum repetita patria regnum Senatui Veneto conceſſit. Peuc. fol. 1275.

Ars typographica. 11. Ars typographica anno Chriſti 1440 inventa & excogitata eſt a Iohanne Gutenbergio Argentinenſi, qui Moguntiam veniens ibidem eandem feliciter complevit. Magnum Dei beneficium, quo jam renaſcentis Euangelii doctrina mirificè eſt propagata.

Academiæ Grypſwaldenſ. Baſilienſis. Ingolſtad. Tubingenſis. 12. Fundatæ ſunt Academiæ, Grypſwaldenſis, Baſilienſis, Ingolſtadienſis & Tubingenſis.

Docti viri. 13. Claruerunt viri docti: Baptiſta Mantuanus, Hermolaus Barbarus, Angelus Politianus, Rodolphus Agricola, Georgius Purbachius, Picus Mirandulanus, Laurentius Valla, & alii quamplurimi quos recenſet Bucholtzerus in indice. Et capta Conſtantinopoli inde in Italiam intulerunt Græcam linguam & Philoſophiam Argyropylus, Laſcaris, Theodorus Gaza, Trapezuntius, Chryſoloras & alii. Tunc quoque rivuli Græcæ doctrinæ deducti ſunt in Germaniam. Nam Johannes Regiomontanus quum græcè didiciſſet, illuſtravit Ptolemæum, & Rodolphus Agricola Ferrariæ familiaris fuit Theodoro Gazæ.

MAXIMILIANUS.

Parentes. Fuit Maximilianus filius Friderici III Imp. ex Leonora Eduardi Portugalliæ regis filia, natus anno Chriſti 1459. Ab infantia tanta difficultate verba pronunciabat, *Maximiliani balbuties con-* ut pleriſq; ferè mutus videretur. Eam tamen in perfectiore ætate conſecutus eſt facundiam, ut magnæ omnibus eſſet admirationi, quum præter vernaculam linguam in Lati-

verſa in facundiam & πολυγλωττίαν.

Latinis, Gallicis & Italicis eſſet promptus & expeditus. Præceptore uſus eſt infelice Petro Engelberto, homine indocto & plagoſo, de quo poſtea dicere ſolitus eſt: Si nunc præceptor meus viveret, ego eum docerem qua ratione pueri inſtituendi eſſent.

Educatio.

Anno ætatis 18 qui fuit annus Chriſti 1477 uxorem duxit Mariam filiam Caroli Burgundi, qui cognomento dictus eſt Audax, ex quo conjugio Burgundici Ducatus hæreditas ad ipſum delata eſt.

Maximiliani conjux Maria Burgundica.

Vixit cum ea quinquennium. quo exacto quum equo lapſa fracto femore tractationem loci affecti per verecundiam refugeret obiit. Poſtea alteram duxit conjugem Blancam Galeacii Mediolanenſis filiam ἄτεκνον.

Altera conjux Blanca.

In regem Romanorum ſuffragiis Electorum electus eſt anno Chriſti 1486, ubi in publica renunciatione patrem Fridericum largiſſimas lacrymas profudiſſe tradunt, de quo varia fuerunt ſapientum judicia.

Maximilianus fit rex Romanorum.

Quumque inter alias animi dotes ab Electoribus etiam facundia commendaretur, reſpondiſſe ajunt patrem; Quam facundus ſit, neſcio, ſed quum annum attigiſſet duodecimum, ipſum aut ſtultum aut mutum fore ſubveritus ſum.

Maximiliani privata vita.

Privata ejus vita inculpata fuit, quam in humanioribus literis & pietatis exercitiis traduxit, inprimis verò mathematico & hiſtorico ſtudio fuit delectatus, unde Cuſpiniano, Nauclero, Peutingero & Jacobo Manlio cauſſam præbuit, ut integram hiſtoriarum ſeriem contexerent. Hinc invitati & confirmati alii principes non minore cura hiſtoriarum cognitionem expetiverunt, & eo deducti ſunt, ut publicas ſcholas aperuerint. Vt autem minus litium in imperio eſſet, & juſtitia in dirimendis controverſiis rectiùs obſervaretur, in Comitiis Wormatienſibus anno Chriſti 1495 ſupremum Cameræ imperialis judicium Spirenſe conſtituit & ordinavit, ut certa quaſi officina eſſet, ad quam tanquam Amphictyonum judicium omnes graves cauſſæ deferrentur & deciderentur. Bella geſſit plurima eaque difficilima. Vivo patre prima tirocinia fecit in bellis Belgicis & Sicambricis, quorum initia parùm fuerunt læta. Brugenſes enim biennio poſt electionem captum & contumelioſè tractatum indigna ſuorum ſupplicia ipſum ſpectare coëgerunt. Belli hujus occaſio hæc fuit: Ludovicus XI Galliæ rex Burgundiæ Ducatum & Arteſiæ partem ditionis quondam Caroli Burgundici ad ſe rapuerat. Itaque Maximilianus horta-

Bellum in-

ter Maximilianum & Ludovicum XI Galliæ regem, quod finitur matrimonio.

tu uxoris Mariæ prima belli auſpicia orſus Ludovicum regem bello aggreditur, idque ſatis feliciter, ſiquidem uno die 20000 Francorum parvo exercitu fudit & hoſtem caſtris exuit anno 1487. Paucos etiam ante menſes tota Geldria poritus erat. Parta hac victoria Ludovici regis filio Carolo Margaritam filiam deſpondit, atque ita vicinum hoſtem ſibi amicum reddidit. Vxore Maria mortua mutatur Maximiliani fortuna. Nam Philippum

Maximiliani fortuna mutatur.

filium primogenitum in ſuam tutelam inviro patre accepetunt Flandri, & Margarita unica filia jam in Galliam erat abducta. Quum autem ipſe Maximilianus filii ſui tutorem agere inſtituiſſet, omnes ferè provinciæ quas ab uxore in dotem acceperat, ab eo alienaræ ſunt. Hanc

Maximilianus Brugis captus, à patre liberatus.

injuriam Maximilianus ulturus Brugis a ſubditis ſuis captus eſt, & in domo cujuſdam aromatarii cuſtoditus. Nobiliores vero ejus aulici in ejus conſpectu à furente plebe capite truncati ſunt. Per novem menſes in captivitate detentus fuit, & tandem à patre Friderico, qui expeditionem contra Flandros ſuſcepit Duce Alberto Saxone, liberatus, ſeditionis autotibus capite plexis & provinciis recuperatis. Mellif. parte 3. fol. 405. Poſtea anno

Maximiliano eripitur Sponſa Anna Britannica.

Chriſti 1489 quum Dux Britanniæ Franciſcus unicam ſuam filiam Annam una cum Ducatu Maximiliano deſpondiſſet, & proceres Angliæ eam per Galliam jam ad ſponſum adducerent, Galliæ rex Carolus VIII, qui ducatum illum ſibi deberi putabat, ſponſam contra datam fidem ptopter jus ſuc eſſionis intercepit & ſibi copulavit. Margaritam verò Maximiliani filiam, quam diu pro Sponſa habuerat, patri remiſit. Hinc quum magnum metueretur bellum, Fridericus Maximilani pater & Comes Palatinus & Helvetii miſſis legatis interceſſerunt, ut res ad tranſactionem deduceretur. Vide Cominæum lib. 1. de bello Neapol. fol. 752. Hæc peracta ſunt à Maximiliano dum pater Fridericus adhuc in vivis eſſet.

Maximiliani imperium.

Cœpit Maximilianus poſt obitum patris ſolus imperare anno Chriſti 1494, & imperavit annos 25, nempe uſque ad annum Chriſti 1519. Interea temporis multis quoque & variis bellis fuit implicatus, quæ omnia fuerunt neceſſaria, exceptis illis ad quæ pontificio fœdere fuit attractus. Poſteaque à morte Marthiæ Hunniadis Ungariæ regis occupatas ab illo urbes Auſtriacas recepit, & minori negotio totum Vngariæ regnum perdomuiſſet, niſi placu-

Contentio

iſſet

iſſet ex pacto id concedere Vladiſlao Boemiæ regi procerum ſuffragiis expetito, retento ſolo ſucceſſionis jure, ut deficiente maſcula ſobole Vladiſlai in ſuos id poſteros devolveretur. In Italicis bellis, quæ admodum funeſta & gravia fuerunt, inimicam crebrius quàm propitiam fortunam expertus eſt, omnibus quæ occuparat, iterum ademptis, ut tandem copiis in Longobardiam remiſſis ipſe ſubſecutus in Germaniam redierit. Helveticum bellum Maximiliano etiam graviſſimum extitit tum temporis quum in Geldria bellum gereret anno Chriſti 1499. Helvetiis partæ libertatis conditiones & detractas domui Auſtriacæ provincias pertinaciſſimè tuentibus Maximilianus ſummis viribus ſeſe opponebat, ſed quod intentabat non aſſequebatur ob gentis ferociam, quæ proſperitate victoriarum magis intumeſcebat. Octiês dimicatum eſt majore Maximiliani quàm hoſtium clade, & tandem Baſileæ tranſactione hoc bellum eſt compoſitum, in quo ſupra 20000 hominum abſumpta ſunt. Sic una Helvetia totius imperii impetum ſuſtinuit. Helvetico bello compoſito ad Bavaricum devenit Imperator, quod anno 1504 cœptum & confectum eſt. Hujus belli cauſſa hæc fuit: Philippus Palatinus elector nuptias filiæ Georgii Divitis Bavariæ Ducis, filio ſuo Ruperto conciliaverat, cui Georgius ſocer ex pacto dotis loco præter omnem aliam ſplendidiſſimam ſupellectilem legavit etiam eam Bavariæ partem quam ex hæreditate tenebat. Quum autem teſtamentum hoc non ſolum contra leges imperii eſſet ſcriptum, ſed etiam in fraudem Alberti Bavariæ Ducis, & hic querelam inſtitueret apud Imperatorem, noluit Imperator ut teſtamentum eſſet ratum. Poſt Georgii mortem Rupertus gener quum hæreditatem eſſet aditurus, ei ſeſe oppoſuit Albertus. Interpoſuit ſuam autoritatem Imperator ut certis conditionibus litem dirimeret. quas quum pertinaciter recuſaret Philippus Palatinus Elector, & ob hanc cauſſam ab Imperatore proſcriberetur, bellum hinc ortum eſt, in quo fermè contrita fuit Palatina familia, & Rupertus una cum conjuge veneno ſublatus. Tandem pacificatio facta eſt inter Imperatorem & Philippum Palatinum, operam ſuam gnaviter adhibente Friderico Saxoniæ Electore, ut Palatinus ſupplex veniam impetraret. Peucerus fol. 1287. Hujus belli cauſſam aliam recenſet Dreſſerus fol. 435. Bavarico

de regno Vngariæ poſt obitum Matthiæ Huniadis.

Italica bella Maximiliano infelicia.

Helveticum bellum Maximiliano infelix.

Bavaricum bellum.

Bellum contra Venetos.

rico bello finito aliud in Italia exortum eſt contra Venetos, quorum potentia eo uſque excreverat, ut jam viderentur toti Italiæ dominaturi, quum ex aliorum ruina ſuam ditionem amplificaſſent. Hic faſtus ut retunderetur, Julii Pontificis conſilium fuit, communi auxilio & conjunctis armis repetenda eſſe quæ Veneti Imperio ademiſſent. Conſpirarunt Cæſar Maximilianus, qui ad hoc bellum eò facilius fuit attractus, quod Veneti ipſi Romam coronationis gratia profecturo tutum tranſitum denegaſſent, Iulius Pontifex, Ludovicus XII Galliæ rex, Ferdinandus Hiſpanus, Alphonſus Ferrarienſis. Confederatio facta eſt Cameraci anno 1508, & fuit hoc bellum decennale. Memorabile eſt quod referunt de Rodolpho principe Anhaltino ex ſtirpe Aſcania, qui fuit à partibus Maximiliani. Hic receptis Vincentia, Verona & Patavio, quum à Bartholomæo Liviano Venetorum Duce circumventus eſſet, ut elabi non poſſe videretur, Livianus, quaſi jam in manibus victoriam haberet, Venetos ad ſpectandam Germanorum lanienam voluptatis gratia evocavit. Sed Anhaltinus ita pugnavit ut Veneto exercitu provida irruptione ſed impetu vehementi diſſipato & conciſo victoriàm reportarit glorioſiſſimam, & Imperatori Vincentiam, Veronam & Patavium recuperarit. quæ tamen urbes Anhaltino veneno extincto ad Venetos perfidè redierunt. Sed & Galliæ rex devictis Venetis & capto Liviano Cremonenſes, Bergomares & Brixianos in deditionem accepit, Iulius Pontifex Ariminum, Faventiam, Cerviam & Ravennam. Fracta Venetorum potentia pacem à Julio Pontifice ſupplices petiverunt & impetrarunt ea conditione, ſi Galli & Germani tota Italia exturbentur. Imperat Pontifex Alphonſo Ferratienſi ut arma deponeret, ſed fruſtrà. Perſtitit enim in fide,& amicitia Gallorum, Gallis viciſſim ei defenſionem præſtantibus. Adimitur Pontifici Bononia, unde Pontifex in furorem actus ad arma rurſus concitavit fermè totam Europam. Evibratur in Ludovicum Gallum anathematis fulmen. quod tamen ille contempſit. Conjunguntur cum Pontifice Veneti, Helvetii, Ferdinandus Hiſpanus & Henricus Angliæ rex, qui à tergo Galliam invaſit ut Ludovicum domi detineret. Committitur prælium ad Ravennam tanto pugnantium ardore ut Galli victores maximam partem Pontificii exercitus

Conſpiratio contra Venetos.

Livianus Venetorũ dux triumphat ante victoriam.

Venetorum potentia frangitur.

Iulius II Pontifex movet bellum contra Ludovicũ XII Galliæ regem.

citus trucidarint, anno 1512. Ceciderunt de pontificis exercitu 16000. Occubuit etiam ipſe Gallorum Dux Gaſto Foſſejus ſorore Ludovici genitus. Imperator audito hujus prælii nuncio ſuas copias a Gallo reduxit, & federe cum Anglo & Hiſpano inito Gallum domi novo bello implicavit, ex quo Pontifex Bononiam recepit, Maximilianus Sfortia in Mediolanenſem principatum rediit, & Medicei Florentia iterum potiti ſunt. Vides, Lector, incertam federum fidem & temerariorum bellorum triſtes eventus. Sed ne ſic quidem Italia tranquilla eſſe potuit. Nam ſucceſſor Iulii Leo x. Pontifex Sfortiæ Placentiam & Parmam extorſit, ut ſcilicet Pontificium imperium proferret. Ludovicus verò Gallus & Ferdinandus Hiſpanus mutatis voluntatibus & pace occultè pacta ut neuter alterum impediret, hoc egerunt, ut Hiſpanus Cantabriæ regnum confirmaret, Gallus Mediolanum repeteret. Anno Chriſti 1518 Cæſar Comitia Auguſtæ celebravit præſentibus cunctis Electoribus, in quibus de bello Turcico actum eſt. Selymus enim Sultanorum regno deſtructo regibus orbis Chriſtiani magnum terrorem incuſſerat. Commendavit & nepotem Carolum Principibus ut ſe mortuo ejus in electione rationem haberent. Actum etiam eſt de Lutheri negotio, & ſcripſit Maximilianus ad pontificem, ut malo in Eccleſia naſcenti maturè remedium quæreret, ſe ſua opera ipſi non defuturum. Auguſta profectus Oenipontem, febre correptus eſt, & quum transferri ſe Vellam entraillet, accedente ex virium reſolutione alvi profluvio, exſpiravit annò Chriſti 1519, die 12 Ianuarii, anno ætatis 59, imperii 25. Uxores habuit duas, primam Mariam Caroli Audacis Burgundiæ Ducis filiam unicam, cujus matrimonii occaſione Burgundica domus ad Auſtriacam familiam pervenit. Ex hac Maria ſuſcepit filium Philippum, qui uxorem duxit Iohannam Ferdinandi Hiſpani filiam & ſic Hiſpaniæ rex factus eſt, ſed vivo patre Maximilano & ſocero Ferdinando in vivis eſſe deſiit quum eſſet annorum 28, relictis ex conjuge duobus filiis Carolo & Ferdinando, & filiabus quatuor. Suſcepit etiam Maximilianus Imp. ex eadem Maria conjuge filiam Margaretham

Leo x. P. contra Sfortiam.

Pactum inter Gallum & Hiſpanum.

Comitia Auguſtana in quibus de bello Turcico, &c.

Maximiliani obitus.

Burgundica domus quomodo ad Auſtriacam pervenerit.

Philippus Maximiliani filius rex Hiſpaniæ ex matrimonio factus citius obiit relictis filiis Carolo & Ferdinando.

Margareta Maximiliani filia connubiis infelix.

tham connubiis infelicem. Deſponſata enim Carolo VIII Galliæ regi & in aula Francica educata, ubi Sponſus adoleviſſet, repudiata & patri remiſſa eſt, propterea quod Carolus animum adjeciſſet ad Annam Boloniam Franciſci ultimi Britanniæ Ducis unicam filiam, & hæredem, quam etiam licet Maximiliano Imp. promiſſam & jam ad Sponſum deducendam in itinere rapuit, & in Galliam ſecum traduxit, ut ſcilicet hac ratione jus ſucceſſionis in Britanniæ Ducatu ſibi acquireret, ut ſupra etiam meminimus. Poſtea hæc Margaretha nupſit Carolo Arragoniæ principi, qui ante nuptias obiit. Tertiò Philiberto Sabaudo, ſed fortuna non meliore. Altera Maximiliani conjunx fuit Blanca Maria, Galeacii Mediolanenſis filia, Iohannis Galeacii ſoror, ex qua nulla ei Soboles nata eſt. Obſervanda hæc ſunt ut ſciatur quo pacto Ducatus Burgundiæ, & regna Hiſpanum, Siculum, & Neapolitanum domui Auſtriacæ ſint acquiſita.

Synchroniſmus.

Alexander VI Papa homo ſceleratus.

I. Romæ pontifices fuerunt, Alexander VI, Pius III, Iulius II & Leo X. Alexander ſedit ab anno Chriſti 1492 annos II, homo impuriſſimus & flagitioſiſſimus, qui veneno necavit Michaëlem Cardinalem, ut auro & argento ejus potiretur. Veneno etiam tollere voluit Hadrianum Cardinalem, in cujus horto cœnam inſtruxerat. Quam caſtè vixerit, docet filiæ ejus epitaphium compoſitum a Iohanne Joviano Pontano:

Hic jacet in tumulo Lucretia nomine, ſed re
Thais, Alexandri filia, Sponſa, nurus.

Valentinus Borgias, Alexandri VI filius.

Hæc filia Alexandri Lucretia à patre priùs conſtuprata (horrendum auditu facinus) tribus principibus elocata fuit ſucceſſione. Primùm Iohanni Sfortiæ Piſaurienſi Duci, deinde abdicata Aloiſio Aragoni Alphonſi regis filio notho, quo demum interfecto, Alphonſo Eſtenſi Ferrariæ Duci nupſit. Filium habuit hic Alexander Pontifex Valentinum Cæſarem Borgiam, cujus præter cæteros nobilitata eſt ambitio, patre in omnibus ſceleribus favente, quum florem Italicæ nobilitatis jam paſſim exscidiſſet, & cædibus atque rapinis regnum ſibi parare ſtuderet. Invitaverat pater ad convivium quoſdam primarios

rios ſenatores & Cardinales, juſſeratque ut iis pulviſculus venenatus vino inſperſus propinaretur. Sed errore pocillatoris factum eſt ut mutata lagena infectum vinum pontifici & hujus filio Borgiæ daretur, quo hauſto Papa expiravit, filius verò depulſo antidotis veneno ubi evaſiſſet, mandato Ferdinandi Hiſpani comprehenſus & in Hiſpaniam navibus devectus eſt ut in carcere adſervaretur. ubi quum poſt tertium annum deceptis cuſtodibus è Medinæ arce ſe demiſiſſet, & ad Iohannem Cantabriæ regem evaſiſſet, in prælio ad Mendaviam glande trajectus occubuit atrociore morte dignus. De hoc Borgia plura apud Antimachiavellum lib. 3. de politia theorem. 7. Pius III anno Chriſti 1503 conſcendit cathedram, & dum bellum contra Gallos Italiam occupantes meditatur ex ulcere crurís, quo diu laboraverat, 27 poſt electionem die deceſſit. Succeſſorem habuit Iulium II patria Genuenſem, qui ab anno Chriſti 1503 tenuit pontificatum annos 9. Fax fuit & tuba multorum bellorum quibus per compluresannos Italia fuit vexata, ut ſupra dictum eſt. Modò in Gallos, modò in Venetos, modò pro Gallis, modò pro Venetis arma expedivit. Aliquando contra Gallum exercitum ducturus dicitur Romæ in Tiberim projeciſſe clavem S. Petri gladio ſuccinctus, additis hiſce verbis: quia non valet ampliùs clavis Petri, valeat gladius Pauli. Ob hanc diram imperandi cupiditatem Cardinales nonnulli ab eo defecerunt, & Imperatoris ac regis Galliæ Ludovici XII auxilio concilium generale Piſis indixerunt, ad quod Pontifex citatus Cardinales viciſſim citavit, eoſque cunctis dignitatibus privavit, ac ne concilium detrectare videretur, Lateranenſe indixit. Leo X Florentinus de familia Medicea ab anno Chriſti 1513 ſedit annos 8 & menſes 8, bonis literis à prima juventute diligenter inſtitutus ab Angelo Politiano, unde eruditos viros impensè ſemper amavit, & quoſdam è Græcia profugos ſua liberalitate invitavit, atque ita literarum inſtaurationem in Italia plurimùm adjuvit. Eſt hic ille Leo à quo Johannes Sleidanus auſpicatur commentarium de ſtatu religionis ſub Carolo V. Martinum Lutherum edita bulla hæreticum judicavit, ut prolixè apud Sleidanum legere eſt. Deliciis variis & exquiſitis carnem ſuam ad voluptatem nutravit. Cardinali Bembo quiddam ex Euangelica hiſtoria proponenti fertur

Alexander Papa ſuo ipſius malo moritur.

Cæſaris Borgiæ interitus.

Pius III. Papa.

Iulius II. Papa.

Diſſidium inter Papam & Cardinales.

Leo X. Papa.

Lutherus declaratur hæreticus.

Bembus Cardinalis

fertur impiè ac diſſolutè reſpondiſſe; Fabula de Chriſto nobis noſtroque cœtui multum profuit. Dicitur in concubitu cum puero eſſe mortuus. Cæterum ſub Alexandro VI anno 1500 Romæ celebratum eſt octavum jubileum pontificium, & anno ſequenti per legatos Pontificis in Germaniam atque alias longinquas provincias miſſa ſunt diplomata cum ampliſſimis jubilei indulgentiis, eaque paſſim vendita propter eos qui Romam venire non potuerant.

Indulgentia per Germaniā vendita.

2. Iohannes Tezelius Dominicanus juſſu Leonis Pontificis per Germaniam venales circumfert indulgentias anno 1517. Huic ſe opponit D. Martinus Lutherus in Academia Witebergenſi profeſſor, propoſitionibus valvis templi contra indulgentias affixis, ac inſuper Archiepiſcopum Moguntinum Albertum, qui Pontificis conſilium in hoc negotio juvare nitebatur, orat per literas ut loco indulgentiarum Euangelium doceri juberet. Atque hæc eſt prima occaſio mutationis in religione. Lutheri cauſſam defendit Fridericus Saxoniæ Dux Elector, qui fraudes indulgentiarum facilè intellexit. Plura videantur in commentario Sleidani.

D. Martinus Lutherus opponit ſeſe Tezelio indulgentiarum nundinatori. Prima occaſio mutationis in religione.

3. Bajazetes II Venetis bellum intulit, quod Iohannem Caſtriotum Scanderbegi filium defendendum ſuſcepiſſent, qui Turcica arma finibus ſuis expulerat. Hæc cauſſa ita fuit prætexta. Sed incitatum fuiſſe Bajazeten contra Venetos à Ludovico Sfortia parricidialibus conſiliis certum eſt. Hujus belli initium collocatur in annum 1498. Veneti fermè ad deſperationem adacti ſunt, maximè quum Bajazetes Methonem Peloponneſi urbem munitiſſimam Venetorum ditioni ſubjectam poſt diuturnam obſidionem occupavit, ubi ſummam crudelitatem exercuit. Oppidanos enim ad unum omnes Venetos pariter & Græcos alioſque nobiliſſimos viros in conſpectu ſuo mactari juſſit. Exemplo hoc perterritæ aliæ mox ſeſe in hoſtis poteſtatem dediderunt. Tandem certis conditionibus pax à Bajazete impetrata eſt, idque eo facilius, quod in Perſide Hiſmael Sophus, Jacuppo Vſumcaſſanis filio perfidia libidinoſæ conjugis obtruncato, regem ſeſe effecerat, occaſione innovatæ Mahometanæ religionis, & magnam Orientis partem victricibus armis pervagatus fuerat. Conſternatus itaque Bajazetes quum ſe ob pedum dolorem & ſenectæ moleſtias

Bellum inter Bajazetem II. Turcam & Venetos, fraude Ludovici Sfortiæ.

Bajazetis crudelitas.

Bajazetes bello petitur à Perſa.

ad hujus

ad hujus belli molem ſuſtinendam invalidum ſentiret, de ſucceſſore deligendo cum purpuratis deliberare cœpit, quæ res occaſionem bellis inteſtinis præbuit. Supererant enim Bajazeti tres filii, Achomates, Corchætus & Selymus. Pater propenſiore animo ferebatur ad Achomatem, ſed Purpuratorum præcipui favebant Selymo, qui & perfidioſa illorum incitatione patrem bello adortus & victoria potitus in vito patre Imperator proclamatus eſt, & parricidiorum initium in ipſo patre fecit, quem regno ejectum mox per Hammonem Iudæum Medicum veneno è vivis ſuſtulit, anno Chriſti 1512 anno imperii 32, ætatis 66. Hoc modo Selymus I regnum invaſit, Turcarum rex undecimus, & tertius Orientis Imperator, & ut regnum ſtabiliret, duos fratres Corchutum & Achomaten una cum ipſorum filiis interfecit, ita ut ex ſtirpe Orthomannica ipſe ſolus ſupereſſet. Cœpit ergò imperare anno Chriſti 1512, & imperavit annos 8. Regnum ejus nihil fuit aliud quam horrenda carnificina, qua immaniſſimas feras ſuperavit. In proximos agnatos rabies ejus fuit crudeliſſima, ut dictum eſt. Bellum ipſi fuit cum fratris Achomatis filiis Amurathe & Aladino, quorum ille cum equitibus Perſicis ad Iſmaëlem Sophū confugerat, hic verò ad Campſonem Gaurium Ægypti Sultanum. Hinc novorum bellorum cauſſa Selymo nata eſt, quæ Selymum expeditionem in Chriſtianos meditantem ab Europa avertit. Prælium cum Perſis committitur admodum cruentum, quod incerta victoria diremptum eſt, ſed Iſmaël accepto in ſublimi humero vulnere quum ex acie ſeceſſiſſet, tandem Selymo victoriam reliquit, ſed nimis cruentam. Nam a parte Turcorum ex 150000 ſupra 30000 ceciderunt. Pugnatum eſt in campis Calderanis anno Chriſti 1514. Anno ſequenti movit Selymus in Aladolum regem montanis gentibus imperantem, a quo multis injuriis fuerat laceſſitus. quo devicto quum regnum Aladoli in tres præfecturas diviſiſſet, in Europam ſe contulit, limites ſui regni adverſus Vngaros defenſurus. quibus citò repreſſis in tantos belli apparatus incubuit, ut vicinos reges percelleret, Maximilianum Cæſarem, Ladiſlaum Ungariæ & Sigiſmundum Poloniæ reges, qui celeberrimo conventu habito in defenſionem Chriſtianorum ſuſcipiendam conjurarunt. Quum verò nihil deinceps moveretur, rediit Selymus in Lycao-

Selymus bello adoritur patrem Bajazetem, eumque veneno tollit.

Selymus per parricidium fit Imp. Turcicus.

Selymi cruenta victoria contra Iſmaëlem Perſam.

Selymus formidabilis vicinus regibus.

Lycaoniam ad Perſici belli reliquias, ut ſcilicet Iſmaëlem everteret. Quum verò intellexiſſet, Sultanum Ægyptium magnas copias tota Ægypto & Judæa in Syriam eduxiſſe in Perſarum auxilium, legatos præmiſit qui Sultanum rogarent ut ab hoc bello deſiſteret. Præerat in Ægypto ſummæ rerum Campſon Gaurius, conſenſu Mamalucorum ad hanc dignitatem evectus, qui ob victoriam de Turcis ad Tarſum partam & repreſſum Uſumcaſſanem ferocior factus belli inter Iſmaelum & Selymum arbitrum ſe deligi cupiebat, & quum ad poſtulata Selymi minaciùs reſpondiſſet, Selymus omiſſo Perſa vim belli omnem præter Campſonis opinionem tranſtulit in Comagenam, caſtris poſitis non procul ab Alepo, ubi Campſon perfidia Cajerbeji præfecti Alepi & Comagenæ provinciæ deſertus, & Mamaluci fuſi victoriam Selymo conceſſerunt, anno Chriſti 1516. Perſequutus porrò Selymus proceres qui Hierapolin verſus profugerant, pervenit in Syriam, ubi Hierapoli in fidem recepta mox Damaſceni apertis portis hoſtem receperunt, quod idem fecerunt Tripolis, Berytus, Sidon & Ptolemais. Syria potitus Selymus Mamalucos qui Memphim confugerant & in Campſonis locum Tomombejum delegerant perſequi conſtituit, quod etiam fecit. Nam Tomombejum vicit. Mamalucos oppreſſit & delevit, & hoc modo Alcairum ſeu Memphin occupavit ac dominus Ægypti factus eſt, anno Chriſti 1517. Sic Mamaluci, qui jam ab extincta poſteritate Saladini annos circiter 243 regnum tenuerant in Ægypto planè conciſi ac deleti ſunt. Erat autem poſt deletam Saladini poſteritatem Mamalucorum hoc munus, ut non obſervata liberorum ſucceſſione communibus ſuffragiis equitum Sultanum crearent. Rebus in Ægypto & Syria conſtitutis rediit Selymus triumphabundus Byzantium, bellum deinceps atrox in Chriſtianos motutus, ſed ulcere cancroſo renum correptus, toto corpore ex ulceris ſerpentis corroſione putreſcente, eodem in loco quo patrem ſuſtulerat, obiit anno 1520, poſteaquam ſeriò mandaſſet filio Solymanno ut ſe mortuo omiſſis Perſis bella in Chriſtianos verteret.

Selymus contra Campſonem Ægyptium.

Selymi bellum in Syria.

Selymus fit dominus Ægypti.

Mamaluci delentur.

Selymus bellum in Chriſtianos meditans miſerè obit, relicto filio Solymanno ſucceſſore.

4. Poloniæ rex renunciatus eſt anno 1492 Johannes Alber-

Johannes Albertus Poloniæ rex.

Albertus Glogovienſis ducatus dominus, qui anno 1494 ſimulatione belli Turcici Stephanum Walachiæ Palatinum virum fortem & bellicoſum è regno ſuo excutere conatus eſt. Erat hic Stephanus regni Polonici vaſallus non ſatis fidus. Quare rex moto illo in locum ſubſtituere Sigiſmundum fratrem cupiebat, ut poſtea Turcas minori cum periculo adoriri poſſet. Exercitum ergò comparat tanquam contra Turcas, ſed arma in Stephanum convertit. Is ergò cognita re invadit regem & florem omnem Polonici equitatus delet, unde ingentem cladem Polonia accepit. Anno 1501 Alexander Iohannis Alberti frater Lithuaniæ dux Magnus ad regnum Poloniæ vocatus eſt. Hic vindicavit cladem à Walachis acceptam, multis eorum arcibus expugnatis. Anno 1507 Sigiſmundus frater Alexandri gubernacula Polonici regni ſuſcepit & annos 41 regnavit. Autor fuit vectigalis novi & grandis in Poloniæ finibus verſus Sileſiam. Tum Michaëlem Glincium Rutenicū principem, cujus virtute Lituania ſæpe à Tartaris defenſa erat, propter ſuſpicionem affectati dominatus in Lituania à ſeſe alienavit, unde is ad Móſcos confugit & Poloniæ multum damni dedit. Ejus enim ductu ducatus Smolencenſis, quem amplius centum annis tenuerant Lituani, in poteſtatem Moſci anno 1513 redactus eſt. Tartarorum ferociam prælio ingenti Sigiſmundus repreſſit & eorum 16000 cepit. Interfuit conventui una cum Ladislao Vngariæ rege, quem Maximilianus Imp. Viennæ celebravit anno 1515, ubi ſublatis è medio ſimultatibus vetera pacta renovata ſunt & novis additionibus aucta nuptiiſque ſancita. Nam Maria Maximiliani neptis, Caroli v. Imper. ſoror deſponſa eſt Ludovico Ladislai filio, & viciſſim Anna ſoror Ludovici Ungari deſponſa eſt abſenti Ferdinando fratri Mariæ.

Poloniæ clades.

Alexander Iohannis Alberti frater vocatur ad regnum Poloniæ.

Sigiſmundus Poloniæ rex Alexandri frater.

Conventus Vienneſis.

Maria Caroli v. Imp. ſoror nubit Ludovico Ladiſlai regis Vngariæ filio: & Anna Ludovici Vngari ſoror nubit Ferdinando fratri Mariæ.

5. Vngariæ rex fuit Ladislaus, qui & rex Bohemiæ, frater Johannis Alberti Poloniæ regis. Cum Turca fecit pacem, quam deinde Thomas Strigonienſis Cardinalis, eò quòd Selymus Perſico bello eſſet implicatus, rumpendam cenſet, & ad bellum Turcis inferendum Ladislaum incitat. Quum autem nervi ad tantum bellum neceſſarii regi deeſſent, conſuluit Cardinalis ut more ponti-

Ladiſlaus Vngariæ & Boëmiæ rex.

Exercitus Vngaricus gratis militat ſpe remiſſionis peccatorū. pontificio ſub ſigno crucis congregetur exercitus qui ſpe remiſſionis peccatorum gratis militet. Divulgato hoc conſilio ex cunctis fermè gentibus fit ingens hominum concurſus, ſed qui deinde ſolicitus fuit magis de direptionibus & rapinis quam de armis contra Turcam induendis. Hujus ſeſe multitudinis ducem facit quidam *Sechelis & Lucatii fratrum horrenda ſupplicia.* Georgius Sechelus adjuncto ſibi fratre Lucatio, qui maximum terrorem exquiſitiſſimis ſuppliciis nobilitati infert & toti regno ingentia damna. Sed ambo tandem à Bornemiſſa nobili Vngaro fuſi & vivi capti ſunt. Pœnas ſeditionis luerunt auditu horrendas. Nam Georgius nudus & catenis vinctus coronaque ferrea candenti redimitus equuleo imponitur, ubi venis inciſis ſanguinem inde effluentem bibere coactus eſt frater Lucatius. Tum clauſis iterum venis incitati ſunt in eum ſocii illius viginti, qui tridui inedia macerati dentibus eum lacerant & carnes arroſas devorant. Tandem extractis viſceribus *Ladiſlao ſuccedit filius Ludovicus, qui natus eſt ἄδερμ@.* exenteratur, corpus in fruſta conciſum, aheniſque & verubus coctum comedendum militibus apponitur, qui hoc paſtu ſatiati cum Lucatio fratre immanibus ſuppliciis necantur, anno Chriſti 1514. Mortuus eſt Ladiſlaus anno 1516. quo eodem anno ei ſucceſſit Ludovicus filius, intempeſtivo partu à matre effuſus abſque cute, quam medici inunctionibus produxerunt.

Carolus VIII Galliæ rex. 6. Carolus VIII Galliæ rex, de quo ſupra etiam meminimus, Florentiam ingreditur, ibique ſtatum reipublicæ mutat, & poſtea regnum Neapolitanum occupat, id- *Carolus occupat regnum Neapolitanum.* que ſumma celeritate & propemodum ſine ulla militū jactura. Neapolitani enim longa & dura tyrannide Ferdinandi & Alphonſi regum defeſſi maxima cum lætitia Carolum exceperunt. Quum verò Galli petulantiùs a- *Carolus ſua culpa excidit regno Neapolitano, quod transfertur ad Ferdinandum Catholicū Hiſpanum.* gerent, & nobilitatem, quæ Andegavenſium partibus ſtuduerat, indignè tractarent, ipſe etiam rex Carolus nulla habita ratione Neapolitanæ nobilitatis omnia munia ac dignitates Gallis tribueret, quorum nonnulli mala fide rem adminiſtrabant, graviſſimè nobiles ſunt offenſi, & cæteros ad defectionem impulerunt, ita ut Carolus maturè regno illo exciderit, quod totum cum Sicilia ad Ferdinandum Catholicum Caroli V. Imp. avum pervenit, auxilio Conſalvi Magni, cujus virtute Ferdinandus etiam Maurorum regnis everſis omnem Hiſpaniam uno imperio complexus eſt. Obiit Carolus anno Chriſti 1497,

ſti 1497, eique in regno ſucceſſit Ludovicus XII, dux Aurelianus, qui regnavit annos 17. Ejus virtutes, ut injuriarum oblivio, juſtitia & æquitas, valdè commendantur. vide Antimachiavellum lib. 3. de politia, theor. 6. & theorem. 21. Melliſ. parte 3. fol. 413, & ſeqq. Occupavit Ludovicus anno 1500 Mediolanum, duce ejus Ludovico Sfortia profligato, qui tamen poſt ſex menſes ejectis Gallis Mediolanum recepit. Sed Ludovicus Gallus Sfortiam iterum armis oppugnat, cædit, & captum ſecum in Galliam abducit, ubi carceri incluſus miſerè periit. Ita Ludovicus XII Inſubrum principatum adeptus à Maximiliano Sfortia conceſſionis tabulas arte elicuit, ut ipſe & gener ejus ex Claudia filia Franciſcus Angoliſmorum princeps, qui poſt eum regnavit, liberique demum ejus, poſteri ac ſucceſſores beneficiario jure Mediolani duces eſſent. Huic conventioni Iulius II Pontifex ſeſe oppoſuit, ut ſcilicet Gallos ex Italia ejiceret, & perfecit ut Maximilianus Helveticis & Venetis armis in paternum principatum reſtitueretur, quem tenuit uſque ad Franciſci regis adventum, qui Maximilianum intra arcem ad deditionem compulit. Obiit Ludovicus XII anno 1515, & ſucceſſorem habuit generum Franciſcum Valeſium Angoliſmorum ducem, qui gubernationem ab Italico bello auſpicatus eſt. Regnavit annos 32. Primo ſtatim anno Helvetios Maximilianum Sfortiam propugnantes prælio vincit memorabili, quod biduum duraſſe dicitur, Parmam ac Placentiam Pontifici adimit, & capto ac in Galliam tranſmiſſo Maximiliano poſſeſſionem principatu Mediolanenſi ſtabilivit.

Ludovicus XII. rex Galliæ.

Ludovicus Gallus occupat Mediolanum ejecto duce Ludovico Sfortiâ.

Franciſcus I Valeſius Galliæ rex.

7. In Anglia regnat adhuc Henricus VII, ſub cujus gubernatione anno Chriſti 1509 literæ latinæ & græcæ in Angliam infuſæ & gymnaſiis compluribus, Cantabrigienſi, Oxonienſi & Londinenſi acceptæ, ſucceſſu felici longè lateque propagatæ ſunt. Arturus princeps agens annum 14 uxorem ducit Catharinam Ferdinandi Hiſpaniæ regis filiam, & quinto poſt menſe lenta febre moritur. Catharina vidua Henrico Arturi principis fratri nubit. quod matrimonium per 20 annos feliciſſimo eventu, ſuſcepta etiam prole, continuatum, importuna demũ Henrici inconſtantia abruptum eſt. Moritur Henricus VII anno Chriſti 1509, eique in regno ſuccedit Henricus VIII, qui regnavit annos 38. Hic anno Chriſti 1513

Henricus VII Angliæ rex.

Henricus frater Arturi fratris viduã uxorem ducit.

Henrici bellum contra Gallos.

inſtinctu Iulii II pontif. & Maximilani Imper. indicto Gallis bello cum inſtructiſſimo exercitu Caletum trajicit. Interim Jacobus IV Scotorum rex impetu in Angliam milite vacuam facto in pugna occiditur. Inter Galliæ verò & Angliæ reges pax inita & matrimonio Ludovici XII Gallorum regis & Mariæ Henrici Angli ſororis firmata eſt.

Ferdinandus Catholicus Hiſpaniæ rex.

8. In Hiſpania regnum tenet Ferdinandus Catholicus, de quo ſuprà. Hic regnum Neapolitanum & Navarrenum ejectis injuſtis poſſeſſoribus ſubegit. Ex conjuge Iſabella ſuſcepit filiam Johannam, quæ nupſit Philippo Auſtriæ archiduci, filio Maximiliani Imp. ex Maria Burgundica, unde ex materna linea dux Burgundiæ, ex uxore verò rex Caſtellæ totiuſque Hiſpaniæ factus eſt. Ex hac Johanna Philippo anno Chriſti 1500 natus eſt filius Carolus Gandavi in Flandria, & anno 1503 Ferdinandus Modinæ in regno Caſtiliæ, qui deinde Imperatores facti ſunt. Sed Philippus pater quum in Hiſpaniam ſe contuliſſet, Granatæ prope Burgos citò deceſſit anno ætatis 28, qui eſt annus Chriſti 1506. Socer verò Ferdinandus ex hac vita migravit anno Chriſti 1516, clauſa Arragoniorum regum ſtirpe, quæ à Berengariis Barchinonæ comitibus prognata in Hiſpania annos 370, in Sicilia annos 230 regnarat.

Maximil. & Maria Burgundica. — Ferdinandus & Iſabella, Hiſp.

Philippus. —— Johannes.

Carolus. — Ferdinandus, &c.

Carolus Hiſpaniæ rex, & deinde Imperator Romanus.

Ferdinando in Hiſpania & cæteris regnis ſucceſſit Carolus ex filia nepos, de cujus imperio jam porrò dicendum erit.

Navigatio ad Calecutum.

9. Navigatio nova in Indiam ad Calecutum inventa eſt. Quum enim anno 1492 Chriſtophorus Columbus Genuenſis à Gadibus ad Occidentem iter aperuiſſet, quinquennio poſt, nempe anno 1497, Americus Veſpucius ex mandato Ferdinandi Hiſpani navibus quatuor à

Gadibus ſolvit & orbem novum peragravit, quem Americam de ſuo nomine appellari voluit. Propter magnitudinem vocatur quarta pars orbis, quæ hodie tota circumnavigata eſt præter enim tractum qui Septentrionem ſpectat, cujus littora nondum perluſtrata ſunt. Ejus latitudo complectitur milliaria 525, longitudo verò 750. Pars Septentrionalior novam Hiſpaniam, Mexicanam provinciam, Terram floridam & Terram novam comprehendit; Meridionalior verò (quæ Terra firma Hiſpanis dicitur) Peruviam & Braſiliam continet. Cætera in tabulis geographicis videantur. Deinde anno 1502 auſpiciis Immanuelis Luſitaniæ regis Americus Veſpucius omnes portus & inſulas præcipuas in Africa & India occupavit, reges multos vectigales fecit, & uſque ad extremum orientem progreſſus Çalecuti portus attigit, adeoque aditum iterque novum ad Indias navigantibus patefecit. *America.*

10. Hiſce annis commoverunt ſe paulatim ſemina motuum popularium ex Helveticæ libertatis conſpectu deducta. Initia in Spirenſi diœceſi circiter annum 1502 nata paulatim ſerpendo Sueviam multis in locis & nonnullas Imperii civitates corripuerunt. Dicta eſt Liga ruſticorum Sotularia, Germanicè *Bundtſchuch*, quæ nihil aliud fuit quàm conſpiratio & rebellio agricolarum contra epiſcopos & canonicos. Præcipuus conjurationis articulus fuit, ut aucti numero omne jugum ſervitutis excuterent, & magiſtratum omnem abolerent. Altero interrogante: *VVas iſt nuhn vor ein weſen?* reſpondebat alter: *VVir mogen vor den pfaffen nicht geneſen.* Sic referunt Urſpergenſis Paralipomena. *Prima occaſio ſeditionis ruſticorum per Germaniam.*

11. Academia Witebergenſis à Friderico III Saxoniæ Electore conſtituta eſt anno 1502 & anno 1506 Academia Francofordiana eſt ſolenni ritu introducta. *Academia VVitebergenſis & Francofurtiana ad Oderam.*

CAROLUS V.

Filius fuit Philippi I regis Hiſpaniarum, nepos Maximiliani Imp. ut in ſuperioribus dictum eſt. Succeſſit avo Maximiliano, quum pater in Hiſpania jam diem ſuum obiiſſet. Francofurti electus eſt Imperator recepto more, quum Fridericus Saxoniæ Dux & Elector imperium ab Electoribus ante delatum modeſtè recuſaſſet. *Parentes. Electio ad Imp.*

Henrici bellum contra Gallos. inſtinctu Iulii II pontif. & Maximilani Imper. indicto Gallis bello cum inſtructiſſimo exercitu Caletum trajicit. Interim Jacobus IV Scotorum rex impetu in Angliam milite vacuam facto in pugna occiditur. Inter Galliæ verò & Angliæ reges pax inita & matrimonio Ludovici XII Gallorum regis & Mariæ Henrici Angli ſororis firmata eſt.

Ferdinandus Catholicus Hiſpaniæ rex. 8. In Hiſpania regnum tenet Ferdinandus Catholicus, de quo ſuprà. Hic regnum Neapolitanum & Navarrenum ejectis injuſtis poſſeſſoribus ſubegit. Ex conjuge Iſabella ſuſcepit filiam Johannam, quæ nupſit Philippo Auſtriæ archiduci, filio Maximiliani Imp. ex Maria Burgundica, unde ex materna linea dux Burgundiæ, ex uxore verò rex Caſtellæ totiuſque Hiſpaniæ factus eſt. Ex hac Johanna Philippo anno Chriſti 1500 natus eſt filius Carolus Gandavi in Flandria, & anno 1503 Ferdinandus Modinæ in regno Caſtiliæ, qui deinde Imperatores facti ſunt. Sed Philippus pater quum in Hiſpaniam ſe contuliſſet, Granatæ prope Burgos cito deceſſit anno ætatis 28, qui eſt annus Chriſti 1506. Socer verò Ferdinandus ex hac vita migravit anno Chriſti 1516, clauſa Arragoniorum regum ſtirpe, quæ à Berengariis Barchinonæ comitibus prognata in Hiſpania annos 370, in Sicilia annos 230 regnarat.

Maximil. & Maria Burgundica. — Ferdinandus & Iſabella, Hiſp.

Philippus. — Johannes.

Carolus. — Ferdinandus, &c.

Carolus Hiſpaniæ rex, & deinde Imperator Romanus. Ferdinando in Hiſpania & cæteris regnis ſucceſſit Carolus ex filia nepos, de cujus imperio jam porrò dicendum erit.

Navigatio ad Calecutum. 9. Navigatio nova in Indiam ad Calecutum inventa eſt. Quum enim anno 1492 Chriſtophorus Columbus Genuenſis à Gadibus ad Occidentem iter aperuiſſet, quinquennio poſt, nempe anno 1497, Americus Veſputius ex mandato Ferdinandi Hiſpani navibus quatuor à

Gadibus ſolvit & orbem novum peragravit, quem Americam de ſuo nomine appellari voluit. Propter magnitudinem vocatur quarta pars orbis, quæ hodie tota circumnavigata eſt præter eum tractum qui Septentrionem ſpectat, cujus littora nondum perluſtrata ſunt. Ejus latitudo complectitur milliaria 525, longitudo verò 750. Pars Septentrionalior novam Hiſpaniam, Mexicanam provinciam, Terram floridam & Terram novam comprehendit; Meridionalior verò (quæ Terra firma Hiſpanis dicitur) Peruviam & Braſiliam continet. Cætera in tabulis geographicis videantur. Deinde anno 1502 auſpiciis Immanuelis Luſitaniæ regis Americus Veſpucius omnes portus & inſulas præcipuas in Africa & India occupavit, reges multos vectigales fecit, & uſque ad extremum orientem progreſſus Calecuti portus attigit, adeoque aditum iterque novum ad Indias navigantibus patefecit. *America.*

10. Hiſce annis commoverunt ſe paulatim ſemina motuum popularium ex Helveticæ libertatis conſpectu deducta. Initia in Spirenſi diœceſi circiter annum 1502 nata paulatim ſerpendo Sueviam multis in locis & nonnullas Imperii civitates corripuerunt. Dicta eſt Liga ruſticorum Sotularia, Germanicè *Bundtſchuch*, quæ nihil aliud fuit quàm conſpiratio & rebellio agricolarum contra epiſcopos & canonicos. Præcipuus conjurationis articulus fuit, ut aucti numero omne jugum ſervitutis excuterent, & magiſtratum omnem abolerent. Altero interrogante: *VVas iſt nuhn vor ein weſen?* reſpondebat alter: *VVir mogen vor den pfaffen nicht geneſen.* Sic referunt Urſpergenſis Paralipomena. *Prima occaſio ſeditionis ruſticorum per Germaniam.*

11. Academia Witebergenſis à Friderico III Saxoniæ Electore conſtituta eſt anno 1502 & anno 1506 Academia Francofordiana eſt ſolenni ritu introducta. *Academia VViteberg enſis & Francofurtiana ad Oderam.*

CAROLVS V.

Filius fuit Philippi I regis Hiſpaniarum, nepos Maximiliani Imp. ut in ſuperioribus dictum eſt. Succeſſit avo Maximiliano, quum pater in Hiſpania jam diem ſuum obiiſſet. Francofurti electus eſt Imperator recepto more, quum Fridericus Saxoniæ Dux & Elector imperium ab Electoribus ante delatum modeſtè recuſaſſet. *Parentes. Electio ad Imp.*

Caroli competitor Franciſcus I Galliæ rex. Competitorem habuit Franciſcum Galliæ regem, qui lata repulſa maximum deinde odium concepit adverſus Carolum, quod tandem in manifeſtum bellum prorupit. Cœpit Carolus imperare anno Chriſti 1519, & imperavit annos 39, tradita deinde imperii mole fratri Ferdinando conſentiente Electorum Senatu. Anno 1520 Aquiſgrani coronatus eſt. *Caroli gubernatio moleſtiſſima.* Gubernatio ejus plena fuit moleſtiarum, & tota ferè in tumultibus ac bellis traducta, in quibus tamen conſpicua fuit ejus prudentia, autoritas, felicitas & potentia. *Carolus deploravit literarum inſcitiam.* Literarum inſcitiam ſæpè deploravit, quod citiùs quàm decuit ab aulicis ad rem equeſtrem fuiſſet adhibitus. Res geſtæ prolixæ ſunt, quæ tamen in politicas & Eccleſiaſticas commodè diſtingui poſſunt. *Caroli res geſtæ politicæ & Eccleſiaſticæ.* Politicæ in bellis maximam partem fuere conſumptæ. *Bella varia.* Bella quæ geſſit fuerunt, Mediolanenſe, Turcicum, Africanum, Geldricum, Germanicum & Magdeburgicum. *Bellum Mediolanenſe.* Mediolanenſe exarſit annó 1521, quod Carolo fuit cum Franciſco Gallo, cùm aliis ex cauſſis, tùm quod ægrè ferret Gallus Carolum in electione ſibi prælatum eſſe, unde ejus potentiam & opes auctiores eſſe factas magna cum indignatione intelligebat. Duravit hoc bellum annos 38, pactis quandoq, induciis, ſed quibus nulla habebatur fides. Primò Gallus Pontificem habuit fautorem, qui tamen animo mox mutato fedus fecit cum Carolo contra Gallum, cujus præſidium ex Italia pellitur & Mediolanenſis principatus Franciſco Sfortiæ reſtituitur. Hujus injuriæ impatiens Gallus anno 1525 collecto exercitu redit in Italiam, & Mediolanū in poteſtatē ſuam redigit, ſed non multo poſt à Cæſarianis ad Papiam victus & captivus ad Carolum in Hiſpaniam abductus eſt. Hoc modo Carolus ducatū Mediolanenſem recuperavit, quē anno 1529 Franciſco Sfortiæ per interceſſionē Pontificis & Cardinalis Mercurini reſtituit. At verò Franciſcus Galliæ rex, dum captivus hæret in Hiſpania, ſummis votis ut in Cæſaris conſpectū duceretur expetivit, ea ſpe motus, ſe per colloquium id conſequuturū, ut certis conditionibus propoſitis libertati reddatur. Nec ſpes ipſum fefellit. Cum Carolo enim in gratiam rediit hiſce pactis: ut Neapolitanum regnum redderet, comitatu Flandriæ cederet, ducatum Burgundiæ traderet. Conſentit Gallus, & juramento hæc confirmat, datis inſuper obſidibus duobus filiis, utque omnia majore cum autoritate fierent, Cæ-

ſaris

ſaris ſororem germanam Eleonoram, Emanuelis Luſitaniæ regis viduam, uxorem ducit, & in Galliam à Carolo honorificè deductus redit. Omnia jam credebantur optimè tranſacta & pacata. Ubi rex Franciſcus in Galliam rediit, benignitatis Caroli oblitus contra hunc cum Pontifice & Venetis novum fedus pangit, & novum bellum movet anno 1526. Vario marte pugnatum eſt, & quum Cæſariani duce Carolo Burbonio & Georgio Fronsbergio urbe Placentia potiri non poſſent, fruſtra etiam Florentiam tentarent, recta Romam contenderunt, poteſtatem in regnum Neapolitanum tranſeundi petentes. Pontifice tranſitum recuſante Cæſariani poſtero die maturè urbem Romam invaſerunt, ceperunt, diripuerunt, & ipſe Pontifex cum Cardinalibus in Adriani mole in ſeptimum uſque menſem obſeſſus fuit, unde tandem Cæſaris mandato fuit liberatus. Excuſavit Cæſar coram Clemente VII Papa harum rerum omnium ignorationem, unde coronationem Bononiæ anno 1530 adeptus eſt. Interim Gallus anno 1528 duce Odetto Fuxio Lautrechio (qui urbium expugnator, ut olim πολιοϱκητὴς, dictus eſt) Neapolim obſedit, & duces Cæſarianos cepit, omnemque maris uſum intercepit. Repreſſus tamen eſt exercitu lue peſtilente deleto, qua & ipſe Odettus in caſtris ad Neapolin eſt extinctus. Pax igitur inter Cæſarem & Galliæ regem inita eſt Cameraci anno 1529 die 5 Auguſti, & Carolus anno ſequente a Clemente VII Papa Bononiæ coronatus eſt rex Longobardorum, & poſt biduum Imperiali corona eſt coronatus, quum juraſſet, ſe Pontificiæ dignitatis perpetuum fore defenſorem. Aggreſſus eſt deinde Carolus bellum Turcicum, quum Solymannus Turca à Johanne de Zapolia Transſylvaniæ Waywoda attractus venit in Ungariam, & expugnata Buda Viennam quoque acriter quamvis fruſtra oppugnavit, adducto exercitu 140000 virorum, urbem verò defendente Philippo Palatino principe cum ſuis præſidiariis militibus, anno 1529. Coactus igitur fuit Turca obſidionem ſolvere, in qua multa crudeliſſimè egit, multis hominum millibus abductis, matronis & virginibus nudis projectis & pueris palis affixis. Rediit poſt biennium Solymannus cum 200000 armatorum, & oppugnato ac tandem capto oppidulo Vngariæ Gunſio, ducem quendam cum equitibus 15000 rapiendi ac prædandi

Bellum Turcicum.

Solymannus expugnata Buda Viennam fruſtra tentat.

Solymanni crudelitas.

cauſſa ad Lincium uſque emiſit, ex quo ingens terror Germaniæ incuſſus eſt. Sed cognito Cæſaris Caroli adventu Solymannus per Noricorum montana fugiens maximam deportavit prædam. Sic Carolus nunquam cum Solymanno prælio decertavit. Hiſce ita peractis quum Conradinus Barbaroſſa, qui ab aliis dicitur Hariadenus Mitylenæus, archipirata, Turcicæ claſſis præfectus, multis incurſionibus mare vexaret, & in Africa ejecto rege Muleaſſe regnum Tunetanum occupaſſet, Cæſar ornata claſſe in Africam venit, & capta urbe Tuneto una cum arce Golera, profligato etiam hoſte, Muleaſſem regno reſtituit & vectigalem ſibi fecit. Goletam verò ſibi vendicavit & Hiſpanico præſidio munivit, anno 1535. Fuit hic Muleaſſes Mahometanæ religioni addictus, & poſt reſtitutionem regnum Tumetanum annos 9 obtinuit, aliis annos 13. Venit anno Chriſti 1548 ex Africa profugus & perquam calamitoſus Auguſtam ad Carolum Cæſarem, à filio natu maximo, qui regnum occupaverat, ejectus & exoculatus. Alteram expeditionem in Africam Cæſar ſuſcepit anno 1541, ſed admodum infeliciter. Quum enim Argieram Africæ urbem maritimam appuliſſet, triduo poſt ſæviſſima tempeſtate oborta, ventorum flatibus naves ex colliſione fractæ & partim ſubmerſæ ſunt, ut re infecta Cæſar in Hiſpaniam reverti cogeretur, non ſine magno machinarum bellicarum & totius exercitus detrimento, ubi dixiſſe fertur Carolus, malle ſe unum Chriſtianum ſervare quam mille Mauros, Turcas Pœnoſque occidere. Ex Hiſpania Carolus reverſus adoritur bellum Geldricum contra Gulielmum Clivenſem, qui cum Franciſco Galliæ rege ſeſe contra Cæſarem conjunxerat infelici eventu. Nam capto, direpto, & incenſo oppido Cliviæ, Dura, trucidatis etiam militibus præſidiariis & multis civibus, Gulielmus Geldriæ dux Carolo ſupplex eſt factus, & interceſſione Henrici Brunſwicenſis ac aliorum principum Geldria exutus in gratiam eſt receptus, anno 1543. Sleidanus lib. 15. Sequuta eſt tandem triſtis Germaniæ calamitas per bellum quod vocatur Germanicum ſeu Schmalcaldicum, cujus hæc fuit occaſio: Lutheri doctrinam Papiſticæ oppoſitam receperant quidam Germaniæ principes, quod Carolus, maximè inſtinctu Pontificis, ægrè ferebat, & propterea omni cura hoc agebat, ut de-

Caroli prima expeditio in Africam, ubi Muleaſſem regno reſtituit.

Caroli altera expeditio in Africam, ſed infelix.

Bellum Geldricum.

Bellum Germanicum ſeu Schmalcaldicum.

ut delcto Lutheri dogmate Germaniæ pacem redderet, & univerſalem in Papiſtica religione conſenſum. Quum verò principes ſe bona conſcientia cœleſtis doctrinæ veritatem deſerere non poſſe affirmarent, rigidiùs tandem Cæſar agere cœpit, ac niſi morem eſſent geſturi, duriora quædam verbis aſperioribus minatus eſt. Lutherum in comitiis Wormatienſibus anno 1521 proſcribit, quod primum fuit edictum. Sed Lutherus cura Friderici Saxonis clam cuſtoditur in arce quadam Warttberg prope Iſenacum, quam vocavit ſuum Pathmon & Eremum. Deinde in conventu Spirenſi anno 1529, quum jam Carolus impulſu Pontificiorum totus in bellum Germanicum incumberet, exhibuerunt Euangelici principes proteſtationem in religionis negotio, qua ſignificarunt, ſe ex decreto Wormatienſi non poſſe in ſuis eccleſiis retinere errores & abuſus uſque ad concilium. Ab hac proteſtatione factum eſt ut proteſtantes dicerentur. Conventum igitur egerunt proteſtantes principes Schmalcaldiæ, ubi primùm propoſita & agitata eſt quæſtio de mutuo fœdere ac defenſione adverſus ſuæ religionis hoſtes vim ipſos illaturos. Fuerunt autem hujus fœderis ſocii, Johannes Fridericus dux Saxoniæ Elector, Philippus Landgravius Haſſiæ, Erneſtus & Iohannes Fridericus Saxoniæ duces, aliique principes ac Comites. Rebus omnibus ad bellum diſpoſitis Cæſar Saxonem & Landgravium proſcribit. Hi contra bellum ei denunciant. Ita ad arma deventum eſt, quorum hic fuit exitus, ut Saxo & Landgravius victi caperentur, ille electorali dignitate exueretur, quæ tradita eſt Mauritio anno 1548, hic verò præter opinionem, quum ſupplex Cæſari factus eſſet, in cuſtodia detineretur, donec inde à Mauritio genero jam Electore, precibus in arma converſis, liberaretur anno 1552. Plura vide in Sleidani commentario. Comitia deinde celebrat Cæſar armata magis quam togata Auguſtæ anno 1548, ubi abolita Euangelica religione & pontificia reſtituta poſtulat, ut omnes ordines concilio Tridentino ſeſe ſubjiciant. quod obtinere non potuit. Bello Schmalcaldico confecto ſequutum eſt bellum Magdeburgicum. Nam Canonici graviter apud Cæſarem accuſabant cives, quod vim & rapinas exercerent (quæ tamen crimina cives refutarunt) & quod contra edictum Cæſaris de recipienda religionis formula, quæ in libro Interim comprehende-

Lutherus proſcriptus ſervatur à Saxone. Electore.

Proteſtatio Euangelicorum.

Conventus Schmalcaldicus.

Comitia Auguſtana.

Bellum Magdeburgicum.

batur, agerent. Hanc ob cauſſam Cæſar urbem proſcribebat, & exſequutionem Mauritio Saxoni, Joachimo Brandeburgico, Henrico Brunſwicenſi & Alberto Brandeburgico mandabat, qui urbem obſederunt anno 1550. Poſt multas clades utrinque datas & acceptas deducta tandem res eſt ad pacificationem certis conditionibus. quibus utrinque confirmatis, adhibitaque de libertate in religione cautione, Mauritius Elector Saxoniæ urbem ingreſſus in fidem Imperii cives adigit. Sic confectum eſt bellum Magdeburgicum, quod nulla in Cæſarem contumacia ſed vera potiùs in Deum pietate ſuſceptum & geſtum eſt.

Poſt bellum Germanicum & Magdeburgicum Cæſar parum felix fuit.

Bella geſſit Carolus multa, ſed in ſuum potiùs quàm imperii commodum, & compertum eſt poſt bellum Germanicum & Magdeburgicum nulla ipſum ampliùs uſum fuiſſe felicitate. Statim enim ſequuta eſt infelix obſidio urbis Metenſis a Gallo occupatæ, tum fuga ex urbe Oeniponte propter bellum à Mauritio Electore illatum. Imperium etiam multa amiſit. Boruſſia in poteſtatem Polonorum, Livonia Moſchorum pervenit. De rebus Eccleſiaſticis in Synchroniſmo dicetur.

Carolus abdicat ſe imperio & ingreditur monaſterium.

Tot igitur laboribus ac rerum difficultatibus fractus Carolus Cæſar tanquam è mundo exiturus & Deo vacaturus in Hiſpaniam navigavit anno 1556. Imperii verò gubernationem omnem fratri Ferdinando regi anno 1558 commendavit, nec multò pòſt in monaſterio D. Juſti, in quo ſe continuit, vitam finivit.

Caroli uxor & liberi.

Uxorem habuit Iſabellam Emanuelis Portugalliæ regis relictam filiam, quam duxit anno 1526, ex eaque ſuſcepit filium Philippum Hiſpaniarum regem anno 1527, cui deinde pater regni Hiſpanici gubernationem deſignavit anno 1543, & anno 1555 totius Belgii adminiſtrationem contulit, item duas filias, Mariam conjugem Maximiliani II Imp. & Ioannam conjugem Johannis principis Portugalliæ.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Leo X, Adrianus VI, Clemens VII, Paulus III, Iulius III, & Paulus IV. De Leone X ſupra dictum eſt.

Adrianus VI. P.

Adrianus VI ſedit ab anno Chriſti 1522 annum 1 & menſes 8. Fuit Belga Trajectenſis, Caroli Imp. præceptor & conſiliarius, Academiæ Lovanienſis cancellarius. Fedus fecit cum Carolo V,

cum

cum Venetis, cum Ferdinando archiduce Auſtriæ, & cum quibuſdam Italiæ civitatibus contra Franciſcum Gallum. Miſit ad conventum Noribergenſem Franciſcum Cheregatam cum certis mandatis contra Lutherum. Hujus Adriani inſcriptio circumfertur. Trajectum plantavit, Lovanium rigavit, Cæſar incrementum dedit. Cui feſtivè quidam addidit: Hic Deus nihil fecit. Clemens VII ſedit ab anno Chriſti 1523 annos 10. Hic capta Roma à Cæſarianis duce Burbonio in arce Angelica obſeſſus eſt anno 1525 menſe Majo, & menſe Decembri dimiſſus. Contra fidem enim Cæſari datam cum Gallis & Venetis ſeſe conjunxerat. Paulus III dictus Alexander Farneſius ſedit ab anno 1534 annos 15. Miſit Petrum Paulum Vergerium ad Ferdinandum regem cæteroſque imperii principes, ut cum iis de concilio Mantuæ indicendo ageret. Approbavit Concilium Tridentinum, quod anno 1546 inchoavit, & ſocietatem Ieſu ſeu Ieſuitarum ordinem. Hermannum archiepiſcopum Colonienſem propter mutatam religionem loco movit, eique Adolphum Schawenbergenſem ſurrogavit. Legatos miſit in Germaniam, quibus mandata dedit de integro uſu Cœnæ Dominicæ permittendo. Julius III ſedit ab anno Chriſti 1550 annos 5. Initio ſui pontificatus portam auream aperuit, & jubileum annum celebravit. Cardinalem Polum in Angliam miſit, qui horrendæ ſævitiæ adverſus Euangelicos autor fuit. Pavonum eſum in tantis habuit deliciis, ut quum aliquando in cœna non reperiſſet paratum pavonem ſupra modum excanduerit, & Cardinali ne iraſceretur monenti reſponderit: Si Deus iratus eſt primis parentibus propter eſum pomi, quur mihi non liceat iraſci propter pavonem, qui longè præſtat? Paulus IV ſedit ab anno Chriſti 1555 annos 4, dictus antea Iohannes Petrus Carapha Neapolitanus. Autor fuit rupti federis inter Carolum Imp. & Henricum II Galliæ regem, Franciſci filium, quod nuper erat pactum. Cauſſa fuit, quod Pontifex M. Antonium Columnam ipſiuſque patrem Aſcanium anathemate notaverat, horumque poſſeſſiones Friderico Carapliæ ex fratre nepoti addixerat. Hinc Columna Caroli Imp. auxilium imploravit, qui Papam monuit ut quæ rapuiſſet Columnæ redderet. Quod quum fruſtra feciſſet, Cæſar miſit ducem Albanum, qui agrum Romanum occupabat & pontifi-

Clemens VII.

Paulus III. P.

Concilium Tridentinum approbatur.

Iulius III. P.

Annus jubiléus.

Paulus IV. P.

cem penè obſidebat. Papa Gallum ut ſubſidio veniret rogavit, qui Hiſpanum monuit ut quæ Pontifici eſſent adempta reſtitueret, niſi anſam rumpendi federis præbere malit. Quum & hoc fruſtra fieret, miſit Gallum Guiſium cum exercitu, & bellum de integro cum Hiſpano geſſit, in quo tandem Philippus Hiſpanus Caroli filius Gallos ad S. Quintinum memorabili prælio ſuperavit. Tarde hoc bellum compoſitum eſt anno 1559 data Philippo Hiſpano in uxorem Henrici Galli filia Iſabella, quæ res malè habuit pontificem. Præterea hic pontifex recuſavit confirmare Ferdinandum Imperatorem anno 1558 electum, eò quod pacem Eccleſiis Auguſtanæ confeſſionis conceſſiſſet.

Bellum inter Carolum & Henricum II Galliæ regem componitur, & matrimonio pax firmatur.

Ordo Ieſuitarum.

Ignatius Lajola Ieſuitici ordinis autor.

Ordinis Ieſuitici incrementum.

2. In papatu prodiit novus ordo, qui dictus eſt Jeſuitarum ſeu è ſocietate Jeſu, autore nobili quodam Hiſpano Ignatio Lajola, anno 1535. Hic Ignatius primò militiam ſequutus & in utroque crure graviter læſus cogitatione ſanctioris vitæ ſuſcepta ad literarum ſtudia ſe convertit anno ætatis 26, & concionando magnam ſibi gratiam & autoritatem comparavit, ut alios ad ſocietatem religionis & ſectæ alliceret. Obtinuit tandem Romæ per Contarenum Cardinalem à pontifice Paulo III confirmationem ordinis ſui anno Chriſti 1540, & adeò aucta eſt hæc ſocietas, ut in omnes penè partes orbis terræ ſit diffuſa. Præterquam quod in eccleſiis docent, pueros etiam in ſcholis gratis docent, maximeque Romanæ ſedis autoritatem ſuffulciunt. Horum genium Canonici quoque & Monachi metuunt, ne ſcilicet de ponte & culinarum nidoribus dejiciantur, eorumque nidis aut exuviis ſeſe veſtiant, ut ſcribit Laurentius Surius Carthuſianus Monachus. Certum eſt hunc Ieſuitarum ordinem mirificè obſcuraſſe ordines Monachorum.

Auguſtana confeſſio.

3. Auguſtana confeſſio, quæ eſt confeſſio particularis quarundam Germaniæ Eccleſiarum reformatarum & à Papatu ſejunctarum, Auguſtæ Vindelicorum à Melanchthone primùm ſcripta, in Comitiis anno 1530, die 25 Iunii à quibuſdam principibus & magiſtratibus earum Eccleſiarum quos proteſtantes appellant, Carolo V. Imp. exhibita eſt, ut ſcilicet Cæſaris qui hoc juſſerat, mandato ſatisfieret, & cauſſæ diſceſſionis à Romana eccleſia exponerentur, calumniæ verò adverſariorum diluerentur. Subſcripſerunt huic confeſſioni: Iohannes

Elector

Elector Saxoniæ, Georgius Marchio Brandeburgenſis, Iohannes Fridericus dux Saxoniæ, Erneſtus dux Brunſwicenſis, Philippus Landgravius Haſſiæ, Franciſcus dux Luneburgenſis, Wolffgangus princeps Anhaldinus, Noriberga & Reutlinga. Theologi proteſtantes adfuerunt: Philippus Melanchthon, Juſtus Jonas, Georgius Spalatinus, Andreas Oſiander, Johannes Agricola Iſlebius; Theologi Papiſtici: Campegius Cardinalis legatus pontificis, Eccius, Faber, Cochlæus &c. Hi quum exhibitam & reputatam confeſſionem refutaſſent, & Cæſare probante in comitiis recitaſſent, proteſtantes apologiam Cæſari die 22 Septembris exhibuerunt, quæ à Cæſare non eſt recepta. Poſt comitia confeſſio hæc una cum apologia in lucem eſt edita. Extant autem potiſſimùm duæ editiones, quarum prior facta eſt anno 1531, ita ut articulus decimus qui eſt de cœna Domini nonnihil mutaretur. Quum enim in exemplari Auguſtæ exhibito ſcriptum eſſet: ſub ſpecie panis & vini: pro eo in hac editione repoſitũ eſt: Cum pane & vino: Scilicet ne quid eſſet quod pontificiam transſubſtantiationem redoleret. Poſterior editio facta eſt anno 1542 adhuc vivente & ſciente Luthero, in qua articuli alii ſunt mutati, alii locupletati ſeu declarati. Declaratio facta eſt propter Pontificiorum calumnias & ſophiſticas interpretationes, idque non occulte ſed publicè Wormatiæ in conventu Imperii anno 1540. Locupletata hæc & declarata cõfeſſio in conventu Naumburgenſi ab ordinibus & principibus ſubſcriptionibus novis comprobata eſt anno 1561.

4. Ante conventum Auguſtanum Cæſar Bononiæ cum Clemente VII Papa de concilio Chriſtiano & libero diligenter egit, ſed tum temporis nihil impetrare potuit. Prætendit enim pontifex, hanc controverſiam in ſuperioribus conciliis Conſtantienſi & Baſilienſi ſatis eſſe diſcuſſam, nec decere ut novo concilio ſuperiorum autoritas imminuatur. In ipſo conventu Auguſtano Cæſar iterum ſpem fecit de concilio, & anno 1532 in comitiis Ratisbonenſibus pacem religionis ſanxit uſque ad tempus concilii toties promiſſi. Et anno 1533 in Italia rurſus cum pontifice Clemente VII de Concilio tractavit, ac tum quidem inter ipſos convenit ut concilium haberetur. Sed fraudulenter & ſimulatè egiſſe Papam oſtendit Johannes Sleidanus ſub finem libri octavi. Anno 35 legatum

Cæſar cum Pontifice agit de novo concilio, quod Pontifici non placet.

P. Paulus Vergerius. gatum miſit Paulus III Petrum Paulum Vergerium, qui ipſius nomine concilium promitteret generale & Oecumenicum. *Concilio deſignatur Mantua, ſed fruſtra.* Mantua Italiæ urbs deſignatur locus, quem proteſtantes recuſarunt, quod eſſet extra Imperii fines, ac proinde non careret periculo. Pergit tamen Pontifex & Mantuæ indicit concilium ad diem 23 Maji anni 1537 inchoandum. Sed proteſtantes Schmalcaldiæ tunc congregati apud legatos pontificis & Cæſaris ſeſe excuſarunt, & articulos Schmalcaldicos ſcripſerunt, ut ad concilium Mantuæ indictum mitterentur. *Articuli Schmalcaldici.* Prorogatum eſt concilium ad Calendas Novembres culpa in Mantuæ principem tranſlata; poſtea à calendis Novemb. ad Calendas Majas anni ſequentis extractum eſt, & Vicentiæ in ditione Venetorum collocatum. *Concilio deſignatur Vicentia, ſed fruſtra.* Quum verò nemo dicto die eò veniret, ad Paſcha anni ſequentis eſt rejectum. Sed quum ne tum quidem ſuccederet, Papa aliquandiu ſuſpendit, & poſtea anno 1542 iterum indixit, Tridenti inchoandum Calend. Novemb. quod non ſemel ſuſpendit ad idoneum tempus uſque, interim belli Lutherani cupidiſſimus. *Concilio deſignatur Tridentum.* Proteſtantes hoc concilium iterum recuſarunt, quod non eſſet legitimum quale in comitiis imperii promiſſum erat, & quod locus ad injuriam eſſet opportunus. *Euangelici recuſant Tridentinum Concilium.* Sed perrexit Pontifex, Cæſare approbante, & initium factum eſt anno 1546 die 7 Ianuarii. Interea inſtigante Pontifice, bellum à Cæſare in proteſtantes excitatum eſt anno 46 & 47, & quum victor eſſet Cæſar, ac Concilii, quod jam ſuſpenſum erat, continuandi ſpem exiguam eſſe putaret, negotium anno 48 quibuſdam dedit, ut & doctrinæ, & ceremoniarum & emendationis Eccleſiæ capita conſcriberent, nempe Julio Pflugio, Michaëli Sidonio & Joh. Agricolæ Iſlebio, qui ita ſcripſerunt librum, ut totum ferè Papatum in eo ſtabilirent, ac liber ille INTERIM vulgò dictus eſt, *Liber interim.* propterea quod recipi deberet donec concilium perageretur. Hunc librum Cæſaris autoritate munitum alii receperunt, alii non ſine magno periculo repudiarunt. *Iulius III P. inſtaurat concilium Tridentinum, ſed fruſtrà.* Anno 1551 Calend. Septemb. à Julio III pontifice iterum inſtauratum eſt concilium, & ſequenti anno continuatum. Verùm expeditione à Mauritio Electore contra Cæſarem ſuſcepta dilapſum eſt, & legati ac Theologi proteſtantium re infecta diſceſſerunt; ſed anno 62 à Pio *Pius IV P.* IV iterum inſtauratum eſt concilium, & ſequenti anno abſolu-

abſolutum. Hinc ſatis conſtat, quid de concilio hoc ſit ſentiendum, quod ſolus Pontifex à Cæſare coactus evocavit, eoſque ſolos aſſeſſores ſibi adſcivit, quos juramenti religione ſibi habebat obſtrictos, in quo ſolus pontifex eſſet præſes & idem reus ac judex, qui inaudita cauſſa ordines proteſtantes jam antè excommunicaverat. Hoc igitur Concilium quam liberum fuerit, quivis facilè intelligit.

inſtaurat & abſolvit concilium Tridentinum.

Concilii Tridentini dignitas.

5. Inter Lutherum & Caroloſtadium contentio oritur de re Sacramentaria anno 1524. Quia enim Lutherus quodammodo transſubſtantiationem rejeciſſet, opinionem verò de corporali præſentia Chriſti in Cœna retineret, oppoſuit ſeſe Witebergæ Caroloſtadius, qui, Luthero in Pathmo ſuo latitante, Witebergæ abrogavit Miſſam, imagines & auricularem confeſſionem, & erudiit populum, panem S. Cœnæ manu eſſe accipiendum. Hanc reformationem quum Lutherus improbaret, colloquium inſtitutum eſt Jenæ, ubi quum in aſperiora verba incidiſſent, de evulgandis adverſariis ſcriptis pacti ſunt, & in rei confirmationem Lutherus propinato poculo aureum nummum Caroloſtadio dedit. Hac occaſione ad pugnam Sacramentariam attracti ſunt Helvetii. Etenim Caroloſtadius propter hanc doctrinam è Saxonia exire juſſus, in Helvetiam ubi ſe contulit, & ad ſacrum miniſterium adhibitus eſt, cœpit Lutherus etiam contra Helveticas eccleſias ſcribere. Quæ res Philippo Haſſiæ Landgravio occaſionem colloquii Marpurgenſis anno 1529 inter Lutherum & Zwinglium habiti præbuit. Interfuerunt Saxonici Theologi: Philippus Melanchthon, Iuſtus Ionas, Iohannes Brentius & Andreas Oſiander; Theologi Helvetici: Oecolampadius, Bucerus, Hedio & Stephanus Agricola, aliique plures doctiſſimi viri. Sed quid effectum ſit, poſteriora tempora docuerunt.

Lutheri & Caroloſtadii controverſia de re Sacramentaria.

Helvetii trahuntur ad pugnam Sacramentariam.

Colloquiũ Marpurgenſe inter Lutherum & Zwinglium.

6. Regnante Ferdinando Caroli v. fratre Paſſavienſis tranſactio (*der Paſſauwiſche vertrag*) obtenta eſt, in qua pax profitentibus Auguſtanam confeſſionem conceditur, anno 1552. Hoc modo concilium Tridentinum diſſipatum, pax in religione conſtituta, captivis principibus libertas reddita, & libro INTERIM finis allatus eſt. Hanc tranſactionem deinde ſequutum eſt anno 1555 pernobile decretum, ne principi, comiti aut civitati imperiali

Pacificatio Paſſavienſis.

petiali ulli bellum inferatur, aut quocunque modo vis adhibeatur doctrinæ aut religionis cauſſa. Poſtea anno 1559 quum Ferdinandus jam Imperator eſſet, in comitiis Auguſtæ habitis renovata & confirmata eſt eadem hæc pacificatio, & factæ ſunt exequiæ Carolo v. tanta magnificentia, quanta ante illud tempus in Germania nulli in κενοταφίῳ contigit. Er recitatur hiſtoria de legato Electoris Palatini, qui nomine ſui principis aſtitit Miſſæ, quumque nollet figere oſculum in patinam ſacram oblatam à Cardinale Auguſtano qui Miſſam celebrabat, Cardinalis iratus magna voce dixit: Si non vis benedictionem, habeas tibi maledictonem. Sed reliqui legati Sociorum Auguſtanæ, confeſſionis non ſunt ingreſſi templum.

Exequiæ Carolo v. Imp. factæ.

Anabaptiſtarum Monaſterienſium turbæ.

7. Præter Euangelicorum ſchiſmata Diabolus alia zizania diſſeminavit, Monaſterii urbe Weſtphaliæ præcipua excitando furores Anabaptiſtarum anno 1534, ex quibus ducem & anteſignanum ſeſe obtulit Johannes à Leyden ſartor Hollandus, qui rex Anabaptiſtarum ſalutatus eſt, ſibique adjunxit regni ſocium Bernhardum Cnipperdollingum, quibus ſeſe etiam aggregavit Bernhardus Rotmannus, qui Euangelium primus in illa urbe prædicaverat. Hi tranſlato in ſeſe magiſtratu templa evertunt, omneſque à ſe diſſentientes profligant, communionem rerum introducunt, πολυγαμίαν ſtatuunt, & oppugnatis vicinis urbibus regnum novum parant, & apoſtolos emittere per totum terrarum orbem cogitant. Hanc ſectam refutant Lutherus & alii pii doctores. Sed furor uſque adeo exarſit ut non niſi politica vi compeſci poſſet. Itaque obſidetur urbs ab Epiſcopo, & decernuntur ei ab ordinibus Rhenanæ provinciæ auxilia, poſteaquam jam miſſis literis ut à propoſito deſiſterent & ſeſe dederent fruſtrà eſſent moniti. Quare anno 1535 die 24 Iunii tempore nocturno urbs invaditur & occupatur, factionis principes candentibus forcipibus in foro necantur. Rex in editiorem locum productus alligatur palo, ut & ejus ſocii. Extincti cavis ferreis alligantur & ad ſummitatem turris in urbe exponuntur penſiles, & quidem rex medius, & quanta eſt hominis ſtatura ſublimius. Hiſtoriam hanc prolixiùs deſcriptam vide apud Sleidanum lib. 10. Ex hac Anabaptiſtarum fæce prodiit David Georgius, qui ſe pro Meſſia venditavit Baſileæ anno

anno 1556, & immortalem ſeſe eſſe mentitus fuerat, addita pollicitatione ſe triennio poſt mortem revicturum. Sed tertio poſt anno oſſa ejus effoſſa in cineres ſunt redacta. Eſt igitur ſumme admirandum, eſſe in Batavia qui ejus libros exoſculentur.

8. Selymo Turcarum regi defuncto ſucceſſit filius Solymannus II, quartus Orientis Imperator, qui ab anno 1520 imperavit annos 46, & miris modis regnum ſuum amplificavit. Anno 21 Belgradum ſive Albam Græcam firmiſſimum totius Ungariæ propugnaculum expugnatum occupavit. Rhodum inſulam cepit, quum Rhodii Chriſtianorum auxiliis deſtituti deditionem facere cogerentur. Hanc inſulam fratres hoſpitalarii S. Johannis per annos 214 tenuerant, ſed jam ejecti ſedem quæſiverunt in Melita expulſa inde Saracenis. Ludovicum Ungariæ regem anno 26 in prælio fudit, Budam urbem regiam diripuit, & bibliothecam pernobilem Matthiæ regis incendit. Viennam oppugnavit, & Gunſium ter decies oppugnatum deditione cepit. Tauriſium Perſiæ urbem occupavit, indeque Meſopotamiam, Aſſyriam & Babyloniam Techmaſis Perſarum regis provincias ſuæ ditionis fecit, anno 35. Venetos pacem redimere 300000 coronatorum cum duobus oppidis in Macedoniæ finibus, coëgit. Budam, Peſtum, Strigonium & Quinqueecleſias occupavit anno 40 attractus à Monacho Johannis Waywodæ tutore. Muſtapham filium imperio deſtinavit. qui immatura regnandi cupiditate incenſus Ægyptios & Perſas contra patrem incitavit. quocirca ſtrangulatus eſt à patre, qui per præconem juſſit exclamare: Unus Deus in cœlo; Ergò & unus Solymannus in terra. Ingemuit tam horrendo fratris interitu minor natu filius, quam ob cauſſam hunc quoque crudelis pater necavit. Tertium, qui metu confugerat ad Perſarum regem, retraxit & ſecuri percuſſit. Reliquus erat unus Selymus cui etiam minatus eſt niſi ſolus ſupereſſet.

9. Rex Poloniæ Sigiſmundus Albertum Marchionem Brandeburgenſem, magiſtrum ordinis Teutonici in Boruſſia primum Boruſſiæ ducem hæreditarium creavit, anno 1525. Deceſſit ex hac vita anno 1548, eique ſucceſſit filius Sigiſmundus Auguſtus, qui regnavit annos 24. Duas ſorores Ferdinandi Romanorum regis filias, & inter has

mediam

mediam Lituanam ex Radevilorum domo uxores duxit. Pacem quantum fieri potuit coluit tum domi tum cum vicinis ſuis. Bellum ipſi fuit cum archiepiſcopo Rigenſi & Moſcovitarum duce.

10. In Ungaria regnavit Ludovicus Vladislai filius, qui quum vix biennis eſſet coronatus eſt, & in regnum collocatus anno ætatis decimo. Uxorem habuit Mariam Caroli Imp. & Ferdinandi ſororem; contraque Ferdinandus Ludovici ſororem. Sub hoc Ludovico fata urgebant Vngariam propter varia vitia & epiſcoporum inauditum faſtum. Proceribus regni æmulatione & avaritia inter ſe certantibus amittebatur Alba Græca, Sclavonia, Croatia & Vngariæ pars magna. Anno 1526 Solymannus vi & impreſſione una Vngariam in ſuam poteſtatem redigere cogitabat, miſſo duce Balybejo, qui multa populabatur. Ludovicus auxilio ab imperio fruſtrà petito conſcriptis ex Germania & Bohemia fermè 25000 virorum Turcis ſeſe opponit. Præficit ſuis copiis Tomoræum Monachum Franciſcanum & archiepiſcopum Colocenſem, hominem vanum & imperitum. Ad pugnam exitur, rex in primam aciem collocatur, fit prælium atrox, Tomoræo contra omnium conſilium ſuadente. Turcorum agminibus circumfunduntur Chriſtiani, ut totus illorum equitatus primo conflictu concideretur, & ipſe Tomoræus periret, rex verò in amnem ignobilem incidens & in luto hærens miſerrimè ſuffocaretur. Ludovico hoc modo extincto Ferdinandus Bohemiæ rex frater Caroli v. Imp. regnum ſibi deberi pacto contendebat, ſed adverſarium habuit Johannem Scepuſium Transſylvaniæ Waywodam. Quo quidem ex diſſidio bellum fuit exortum Germanis ac finitimis populis funeſtum. Johannes enim in Poloniam fugit, & ſuaſu Hieronymi à Laſco tutelæ Solymanni ſeſe commendat. Solymannus Iohannem renunciat regem Vngariæ, eique Budam tradit tanquam beneficiario & clienti, quam ad mortem uſque retinuit. Mortuus eſt Johannes anno 1540, relicto infante Iohanne ex Iſabella Sigiſmundi Poloniæ regis filia. Hunc infantem ut ad ſe in caſtra mittatur poſtulat Turca, quod ubi factum eſt, detinet Turca infantem principem donec Buda tradatur. Ita ergò urbe & arce potitur Turca. Mater vero cum filiolo ſuo à Turcis comitata in Transſylvaniam abit. Anno 1542 Ioachimus

mus Brandeburgicus imperii nomine Peſtum obſidet, in cujus caſtris Mauritius Saxoniæ dux ſponte ſua militavit. Urbs ſemel oppugnata eſt, ſed fruſtra, amiſſis fermè 400 hominibus, & quum lues peſtilentialis quotidie multos abſumeret, re infecta diſceſſum eſt. Rediit in Ungariam Solymannus anno 1543, & multa oppida ac caſtra occupat, quæ Ferdinandus anno 1549 duce Nicolao Comite à Salinis recuperavit. Graviter mulctavit Boëmos ob fedus cum Johanne Friderico Saxone contra Carolum Imp. ictum, & Pragenſem Conſulem ſecuri percuſſit. Agriam arcem Ungariæ munitiſſimam ſui juris fecit, & alia plura oppida duce Nicolao Comite à Salinis expugnavit. Anno 1553 Alybaſſa Zigetum obſidet, &, fruſtra pacem petente Ferdinando, oppugnat & capit, Chriſtianis in arcem ſecedentibus, ubi ab hoſtibus circumfuſi admirabili fortitudine illorum conatus infringunt, adeò ut Turcæ obſidionem ſolvere cogerentur. Deinde pax inter Turcam & Ferdinandum componitur. Transſylvania vero à Ferdinando anno 1558 deficit & gubernationi filii Iohannis Waywodæ ſeſe ſubmittit.

11. De rebus geſtis Franciſci I Galliæ regis ſupra dictum eſt. Ejus ſtudium ergà literas & literatos commendat Sleidanus lib. 19. fol. 573. Quum regnaſſet annos 32, obiit anno 1547, & ſucceſſorem reliquit filium Henricum II annorum 28 juvenem, qui regnavit annos 12. Ejus inauguratio deſcribitur à Sleidano lib. 19. fol. 588. Fedus cum ipſo fecerunt Mauritius Saxoniæ Elector & Albertus Marchio Brandeburg. vindicandæ libertatis Germaniæ gratia. Mirum pleriſque viſum fuit regem in tanta Cæſaris fortuna ac ſplendore amicitiam ipſi renunciare. Sed rex, quod Cæſar non poſſe diu vivere putaretur, magno rem animo fuit aggreſſus anno 1551. Contra fidem datam per Lotharingiam egreſſus Metim imperialem urbem occupat, anno 1552. Literas dedit ad Concilium Tridentinum, in quibus ſignificavit, ob graviſſimos bellorum motus ſibi non eſſe integrum ſuæ ditionis epiſcopos mittere; deinde ſe concilium hoc non habere pro publico ſeu generali, ſed magis pro conventu quodam privato, qui non reipublicæ ſed privatæ utilitatis cauſſa ſit inſtitutus. Cum Carolo Imp. & Philippo ejus filio bellum geſſit in annum uſque 1559, quo compoſitum fuit & per matrimonium compoſitio illa confirmata.

mata. Nam Henricus rex ſororem ſuam Eliſabetham Philippo Hiſpaniarum regi uxorem dedit, ubi nuptiæ Henrico infauſtæ celebratæ ſunt. Quum enim Mongomerium licet renuentem ad haſtiludium provocaſſet, haſtæ fragmento per galeam in cranium adacto extinctus eſt.

12. Angliæ rex Henricus VIII in fidei pontificiæ aſſertionem anno 1521 librum edidit adverſus Lutherum, & præcipuè impugnavit librum de captivitate Babylonica. Hunc librum quum Leo decimus, Papa, in Cardinalium ſuorum cœtu perlegiſſet, regem ipſum poſteroſque ad perpetuam hujus inſtituti memoriam fidei defenſoris titulo inſignivit. Deinde anno 24 Clemens VII Papa honoris cauſſa regem Henricum aurea roſa donavit. Uxorem habebat hic Henricus VIII Catharinam Ferdinandi Hiſpaniæ regis filiam, Caroli V. Cæſaris materteram; cum qua annos amplius viginti in conjugio vixerat. Per hanc maxima rerum immutatio per Angliam facta eſt, ex quo videmus quam graviter Deus inceſta conjugia puniat. Res ita habet. Henricus VII Angliæ rex duos habuit filios, Arturum & Henricum. Arturus in matrimonium duxit hanc Catharinam, ſed mortuus nullam reliquit ſobolem. Henricus pater, cui neceſſitudo cum Hiſpanis admodum placuit, Iulii II pontificis permiſſu Catharinam alteri filio tradi curat, quem deinde regni ſucceſſorem habuit. Henricus igitur ejus nominis VIII quum à morte parentis eam duxiſſet, poſt complures annos in regno jam ſatis cōfirmatus epiſcopis aliquot animi ſui ſcrupulum proponit, & in deliberationem adducit, an matrimonium cum fratris uxore ſit legitimum, & multos menſes à congreſſum uxoris abſtinet. Clemens Papa conſultus quo ſe vertat neſcit. Interim rex miſſis internunciis per Galliam, Italiam & Germaniam Theologorum ſententias exquirit. Cæterùm erat in gynæceo reginæ virgo quædam eximia pulchritudine, Anna Bolenia, quam rex adamare cœpit, nec obſcurè ſignificaviſſe illam ſibi expetere conjugem. Repudiata igitur Catharina Annam ducit. Hoc divortium quum improbaſſet Pontifex, adverſus eum ſummum odium concipit rex Henricus, & decretum facit quo Pontifici primatum per ſuum regnum abdicat, & ſe Eccleſiæ caput proximum à Chriſto pronunciat, tum etiam annuum nummum Petri Ro-

tri Romani Pontificis quæſtori dari ſolitum detrahit. Qui contra ſecundas haſce nuptias locuti ſunt, graviſſimo periculo ſeſe expoſuerunt. Eliſabetha Barthonia, monacha, de rege multa ſiniſtrè vaticinata, cum aliquot ſacrarum literarum profeſſoribus Londini laquei ſupplicio necatur. Thomas Morus regni Cancellarius & Iohannes Fiſcherus Roffenſis epiſcopus ſecuri percutiuntur. Catharina repudiata non ſine veneni ſuſpicione moritur. Anno 1536 Anna Bolenia adulterii damnata una cum Georgio fratre capite plectitur, & poſtridie uxorem tertiam Joannam Semeriam ducit, quæ anno 1537 enixa filium Eduardum duodecimo poſt die moritur. Poſt hanc duxit quartam uxorem Annam Cliveníium principis ſororem anno 1539, quam poſt aliquot menſes repudiavit, & Catharinam Havardam quinto matrimonio ſibi jungit anno 1540, quæ biennio poſt adulterii cum Durantio & Culperio inſimulata capite eſt plexa. Sexto matrimonio rex ſibi copulat Catharinam Pariam. Hæc ἀταξία graviſſimos in regno tumultus excitavit, qui tamen compoſiti ſunt. Moritur rex Henricus anno 1547 ardentiſſima febri correptus, & ſucceſſorem habuit Eduardum VI ex Iohanna Semeria filium γαστρ εύτμητον, qui anno 1548 religionem antiquam profligavit, miſſam abrogavit, & puram Euangelii doctrinam recepit. A teneris annis optimè formatus & inſtitutus ad pietatem atque literas non latinam modò ſed græcam & Gallicam quoque linguam noverat, & Euangelii doctrinam vehementer amabat, & doctis omnibus hoſpitium dabat, dignus certè ſi Deo viſum fuiſſet longiore vita. Obiit anno 1553 adoleſcens 16 annorum non ſine veneni ſuſpicione. Sequutus eſt ſtatus triſtiſſimus. Nã Eduardus phthiſi invaleſcente ſolicitus de ſtatu religionis poſt mortem noluit regnum deferri ad Mariam ex patre ſororem (erat hæc filia Henrici VIII ex Catharina prima conjuge) quod eſſet pontificiæ religioni addicta. Ideoque communicato cum familiaribus conſilio ſubſtituit Johannam Suffoltziam, Henrici regis proneptem è ſorore, quæ extincto rege ſolenniter pronunciata eſt regina. Tulit hoc indigniſſimè populus & omnis nobilitas nõ tam ſtudio Mariæ quàm Northumbrii Ducis odio, cujus nurus erat Iohanna. Quum igitur magnus eſſet populi ad Mariam confluxus, mutatur procerum voluntas, &

Maria eligitur regina, Iohanna verò Suffoltzia cuſtodiæ data capite plectitur. Cœpit igitur Maria regnare anno 1553, & regnavit annos 5, crudeliſſima in Euangelicæ doctrinæ profeſſores. Nam pontificiam religionem reſtituit, unde exulum & martyrum magnæ catervæ extitere, quas ſua incitatione non parùm auxit Polus Cardinalis ob eam cauſſam à Pontifice in Angliam miſſus. Hanc Mariam uxorem duxit Philippus Hiſpaniæ rex Caroli v. Imp. filius, & una cum regina etiam regno Angliæ invitis regni proceribus potitus eſt anno 1554. Soror verò Mariæ Eliſabetha in cuſtodiam eſt tradita, literis exculta puella, quod anteactæ ſeditionis conſcia putaretur. Hinc horrenda perſequutio Euangelicorum in Anglia exorta eſt, alii aliis ſuppliciis necati, in cuſtodias nonnulli dati, quidam extincti.. Multi relicta patria in Germaniam ſe contulerunt. Obiit Maria anno 1558, quo eodem anno obierunt Carolus v. Imp. & hujus ſoror Maria regina Vngariæ in Hiſpania. Reginaldus Polus Cardinalis è vita deceſſit hora 16 poſt Mariæ Anglicanæ mortem. Succeſſit in Anglia Eliſabetha Mariæ ſoror ex Anna Bolenia nata patre Henrico VIII, virgo 25 annorum, quæ anno 1558 ſapienter, feliciter & piè regnare cœpit & regnavit annos 45. Paulò ante mortem Iacobum VI Scotiæ regem ſucceſſorem ſuum deſignavit anno 1603.

13. In Hiſpania Philippus Caroli v. Imp. ex Iſabella Emanuelis Portugalliæ regis filia filius à patre adhuc vivo rex Hiſpaniæ declaratur anno Chriſti 1543, ætatis 16. Uxorem duxit Mariam Iohannis Luſitaniæ regis filiam, ex qua anno 1545 ſuſcepit filium Carolũ, quem pater veneno ſuſtolit anno 68. vide Bucholtz. Ingreſſus eſt Bruxellum urbem Brabantiæ à patre ex Hiſpaniis evocatus, & in ejus fidem adiguntur ditiones inferioris Germaniæ anno 1549. Uxorem deinde duxit Mariam Anglicanam, ut modò diximus. Gallos ad S. Quintinum in ipſis regni ſui auſpiciis ductum ſuorum virtute memorabili prælio ſuperavit, anno 1557.

14. In Germania mira ruſticorum ſeditio orta eſt. Nam anno 1524 menſe Novembri cœperunt à ſuo domino Comite Lupfio Suevo diffidere homines ruſticani propter onera quibus ſe nimium gravari querebantur; idem & alii deinde faciebant vicini in ſuum quiſque magiſtratum.

giſtratum. Quamvis autem controverſias aliquot tum dirimeret Imperii Senatus, hic tamen æſtus non conquievit, ſed in aciem prodierunt ruſtici, & quum nullas admittere vellent inducias, ad bellum res devenit, in quo ruſtici multa crudeliter egerunt, ac victi tandem ſcribuntur interiiſſe circiter 50000. vide Sleidanum ſub finem libri 4. Longe autem ſparſum eſt hoc incendium, ut in Turingiam etiam & Franconiam penetrarit. Prodiit enim Thomas Munzerus Stolbergenſis & concionator Alſtetenſis, qui multa de enthuſiaſtico ſpiritu gloriabatur, & tam Lutheri quàm pontificis Romani doctrinam rejiciebat, & hoc maximè urgebat, patefacere Deum per ſomnia voluntatem ſuam, & à Deo ſibi mandatum eſſe dicebat, ut ſublatis impiis principibus ac magiſtratibus novos conſtitueret. Quumque ſeditioſè concionari cœpiſſet, à Friderico Saxone ejectus fuit è finibus, & Mulhuſium ſeſe contulit Turingiæ oppidum, ubi docendi munus eſt conſequutus, anno 1525, & quia ſenatui minus erat acceptus, effecit ut tumultuante plebe novus ibi crearetur magiſtratus, & monachi ejicerentur. Agebar jam Muncerus & eccleſiaſten & Senatorem, bonorum communionem præcipiebat, & quum jam per Sueviam atque Franconiam plebeii homines eſſent in armis & multa caſtella diripuiſſent, cœpit & ipſe manum admoliri, & maximam hominum multitudinem ex agris ad ſe perduxit opinione prædæ ac melioris fortunæ. Socium nactus eſt hominem inſignis audaciæ Phiferum, qui moræ impatiens agrum Isfeldium & populabatur & profligata nobilitate magnam excitavit in vulgo alacritatem. Muncerus interim Mulhuſio profectus cum 300 conjungit ſeſe Francuſianis. Dum hæc geruntur, Albertus Comes Mansfeldicus ad ducentos interficit, & vicini principes, ut Saxo, Landgravius & Brunſwicenſis equitatum conſcribunt 1500, & peditatum non magnum. Pergit Muncerus ſuos hortari ad conſtantiam. Fit congreſſus, & tormentis primum res agitur. Ibi verò miſeri homines velut attoniti ac mente capti neque ſe defendebant neque fuga ſalutem petebant, & cantabant hymnum eccleſiaſticum: *Nuhn bitten wir den heiligen Gheiſt.* Cæduntur ruſtici, & Muncerus capite plectitur, quod haſtæ affixum mediis in campis collocatur. Plura vide apud Sleidanum ſub initium libri 5. Ex hoc malo quaſi ſup-

 pullu-

pullulavit Monaſterienſium Anabaptiſtarum motus, de quo ſupra.

15. Ferdinandus Magellanus Luſitanus auſpiciis Caroli Imp. ab Oriente verſus Occidentem via compendioſa in Inſulas Moluccas navigaturus fretum quod de ſuo nomine Magellanicum appellavit menſe Septembri anni 1520 Herculeo conatu aperuit, & eodem hoc anno Ferdinandus Corteſius urbem Mexico omnium Novi orbis urbium reginam occupavit, atque ita Novæ Hiſpaniæ imperium in Novo orbe fundavit, conſtituit & confirmavit.

16. Comitia quæ Carolus v. Imp. in imperio habuit ſunt. 1. Wormatienſe anno 1521. 2. Spirenſe anno 1529. 3. Auguſtanum anno 1530. 4. Francofurtenſe anno 1539. 5. Haganoënſe anno 1540. 6. Ratisbonenſe anno 1541. 7. Spirenſe anno 1544. &c. Inter hæc celeberrimum fuit Auguſtanum.

FERDINANDUS.

Ferdinandus filius fuit Philippi I Hiſpaniarum regis frater germanus Caroli v. Imp. Rex Vngariæ fuit declaratus apud Albam Græcam anno 1527 die 28 Novemb. quum ejuſdem anni menſe Febr. Pragæ coronatus eſſet rex Bohemiæ, & ipſi natus filius Maximilianus die 1. Auguſti. Deinde anno 1530 menſe Ianuario Coloniæ Romanorum rex eſt renunciatus. Imperii habenas cum conſenſu procerum Imperii accepit à fratre Carolo, & cœpit imperare anno 1558, imperavitque annos fermè 7. Imperium ut & regna æquitate, clementia, moderatione & conſilio in pace commoda & tranquilla gubernavit. Quum in Comitiis Auguſtanis anno 1530 Witebergicum ducatum à Suevico fœdere donatum accepiſſet, & dux Vlricus exul auxilio Philippi Haſſiæ Landgravii ducatum illum armis occupaſſet, intercedentibus Saxoniæ ducibus Ferdinandus de jure ſuo conceſſit, & utile dominium Vlrico tribuit, ſibi verò directum retinuit. Fidei ſemel datæ obſervantiſſimus fuit. Conventum ordinum Imperii habuit Auguſtæ anno 1559, ubi pax religionis ſancita eſt, & Carolo v. facta ſunt exequiæ. Deinde anno 1561 conventus celebratus eſt Naumburgi ad Salam in Thuringia, ubi principes Pontifici Romano invitanti

tanti eos ad Concilium Tridentinum reſponderunt, ſe quod concilium non eſſet legitimum, venire non poſſe: ſed coram Imperatore Ferdinando omnibus modis ſuã ſubmiſſionem ac fidem literis conteſtati ſunt. Paulò ante mortem accepit diploma Pontificium de poteſtate utriuſque ſpeciei in ſacrã cœna laicis exhibendæ, quod Pius IV Pontifex ad archiepiſcopum Salisburgenſem anno 64 miſerat. Hinc ſumma lætitia fuit affectus Imperator, & juſſit ſacram σύναξιν Viennæ ita adminiſtrari. Tabe catarrhali conſumptus obiit Viennæ anno 1564, princeps doctus, literarum peritus, literatorum fautor, mitis, affabilis, temperans & pacificus, & Maximilianum filium deſignatum jam antè Imperatorem ſucceſſorem in Imperio reliquit. Uxorem habuit Annam Ludovici regis Vngariæ filiam, ex qua ſuſcepit três filios, Maximilianum, Ferdinandum & Carolum, & plures filias. Uxor in partu filii anno 1547 extincta eſt.

Synchroniſmus.

1. Romæ pontifices fuerunt, Paulus IV & Pius IV. Paulus Ferdinandum electum Imperatorem confirmare noluit, quod Auguſtanæ confeſſionis ſocus & eccleſiis pacem conceſſiſſet. Pius IV ab anno Chriſti 1560 ſedit annos 4, & quum Archiepiſcopo Salisburgenſi poteſtatem dediſſet in Bavaria & Auſtria laicis utramque ſpeciem Euchariſtiæ permittendi, certis tamen conditionibus; autor deinde fuit Hiſpanicæ inquiſitionis per Belgium, ut Concilii Tridentini exſequutio fieret.

2. Concilium Tridentinum finitum eſt anno Chriſti 1563; à cujus prima ſeſſione ad ultimam uſque effluxerunt anni 18. Duravit tamen annos 5, nempe duos ſub Paulo III, unum ſub Julio III, & biennium ſub Pio IV.

3. Colloquium Poſſiacum in Gallia juſſu Caroli IX regis inter Euangelicos & Pontificios inſtitutum eſt. Collocutores fuerunt Cardinalis Lotharingiæ & Theodorus Beza. Prolixè deſcribitur à continuatore Sleidani in anno 1561. Fuit ſermo de Eccleſia & Sacramentis. Inchoatum eſt die 9 Septemb. & finitum die 25 Novembris anni ut ſupra dictum.

4. In Polonia regnum tenet Sigiſmundus Auguſtus, cui diſſenſio inteſtina inter Ordinis magiſtrum & archie-

piſcopum Rigenſem juſta arma induit. Captum in arce Kockenhuſia archiepiſcum liberavit & in integrum reſtituit. Pacata hoc modo Livonia, aliud exoritur malum. Moſcovitæ enim Livoniam ingreſſi Nervam & Derbatum occuparunt, horrendamque crudelitatem exercuerunt in omnes ætates & ſexus ſæviendo. Livoni in tantas anguſtias adducti operâ Sigiſmundo petunt & impetrant. Liberata eſt tandem Livonia & regi Poloniæ reſtituta.

5. Ungariæ & Bohemiæ rex declaratur Maximilianus Ferdinandi filius anno 1562.

6. Henrico II in Galliæ regno ſuccedit filius Franciſcus II. qui altero anno poſt, anno ſcilicet Chriſti 1560 ex cerebri apoſtemate mortuus eſt. Hoc regnante Euangelici per Galliam appellati fuerunt Hugonotti à S. Hugone; ad cujus portam apud Aurelianos primùm ſuam religionem exercuerunt; alii aliter hoc nomen interpretantur. Succeſſit Franciſco II frater Carolus ex anno ætatis undecimo, eique vicarius additur rex Navarræus, gubernatrix verò regni mater aſſignata eſt. Cœpit regnare anno 1561, & regnavit annos 13. Poteſtatem Euangelicis fecit extra mœnia urbium conveniendi ſuamque religionem exercendi, donec per regem aliud ſtatueretur. Anno 1562 bellum civile ob religionem exarſit ducibus Guiſio & Condæo, quorum ille Pontificiam, hic Euangelicam doctrinam tuebatur. A Franciſci Guiſii partibus ſtetit Antonius Borbonius rex Navarræus, qui à reformatis ad Pontificios defectionem fecerat, & odiſſe cœperat fratrem Ludovicum Borbonium principem Condæum, reliquoſque reformatos ipſi adhærentes, ut Caſparum Colignium Amiralium & alios. In obſidione Rotomagenſi rex Navarræus frater Condæi globo tormentario ictus occubuit menſe Novemb. & poſtea menſe Decemb. in prælio ad Druidum Normanniæ urbem Condæus equo collapſo in poteſtatem Guiſianorum venit. Deinde anno 1563 ipſe Guiſius dum Aurelias obſidet, à quodam Iohanne Poltrottò tribus ſclopeti glandibus à tergo trajectus inter magnos cruciatus exſpiravit. Poltrottus quatuor equis diſcerptus eſt.

7. Eliſabetha Angliæ regina pontificiam religionem abolet & Euangelicam introducit anno Chriſti 1559, & in exilium propter Euangelium ejectis liberam ad ſuos

redeundi facultatem concedit. Hæc regina rebus Angliæ ita præfuit, ut Euangelium conſtanter defenderit; & regnum opibus, ipſum verò mundum rerum geſtarum magnitudine compleverit.

8. Philippus II Hiſpaniæ rex Gandavi Margaretæ Parmenſi univerſam adminiſtrationem totius Belgii committit anno 1559, indeque in Seelandiam deſcendit. Menſe Septembri in Africani belli curam intentus quum facto naufragio ingentis precii ſupellectilem amiſiſſet, & ipſe vix incolumis evaſiſſet, in Hiſpaniam reverſus totum ſeſe ad extirpandos Euangelicos convertit, & ex inquiſitione horrendæ perſequutionis autor extitit, in qua plurimi martyrium obierunt. vide Bucholtz. in anno 1559.

MAXIMILIANUS II.

Fuit filius Ferdinandi Imp. ex Anna ſorore Ludovici Vngariæ regis, natus anno Chriſti 1527; quo eodem anno Carolo v. Imp. patruo natus eſt filius Philippus II Hiſpaniæ rex. Renunciatus eſt Romanorum rex Francofurti anno 1562, & eodem anno rex Boëmiæ Pragæ coronatus eſt, poſtea anno 63 Vngariæ rex eſt declaratus. Cœpit imperare anno 1564, & imperavit annos 12. Princeps laudatiſſimus, pietatis, pacis & æquitatis ſtudioſiſſimus, in cujus ore & pectore frequens fuit hoc ſymbolum: *Dominus providebit*. Propter religionem tot opinionibus ac ſectis laceratam ac diſtractam ex animo dolebat, interim erga Euangelicos æquus, idque ob hanc rationem quod non ſolum iniquum ſed etiam impium judicaret conſcientiis imperare, quod hoc nihil eſſet aliud quàm cœli arcem invadere. Et ſanè ipſo facto hoc comprobavit. Nam Paſſavienſem pacificationem tutatus eſt, & Auſtriacæ nobilitati Auguſtanæ confeſſionis doctrinam anno 1568 permiſit. Injuriarum fuit obliviosus, ἀμνησίκακος, adulationum & calumniarum impatiens, in cibo & potu temperantiſſimus, & à luxu in veſtitu alieniſſimus. Duo ipſi fuerunt bella, alterum Vngaricum adverſus Solymannum Turcam, in quo amiſit Zigetum & Iuliam; ſed Iaurinum, Comora & Vſprinum è faucibus Solymanni erepta ſunt. Alterum bellum fuit Gothanum, cujus hæc fuit occaſio: Alberto

Brandeburgico ſuperioribus annis Epiſcopis per Germaniam bellum facienti (ut videre eſt apud Sleidanum lib. 24 & 25) militabat Guilielmus à Grumbach nobilis Franco, qui ob hanc cauſſam ab Epiſcopo Herbipolenſi ſeu Wurtzburgico proſcriptus boniſque ſuis ſpoliatus, quum necis in Melchiore occiſo perpetratæ ſuſpectus haberetur, nec ſummorum aliquot principum interceſſione bona ſua recuperare poſſet & jam diu vagabundus Germaniam perambulaſſet, de ultione in Herbipolenſem epiſcopum & totum clerum exercenda cogitare cœpit anno 1563, ut quod precibus non poſſet armis acquireret & obtineret. Itaque conſcriptis aliquot millibus equitum & peditum ſumma celeritate Wurtzburgum contendit, & noctu magno impetu in urbem irruit, civibuſque ſedatis clerum invadit. In hoc tumultu Epiſcopus Fridericus Wirsbergius ad Noricos confugit. Grumbachius verò multis comminationibus clericos eo adigit ut in omnia ejus poſtulata conſentirent, & bona paterna ipſi reſtituerent, memoriam verò cædis in Zobelio commiſſæ prorſus abolerent, & ſi forſan Cæſarea Majeſtas hanc tranſactionem irritam eſſe velit, totus clerus coram Cæſare ipſum defenderet. Hiſce ita peractis Grumbachius dimiſſis copiis in arcem ſuam Hallingenſem ſe rurſum contulit, in qua tamen ſolido ac diuturno gaudio frui ſci non potuit. Nam Ferdinandus Imp. violentam hanc injuriam ad totum Imperium ſpectare ratus ſuam addidit autoritatem, nobilitate & clero Herbipolenſi juramento ſolutis omnia acta reſcidit, & Grumbachium cum omnibus ſuis complicibus proſcribit, proſcriptoſque per imperium pronunciat. Proſcriptum Grumbachium Johannes Fridericus Dux Saxoniæ, Johannis Friderici Electoris filius, in patrocinium ac tutelam ſuam recipit, eique inter conſiliarios honeſtum locum tribuit, & conſiliis Grumbachii inductus ſpem Electoralis dignitatis recuperandæ non levem concipit. Tenebat Johannes Fridericus ex paterna hæreditate Gotham & Turingiæ partem. Quum autem Maximilianus Imp. prima comitia celebraret Auguſtæ anno 1566, inter alia quæ ad Turcicum bellum ſpectabant, conſtitutum fuit, ut qui ob perpetratum non ita pridem Herbipoli facinus proſcripti eſſent, ad meritum ſupplicium traherentur. Mandatur hoc negotium Auguſto Electori Saxoniæ, qui an-

no 1567 copiis ad expugnandam Gotham eductis omnes Iohannis Friderici miniſtros ac ſubditos fidelitatis juramento liberatos ad Cæſaream majeſtatem redire juſſit, ſed ſoli cives Gothani & arcis Grimmenſteinianæ, quæ urbi erat contigua, præſidiarii ſpretis Auguſti Electoris adhortationibus in officio ſui principis conſtanter perſeverarunt, idque in ſuum exitium. Arx enim tanta vehementia ab Auguſti milite concuſſa eſt, ut paucorum menſium intervallo tam urbis quàm arcis deditio fieret. Iohannes Fridericus captivus ad Cæſarem Neoſtadium Auſtriæ eſt traductus, ibique in vincula conjectus, proſcripti verò ad ſupplicium rapti & arx Grimmenſtein ſolo æquata. Atque hæc de bello Gothano. Prima Comitia Maximilianus habuit Auguſtæ anno 1566, in quibus ad bellum Turcicum gerendum ab ordinibus Imperii ſumptus ſunt decreti, & ſic expeditio in Vngariam eſt ſuſcepta. In his Comitiis Fridericus III Pius, Elector Palatinus inter proceres veritati teſtimonium perhibuit in controverſo articulo de S. Cœna, Bibliorum codicem in Senatum portante Iohanne Caſimiro filio. Altera comitia habuit Spiræ anno 1570, quorum acta breviter recenſet continuator Sleidani lib. 10. Poſtremum conventum celebravit Ratisbonæ anno 1576, ubi inter præclaros conatus piè & beatè obiit 12 die Octobris, & ſucceſſorem reliquit in Imperio filium Rodolphum II, qui ab anno Chriſti 1576 imperio præfuit per annos 36, nempe uſque ad annum 1612. Vxorem habuit Maximilianus Mariam Caroli V. Imp. filiam. Fuit ergo hæc Maria Cæſaris filia, nurus, uxor & mater. Filia Caroli V, nurus Ferdinandi, uxor Maximiliani, mater Rodolphi. Suſcepit Maximilianus ex hac ſua uxore quinque filios: Rodolphum Imper., Maximilianum Teutonici ordinis magiſtrum, Erneſtum Vngariæ proregem, Matthiam Vngariæ & Bohemiæ regem, qui deinde Rodolpho in Imperio ſucceſſit, & Albertum Belgii Proregem. Filias duas nuptum dedit duobus potentiſſimis regibus, Annam Philippo II regi Hiſpaniarum, Eliſabetham verò Carolo IX Galliarum regi anno 1570.

Philippus

Philippus I Hiſp. rex.

Carolus v. Imp. — Ferdinandus Imp.

Philippus II Hiſp. rex. — Maria —— Maximilianus II. Imp.

Rodolphus II Imp. — Matthias Imp.

Synchroniſmus.

1. Romæ Pontifices fuerunt, Pius v & Gregorius XIII. Pius v. ab anno Chriſti 1566 ſedit annos 6. Fuit Dominicanus & Alexandrinus, Catechiſmum Romanum, Breviarum & Miſſale ex decreto Concilii Tridentini edidit. Gregorius XIII ab anno 1572 ſedit annos 13, cujus amor & benevolentia in Germanos valde commendatur, quibus Romæ collegium magnis impenſis paravit, & annuis proventibus ad 10000 coronatorum auxit. Autor eſt novi Calendarii, quod ab ipſius nomine Gregorianum dicitur & publicatum eſt anno 1582. In hoc Calendario decem dies inter diem 14 & 15 octobris ex veteri Calendario exemit, fieri ſic poſſe exiſtimans ut æquinoctia & ſolſtitia ad eas ſedes redeant quas tempore Niceni Concilii tenuerunt.

2. Solymannus II, quartus Imperator Orientis, moritur in caſtris ad Zigetum in Ungaria, quod licèt fortiſſimè defenderetur à Nicolao Comite Serinio, tamen decima quarta oppugnatione expugnatum eſt, ipſo comite Serinio interempto, cujus caput à Turcis amputatum miſſum eſt ad Maximilianum Imp. Obiit Solymannus ante expugnationem Zigeti, & ſucceſſorem habuit filium Selymum, qui imperare cœpit anno 1566, & imperavit annos 8. Venetis Cyprum eripuit anno 1571, capta urbe Famaguſta, quæ olim Salamis eſt dicta. Marcus Anto-

Antonius Bragadinus urbis præfectus juſſu Muſtaphæ Baſſæ per ſummum ſcelus violata fide vivus excoriatus eſt. Eodem hoc anno victus eſt Selymus à claſſe Hiſpanica & Veneta ad ſinum Corinthiacum duce Johanne de Auſtria, ubi 13000 Chriſtianorum captivorum liberata ſunt. Obiit Selymus anno 1574, cui ſucceſſit filius Amurathes III, homo mollis & voluptatibus deditus, qui imperium pro more gentis quinque fratrum cæde auſpicatus eſt. Regnum Tunetanum cepit & Goletam ſolo æquavit. Hiſpanis ſpacio 36 dierum ex Africa ejectis. Cum Perſis quorum dux fuit Hodabendes acre bellum geſſit per duces ſuos. Imperavit annos 21.

3. Poloniæ rex Sigiſmundus Auguſtus quum à Moſcovita nullas inducias impetraret, prælio cum eo decertat & virtute Nicolai Razivili ad Ulium oppidum Moſcos profligat & Livonia ejicit. Hoc modo Livonia poteſtati Sigiſmundi regis Poloniæ ſeſe ſubjecit. Fuit hic Sigiſmundus ultimus ex familia Jagellonica. Obiit anno 1572. Sequenti verò anno rex Poloniæ proclamatus eſt Henricus Valeſius dux Andius ſeu Andegavenſis, Caroli IX Galliarum regis frater, & Cracoviæ coronatus, ſed poſt menſes tres & dies 26 in Galliam à matre revocatus clam nocte intempeſta peregrino habitu duobus Gallis comitatus incitatiſſimo equorum curſu Cracovia evaſit, & ex Polonia diſcedens ad Maximilianum Imp. Viennam, inde Venetias & tandem in Galliam redit, ubi rex deſignatus Carolo fratri mortuo ſucceſſit. Poloni fruſtra repetentes ſuum regem ad alium eligendum accedunt, & alii quidem Maximilianum Imp. alii verò Stephanum Transſylvaniæ principem ex nobili Bathoreorum de Somlio familia Ungarica. Obtinuit Stephanus, qui cœpit regnare anno 1575, & regnavit annos 10. Commendantur ejus virtutes, ſapientia, fortitudo, juſtitia & gravitas. Fuit Jeſuitarum eximius fautor.

4. Ungariæ rex coronatus eſt Rodolphus Maximiliani Imp. filius primogenitus anno 1572 & anno 1576 mortuo patri in regno ſuccedit.

5. In Gallia Ludovicus princeps Condæus captus contra fidem datam globulo ad occiput trajectus eſt à Monteſquio Ducis Andegavenſis excubitorum præfecto qui ipſum à tergo adortus erat. Exorta eſt deinde anno 1572 Lutetiæ miſerabilis & horrenda laniena per occaſio-

occaſionem nuptiarum Henrici Borbonii regis Navarræi, & Margarethæ Valeſiæ Caroli IX Galliarum regis ſororis, in perniciem & cædem Euangelicorum inſtitutarum. Vocatur ad has nuptias Amiralius Caſpar Colignius Caſtilioni dominus cum genero & multis proceribus regni reformatam religionem profitentibus. Inſidiæ parantur. Nam Amiralius quum nihil hoſtile metueret interdiu vulneratus noctu in lecto trucidatur cum ſuis, & multis vulneribus confectus per feneſtram in vici pavimentum projicitur. Caput à trunco abſciſſum & aromatibus conditum Romam eſt miſſum ut Papæ & Cardinalibus ludibrio eſſet, reliquum corpus ad damnatorum furcas ſuſpenſum eſt. Duravit laniena hæc ad complures dies in urbe, ſed primo triduo acerrima fuit, & ſupra 10000 hominum ſuſtulit, unde copia ſanguinis tanta emanavit, ut per urbem inſtar rivorum difflueret. Ad eundem modum ſævitum eſt per omnes regni provincias & agros. Nec priùs furens turba conquievit quàm regis edicto coërceretur. Poſt obitum Caroli IX Galliarum regis anno 1574 è Polonia vocatus in regno ſuccedit frater Henricus III Valeſius, & anno 1575 menſe Februario ſolenni pompa Remis rex Galliæ coronatur & ungitur, deinde menſe Martio matrimonio ſibi jungit Claudiam Ludovicam Nicolai Comitis Vademontii Lotharingici filiam. Cœpit igitur hic Henricus regnare anno Chriſti 1574, & regnavit annos 15. Permiſit reformatis libertatem exercitii religionis dummodò pacatè & modeſtè vivant, & à Lutetia aliquot milliaribus abſint. Quum verò anno 1576 novum fedus pangeretur inter Condæum & Johannem Caſimirum ducem Palatinum, & ad hos accederet Franciſcus Alenconius dux Andegavenſis, regis Galliæ frater, factum eſt ut Henricus rex Navarræ poſtularet à rege liberum exercitium reformatæ religionis per univerſum regnum. Fit tranſactio ad votum Navarræi, in qua tamen una Lutetia excipitur; ſed quum tranſactio hæc pontificiis eſſet permoleſta, ſtabilis eſſe non potuit, ſed πολεμοποιὸς potius extitit. Nam occaſionem præbuit pontificiis novi federis (vocabant fedus ſanctum) ſanciendi, in quo devovebant ſe, uxores, liberos & facultates ſuas pro religionis Catholicæ defenſione. Hæc res præbuit Euangelicis cauſſam, ut novas de injuſtis pontificiorum conatibus querelas ad regem

gem adferrent. Agunt igitur & laborant in hoc negotio Caſimirus, Condæus & Wilhelmus Haſſiæ Landgravius, rogantque ut rex pacificationem ſemel factam ne violet.

6. Philippus II Hiſpaniarum rex in mandatis dedit anno 1565 Margarethæ Auſtriacæ (quæ & Parmenſis dicitur) Caroli v. Imp. filiæ Belgicarum provinciarum gubernatrici, ut in Belgium Tridentini Concilii exſequutionem & Hiſpanicam inquiſitionem introduceret, quod mandatum Margaretha etiam publicavit. Fuit autem Hiſpanica inquiſitio non examinatio doctrinæ, ſed diligens obſervatio publicarum & privatarum rerum ac proditio, qua etiam illi, qui neglectæ Romanæ religionis ſuſpecti erant, ad carceres & ſupplicia rapiebantur. Receptum enim ab inquiſitoribus fuit axioma: cum hæreticis non eſſe diſputandum. Non igitur doctorum virorum & informatorum ſed carnificum opera requirebatur. Quum autem immanis hæc crudelitas Belgis tanquam libero populo intolerabilis eſſet, conjuncti nobiles numero 400 libellum ſupplicem Margaretæ gubernatrici exhibuerunt anno 1566, menſe Aprili, in quo Hiſpanicæ illius inquiſitionis abolitionem petiverunt, unde dicti ſunt Geuſij ab adverſariis, hoc eſt, mendici. Gubernatrix, miſsa petitione hac in Hiſpaniam ad regem Philippum, reſponſum accipit, quo omnes novas conciones aboleri jubebatur, unde tumultus Antwerpiæ excitatus eſt, in quo cum Pontificiis contra Calviniſtas, quos vocant, ſeſe conjunxerunt Lutherani, forſan propter ſtatuarum è templis ejectionem paulò antè Antwerpiæ factam. Sed deinde Lutherani æquè ac Calviniſtæ ejecti ſunt. Fit inter reformatos confederatio, in qua libertatis & religionis defenſio ſpectabatur, & dux conſtituitur Wilhelmus Naſſovius, princeps Auraicus, qui Euangelicorum cauſſam antea pro virili promoverat. Hic quum intellexiſſet conſilia agi de reformatis è toto Belgio exſtirpandis, & Albani ducis adventum jam iminere, cui hæ partes eſſent demandatæ, in Germaniam ad ſuos fratres & propinquos conceſſit, donec Deo placeret meliora regi Hiſpaniarum dictare conſilia; relicto tamen filio Philippo Gulielmo undecim annorum juvene, quem ſtudiorum cauſſa Lovanium miſerat. Cæterùm quum Ferdinandus Alvares de Toleto Dux Albæ anno

1567 menſe Auguſto Gubernator Belgii à Philippo II Hiſpaniæ rege conſtitutus cum exercitu veniret in Belgicum, multos nobiles qui federi Geuſiorum ſeſe conjunxerant & Hiſpanicæ inquiſitioni ſeſe oppoſuerant conjurationis nomine damnabat, & anno 1568 menſe Junio Lamoralum Comitem Egmondaqum Flandriæ & Arteſiæ Gubernatorem victoriis aliquot de Gallo partis celebrem, ut & Philippum Mammorencium Comitem Hornanum Belgici maris præfectum Bruxellæ capitali pœna affecit; principis Auraici filium contra privilegia Academiæ Lovanienſis per vim rapuit & in Hiſpaniam deportavit; patrem & multos alios proceres ac nobiles qui ex Belgio exceſſerant citatos ad certum diem quum non comparerent velut perduelles proſcribebat & omnia illorum bona confiſcari jubebat. Tot injuriis princeps Auraicus laceſſitus, tandem legitima vocatione Hollandorum qui ſummis precibus patrocinium ejus flagitabant, ad Belgicum bellum, cujus nondum eſt finis, pertractus eſt. Collecto igitur primùm exercitu ex eo milite, qui ducem Johannem Caſimirum ex Gallia redeuntem comitabatur, primò fratrem Ludovicum Comitem in Friſiam præmittebat, qui etſi prope Groningam anno 1568 vicit Johannem Arenbergum Comitem Friſiæ Gubernatorem (in quo prælio occubuit frater Adolphus Comes Naſſovius) jamque Groningam oppugnabat, tamen ab Albano inde profligatus eſt. Ipſe verò princeps variam expertus fortunam & ab Albano pugnam recuſante enervatus cum duobus fratribus Ludovico & Henrico Naſſoviis in Galliam redibat. Hinc Albanus inflammatior factus Euangelicos per univerſum Belgium inquirebat, ità ut ubique horrenda interfectorum ſpectacula obverſarentur, & quidem maximè Tornaci & Valenceniis. Elatus itaque Albanus & jam ſecurus, quaſi nihil periculi eſſet reliquum, trophæo in caſtro Antwerpienſi erecto anno 1569, graviſſimas in Belgio inſtituit exactiones, quæ Belgas ab Albano abalienarunt, non ſolum Geuſios exules, ſed pleroſque etiam pontificios proceres. Hæc alienatio principi Auraico & cæteris exulibus animum addidit, & quum barbaræ immanitatis in Albano nullus eſſet modus, maximè quam in Nardenſis oppidi calamitate oſtenderat, ubi Hiſpani certis conditionibus intromiſſi violata fide cives & horum

rum conjuges ac filias in templum convocaverant, & in conſpectu maritorum ac parentum conjuges ac filias ſtupratas interfecerant, cives verò omnibus bonis ſpoliaverant, Hollandiæ civitates ad conſtantiam ne ſeſe Albano dederent excitatæ ſunt. Feliciorem hinc ſucceſſum Deus Auraico largitus eſt, ut temporis ſucceſſu Hiſpanis ex tota Hollandia, Seelandia, Friſia Occidentali, Epiſcopatu Ultrajectenſi, maxima parte Geldriæ, Comitatu Zutphanienſi & TransIſulana profligaverit. Porrò quum crudelia multa jam per ſexennium in Belgas egiſſet Albanus, ut qui pluſquam 18000 hominum, quod ipſe gloriatus eſt, carnificis manibus contrucidandos permiſit, vimque auri ingentem inde exportaſſet, anno 1573 cum filio Friderico in Hiſpaniam revertitur, eique in Belgicarum ditionum gubernatione ſuccedit Ludovicus Requiſentius Dux de Cæſa, magnus Caſtiliæ commendator, qui anno 1574 Lugdunum Bataviæ urbem Harlemo vicinam munitionibus circumquaque erectis & commeatus intromittendi facultate adempta graviſſima obſidione cinxit, & ad extremas anguſtias redactam fame fermè expugnaſſet, niſi Wilhelmus princeps Auraicus perfoſſis Moſæ & Iſellæ fluminum molibus & agro inundato claſſe ducentarum navium per novum quaſi æquor remis & velis proſperoque vento acta Hiſpanos vi tormentorum è munitionibus ſuis expuliſſet, atque ita urbem aditu patefacto & commeatu introducto liberaſſet.

INDEX RERUM
Et verborum locupletiſſimus.

A.

AAron, 75, 80.
Aaronis virga, 511.
Abdon judex, 89.
Abia Rex in Iuda, 97.
Abimelech commune nomen regum Palaſtinæ, 75.
Abimelech fil. Gideonis, 86.
Abominatio deſolationis, 223.
Abotriti, 324. *fiunt Chriſtiani,* 348.
*Abrahami nativitas,*68. *vocatio ex Vr,*70. *genealogia,*24.
Abſolonis ſeditio, 94.
Abuſuum variorum in Eccleſia autor Gregorius M. 299.
Achaicum Romanorum bellum, 175.
Acholius Epiſcopus Theſſal. 268.
Achilles Germanicus, 500.
Achillejus rebellionis Ægyptiacæ autor, victus, 252.
Actiacum bellum Octavii, 201.
Acurſius Florentinus, 425.
Adalgiſius Salerni princeps, 332. *perfidus erga Ludovicum* II, ibid.
Adelberti martyris ſepulchrum, 361.
Adeodatus Rom. Pontifex, 308.
Admetus Moloſſorum R. 130.
Adoaldus cum matre Theudelinda R. Longobardorum. 302, 304.
Adolphus Colonienſ. Epiſcopus excommunicatus, 410.
Adolphus Comes Naſſovius occumbit in prœlio, 560.
Adolphus Naſſovienſis, Imperator, 442. *dejectus moritur,* ibid.
Adolphus Schauwenburgenſis fit Archiep. Colonienſ. 537.
Adrianus Imperator, 230.
Adrianopolis bis capta & direpta à Bulgaris, 342. *Mahometi ſedes,* 492.
Adrianus Papa, 316, 318.
Adrianus II. *Papa,* 332.
Adrianus IV. 403, *arrogat ſibi imperium,* 401. *perit ſtrangulatus muſca,* ibid.
Adrianus V. *Papa,* 437.

Adria-

Adrianus VI. 536.
Ægineta, 133.
Ægyptus R. 81.
Ægyptus regio, Monarchiæ Perſicæ adjecta, 36, 124. *fit provincia Romanorum,* 202.
Ægypti dominus fit Selymus, 526.
Ægyptius impoſtor ſub Felice, 219.
Ægyptii reges in prima monarchia, 26, 27. *in ſecunda,* 36. *in tertia,* 40.
Ægyptiorum regum ſeries incerta, 75.
Ægyptii rebelles ſubiguntur à Xerxe, 129. *ab Alexandro M.* 146.
Ægyptii contra Tartaros, 440.
Ælia urbs in ruderibus Hieroſolymæ, 230, 231.
Æneas Tros venit in Italiam. 90. *ſocero Latino ſuccedit in regno,* 92. *ejus genealogia,* 91.
Æneas Sylvius R. 93.
Æneas Sylvius Papa, 495, 502.
Æſchylus, 127.
Æſopus, 31, 34, 116.
Aeſtettenſis Epiſcopus, 318.
Aëtius Galliæ Narbonenſis Præſes, 276, & ſeqq.
Africa ſub regno Vandalorum, 276. *fit provincia Romanorum,* 293.
Agamemnon R. Mycenarum, 89.
Agapetus II. *Papa,* 355.
Agathias hiſtoricus, 294.
Agathocles Siciliæ R. 151, 156.
Ageſilaus, 138, 139.
Agrariæ leges, 179.
Agria arx Vngar. capta Ferdinando, 545.
Agrippa Sylvius Latinorum R. 100.
Agrippa major Ariſtobuli filius ad regnum evectus, 213, 215. *φθειριάσει perit,* 215, 216.
Agrippa junior, 216, 219.
Agrippina Claudii uxor, 214, 215. *ejuſdem interfectrix,* 215, 220. *concubitum ejus expetit filius Nero,* 221. *à quo interfici juſſa,* 221.
Ahab R. in Iſrael, 98. *perit,* 99.
Ahaſia R. in Iuda, 100.
Ahaſias R. 99.
Ahaſuerus quiſnam fuerit? 125, 128.

Alhamar ſeu Haumar, Saracenorum Dux, 306.
Aiſdulphus Longobard. R. 316. *homo inquietus,* ibid.
Alamundarus Saracenorum princeps orthodoxus, Eutychianos commento refutat. 286.
Alani contra Turcos conducti, 438.
Alaricus Gothorum R. 270. 271.
Alba Græca, quæ & Belgradum, 503. *expugnata,* 543, 544.
Albanus Dux Ferdinandus Alvares de Toleto, Belgii gubernator, 559. *exactionibus Belgas à ſe abalienat,* 560.
Albatorum ordo, 474.
Albertus M. 425, 434.
Albertus Comes Bambergenſis & Epiſcop. VVurtzburg. partes, 342.
Albertus ob cædem proſcriptus & ſupplicio affectus, 342.
Albertus Urſus conditor trium ampliſſimarum familiarum, 392. *donatur Saxonia,* 396.
Albertus fil. Rudolphi potitur Auſtria, 431, 436.
Albertus Auſtriacus Adolphi æmulus, unde bellum, 442. & ſeq.
Albertus Auſtriacus Imperator, parum felix, 444. *ejus pompa inauguralis Saxoni funeſta,* ibid. *inimicitia erga Othonem Bavar.* 444. *bella non ſemper juſta, interitus,* 445.
Albertus II. Auſtriacus Imp. 495. *conſtituitur Sigiſmundo ſocero in regno Bohemiæ ſucceſſor.* 488.
Alberti Thuringiæ Landgravii & filiorum ejus diſſidia, 436, 442, 445.
Alberti Anhaltini miſerabilis interitus, 495.
Albertus Brandeburgicus bellũ infert Noribergenſibus, 506.
Albinus Iudææ Præſes, 221.
Albinus Britanniæ præfectus, 236.
Alboinus Longobardorum rex primus in Italia, 295.
Alcairus ſeu Memphis occupata à Selymo, 526.
Alcibiades Athen. Dux, 136.
Alcimus Iudæorum apoſtatarum princeps, 174.
Alcoinus Caroli M. præceptor, 320.
Alcoranus, 306.
Alemanni, 250. *à Conſtantino M. comiti,* 252. *à Iuliano cæſi ad Argentoratum,* 258. *victi à Valentiniano,* 264. *à Gratiano,* 265. *eorum ſedes,* 261.
Alepum in Syria expugnatum, 433.

Alexander M. 28,38,145. *tertiæ monarchiæ autor*, 147. *vincit Darium*, 145, 147. *placatur Iudæis*, 145. *ejus inſolentia*, 146, 148. *nuptiæ*, 148. *mors*, 149. *ſucceſſores regnum inter ſeſe partiuntur*, 153.
Alexand. Sever. Imp. optimus princeps, 240. *trucidatur*. ibi.
Alexand fi. Caſſand. 154. *tollitur à Demetrio per fraudẽ*, 155.
Alexander Epiphanes, 168. *à ſocero ſpoliatur uxore & regno*, 175.
Alexander Zebina, 180,
Alexander Iannæus R. & Pontif. 184. *ulciſcitur ſe in Iudæos*, 185. *perit temulentia.* 185, 189.
Alexandra ejus uxor per Phariſæos regnat, 185, 189. *moritur*, 192.
Alexander Imper. Orient. 338. *homo flagitioſus*, 341.
Alexander Epiſcop. Alexandriæ, 255.
Alexander Epiſc. Conſtantinopolitanus, 256,
Alexander Papa, 230.
Alexander II. Papa, 382.
Alexander III. Papa, 401. *ejus faſtuoſa impudentia erga Frideric. Barbaroſſam*, 402, 403.
Alexander IV. Papa, 431.
Alexander V. Papa, 473, 483.
Alexander VI. Papa, homo ſceleratiſſimus, 522. *ſuo ipſius malo perit*, 523.
Alexander Lituaniæ Dux M. fit Poloniæ R. 527.
Alexander filius Perſei regis, ſcriba ſenatus Rom. 172.
Alexandria condita, 146.
Alexius Comnenus Orient. Imper. 385.
Alexius Comnenus Manuelis filius Orient. Imper. 404. *ſtrangulatur adhuc puer*, ibid.
Alexius Comnenus Cypri tyrannus, 405.
Alexius Angelus Orient. Imper. 408.
Alexius Ducas invadit Orient. imper. 411. *ejus exitus*, 412.
Alladius ſeu Allades Latinorum R. 101.
Almericus Hieroſolymæ R. 405,
Almus Vngariæ Dux, 392.
Alphonſus IX. Hiſpaniæ R. inſignis mathematicus, 426. & ſeq. *inhians imperio Rom. amittit regnum domi & vitam*, 430.
Alphonſus Arragonius, 512, 514.
Altadas Aſſyriæ R. 74.
Amalaſuntha, 285, 290.

Amaſias R. Iudæ, 101.
Amaſis Ægypti R. 115, 124.
Amazones à Theſeo profligatæ, 87.
M. Ambivius Iudææ præſes, 209.
D. Ambroſius Mediolan. Epiſcop. 265, 266.
Americus Veſputius, 530.
America, 531.
Amilcar. 163.
Amiras Dux Saracenicus. 306.
Ἀμνηςία ſancita Athenis, 138.
Amon R. in Iuda, 110.
Amos Propheta. 103.
Amos Syrach princeps Iudææ, 157.
Amphictyones, 441.
Amphictyonum judicium Spirenſe, 517.
Amri R. in Iſrael, 98.
Amurathes I. Turcorum Imp. 469. *ejus cum Palæologo fœdus,* 468, 469. *ingenium ejuſdem & felicitas in bellis,* 476. *interitus,* ibid.
Amurathes II, 492. *Vngariæ bellum infert infeliciter,* 496, 503, 504. *pacem impetrat à Ladiſlao Poloniæ, & Vng. R.* 504. *quæ à Chriſtianis perfidè violata, attulit illis cladem Varnenſem,* 505. *ejus ſucceſſus,* 492, 497. *ſævitia in Georgium Serviæ Deſpotam ſocerum,* 497. *interitus,* 506.
Amynta Aſſyr. R. 80.
Amyntas Macedon. R. 115, 139.
Amyræ Saracenorum Duces appellati, 53.
Amyrteus Ægypti R. deficit à Perſis, 36.
Anabaptiſtarum Monaſterienſium furor, 542.
Anacharſis, 116.
Anacletus Epiſcop. Rom. 228.
Anacletus II. Papa, 394.
Anacreon Poëta, 31, 116.
Ananclus ſummus fit ſacerdos, 203.
Ananias Nebedæi fil. Pontifex Hieroſol. 218.
Ananus Sethi Pontif. 210.
Ananus Sadducæus Pontifex, Iacobum lapidandum tradit, 221.
Ἀναρχία in Imperio, 427.
Anaſtaſius Imper. 284. *Eutychianorum promotor,* 285. *fulmine extinctus,* 285.

Anaſtaſius Roman. Epiſcop. 271.
Anaſtaſius II. *Papa, hæreticorum patronus,* 57, 285. *inteſtina effudit,* 285.
Anaſtaſius III. *Papa,* 345.
Anaxarchus philoſophus, 149.
Anaximander, 116.
Ancus Martius Rom. R. 115.
Andegavenſes in Italiam attracti, 416.
Andreas Vngariæ R. 373. *victus & trucidatus,* 378.
Andreas II. *Vngar. R. Hieroſolymitanus,* 413, 424.
Andreas III. *Vngar. R.* 441.
Andronicus Orient. Imperii invaſor, 404.
Andronicus Palæologus Orient. Imp. 433, 438.
Andronicus nepos Andronicum avum compellit in monaſterium, 439.
Andronicus junior Imp. Orient. 460.
Andronicus Iohann. Palæologi filius patri regnum eripit, 475. *ejus ignominioſum cum Bajazete fœdus,* ibid.
Ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων, 262.
Angelus Politianus, 516.
Angelica præſidia in regia Arcadii, 269.
Anhaldinorum Principum origo, 401.
Angli. Anglia, 325.
Angli Britannia quando potiti, 54.
Anglia Britannia dicta, 54.
Anglum inter & Gallum induciæ tricennales, 480.
Anglia primatum ac tributum Pontifici denegat, 546.
Angliæ in regno mira confuſio, 424.
Angliæ proceres in regem inſurgentes vincuntur, 433. & ſeq.
Anglici reges in Imperio Germanico uſque ad Eliſabetham quotnam. 61.
Anglici regni mutatio, 387.
Anglicana reformatio per Eliſabetham, 552.
Anglo-Saxones, 54, 279.
Anima cum corpore interitum ſtatuit Papa, 458.
Anna Bolenia Henrico VIII. *Anglo deamata & nupta,* 546. *capite plectitur,* 547. *ejus filia Eliſabetha,* 548.
Annæus Seneca, 224.
Anicetus Epiſc. Roman. 232.
S. Anshelmus Epiſc. Cantuar. 387. *ejectus in exilium,* ibid.
Annatæ Pontificiæ, 474.

Annibal in crucem actus, 159, 161.
Annibal junior Amilcaris fil. 161, 166.
Annius Rufus Iudææ præſes, 209.
Annuli aurei in mare projectio Venetis quotannis ſolemnis, 402.
Annus apud Hebræus duplex; politicus, eccleſiaſticus, 13.
Annus jubilæus primus inſtitutus, 447.. *determinatur ad quinquageſimum,* 459, 467. *ad vigeſimum quintum,* 503.
Anni correctio, 199, 200.
Anni Græcorum (*ſeu Seleucidarum*) *in libris Maccabæorum quando incipiant,* 39.
Annorum ſupputatio varia, 1.
Antalcidæ pax, 138.
Anthemius Martiani gener, fit Imperator, 280. *interficitur,* ibid.
Anthenius Theodoſii ephorus & tutor, 273.
Antherus Rom. Epiſcop. 242.
Anthropomorphitæ, 262.
Antichriſti ætates, 301.
Antichriſti nota affectatio primatûs in Eccleſia, 299.
Antichriſtum ſe declarat Bonifacius Papa, 57.
Antigonus Philippi Maced. fil. nothus, 152, 153. *cadit in prœlio,* 154.
Antigonus Daſon Maced. regni adminiſtrator, 163.
Antigonus Ariſtobuli fil. fit rex, 203. *declaratus hoſtis popul. Rom. ſecuri percutitur,* ibid.
Antiochus Soter, 157.
Antiochus Theos, 159. *uxore Laodice repudiata ſororem ejus Berenicen ducit,* 160.
Antiochus Hierax Aſiæ R. 161.
Antiochus Magnus Syriæ R. ob ſacrilegia interfectus, 164.
Antiochus Epiphanes, 167, 169. *ſpoliat templum,* 170. *perit,* ibid.
Antiochus Eupator, 173.
Antiochus Sedetes, 177, 178. *victus interficitur,* 180.
Antiochus Gryphus, 180. *interfectus,* 184.
Antiochus Cyzicenus, 184.
Antiochia, 433. *horrendis concuſſa terræ motibus,* 288, 293. *ejus obſidio Saracenica ſolvitur à Iohan. Zimiſce,* 357.

Antipapa, 473.
Antipas Herodis fil. 206, 213.
Antipater Alexand. M. in regno Macedoniæ Succeſſor. 150, 151.
Antipater Idumæus, pater Herod. 197. *Ariſtobulum obtrectat,* 193. *conſtituitur Tutor Iudææ,* 42, 197, 198. *tollitur veneno,* 202.
Antipater Herodis fil. à patre interfectus, 204.
Antonius, 40, 42, 46. *ab Octavio profligatur,* 200, 202.
αὐτόχειρ, 202.
L. Antonius, 201.
S. Antonius eremita, 245, 260.
M. Antonius Columna poſſeſſionibus exuitur à Papa, 537.
Antonius Borbonius R. Navarræus Guiſii paraſtata, 552.
Antonius Bragadinus vivus excoriatus, 557.
Antoninus Pius Imperator, 231.
M. Antoninus Philoſophus Imperator, 233.
Antverpiæ tumultus, 559.
Antverpienſi in caſtro trophæum erigit Albanus, 560.
Apamia urbs, 178.
Apollinaris Syrus, 264.
Apollinarius Laodiceæ Epiſcop. hæreticus, 267.
Apollonia virgo martyrio coronata, 244.
Apoſtoli, 50.
Apoſtolorum calvariæ auro obductæ, 466.
Appius Herdonius Sabinus, 134.
Aprum occidit Diocletianus, 251.
Apryes R. Ægypti, ſeu Ophrea, Ieremiæ interfector, 114.
Apſimarus Imper. 310. *ejus contumelioſa mors,* ibid.
Apuli & Siculi rebelles aſperè tractantur, 407.
Apulia, 513. *ſub Græcis Impp. inde Saraceni expulſi,* 332. *Græcis & Saracenis erepta,* 356, 376.
Aqua luſtralis, 230.
Aquila Romani imperii inſigne unde? 183.
Aquila Romana in Iudæam illata, 223.
Aquila aurea ſuper portam Templi poſita, 205.
Aquila & Priſcilla, 220.
Aquila Bibliorum interpres, 231.
Aquileja deleta, 278.
Aquinum incenſum, 426.

Aquitani, 327.
Aquitaniæ ducatus Pipino aſſignatus, 329. *regno Galliæ accedit*. 395. *Anglo reſtitutus*, 444. *eidem ereptus*, 511.
Arabum caput Mahometes, 305.
Aralius R. Aſſyr. 71.
Aratus, 156.
Arbaces R. Medorum, 102, 103.
Arbogaſtus & Eugenius, 266. *victi à Theodoſio*, 267.
Arca Noæ ubi deſederit? 16.
Arca Domini capta à Philiſtæis, 92.
Arcadius Imper. 269.
Archelaus Ethnarcha, 205. *mittitur in exilium*, 49, 206.
Ἄρχοντες *Athenis poſt reges*, 28.
Ardaricus Gepidarum R. vincit Hunnos, 52, 279.
Arduinus marchio Italiæ Henrici Sancti æmulus, 365.
Ardys R. Lydorum, 110.
Arelatenſis regni jura ab Imperio alienata, 465.
Aretas Arabum R. vincit Ariſtobulum, 193.
Argentoratum, 261. *Argentaria etiam vocata*, 265. *Romanis ademtum*, 284.
Argivorum regnum, 28.
Argon Tartarus Chriſtianorum amicus, 440.
Argonautica Græcorum expeditio, 30, 88.
Argonautica Germanorum in Aſiam expeditio, 385.
Argyropylus, 516.
Ariarathes Cappadociæ R. Romanorum ſocius, 172.
Aribertus Longobardorum R. 307.
Aribertus II. Longobard. R. 211.
Aribo Epiſcop. Moguntinus. 368.
Aridæus fratris Alexandri M. ſucceſſor, 149. *trucidatur unà cum uxore*, 152.
Ariminum oppidum, 291.
Arioaldus Longobard. R. 304.
Arion Muſicus, 116.
Arioviſtus Teutonum Dux à Romanis captus, 163.
Ariſtides, 130.
Ariſtobulus Iohan. Hircani fil. 41. *principatum mutat in regnum.* 184.
Ariſtobulus Hircani frater, rex Iudææ, 193. *vinctus unà cum liberis Romam abducitur*, 194.
Ariſtonicus, 179.
Ariſtophanes, 137.

Ariſtoteles Alexandri M. præceptor, 143.
Arius Aſſyr. R. 70.
Arius hæreticus: Ariani, 255. & ſeq. 264.
Armatrites Aſſyr. R. 72.
Armenia traditur Saracenis, 312.
Armenia minor, 439.
Arminius Dux Cheruſcorum, 202. *interficitur,* 208.
Arnolphus Imperator, 337. *ejus geſta,* ibid. & 338. *obitus miſerabilis,* 337.
Arragonii, 512. *bellant cum Andegavenſibus de regno Neapolitano,* 513.
Arrianus hiſtoricus, 243.
Arſaces Mediæ R. Demetrium captum tradit cuſtodiæ, 176.
Arſaces Parthorum R. 178. 180.
Arſames, Arſes, Arſamenes R. Perſarum, 143.
Arſinoë ſoror & conjux Ptolemæi Ceranni, 158.
Ars typographica inventa, 516.
Artium inventores in Caini poſteris, 11.
Artaxerxes Longimanus, 131.
Artaxerxes Mnemon, 137.
Artaxerxes, Darius Ochus rex, crudelis in Iudæos, 140.
Artemius Imper. dictus Anaſtaſius II. *occiſus,* 313.
Arteſia, 517.
Arthaſaſta Eſdr. 7. quiſnam fuerit? 123.
Arthaſaſta vocatur Nehemias, 137.
Articuli Smalcaldici, 540.
Arturus, princeps Anglus, 529, 546. *ejus vidua nubit Henrico fratri,* ibid.
Aſa R. Iuda, 97.
Aſaria R. Iuda, 102.
Aſcalon capta à Balduino R. 398.
Aſcanius fil. Æneæ R. 92.
Aſcatades Aſſyr. R. 78.
Aſcrazapes Aſſyr. R. 101.
Aſia provinciæ à Bulionæo ſubactæ, 386.
Aſprandus Lombardorum R. 211.
Aſſarhaddon Aſſyr. R. ultimus, 108.
Aſſyriæ denominatio ac ſitus, 65, 66.
Aſſyria à Solymanno occupata, 543.
Ἀςοργία filiorum Ludovici Pii in patrem, 326.
Aſtyages Med. R. 114.
Athalaricus ſive Adelrichus R. Gothorum, 288, 290.

Athalia regina Iuda, 100.
Athanaricus Gothorum R. 267.
Athanaſius Epiſcop. Alexand. & ejus crebra exilia, 255, 258, & ſeq. 262, 264.
Athenæ everſæ, 129. *inſtauratæ,* 130. *ejus muri ad tibiæ cantum dejecti,* 137.
Athenas evertit Mahometes, 506.
Athenienſium bella cum Lacedæmoniis, 132, 133, 136, 138. *cum Artaxerxe,* 132. *cum Dario,* 126, 127. *eorundem acceptæ clades inſigniores, à Syracuſanis,* 136. *ab Antipatro,* 151. *à Philippo Maced.* 143.
Atreus Mycenarum R. 89. 90,
Attalus R. Aſiæ, 166. *regni ſui hæredem conſtituit pop. Rom.* 179.
Attalicæ gazæ Romam deportatæ, 179.
Attila Hunnorum R. 52, 276. *Epiſcopi Leonis precibus mitigatus parcit Romæ,* 278. *ejus clades,* 277. *furor,* 278. *interitus,* 278.
M. Attilius Regulus captus, 159. *excarnificatur,* 161.
Avares, 298.
Aventinus Latinorum R. 101.
Auguſtana confeſſio, 538, *& ejus Apologia ac editiones,* 539.
Auguſtus Octavianus, 200, 202. *ejus familia,* 207.
Auguſtus menſis unde? 202.
Auguſtulus puer, Imperator, à patre Oreſte obtruſus, 282. *ejicitur,* ibid.
Auguſtus Saxoniæ Elector Gotham expugnat, 555.
D. Auguſtinus, 268.
Avitus Imperator à Senatu creatus, capitur, 280.
Aurea Bulla Caroli IV. 465.
Aureum vellus, 88, 89.
Aurei velleris ordo, 492. *quomodo ad reges Hiſpaniæ pervenerit,* 492.
Aurelianus Imp. 247, 248.
Auricularum abſciſſarum novem ſacci, 423.
Auſonius Poëta, 265.
Auſtria fit Ducatus, 400, 406.
Auſtria ſibi ipſi parit clades, 498.
Auſtriæ de hæreditate contentiones, 431.
Auſtriæ & Burgundiæ conjunctio, 502.
Auſtriaci Duces ex domo Habſpurgica, 431, 436.
Auſtriaci ab Helvetiis victi, 481.

Autha-

Autharis Longobard. R. 297. *factus Chriſtianus,* 300.
Axonæ fluminis inundatio multis fatalis. 358.

B.

Baalitæ mactantur, 99.
Babylas Epiſcopus Antiochenus martyr. 244.
Babel ſeu Babylon, nomen unde? 21.
Babylonia regio ubi? 21, 66.
Babylonia potitur monarchia omni dignitate ſola, 108.
Babylon capta à Cyro, 117. *ab Alexandro M.* 147.
Babylon deficit ad Parthicum regem Arſacen, 162.
Babylonica turris, 20. *quando & à quo ædificata?* 22.
Babylonia à Solymanno occupata, 543.
Bacida. 28.
Bactriani Scythiæ populi, 69. *ſubacti ab Alexandro M.* 148.
Baëſa R. Iſraelis, 97.
Bagoas cubicularius Darium Ochum interficit, 143. *ſua & ipſe arte interit,* 144.
Bagoſes Templum polluit, 135.
Bajazetes Turcorum Imper. 476. *laceſſitur à Tamerlane,* 475. *in Europa regnum ſuum latè amplificat,* 476. *ejus ex Chriſtianis cruenta victoria,* ibid. *clades & captivitas,* 479. *exitus in ferrea cavea miſerabilis,* 484.
Bajazetes II. *parricida fratris*, 507. *ejus contra Chriſtianos victoria,* 508. *crudelitas,* 524. *bellum Venetis illatum,* 524. *adverſus eum Perſa,* ibid. *filius Selymus, à quo extinguitur veneno,* 525.
Balduinus Hieroſolymæ R. 386.
Balduinus II. *de Burgo dictus, Hieroſol. R.* 391.
Balduinus III. *H. R.* 398. *IV.* 405.
Balduinus Flandriæ Comes, 373. *capit Conſtantinopolin & renunciatur Imper. in Oriente,* 412.
Balduinus II. *Orient. Imp.* 422. *imperium Græcis relinquit,* ibid.
Baldus de Vbaldis Iuris Conſultus, 495.
Baleus R. Aſſyr. 72.
Baleus junior Aſſyr. R. 73.
Balthaſar ſeu Belſazer, 116.
Bamberga fit Epiſcopatus, 364. *ejus dignitas ac prærogativa,* ibid.
Bancbacanus interficit Gertrudem Vng. reginam, & abſolvitur, 424,

Baptiſta Mantuanus, 516.
Bardus Sclerus dux, 359.
Bartholomæus Salicetus I. Conſultus, 495.
Bartolus I. Conſultus, 471.
Baſilides hæreticus, 249.
Baſilienſe concilium, 487, 489, 491, 497.
Baſilienſis Academia fundata, 516.
Baſiliſcus contra Zenonem, relegatur, 281.
Baſilius M. 264.
Baſilius Macedo Orient. Imper. 331, 332.
Baſilius Porphyrogenitus, & frater Conſtantinus Orient. Impp. 359.
Baſſianus, vide Caracalla.
Battus Cyrenes conditor, 30, 111.
Bavari à Pipino ſuis finibus coërcentur, 317.
Bavariæ limites vaſtant Hungari, 340. *eandem vaſtat Fridericus Auſtriacus,* 455.
Baydon aliâs Battus Chriſtianus Tartar. R. 440.
Beda presbyter, 323.
Bela Vngarici regni per fratrem conſors, 373. *rex* 386. *in fratrem rebellis vincitur ab Imper. Henrico,* 378.
Bela cæcus Vngar. R. 395.
Bela III. *Vngariæ R.* 406.
Bela IV. *Vngariæ R.* 424.
Beleſus Rex, 102.
Belgradum oppugnatum, 503, 506. *expugnatum,* 543.
Belgica Francico regno comprehenſa, 283.
Belgæ Germaniæ adjecti, 352.
Belgii turbatio per inquiſitionem Hiſpanicam, 559. *confederatio,* ibid.
Belliſarius Dux, 289, 290.
Bella fuerintne ante diluvium? 17.
Bellum ſacrum, 385. *à concilio decernitur,* 431.
Bellorum Romanorum Ilias recitata ſub monarchia tertia, 43, 44. *ſub quarta,* 46, 55.
Bellorum Roman. enumeratio, 187.
Bellatores quatuor eximii, 497.
Belochus junior Aſſyr. R. 82.
Belopares Aſſyr. R. 83.
Belus filius Nimrodi, 67.
Bembi Cardinalis blaſphemia, 523. *nefanda mors,* 524.
Bencochab Pſeudo-Meſſias, 230, 231.

Benedictus

Benedictus I. *Papa*, 297. II, 308. III, 332. IV, 340. V, 355. *mulctatus exilio ab Othone Imp.* 355, VI, *ob nequitiam à cive quodam ſtrangulatus*, 355. VII, 358, 362. VIII, 365. *ejus ſpectrum ſeu manes*, ibidem. IX, *magus*, πολυπράγμων, 370, 375. X, 382. XI, 447. 459. XII, 457, 458. XIII, *Antipapa*, 473, 483.
Beneventum Samnitum metropolis, 151. *Longobardis ereptum*, 341.
Benjamin tribus excidium, 83.
Ben Merodach, 110.
Berengarius Andegavenſis diaconus, ejus confeſſio de S. Cœna, 375. *palinodia*, 382, 383.
Berengarius Dux, 333, 334. *totius Italiæ potitur regno*, 338. 343. *ejus expeditio contra Vngaros infelix*, 343. *cum iiſdem pax pecunia redemta*, 345.
Berengarii & Guidonis inter ſeſe bellum, 343, 337.
Berengarii II. *faſtus & ſævitia*, 348. *Othoni cauſa belli Italici*, 352. *ejuſdem exitus*, 353.
Berenice filia Ptolemæi Philadelphi, ſorori repudiatæ ſubſtituitur conjux Antiocho Theo, 157, 160. *trucidatur à privigno*, ibid. & 161.
Bernhardus Pipini fil. Italiæ R. factus à Carolo M. 324. 325. *movens Ludovico bellum, capitur cum filiis & miſerè perit*, 326.
Bernhardus Anhaltinus fit Dux Saxoniæ, 402.
S. Bernhardus Abbas Clarevallenſis, 390.
Bernhardini Ordinis ſodalitates, 390.
Beroſus quando vixerit, 79.
Berſivojus Bohemorum Dux unà cum gente fit Chriſtianus, 339.
Bertarius Longobardorum R. 307.
Bertiſlaus Dux Pomeranorum fit Chriſtianus, 390.
Bertholdus Dux Zaringiæ, 378, 380. *reſpuit Imperium*, 410.
Bertramus presbyter, 335. *ejus ſententia de manducatione corporis Chriſti orthodoxa*, 335.
Beſſus Darii interfector, 147. *ſupplicio afficitur ab Alexandro*, 148.
Beſtia Danieli viſa, 117.
Bibliotheca à Ptolemæis inſtructa conflagrat, 198.
Bibliotheca Vlpia Trajani, 229. *Byzantina Theodoſii II*, 273.
Bithynia teſtamento cedit Romanis, 191.

Blandina martyrio coronata, 234.
Bocchus Mauritaniæ R. 185.
Boëtius Senator Rom. 294. *nefariè interfectus,* 288.
Bœotii, 30.
Bohemia Chriſtianiſmum recipit, 339. *fit regnum,* 387, 402, 406.
Bohemici reges numero, 62.
Bohemici regni mutatio, 450.
Bohemos Huſſitas tota Germania fruſtra oppugnat, 487.
Bohemi fractis tandem diſcordia viribus manus dant Sigiſmundo, 487, 494.
Boji Romanorum hoſtes, 163.
Boleſlaus Bohemiæ Dux ſceleribus ſuis excitat contra ſe Othonem Imp. 350.
Boleſlaus Polonorum Princeps fit R. 361, 363.
Boleſlaus Pudicus Poloniæ R. 424.
Boleſlaus II. Polon. R. perit exul, 386.
Boleſlaus III. Pol. R. 386, 391, 395.
Boleſlaus IV. Pol. R. Criſpus, 399. *fit tributarius Imperio,* 401.
Bombardarum inventio, 481.
Bonaventura, 425. *obit,* 438.
Bonifacius Africæ Comes, 276.
S. Bonifacius Germanorum Evangeliſta, 318.
Bonifacius Romanus Epiſcopus, 275.
Bonifacius II. *Epiſc. Rom.* 290. III, *caput omnium Eccleſiarum ſe dici primus ſancivit,* 302. V, 304. VI, 337. VII, 358. VIII. *Papa bipedum nequiſſimus,* 443, 446. *enecatur in carcere,* 447. *ejus parentatio,* ibidem. IX, 473.
Bononia, 520, 521.
Bonoſus laqueo αὐτόχειρ, amphora pendens dicitur, 250.
Boruſſi fiunt Chriſtiani, 421.
Boruſſia Polonis ſubjecta, 536.
Boruſſiæ Dux primus creatur Albertus Marchio Brandeburgenſis, 543.
Boſnenſe regnum, 507.
Boſon Burgundiæ R. 343.
Boſſini, 376.
Brandeburgenſis Eccleſia condita, 346, 356.
Brandeburgenſis Electoratus, 494.
Bremenſis Epiſcopatus, 320.

Brenni arx, id eſt, Brandeburgum ſuper glacie expugnatum, 346.
Breviarium Pii V. Papæ, 556.
Brigitta vaticina, 467. *ejus Ordo,* ibid.
Britannorum regum ſeries, 54.
Britannia à Pictis & Scotis ſubinde vexata, 54.
Britannia in duo regna Anglorum & Scotorum qua occaſione diviſa? 279.
Bructeri, 295.
Brugenſium ferocia in Maximilianum, 517.
Brunduſium, 201.
Bruno Saxoniæ Dux, 333.
Bruno Sueviæ Dux creatur Pontifex, 360.
Bruno Herbipolenſis Epiſcop. 371.
Brunſwiga condita, 333.
Brutus Cæſaris interfector, 198. *confoſſus,* 201, 207.
Buda, 533, 343, 544.
Bulgari, 287, 309. *Thraciam vaſtant,* 312. *eorum clades,* 328.
Bulgari fiunt Chriſtiani, 332. *fœdifragi, repreſſi,* 338. *domiti,* 359. *Vngaris tributarii facti,* 441. *eorum expeditiones in Thraciam & Macedoniam,* 342.
Bulgaria ſubjicitur imperio Orient. 359. *occupatur à Bajazete,* 276.
S. Burghardus primus Epiſcopus Herbipolenſis, 318.
Burgundiæ Ducatus Franciæ regno adjunctus, 367.
Burgundiæ regnum fit provincia, 370.
Burgundi Galliæ regno detracti, Germaniæ adjecti, 352.
Burgundica domus quomodo ad Auſtriacam pervenerit, 517, 521.
Burgundia occupatur, à Ludovico XI. Galliæ R. 511.
Byzantium, νέα ῥώμη, & Conſtantinopolis, dictum, 47.

C.

C*Abades Perſarum R.* 286. *legiſlator impurus,* ibid. *uxoris aſtu è carcere evadit, regnumque recuperat,* 286.
Cadmus, 29. *conditor regni Thebani,* 30. *primus docet literas in Bœotia,* 82.
Cadolus Papa. 382.
Cæſar, Punicè elephantem ſignificat, 186.

 Cæſar

Cæſar C. Iulius, 44, 45, 186.
Caganus Avarum R. 298, 307, 310.
Cajaphas Pontifex Hieroſol. 210. *remotus*, ibid.
Cain, 10. *ejus poſteritas,* 11.
Cajanus Dux Gothicus Arianus Arcadio bellum movet, 269.
Caitbejus Ægypti Sultanus vincit Turcas, 508.
Calabria & Apulia populata à Ducibus Othonis M. 354.
Græcis ademta ab Henrico Sancto, 365.
Calcis cubiculo illitæ odore extinctus Iovinianus, 263.
Calecutum, 530.
Calendarium Iulianum, 199. *Gregorianum ſeu novum,* 200, 556.
Caletum occupatur ab Anglo, 470. *recuperatur à Gallo,* ibid.
C. Caligula, 212. *ſceleratiſſimus, vult eſſe Deus,* 212. *& recipi imaginem ſuam in templum,* 213.
Calixtus ſeu Calliſtus Rom. Epiſcopus, 239.
Calixtus II. Papa, vexat Henricum V, 389.
Calixtus III, 402, 403, 502.
Calliſthenes philoſophus, 148.
Calo Iohannes Orient. Imp. 391.
Calvinus, 63.
Calypha Babylonicus, 328. *quid iſtud nomen velit, vide in margine,* ibid.
Calypha Ægyptius, 372. *petit pacem à Bulionæo,* 386.
Cambyſes Perſar. R. 124.
Cameræ Imperialis judicium Spirenſe, 517.
Camillus Dictator, 139.
Campanarum pulſus quo autore? 301.
Candaules, 29, 31, 109.
Canem geſtare, pacem turbantium pœna, 401.
Canonicorum Ordo, 384.
Cantacuzenus Orient. Imp. 468.
Capetus Latinor. R. 96.
Capetus Sylvius R. 100.
Capua direpta & devaſtata, 426.
Captivitas Babylonica, 113. *ejus ſolutio,* 121.
Caput Eccleſiæ papa R. unde dicatur, 302.
Capys Latinorum R. 97.
Caracalla Imp. alias M. Antonius Baſſianus, 237. *fratricida,* 238. *novercam ducit,* 238.

Carbagades Tartaror. R. Mahometanus, 453.
Cardinalium & Papæ diſſidium, 523.
Cardinalitius pileus ruber, 420.
Carinthiorum Ducatus, 378.
Carnes num comederint homines ante diluvium? 16.
Carolomannus, 317, 332, 333.
Caroloſtadii & Lutheri controverſia, 541.
Carolus Martellus, 314. *recuſat regnum Francicum,* 315. *avus Caroli M.* ibid.
Carolus Calvus, à filiis in monaſterium relegatur, 326. *fit rex Neuſtriæ,* ibid. *Imperator,* 333. *bellat cum fratre & ejus filiis,* ibid.
Carolus M. 58, 317, 322. *jure belli fit dominus Italiæ & totius Imperii occidentalis,* 323. *non à Pontifice accepit Imperium,* 324. *ejus vita, bella,* 323. *genealogia adſcendendo,* 318. *deſcendendo,* 327. *obitus & ſepultura,* 324. *ſtirpis ejus exſpiratio,* 340.
Carolus Craſſus Imp. 336. *dejectus in ſumma egeſtate moritur,* ibid.
Carolus IV. Imper. largitionibus factus, 464. *ejus callidæ artes,* ibid. πλεονεξία, *res in Italia, aurea bulla &c.* 465. *obitus,* 466.
Carolus V. naſcitur, 530. *Hiſpaniæ rex,* 530. *Imperator,* 531. *bellat cum Gallo,* 532. *coronatur,* 533. *ejus expeditiones & bella,* 534. & ſeq. *infelicitas ob perſecutionem religionis, exitus,* 536. *exſequiæ,* 542.
Carolus Iohannis Bohemiæ *regis fil. eligitur Imperator contra Ludovicum* Bavarum, 458, 460.
Carolus Andegavenſis *occupat regnum Siculum & Neapolitanum,* 428, 429. *præbet ſe carnificem Papæ,* 428.
Carolus Simplex R. Franciæ, 335, 338. *fraude circumventus carceri includitur & obit,* 339.
Carolus IV. *Galliæ R. Pulcher dictus,* 461.
Carolus V. *Galliæ R. ſapiens cognomento,* 469.
Carolus VI. *Galliæ R.* 479. *parat Palæologo contra* Bajazetem *auxilia,* 476. *agitur in furorem,* 479. *moritur,* 494.
Carolus VII. *Galliæ R.* 494. *obit,* 511.
Carolus VIII. *Galliæ R.* 511, 512, 514. *Maximiliano ſuam præripit ſponſam,* 518, 522. *Neapolitano occupato regno excidit,* 528.
Carolus IX. *Galliæ R.* 552.

Carolus Neapolitanus Vngariæ obtinet regnum, 449.
Carolus II. R. Neapolitanus in regem Vngariæ electus interficitur, 478.
Carolus Lotharii frater Lotharingiam tenet, 363.
Carolus Audax Burgundiæ Dux, 501.
Carolus Burbonius Romam capit, 533.
Carus Imperator cum filiis Numeriano & Carino, 250.
eorum exitus, 251.
Carpocrates hæreticus, 227.
Carthago, 175. *occupata à Vandalis,* 276. *recuperata à Belliſario,* 293. *capta à Gallo,* 424.
Carthuſienſium Ordo, 384.
Caſanus Tartaror. R. fit Chriſtianus, 448.
Caſimirus Poloniæ R. à ſuis contemtus monaſterium ingreditur, 386.
Caſimirus M. Poloniæ R. 469.
Caſimirus II. Iuſtus, Poloniæ Ethnarcha, 405.
Caſimirus alius, Poloniæ R. 508.
Caſpar Colignius Amiralius Franciæ, 552, 558.
Caſpii montes, 318.
Caſſander Antipatri filius, 150, 152. *perit* φθειριάσει, 154.
Caſſius Cæſaris interfector, 195, 198. αὐτόχειρ, 201, 206.
Caſſius Longinus Syriæ præſes, 216.
Caſtellæ & Navarræ regnum, 427.
Caſtrutius, 457.
Catalaunica inter Attilam & Aëtium pugna, 277.
Catecheſis Alexandriæ primum docta. 235.
Catharina Havarda Henrici Angli uxor ob adulterium punita, 547.
Cathaynæ regnum, 433.
Cathayna urbs, 473.
Catilina, 195.
Cato Vticenſis, 197. αὐτόχειρ, 199.
Cattis bellum facit Domitianus, 227.
Caucaſi accolæ ab Alex. M. victi, 148.
Caudinæ furcæ, ibi prælium, 151.
Caveæ incluſus ferreæ Bajazetes, 477.
Cecropidæ, Athenienſes, 78.
Celtæ, Celtiberia, 177.
Celtica Francico regno comprehenſa, 283.
Cendebæus à Maccabæis cæſus, 178.
Cepheus Æthiopum R. 85.

Cen-

Cenſores Romæ creati, 134.
Centauri à Lapithis cæſi, 88.
Κεραυνοβόλος legio, 234.
Cerinthus hæreticus. 227.
Chaba Attilæ filius, 279.
Chalcis urbs ſolo æquata, 507.
Chaldæa ubi ſita? 66.
Chami generatio, 19.
Chaos fueritné rerum creatarum materia? 6, 7.
Changius Canis, primus Tartaricæ gentis Imperator, 415.
Cheremon Nicopolit. Epiſcop. exul cœlo ſcribitur cum corpore ſuſceptus, 246.
Cheronenſis pugna, 143.
Cherſonenſes, 310.
Cheruſci qui populi? 202.
Childebertus Francor. R. 293.
Childericus Francorum R. 284.
Childericus alius, in monaſterium detruſus, 317.
Chilpericus Francor. R. 298.
Chirothecis veneno tinctis perit Otho III. Imp. 362.
Chriſti imaginem in larario habuit Alexand. Sever. 240.
Chriſtiani vocati fideles Antiochiæ primùm, 213.
Chriſtiani calumniis atrociſſimis onerati ſub Severo, 137. *è terra ſancta expulſi,* 423.
Chriſtianorum novem myriades à Iudæis emtæ & interfectæ, 305.
Chriſtianorum horrenda ſtrages, 423, 508.
Chriſtophorus I. Papa, 340.
Chriſtophorus Columbus, 515.
Chronologiæ correctio, 74.
Chryſoloras, 516.
Chryſoſtomus, 270.
Cianus Venetæ claſſis Dux capit Othonem Barbaroſſæ filium, 402.
Ciborum delectus, 260.
Cicenſis Eccleſia condita, 356.
Cicero natus, 186. *floruit,* 208.
Cimbri, qui & Cimmerii, unde oriundi, 19, 32. *quinam hodie?* 183. *Aſia ejecti,* 31.
Cimbricum Marii bellum, 44, 183.
Cimon, 130. *occupat Cyprum,* 132. *notatur Oſtraciſmo,* 132.
Cinna motus, 188. *mors,* 189.

 Circum-

Circumciſio inſtituta, 70.
Civilia Romanorum bella, 44. *eorum prima ſemina,* 179, 183.
S. *Clara,* 415.
Clarevallenſe cœnobium, 390.
Clariſſæ virgines, 65.
Claudianus Poëta, 269.
Claudia Conſtantini Chlori mater, ſepulta Spiræ, 253.
Claudianus Druſus Germanicus dictus, 207. *obit Moguntiæ,* 208.
Claudius Tiberius Rheni accolas Romanis ſubdit, 208. *Imperator factus ab Auguſto,* 208, 209.
Claudius Imperator, 214, *perit veneno,* 215.
Claudius Felix Præſes Iudææ, 219.
Clodius Francorum R. 284.
Clemens Alexandrinus, 235.
Clemens Epiſcopus Romanus, martyr, 225.
Clemens II. *Papa,* 374, 375. *tollitur veneno,* 374.
Clemens III. *Papa,* 403. IV, 431. V, *Gallus, ejus inauguratio multis funeſta,* 447, 452. VI, 458. *iniquiſſimus erga Ludov. Imper.* 459, 466. VII, 537. *obſidetur in arce Angelica,* 533, 537.
Clemens VII. *Antipapa in Gallia,* 473.
Clementinæ conſtitutiones, 453.
Cleombrotus Spartan. Dux, 139.
Cleopatra filia Antiochi M. uxor Ptolemæi Epiphanis, 165, 168.
Cleopatra fil. Ptolem. Philometoris, uxor Alexandri. 175. *mox Demetrii Nican.* 168. *hinc Antiochi Sedetis,* 181. *filii Seleuci interfectrix,* 180. *mariti proditrix,* ibid. *Gryphi inſidiatrix ſuo ipſius exitio,* 181.
Cleopatra ſoror & uxor Ptol. Phyſconis, 177. *filio Lathyro pulſo ipſa regnat cum filio Alexandro,* 182. *à quo tandem occiſa,* ibid.
Cleopatra filia Ptolem. Auletæ, regnat, 194, 198. *Antonii hac amaſia,* 201. *cum quo victa ad Actium, morſu perit aſpidum,* 202.
Clephes Longobard. in Italia R. 296.
Cletus Rom. Epiſcopus, 225.
Clitus ab Alex. M. confoſſus, 148.
Clodovæus Francorum R. fit Chriſtianus, 283. *toto Galliæ regno potitur,* 284.

Codrus Athen. R. ultimus, 28, 30, 94.
Cæcitate punitur, qui Martinum interficere erat miſſus, 307.
Cœleſtinus I. *Papa,* 275. II, 394. III, 408. IV, *ſedem transfert.* 420. V, 443.
Cœlibatus Clericis *injungitur,* 57, 260, 266, 383.
Cœlum triplex, 7.
Cœna ſub utraque ſpecie laicis exhibendæ, diploma Pontificium, 551.
Colomannus Poloniæ R. 387.
Colomannus Vngariæ R. 391.
Colonia Agrippina, 215. *Romanis ademta,* 284.
Colonienſis Academia, 480.
Comani ad Chriſtum converſi, 461.
Cometes in Græcia, 432.
Comitia celebrata Noribergæ, 435, 444. *Auguſtæ,* 521, 535. *VVormatiæ.* 535.
Comitia à Carolo V. celebrata quænam? 550.
Comora oppid. 553.
Commodus Imperat. revera incommodus, 234.
Concilium ſupra Papam, 459, 491.
Concilium Lugdunenſe, 431.
Concilium Tridentinum, 540. *ejus dignitas,* 541.
Concilii & Papæ diſtractio. 491.
Concilii poſtulatio, promiſſio vana, 539, & ſeq.
Concilio diverſa loca fruſtra deſignata, 540.
Concilia ſub Græcis Impp celebrata, 57. *ſub Germanis,* 63, 64.
Conciones Euangelicæ abolentur in Belgio, 559.
Concordia diſcordantium canonum. 398.
Confœderatio reformati Belgii, 559.
Confeſſio peccatorum ſemel in anno edenda, 421.
Conjugii miniſtrorum Eccleſiæ interdictio. 266.
Conjugiorum ſolennis benedictio ſancita, 229.
Conjunctio Italiæ, Germaniæ & Galliæ per Francos Europæ ſalutaris, 321.
Conradus I. *Imperator,* 344. *Germaniam pacat,* ibidem & ſeq.
Conradus II. *Saliques,* 367. *ejus genealogia,* 368. *Imperator,* 369. *geſta, obitus, &c.* 370.
Conradus III. *Suevus Imper.* 396. *ejus expeditio in Syriam, &c.* 397. *ejuſdem & Lotharii Saxon. de imperio*

rio diſſidium, 392. *reconciliatio*, 393.
Conradus IV. Frid. Imp. filius Roman. fit rex, 418. *Imperator*, 425. *ejus res*, 426.
Conradus Franconiæ Dux interfectus, 342.
Conradus Caputus Antiochiæ princeps, 426. *ſuſpendio enecatus*, 429.
Conradus Salisburgenſis Epiſcopus veneficio in Albertum Imp. infamis, 444.
Conradinus Conradi IV. *filius*, 426, 428. *victus & ſecuri percuſſus*, 429.
Conradinus Barbaroſſa Archipirata Turcicus, regnum Tunetanum occupat, 534.
Conſalvus Magnus, 528.
Conſpiratio potentiſſimorum regum contra Venetos, 520.
Conſtantia Conſtantini ſoror, 254, 255.
Conſtantia Henrici VI. *Imp. uxor, quinquagenaria enixa filium*, 407.
Conſtantienſis Synodus & ejus occaſio, 486, 489. *ſcopus*, 490. *furor*, 489.
Conſtans Imperator, Monotheletarum fautor, 306. *ejus horrenda ſtrages à Saracenis illata*, 307. *interitus*, 306.
Conſtantius Chlorus, 47, 251. *tutatur Chriſtianos*, 252. *tentat aulicos ſuos ſimulatione apoſtaſiæ*, 253.
Conſtantinus M. 47, 51. *naſcitur*, 249. *evocatur contra Maxentium*, 253. *fit Imperator*, 254. *Licinium debellat*, ibid. *res Eccleſiæ ac politiæ ordinat*, 254. *ejus donatio ficta*, 255. *genealogia*, 258.
Conſtantinus Pogonatus, 307.
Conſtantinus Copronymus Imp. 315. *morbo elephantico extinctus*, 316.
Conſtantinus Orient. Imp. 341. *pius impii filii pater*, ibid.
Conſtantinus Orient. Imp. ignavus & crudelis, 341.
Conſtantinus Monomachus Orient. Imp. 376.
Conſtantinus Ducas Orient. Imp. 384.
Conſtantinus Palæologus ultimus Orientis Imp. 503.
Conſtantinus I. *Papa*, 310. II, 316.
Conſtantinopolis nova Roma, 254. *obſeſſa*, 342, 476. *expugnata*, 412, 506.
Conſules Romæ ſuccedunt regibus, 126. *eorum in ſecunda monarchia catalogus*, 37.
Conſulatus deſinit Romæ, 293.

Conventus imperii principum VVurtzburgi, 438. *Spiræ,* 535. *Smalcaldiæ,* ibid. *VViennæ,* 527.
Coponius, 206 *Iudææ Præſes,* 209.
Corcyrenſes, 133.
Corinthus, 85. *deleta,* 175.
Corinthii contra Athenienſes, 133.
Corinthiorum reges, 28. *annui principes,* ibid.
Coriolanus exul, 127.
P. Cornelius Scipio Africanus, 166, 175.
Cornelius Gallus Ægypto præfectus, 202.
Cornelius Tacitus, 230.
Corporis Chriſti feſtum, 431. *confirmatum per indulgentias,* 453.
Corporalis præſentiæ error. 331.
Coſroës Perſarum R. 208. *ejus blaſphema audacia & pœna,* 303.
Coſſæi pop. victi ab Alex. M. 149.
Cothys Thraciæ R. 172.
Cracoviam munit VVenceſlaus Bohemiæ R. 443.
Cracovienſis Academia, 486.
Cranium pro poculo, 295, 325.
M Craſſus ſacrilegus caſus, 195.
Creatio, 6. *ejus ſeries,* 7, 8.
Cremona deleta, 300.
Crenides captæ ac Philippi dictæ, 141.
Crepitus ventris Claudii edicto permiſſi. 214.
Creſcentius conſul, Othonis adverſarius luit, 360.
Creta occupata à Saracenis, 331.
Cretenſium immanitas, 68.
Croatia, 544.
Crœſus Lydorum R. 115, 117.
Croja Amurathi conceſſa, 497, 505, 507.
Crucis ſanctæ lignum, 303.
Crucis exaltationis feſtum, 303.
Crucigeri edomiti, 461. *funditus profligati,* 508.
Cumanus Iudææ Præſes, miſſus in exilium, 219.
Cunibertus Longobardorum R. 308.
Cunigunda Henrici ſancti conjux manſit à viro illibata virgo, 365.
Cunimundus Gepidarum R. excoriatus, 295.
Cuno Roman. Epiſcop. 310.
M. Curius Coſ. aurum Samnitum reſpuit, 156.

M. Curtii in ſpecum ſaltus, 38, 142.
Cuſpius Fadus Iudaea Praeſes, 216.
Cyaxares Medorum R. 114.
Cyclades inſulae, 371.
Cypſelus Corinthi tyrannus, 30, 111.
Cyprianus martyr, 239, 246.
Cyprus à Venetis capta, 515, & ſeq. 409. *iiſdem erepta,* 556. *ſubacta & permutata,* 409.
Cyrene urbs condita, 30.
Cyrillus Hieroſolym. Epiſc. 268.
Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, 275.
Cyrus R. 34, 116, 118. *autor monarchiae ſecundae,* 121. *ejus genealogia,* 118.
Cyri Minoris expeditio infelix, 138.
Cyzicenus & Gryphus, & fratres & patrueles & mutui hoſtes, 181.

D.

Dagobertus Francorum R. 307.
Damaſcus regni Mahometici conſtitutum caput, 306.
Damaſi & Urſicini epiſcoporum ſchiſma, 265.
Damaſus II. Papa, 374. 375.
Dania ad fidem Chriſtianam converſa, 352.
Dani in Anglia oppreſſi, 387. *victi,* 351.
Danici reges ſub tempore Imperii Romano-Germanici, 62. *à quo primo incipiant,* 55.
Danomarchia, 346.
Daniel Propheta, 112. *ejus prophetiae ſeu viſiones explicatae & applicatae: Cap.*2. *de pedibus in ſtatua ſeu coloſſo Nebucad. viſo,* 153.
*Cap.*7.8. 117.
*Cap.*7.8.11. 169.
*Cap.*8. *verſ.*8. 156.
*Cap.*11. *verſ.*6.7.8. 162.
*Cap.*11. *verſ.*10. 164.
*Cap.*11. *verſ.*20. 166.
*verſ.*25. 168.
*Cap.*10.11.12. 123.
Dardania, 82.
Darius Medus, qui & Cyaxares, 34.
Darius Hiſtaſpis Perſar. R. 125. *ejus praecipua bella,* 127.
Darius Nothus, 134. *reaedificationem templi permittit,* ibid.

Darius Ochus, crudelis, 140.
Darius Codomannus, victus, 144. *ejuſque uxor ac liberi capti ab Alex. M.* 145. *ejuſdem cuſtodia ac interitus,* 147.
David naſcitur. 92. *regnat,* 93. *labitur,* 94.
David Comnenus R. unà cum filiis caſus, 507.
David Georgius pſeudomeſſias, 543.
Debora & Barac, 84, 85.
Decalogus promulgatus, 80.
Decebalus Dacorum Dux ſtrenuus, 227, 229.
Decius Imperat. 244. *perſecutor Chriſtianorum, cæditur à Getis,* 244.
Deciorum, patris & filii devotio pro patria, 144, 156.
Decemviri Romæ creati, 134. *itemque Athenis,* 138.
Decimæ univerſorum redituum in bellum ſacrum exacta, 432.
Decreta Pontificum ſupra ſcripturam extolluntur à Scholaſticis D D. 448.
Dejoces Medorum R. qui creditur eſſe Arphacſad, 109.
Delphici templi ſpoliatio, 141. *deletio,* 262.
Demades unà cum filio trucidatus, 151.
Demetrius Illyriorum R. 165.
Demetrius Poliorcetes, 154. *creatur Rex,* 155. *victus fugit,* ibid.
Demetrius II. fil. Antigoni, Goniates dictus, R. 163.
Demetrius Nicanor, 168.
Demetrius Soter, Syriæ R. 173. *perſecutor Iudæorum,* 174.
Demetrius Nicanor Demetrii Soteris filius, Syriæ R. 176. *capitur,* 176. *liberatur,* 179. *vincitur & occiditur,* 180.
Demetrius Græcus, 502.
Demoſthenes, 143. *veneno perit,* 151.
Dercylus Aſſyriorum R. 92.
Deſiderius R. Longobardorum, 316. *debellatus relegatur,* 317.
Deucalion Rex Theſſaliæ, 29, 78.
Deuteronomii initium & finis, 80.
Dextra non putrefacta, 372.
Diæus Dux Achæorum & ſui & uxoris interfector, 175.
Didius Julianus Imperium mercatus bimeſtre tenet, 236.
Didymus Alexandrinus, 264.
Dieterici Iſenburgii & Adolphi Naſſavienſis bellum, 500.
Diluvii hiſtoria, 13. *tempus,* 16.
Diluvium Deucalionis, 78.

Diocletianus Imp. 251. *apotheoſin affectat & oſcula pedum,* 252. *ejus exitus,* 252.
Dion Caſſius hiſtoricus, 241.
Dionyſius Alexandrinus, 246, 249.
Dionyſius Iunior Siciliæ tyrannus, 142.
Dionyſii Halicarnaſſæi hiſtoria, 134.
Diſciplinæ Chriſtianæ mos vetus, 243.
Divus, Fl. Claudius dictus poſt obitum, 247.
Docti & clari viri in prima monarchia quinam? 34. *in ſecunda,* 38. *in tertia,* 44. *in quarta ſub Impp. Italicis,* 50.
Doctores orthodoxi in Imperio Rom. ſub Græcis Imperatoribus, 56.
Dominicus autor ordinis Prædicatorum, 411.
Domitius Ænobardus Neronis pater, 220.
Domitianus Imperator, 227. *ejus ſcelera & exitus,* ibid.
Domnus Rom. Papa, 308.
Donatus Grammaticus, 260.
Draco legiſlator, 28. *ejus leges quando ſcriptæ?* 114.
Druſus, ſubigit Germanos, 207. *moritur Moguntiæ,* 208.
Druydæ fatidicæ, 251.
Ducum ſeu Iudicum pop. Iſraelitici ſeries, 24, 25.
Ducum bellicorum Græciæ in ſecunda monarchia catalogus, 37.
Ducum Alexandri de regno diſcordiæ ac bella, 152. *fœdus ac regni partitio,* 153. *per mutua bella omnium attritio,* 155.
Duillius, 159, 161.
Dura, Cliviæ oppid. captum & incenſum, 534.
Durandus, ſpeculi juris autor, 434.
Dyrrachium expugnatum, 508.

E.

Eberhardus Franconiæ Dux ad Andernacũ victus, 351.
Ebion hæreticus, 227.
Ecbertus Marchio Saxoniæ contra Henricum arripit imperium, 380.
Echardus Marchio Saxoniæ, 364.
Eccleſia papana inſtar cerberi triplex olim, 483.
Eccleſiæ caput Papa Rom. unde? 302.
Eccleſia ab Henrico Aucupe conditæ quæ? 346.
Eccleſiæ poteſtas circa dogmata eſt limitata, 448.
Eccleſiæ Periodi à prædicatione Apoſtolorum tres, 381.

Eccleſia & Politiæ ſtatus turbulentus, 486.
Eccleſiaſticæ res ſub Imperatoribus Italicis, 49. *ſub Græcis,* 56.
Eclipſis Solis ingens, 133.
Edelhardus Angliæ R. regno exuitur, 387.
Edeſſa urbs, olim Rages dicta, 433.
Eduard. S. Angliæ R. ſtrumarum curator miraculoſus, 387.
Eduardus I. Angliæ R. 441. *bellat cum Philippo Gallo,* 444.
Eduardus II. Angl. R. 450. *dejicitur,* 462.
Eduardus III. Angl. R. 450. *Imperium oblatum recuſat,* 464. *ingenti prœlio vincit Gallos,* 476. 470. *cauſa iſtius belli,* 457. *Caletum occupat,* 470. *inſignia ac titulum Regis Franciæ uſurpat,* 462.
Eduardus Eduardi III. *filius creatur Aquitaniæ princeps,* 470.
Eduardus IV. *Angliæ R.* 511. V, ibid. VI, *χαριεστάτος*, *Angliæ reformator,* 547.
Egbertus Longobard. R. 325.
Egeſippus, 233.
Egilolphus Longobard. R. 300, 302.
Egmondanus Comes decollatur, 560.
Ehud Iudex in Iſraële, 82, 83, 84.
Εἰκονολατρεία diſceptata, 312, *defenſa,* 320, 322.
Elam, Elamitæ, 120.
Eleazarus ſummus Pontifex, 154. *alius,* 210.
Electorum Imperii origo, 402, 361.
Eleutherius Epiſc. Rom. martyr. 234.
Eleutherius Exarchus, 304.
Eli ſummus ſacerdos & judex, 91.
Elias & Eliſæus Propheta, 98, 99.
Eliæ Rabini vaticinium de duratione mundi, 17.
Elionæus Cithæi *filius potitur Pontificatu,* 216.
Eliaſib Pontifex M. 131.
S. Eliſabetha, 413, 423.
Eliſabetha Barthoniæ monacha ob vaticinia ſiniſtra laqueo ſtrangulatur, 574.
Eliſabetha Angliæ regina, 548. *reformatrix pia,* 553.
Ella R. in Iſraële, 97.
Ἕλληνες unde dicti Græci? 81.
Elon Iudex Iſraëlis, 89.
Emanuel Chryſoloras, 480, 495.

Emanuel Palæologus Orientis Imp. 475.
Emericus Vngariæ R. 413.
Encius Sardiniæ R. ferreæ incluſus caveæ interit, 419.
Encratitæ hæretici, 232.
Epicharmus, 31, 116, 130.
Epidamnum, quod & Dyrrachium, 133.
Epimenides Cretenſis, 116.
Epimetheus, 29.
Epiphanius, 264.
Epirus redigitur in poteſtatem Amurathis, 497.
Epiſcopi poſt Apoſtolos, 50.
Epiſcopus ne quis vocetur univerſalis ſancitum, 295.
Epiſcopatus conferendi jura Imperatori ademta. 379. *reſtituta,* 388. *iterum extorta,* 389.
Epiſcopatuum aliquot Germaniæ inſtauratio, 364, 367.
Ephori apud Lacedæmonios, 28.
Ephraim pro decem tribubus, 96.
Equeſtris ordo S. Iohannis inſtitutus, 390.
Equites Rhodii, 453.
Equitum Garteriorum ordo, 470.
Equites torquati, 492.
Erechtheus R. Athenienſium, 83. *filiam ſuam immolat.* 29, 84.
Erechtheidarum ſeries, 87.
Erebertus Epiſcopus Mediolanenſis Conrado rebellis mulctator exilio, 369.
Erneſtus Suevus Conradi Imp. æmulus, 369.
Erphordienſis Academia, 480.
Errores à diabolo in Eccleſiam ſparſi, 227.
Eſaias Propheta, 103. *ſerra diſſectus à Manaſſe,* 109.
Eſau, duas ducit uxores gentiles, 72.
Eſſæi, 182.
Eſther, 128.
Eteocles R. Thebarum, 88.
Eticho VVelphus Comes Altorf. 332.
Eva Leodienſis, Papæ familiaris, autor ipſi eſt inſtituendi feſti corporis Chriſti, 431.
Evagrius, 256.
Evangelium vocatur à Bembo fabula de Chriſto, 524.
Euangelium Iohannis, 228.
Euangelici textus Dominicales & epiſtolæ quo autore collecta? 324.

Euange-

Euangelicorum in Anglia perſecutio, 548. *item in Belgio*, 553, 559.
Euangeliſta, 49.
Euariſtus Epiſcopus Rom. 229.
Eubœa Venetis erepta, 507.
Euchariſticus panis veneno tinctus, 452.
Euclides, 156.
Eudoxia Arcadii uxor Chryſoſtomo iniqua, 271.
Eudoxia Valentiniani III. *uxor Genſericum in Italiam accerſit, eique nubit*, 274.
Eugenius Papa, 306. *Ladiſlao perfidiæ autor & pœnæ utrique*, 504, 505.
Eugenius II. *Papa*, 327. III, 397. IV, 489. *citatus refugit concilium Baſilienſe*, 493. *removetur*, 491, 497. *adverſus Synodum concitat Gallum*, 499.
Evilmerodach, 115.
Eumenes Bithyniæ R. 162.
Eumenes Attali fil. Aſiæ R. 166, 172.
Eupales Aſſyr. R. 94.
Euphemius Patriarcha Conſtantinopolitanus, 284, 285.
Euphraſius Epiſcopus Antiochenus perit in terræmotu, 288.
Eurichus Exarchus, 314.
Euripides, 130, 137.
Europa, unde acceperit nomen? 83.
Europæ regum in tertia monarchia ſeries, 40.
Eurymedon dux Athen. 136.
Euryſtheus Mycenarum R. 31, 89.
Euſebius Nicomediæ Epiſcop. Arrianus, 255, 256.
Euſebius Pamphili Epiſc. Cæſareæ, 256. *moritur*, 259.
Euſebii de ſupputatione annorum error, 1.
Euſtathius commentator Homeri, 404.
Eutropius Arcadii Eunuchus perfidus luit, 270.
Eutyches Archimandrita Conſtantinop. hæreticus, 275.
Eutychiana hæreſis altas in Eccleſia radices egit, 277.
Eutychiani extolluntur, 285.
Exarchi & Exarchatus, quale nomen & officium? 296, 53, 56.
Exarchorum ſeries & catalogus, 53.
Exarchatus in Italia exſpirat, 316.
Exercitus Vngaricus ſpe remiſſionis peccatorum gratis militat & latrocinatur, 528.

Exitus

Exitus Iſraëlis ex Ægypto quo anno? 79.
Exodi libri initium, 75.
Expeditio ſub Duce Godefrido Bulionæo in Aſiam, 385.
Ezechias R. Iuda, 106, 107.
Ezechiel Propheta. 113.

F.

FAbianus Epiſcop. Rom. 241. *martyr,* 244.
Fabiorum trecentorum cædes, 131.
C. *Fabricius Luſcinius,* 159.
Faliſci à Camillo ſubacti, 159.
Faliſcorum Ludimoderatur perfidus, 159.
Famaguſta olim Salamis, capta à Turcis, 556.
Fames dira Sagunti, 166. *Numantinorum,* 179. *in Iudæa* 204. *ab Agabo prædicta,* 218.
Farina gypſo mixta, 397.
Fatalis omnis calamitatis cauſa in Chriſtianos collata, 229.
Felix Iudææ præſes, 219.
Felix II. *Epiſcopus Rom.* 260.
Felix IV. *Epiſc. Rom.* 290.
Felix V. *Papa,* 491, 502.
Ferdinandus Caroli V. *avus maternus, unde dictus Catholicus?* 515. *Neapolitano potitur regno,* 528. *Hiſpaniæ R.* 530. *obit,* ibid.
Ferdinandus Magellanus, 550.
Ferdinandus Caroli V. *frater Bohemiæ R. ad regnum Vngariæ fruſtra adſpirat.* 544. *mulctat Bohemos,* 545. *idem Vngariæ ac* Bohemiæ *R. fit Imperator,* 550. *ejus encomion & liberi,* 551.
Ferdinandus Alvares *de Toleto, Dux* Albæ, Belgii *Gubernator,* 560. *ejus tyrannis & crudelitas,* ibid. & ſeq.
Ferrarienſe concilium, 496. *transfertur Florentiam,* 496. *ejus decreta à* Græcis *rejecta,* ibid.
Ferri candentis tactu innocentia comprobata, 365.
Feſtum exaltationis crucis, 303. *omnium animarum unde ortum?* 366.
Feuda hæreditaria primùm conſtituta, 253.
Fidei defenſor R. Angliæ unde dictus? 546.
Filii hominum: filii Dei qui ambo? 12.
Flagellum Dei Attila, 278.
Flagellatorum ordo, 432.
Flandria occupatur à Gallo, 511.

Flandri bello petiti à Friderico III, 518.
Flavius Claudius xxx. *tyrannis repreſſis fit Imperator, laudatus*. 247 *hoſtes externos Imperii finibus arcet*, 247 *Divi nomen poſt mortem conſequutus*, ibid.
Flavianus Epiſcop. Conſtantinopol. calcibus in concilio pulſus, exſpirat, 275.
Flavius Veſpaſianus contra Iudæos cùm exercitu miſſus, 222. *creatur Imperator*, 223, 224.
Florentini, 452.
L. Florus, 230.
Fœdera contra agnatos inita infelicia, 333.
Fœdus ac regni diviſio inter Duces Alexandri M facta, 153.
Fœdus inter Condæum & Iohannem Caſimirum Palatinum, 558.
Fœdus Smalcaldicum, 535.
Formoſus, Papa per Simoniam, 337. *in ejus cadaver ſævitum per Sergium*, 341. *quod è Tiberi extractum & ſepultum*, 354.
Fortunæ mirabilis mutationis exemplum, 336.
Franciſcus autor ordinis Minorum, 415. *fit divus*, 420.
Franciſcus Gonzaga creatur Marchio Mantuæ, 488.
Franciſcus Petrarcha, 454, 465, 471.
Franciſcus Zabarella, 495.
Franciſcus Philadelphus, 495.
Franciſcus Sfortia, 511. *occupat Ducatum Mediolanenſem*, 512.
Franciſcus I. *Galliæ R. vincit Helvetios in Italia*, 529. *Caroli V. competitor*, 532. *ejuſdem adverſarius, capitur in prœlio ad Papiam*, ibid. *libertati reſtitutus rebellat*, 533. *obit*, 545.
Franciſcus II. *Galliæ R.* 552.
Franciſcus Alenconius Dux Andegavenſis, 558.
Francofurdiana Academia ad Oderam, 531.
Francogallia, 284.
Franconia, 389.
Francus Sicambrorum R. opitulatur Germanis, 207.
Francici regni complexus, 283.
Francici regni initia, 272, 283.
Francicorum regum ſeries, 284, 55.
Franciæ regum tres ſtirpes, 272.
Franci Romanorum victores, 261. *eorum jugum nunquàm ſubierunt*, 284. *ab Aureliano cæſi ad Moguntiam*, 248.

à Conſtantino M. domiti, 252. *rege VVaramundo Galliam ingrediuntur*, 272. *vocantur in Italiam*, 296. *cauſa*, 321. *eorum in Italia potentia*, 317.

Fridericus I. Barbaroſſa, 400. *excommunicatur*, 401. *ſupplex Papa ab eo calcatur*, 402. *ejus expeditiones in Italiam*, 401. & ſeq. *in Aſiam*, 403. *obitus, poſteri*, ibid.

Fridericus II. contra Othonem Siciliæ evocatus creatur Imperator, 414, 415. *Papæ maſculè reſiſtit*, 416. *feritur anathemate*, 416. *filium perfidum Henricum perpetuo carceri addicit*, ibid. *exagitatur à Gregorio papa*, 417. *expeditionem in Aſiam ſuſcipit*, ibid. *Italiam occupat*, 418. *tertiò feritur anathemate*, ibid. *imperio deturbatur*, 418. *obitus ejus ac familia*, 419.

Fridericus III. *Auſtriæ Dux fit Imperator*, 498. *oppugnatur ab Vlrico Ciliæ comite*, 498. *à Sigiſmundo patruele*, 499. *capitur à VViennenſibus*, ibid. *diſceptat cum Matthia Huniade de corona Vngariæ*, 499. *de regno* Bo*hemiæ*, 501. *bellat cum* Carolo Burgundo, ibid. *obit*, 502.

Fridericus Auſtriæ Dux, captus in prœlio & ſecuri percuſſus, 428.

Fridericus Auſtriacus *Ludovici* Bavari *æmulus & hoſtis*, 454. *creatur & ipſe Imperator*, ibidem. *victus, perit philtro*, 455.

Fridericus & Ticemannus fratres Thuringiæ Landgravii, fundunt Alberti Imp. copias, 445.

Fridericus Thuring. cum admorſa gena, 451.

Fridericus Miſniæ Marchio & Thuringiæ Landgr. recuſat Imperium, 464.

Fridericus Miſniæ Marchio fit elector Saxonicus, 494.

Fridericus Brunſwicenſis, *Moguntini inſidiis nefariè interficitur*, 482.

Fridericus I. Victorioſus, Comes Palatinus, tres capit principes, & grandi mulctat pecunia, 500.

Fridericus III. *Pius, Elector Palatinus, veritatem defendit in comitiis Auguſtanis*, 555.

Friſia potitur Sigefridus Normannus, 336.

Friſingenſis epiſcopatus, 318.

Fulco Hieroſolymæ R. 395.

Fuldenſe cœnobium fundatum, 318.

Fulvia M. Antonii *uxor*, 201. *linguam interfecti Ciceronis acubus pungit*, 208.

Fumo extinctus fumivendus, 240.

Furcæ Caudinæ ad quas memorabile prælium factum, 151.
M. Furius Camillus Dictator, 139.

G.

Gabinius, 194. *Syriæ Præſes,* 195.
Galatæ, Celtæ, id eſt, Galli cum Germanis permixti, 162.
Galba deficit à Nerone, 221. *interfectus,* 224.
Galeacius Mediolani Vicecomes datur cuſtodiæ, 457, *fit Dux,* 480. *Italiæ regnum affectans ciet motus,* 482.
Galenus Medicus, 233.
Galerius Maximinus, 251.
Galli Romanorum hoſtes, 163.
Galli captâ Roma à Camillo expelluntur, 139.
Gallicum Tranſalpinum bellum I. Cæſaris, 195.
Galli in Sicilia quaſi momento omnes occiſi, 429, 441.
Galli contra Anglos, 510. *victi ad S. Quintinum,* 538. *cæſi à Maximiliano,* 518. *eorundem Cadmea victoria,* 500.
Gallicorum Regum ortus, 334, 337. *numerus inde à Carolo M.* 61. *mutationes in familiis tres,* 55.
Gallia in factiones diſtracta, 486.
Gallia regnum à Carolina ſtirpe tranſit in novam familiam, 363. *item ad aliam,* 461.
Gallienus Imperator, 246. *interficitur,* 247.
Gallina Honorii, 270.
Garibaldus Bavarorum *R.* 300.
Garizitanum templum ædificatur, 146. *evertitur,* 180.
Garterii, &
Garteriorum equitum ordo, 470.
Gazam expugnat Alex. *M.* 145.
Georgius Iberus, 359.
Georgius Trapezuntius, 480, 495.
Georgius Purbachius Bavarus *Mathematicus,* 495, 516.
Georgius Podiebracius R. Bohemiæ, *fortis Huſſitarum defenſor,* 510. *Vngaris reddit Matthiam Huniadem, huicque elocat filiam, ſed ingrato,* ibid. *ejus obitus & poſteritas,* 510.
Georgius Pojebracius Bohemiæ *R.* 450.
Georgius Anhaltinus, 520.
Georgius Fronſpergius, 533.
Gelaſius Rom. Epiſcopus, 285.
Gelaſius II. *Papa,* 389.

Geldria, 534. *ea potitur Maximilianus*, 518.
A. Gellius, 234.
Geneſis quot comprehendat annos. 74.
Genſerichus Vandalor. R. 274. *orthodoxorum perſecutor crudelis*, 275. *regnat in Africa*, 276.
Gentius Illyriæ R. 172.
Gentium & nationum origines, 19.
Gerhardus ab Eppenſtein Epiſc. Moguntinus, 442. & ſeq.
Germanus Patriarcha vapulat & contumelioſè aſino circumvehitur, 316.
Germania pacata per Fridericum Barbaroſſum, 400. *per factiones diverſorum Imperatorum diſtracta*, 455. *ejus triſtiſſima facies*, 340, 377.
Germani à Romanis cæſi & viciſſim, 207, 208.
Germanorum gens antiquiſſima, 67, 69.
Germanorum regum ſeries & catalogus, 33.
Germanorum ſub prima monarchia res obſcuræ, 33. *eorundem bello Cimbrico ſtrages incredibilis*, 183.
Germanicarum mulierum immanis αὐτοχειρία, 183.
Germanicus Druſi filius vincit Germanos, 211.
Germanicum ſub Carolo V. *bellum*, 534.
Geſſius Florus Præſes Iudææ, latronum caput, 222.
Geta à fratre Caracalla interfectus, 238.
Getæ, Gothi, Decium cadunt in prœlio. 244.
Geuſii, Belgæ unde dicti? 559.
Geyſa Poloniæ R. 386.
Geyſa II, *R. pius*, 339.
Gibeonitarum ſtuprum nefandum, 82.
Gibellini, 465.
Gibellinorum & Guelphorum origo, 394. *odia & factiones*, 418, 436, 451.
Gibigſtein arx, 373.
Gideon, 85.
Gildo parricida & αὐτόχειρ, 270.
Gilmer Vandalorum R. 289, 293.
Giſela Henrici Sancti ſoror Stephano Vng. Regi nuptui data, ſi fieret Chriſtianus, 364.
Giſela Sigefrido Normanno eadem conditione nupta, 336.
Giſelb. Lothar. Dux Othoni Imp. rebellis, perit in Rheno, 351
Giſulphus Normannorum Comes, 375.
Gladiatorum Spartacium bellum, 191.
Glaucias medicus artis errorem ſuſpendio luit, 149.

Glyce-

Glycerius Imperator annum, 281.
Gnoſtici hæretici, 232.
Gobellus ſeu Cobila Can Tartarorum R. 440.
Godebertus Longobardorum R. 307.
Godefridus Normannorum Dux, 336.
Godefridus Lotharingiæ Dux, ob rebellionem captus & cuſtodiæ traditus, 373.
Godefridus Bulionæus, 380. *expeditioni in Aſiam præfectus,* 385. *creatur R. Hieroſolymæ,* 386.
Goleta arx in Africa capta à Carolo V. 534.
Gomeri proſapia, 19, 32.
Gordianus Imperator, 242.
Gotha expugnatur. 555.
Gothi Romanis bellum inferunt, 245, 246. *arcentur à Claudio,* 247. *Arianos obtinent doctores,* 264. *repreſſi à Theodoſio,* 265. *vincunt Littorium,* 276. *recuperant regnum in Pannonia,* 279. *prœlio victi ac caſi,* 291, 292.
Gothorum in Italiam irruptio & potentia, 270, 271. *expulſio,* 289. *cædes ac venditio,* 272.
Gothorum regnum in Italia firmatur, 285. *finitur,* 289, 292.
Gothorum reges, 52.
C. Gracchus reipubl. turbator occiditur, 183.
Gradus dignitatum in Academiis uſurpari cœpti, 404. *eorundem comprobatio,* 453.
Græca Eccleſia Pontifici Rom. ſubjici nolunt, 432.
Græcarum literarum ſtudia autoribus Græcis exulibus eflorescunt in Italia, 480.
Græcia ex inundatione ducentos annos inculta, 72.
Græcia tranquilla redditur pace Antalcidæ, 138. *ſubjugatur à Philippo Macedone,* 143, 144.
Græciæ regna tria, 78.
Græciæ ſtatus & res ſub prima monarchia, 39, 30. *in ſecunda monarchia,* 36. *pax cum Perſis celebris,* 132.
Græciæ civitates adjungunt ſe Romanis, 166.
Græcorum belli ducū in ſecunda monarchia catalogus, 37.
Græcorum regnum in libris Maccabæorum, eſt Seleucidarum, 154.
Græcorum συγκρητισμὸς ante bellum Xerxis, 129. *inde victoria terra marique ex Perſis,* 129.
Græcis ob legatos violatos infertur bellum ab Othone, 354.
Granata Bætica pars, 427.

Granatenſe regnum, 515.
Granius prætor necatur. 190.
Gratianus Imperator Germanicus & Alemannicus dictus ob victoriam, 265. *interfectus*, ibid.
Gratianus Monachus congerit decreta Pontificum, 394, 397.
Gregorius Neocæſarienſis Epiſcopus, 246. *miraculis clarus*, 249.
Gregorius Nyſſenus, 264.
Gregorius Nazianzenus, 264.
Gregorius M. Rom. Epiſcopus, 299.
Gregorius II. *Papa*, 313. III, 113. IV, 327. V, 360, 362. VI, 375. VII, 377, 382. *Henricum Imp. anathemate ferit*, 379. *profugus luit*, 380. *nequiſſimus*, 382. & ſeq.
Gregorius VIII. *Papa*, 389, 403. IX, *calumniator Friderici Imp.* 417. *crucem prædicat contra eundem*, 420. X, 431, 437. XI, 466. XII, 483. XIII, 556.
Grimmenſtein arx ſolo æquata, 555.
Grimoaldus Longobard. R. 307.
Grypſwaldenſis Academia, 516.
Guelphus Comes *Altorf.* 326.
Guelphus Bavariæ Dux Conradi Imp. æmulus, 369.
Guelphi & Gibellini, 451. & ſeq. 456.
Guelphorum Sylva, VVelfsholtz, 388.
Guidmundus Berengarii antagoniſta, 375.
Guido Spoletanorum Dux, 333.
Guido, qui & Hugo, Italiæ fit R. 338.
Guido Luſignanus regnum Hieroſolymitanum invadit, 405. *permutat illud Cypro*, 409.
Guilhelmus Occam, 463.
Guilhelmus Normanniæ Dux, Angliæ regnum obit, 387.
Guilhelmus Rufus Angl. R. homo crudelis & impius, 387.
Guilhelmus Clivenſis, debellatur à Carolo V. 534.
Guilhelmus à Grumbach, Herbipoli capta Clerum invadit, 554. *proſcriptus luit*, ibid. & ſeq.
Guilhelmus Naſſovius, Princeps Auraicus, 559, 561.
Guiſius & Condæus, in bello civili Gallico *partes*, 552.
Gundamundus R. 286.
Gundomarus Alemannorum R. 261.
Gunſium oppid. Vngariæ à Solymanno captum, 533, 543.
Guntherus Comes Schwartzburgicus, 464. *obſidet Francofurtum Imperii cauſa*, ibid. *tollitur veneno*, 464.
Gyges R. Lydiæ, 109.

H.

HAbdanckii, 389.
Habsburgenſis arx, 437.
Hæreticorum in ſecunda Rom. Imp. claſſe catalogus, 56.
Hagai Heli Iudaici populi princeps, 157.
Haggæus Propheta, 126.
Halberſtatenſis epiſcopatus, 319.
Halicarnaſſæus hiſtoricus, 134.
Halyattes R. Lydorum, 114.
Hannas Pontifex, 210. ἀυτόχειρ, 213.
Haran, quæ & Charræ & Padan, Meſopotamiæ metropolis, 70.
Hariadenus Mitylenæus archipirata, 534.
Harminius dux Cheruſcorum, 202.
Haroldus Danorum rex fit Chriſtianus, 351. cum familia ac gente plurima Moguntiæ baptizatur, 328.
Haſſia, 394.
Haſſiæ Landgraviorum ſtirps unde? 423.
Hatto Archiepiſcopus Moguntinus, 340. ejus in Albertum Comitem Bamberg. perfidia, 342.
Havelbergenſis Eccleſia condita, 346, 356.
Haymo Halberſtat. Epiſcopus, 331.
Hebdomadæ VII. Danielis, 122. LXX. ejuſdem, 135.
Heberti Comitis Veromandui in Carolum ſimplicem perfidia, 339. vindicata, ibid.
Hedwigis Poloniæ regina Iagelloni nubit, 478.
Heidelbergenſis Academia fundata, 471.
Helcheſitarum ſecta, 242.
Helena, 27.
Heliogabalus, 239. matris inhoneſto utitur conſortio, ibid. turpi morte turpem mutat vitam, 239.
Heliodorus ſpoliaturus Templum punitur, 167.
Helmichildus Longobardus, 296.
Helvetica confœderatio unde & quomodo orta, 462, 481.
Helvetico-Germanicum Romanorum bellum, 44.
Helveticum Maximiliani bellum cruentiſſimum, 519.
Helvetii libertatem ac jus ſuum defendunt contra Maximilianum, 519.
Helvetii trahuntur ad pugnam Sacramentariam, 541.
Heneti, 346, ſiunt Chriſtiani, 348, 364.

Heretorum principes creantur Duces Imperii, 465.
Henricus I. *Auceps, Imperat.* 345. *ejus virtutes, dit iones, geſta, inſtituta,* 346. *Imperium præſidiis munit,* ibid. *victoria ab Vngaris potitus* Germaniam *pacat,* 347. *ejus familia,* ibid.
Henricus II. *Sanctus, item Claudus, Imp.* 363. *ejus familia,* ibid. *adverſarii, pietas,* 364. *bella,* 365. *uxori conſervata virginitas,* ibid.
Henricus III. *Niger, Imper.* 372. *ejus bella*, ibid. & ſeq. *grandiori buccella panis ſuffocatus,* 373.
Henricus IV. *Imper.* 377. *ejus hoſtes, excommunicatio, exturbatio,* 378. *victoria,* 380. *varia fortuna,* ibidem. *miſerabilis conditio & exitus,* 381.
Henricus V. *Imp. impius in patrem ex inſtigatione Papæ,* 381. *vincitur,* 388. *excommunicatur,* 389. *denuo victus obit,* 389.
Henricus VI. *Imper. dictus Aſper,* 407. *ejus in Aſiam expeditio & obitus,* ibid.
Henricus VII. *Lucelburgenſis, Imperator.* 450, & ſeq. *exſtinguitur pane Euchariſtico venenato;* 453. *ejus familia,* ibid.
Henricus I. *Angliæ* R. 387, 392. *ejus liberi naufragio pereunt,* 392. *ipſe moritur,* 395.
Henricus II. *Angliæ* R. 406. *ejus perfidia,* ibid.
Henricus III. *Angliæ* R. 425. *cum proceribus bellum gerit,* 433. *ejus obitus,* 434.
Henricus IV. R. *Angliæ,* 480, 485. *utriuſque, Galliæ & Angliæ declaratur* R. 494.
Henricus V. *Angl.* R. 494.
Henricus VI. *Angl.* R. 494. *obit,* 511.
Henricus VII. *Angl.* R. 511, 529.
Henricus VIII. *Angliæ* R. 529. *bellat contra Gallum,* 530. *Scribit in Lutherum, unde Fidei defenſor audit à Papa,* 546. *Arturi fratris ducit viduam, eamque tandem repudiat,* 529. 546. *abdicat Papæ primatum & tributum per ſuum regnum,* 546.
Henricus I. *Galliæ* R. 372, 387.
Henricus II. *Galliæ R. vincitur à Philippo* R. *Hiſpan. ad S. Quintinum,* 538. *vindicandæ libertatis Germanicæ ſocius, occupat Metim,* 545. *Concilium Tridentinum ſpernit,* ibid. *perit in haſtiludio,* 546.
Henricus *Valeſius Poloniæ declaratus* R. 557. *redit in Galliam*

ſiam & fratri Carolo in regno ſuccedit, ibidem & 558.
Henrici Borbonii Navarræi regis cruentæ nuptiæ, 558. *idem impetrat liberum exercitium reformatæ religionis per regnum* Galliæ, 558.
Henricus rixoſus Othonis Imper. frater & hoſtis, 351. *veniam & Ducatum Bavariæ impetrat*, ibid.
Henricus Hezelo *Bavariæ Dux, Othonis* II. *æmulus*, 357. *multatur exilio*, ibid. *Othonis* III. *raptor*, 360.
Henricus Marchio Auſtriæ, 364.
Henricus Superbus Bavariæ & Saxoniæ princeps, 393, 394. *proſcriptus & ditionibus exutus. obit*, 396.
Henricus Leo, Superbi filius, 396, 402.
Henricus Balduini frater Orientis Imperator, 412.
Henricus Pius Sileſiæ Dux occiſus à Tartaris, 423.
Henricus Thuringiæ Landgravius Imperii competitor cum Carolo IV, 419, 426. *ejus obitus*, ibid.
Hephæſtionis mors, 148.
Heraclius Imperator, 302. *ejus inceſtus, hæreſis, interitus*, 304.
Heraclidæ Lydiæ reges, 29, 87, 109. *eorum in regno ſeries* 31. *deſcenſus in Peloponneſum*, 30, 31, 90, 93.
Herbipolis capta à Grumbachio, 554.
Herbipolenſis epiſcopatus fundatus, 318.
Hercules, 29, 87.
Hermannus Dux Lucelburgenſis, creatus Imperator contra Henr. interit, 380.
Hermannus Archiepiſcopus Colonienſis *ob religionem ſede movetur*, 537.
Hermanni Palatini & Arnoldi Epiſcopi Moguntini diſſidium compoſitum, 400.
Hermanni ejuſdem ignominioſa pœna, 401.
Hermolaus Barbarus, 516.
Herodes M. Antipatri filius, 198. *præficitur Galilææ*, ibid. *tetrarcha*, 42. *Romæ declaratur R. Iudææ*, 42, 48, 203. *ulciſcitur interitum patris*, 203. *ejus crudelitas*, 204. *infanticidium & mors*, 205.
Herodes Antipas, 206. *Herodiadis raptor*, 211. *Baptiſtæ interfector*, 213. *luit exilio*, 211.
Herodes Chalcidis dynaſta poteſtatem in Templum obtinet, 216. *obit*, 219.
Herodes Agrippa, vide Agrippa.

Herodis genealogia, 211, 217.
Herodianus hiſtoricus Græcus, 243.
Herodotus, 134. *ejus hiſtoria,* 129.
Heruli, qui & Rugi ſive Rugii, 282.
Heſiodus, 31, 34, 104.
Hieron Syracuſanus Tyrannus, 156, 159.
D. Hieronymus, 268.
Hieronymus Pragenſis, 484. *ejus martyrium,* 486, 491.
Hieroſolyma capta à Nebucadnezare & diruta, 113, *inſtaurata à Nehemia,* 137. *occupata à Parthis,* 42. *recuperata ab Herode,* 42, 203. *capta à Ptolemæo Lagi,* 150. *à Pompejo,* 194. *ejus muri à Pompejo diruti reædificantur,* 198. *ejuſdem excidium totale,* 225.
Hieroſolyma urbs nova, Ælia dicta, 230, 231.
Hieroſolyma eripitur Saracenis, 386. *amittitur,* 408. *recuperatur à Friderico* II. *Imp.* 417, 423.
Hieroſolymitanum regnum novum, 305. & ſeq. *ejus duratio,* 386. *diminutio,* 395. *mutatio ob diſſidia,* 391. *deſtructio,* 408. *ereptio totalis,* 439.
S. Hilarius, 260, 264.
Hildebrandus Longobardorum R. 316.
Hildericus Vandalorum R. orthodoxus, 293.
Hippocrates medicus, 127.
Hircania Alexandro M. ſubjicitur, 148.
Hircanus Iudæorum Princeps, 41.
Hircanus Simonis filius dux & Pontifex Hieroſolym, 178. *Idumæos ſubjugat & ſemi-judæos facit,*180. *Samariam & Garizim evertit,* 181. *ſeditionem inter Phariſæos & Sadducæos ſedavit, fuit propheta, moritur,* 184.
Hircanus Alexandri filius, Pontifex & Princeps, 189. *ad privatam vitam redigitur à fratre Ariſtobulo,* 192. *reſtituitur in priſtinum à Pompejo,* 42, 194. *ſtupidus ac ſimplex,* 198. *autoritate privatur,* ibid. *mutilatur auribus ac naribus,* 42, 203. *tollitur ab Herode octogenarius,* 203.
Hiskias R. Iuda, 106, 107.
Hiſpania olim Romanorum provincia, 427. *ad Gothos tranſlata,* ibid. *à Mauris invaſa ac vaſtata,* 427.
Hiſpania nova, 550.
Hiſpaniæ R. unde Catholicus dictus, 427.
Hiſpani ex pleriſque Belgii ditionibus profligantur, 561.
Hiſpanica inquiſitio in Belgio, 551, 559.

Hiſpanici reges tempore Imperii Romano-Germanici, 61.
Hiſpanici regni initium, 55.
Hiſpanicum Cæſaris bellum, 199.
Hiſtoriarum primi mundi utilitas & neceſſitas, 10.
Hoccata Imperator Tartaricus, 413. *ejus immanis ac ſtupenda expeditio,* 423.
Holophernes, 109.
Homerus, 30, 32, 34, 97.
Hominis creatio, & quæ circa eam conſideranda, 8.
Honorius Imp. 269.
Honorius I. *Papa,* 304. II, 389, 394. III. 420. *ejus perfidia,* 416. *hoſtilitas in Frid. Imp.* ibid. IV, 437.
Horæ canonicæ, 290.
Horatius, 209.
Horda, 475.
Hormiſda Epiſcop. Rom. 285.
Horvatius Banus cum triginta complicibus ſupplicio afficitur, 479.
Hoſea R. in Iſraël, 105, 106.
Hoſeas Propheta, 193.
Hoſpitalarii S. Iohannis, 453.
Hugo Magnus, Pariſiorum Comes, Hugonis Capeti pater, 347. *fruſtra affectat Galliæ regnum,* 352.
Hugo Capetus, 347. *Francorum R. conditor regiæ ſtirpis modò regnantis,* 334, 363.
Hugo Brandeburgicus Othonẽ liberat è carcere Romæ, 361.
Hugo de S. Victore, 397.
Hugonotti, Euangelici in Galliа nominati, 552.
Humani *generis propagatio poſt diluvium,* 19.
Hungari *ex Scythia in Pannoniam,* 337. *eorum in Imperio graſſatio,* 340.
Hunnericus *ſeu* Honoricus, *R. Arianus, orthodoxorum perſecutor punitur divinitus,* 283.
Hunni, 54. *in* Hiſpaniam *attracti,* 276. *vincuntur à Gothis,* 279. *profligantur,* 391.
Hunnici *receſſus der* Hundſruck, *tractus Oſprincanus,*279.
Huſſitici *belli occaſio,* 486, 493.
Huſſitæ *graſſantur,* 487. *à tribus exercitibus fruſtra oppugnati,* ibid. *ab Angelis propugnantur,* 487. *diſcordia fracti dant manus,* 487, 494.
Hyelon *Tartaricus pro* Chriſtianis *oppugnat Saracenos,* 433.

Hygi-

Herodis genealogia, 211, 217.
Herodianus hiſtoricus Græcus, 243.
Herodotus, 134. *ejus hiſtoria,* 129.
Heruli, qui & Rugi ſive Rugii, 282.
Heſiodus, 31, 34, 104.
Hieron Syracuſanus Tyrannus, 156, 159.
D. Hieronymus, 268.
Hieronymus Pragenſis, 484. *ejus martyrium,* 486, 491.
Hieroſolyma capta à Nebucadnezare & diruta, 113, *inſtaurata à Nehemia,* 137. *occupata à Parthis,* 42. *recuperata ab Herode,* 42, 203. *capta â Ptolemao Lagi,* 150. *à Pompejo,* 194. *ejus muri à Pompejo diruti readificantur,* 198. *ejuſdem excidium totale,* 225.
Hieroſolyma urbs nova, Ælia dicta, 230, 231.
Hieroſolyma eripitur Saracenis, 386. *amittitur,* 408. *recuperatur à Friderico* II. *Imp.* 417, 423.
Hieroſolymitanum regnum novum, 305. & ſeq. *ejus duratio,* 386. *diminutio,* 395. *mutatio ob diſſidia,* 391. *deſtructio,* 408. *ereptio totalis,* 439.
S. Hilarius, 260, 264.
Hildebrandus Longobardorum R. 316.
Hildericus Vandalorum R. orthodoxus, 293.
Hippocrates medicus, 127.
Hircania Alexandro M. ſubjicitur, 148.
Hircanus Iudæorum Princeps, 41.
Hircanus Simonis filius dux & Pontifex Hieroſolym, 178. *Idumæos ſubjugat & ſemi-judæos facit,*180. *Samariam & Garizim evertit,* 181. *ſeditionem inter Phariſæos & Sadducæos ſedavit, fuit propheta, moritur,* 184.
Hircanus Alexandri filius, Pontifex & Princeps, 189. *ad privatam vitam redigitur à fratre Ariſtobulo,* 192. *reſtituitur in priſtinum à Pompejo,* 42, 194. *ſtupidus ac ſimplex,* 198. *autoritate privatur,* ibid. *mutilatur auribus ac naribus,* 42, 203. *tollitur ab Herode octogenarius,* 203.
Hiskias R. Iuda, 106, 107.
Hiſpania olim Romanorum provincia, 427. *ad Gothos tranſlata,* ibid. *à Mauris invaſa ac vaſtata,* 427.
Hiſpania nova, 550.
Hiſpaniæ R. unde Catholicus dictus, 427.
Hiſpani ex pleriſque Belgii ditionibus profligantur, 561.
Hiſpanica inquiſitio in Belgio, 551, 559.

Hiſpanici

Hiſpanici reges tempore Imperii Romano-Germanici, 61.
Hiſpanici regni initium, 55.
Hiſpanicum Cæſaris bellum, 199.
Hiſtoriarum primi mundi utilitas & neceſſitas, 10.
Hoccata Imperator Tartaricus, 413. *ejus immanis ac ſtupenda expeditio,* 423.
Holophernes, 109.
Homerus, 30, 32, 34, 97.
Hominis creatio, & quæ circa eam conſideranda, 8.
Honorius Imp. 269.
Honorius I. *Papa,* 304, II, 389, 394. III. 420. *ejus perfidia,* 416. *hoſtilitas in Frid. Imp.* ibid. IV, 437.
Hora canonica, 290.
Horatius, 209.
Horda, 475.
Hormiſda Epiſcop. Rom. 285.
Horvatius Banus cum triginta complicibus ſupplicio afficitur, 479.
Hoſea R. in Iſraël, 105, 106.
Hoſeas Propheta, 193.
Hoſpitalarii S. Iohannis, 453.
Hugo Magnus, Pariſiorum Comes, Hugonis Capeti pater, 347. *fruſtra affectat Galliæ regnum,* 352.
Hugo Capetus, 347. *Francorum R. conditor regiæ ſtirpis modò regnantis,* 334, 363.
Hugo Brandeburgicus Othonē liberat è carcere Romæ, 361.
Hugo de S. Victore, 397.
Hugonotti, Euangelici in Gallia nominati, 552.
Humani *generis propagatio poſt diluvium,* 19.
Hungari *ex Scythia in Pannoniam,* 337. *eorum in Imperio graſſatio,* 340.
Hunnericus *ſeu* Honoricus, *R. Arianus, orthodoxorum perſecutor punitur divinitus,* 283.
Hunni, 54. *in* Hiſpaniam *attracti,* 276. *vincuntur à Gothis,* 279. *profligantur,* 391.
Hunnici *receſſus der* Hundſruck, *tractus Oprincanus,* 279.
Huſſitici *belli occaſio,* 486, 493.
Huſſitæ *graſſantur,* 487. *à tribus exercitibus fruſtra oppugnati,* ibid. *ab Angelis propugnantur,* 487. *diſcordia fracti dant manus,* 487, 494.
Hyelon *Tartaricus pro Chriſtianis oppugnat Saracenos,* 433.

Hygi-

Hyginus Epiſcopus Rom. 232.
Hyllus Heraclidarum Dux, 31.
Hyperides exectâ linguâ perit, 151.

I.

Iacobi patriarchæ nuptiæ, 73. *migratio in Ægyptum,* ibid.
Iacobus Apoſtol. interfectus, 211. *Hiſpanorum patronus quei factus?* 427.
S. *Iacobi Ordo,* 427. *ejuſdem Baſilica Compeſtellæ dedicata quando?* 324.
Iacobus Minor, Epiſcopus Hieroſolymitanus, 222. *lapidatur,* 221.
Iacobus IV. *Scotorum R.* 530.
Iacobus VI. *Scot. R. pronunciatur hæres Anglici regni,* 548.
Iadduà Pontifex, 137, *Alexandro M. obviam procedit,* 131, 137, 145.
Iagello Lituaniæ Dux Magnus, 478. *regina & regno Poloniæ potitus fit Chriſtianus,* ibid.
Iair Iudex Iſraël, 30, 86.
Ianna II. *cognomento Hircanus Iudææ princeps ultimus,* 167. *αὐτόχειρ,* 171.
Iapheti proſapia, 19.
Iaſon ſacerdotium emit ab Antiocho, 171.
Iaſonis fabula, 89. *ejus actores Hiſpani,* ibid.
Iaurinum, 553.
Ibzan ſive Abeſan Iudex Iſraelis, 89.
Idolorum ac imaginum coli cæptarum origo, 67.
Idolorum templa clauſa, 263.
Idumæi Iudaicos admittunt ritus Semi-judæi facti, 180.
Iechonias aliàs Ioachin R. in Iuda, 112.
Iehu R. Iſraël, 100.
Iejunium quadrageſimale inſtitutum, 251.
Iephtha judex Iſrael, 89.
Ieremias Propheta, 111. *interfectus ab Aprye,* 114.
Ieroboam R. in Iſrael, 101, 103.
Ieſu Chriſti θεανθρώπου nativitas, 205. *exilium,* ibid. *crucifixio,* 210.
Ieſus Phabetis fil. Pontifex, 204.
Ieſus Siæ fil. Pontif. 210.
Ieſus Gamalielis filius Pontif. 222.
Ieſus Damnei fil. Pontif. 222.
Ieſua primus à reductione populi Pontifex, 122.

Ieſuitæ

Ieſuatæ, 468.
Ieſuitarum ordo, 65, 535, 538.
Ignatius Epiſcop. Antiochenus, 225. *beſtiis objectus,* 225.
Ignatius Lajola Ieſuitici ordinis autor, 538.
Ignes ſub aqua facti navés cremant, 509.
Ildibaldus aliis Theudowaldus, Gothorum R. 291.
Ilium quando captum? 27.
Illyrium occupatum à Turca, 507.
Imaginum reſtitutio ac defenſio, 63, 312, 314. *damnatio,* 314.
Imperium Adrianus IV. Papa vult eſſe feudum à Pontificibus conceſſum, 403.
Imperium Rom. diviſum in Orientale & Occidentale, 320, *ejus divulſionis cauſa gemina,* 322.
Imperium Rom. à Saxonibus ad Francos relabitur, 365. *ob id bella,* 371.
Imperii Rom. imminutio & obſcuratio, 45. *dilaceratio,* 270, 280. *rapina,* 282. *mutatio,* 392. *felicitas exſpirans* 234. *dignitas labefactata,* 335. *collapſi cauſa,* 321. *ſtatus turbulentus,* 340. *confuſiones triſtiſſimæ,* 427. *conflictatio per Pontificum turbas,* 434.
Imperii in diverſas familias tranſlatio, 369.
Imperii Orientalis ruina, 376. *ejuſdem ad Turcicam tyrannidem tranſlati prima initia,* 460.
Imperio calamitoſa filiorum Ludovici Pii diſſidium, 392.
Imperat. Pontifex Rom. ſubjicitur à Iohanne I. *Papa,* 57.
Imperatoris in confirmando Pontifice poteſtas, 329.
Imperatorem eligendi jus penes ſolos Germanos, 360.
Imperatores duo ſimul per factiones creati, 454.
Imperatores XXX. *ſimul facti ab exercitibus,* 247.
Imperatores Germani, & eorum familiæ, 58, 59.
Imperatorum Italicorum ſeries, 45. *ſub iiſdem bella varia,* 46.
Imperatorum Orientalium ſeu Græcorum catalogus, 51, 59. *bella ſub iiſdem præcipua,* 55.
Inceſtæ nuptiæ Heraclij, 304. *earum pœna,* ibidem. *Ptolemæi Cerauni,* 158. *Antiochi Thei,* 160. *Henrici* VIII. *Angli,* 529.
Inceſtuoſi conjugii horrendum exemplum, 88.
India Alexandri M. virtutem experta, 148.
Indiæ navigationibus inventæ, 531.
Indictiones pro Olympiadibus inſtitutæ, 104.
Indulgentiæ papales quæſtuoſiſſimæ, 447.

Indulgentia per Germaniam vendita, 524.
Inedia ſpontanea Perſei, 172.
Ingolſtadienſis Academia fundata, 516.
Innocentius II. *Papa,* 394. III, 411. *turbas excitat in electione Imperatoris,* 409, 415. *Friderico* II. *inſidiatur.* 416, 420. *perit,* ibid. IV, 420. *ejus furor in Imperatorem,* 418, 420. V, *decretum cudit de bello ſacro* 437. VI, 466. VIII, 502. *literarum oſor,* 503.
Inſubres, 163.
Inſubria, 513.
Interim, liber ita dictus, 540.
Inundatio Græciæ, 72.
Invocatio Sanctorum Synodo damnata, in alia defenſa, 314
Io à Phœnicibus rapta, 83.
Ioas R, Iuda. 100.
Ioas R. Iſraël, 101.
Iobus quando vixerit, 76. *ejus ortus,* 77.
Iocaſta αὐτοχειρία, 88.
Ioachimns Brandeburgicus Peſtum oppugnat fruſtra, 544.
Ioël Propheta, 105.
Ioahas R. Iuda, 112.
Ioahas R. Iſraël, 101.
Iohannes Albertus Glogovienſis *Ducatus Dominus renunciatur* Poloniæ R. 526.
Iohannes Angliæ R. regno ſubmotus veneno necatur à Monacho, 425.
Iohannes de Auſtria victoria Turcica, 557.
Iohannes Baptiſta, 210, 213.
S. Iohannis Ordo, 390.
Iohanna Ben Reſa Iudæorum princeps, 137.
Iohannes Bocatius, 471.
Iohannnes Bohemiæ R. concitatur contra Ludovicum Imper. 458, 460. *pugnat cæcus,* 470.
Iohannes de Bregna R. Hieroſolym. 4[illegible]. *filiam ſuam deſpondet Friderico Imp.* 416. *contra eundem concitatur à Papa,* 417. *ejus altera filia nupta Balduino* II. 422.
Iohannes Calvinus, 63.
Iohannes Caſimirus Comes Palatinus, 555, 558, 560.
Iohannes Caſtriotus pacem facit cum Amurathe, 497.
Iohannes Chryſoſtomus Epiſc. Conſtantinopol. 270.
Iohannes Cimiſces Orient. Imp. 354.
Iohannes R. Cypri, 516.

Iohannes

Iohannes Duns Scotus, doctor ſubtilis, 447. *à diſcipulis confoſſus*, 382.
Iohannes Exconſul. Iuſtiniani dux in Africa pro bonis meritis malè mulctatus, 289.
Iohannes Euangeliſta in Pathmon, 227. *reditus ejus ex Pathmo*, 228. *obitus*, 229.
Iohannes Fiſcherus Epiſcopus Roffenſis luit, 547.
Ioh. Franciſcus Poggius, 495.
Ioh. Fridericus Elector Sax. proſcribitur, 535. *captus Electorali dignitate exuitur*, ibid.
Iohannes Fridericus junior Dux Saxon. 554. *conjicitur in vincula*, 555.
Iohannes Froſſardus hiſtoricus, 486.
Iohannes Gerſon, 471, 490. 495.
Ioh. Hircanus Dux & Pontif. 178, 180. *vide* Hircanus.
Iohannes Huniades *prorex Vngariæ*, 509. *Auſtriam invadit ac vaſtat*, 498. *Turcos profligat*, 504. *ejus obitus & proſapia*, 509.
Iohannes Huſs, 63, 467, 483. *ejus martyrium*, 64, 486, 490.
Iohannes Huttinus *Galliæ R.* 461.
Iohannes Lamigius Exarcha Ravennæ, 302.
Iohannes Leydenſis Anabaptiſtarum R. 542.
Iohannes Lucelburgenſis, Bohemiæ R. 450, 451.
Iohannes Mortonii Comes *Angliæ potitur regno*, 413. *excommunicatur*, 414.
Iohannes Palæologus Orient. Imp. 474, 492. *ejus cum Amurathe infelix fœdus*, 468.
Iohannes Patriarcha Conſtantinopolitanus νηστευτὴς, 298. *affectat primatum*, 299.
Iohannes Platina Exarchus, 311.
Iohannes Prochytas Siculorum dux, 429. *ſtuprum uxori à Gallis illatum callidè ulciſcitur*, 441.
Iohannes Rata ſtuprum uxori illatum ulciſcitur, 428.
Iohannes Regiomontanus, 506.
Iohannes de Rupe ſciſſa, 471.
Iohannes de Sacro buſto. 425.
Iohannes Scepuſius Tranſſylvaniæ VVaywoda, conſtituitur R. Vngariæ à Solymanno, 544.
Iohannes Sueviæ Dux, parricida Alberti, luit diſciplina eremitica, 446.
Iohannes Taulerus, 463.
Iohannes Tezelius, 524.

Iohannes Valeſius Galliæ R. 469.
Iohannes VViclefus, 467.
Iohannes Xiphilinus Dionis Epitomator, 241.
Iohannes Zimiſce Orient. Imperat. 356.
Iohannes Ziſca Huſſitarum dux, 486, 493.
Iohannes I. *Papa Rom.* 288. *carceri incluſus obit,* 288.
Iohannes III. *Papa,* 295. IV, 304. V, 308. VI, 310. VII, 310. VIII, *femina ſcortatrix,* 331. IX, 332, 334, 335. X, 337. *Spurius, ſcortatione cathedram obtinet à Scorto,* 345. *egregius miles,* 347, *cervicali injecto ſuffocatur.* ibid. XII, *Sergii Papæ Spurius, rejectus,* 347. XII, *alius, ſceleribus contaminatiſſimus,* 353, 355. *ejus fuga, dejectio, adulterii pœna,* ibid. XIII, 353, 355. XIV, 358, 362. XV, 362. XVI, 362. XVII, 362, 365. XVIII, 365. XIX, 370. XXI, 437. XXII, *turbat conſilium pacis in Imperio,* 455. *Ludovici Bavari infenſiſſimus hoſtis,* 455, 459. *papatu dejicitur ab Imperatore,* ibid. *animas unà cum corpore interire hæreticè ſtatuit,* 458. XXIII, 473, 483. *datur cuſtodiæ,* 489.
Iohannes Placentinus pſeudo-papa præcipitatur, 360.
Iohanna Ladiſlai Neapolitani ſoror hereditate adipiſcitur regnum, 514. *ejus damnata libido & perfidia,* ibid.
Iohanna Suffolczia regina Angliæ pronunciata, plectitur capite à Maria, 548.
Iojada Sacerdos, 100.
Iojada Pontifex Hieroſol. 132. *obit,* 135.
Iojakim antea Eliakim dictus R. Iudæ, 112.
Iojakim Pontifex, 126.
Iole Frider. II. *Imp. uxor,* 419, 425.
Ionas Propheta, 101.
Ionathan ſummus Pontifex, aliàs Iohannes, item Iothamus, 135. *fratrem occidit in templo,* ibid.
Ionathan Hannæ filius, Pontif. Hieroſol. 210.
Ionathas Maccabæus, 41, 174. *occiditur inſidiis Tryphonis,* 176.
Iones in Aſiam migrant minorem, 30, 95.
Ionicum Darii bellum, 125, 127.
Ioram R. Iudæ, 99.
Ioram R. Iſraël, 99.
Iornandes Epiſcopus Gothicus, chronici Scriptor, 294.
Ioſaphat R. Iudæ, 98.
Ioſephus naſcitur, 73. *venditur,* 73. *moritur,* 74.

Ioſephus Arſes princeps Iudaæ, 162.
Ioſephus Cajaphas Pontif. Hieroſol. 210. *removetur,* ibid. *αὐτόχειρ,* 213.
Ioſephus Canei Pontif. 217. *dejicitur,* 218.
Ioſephus Princeps Iud*aæ,* 150.
Ioſia R. Iuda, 110.
Ioſua Dux pop. Iſraelitici ſecundus, 81.
Ioſua liber quando incipiat, 81.
Iotham R. Iuda, 105.
Iovinianus Imper. Chriſtianus, 262. & ſeq.
Iozarus Pontifex, 205.
Irenæus Lugdunenſis Epiſcop. 234.
Irene Imp*eratrix,* 319. *Conſtantino filio oculis effoſſis mortem affert,* 319. *relegatur,* ibid. *ejus in Copronymi cadaver rabies,* 320.
Irmengardis, 325, 343.
Irnerius Iuriſconſultus, 393.
*Iſaacius Angelus Orientis Imp.*404. *perit per fratrem,*405.
Iſaacius Comnenius Orient. Imp. 384.
Iſaacius Exarchus, 304. *ſacrilegus ſubitò extinctus,* 305.
Iſaacus naſcitur, 71. *jubetur mactari,* ibid. *moritur,* 73.
Iſabella Philippi Pulchri filia nupta Eduardo Anglo, 450. *ejus in maritum & Spenſerios ultio,* 462.
Iſdigerdes Perſarum R. Theodoſii II. *Tutor,* 273.
Iſmael Pontifex Hieroſ. 210.
Iſmael Phabei filius Pontif. 219.
Iſmael Sophus Perſa, Bajazetem in ſe convertit, 524.
Iſocrates, 134. *ejus obitus,* 144.
Italorum res ſub prima monarchia, 31.
Italia hoſtibus externis fit laniena ac præda, 274.
I*talia ab* I*mperio divellitur,* 338. *præda fit Vngaris,* 343. *invaditur bello à Friderico* II. I*mper.*418. *ejus ingens vaſtatio,* 291, 292.
I*talicarum urbium diviſio,* 418.
I*uba Mauritaniæ R.* 197, 199.
I*ubilea celebrata Romæ,* 524, 537. *quæſtuoſiſſimum;* 489. *multis fatale,* 502. *Vide Annus jubileus.*
I*udas cognomento Hircanus* I*udæorum princeps,* 140.
I*udas Maccabæus,* 171. *ſacerdotium obtinet,* 174. *occumbit in prœlio,* 174.
I*udæa & Syria veniunt in poteſtatem Romanorum,* 40, 42.
I*udæa Syriæ contributa,* 49.

Iudæa præſides conſtituti, 209, 216. *eorum ſeries*, 255.
Iudæi octingenti crucifixi, 185, 189.
Iudæi à Romanis in amicitiam & fœdus recepti, 174. *ab iiſdem ſubjugati ac libertate privati*, 194. *edicto Claudii Româ pulſi*, 220.
Iudæi graviter afflicti à Dario Ocho, 140. *à Ptolemæo Philopatore*, 165. *à Ptol. Lathyro*, 182, 187.
Iudæi multi converſi, 332.
Iudæorum furor à Trajano, ſedatus, 229. *cædes ſub Cumano*, 219. *ingens internecio ob Bencochab impoſtorem*, 230.
Iudæis Templum reædificaturis terra dehiſcit, 261.
Iudaici belli initium, 222.
Iudaici populi tempore ſecundæ monarchiæ Duces, 35, & 36. *ejuſdem ſtatus in monarchia tertia*, 41. *in quarta*, 48.
Iudaici Reges, 25.
Iudicum liber, 81, 91.
Iudicum Iſraëliticorum ſeries, 24, 25.
Inditta Ludovici Pii conjux, à privignis iniquè tractata, 326
Iugurtha, &
Iugurthinum bellum, 44, 185.
Iulia oppidum, 553.
Iulianus Conſtantii collega, 258. *ſeductus per Libanium Sophiſtam fit apoſtata & Chriſtianorum acerrimus hoſtis*, 261. *in Chriſtum blaſphemus interit*, 262. *Impp. ethnicorum ultimus*, 263.
Iulianus Cardinalis Ladiſlao perfidiæ autor, 504.
Iulianus annus & Iulius menſis unde? 199.
G. Iulius Cæſar natus, 186. *primus Roman. Monarcha*, 44, 197. *æmulum Pompejum*, 195. *vincit in acie Pharſalica*, 196. *dictus Imperator*, 197. *anni emendator*, 199. *interficitur ab æmulis*, 198, 199. *ejus percuſſores ſupplicia luunt*, 206.
Iulii Cæſaris commentarii, 195.
Iulius Nepos, invadit imperium, 282.
Iulius Papa Rom. 258.
Iulius II. *Papa*, 522. *movet bellum contra Ludovicũ* XII. *Galliæ regem*, 520. *vincitur ingenti ſuorum ſtrage*, 521. *ejus facinora Antichriſto digna*, 523.
Iulius III. *Papa, pavonum devorator*, 537.
Iupiter & Amon, cognominatus Oſiris Ægypti R. 83.
Iupiter R. Cretenſis, cui Europa adducta per raptum, 83.

Ius Ca-

Ius Canonicum, 394.
Iura Imperatorum enervata per Papas, 389.
Iuſtinianus ἀναλφάβητος*, laudatiſſimus tamen Imperator,* 289.
Iuſtinianus II. *Imp. illaudatus,* 309. ῥινότμητος, ibidem. *æmulorum perfidiam graviſſimis ſuppliciis ulciſcitur,* 310. *ejus item perfidia punitur,* 311.
Iuſtinus hiſtoricus, 233.
Iuſtinus philoſophus & martyr, 232, 233.
Iuſtinus Imp. 287. ἀναλφάβητος*, orthodoxus tamen,* ibid. *primus à Romano Epiſcopo coronatus,* 287.
Iuſtinus II. *ſive Iunior, Imp.* 294. ἑτεροδόξων *fautor & patronus.* ibid.
Iutta, aliis Ludgarda Arnolphi Imp. uxor, 340.

L.

Labynitus, aliâs Belſazer, 117.
Lacedæmoniorum Reges, 28.
Lacedæmonior. & Athenienſium res, 205, 132, 133, 136, 138.
Lactantius Firmianus, 156.
Ladiſlaus R. *Neapolitanus,* 513. & ſeq.
Ladiſlaus Alberti II. Imp. *filius poſthumus Friderici Imper. tutelæ extorquetur,* 498. *Vngariæ & Bohemiæ,* R. *infantulus,* 508. *in ipſo nuptiarum apparatu moritur,* 509.
Ladiſlaus Poloniæ R. 387.
Ladiſlaus Vngariæ R. 441.
Ladiſlaus Vngariæ & Bohemiæ R. 527.
Ladiſlaus Iagellonis *filius, Poloniæ & Vngariæ* R. 503, 508. *pacem init cum Amurathe,* 504. *fit perfidus ingenti ſuo & totius exercitus malo,* 505.
Ladiſlaus Huniades ob cædem capite plectitur, 509.
Lagidæ, dicti reges Ægypti, 39, 150. *eorum ſeries,* 40.
Lambertus Guidonis filius regem Italiæ *ſe gerit,* 337, 343. *occiditur in venatione,* 343.
Lamiacum bellum, 150.
Lampades ardentes templis introductæ, 301.
Lampares Aſſyr. R. 85.
Lamprides Aſſyr. R. 84.
Lando Papa, 345.
Laniena Pariſienſis, 558.
Lanfrancus Berengarii antagoniſta, 375.
Laoſthenes Aſſyr. R. 95.

Lapitharum bellum cum Centauris, 30, 87.
Lapſus primorum parentum, 9.
Laſcaris. 516.
Lateranenſe concilium maximum, 420.
Latinus R. 94.
Latinorum regum ſeries, 32.
Latrocinia per Germaniam ſublata, 436.
Laurentius martyr, 244.
Laurentius Valla, 495, 516.
Lazarus Serviæ Deſpota, 475. *fruſtillatim conciditur à Bajazete*, 476.
Legati violati à Corinthiis, 176. *à Græcis*, 354. *à Mithridate*, 187. *ab Ottocaro Bohemiæ R.* 436. *à Tarentinis*, 159.
Leges XII. *tabularum*, 37, 38. *agrariæ*, 134, 179.
Legum reſtitutio, 393.
Legio χειρονοβόλος, 234.
Leo Imperator, bonus, 279.
Leo III. *aliâs Conon Iſaurus*, *Imperator*, εἰκονομάχος, 313.
Leo IV. *Imper.* εἰκονομάχος, 318.
Leo Armenius Orient. Imp, malus & crudelis, 328.
Leo Philoſophus Imper. Orientis, 338.
Leo I. *dictus M. Epiſcopus Romanus*. 275. *utiliſſimis ſcriptis clarus*, ibidem. *Attilam precibus abſtinet à Roma*, 278.
Leo II. *Papa*, 308. *famulum ſe fatetur* Imperatoris, ibid.
Leo IV. *Papa*, 331. V, 340. VI, *veneno ſublatus*, 347. VIII, 353, 455. IX, 374, 375. *in Synodo cedere cogitur Epiſcopo Moguntino*, 374. X, 523, 536. *contra Sfortiam*, 521.
Leonides Spartanus Græcorum dux, 129.
Leonides pater Originis, 237.
Leonnatus ridet apotheoſin Alexandri, 148.
Leontius Imperator. 310. ῥινότμητος, *monaſterio includitur*, 310. *contumelioſa morte afficitur*, ibid.
Leopoldus Auſtriacus potitur Bavaria, 396. *ejicitur à VVelpho*, ibid.
Leoſthenus Atticus Athen. Dux, 151.
M. Lepidus, 191, 200. & ſeq.
Leſcus Poloniæ R. 408.
Leſcus Niger Polon. R. 440.

Leuctrica pugna. 36, 138.
Leviticus, liber Moſis, 80.
Lex Decalogi promulgata, 80.
Leyda obſeſſa, 561.
Libanius Sophiſta blaſphemus, 261, 262.
Liberalitas in pauperes divinitùs remunerata, 297.
Liberius Epiſcop. Rom. 260.
C. *Licinius* C*raſſus victus,* 179.
M. Licinius Craſſus delet gladiatores, 191.
Licinius, 252. *Orientis* Imp. *vincitur & interficitur,* 254.
Liga ruſticorum ſotularia, 531.
Lignicium à Tartaris incenſum, 413.
Liguria Lombardico adjecta regno, 305.
Linguarum confuſio, 21.
Linguarum diſcendarum conſtitutio Pontificia, 453.
Linus Epiſcopus Romanus, 224.
Lipſica Academia conſtituta, 486, 495.
Literarum uſus fueritnè ante diluvium? 15.
Literas & doctrinam in Græciam intulit Cadmus, 29, 82.
Littorius Rom. dux victus, 276.
Lituani internecione deleti à L*eſco Nigro Polon. R.* 440.
Lituania Poloniæ adjuncta recipit Chriſtianiſmum, 478.
Livia uxor Tiberii marito conſentiente prægnans nubit Auguſto, 207.
Livianus Venetorum dux ante victoriam triumphans, capitur, 520.
*Livonia à Moſchis invaſa & obruta,*536,552. *liberata,*557. *recipit religionem Chriſtianam,* 407.
M. Lollius *cadit Germanos in Saxonia,* 207. *caditur ab iiſdem,* ibid.
Lombardia, olim Gallia Ciſalpina, 295. *eâ exuitur Guido,* 338.
Longævitatis patrum ante diluvium cauſa, 18.
Longinus primus Exarchus Ravennæ, 296.
Longobardi qui populi? 295. *invitantur in* Italiam, 295. *eorum in* Italia *regnum,* 295. *unde exortum?* 55.
Longobardorum regum ſeries, 53. *regni exſpiratio,* 317. *eorundem in* Italia *conjuratio.* 369.
Lotharingia unde dicta, 329. *donatur Carolo Ludovici Tranſmarini filio,*358. *diminuta copulatur Germaniæ,* ib.
Lotharius Imp. 328. & ſeq. *bellat cum fratribus transigitque,* 329. *regnum inter filios diſtribuit,* 330.

Lotharius Saxoniæ Dux, vincit Cæſarem, 388. *res in Belgio turbat*, 389. *contendit de Imperio cum Conrado Suevo*, 392. *Imperium invadit*, 393. *hujus*
Lotharii II. *expeditiones, juſtitia*, 393. *obitus, familia*, 394.
Lotharius, Hugonis Comitis Arelatenſis filius, potitur Italia, 348. *interficitur*. ibid.
Lotharius Franciæ R. contra Othonem II, 357, & ſeq. *contra Othonem* III. 560.
Lucanus Poëta, 226.
Lucelburgenſis Comitatus, 450.
Lucianus blaſphemus, 231.
Lucius III. *Papa*, 403.
Lucii Præſidis Romani flagitium, 272.
P. Lucinius Coſ. 172.
Lucretia, 37.
C. Luctatius Coſ. victor Carthaginis, 163.
L. Lucullus ex Licinia fugat Mithridatem, 191.
Ludimoderator perfidus, 139.
Ludolphus Sueviæ Dux in patrem Othonem M. rebellis coercetur, 354.
Ludovicus Pius Imper. 325. *regnum diſtribuit inter filios*, ibid. *ab iiſdem malè tractatur*, 326.
Ludovicus II. *Imp. laudatus*, 332.
Ludovicus III. *Balbus*, 335.
Ludovicus IV. *Imp. ab Vngaris miſerè vexatur*, 340.
Ludovicus Bavarus Imperator, 454. *vincit Frid. Auſtriacum æmulum*, 455. *ejus ἀμνησία & clementia in hoſtes: felicitas Papæ inviſa*, 455. *coronatur à Cardinalibus*, 456, 459. *bello Galli & Angli ſe immiſcet*, 457. *excommunicatus dejicitur*, 458. *ejus obitus & familia*, ibid.
Ludovicus Germanicus, Ludovici Pii filius, 327, 329. *bellat cum fratre* Carolo Calvo, 333. *ejus filii*, ibid.
Ludovicus III. *Caroli Simplicis filius, Galliæ R. Tranſmarinus dictus*, 351. *perfidiæ patri illatæ callidus ultor*, 339. *contra Othonem M. fruſtra*, 351 *fit Othonis ſororius*, ibidem. *capitur à Normannis à fratre incitatis*, 352.
Ludovicus Craſſus, Galliæ R. 387, 392, 395.
Ludovicus Craſſi frater & ſucceſſor in regno Galliæ, 395. *expeditionem ſuſcipit in Syriam*, 397, 398. *uxore repudiata aliam ducit: & repudiata alii nubit*, 399.
Ludovicus VIII. *Galliæ R.* 424. IX, *ejus filius*, *cognomento*

mento Divus, 424. x, *Hutinus dictus,* 454. *obit,* 461. xi, 511. *fit heres regni Neapolitani,* 514. *Flandriam & Burgundiam occupat,* 511. *remediis quæſitis vanus invitus moritur,* ibid. xii, 520. *à Papa oppugnatus vincit,* 520. *paciſcitur cum Hiſpano occultè,* 521. *occupat Mediolanum,* 529.
Ludovicus Andegavenſis, 514.
Ludovicus Barbatus, Haſſiæ & Thuringiæ Landgravius, 394.
Ludovicus Borbonius Princeps Condæus, 552. *captus trajicitur globulo,* 557.
Ludovicus, Boſonis regis Burgundiæ fil. exoculatur, 343.
Ludovicus Comes Naſſovius, 560.
Ludovicus Morus, perfidus in Iohannem filium fratris Galeacii, 512.
Ludovicus Requiſentius Albani Succeſſor, Leydam obſidet, 561.
Ludovicus Sfortia, contra Venetos excitat Turcam, 524. *ejicitur Mediolano,* 529.
Ludovicus I. *Vngariæ R.* 461. *fit idem R. Poloniæ,* 469.
Ludovicus ἄδερμ☉ *natus, Vngariæ R.* 528.
Ludovicus Vladiſlai filius, Vngar. R. 544. *cadit in prœlio contra Turcas,* ibid.
Ludi magnificentiſſimi Romæ, 244.
Lugdunum Bataviæ obſeſſum liberatur, 561.
Lupanaria Romæ, 503.
Luſatia utraque Bohemiæ adjicitur regno, 451.
Lutbrandus Longobard. R. 311, 314.
Lutetia Pariſiorum, 494.
Lutherus, 63. *Tezelio ſe opponit,* 524. *declaratur hæreticus,* 523. *proſcriptus ſervatur à Saxone Electore,* 535. *cum Caroloſtadio contendit,* 541.
Lutherani contra Calviniſtas Papiſtarum ſocii, aſt æquè ac illi Antverpia ejiciuntur, 559.
Lux in tenebris papatus, 463, 467.
Ἀνηϑφιλία *ex affinitate conjugii,* 154. *inter Othonem Bavarum, & Albertum Auſtriacum,* 444.
Lycurgus, 28, 34, 101.
Lydi in Italiam ob famem, 81.
Lydorum res ſub prima monarchia, 31. *Reges,* ibid.
Lydiæ regnum accedit Perſis, 118.
Lyſander Lacedæmon. dux vincit Athenienſes, 136. *urbis*

dejicit muros: formam mutat reipub. 137.
Lyſias Antiochi Eupatoris Ephorus, 173.
Lyſimachus Thraciæ regulus, 153. *Macedonia potitur univerſa.* 155. *interimitur à Seleuco,* ibid.

M.

M*Accabæi,* 171.
Maccabæorum genealogia, 181. *poſteritas ubi deſinat?* 203.
Maccabæorum libri primi initium, 171.
Macedonum reges, 28. *eorum in tertia monarchia ſeries,* 40. *genealogia,* 172. *mutatio varia,* 155, 156, 157.
Macedonici regni initium, 103. *amplificatio per Philippum.* 142. *debellatio per Romanos, quorum fit provincia,* 40, 41, 168, 172, 173.
Macedonicum bellum I, 166. II, 172.
Macedonius Epiſc. Conſtantinopol. hæreticus, 267.
Magdeburgenſis Eccleſia condita, 356. *Archiepiſcopatus item,* 356.
Magdeburgicum Caroli V. bellum, 535.
Magellanicum fretum, 550.
Magiſtratus violatio punitur divinitus, 444.
Magius Can Tartarorum Imp. fit Chriſtianus, 433.
Magnentius, 257.
Magnus Cham, 413.
Magnus Can, 473.
Magog, 19.
Magophonia Perſarum, 125.
Mahometes Saracenorum Dux & Propheta, 52, 305.
Mahometes I. Turcarum Imperat. 485, 492.
Mahometes II. fratricida, 506. *ejus victoriæ, interitus,* 507.
Mahometica potentia quomodo creverit? 321.
Mahometici regni occaſio, 56. *initium,* 305. *ubi loci,* 306. *nervi,* 306.
Majoranus Ravennæ creatus Imperator, brevi obit, 280.
Malichus Antipatri occiſor, 202. *luit,* 203.
Mamaluci, 408. *delentur,* 526.
Mamelus Aſſyr. R. 76.
Mamitus Aſſyr. R, 74.
Mammæa Alex. Severi mater, 239, 240.
Mammerencius Comes Hornanus decapitatur, 560.

Manaſſe

Manaſſe R. Iuda, 109.
Manaſſes, ſacerdos templi Garizitani, 146.
Manaſſes ſummus Sacerdos Hieroſolym. 157.
Mancaleus Aſſyr. R. 74.
Manes hæreticus, 249.
Manfredus Friderici II. *filius nothus, parricida,* 419, 426. *adulter,* 428. *invadit imperium,* 428. *victus interit,* ibidem.
Manichæi cum ſuo Epiſcopo omnes occiſi, 288.
Manilius Proconſul, 190, 208.
M. Manlius Capitolinus, 139. *de ſaxo Tarpejo præcipitatus,* ibid.
T. Manlius Torquatus, 142.
Manliana imperia, proverbium unde? 143.
Mannus Curius Dentatus, 159.
Manuel Comnenus Orient. Imp. 397. *perfidus in Conradum,* 398.
Mantua à Longobardis capta, 300.
Marathonia pugna, 36, 125. 126, 127.
Marcellus Pilati ſucceſſor, 210.
Marchia, id eſt, præfectura limitaneæ conſtitutæ quo fine & uſu, 346.
Marcion hæreticus, 228. *primogenitus Satanæ,* 232.
Marcomanni, 329. *ab Aureliano victi,* 248.
Marcus Agrippa ſacrificat in templo Hieroſolym. 205.
Mardonius dux Xerxiani exercitus, 129.
Margaretha Maximiliani filia connubiis infelix, 522.
Margaretha Parmenſis Belgii gubernatrix, 553. *mandatum publicat de executione concilii Tridentini,* 559.
Maria Arragonia Othonis III, *conjux ob adulterium cremata,* 362.
Maria mater Chriſti ἀναμάρτητος *conſtituitur in concilio Baſileenſi,* 491.
Maria Angliæ regina perſequitur Euangelicos, nupta Hiſpaniæ regi obit, 508.
Marianus Scotus, 387.
Marius à Sylla fit exul, 188. *ejus mores,* 189.
M. Marius truculenter excarnificatus à Sylla. 190.
Marozia Theodoræ filia, ſcortum matri ſimile, 347.
Marpurgenſe hoſpitale fundatum, 423.
Marpurgenſe colloquium inter Lutherũ & Zwingliũ, 541.
Marſilius Patavinus, 456.

Marſus Syriæ præſes, 216.
Marſi populi, 187.
Martia Commodi concubina Chriſtianis peperit quietem, 235.
Martialis, 228.
Martianus Imper. 177.
S. Martinus Sebarienſis, 260.
Martinus I. *Papa,* 306. II, 355. IV, 437. V, 489.
Maſcezel bello ulciſcitur injuriam fratris Gildonis parricida, 270.
Maſculinam Venerem permittit Papa Sixtus, 503.
Maſiniſſa Numidiæ R. 172.
Maſſagetis bellum infert Cyrus infeliciter, 121.
Maſsloth Nahum Iudææ princeps, 157.
Matathias princeps Iud. 152.
Matathias Siloah princ. Iud. 160.
Mater filium ad martyrium raptum baptiſmo conſolatur, 283.
Matthæus Vicecomes Mediolani, 452.
Matthias ſummus Sacerdos, 205. *removetur,* ibid.
Matthias Anani filius Pontif. 215. *removetur,* 216.
Matthias Theophili filius Pontifex, 222.
Matthias Huniades, 449. *ex carcere evehitur ad regnum Vngariæ,* 509. *contra eum eligitur Frid. Imper.* ibidem *cum quo bellat ob coronam Vngariæ,* 499. *Bohemiæ,* 501. *obit,* 510.
Maturus martyr. 234.
Mauri Hiſpaniam invadunt, 427. *ejiciuntur,* ibid.
Mauritius Imper. 298. *interficitur cum tota familia,* 299.
Mauritius fit elector Saxoniæ, 535.
Maxentius, 252. *à Conſtantino M. victus interit,* 47, 254.
Maximianus, 251.
Maximilianus Imper. 516, 517. *bellat contra Ludov. Gallum,* 517. *capitur à Brugenſibus,* 518. *ſpoliatur ſponſa* 518. *ejus in Imperio bella,* 518. & ſeq. *Literæ ad Pontificem de malis Eccleſiæ remedendis,* 521. *obitus & familia,* ibid.
Maximilianus II. *Imp.* 553. *Euangelicæ religionis fautor,* ibidem. *bella,* 554. *comitia, obitus, poſteri,* 555. *genealogia,* 556.
Maximilianus Sfortia, 521. *Placentia & Parma privatur à Papa,* ibid.

Maximinus Imp. ob crudelitatem dictus cyclops, Buſiris, Anteus, 241. *immortalitatem ſibi fingens à mortali perit*, ibid.
Maximinus Diocletiani ſocius, 252.
Maximus Galliæ præſes, 265. & ſeq. *percuſſor percutitur & ipſe*, 266.
Maximus, vir Romanus ſtuprum uxori illatum ſtupro ac cæde ulciſcitur, 274. *at ultrices & ipſe experitur manus*, 280.
Medidus R. Medorum, 108.
Mediolanum vaſtatum ab Hunnis, 278. *funditus deletum à Gothis*, 291. *à Barbaroſſa*, 401. *recipitur ad imperium*, 338. *ibi partium tumultus præſente Imperatore*, 451.
Mediolanenſis ditio vendita à VVenceſlao Imp. 480.
Mediolanenſis Ducatus unde natus? 480, 481. *de eo contentiones*, 512. *reſtituitur Franciſco Sfortiæ*, 532.
Medon primus ἄρχων Athenis, 94.
Medontidæ, 28.
Melanchthon, 63.
Melecmaſer Sultanus, exuitur regno Syriæ, 437.
Megarenſes, 133.
Melita ab Hoſpitalariis occupata, 543.
Meletius Antiochenus Epiſc. 268.
Mello VVeſtphalus cadit Romanos, 207.
Menahem R. Iſraël, 105.
Menelaus Pontifex, 171.
Meretricem geſtare nudam, pœna apud Perſas, 401.
Mermnadæ, 169.
Merodach Chaldæus Monarcha, 109.
Merovæus Francorum R. 276, 284.
Meſites Begus Turcarum dux cæſus, 504.
Meſopotamia, quæ & Syria, unde dicta? 70. *populatur à Craſſo*, 195. *dedita Turcis*, 543.
Meſſana Siciliæ condita, 107.
Meſſenium bellum, 30, 106.
Metallicæ autor Tubal-Cain, 11.
Methon urbs Peloponneſi à Bajazete crudeliter expugnata, 524.
Mexico, 550.
Mezentius R. Tyrrhenor. ſeu Hetruriæ, 92.
Micha Ephraimitæ hiſtoria quando? 82.
Micheas Propheta, 105.

Michaël Curopalates Orient. Imp. in monaſterium ſe abdit, 325.
Michaël Balbus Orient. Imp. 328.
Michaël Orient. Imp. infamis dilapidator, 331.
Michaël Paphlago Orient. Imp, 370.
Michaël Calaphetes Paphlagonis ſucceſſor, 372, 376.
Michaël Stratioticus Imp. Orient. 384.
Michaël Parapinaceus Orient. Imp. 384.
Michaël Palæologus Orient. Imp. 422, 431. *Græcorum incurrit odium,* 432. *ejus mores,* 433.
Mieciſlaus Polon. R. 405.
Midian urbs ubi ſita? 78.
Mindarus Lacedæm. dux perit in pugna ad Cyzicum, 136.
Mindenſis epiſcopatus fundatus, 320.
Minoritæ, 415. *eorum monaſteria,* ibid.
Minos, 83.
Minotaurus, 68. *interficitur,* 87.
Minyarum hiſtoria, 30, 93.
Mirabilia mundi dictus Otho III. *Imp.* 362.
*Mieſlaus Polonorum princeps cum gente converſus,*356, 36*.
Miſnenſis Eccleſia condita, 346, 356.
Miſſa diſputationibus ventilatur in Græcia, 398.
Miſſæ canon auctus, 285.
Miſſæ privatæ inventæ, 346.
Miſſale, 556.
Mithridates auro & argento ſparſo tutam reddit ſibi fugam, 191. *victus à Pompejo*, ibid. *parricida filiorum,* 194. *filio obſeſſus in regia αὐτοχειρίᾳ perit,* ibidem. *ejus crudeliſſima in Roman. injuria,* 187.
Mithridaticum bellum I. 187. II, 191.
Mitreus Aſſyr. R. 86.
Mitylene inſula occupata à Mahomete, 507.
Mneſtheus Secretarius, autor cædis Aureliani, 248.
Moguntia Romanis ademta, 284. *ab antiquo nequam,* 482.
Moguntina ditio direpta, 414.
Moguntini epiſcopatus inſigne, rota, unde? 366.
Molucca inſula, 550.
Monachatus irrepſit, 260.
Monachi S. Trinitatis, 421.
Monachorum ordines in papatu exorti, 64, 65.
Monarchia quid & quotuplex, 21, 22, 65.
Monarchia prima, dicta Aſſyriorum, & Chaldæorum cur? 22, 65.

22, 65. *ejus autor Nimrod, 66. duratio, 66. claſſes duæ,* ibidem. *diſtractio in Medorum & Babyloniorum,* 23, 66, 102. *Aſſyriaca in Chaldæorum, mutatio,* 108. *deſtructio.* 118. *Regum in ea ſeries & catalogus,* 22, 23.
Monarchia prima, idea & quaſi ἀνακεφαλαίωσις, 118.
Monarchia ſecunda, Perſarum, 34, 120. *ejus initium,* 118. *delineatio,* 34. *autor Cyrus,* ibid. *duratio* 34. *Regum in ea ſeries & catalogus,* 35.
Monarchia tertia, Græcorum, autore Alexandro M. 147. *ejus delineatio, initium & duratio,* 38.
Monarchia quarta, Romana, ejus delineatio, 44. & ſeq. *Claſſes tres,* 45. *prima Impp. Italicorum,* 45, 197. *ſecunda Impp. Græcorum,* 51, 253. *tertia Impp. Germanorum,* 58, 321.
Monaſteria Minoritarum, 415.
Monaſterienſis epiſcopatus, 320.
Monaſterienſium Anabaptiſtarum furioſa ſeditio, 542.
Monomachiæ exempla, 31, 88, 90, 142.
Monotheletæ hæretici, 304, 308. *eorum error in concilio defenſus,* 312.
Montanus hæreticus, 232.
Moravi, 337. *eorum pagi exuſti,* 495.
Mortuorum unctio inſtituta: annua item recordatio, 290.
Moſchi, olim Roſſi, converſi ad Chriſtum, 333. *incitantur contra Polonos,* 527. *eorum in Livoniam irruptio & crudelitas,* 552.
Moſella Iudæorum princeps, 132.
Moſes naſcitur, 75, 76. *fugit in* Midian, 78. *denaſcitur,* 80.
Moſes Cretenſis, *impoſtor,* 276.
Muldavi, 461.
Muleaſſes R. Tuneti regno reſtituitur à Carol. V. 534. *ejus miſeria à filio illata,* ibid.
Mulierum VVeinsbergenſium φιλοστοργία in maritos, 396.
Mulierum ſenatus extructus ab Heliogabalo, 239.
Mummius Coſ. Rom. delet Corinthum, 175.
Mundenſis pugna, 197.
Mundus quo anni tempore conditus? 14.
Mundus hiſtoricis eſt duplex, 6.
Mundi juxta millenarios annos diviſio, 17.
Munſterbergenſium Ducum ſtirps, 510.

Mures caſtra Aſſyriorum oppugnant, 108.
Muſa Zalebis Turcar. Imp. 485.
Muſicæ autor Iubal, 11.
Muſicarum vocum inventio, 377.
Muſis novæ ſedes parantur in Italia, 480.
Muſtapha, Amurathis frater & patruus, uterque victus & occiſus ab Amurathe. 492.
Muſtapha à patre Solymanno ſtrangulatus, 543.
Muſtaphæ Baſſæ perfida crudelitas; 557.
Muthavia Saracenorum Dux pacẽ à Romanis petit, 309.
Mutinenſis Comes fata experitur Ioſephi, 362.
Myſia Vngaris fit tributaria, 441. *à Mahomete ſubacta,* 507.
Myſterii iniquitatis retectio quando? 302.

N.

Nabugdonoſor primus, 116.
Nabugdonoſor Magnus, aliâs Nebucadnezar, 111.
Nadab R. Iſrael, 97.
Nahor naſcitur, 67.
Nardenſium ex Hiſpanorum barbarica immanitate calamitas inaudita, 561.
Narſes Iuſtiniani Eunuchus, 289. *Totilam cum exercitu cadit,* 292. *Romam capit,* ibidem. *Italiæ conſtituitur, Proconſul,* 292. *Longobardos advocat,* 295. *ejus theſauri inventi,* 297.
Narſus Perſarum R. victus, 252.
Navarrenum regnum, 530.
Navigatiò in Indiam inventa, 530.
Naumburgi conventus, 550.
Nazaretha recuperatio, 423.
Neapolis capta, 290, 291, 426.
Neapolitanum ob regnum bella, 513. & ſeq. *adjicitur Hiſpanico,* 515, 528.
Necho R. Ægypti, 111.
Nehemias Hieroſolymam inſtaurat, 137. *ejus ætas,* ibid.
Neleus, 95.
Nelida, 93.
Nero Imperat. 220. *ejus ſcelera, Nemeſis divina, αὐτοχειρία,* 221.
Nerva Coccejus, Imp. 228.
Neſtorius hæreticus, 274, 275.

Neuſtria, 326.
Nicanor, 153, 155.
Nicaule, regina Auſtriæ ſeu Æthiopiæ, ad Salomonem, 95.
Nicephorus, 256.
Nicephorus Imperator Orient. 319, 324. *à Bulgaris caſus, ex cujus cranio ſit poculum deauratum,* 325.
Nicephorus Phocas Orient. Imp. avaritia infamis, 356.
Nicephorus Botoniates Orient. Imp. 385.
Nicias Athenienſium dux caſus, 136.
Nicomedia expugnata à Turcis, 460.
Nicomedes Bithyniæ R. 191.
Nicolaitæ, 223. & ſeq.
S. Nicolaus Epiſcop. Myræ, liberalis in pauperes, 260. *navigantium patronus in papatu,* ibid.
Nicolaus Comes *à Salinis,* 545.
Nicolaus Lyranus, 463.
Nicolaus Cuſanus papæ Eugenii defenſor, 491, 495.
Nicolaus Perottus, 502.
Nicolaus Magnus Papa, 332.
Nicolaus II. *papa,* 382. III, 437. IV, 437, 456, 459. V, 458, 502.
Nimrod, 20, 21, 66.
Ninias, qui & Zameis R. 69.
Ninive Aſſyriæ urbs condita, 21, 66, 67. *everſa,* 108.
Ninus Aſſyr. R. 68.
Noah, 13, 14. *an genuerit liberos poſt diluvium?* 19. *obit,* 69.
Nomades ἁμαξόβιοι, 477.
Normanni Galliam invadunt, 329. *contra quos bellatum,* 334. *in Apuliam & Calabriam tranſlati,* 365. *fiunt Chriſtiani,* 336. *iidem Galliæ incolæ, unde ipſorum regio Normania dicta,* ibid. *vaſtantes Lotharingiam delentur,* 337. *Burgundiam & Galliam populantes cæduntur ad internecionem,* 338. *Calabriam, Apuliam Siciliam Græcis eripiunt,* 376. *eorum potentia cohibita,* 374.
Normannia Anglis eripitur, 510.
Northumbria Angliæ adjecta, 54.
Novatus presbyter Rom. Eccleſiæ turbator, 246.
Novi Teſtamenti hiſtoria, 210.
Numa Rom. R. 109.
Numantia urbs quatuordecim annis obſeſſa, 177. *civium crudelis αὐτοχειρία,* 177, 179.

Numan-

Numanticum Rom. bellum, 43, 177.
Numerorum, hoc eſt, quarti libri Moſis, hiſtoria quouſque excurrat, 80.
Numiſma coriaceum, 418.
Nuptiæ ſecundæ à Tertulliano damnatæ, 237.
Nuptiæ certis diebus intermittendæ, 366.
Nuptiarum celebritas conſtituta, 23.4

O.

OBotriti ad baptiſmum compulſi, 352.
Occidenti ex Orientis ruina contigit ſalus, 480.
Octauia à Nerone marito occiditur, 221.
Octauianus Auguſtus, 200. *ejus bella & victoria,* 200, 202.
Ochus Darius, 140.
Odettus Fuchſius Lauterechius, 533.
Odilo Cluniacenſis Abbas θαυματοῦργος, 366.
Odoacer primus Italiæ R. 282. *perfidioſè necatur,* 285.
Oedipus terra abſorptus, 88.
Oedipus alter, Caracalla, 238.
Ogyges Bœotiæ R. 72.
Olybrius Imperator ſeptimeſtris, 281.
Olympias Alexandri M. uxor, 145. *crudelis,* 149, 152. *necatur,* 152.
Olympiades Græcorum quando incipiant ac finiantur? 28, 30, 104.
Olympius Exarchus, 307.
Olynthus urbs, 142.
Olynthiacum bellum, 37, 142.
Onias ſummus Pontifex, 149.
Onias II. *Pontifex Hieroſ.* 162.
Onias III. *Pontif.* 164. *templum in Ægypto ædificat,* 165.
Onias Menelaus Iaſonem excutit ſacerdotio, 171. *interficitur,* 173.
Ophrateus Aſſyr. R. 97.
Optimius Coſ. prœlio Vrbano ſeditioſos cædit, 183.
Opraganeus Aſſyr. R, 98.
Or, ſeu Orimaſda, 20.
Oralis manducatio in Cœna concilio aſſerta, 64.
Oratores Attici ob bellum Lamiacum morte luunt, 151.
Orchanes Ottomanni filius, 449. 460. *ejus obitus,* 468.
Ordinatio puerorum poſt baptiſmum ſancita, 225.
Organorum in templis autor, 307.

Orientalis Imperii finis, 503, 506.
Origenes, 241. *ejus obitus,* 246. *libri Epiphanio & Chryſoſtomo diſſenſionis materia,* 271. *deliramenta Synodo rejecta,* 290.
Orimaſda Perſarum R. *oculis privatur à ſuis,* 298. *occiditur à filio,* ibid.
Orthodoxorum præcipuorum in ſecunda Romani imperij claſſe catalogus, 56.
Oſeas Propheta, 103.
Oſiris R. Ægypti, 83.
Oſnabrugenſe Collegium inſtitutum, 319, 357.
Oſtgothi, 280.
Oſtraciſmo expulſus Theſeus, 87.
Otho dux Neronis αὐτόχειρ, 224.
Otho Magnus Imp. laudatiſſimus, 350. *ejus bella,* ibid. & ſeq. *Eccleſiæ cura, obitus ſepultura, familia,* 354.
Otho II. *Imp. Græcè doctiſſimus,* 357. *ejus adverſarii,* 357. *clades & periculum, ex quo Græcæ linguæ beneficio evaſit,* 358. *victoria,* ibidem.
Otho III. *Imper.* 359. *pacis ſtudioſus,* 360, *creat* Pontificem, 360. *punit ſeditioſos, periclitatur in Italia,* 361. *ejus devotio, mors fraude fœminæ illata,* 361.
Otho IV. *Imper. illegitimè factus à papa,* 414. *ab eodem anathemate percuſſus Imperio excidit,* 414. *victus à Gallo,* 415.
Otho Ruperti Saxonis filius tutorio nomine regnat in Gallia, 338. *Conſiliarius Ludovici* IV. *Imp.* 340.
Otho Suevorum Dux, Bavariæ adminiſtrator, 357.
Otho Friderici Barbaroſſæ filius capitur à Venetis, 402.
Otho Henrici Leonis filius deſtinatur Imperio à Papa *contra* Philippum, 410.
Otho Longus Marchio Brandeburgenſis, 443.
Otho Bavarorum Dux Alberti Imp. adverſarius, 444. *Vngariæ R.* 449.
Otho Celticæ Comes ejicitur Burgundia, 370.
Otho Epiſc. Bambergenſis Pomeranorum *Euangeliſta,* 390.
Otho Palatin. de VVitelſpach *Philippi Imp. interfector,* 411.
Othoniel Iudex Iſraelis, 81.
Ottocarus Bohemiæ R. 431, 435. *violat jus Legatorum,* 436. *à Rudolpho Imp. victus & occiſus,* ibid.
Ottomannus Turcarum R. 448, 460. *hinc Ottomannidæ,* 449.

Ovidius, 208.
Ovo factioſus dux Hungarorum. 373.

P.

PAcorus Parthorum R. Antigonum Iudaa facit regem, 203.
Palatina familia ex proſcriptione bello penè contrita, 519.
Palatinatus Bavaria conjunctus, 415.
Pannias Aſſyr. R. 85.
Pannonia, 52. *ejus regnum Gothis recuperatum,* 279.
Pantanus Catechetes Alexandria, in India Euangeliſta, 235.
Papa ſeditionem excitat in Imperatorem, 314, 456, 457.
Papa necat papam, 359.
Papam eligendi jus penes Cardinales deponitur, 404.
Papa mutant nomina ſua, 331.
Papa duo ſimul electi, 403.
Paparum trium contentio de ſede, 374.
Papalis cathedra in Gallia, 452. *reducitur in Italiam,* 467.
Paphia ab Othone M. capta, 353.
Papia, qua & Ticinum, 295.
Papias Epiſcopus Hieropolitanus, 230.
Papinianus Iuris Conſultus ob juſtitiam occiſus, 238.
L. Papyrii ex Samnitibus victoria, 156,
Paradiſus, 8. *ubi fuerit?* 15.
Paris, 27.
Pariſienſis Academia inſtituta, 320.
Pariſienſis laniena, 558.
Parlamentum Francicum, 318.
Parmenio cum filio interfectus. 148.
Parridia in familia regum Syria varia, 176.
Parthi in Palaſtinam introducti, 42, 48, 203.
Parthi in Perſiam, 468.
Parthicum bellum M. Craſſi, 195.
Partu uno triginta ſex pueri ſimul editi, 424.
Paſcha die Dominica celebrandum ſancitur, 232, 235.
Paſchalis papa, 327.
Paſchalis II. papa, 382. *impietatis deteſtanda filio in patrem autor,* 381.
Paſchalis III. papa, 382, 389, 403. *ejus contra Henricum V. perfidia,* 388.
Paſſavienſis pacificatio, der Paſſawiſche vertrag, 541.

L. Paulus Æmylius, 166, 172.
Paulus Apoſtolus, 210, 211. *captivus mittitur Romam,* 223
Paulus Eremita, 246.
Paulus Samoſatenus, Antiochiæ Epiſc. hæreticus, 248.
Paulus Diaconus, qui & VVarnefridus, 324.
Paulus Exarchus, 314.
Paulus I. *papa,* 316.
Paulus II. *papa, Sodomiticus & magus, à dæmone ſtrangulatus,* 50 . & ſeq.
Paulus III. *papa,* 537. *Ieſuitici ordinis approbator,* ibid.
Paulus IV. *Carapha, contra* Columnam, 537, 551.
Pauſanias Græcorũ Dux, 127, 129, 234. *fame enecatus,* 130.
Peccati prima origo, 10.
Peccatum originale quid, 10.
Pecuariæ autor Iubal, 11.
Pedum ſuorum oſcula ſancit Diocletianus. 252.
Pedes Papæ oſculatus Imperator, 310.
Pegaſus, 85.
Pekah R. Iſraelis, 105.
Pekahia R. Iſraelis, 103.
Pelagius Aſturum & Legionis R. 427.
Pelagius Epiſcop. Rom. 290.
Pelagius II. *Epiſcop. Rom.* 297.
Pelaſgarum expulſio, 29.
Pella oppidum, 222.
Peloponneſus, aliâs Apia, ubi & quomodo dicta hodie? 85.
Peloponneſii Atticam populantur, 136.
Peloponneſiacum bellum, 33, 36, 132. *finis & exitus,* 136.
Pelops, 85, 89.
Perdiccas Maced. R. 139.
Perdiccas Alex. M. Ducum unus, Aridæo datur paraſtata, 149. *regnum affectans bellat & perit,* 150.
Periander, 28.
Pericles belli Peloponneſiaci ſuaſor, 133.
Periodus regnorum fatalis quænam? 282.
Periodi Eccleſiæ N. T. ſeptem, 226.
Periſcelis Garteriani ordinis Symbolum, 471.
Perſæ unde dicti? 85. *oriundi?* 120. *profligantur ex Græcia,* 129. *Romanis inſultant,* 303.
Perſiæ deſcriptio, 120. *ſtatus hodiernus,* 121.
Perſicum bellum Conſtantini M. 254. *Conſtantii,* 257. *Iuliani,* 262.

Perſecutio Chriſtianorum I. *ſub Nerone*, 223. II, *ſub Domitiano*. 227. III. *ſub Trajano*, 229. IV. *ſub Antonino Philoſopho*, 234. V. *ſub Severo*, 237. VI. *ſub Maximino*, 242. VII. *ſub Decio*, 244. VIII. *à Valeriano excitata*, 246. IX. *ſub Diocletiano & ſociis*, 252.
Perſecutio Ariana à Genſericho inſtituta. 275. *ab Hunnericho per Africam*, 282, 283.
Perſepolis. 147.
Perſeus Mycenarum *R*. 89. *ſtudiorum alumnus*, 85.
Perſeus Macedoniæ R. ultimus, 168. *victus à Romanis*, *perit*, 172.
Perſius poëta, 212, 226.
Pertinax Imperat. bimeſtris, 236.
Peruſinum bellum Octavii, 201.
Peſtum à Turcis occupatum, 543.
Petronius Syriæ Præſes, 213, 215.
Petro Apoſtolo ſitnè data politica gubernatio? 456.
Petrum non ſediſſe Romæ, evincitur. 218, 223, 223.
Petrus Alemannus Vngariæ R. 327. *contra eum conſpiratio*. 373. *deſignatur Imperator à Papa*, 375.
Petrus de Alliaco, Cardinalis Cameracenſis, 489, 495.
Petrus Antiſiodorienſis Orient. Imp. 421.
Petrus Arragoniæ & Siciliæ R. excommunicatus à papa, 437. *Siciliam occupat*. 441.
Petrus Comeſtor, 404.
Petri Dani jocus intempeſtivus, 399.
Petrus Dreſdenſis, 484.
Petrus Engelbertus Maximiliani præceptor indoctus, 317.
Petrus Lombardus, ſententiarum magiſter dictus, 404.
Petrus Paulus Vergerius, 540.
Petrus de Vineis, 418, 425.
Phalaris Siciliæ tyrannus, 31, 116.
Pharao Necho Ægypti R. 113.
Pharaones plures: iidem poſt Ptolemæi dicti, 75.
Pharamundus, 272.
Phariſæorũ ſecta, 182. *moderatur ſceptrum Alexandra*, 189.
Pharnaces filius Mithridatis, *patri cauſa necis*, 194. *à Iulio Cæſare victus*, 197, 198.
Pharſalica pugna, 194, 196.
Phaſelus Antipatri filius tetrarcha, 42, 198. *captus fit αὐτόχειρ capite ſaxo alliſo*, 205.
Philippus Macedo, 36, 139, 141. *vincit Athenienſes & Thebanos*,

banos,143. *Dux Græcorum contra Perſas conſtituitur*,36, 144. *divinos honores ſibi arrogans, interficitur*, 145.
Philippus Perſei pater Macedon. R. 163, 165. *victus*, 166. *domeſtica ejus calamitas*, 168.
Philippus Herodis filius, 206. *Tetrarcha Iudææ & Trachonitidis*, 211.
Philippus Arabs inter Impp. primus Chriſtianus, 243. *caſus à militibus*, ibid.
Philippus Frid. Barbaroſſæ filius, Imp. 409. & ſeq. *à Papa hoſtiliter tractatus*, 410. *jugulatur*, 411.
Philippus Galliæ R. 387, 406.
Philippus Ludouici fil. Galliæ R. regnat in caſtris, 433.
Philippus Pulcher Galliæ R. 441. *Pontificis non vult eſſe vaſallus*, 446. *indicto concilio Bonifacium pronunciat hæreticum*, 446. *affectat Imperium*, 450. *obit*, 453.
Philippus Longus Galliæ R. 461.
Philippus Valeſius Galliæ R. 461. *ei bellum cum Eduardo Anglo*, 457, 462.
Philippus Burgundiæ Dux, inventor ordinis aurei velleris, 492.
Philippus Mariæ, 512.
Philippus Palatinus à Maximiliano proſcribitur, 519.
Philippus Comes Palatinus defendit VViennam contra Turcam, 533.
Philippus Auſtriæ Archidux, R. Caſtellæ & Hiſpaniæ, 530.
Philippus Landgravius Haſſiæ proſcribitur, capitur, 535.
Philippus Caroli V. filius R. Hiſpaniæ, 548. *perſecutor Evangelicorum in Belgio*, 553.
Philippus Gulielmus Naſſovii filius ex Academia Lovanienſi abducitur raptus in Hiſpaniam, 560.
Philippi, urbs, 141.
Philippenſe Octavii bellum, 201.
Philippicus Bardanes, 310. *Imperator*, 312.
Philo legatus ad Caligulam miſſus, 213.
Philoſtorgia uxorũ Minyarũ, 30, 94. *VVeinsbergenſium*, 396.
Phocas Imperat. 300. *eo reperiri non poterat deterior ad Chriſtianorum peccata punienda*, 301.
Phocas Bardas dux, 359.
Phocion cicutum bibere juſſus, 152.
Photinus Samoſatenianus hæreticus, 259.
φεγγοχωείον, 391.
Phraortes Medorum R. 111.

Phthiriaſi periere Caſſander, 154. *Antiochus Epiphanes*, 170. *Sylla*, 190. *Agrippa*, 215. *Hunnericus*, 283.
Phul Belochus Babyloniorum R. 102.
Phul Aſſur, aliàs TiglathPileſer, 104.
Phyſcon frater Ptolem. Philometoris, 168.
Picus Mirandulanus, 516.
Pindarus, 127.
Pipinus R. Francicus, 316, 317.
Pius Epiſcopus Romanus, 232.
Pius II. *Papa*, 502.
Pius III. 522, 523.
Pius IV. *papa, inſtaurat & abſolvit concilium Tridentinum*, 540, 551.
Pius V. *papa*, 556.
Piſiſtratus Athen. tyrannus, 116.
Piſiſtratidæ Athenis pulſi, 126.
Placidia filia Theodoſii deſponſata Adaulpho Gottico, 272. *recepta fit conjux Conſtantii patricii Rom.* ibid.
Platina Exarchus Italiæ, 311.
Plato, 143.
Plinius, 212, 226.
Plinius Secundus, 230.
Plutarchus, Trajani præceptor, 229.
Πνευματομάχοι, 267, 268.
Politia Iudaica poſt libertatem à Pompejo ademtam reformatio, 194.
Politica gubernatio fueritne data Petro Apoſtolo? 456.
Politicus ordo an fuerit ante diluvium? 18.
Politici regni autor, 22.
Polonia, 386. *recipit Chriſtianiſmum*, 356. *fit regnum*, 361. *ejus turbatio*, 395. *clades*, 527.
Polonici reges tempore Imperii Romano-Germanici, 61.
Polus Cardinalis, 548.
Polycarpus Smyrnenſis Epiſcop. martyr, 231, 232.
Polycrates Samiorum tyrannus, 124.
Polygamia, 8.
Polynices Thebanus, 88.
Polyſperchon tutor filiorum Alexandri M. 150.
Pomerani ſeu Sclavoni fiunt Chriſtiani, 390.
Pomerani ac Pruteni Polonis fiunt tributarii, 405.
Pomerania, 508.
Cn. Pompejus, 40, 42, 44. *Syriam facit provinciam Romanam*,

manam, 189. *cur dictus* Magnus? 190. *in Aſiam & Iudæam qua occaſione*, 191, 193. *ingreditur Sanctum Sanctorum*, 194. *ejus & Cæſaris diſſidium, clades, fuga*, 196. *interitus*, 194, 197.
Pontificum *Hieroſolymitanorum ordo & ſeries in monarchia prima*, 24. *in ſecunda*, 35. *in tertia*, 41. *in quarta*, 48.
Pontificum *& Ducum apud* Iudæos *poteſtas quando incipiat*, 122.
Pontificatus *& principatus confuſio*, 41, 171.
Pontifex *ſeu* Papa *abſque conſenſu* Imperat. *nemo creandus*, 374.
Pontifices *Romani Eccleſiæ turbatores qui potiſſimum?* 57, 62.
Pontifices *antiquitùs in cæteros Epiſcopos non exercuere imperium*, 374.
Pontifices *eodem tempore tres in Eccleſia papali*, 483. *ſchiſmatici moventur*, 489.
Pontificum *numeratio varia apud autores*, 365.
Pontificum *Rom. diſſidia inter ſeſe*, 375. *diſſidia Italorum & Gallorum*. 473. *perfidioſiſſimæ fraudes & machinationes*, 371, 377, 380. & ſeq. 388, 429.
Pontificum *Rom. ſchiſmata ac ſcelera labefactant Imperium*, 322. *augent potentiam Turcicam*, 467.
Pontius Pilatus, 49, 209. *αὐτόχειρ*, 213.
Ponticum *Iulii Cæſaris bellum*, 198.
Popilius *Lænas Antiochum Ægypto jubet excedere*, 170. *Ciceronis obtruncator*, 208.
Popilius Macrinus, *ob crudelitatem* Macellinus *dictus Imperator*, 238. *interfectus*, ibid.
Poppæa *Sabina conjux Neronis, ab eo occiſa*, 221.
Porſena *R. Hetruriæ, bellat cum Rom.* 127.
Portius *Feſtus, Felicis ſucceſſor*, 221.
Poſſiacum *colloquium in Gallia*, 551.
Pothenus *martyr*, 234.
Potydæa *urbs*, 133.
Prædicatorum *Ordo*, 411.
Præfecti xxx. *Athenis conſtituti*, 137.
Præſides *in Iudæa*, 48.
Pragenſis *Academia conſtituta*, 466, 471.
Pretejanus, *ſive* Presbyter *Iohannes*, 413.
Primatus *Epiſcoporum*, 268. *de eo primum in Eccleſia certamen*, 299.

Primi parentes ubi exulaverint Paradiſo ejecti? 18.
Primiſlaus Poloniæ R. 443.
Princeps, quem latet veritas, miſer eſt, Symbolum Gordiani, 243.
Principum ſeu Ducum Iudæorum ſeries in monarchia ſecunda 35. & ſeq. *in tertia,* 41.
Priſcianus Grammaticus, 294.
Proceſſio Spiritus Sancti diſputata, 431.
Procopius, 294.
Procopius, Huſſitarum alter à Ziſca Dux, 494.
Proditor urbis Thyanæ, præmii loco occiſus, 248.
Prometheus, 29, 83.
Propagatio generis humani poſt diluvium, 19.
Propertius, 208.
Proſcriptionum edicta, 200.
Proteſtatio Evangelicorum, 535.
Prumia monaſterium in Lotharingia, 326.
Pruſia Bithyniæ metropolis expugnata à Turcis, 453.
Pruteni, 405.
Pſammenitus Ægypti R. 124. *regno exutus à Cambyſe taurino perit ſanguine,* ibid.
Pſammis, aliàs Spammus Ægypti R. 113.
Pſammitichus Ægypti Dux, 110.
Pugna ad Artemiſium, ad Thermopylas, ad Salaminē 129. *ad Abydum, ad Cyzicum,* 136. *ad Cheroneam* 143. *Leuctrica,* 36, 138, 139. *Marathonia* 36, 125, 126, 127, *ad Cluſium* 156. *Catalaunica atrox* 277. *Varnenſ. cū Turcis,* 505.
Pulcheria Theodoſii ſoror, matrona prudens 273. *nubit interpoſita conditione ſervandæ virginitatis,* 277.
Punica Roman. bella 43. *primum & ejus cauſa* 159. *finis* 163. *ſecundum* 166. *tertium,* 175.
Ptolemæus Lagi filius, Ægypti R. 155. *ejus mors,* 156.
Ptolemæus Cerannus 155, 156. *ejus ſcelera & pœna,* 158.
Ptolemæus Philadelphus 150, 156, 157. *Hebraica Biblia curat convertenda in Græcam linguam,* 158, 150.
Ptolemæus Evergetes, 161, 162.
Ptolemæus Philometor, 163, 168. *Syriam invadit,* 175.
Ptolemæus Philopator, 164, 165.
Ptolemæus Epiphanes, 164, 165.
Ptolemæus Evergetes II. *Phyſcon dictus, ſceleratiſſimus parricida,* 177.
Ptolemæus Lathyrus (etiam Soter dictus) Iudæorum perſecutor, 182.

Ptolemæus Auletes, aliâs Dionyſius, 191. cum ſorore Cleopatra regnat triennium: poſt ob ſcelus luit mortem, 194.
Ptolemais deleta à Turcis. 439.
Pydna urbs diriſſima fame expugnata, 152.
Pyriciades R. Aſſyr. 97.
Pyrrhus Epiri R. 134, 155, 158. Tarentinorum Dux, 159.
Pythagoras. 31, 34, 116.

Q.

Quadi victi, 234. Imperii Rom. finibus expulſi, 147.
L. Quietus Iudææ Præſes ſub Trajano. 229.
Quinquecclesiæ à Solymanno occupata, 543.
Quintilianus, 228.
Quintilius Varus ab Arminio caſus, 202, 208. αὐτόχειρ, 208.
Qu. Cincinnatus Dictator, 38.
T. Quinctius Flamminius vincit Philippum Macedon. R. 166.
L. Quinctius item, 166.
T. Quintius Scapula bellum movet Cæſari, 197.
Quirinius Syriæ præſes. 206, 209.

R.

Rabanus Maurus Epiſc. Moguntinus, 331.
Rachiſius Longobardorum R. 316.
Ravenna regni Gothici ſedes, 286. Exarchorum ſedes, 296. capta à Longobardis, 296, 316.
Ravenna & Exarchatus Papæ conceſſa, 437.
Regifugium, 37, 126.
Rehabeam, 96.
Reginbertus Longobardorum R. 308.
Regem à Samuele impetrant Iſraelitæ, 93.
Regni Davidis diſtractio, 96.
Regni Iſraelis finis, 105.
Regni Iudæ deletio, 113.
Religionis libertas ſancita, 541. & ſeq.
Religionis pax ſancita Auguſtæ, 550.
Reliquiæ ſanctorum damnatæ, defenſæ, 314.
S. Remigius Remenſis Epiſcop. 283.
Reſa Meſullam, ſeu Rieſa, Iudæorum princeps, 132.
Rhadamantus, 83.
Rhea, quæ & Ilia, 32.

Rheginon Abbas Prumienſis hiſtoriographus, 337.
Rheni tota regio Francis ſubacta, 284.
Rhodus inſula capta à Turcis, 543.
Rhotaris Longobardorum R. 304. *vincit Exarchum Theodorum,* 305.
Richardus I. *Angliæ R. expeditionem ſuſcipit in Aſiam,* 409, 415. *fit R. Hieroſolymorum,* 409. *affectat imperium Rom.* 430. *obit,* 413.
Richardus II. *Angliæ R.* 471, 479. *ejus interitus miſerabilis,* 480.
Richardus III. *Angl. R.* 511.
Richardus de Victore, Prophetis & Apoſtolis ſe antepoſuit, 397.
Richimer Gothus Romæ principatum tenet, 280.
Riga urbs, 282.
Robertus Hugonis Capeti fil. R. 263. *inſigniter pius & doctus,* 367, 372.
Robertus Orientis Imper. 422.
Robertus Bruſius à Scotis conſtitutus R. vincitur, 450.
Robertus Apulus à Cæſare mulctatus, 452.
Rodagiſus Scytha, terror Romanorum, perit, 272.
Rodoaldus Longobardorum R. 307.
Rogerius Normannorum Dux, 380.
Rogerius Siciliæ R. 393.
Rogerius Laurea, 438.
Rolandus, cujus coloſſi viſuntur in Saxonia, 322.
Rollo, poſt Rupertus dictus, Normannorum caput, 336.
Roma condita, 33, 107. *incenſa à Nerone,* 221. *capta à Gallis,* 139. *capta & direpta à Gallis,* 270, 271. *à Vandalis,* 274, 278. *ab Odoacro,* 282. *à Totila,* 298. 292. *à Narſete,* 292. *à Saracenis,* 329. *ab Othone* M 353. *à Friderico Barbaroſſa,* 402. *à Ladiſlao Neapolitano,* 514. *à Carolo Burbonio,* 533.
Roma quoties capta? 292.
Romanæ Eccleſiæ primatus, 290, 302.
Romani victi & ſubacti ad Samnitibus, 151. *vincunt Carthaginenſis,* 161.
Romanorum hoſtes conſpirantes, 156. *clades,* 166.
Romanorum ſtatus ac res in monarchia ſecunda, 37. *in tertia,* 43, 44.
Romanorum regum in prima monarchia ſeries, 33. *in ſecunda,* 37.

Romanus

Romanus I, *papa*, 337.
Romanus Iunior Orient. Imp. 356. *ſceleratiſſimus parricida*, ibidem.
Romanus Agyrus Orient. Imp. 371. *ab uxore adultera necatus*, 372.
Romanus Diogenes Orient. Imp. 384.
Romani Lacapœni perfidia in Conſtantinum Orient. Imparat. 341.
Romandiola Papæ data à Rodolpho Imp. 436, 437.
Romulus & Remus nati, 32, 105.
Roſſi relinquunt ethniciſmum, 332. *Tartaros propulſant*, 468.
Rotomagum Normanniæ metropolis, 336.
Roxolani, 376, *Thraciam devaſtantes ingenti numero caduntur*, 357.
Rudolphi Burgundiæ Regis, & Berengarii II. *ſuper Italia bellum*, 348.
Rudolphus Comes in Rheinfeld Suevorum Ducatum obtinet, 378.
Rudolphus Suevorum Dux armatur à Pontifice in Henricum Imp. 379. *victus obit*, 380,
Rudolphus Comes Habſpurgenſis decernitur Imperat. 430. *Auſtriam ſibi acquirit bello*, 431. *ejus ad Imper. electio*, 435. *virtutes, adverſarii*, 435. & ſeq. *Paparum metus*, 436. πλεονεξία, 437. *obitus, familia*, ibid.
Rudolphus Elector Palatinus, fit exul, 454.
Rudolphus II. *Imp*, 555. *coronatur Vngariæ R.* 557.
Rudolphus Agricola, 516.
Ruffinus Arcadii tutor perfidus, 269.
Rugia, 282.
Rugii ſeu Rugi, invadunt Italiam, 282.
Rupertus Dux Andium, 334.
Rupertus Elector Palatinus, eligitur Imperator. 482. *obit*, 483.
Ruſſi, ſeu Rutheni, 406. *victi à Tartaris*, 412. *fiunt Chriſtiani*, 348.
Ruſticorum ſeditio, 531, 548. & ſeq.
Ruth Moabitis, 68.
Rutaceum ſertum in inſignibus Ducum Saxoniæ, 407.
Rutuli Duce Turno oppugnant Trojanos advenas fruſtra. 90.

Sabellius

S.

Sabellius Afer, hæreticus, 246.
Sabinianus Pontifex Rom. 301.
Sacerdotes Carni, 27.
Sacerdotũ matrimonia dirimere tentat Cœleſtin. papa, 408
Sacramentaria controverſia, 541.
Sacrum ſeu Phocenſe bellum, 141.
Sadducæi, 182.
Sadyattes R. Lydorum, 114.
Saguntum Hiſpan. oppidum, 166.
Saladinus Ægypti Sultanus deſtruit regnum Hieroſolym. 408. *ejus in Aſia felices ſucceſſus,* 402. & ſeq.. *repreſſio per Fridericum Barbaroſſam,* 403. *obitus,* 408.
Salii. Lex Salica, 367.
Sallum R. Iſraël, 103.
Salmanaſſar, aliâs Nabonaſſar, Aſſyr. R, 105.
Salomon Vngariæ R. 378, 386.
Saluſtius, 208.
Samaria ſolo æquata, 181.
Samaritana religio qualis? 106.
Samgar judex Iſraelis, 82.
Samniticum Rom. bellum, 43, 151.
Samnitum cædes pene incredibilis, 156.
Samuel Iſraëlem judicare incipit, 92.
Sanctorum invocatio, imagines templis introductæ, 299.
Sanhedrim, id eſt, Senatus LXXII. *ſeniorum deletur ab Herode,* 104.
Saphadinus poſterorum Saladini interfector, 408.
Sapientes VII. *Græciæ,* 31.
Sapores Perſarũ R. devicto Valeriano conſcenſurus equum utitur pro ſcabello, 245. *movet bellum Conſtantio,* 257.
Sara uxor Abrahami naſcitur, 68. *rapitur à Pharaone Nechia,* 70. *obit,* 71.
Saraceni, 52, 249. *à Mahomete ſeducti,* 305. *fiunt potentes* 303, 307, 311. *quibus potiti regnis?* 115. *condunt duo regna; & eorũ ſedes ubi?* 328. *Cretam & Cycladas occupant,* 331. *cæduntur,* 332. *ejiciuntur ex Italia,* 336. *vaſtantes Siciliam vincuntur,* 338. *deleti ad internecionẽ ab Othone* II. 358.
Saracenorum clades, 328. *in Italiam irruptio,* 329. *potentia in mari fracta,* 332. *eorum claſſis perit: Dux petit pacem à Romanis,* 309.

Saracc-

Saracenorum xxx. *myriades in Galliam infuſæ, & omnes deletæ*, 314, 315.
Saracenorum in Syria graſſatio, 366. *eorundem pallida mors dictus* Otho II, 358.
Sardanapalus Aſſyr. R. 101.
Sarmatia, ubi? 67.
Saul R. Iſraelis, 93.
Saxones in Britanniam vocati, 54, 279. *ſuis finibus coërciti à Pipino*, 317. *fiunt Chriſtiani*, 320. *transferuntur in Franconiam*, 324. *Cæſari rebelles, vincuntur*, 379. *ab eodem deficientes vincunt*, 388. *eorum prima in hiſtoriis mentio*, 264. *irruptio in limites Rom. Imp.* 265. *licentia in latrocinia prorumpens*, 378.
Saxonicum bellum Caroli M. tricennale, 319, 323.
Saxoniæ Ducum origo, 402. *eorundem genealogia uſque ad Hugonem Capetum*, 348.
Saxoniæ Dux in inauguratione Alberti hominum concurſu oppreſſus, 444.
Saxonicus Electoratus, 494.
Satanas purpura regia indutus Chriſtum ſe nuncupat, 260.
Saturninus Orientis tyrannus victus à Probo, 250.
Scanderbegus Georgius, Caſtrioti filius, 497. *ejus fortitudo & felicitas bellica*, 505. *mors*, 507.
Scaurus Pompeji Dux, 193.
Scedaſi filiæ inhoſpitaliter violatæ & occiſæ, 138.
Sceptrum de Iuda ablatum per Herodem, 41, 42, 203.
Schiſma inter duos Papas, 394, 403.
Schiſma Pontificum, occaſio Synodi Conſtantienſis, 486.
Schiſmata in cathedra Romana, 335, 338, 340. *inter Gallos & Italos ob Pontificiam dignitatem*, 467.
Schola Alexandrina, 235.
Scholaſtici D D. 63.
Scipio Africanus major & junior Carthaginis everſores, 168, 177.
Sclavonia recipit Chriſtianiſmum, 352. *amittitur Chriſtianis*, 544.
Sclavi, 329, 337. *cæſi* 358. *ad ethniciſmum redeunt*, 364. *Luſatii apoſtatæ victi*, 378.
Scodra urbs, 507.
Scotus opponit ſe Thomæ, unde ſecta Scotiſtæ, Thomiſtæ, 448.
Scoti Anglo rebelles, 450.

Scotorum Regum ſeries ſub Impp. Græcis, 54. *ſub Germanis,* 61.
Scrupuli Chronologici, 1. & 2.
Scythæ ab Alex. M ſubacti, 148.
Scythæ ſive Gotti Romanorum invadunt provincias, 245, 246. *pelluntur,* 147. *vincunt Balduinum Orient. Imperat.* 412.
Scythicum bellum Darii, 125, 127.
Secheli & Lucatii fratrum horrenda ſupplicia, 528.
Secta inter Iudæos orta quæ & quando? 43, 182.
Sedes Pontificia Avenionem tranſlata, 447.
Seleucidæ, reges Aſiæ dicti, unde? 39. *eorum ſeries & catalogus,* ibid.
Seleucidarum regnum in Syria, 153.
Seleucus Nicanor, 153, 155. *interfectus,* 156.
Seleucus Philopator, 163.
Seleucus Ceraunus, 163, 164.
Seleucus Callinicus, 165.
Seleucus Philopator, aliâs Soter dictus, 166, 167. *perit inſidiis oppreſſus,* ibid.
Selymus, 521. *tollens patrem fit Imp. Turcarum,* 525. *ejus cruenta victoria,* 525, 526. *obitus,* ibid.
Selymus Solymanni II. *filius,* 556. *vincitur à Claſſe Hiſpanica & Veneta,* 557.
Semi proſapia, 20. *mors,* 72.
Semita facti idololatræ in Chaldæa, 20, 21.
Semiramis, 86.
Seneca Annæus, 224.
Sennacherib, aliâs Sanherib, 107. *ejus ſtatua,* 108.
Sententia capitalis ab ipſo reo ſibi denunciata imprudente, 339.
L. Septimius Severus Imp. 236.
Septem Græciæ Sapientes, 116.
Septemvirûm Senatus, 361.
Septemviratûs jura ac inſignia Saxoni & Brandeburgico tradita, 488.
Septimanæ LXX. *Danielis,* 135.
Serah Æthiopum R. 97.
Serapis, 84.
Sergius Papa, 310.
Sergius II, *papa, os porci,* 330.
Sergius III. *papa,* 340.

Sergius IV. 365.
Servia occupata à Bajazete, 476. *ab Amarathe*, 497, 503.
Sertorianum bellum, 190.
Servile bellum, 43, 186.
Servius Tullius Roman. R. 116.
Seſoſtris Ægypti R. aureo curru vehi ſolitus, 84.
Sethi poſteritas, 12.
Sethon R. & ſacerdos Ægypti, 108.
Severinus Pontifex Rom. 304.
Severus Imperator Ravennæ, extinguitur, 280.
Severus monachus Eutychianus, 288.
Sextus Pompejus captus & occiſus, 197, 201.
Sibylla, 34.
Sicambrorum reges, 55.
Sicilia liberata à Gothis. 290. *à Saracenis*, 307. *Græcis erepta*, 376. *pervenit ad Hiſpanum*. 442, 515.
Siculæ veſperæ, 441.
Siculi ab Iſaacio Angelo debellati, 404. *à Gallis ſe liberant*, 429.
Siculum & Neapolitanum regnum, 419, 428, 429.
Siculum Octavii bellum, 201.
Sicima, Sichar, urbs, 180.
Sicyoniorum, alias Ægialeorum regnum, 67.
Sidon expugnata ab Alex. M. 145.
Sigefridus Normanniæ Dux fit Chriſtianus, 336.
Sigefridus Palatinus Rheni, 365.
Sigiſmundus Vngariæ R. infeliciter cum Bajazete pugnat, 476. *ejus cuſtodia, vindicta*, 479. *fit Imperator Rom.* 479, 486. *perfidus Huſſo & Hieronymo I*. 486. *coronatur R. Bohemiæ*, 487. *ejus apophthegmata, obitus, familia*, 488.
Sigiſmundus Poloniæ R. 478, 527.
Sigiſmundus Auguſtus Poloniæ R. 543, 551. *Moſcos Livoniæ ejicit*, 557.
Sileſia à Polonis ad Bohemos deficit, 460. *una cum Luſatia Bohemiæ adjungitur*, 465. *de eo inter Polonum & Bohemum tractatur*, 485.
Simeonis pii ſeculum, 192.
Simeon Epiſcop. Hieroſol. poſt Iacobum, 222. *eccleſiam Pellam traduxit*, ibid.
Simon, Pontifex per Herodem factus, 204. *abdicatus per eundem*, 205.

Simon Camithi Pontif. Hieroſol. 210.
Simon Canthara Pontifex, 215.
Simon cognomento Iuſtus Pontifex Hieroſ. 154.
Simon Pontif. autor libri tertii Maccabaorum, 164.
Simon Maccabaus, 176. *à genero Ptolemao iuterfectus.* 177, 178.
Simonides poëta, 127.
Simri R. Iſrael, ſe cum regia exurit, 98.
Simſon Iudex Iſrael, 91.
Sinear terra, Babylonia, 67.
Siricius Papa, primus ſacerdotibus interdixit conjugium, 266.
Siroës Perſarum R. patrem & fratrem occidit, 303.
Siſinius papa, 310.
Sixtus vel Xyſtus Epiſc. Rom. 244, 245.
Sixtus III. *Epiſc. ſeu Papa Rom.* 275.
Sixtus III. *papa,* 502. *cum religione primus conjunxit arma,* 503. *maſculinam permiſit Venerem,* ibid.
Smalcaldicum bellum, 534.
Smaragdus Exarchus. 300.
Smolencenſis Ducatus redactus in poteſtatem Moſci, 527.
Sociale Rom. bellum, 44, 187.
Socrates, 137.
Socrates Chriſtianus, 256.
Sodoma & Gomorrha conflagratio, 70.
Sogdianorum petra expugnata ab Alex. M, 148.
Solis obſcuratio horrenda, 432.
Solon, 34. *ejus νομοθεσία,* 115.
Solymannus Turcarum Sultanus, victus, 386.
Solymannus II. *Turc. Imper. incitatur à patre moribundo contra* Chriſtianos, 526. *id effectum dedit improbè,* 533, 543. *ejus parricidia,* 543. *interitus,* 556.
Sophocles, 130, 136. *de eo Melanchthonis praconium,* 137.
Sorabi, 346.
Sorbona Pariſienſis, 434.
Soſigenes Caſaris adjutor in corrigendo Calendario, 199.
Soſares Aſſyr. R. 84.
Soſarmus Aſſyr. R. 86.
Soſarmus R. *Medorum,* 103.
Soter Epiſcopus Rom. 234.
Sozomenus, 256.
Sparetus Aſſyr. R. 78.

Spartacium bellum contra gladiatores & ſervos, 191.
Spartani à Thebanis pugna Leuctrica attriti, 139.
Spectrum piſcis appoſitum caput, 288.
Spectrum Benedicti VIII, 365.
Speculis incenduntur naves, 285.
Spenſorii Angli, delatores, 450. *luunt,* 462.
Spharus Aſſyr. R. 75.
Spira urbs condita, 253. *ademta Romanis,* 284.
Spitamenes ab uxore truncatus, 148.
Spoletum expugnatum, 337.
Spurius Caſſius agraria legis autor, 175.
Staniſlaus praſul Cracovienſis occiſus in ade S. Michaëlis, 386.
Stathius, 228.
Stauracius Imper. Orient. repudiatus includitur monaſterio, 325.
Stephanus Protomartyr, 210.
Stephan II. *papa,* 316. III, ibid. IV, 327. VI, 337, VII, 337, VIII, *veneno ſublatus,* 347. IX, 355, 382.
Stephanus Anglia R. 395, 399. *tranſigit cũ Mathilda,* 406.
Stephanus Vngarorum R. fit Chriſtianus, 364, 367. *Conrado Imp. ſe opponit,* 370. *obit, ſanctorum catalogo inſcriptus,* 372.
Stephanus Vngaria R. fulmen dictus, 392.
Stephanus III. *Vngar. R.* 406.
Stephanus Vngaria R. Bohemia ac Bulgaria reges edomuit, 440.
Stephanus VVaywoda ſecuri percuſſus, 479.
Stephanus VVallachia Palatinus, vincit Polonos, 527.
Stephan. Transſylvania princeps coronatur R. Polonia 557
Steſichorus, 31, 16.
Sternutantibus bene precandi mos unde? 297.
Sthenelus R. 89.
Stillico Tutor Honorii, 269. *ſocer,* 270. *ob perfidiam obtruncatus,* ibid.
Strabus Bibliorum gloſſator, 327.
Stramineis pileis, colus ac fuſis inſtruuntur milites Othonis, 352.
Stratonica filia Demetrii nubit Seleuco, mox ejus filio Antiocho, 154.
Stratonis turris, Caſarea, 116.
Strigonium à Turcis occupatum, 543.

Strumarum medicatio per ſalivam, 387.
Suantopoldus Pomeraniæ Capitaneus occidit regem Poloniæ, 409.
Suantopuleus Bohemorum R. 389.
Succeſſio in ſede pontificia non eſt continua, 447.
Sueno Danorum R. Angliæ potitur regno, 387.
Suetonius, 231.
Suevi ab Aureliano victi, 284.
Suevorum Ducatus, 378.
Suevicorum Imperatorum periodus, 429.
Suidas, 359.
Sulpitius Quirinius ſeu Cyrenius, 206. *Syriæ præſes,* 209.
P. Sulpitius tribunus pleb. à Sylla interfectus, 188.
Surdum & mutum eſſe decet, aliena in domo, 231.
Superſtitiones in Eccleſiam irrepunt, 259. & ſeq.
Superſtitionum variarum autor Gregorius M. 299,301.
Superſtitioſi in papatu, pii ac ſancti dicti, 315.
Sus marmorea, 231.
Suſan Perſiæ metropolis, 121. *capta ab Alex. M.* 147.
Syllæ cum Mario *bellum civile,* 188.
Syllana ſævitia, 190.
Sylveſter II *papa, magus,* 362.
Sylveſter III. *papa,* 375.
Sylvius Latinorum R. 92, 96.
Symbolum Nicenum, 255.
Symmachus, 269. *occiſus,* 288.
Symmachus Romæ Epiſcopus, 285.
Synderovia Serviæ arx regia expugnatur, 49[illegible].
Synodus Apoſtolorum, 218.
Synodi Oecumenicæ: I. *Nicena,* 255. II, *Conſtantinopolitana.* 268. III, *Epheſina.* 274. IV. *Chalcedonenſis,* 277. V, *Conſtantinopolitana altera,* 289. VI, *Conſtantinopolitana tertia,* 308. VII, *Nicena ſecunda, in qua imagines reſtitutæ,* 320.
Synodus Antiochena, 258. *Sardicenſis,* 259. *Syrmienſis* 259. *Mediolanenſis, Ariminenſis, Seleucienſis, Antiochena,* 259. *Gangrenſis,* 260. *Epheſina ſecunda,* λῃστρικὴ *dicta,* 275. *Aquiſgranenſis propter improbos Eccleſiaſticorum mores.* 327.
Synodus Conſtantinopoli habita contra imagines, 316. *alia Romæ pro imaginibus,* 316. *item alia pro imaginibus,* 312, 314. *alia contra imagines & invocationem ſanctorũ.* 314.

Synodus Conſtantienſis, 487.
Syracides, 163.
Syria fit provincia Romana, 189.
Syriæ reges Seleucidæ, 153. & ſeq.
Syriæregum genealogia, 173.
Syriapotitur Selymus, 526.

T.

Tabernaculum Arcæ fœderis, 80.
Tacitus P. Annius Imperator ſemeſtris, 249.
Tamerlanes Scytha, 475. *vincit Bajazetem,* 477. *ejus miri ſucceſſus & victoriæ,* 484. *prætoria triplici colore trino fine diſtincta,* 484. *obitus, filii degenerantes,* ibid.
Temerlanis imperium ad Ottomannos relapſum, 484.
Tanguardus filius Henrici Aucupis ex concubina, 347. *Othonis arma in ſe concitans, interficitur à ſuis,* 350.
Tanogadorus Tartarus Chriſtianis infenſus, 440.
Tatiani hæretici, 232.
Tarentinum Rom. bellum, 43, 159.
Tarquinius Priſcus Rom. R. 115.
Tarquinius Superbus Rom. R. 124. *regno ejicitur,* 37, 126.
Tartari, 391. *olim Scythæ dicit,* 412. *eorum prima in Europam irruptio,* 412. *tota Syria expelluntur,* 433. *eorundem ingens & immanis expeditio, & graſſatio in Europa,* 423.
Tartarorum Reges, 61. *gentes,* 475. *ferocia repreſſa,* 527. *regni deſtructio,* 468.
Tauriſium Perſiæ urbs, occupatum, 543.
Tautenes Aſſyr. R. 89.
Techmaſis Perſarum R. provinciis exuitur, 543.
Tejas Gothorum R. victus & occiſus, 292.
Teleſphorus Epiſc. Rom. 231.
Templum Salomonis ædificatur, 94. *dedicatur,* 95. *diripitur,* 96. *deſtructum,* 113.
Templi inſtauratio impedita, 123. *conceſſa & abſoluta,* 126, 134.
Templum Hieroſolym. ſpoliatur à M. Craſſo, 195. *renovatur & exornatur ab Herode,* 204. *profanatur à Caligula,* 212. & ſeq.
Templum ædificatur in monte Garizim, 146. *deſtruitur,* 180.

Templum in Ægypto ædificat Onias Pontif. 165.
Templum Alexandro M. dedicatum, 240.
Templa ſpoliat Platina Romæ, 311.
Templarii, 390, 391. *uno die deleti,* 453.
Temporum intervalla ſeptem, 1.
Terentius Comicus, 175.
Terræ motus Antiochiæ, 288, 293.
Terræ ſanctæ recuperandæ decretum, 383.
Tertullianus, 237. *de eo Melanchthonis judicium,* 237.
Tetrarchæ Iudææ, 42, 48.
Teuteus Aſſyr. R. 91.
Teutones Romanorum hoſtes, 163.
Teutonicus Ordo, 391, 407.
Thabor urbs in Bohemia condita, 493.
Thaboritæ, 493.
Thales Mileſius, 115.
Thaleſtris Amazonum regina cum Alexandro concumbit, 148.
Thebæ conditæ, 72. *dirutæ inſtaurantur,* 152.
Thebani bellant contra Phocenſes, 141. *vincunt Lacedæmonios,* 138.
Thebanum bellum inter fratres ex inceſto conjugio natos, 30, 88.
Thejas Gothorum R. poſtremus, 389.
Themiſtocles, 130. *pro beneficiis malam gratiam reportat,* ibidem.
Theocritus, 156.
Theodatus Gothorum R. 289, 290. & ſeq.
Theodatus Papa, 304.
Theodora Romanæ urbis domina, Papæ ſcortum, 345.
Theodora Orient. imperii adminiſtratrix, imaginum patrona, 331.
Theodoretus, 256.
Theodoricus Gothorum R. 276. *Odoacrem victum,* (282) *nefariè curat occidi,* 285. *ejus virtutes & vitia,* 286, *nemeſis & obitus,* 288. *vulgo* Dieterich von Bern, 282.
Theodoricus Cala Francorum R. 315.
Theodorus Pontifex Rom. 304.
Theodorus II. *Papa,* 337.
Theodorus Calliopes Exarchus, 305, 307.
Theodorus Laſcares, 412.

Theodorus Gaza, 480, 495, 516.
Theodoſius, 265. *Imperator,* 267. *ejus encomium, cædes in Theſſalonicenſes,* 267. *pœnitentia publica, mors,* 268.
Theodoſius II. *ob eruditionem ac pietatem laudatus,* 272.
Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus, 327.
Theognis, 34.
Theophania filia Romani Iunioris, ex Græcia adducta filio Othonis M. ſponſa, 354.
Theophilus ſummus Sacerdos, dimovetur, 215.
Theophilus Iunior Imp. Orient. 328.
Theophylactus Bulgariæ Epiſc. 371.
Theophylactus papa, 316.
Theophylacius Exarchus Italiæ, 311.
Theſauri inventi, 297.
Theſeus Athenienſium R. 29. *ejus præclara facinora,* 87.
Theſſalia, 78.
Theſſalonica expugnata ab Amurathe, 493.
Theſſalonice filii experitur parricidium, 154.
Theudas præſtigiator, 218.
Thineus Aſſyr. R. 92.
Thola Iudex Iſraelis, 86.
Thomas Cantuarienſis Epiſcopus, 404, 406.
Thomas Aquinas, 425. *autor* ἀρτολατρείας *in feſto corporis Chriſti,* 431. *abuſuum in Eccleſia defenſor,* 432. *obit,* 438.
Thomas à Kempis, 486.
Thomas Morus, ſecuri percuſſus, 547.
Thomas Muntzerus concionator ſeditioſus, 549.
Thomas Strigonienſis Cardinalis, perfidiæ ſuaſor, 527.
Thomiſtæ & Scotiſtæ Theologiæ corruptores, 65.
Thracia devaſtatur à Bulgaris, 312, 342. *occupatur à Turcis,* 467, 469, 473.
Thraciæ urbes Byzantino Imperio reliquæ, capiuntur omnes, 493.
Thraſybulus patriam liberat à xxx. *tyrannis,* 138.
Thraſymundus, 286.
Thucydides, 134, 136.
Thules Ægypti R. ſuperbiæ luit pœnam, 84.
Thuringia & Haſſia conjunctio & ſeparatio, 394.

Thuringia arces plurimæ ob latrocinia deletæ, 436.
Thurinus Verconius fumivendus fumo exſtinguitur, 240.
Thuſciæ regnum conditum, 32.
Thyanæ urbis expugnatio, 248.
Tiberius Sylvius Latinor. R. 100.
Tiberius Gracchus, 179.
Tiberius Alexander Cuſpii Fadi ſucceſſor, 218.
Tiberius Imperat. 208. *ejus familia, mores, mors,* 209. *genealogia,* 212.
Tiberius II. *dictus Conſtantinus, Imp.* 197. *liberalitatis remuneratorem Deum ſperat & experitur,* ibid.
Ticinum, Papia, 295. *à Carolo Franc. rege occupatur,* 317.
Tigranes Armeniæ R. 186. *regnum obtinuit Syriæ,* 187. *amittit,* 189, 191. *vaſtat Cappadociam,* 191.
Timoleon Siculorum Dux vincit Carthaginenſes, 142.
Timotheus Alexandrinus Epiſcopus, 268.
Tituli ordinis Scholaſtici introducti, 404.
Titus Veſpaſianus, 223, 224. *Imperator laudatus,* 226. *veneno ſublatus à fratre Domitiano,* 227.
Traditiones pſeudoapoſtolicæ, unde natæ? 231.
Tobiæ hiſtoria, 108.
Tomoræus monachus Franciſcanus fit dux belli & perit, 544.
Totila Gothorum R. 289, 291, 292.
Trajanus Imp. 128. *princeps optimus dictus,* ibid. *ejus morbi & mors,* 229.
Transfigurationis Chriſti feſtum, 502.
Transſubſtantiatio quo autore fabricata, 322, 420. *concilio roborata,* 64, 420.
Transſylvania deficit à Ferdinando, 545.
Transſylvaniæ VVaywoda Iohannes Scepuſius fit rex Vngariæ, 544.
Trapezuntius, 516.
Trebellius Bulgarorum princeps, 310.
Treveris urbs condita, 69. *à Francis occupata,* 272, 283.
Tribuni militum Romæ creati, 134.
Tridentinum concilium, 540. *ejus dignitas,* 541. *duratio & finis,* 551.
Triginta tyranni Longobardici in Italia, 296.
Triumviratus Octavii, Antonii & Lepidi, 201.
Troja deleta funditus, 90.
Troja Apuliæ everſa, 365.

Trojani

Trojani duce Ænea in Siciliam, 90.
Trojani regni initium, 81. *reges.* 82.
Trojanum bellum. 30, 90.
Tryphon, 169, 176, 178.
Tubingenſis Academia, 516.
Tuiſco Germanorum genitor, 67.
Tullus Hoſtilius Rom. R. 111.
M. Tullius Cicero naſcitur. 186. *ejus conſulatus,* 195. *ſcripta,* 200. *proſcriptio & cædes,* 208.
Tunetum capitur, 534, 557.
Tungri infra Coloniam, 264.
Turba in imperio Orientali, 411.
Turci in Aſiam adſciti à Perſis, 333. *Saracenicum regnum & nomen obtinent,* ibid. *locant operam Leoni Philoſopho in bellis,* 338. *ad Conſtantinopolim progrediuntur,* 384. *vires recipiunt in Aſia,* 432, 460. *regno exuuntur à Tartaris,* 423.
Turcarum in hiſtoriis prima mentio, 298.
Turcarum in Colchidem irruptio, 318. *potentia per Aſiam* 376, 385. *ſucceſſus in Aſia,* 438, *irruptio in Europam,* 449, 469. *in Thraciam,* 467. *eorum multi converſi ad religionem Chriſtianam,* 341.
Turcici regni initium, 60, 448. *regum ſeries,* 60. *rex primus Ottomannus,* 449. *regni incrementum & amplificatio,* 448, 453, *reges quando titulo Imperatoris uti cœperint,* 503.
Turcicæ ſervitutis initia, 468.
Turcicarum eruptionum portenta prævia, 432.
Turcomanniæ regnum, 385.
Turcomanni, 477.
Turpinus Epiſcopus Rhemenſis, 324.
Turriani, 451. & ſeq.
Turris Babylonica, 20.
Turris Stratonis, 116.
Tyranni xxx. *Græciæ,* 36, 137. *ejecti,* 138.
Tyrrhenus Lydorum dux occupat Hetruriam, 81.
Tyrtæus Poëta claudus fit Lacedæmoniorum dux, 106.
Tyrus urbs expugnata, 145.
Tyrus arx Chriſtianorum poſt amiſſam Hieroſolymam. 403.

V.

Valentinus & Valens Impp. 263.
Valentinus II. *Imper. Arianus*, 265. *à cubiculariis ſtrangulatur*, 266.
Valentinianus III, 273. *libidinis dat pœnas*, 274. *ultimus Occidentis Imp. uſque ad Carolum M.* ibid.
Valentinianus Papa, 327.
Valentinus Borgias Alexandri VI. *filius*, *ſceleſtus*, 522. *perit.* 523.
Valerianus Imp. Chriſtianorum perſecutor, humanas mactat hoſtias, 245. *victus fit ſcabellum Saporis Perſici, tandem detracta cute exſpirat*, 245.
Valerius Maximus, 112.
M. Valerius Corvinus, 142.
Valerius Gratus Iudææ præſes, 209. *quatuor creat Pontifices*, 310.
Valerius Probus, Imp. 250. *interfectus*, ibid.
Vandali cum Suevis & Alemannis in Galliam attracti, 270.
Vandali duce Genſerico Romam capiunt accerſiti, 274. *ex Hiſpania migrant in Africam*, 276. *inde ejecti*, 289, 293.
Vandalorum reges, 52.
Vandalici regni in Africa finis, 293.
Varna oppidum Bulgariæ, ibi Chriſtianorum ingens clades, 504.
Veji ſubacti à Camillo, 1,9.
Veneti quotannis annulum aureum projiciunt in mare, 402. *potiuntur Cypro*, 516. *pacem redimunt à Solymanno*, 543. *bello petuntur à conſpirantibus potentiſſimis regibus*, 520. *eorum potentia frangitur*, ibid.
Venetiæ conditæ, 278.
Veni, vidi, vici, 198.
Venti militant Theodoſio, 267.
Veſpaſianus, 222. *vide Flavius Veſp.*
Veſpera Sicula, 441.
Veſtalis nupta Heliogabalo, 239.
Veſtium pretioſarum uſus in diſtributione cœnæ Dominicæ introductus, 346.

Vicecomites Mediolani conſtituuntur Imperii vicarii, 465. *fiunt Duces,* 481.
Victor Epiſcopus Rom. 235.
Victor II. *papa,* 375, 382. III, 382. IV, 394.
Victorinus Rhetor, 260.
Vigilius Epiſc. Romanus, 290.
Virgilius, 208.
Viridomarus Teutonum dux cæſus, 163.
Vitalianus papa, 306.
Vitellius Syriæ præſes, 209, 210. *interfectus.* 224.
Vitiges Gothorum R. 289, 291.
Vitis aurea L. talentorum, 193.
Vladiſlaus Poloniæ R. 386.
Vladiſlaus II. *Poloniæ R. à fratribus oppreſſus,* 398. *exul reſtituitur per Frid. Barbaroſſam,* 405.
Vladiſlaus Locticus Poloniæ R. 443, 460.
Vladiſlaus Iagello Poloniæ R. 478.
Vladiſlaus Iagellonis filius. Poloniæ & Vngariæ Rex, 439.
Vladiſlaus Boëmorum dux creatur R. 406.
Vladiſlaus II. *R. Vngariæ & Bohemiæ,* 510.
Vlpianus, 240, 241.
Vlricus Ciliæ Comes turbas movet Friderico Imp. 498. *obtruncatur.* 509.
Vlricus Dux VVurtenbergenſis exul reſtituitur armis, 550.
Vltrajectinus Epiſcopatus conſtitutus, 310.
Vngari in Pannoniam effuſi, 337. *Longobardorum vaſtant fines,* 343. *in Bavariam irrumpunt,* 344, 345. *totam Germaniam populantur,* 345. *in Germaniam & Galliam erumpentes cæduntur ad internecionem ad Auguſtam,* 351. *exteros reges poſcunt,* 449. *fiunt Chriſtiani,* 364, 367. *eorum Apoſtolus,* 364.
Vngarorum quatuor myriades cæſæ ad Mersburgum, 346.
Vngaria, 386. *acta fatis,* 544.
Vngarici regni amplitudo, 449. *ſtatus mutatio,* 449. *reges,* 62.
Vngarico de regno contentio, 519.
Vocum Muſicarum inventio, 377.
Voiti, id eſt, præfecti, 462.
Volſci cæſi à Romanis, 134.
Vortigerus Britanniæ R. 279.

Vr ſeu Or. ignis ſacer cultus à poſteris Cham, 20.
Vr Chaldeæ, patria Abrahami, 66.
Vratiſlavia, 461. *ibi ſenatus à civibus obtruncatus,* 486.
Vratiſlaus Dux Bohemiæ, Imperatori rebellis, 372.
Vrbanus Epiſcopus Rom. 241.
Vrbanus II. *Papa,* 382. *impietatis filiorum in patrem autor,* 380. *belli item ſacri,* 383.
Vrbanus III. 403. IV, *autor feſti corporis* Chriſti, 428. V, 466. VI, 473.
Vrbem condere quei potuerit Cain *in principio generis humani?* 16.
Vrbes Aſiæ duodecim conditæ ab Ionibus, 95.
Vrſinorum & Columniorum prœlia horrenda intra urbem Romam, 452.
Vſprinum oppidum, 553.
Vſumcaſſanes Perſarum R. victus à Mahomete. 506.
Vxores religionis prætextu non dimittendæ, 225.
Vxorum philoſtorgia. 30, 94, 396.

W.

Walachia ſubacta, 508.
Walachi, 405. *bello attriti à Mahomete,* 492. *cadunt Polonos,* 527.
Wallemir R. Gothicus, 279.
Waramundus R. Francorum incipit regnare in Gallia, 272.
Warnefridus, aliâs Paulus Diaconus, 324.
Warteberg arx, Lutheri pathmos, 535.
Weinsbergenſis obſidio, 396.
Welphus Bavariæ Dux, 379, 380.
Wenceſlaus Bohemiæ R. 436, 443. *trucidatus,* 445.
Wenceſlaus, Bohemiæ Regis filius, Vngariæ eligitur R. 443, 449.
Wenceſlaus Imp. bipedum nequiſſimus, 471. *ejus mala omina, deformitas, ſcelera, dejectio,* 471.
Weſtgothi, 280.
Wienna à Turcis oppugnata, 533, 543.
Wiennenſe concilium, 453.
Wilhadus Anglus, Bremenſis primus Epiſcopus, 320.
Wilhelmus Epiſcopus Oſnabrugenſis, Othonis II. *informator,* 357.

Wilhelmus Siculus, cum Cæſare tranſigit, 402.
Wilhelmus Hollandiæ Comes, fit Imperator, 419, 429.
Wilhelmus Occam, damnatur à Papa, 456, 463.
Wilhelmus Monfortius, conſtituitur Præſes Mediolani, 457.
Wilhelmus Naſſovius, princeps Auraicus, confœderatorum Dux, 559, 560.
S. Wilibaldus primus Epiſcopus Æſtettenſis, 318.
Wilibrodus Epiſcopus primus Vltrajectinus. 310.
Willigiſus, carpentarii filius, Epiſcopus Moguntinus, 366.
Windi ad baptiſmum adiguntur, 352. *redeunt ad idololatriam,* 364.
Witebergenſis Academia conſtituta, 531.
VVitebergenſis reformatio per Caroloſtadium, 541.
VVitekindus Saxonum Dux, accipit cum gente ſua baptiſmum, 320. *ejus genealogia,* 334.
VVizelinus eccleſiæ Vandalicæ fundator, 398.
VVoldiruda Caroli Martelli vere noverca, 315.
VVormacia ademta Romanis, 284.
VVurtenbergenſis à Suevicis civitatibus victi, & viciſſim, 481.
VVurtenbergicus Ducatus, 550.
VVurtzburgum invaſum à Gulielmo à Grumbach, 554.

X.

XAntippus Lacedæmonius, in bello Punico primo victor, 159, 161.
Xenophon, 143. *ejus hiſtoria,* 136.
Xerxes in Græciam, 36, 128. *ejus clades,* 129.
Xyſtus Epiſcopus Rom. 244, 245.

Z.

ZAbdiel Arabs, Alexandri Epiphanis occiſor, 175.
Zacharias Propheta, 126.
Zacharias R. Iſraël, 103.
Zachariæ & Eliſabethæ parentũ Iohannis B. ſeculum, 192.
Zacharias Papa, 316.
Zaleucus Locrenſium legiſlator, 116.
Zameis vide Ninias.
Zedechias R. Iuda, 112.

Zeliabes

Zeliabes Hunnorum R. decipit Iuſtinum, 287. *luit,* ibid.
Zeno Imperator, 281.
Zenobia Syriæ regina capta & abducta Romam, 248. *ab ea Paulus Samoſatenus errorem cepit,* 249.
Zephyrinus Rom. Epiſcopus, 237.
Zigethum capitur à Turcis, 545, 553, 556.
Zoë uxor Agyri, perfida & adultera, 372, 376.
Zopyrus, 125.
Zoroaſtres Bactrianorum R. 69.
Zorobabel, 122, 129.
Zoſimus Rom. Epiſcop. 275.
Zwinglius. 63.

FINIS.

LUGDUNI BATAVORUM,

Excudebat IOHANNES IANSONIUS à DORP,

ANNO cIↃ IↃC XXXIX.

Errata ſic corrigenda:

Pag.8. lin.6. *dele* non. pag.9. l.29. *lege* teneatur. pag.10. l.30. teneatur. pag.24. lin.18. *intra virgulas parallelas adde* anno ætatis. pag.26. l.4. regni. pag.27. l.14. Sethon. p.42. l.15. *dele* Iudæus. pag.42. l.27. Pontifici. pag. 41. l.15. Maſsloth. p.67. l.35. ſic. pag.86. *lin. ult.* initium. pag.128. l.7. prælatus. p.146. l.27. ὑποστήσεσι. p.277. l.25. IV. p.319. l.26. Odia. p.325. l.30. Ludovico. pag.331. Halberſtat. p.351. l.33. captis. p.356. l.10. confracta. p.370. l.27, *dele ſemel* extinctus. p.372. l.21. *poſt* Bonfinius, *inſere:* quod dextra ejus non fuerit putrefacta. p.394. l.11. Gibellini. p.403. l.5. bella. p.415. l.4. diſceſſit. p.430. l.1. nutaret. pag *eadem.* lin.7. deliberationum. p.431. l.15. Vrbanus IV. p.434. l.34. judicium. pag.440. l.33. *ante,* Chriſti, *adde,* anno. pag.445. l.26. illo. pag.446. l.32. rideret. pag.448. *l.ult.* Euxino. p.476. l.29. adfuerunt. p.479. l.19. captivitatis. p.484. l.37. amiſsâ. p.487. l.13. ducebatur. p.*eadem.* l.23. eos. p.495. l.6. ac. *ibid. in margine,* Anhaldini. p.495. l.*ult.* compeſcuit. p.512. l.31. parabant. p.518. l. *antepenult.* poſteaquam. pag.529. l.29. principatus Mediolanenſis. pag.535. l.20. ipſis. pag.538. l.4. Gallus. pag.546. l.31. congreſſu. pag.547. l.8. repudiata. pag.550. l.30. Wirtenbergicum.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

Digitized by Google